BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III

L
D
21
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

L
D
21

Digitized by Google

KALENDARIA
ECCLESIÆ UNIVERSÆ
TOMUS TERTIUS.

Digitized by Google

KALENDARIA
ECCLESIÆ UNIVERSÆ

IN QUIBUS

TUM EX VETUSTIS MARMORIBUS, TUM EX CODICIBUS, TABULIS, PARIETINIS, PICTIS, SCRIPTIS, SCALPTISVE, SANCTORUM NOMINA, IMAGINES, ET FESTI PER ANNUM DIES

ECCLESIARUM ORIENTIS, ET OCCIDENTIS,

PRÆMISSIS UNIUSCUJUSQUE ECCLESIÆ ORIGINIBUS.

RECENSENTUR, DESCRIBUNTUR, NOTISQUE ILLUSTRANTUR

STUDIO, ET OPERA

JOSEPHI SIMONII ASSEMANI

BIBLIOTHECÆ VATICANÆ PRÆFECTI, ET SACROSANCTÆ BASILICÆ PRINCIPIS APOSTOLORUM DE URBE CANONICI.

TOMUS TERTIUS.

KALENDARIA ECCLESIÆ SLAVICÆ, SIVE GRÆCO-MOSCHÆ.

ROMÆ, MDCCLV.

SUMPTIBUS FAUSTI AMIDEI BIBLIOPOLÆ IN VIA CURSUS.

SUPERIORUM FACULTATE.

Digitized by Google

EMINENTISSIMO AC REVERENDISSIMO PRINCIPI

JOACHIMO PORTOCARRERO

S. R. E. CARDINALI,

FERDINANDI VI. HISPANIARUM REGIS
AD BENEDICTUM XIV. PONT. MAX.
LEGATO,

COLLEGII, NATIONISQUE SYRORUM MARONITARUM
PROTECTORI VIGILANTISSIMO.

JOSEPH SIMONIUS ASSEMANUS
SEMPITERNAM FELICITATEM.

QUOD primum animo conceperam, quum edendis Rerum Slavicarum Commentariis manum admovi; ut illos ſcili-

Digitized by Google

cet Tibi, EMINENTISSIME AC REVERENDISSIME PRINCEPS, *præcipue commendarem*, *Tuoque ſub auſpicatiſſimo nomine in publicum protraherem; id nunc ut perficerem, non publicæ tantum, ſed privatæ etiam rationes, ac eæ quidem graves, perpulere. Tametſi enim omnibus notiſſimus eſt favor ille inſignis, quo non ſolum domeſticos, verum etiam quoſcumque exteros, qui ad Te undique a remotiſſimis regionibus confluunt, incredibili benignitate proſequeris: hoc tamen mihi, Gentique meæ, quæ Syriam, Phœnicen, ac Palæſtinam incolit, præ aliis fortu-*

natiſſi-

Digitized by Google

natiſſimum eſſe exiſtimo, ut Te nobis Sapientiſſimus Pontifex BENEDICTUS XIV. *dederit beneficentiſſimum Patronum, Nemo eorum, qui virtutes tuas perſpectas habent, ac Te noverunt, ſibi imperare poteſt, ut non idem humanitatem tuam, pronamque juvandi omnes, qui Tuo Patrocinio fruuntur, voluntatem eximiis laudibus ad cœlum ferat. Tanta quippe liberalitate ac munificentia quotquot ex Oriente in Urbem adventant excipis, ut Patriam hic, Patremque amantiſſimum reperire ſibi videantur. Sed quid ego aliena commemoro? Tuam ipſe erga me benevo-*

len-

lentiam, jam viginti & amplius annorum ſpatio, eamque non vulgarem expertus ſum, & experiri pergo, ex quo mihi datum eſt frui honore, ut tuorum familiarium numero adſcriberer: id quod tamen tuæ magis humanitati ſingulari, quam ullis meis meritis acceptum refero. Geſtiit proinde animus, monumento aliquo teſtatum omnibus facere, quantum Tibi Syria univerſa, quantum ego debeam, quos Patrocinio Tuo complecteris.

Quod cogitanti mihi, alia inſuper cauſa ſe ſuggeſſit, quæ, hunc Tomum ut Tibi, Princeps Eminen-

tissi-

Digitized by Google

TISSIME, *nuncuparem, me facile potuit impellere. Eccleſiarum Slavicarum Origines, utcumque a me illuſtratas exornataſque, continet. Non pauca a me, pro veritatis ſtudio, adnotantur, quæ neotericis Antiquitatum hujuſmodi Scriptoribus fortaſſe non arrideant. Quantum igitur dignitatis ac celebritatis ex Tuis auſpiciis huic operi comparatur; tantum præſidii adverſus moroſos obtrectatores ex Tua auctoritate ei acceſſurum confido.*

Itaque hoc qualecumque mei, Meorumque grati ob accepta a Te beneficia animi monumentum, qua ſo-

les

Digitized by Google

les benignitate, ut admittere velis, etiam atque etiam rogo; dum DEUM optimum maximum precari non deſino, ut Te nobis, orbique Catholico univerſo diutiſſime ſervet atque incolumem tueatur.

E Bibliotheca Vaticana Idibus Aprilis Anni MDCCLV.

A P.

Digitized by Google

APPROBATIO

VOLUMEN Tertium DE KALENDARIIS ECCLESIÆ SLAVICÆ verſans nihil offendi aut Fidei aut bonis moribus adverſum, ſed uberrimam admiratus ſum eruditionis copiam, quæ in omnibus Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi Auctoris Operibus quammaxime elucet; quamobrem publica luce dignum cenſeo.

Petrus Franciſcus Fogginius.

APPROBATIO

MANDANTE Reverendiſſimo P. Auguſtino Orſi Sacri Palatii Magiſtro legi ea, qua par eſt diligentia, Librum Tertium DE KALENDARIIS ECCLESIÆ SLAVICÆ, ab Illuſtriſſimo, atque Eruditiſſimo Joſepho Simonio Aſſemano Baſilicæ Vaticanæ Canonico, ac Bibliothecæ Cuſtode mira de more doctrina refertum, in quo quum nihil Chriſtianæ, ac Catholicæ Fidei diſſonum, ſed omnia veræ pietatis, ac Religionis præceptis conſona obſervaverim, publica luce, ac laude dignum cenſeo. In quorum fidem &c.

Franciſcus Marianus Vatic. Baſil. Beneſ.
& Bibliothecæ Græcus Scriptor.

I M-

Digitized by Google

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

F. M. de Rubeis Patriarcha Conſtantinopolitanus Viceſgerens.

IMPRIMATUR.

Fr. Vincentius Elena Magiſter Socius Reverendiſſimi Patris Sac. Pal. Apoſt. Mag. Ord. Prædic.

L I-

LIBER TERTIUS

DE KALENDARIIS ECCLESIÆ SLAVICÆ, SIVE GRÆCO-MOSCHÆ.

PARS I.

De Sanctis Cyrillo et Methodio Slavorum Apostolis: Deque Chazaris, Bulgaris, et Moravis ad Christi Fidem converſis.

CAPUT I.

De Sanctis Cyrillo ac Methodio, Chazarorum, Bulgarorum, & Moravorum Apoſtolis.

I. S. Cyrillus, qui & Conſtantinus Philoſophus, reprehendit Photium, duas animas in quovis homine conſtituentem.

QUum mihi propoſitum fuiſſet in Secunda Secundi Libri Parte, non ſolum de *Ruſſis* & *Bulgaris*, ſed etiam de *Moravis* agere, id propemodum in me ſum expertus, quod ſæpe ſæpius in ſummo altiſſimorum montium jugo fieri ſolet, ut nivis flocculi ex arboribus decidentes, in ſeſeque conglobati, præcipiti progreſſu tandem in immenſas moles excreſcant. Ubi enim ad Eccleſiæ Bulgaricæ origines deventum eſt, plura, eaque fortaſſe non inutilia, neque inju-

injucunda, repente mihi affulſerunt, quæ grandiorem, quam Typographus præfixerat, Libri molem effecere, ita ut reliqua ad Moravos ſpectantia, quæ uberius accuratiuſque præparaveram, commode iis ſubjungi non poſſent. Hinc e re futurum putavi, ſi a ſecundo Libro avulſis, principem locum in hoc Tertio concederem.

Anaſtaſius Bibliothecarius Præfat. in Conc. Conſtantinopolitanum IV. de S. Cyrillo, *Conſtantino* antea dicto, Slavorum Apoſtolo, deque Photio nondum Sedis Byzantinæ invaſore hæc ſcribit. " Ante annos aliquot (a) Photius idem ,, duarum unumquemque hominem animarum conſiſtere ,, prædicabat. Qui quum a Conſtantino Philoſopho, magnæ ſanctitatis viro, fortiſſimo ejus amico, increpatus fuiſſet, dicente: cur tantum errorem in populum ſpargens, tot ,, animas interfeciſti? Reſpondit: non ſtudio quemquam ,, lædendi, talia, inquit, dicta propoſui; ſed probandi, ,, quid Patriarcha Ignatius ageret, ſi ſuo tempore qualibet hæreſis per Syllogiſmos Philoſophorum exorta pateſceret: Qui ſcilicet viros exterioris ſapientiæ repuliſſet: ,, Verum ignoravi me ſub hujus fomite propoſitionis tot ,, animos fore læſurum. Ad quod ille: o ſapientia mundi, ,, quæ infatuatur & deſtruitur! Jactaſti ſagittas in multitudinem copioſæ turbæ, & ignoraſti quemlibet ex his ,, omnibus vulnerandum. Certe omnibus liquet, quia ,, ſicut oculi quantumlibet ſint magni & aperti, ſi fumus ,, palearum interjacuerit, videre ultra non poſſunt; ita ,, oculi ſapientiæ tuæ quantumlibet ſint ampli & patuli, avaritiæ tamen & invidiæ fumo penitus obcæcati, tramitem juſtitiæ videre non poſſunt. Ac per id ,, verum eſt, quod dicis, neminem ictu tuo putaſſe eſſe læden-

a Hic Photianus error damnatus fuit in Synodo VIII. canone XI. ex interpretatione Anaſtaſii Tom. 8. Concil. Labb. pag. 1132. & can. X. juxta Græcam editionem, Tom. cit. Concil. pag. 1374. quæ ſic habet: *Quum vetus novaque Lex Teſtamenti doceat, unicam homini eamque ratione & intelligentia pollentem, eſſe animam; eandemque ſententiam Deiloquorum omnium patrum & doctorum Eccleſiæ doctrina confirmet; ſunt tamen qui duas homini eſſe animas aſſerant, & quibuſdam vitioſis ratiocinatiunculis ſuam hæreſim ſtabiliant. Itaque Sancta hac Oecumenica Synodus hujus impietatis conditores cum tota ſecta ſua, magna voce anathematizat. Qui vero poſthac contraria dicere auſus fuerit, anathema eſt.*

Digitized by Google

„ lædendum, quum ſic obcæcatum ſenſum prædictis adver-
„ ſum Patriarcham paſſionibus habens, nec quid emiſeris
„ prævidiſti. „ Conſtantinus iſte, cognomento *Philoſophus*, (ut recte obſervant Henſcenius ad IX. Martii §. IV. *de SS. Cyrillo & Methodio* num. 29. pag. 17. & Pagius ad ann. 857. num. XI.) alius non eſt, quam *S. Cyrillus*, qui una cum *S. Methodio* germano ſuo, Slavorum gentem ad fidem Chriſtianam adduxit. In hiſtoria de Regno Slavorum a Diocleate Presbytero compoſita, id legitur: " Tunc vir
„ Dei Conſtantinus, cui nomen poſtea Cyrillus a Papa
„ Stephano impoſitum eſt, quando conſecravit eum Mo-
„ nachum, cœpit prædicare Regi Evangelium Chriſti, &
„ fidem Sanctæ Trinitatis: cujus prædicationem Rex (*ſci-*
„ *cet Slavorum in Moravia*) Sphetopelech credidit Chri-
„ ſto, & baptizatus eſt cum omni regno ſuo. „ Antea vocaverat eum *Philoſophum*; ſed in eo errat, quod ſcribit, *Cyrilli* nomen illi a Stephano Papa datum fuiſſe; Cyrillus enim uſque ad Stephani V. tempora vivere non potuit, uti mox dicam. Id porro Conſtantini cum Photio colloquium, Pagius ſerius quam anno 857. accidere nequiviſſe ſcribit: nam eo anno 857. die 23. Novembris, S. Ignatium Patriarcham e Sede dejectum, & anno 846. die 4. Julii ordinatum fuiſſe, oſtendit ad ann. 847. num 19. & ad ann. 858. num. XII. Henſchenius vero loc. cit. *videtur* (inquit) *illud temerarium Photii dogma circiter annum* 848. *aut ſequentem, reprehendiſſe ſapientiſſimus Conſtantinus*; *quum eſſet anno* 847. *ad Patriarchales infulas regiæ urbis, poſt obitum S. Methodii, evectus S. Ignatius, Michaelis Curopalatæ Imp. filius*.

II. Quo tempore S. Cyrillus id Colloquium cum Photio habuerit: & quando in Chazariam miſſus ſit, & a quo? & an in Ruſſiam?

Hinc erroris arguuntur qui eundem Conſtantinum anno 843. ad prædicandum Chazaris Evangelium miſſum ſcribunt. Nam S. Ignatius nondum Patriarcha eo anno fuerat: neque Conſtantinus a Chazaria perhibetur Byzantium circa annum 847. vel 848. rediiſſe. Joannes Georgius Stredowskius *in ſacra Moraviæ hiſtoria*, ſive *vita SS. Cyrilli*, & *Methodii*, *Solisbaci* 1710. impreſſa p. 92., & Kohlius *in Introductione in hiſtoriam & rem literariam Slavorum Altonaviæ* 1729. pag. 135. ſic ſcribunt: " Accidit inter-

 „ ca,

„ ea, dum hi duo fratres, Cyrillus & Methodius, Conſtan-„ tinopoli verſarentur, anno circiter 843. ut Gazarorum „ Princeps ſingulari quodam numinis inſtinctu percitus, „ Legatos ad Theodoram Imperatricem mitteret, peti-„ tum, ut nonnullos ad ſe ſpectatæ pietatis, doctrinæque „ viros divini verbi præcones mitteret. Ad quod illa fa-„ ciendum paratiſſima, Methodium ac Cyrillum ſtatim „ ablegavit. „ Non in anno tantum, ſed etiam in numero præconum Evangelicorum eſt error manifeſtus: nam in vita SS. Cyrilli & Methodii ab Henſchenio (a) edita, ſolus Cyrillus ſive *Conſtantinus*, ad Chazaros miſſus dicitur, his verbis: " Tempore Michaëlis Imperatoris, fuit qui-„ dam vir genere nobilis, civitate (b) Theſſalonica ortus „ nomine Conſtantinus [c], qui propter mirabile ejus in-„ genium dictus eſt Philoſophus (hic quinquageſimo die „ ante obitum ſuum, ex licentia Summi Pontificis (d) im-„ poſuit ſibi nomen Cyrillus, aſſerens ſibi nomen hoc di-„ vinitus fuiſſe revelatum) quumque adoleviſſet, magna „ religione & prudentia eſt præditus, honoremque Sacer-„ dotii ibidem eſt adeptus. Eodem tempore ad præfatum „ Imperatorem in Conſtantinopoli venerunt Gazarorum „ Legati, ſupplicantes quatenus dignaretur aliquem vi-„ rum eruditum ad illos mittere, qui eos fidem Catho-„ licam veraciter edoceret; adjicientes inter cætera, „ quomodo nunc Judæi, nunc Saraceni, ad ſuam fidem „ eos molirentur convertere. Tunc Imperator cum Pa-„ triar-

a Ex Cod. Ms. Blauburano, ad ix. Mart. pag. 22.

b In Breviario Olomucenſi excuſo anno 1495. pro *Theſſalonica* perperam legitur *Alexandria*, ſic: *Quemadmodum ex hiſtoriis plurimorum Sanctorum, & Chronicis diverſis colligitur, SS. Cyrillus & Metudius, fratres germani, de Alexandria, Græca & Sclavonica lingua periti, venerunt in terram Moravia.*

c Jacobus de Voragine: *Sacerdos quidam, nomine Philoſophus*. Petrus de Natalibus, *nomine Philippus*. Uterque non recte. Nomen ei erat Conſtantinus, profeſſione *Philoſophus*. In Breviario, quo Bohemi, Moravi, Poloni utuntur, Lect. 1. Cyrilli & Methodii pater fuiſſe *Conſtantinus cognomento Philoſophus*, perperam dicitur: erat enim hoc ipſius Cyrilli nomen: uti ex Epiſtola Anaſtaſii Bibliothecarii teſtis oculati data ad Carolum Regem anno 875. conſtat, in qua hæc de eo dicuntur: *Vir magnus & Apoſtolica Vitæ præceptor Conſtantinus Philoſophus Romam ſub Venerabilis memoriæ Hadriano Papa venit, S. Clementis corpus ſedi ſuæ reſtituit.*

d Adriani II., quem Conſtantinus & Methodius a Nicolao I. Romam evocati, convenerunt poſt Idus Novembris anni 867. quo is Nicolao mortuo ſuffectus fuerat.

„ triarcha habito conſilio, præfatum Philoſophum illuc „ tranſmiſit, optime confidens de ejus prudentia, converſatione laudabili, & morum puritate. „ Idipſum, de ſolo ſcilicet S. Cyrillo ſive Conſtantino Philoſopho, traditur in altera (*a*) ejuſdem ac Methodii fratris vita apud Henſchenium, verbis fere iiſdem, ſic. " Tempo- „ re igitur, quo Michael Imperator, novæ Romæ rege- „ bat Imperium, fuit quidam vir nobili genere, civita- „ te Theſſalonica ortus, vocabulo Conſtantinus, qui ob „ mirabile ingenium, quo ab ineunte infantia mirabiliter „ claruit, veraci agnomine Philoſophus eſt appellatus. Hic „ quum adoleviſſet, atque a parentibus fuiſſet in Urbem „ regiam ductus, eſſetque inſuper magna religione & pru- „ dentia præditus, honorem quoque Sacerdotii ibidem, „ ordinante Domino, eſt adeptus. Tunc temporis ad præ- „ fatum Imperatorem Cazarorum Legati venerunt, oran- „ tes, ac ſupplicantes, ut dignaretur mittere ad illos „ aliquem eruditum Virum, qui eos fidem catholicam „ veraciter edoceret, &c. Tunc Imperator, ſimul cum „ Patriarcha conſilio habito, præfatum Philoſophum ad- „ vocans, ſimul cum Legatis illorum ac ſuis, honorificentiſ- „ ſime tranſmiſit illuc, optime confidens de prudentia & „ eloquentia ejus. „ Quis fuerit is Patriarcha, non exprimitur in utraque vita. Eum autem S. Ignatium fuiſſe, conſtat ex iis, quæ ex Anaſtaſio Bibliothecario retulimus, nequiter nempe ea confinxiſſe Photium, ut eidem Ignatio conflaret invidiam, de quibus eum Conſtantinus Philoſophus redarguit: quod omnino factum videtur, antequam ad Chazaros proficiſceretur. Atqui, ut modo dicebam, S. Ignatius non ante diem 14. Junii anni 846. Methodio defuncto in Conſtantinopolitano Patriarchatu ſuffectus, die 23. Novembris anni 857. e Sede inique dejectus, ſubſtituto in ejus locum Photio; demum eodem Photio die 25. Septembris anni 867. depoſito, iterum die 23. Nov. ejuſdem anni Throno reſtitutus, deceſſit die 23. Octobris anni 877. Fal-

a Ex Ms. Cod. Franciſci Ducheſnii de translatione Corporis S. Clementis Papæ, ad ix. Mart. pag. 19.

Digitized by Google

Fallitur ergo Kulcinius, dum in Præfat. ad Specimen Eccleſiæ Ruthenicæ, inter eos, qui fidem Chtiſtianam in Ruſſiam invexerunt, poſt S. Ardream Apoſtolum recenſens SS. Cyrillum & Methodium, ſic de Cyrillo ſcribit: " Cy-
" rillus enim patria Theſſalonicenſis, Conſtantinopoli li-
" teris profanis ſacriſque imbutus, & ob eximiam ſapien-
" tiam Philoſophus dictus, a S. Ignatio Patriarcha an-
" no 867. miſſus fuit in Ruſſiam, ad quam quum perge-
" ret, Cherſonæ corpus S. Clementis Papæ & Martyris
" invenit: hinc cum tanto theſauro in Ruſſia aliquo tem-
" pore commoratus, rediit rurſus Conſtantinopolim;
" inde vero ad inſtantiam Raſtislai Principis in Moraviam
" ſe contulit, ibidemque cum ſocio Methodio multis an-
" nis laboravit in converſione Slavorum, Moravorum ni-
" mirum, Bulgarorum, Serborum, ac Ruſſorum: tandem
" Romam profectus obiit circa annum 883. " Nam primo, error eſt in anno 867. quo S. Ignatius dicitur miſiſſe in Ruſſiam S. Cyrillum: quum eo anno Cyrillus ac Methodius, Chazaris, Bulgaris & Moravis jam antea ad fidem Chriſti converſis, Romam a S. Nicolao I. Papa evocati ſint, uti ex dicendis conſtabit: Secundo, error eſt in *Ruſſia*: non enim in Ruſſiam, ſed in *Chazariam* S. Cyrillus primum miſſus fuit: deinde una cum fratre Methodio Bulgaros docuit: poſtremo Moravos vicinoſque Bohemos. De Ruſſis ne verbum quidem apud veteres Scriptores.

III. Nomen, patria, parentes S. Cyrilli ſeu Conſtantini Philoſophi.

Stredowskius (a) affirmat, Cyrillo ac Methodio patrem fuiſſe *Conſtantinum Philoſophum* cognomento dictum, civem ac patricium *Romanum*, ex illuſtri Romanorum familia natum: qui Conſtantinopoli, quo demigraverat, vale dicto, ſedem omnium rerum ac fortunarum ſuarum Theſſalonicæ collocaverit. Videtur iſtud quidem, quod de Urbe *Roma* ejus patria, unde Conſtantinopolim demigraverat, dicitur, ex Cedreno hauſiſſe, qui Methodium Cyrilli fratrem, genere *Romanum* vocat, Μεθόδιόν τινα Μοναχὸν, Ῥωμαῖον τὸ γένος, ζωγράφον τὴν τέχνην, " Metho-
" dium quemdam Monachum, Romanum genere, arte
" picto-

(a) Fortaſſe id hauſit ex Breviario Olomucenſi, de quo ſupra in Adnotatione.

„ pictorem : „ Verba ejus hæc ſunt , edit. Baſileen. pa-
„ gin. 443. " Alia res quoque tum evenit , Regem ad
„ pietatem manu quaſi ducens , in eaque eum confirmans:
„ Quum enim inexplebili venandi cupiditate flagraret ,
„ intemperantius aliquando his ſuis deliciis uſurus , Me-
„ thodio Monacho , genere Romano , arte pictori , ut
„ picturis hiſtoricis habitaculum ſuum inſtrueret , man-
„ dat . „ Conſtantinus quoque Porphyrogenitus in Chro-
nograph. lib. 4. num. 15. *Romanum* appellat Methodium ,
inquiens : " Sed & aliquid ejuſmodi accidiſſe ajunt ; nem-
„ pe quum Bogoris Princeps venatione ſupra modum
„ delectaretur ; hæc quoque in domo quadam , in quam
„ frequens concedebat , voluiſſe depingi , ut noctu per-
„ inde interdiuque iis ſpectaculis oculos paſceret . Hoc
„ itaque amore captus , Μετακαλεῖται μοναχόν τινα τῶν καθ'
„ ἡμᾶς Ῥωμαῖον ζωγράφον , Μεθόδιος ὄνομα τῷ ἀνδρὶ, Mona-
„ chum quemdam ex noſtris Romanum pictorem , Me-
„ thodium nomine , accerſit . „ At de nomine parentis
eorum *Conſtantini* merito dubitatur: nam liber Slavonicus,
cui nomen (*a*) *Stepennaja Kniga* , Cyrilli ac Methodii pa-
trem vocat *Leonem Theſſalonicenſem* , his verbis (*b*) ca-
pit. XI. „ Ablegati a Michaele Imperatore Orientis , Me-
„ thodius & Conſtantinus , filii Leonis Theſſalonicenſis ,
„ quum multos libros ſacros tranſtuliſſent , & peculiare
„ quoddam Alphabetum ſuo ex ingenio concinnaſſent, ma-
„ gna cum laude Eccleſiæque fructu , Evangelii docendi
„ munus obierunt ; Methodio tandem Moraviæ Epiſcopo
„ conſtituto ; Conſtantino autem in Monachali vita , quæ
„ Cyrilli nomen illi indiderit , defuncto . „ Patria proin-
de illis non *Roma* , ſed *Theſſalonica* : unde & in veteri ms.
Breviario Olomucenſi apud Henſchenium ad diem IX. Mar-
tii pag. 24. Cyrillus natione *Græcus* dicitur , ſic : " Beatus
„ Cyrillus natione Græcus , tam Latinis , quam ipſis
„ Græcorum apicibus inſtructus , poſtquam Vulgari cre-
„ diderunt , aggreſſus eſt in nomine Sanctæ Trinitatis &
„ indi-

---

a. Id eſt , *Gradualis Liber* , Slavonica lingua ſcriptus .
b. Apud Kohlium in Hiſtor. Codicis Sacri Slavonici §. VIII. pag. 125.

„ individuæ Unitatis, etiam genti Moraviæ fidem Domini „ noſtri Jeſu Chriſti prædicare „ Hoc ipſum intelligunt Græci Scriptores, quum *Methodium* & *Cyrillum Romanos* genere appellant: nimirum quotquot Imperio Orientali ſive Byzantino ſubeŕant Chriſtiani, ii *Romæi* ſive *Romani* dicebantur, juxta conſuetum loquendi morem, quo Imperium illud *Romanum* dicebatur, & Imperatores Orientis, *Romanorum Imperatores* ſeſe appellabant, etſi revera Græci eſſent, aut Syri, ſive Armeni, ſeu alterius Orientalis regionis: propter Regiam ſcilicet Urbem Conſtantinopolim, Imperii illius Sedem, quæ *Romæ novæ* nomen obtinuerat.

IV. Acta SS. Cyrilli ac Methodii, edita & manu exarata. Utraque eorum Vita ab Henſchenio evulgata expenditur. Item quæ de iis Andreas Dandulus, & Stredovuskius ſcribunt.

Extat duplex SS. Cyrilli ac Methodii vita ab Henſchenio ad diem IX. Martii edita. Prima cum Translatione S. Clementis ex Ms. Franciſci Ducheſnii " Initium pag. 19. „ Tempore igitur quo Michael Imperator novæ Romæ regebat Imperium, fuit quidam vir nobili genere, civitate Theſſalonica ortus, vocabulo *Conſtantinus*: „ Altera *ex Ms. Blauburano*: initium pag. 22.. " Tempore „ Michaelis Imperatoris, fuit quidam vir genere nobilis, „ civitate Theſſalonica ortus, nomine Conſtantinus. „ Subjunguntur pag. 24. *Lectiones Eccleſiaſticæ de iiſdem SS. Cyrillo, & Methodio, ex veteri Ms. Breviario Olomucenſi*. Initium: *Beatus Cyrillus natione Græcus, tam Latinis, quam ipſis Græcorum apicibus inſtructus, poſtquam Vulgari crediderunt, aggreſſus eſt in nomine S. Trinitatis, & individuæ Unitatis, etiam genti Moraviæ fidem D. N. Jeſu Chriſti prædicare*. Bohemorum denique converſio per S. Methodium Epiſcopum ex Ms. coenobii Budecenſis in vita S. Ludmillæ Mart. Initium pag. 24. col. 2. " Peſtilentiæ cladibus afflicti infelices illi, qui nunc Slavi Bojemi ſub Arctum poſiti „ Idem Henſchenius in Commentario prævio agens de gentibus a SS. Cyrillo & Methodio ad Chriſti fidem converſis, *Chazaris* ſcilicet, *Bulgaris*, *Moravis*, & *Bohemis*, Chronologiam inſuper Apoſtolicæ eorum prædicationis tradit §. IV. aſſerens, Sanctum Cyrillum poſt annum Chr. 848. in Cherſoneſum profectum, Chazaros convertiſſe; tum Moravos circa annum

num 867. adveniſſe: denique mortuo Cyrillo, Bohemos a Methodio Chriſtiana ſacra accepiſſe ante annum 894. Hæc ſummatim Henſchenius: quæ ſunt a nobis ſingillatim expendenda.

Et primo de Chazaris eſt dicendum. In utraque Vita de *Conſtantino* Philoſopho, qui *Cyrilli* nomen aſſumpſit: *Hic quum adoleviſſet, atque a parentibus fuiſſet* (ex Urbe Theſſalonicenſi) *in Urbem Regiam ductus, honorem Sacerdotii ibidem eſt adeptus*. Andreas Dandulus in Chronico ubi de Urſo Particiaco Venetorum Duce anno Chr. 864. inaugurato. „ Eodem tempore Conſtantinus Theſſalonicenſis, cui Papa, *Cyrillus* nomen impoſuit, vir catholicus, diviniſque ſcripturis eruditus, & in variis idiomatibus peritus, Regem Bulgarorum cum gente ſua ad fidem convertit: & acceptis a Sede Apoſtolica ſacri Ordinis Miniſtris, adeo Rex in fide ſolidatur, ut non multo poſt, filio majore in Regem ordinato, ipſe abrenuncians ſæculo, factus eſt Monachus. *Et poſt pauca*. Hujus autem B. Cyrilli prædicatione Svetopolis Rex Dalmatiæ, qui ab Odroillo germano Totilæ Regis Gotorum originem duxerat, cum toto ſuo populo catholicam fidem ſuſcepit, & ab Honorio Cardinali Legato Apoſtolicæ Sedis, aſſiſtentibus Orthodoxis Epiſcopis, & Apocriſariis Michaelis Imperatoris Conſtantinopolitani, a quo Regnum ſuum recognoſcebat, in plano Dalmatiæ coronatus eſt, & Regnum ſuum in quatuor partes diviſit. *Et poſt pauca*. Hic B. Cyrillus pene omnium Sclavorum dictus Apoſtolus, qui hos ad fidem reduxit, & divinum Officium in lingua Sclavonica eis tranſtulit, corpuſque B. Clementis Papæ a Cherſona, ubi in mare Ponticum projectum fuerat, mari ſiccato abſtulit, & Romam detulit, ubi in Eccleſia ſui nominis reconditum eſt, & conſequenter B. Cyrillus paucis interjectis diebus obiit. „ Nulla, ut vides, Methodii mentio. Sed quot ſint in hac narratione errores, mox videbimus.

Jo: Petrus Kohlius in hiſt. Codicis Sacri Slavonici p. 134. ex Stredowſckio. Cujus (de Conſtantino & Methodio eſt ſermo) „ cujus fama quum ad Theodoræ Theophili Imperatoris „ conjugis aures perveniſſet, quæ literas, arteſque liberales „ cum ipſis Magiſtris ac eruditis, a Michaele Balbo Conſtantinopoli quondam ejectas, reſtituendi conſilium ceperat;

„ haud invito fecit, ut inter cæteros famæ florentis viros *Me-* „ *thodium* ac *Cyrillum* quamlibentiſſime eo vocaret. Hi vero „ non multo poſtquam huc venerant, Methodio Conſtantino- „ politano tum Antiſtite, Eccleſiaſtico muneri præfecti ſunt. „ Monachorum habitu ibidem indutos nonnulli tradunt: ſed „ negat Stredowsckius, priuſquam e Græcia Slavorum terras „ adierint, Monachorum Ordini acceſſiſſe. *Et poſt pauca con-* „ *cludit*: Longe poſt demum quam duumviri noſtri Slavorum „ terras intraverant, Cyrillus pullatorum ordine ſuum nomen „ profeſſus eſt: Methodium autem huic ordini unquam adſcri- „ ptum fuiſſe, nuſquam legimus. „ Verum quæ hic de *Cy-rillo* ac *Methodio* ab Imperatrice Theodora Conſtantinopolim evocatis dicuntur, nullum habent antiquum teſtem: quin imo a Stredowsckio ea videntur ad Theodoram eoſque fratres perperam referri, quæ ab hiſtoricis de Michaele Balbo, Barda Cæſare, & Leone Philoſopho Epiſcopo Theſſalonicenſi narrantur. Cedrenus pag. 499. de Michaele Balbo: „ Literaturam quo- „ que adeo eſt averſatus, ut ne pueros quidem ea permiſerit „ erudiri, vel veſaniæ ipſius coarguendæ atque refellendæ in- „ ſtrumenta alii inde pararent; vel diſciplina adjuti, quum „ oculorum ac linguæ velocitate in legendo uterentur, ipſi pal- „ mam ejus rei præriperent; adeo enim in literis componendis „ tardus erat, & ſyllabis conficiendis, ut librum alius facilius „ perlegeret, quam ipſe ſui nominis elementa recenſeret. „ Idem Cedrenus pag. 430. de Barda Cæſare: „ Interim Bardas „ negotia publica procurabat, imperiumque animo ſibi deſtina- „ bat, quod ſuo tempore adipiſceretur. Idem profanas quo- „ que literas, quæ Imperatorum barbarie atque inſcitia jam a „ multis annis prorſus obſoleverant & evanuerant, recreavit, „ ſingulis ſcientiis certo loco ſuas ſcholas attribuens, ſupremæ „ autem omnium Philoſophiæ ad ipſam Regiam in Magnaura. „ Itaque ex eo rurſum florere ſcientiæ cœperunt ... Philoſo- „ phiam docebat magnus ille Philoſophus Leo, conſobrinus „ Joannis Patriarchæ. Hic Leo Epiſcopus quum eſſet Theſſa- „ lonicæ, Imaginiperdis (*Iconomachis*) ſubmotis, ipſe quo- „ que munere ſuo privatus, quum in otio degeret, huic fuit „ negotio adhibitus. „ Pergit enarrans, quo pacto is Leo antea in notitiam Theophili Imperatoris pervenerit. At vero

quum

quum a Theodora Auguſta reſtituto imaginum cultu, tam Joannes Patriarcha, quam Leo Epiſcopus Theſſalonicæ ſuo gradu ſubmoti fuerint, utpote Iconomachi, quumque poſt Theodoræ e palatio ejectionem, Bardas Cæſar eundem Leonem Philoſophiæ edocendæ magiſtrum præfecerit; ſatis aperte colligitur, neque hunc Leonem fuiſſe Cyrilli ac Methodii parentem, neque a Theodora eoſdem Cyrillum ac Methodium a Theſſalonica in Urbem regiam evocatos, aut ab ipſa conſilium reſtituendi literas captum. Omnia ergo hic miſcet Stredowſckius.

Cyrillum autem in Slavorum terris Monachum egiſſe, conſtat ex priori vita, in qua pag. 21. num. XI. poſt ejuſdem Cyrilli mortem, quę Romæ anno exeunte 867. vel ineunte 868. contigit, ſic Methodius ipſius frater ad Papam Hadrianum ſecundum dixiſſe perhibetur: „ Tunc ſupradictus frater ejus „ Methodius accedens ad S. Pontificem & procidens ad veſtigia ejus, ait: Dignum ac neceſſarium duxi ſuggerere Beatitudini tuæ, Apoſtolice Pater, quoniam quando ex domo „ noſtra ad ſervitium, quod auxiliante Domino fecimus, ſumus egreſſi: mater cum multis lacrymis obteſtata eſt, ut ſi „ aliquem ex nobis, antequam reverteremur, obiiſſe contingeret, defunctum fratrem frater vivens ad Monaſterium „ ſuum reduceret, & ibidem illum digno & competenti obſequio ſepeliret. Dignetur igitur Sanctitas Veſtra hoc munus „ meæ parvitati concedere, ne precibus matris vel conteſtationibus videar aliquando contraire. „ In altera vita pag. 23. num. 12. dicitur B. Methodius corpus defuncti Romæ fratris Cyrilli voluiſſe ad *Moraviam ſecum deportare*. Quod argumento eſt, utrumque fratrem, ſi non Conſtantinopoli aut Theſſalonicæ, ſaltem in Moravia Monaſterium proprium habuiſſe. Certe Methodium ordini Monachorum fuiſſe olim adſcriptum, teſtantur Continuator Porphyrogeniti in Michaele Theodoræ filio num. 15. Curopalates pag. 25. & Cedrenus pag. 540. dum ſcribunt, Bogorim Bulgarorum Regem conſpecta, quam *Methodius Monachus* fecerat, ſecundi Dominici adventus pictura territum, ab eoque edoctum, ſuam ejuraſſe ſuperſtitionem. Eorum verba mox recitabo.

Utraque vita pag. 19. & 22. „ Tunc temporis ad præfatum „ Imperatorem (*Michaelem Theophili ac Theodoræ filium*) „ Chaza- — V. Sancti Cyrilli ad Chazaros Evange-

Digitized by Google

lica expeditio. An etiam Methodio fratre comite? definitur ejus expeditionis tempus & occaſio.

„ Chazarorum legati venerunt, orantes ac ſupplicantes, ut „ dignaretur mittere ad illos aliquem eruditum virum, qui „ eos fidem Catholicam edoceret; adjicientes inter cætera, „ quoniam nunc Judæi ad fidem ſuam, modo Saraceni ad ſuam „ nos convertere e contrario moliuntur. Verum nos ignoran„ tes, ad quos potiſſimum nos transferamus, propterea a ſum„ mo & Catholico Imperatore conſilium quærere noſtræ fidei „ ac ſalutis decrevimus, in fide veſtra ac veteri amicitia plu„ rimum confidentes. Tunc Imperator ſimul cum Patriarcha „ conſilio habito, præfatum Philoſophum advocans, ſimul „ cum legatis illorum ac ſuis honorificentiſſime tranſmiſit illuc, „ optime confidens de prudentia, & eloquentia illius. E ve„ ſtigio igitur præparatis omnibus neceſſariis, iter arripiens, „ venit Cherſonem, quæ nimirum terræ vicina Chazarorum „ & contigua eſt, ibique gratia diſcendi linguam gentis illius, „ eſt aliquantulum demoratus. „ Pergit hiſtoricus, enarrans, quod Cyrillus de corpore S. Clementis Papæ inquirens, cum Epiſcopo, Civitatis Duce, & aliis inſulam quandam adiit, ubi coſtam, caput, & alias Sancti Clementis reliquias unacum anchora, cum qua in mare fuerat præcipitatus, invenit, eaſque ſolenniter ad Metropolitanam Eccleſiam tranſtulit. Mox ſubdit: „ Poſt hæc prædictus Philoſophus iter arripiens, & ad gen„ tem illam, ad quam miſſus fuerat, veniens, comitatus Re„ demptoris omnium Dei prædicationibus & rationibus elo„ quiorum ſuorum, convertit omnes illos ab erroribus, quos „ tam de Saracenorum, quam de Judæorum perfidia retine„ bant. Unde plurimum exhilarati, & in fide Catholica corro„ borati atque edocti, gratias referebant omnipotenti Deo, „ & famulo ejus Conſtantino Philoſopho. Literas inſuper Im„ peratori cum multis gratiarum actionibus tranſmiſerunt, quia „ eos ſtudio ſuo ad veram & Catholicam revocare ſtuduerit fi„ dem; affirmantes ſe ob eam rem imperio ejus ſemper ſubdi„ tos & fideliſſimos de cætero velle manere. Deducentes au„ tem Philoſophum cum multo honore, obtulerunt ei mune„ ra maxima, quæ ille omnia, ut revera Philoſophus, reſpuens, „ rogivit, ut pro muneribus illis, quotquot captivos externos „ haberent, ſibi ſecum mox reverſuro, dimitterent. Quod „ protinus completum eſt.

Id

Id factum anno Chr. 843. tradit Kohlius ex Stredowſckio, his verbis pag. 135. „ Accidit interea, dum hi duo fratres „ Conſtantinopoli verſarentur, anno circiter 843. ut Gazarorum princeps, ſingulari quodam numinis inſtinctu percitus, „ legatos ad Theodoram Imperatricem mitteret, petitum, ut „ nonnullos ad ſe ſpectatæ pietatis doctrinæque viros, divini „ verbi præcones mitteret. Ad quod illa faciendum paratiſſima, (*a*) Methodium ac Cyrillum ablegavit. „ At ſolum Cyrillum abſque Methodio miſſum fuiſſe, item legatos Gazarorum principis ad Imp. Michaelem adveniſſe, in utraque Vita legitur. Id inſuper non anno circiter 843. ſed poſt ann. 848. contigiſſe, oſtendit Henſchenius commentar. prævio in Vitam SS. Cyrilli & Methodii §. IV. num. 30. *Et non multo poſt* (*b*) *ipſe Conſtantinus miſſus, ut Chazaris fidei Chriſtianæ myſteria exponeret, qui id ab Imp. Michaele petierant, cujus erat jam celebre etiam apud exteros nomen, cum ſancta matre Theodora & Thecla ſorore placide ac feliciter imperantis, caſte tunc colentis pietatem. Matris ergo ſororiſque conſilio, & Patriarchæ Ignatii, ad eam rem delegit Conſtantinum Michael. Qui mox in Cherſoneſum profectus, ibi primum Slavicam linguam, Chazaris quoque communem, didicit: & ut veriſimile eſt, Evangelium in eam linguam tranſtulit, aliaque e Scripturis aut Eccleſiaſticis libris, quæ ſibi ad barbarorum commodiorem inſtitutionem utilia cenſebat, & ad publicas precationes, quarum iis formulas inculcaret, etiam privatim uſurpandas. Quam ad rem novos quoque characteres excogitavit, quum forte, ut etiamnum nonnulli Orientales populi, figuris quibuſdam uterentur, quæ neque tam facile addiſci præ multitudine poſſent, neque ad omnia enuncianda perinde idoneæ eſſent, niſi formæ aliquæ, velut alphabeti ordine connexæ, effingerentur, quibus identidem*

---

a Kohlius in Animadverſ. ad pag. 136. F. *Hanc rem Stredovuskius pag. 95. ita narrat. Læta fronte hæc Gazarorum Legatorum poſtulata excepit pro filio ſuo Theodora, habitoque cum S. Methodio Patriarcha (qui alius erat a noſtro Methodio) conſilio, Cyrillum ad hoc negotium deſtinavit, qui itineris comitem poſtea fratrem aſſumpſit.* Utrumque falſum: neque enim Methodius, ſed Ignatius, tunc temporis, poſt annum ſcilicet 848. erat Patriarcha; neque Methodius cum fratre Cyrillo, ſed ſolus Cyrillus ad Chazaros miſſus fuit.

b Loquitur de temerario illo dogmate Photii, quod Cyrillus ſive Conſtantinus circa anno 843. aut ſequentem reprehendiſſe dicitur, quum eſſet anno 847. ad Patriarchales inſulas regiæ urbis, poſt obitum S. Methodii, evectus S. Ignatius, Michaelis Curopolatæ Imperatoris filius.

dem varie tranſpoſitis, non voces integræ, nedum ſententiæ, ſed ſyllabæ, certo conſonantium motu ac velut ſpiritu repræſentarentur; prout in Græcis ac Latinis fieri norat. Diverſos tamen ab utriſque eſſe characteres illos neceſſe erat, ne perturbarentur legentes, quibus æque ſua eſſet ac linguæ alterius nova ſcriptura. His ita præparatis, inventiſque interea S. Clementis Papæ reliquiis, ad Chazaros adiit, eoſque celeriter, quippe jam ultro expetentes, cognitione noſtræ religionis erudiit. Qua re peracta, Conſtantinopolim revertit, relictis fortaſſe apud Chazaros orthodoxis e Taurica Sacerdotibus, qui linguæ eorum gnari ad Sacramenta iis conferenda, & quæ alia neceſſaria, præſertim Neophytis, eſſent, procuranda impenderent operam.

VI. Situs Chazariæ. Sermo Chazarorum a Sclavico diverſus.

Ita Henſchenius: cui quoad annum, quo Chazari a S. Cyrillo Chriſtiana fide ſunt imbuti, libenter aſſentior; eo præſertim adductus argumento, quod ſupra ex Conſtantino Porphyrogenito ad annum circiter Chr. 838. Theophili Imp. 10. eorumdem Chazarorum Chaganus per legatos petierat, ut caſtrum Sarcel, genti ſuæ ædificaret, quo a Patzinacitis ſeſe tueri poſſent. At quod Henſchenius ſubdit de lingua Slavorum, Chazaris communi, quam Cyrillus, dum Cherſonæ degeret, didicerit, deque ſacris libris ibi ab eodem in eam Slavicam linguam verſis, noviſque ejus linguæ characteribus excogitatis; hoc, inquam, nullo pacto probari poſſe cenſeo: tum quia paucorum menſium ſpatio, quo Cyrillus Cherſonæ moratus eſt, fieri nequit, ut & linguam illam didicerit, & in eam tot ſacros libros converterit: tum quia Chazarorum lingua a Slavica erat aliena: Chazari enim Hunnico ſive Turcico ſermone, non Slavico utebantur. Cedrenus ad ann. Heraclii XVI. memorat Τοὺς Τούρκους τῆς ἑώας οὓς καὶ χαζάρους ὀνομάζουσιν, *Turcos Orientales, quos & Chazaros appellant*. Porphyrogenitus de Admin. Imp. cap. 38. *Turcorum gens olim prope Chazariam habitabat, in loco cui cognomen Lebedias, a primo ipſorum Boëbodo, qui nomine quidem Lebedias appellabatur, dignitate vero, quemadmodum reliqui ejus ſucceſſores, Boëbodus dicebatur. In hoc igitur loco, nimirum in prædicta Lebedia, fluit amnis Chidmas, qui etiam Chingylus cognominatur. Et quidem tunc temporis non Turci, ſed* σαβαρτάσφαλοι, *Sabartaſphali quadam de cauſa dicebantur: erantque gentes eorum ſeptem, & prin-*

principem vel indigenam, vel alienigenam habuerunt nunquam; ſed erant inter ipſos Boebodi quidam, quorum primus is, cujus ſupra mentionem fecimus, Lebedias. Habitarunt autem cum Chazaris annos tres, omnibus eorum in bellis adjutores: Chaganuſque Chazariæ princeps primo Turcorum Boëbodo Lebediæ, fortitudinis eorum ac commilitii cauſa, uxorem dedit Chazaram nobilem, motus fortitudinis ejus fama & generis ſplendore, ut ex eo prolem tolleret: & tamen caſu factum eſt, ut ex Chazara illa liberos non ſuſciperet Lebedias. Patzinacitæ vero, qui Cangar, Κάγγαρ, *olim cognominabantur (nam hoc nomen Cangar apud ipſos nobilitatem ac fortitudinem ſignificat) armis contra Chazaros ſumptis, victi, terram ſuam deſerere, & Turcorum regionem incolere coacti fuere. Bello autem inter Turcos & Patzinacitas tunc temporis Cangar cognominatos exorto, Turcorum exercitus devictus fuit; atque in partes duas diviſus; & earum una quidem orientem verſus, partem Perſidis incoluit, & hi etiamnum in hodiernum diem Turcorum cognomine Sabartaſphali nuncupantur: altera vero pars occidentem verſus, ſedes poſuit cum Boëbodo ſuo ac Duce Lebedia in locis Atel-Cuzu nuncupatis, quæ nunc Patzinacitarum gens incolit.* Proſequitur enarrans, a Chagano Chazarorum principe evocatum Lebediam, ut ipſum genti Turcorum, ſibi tamen vectigalem, præficeret; eo autem præfecturam recuſante, conſtitutum Arpadem filium Salmutzæ, alterius a Lebedia Boëbodi: *quem*, inquit, *Turci, ſolemni Chazarorum more ac conſuetudine in ſcuto erectum, Principem fecerunt. Et hunc Arpadem Turci Principem, alium nullum unquam habuerunt, ex cujus etiam poſteris ad hunc uſque diem* (ideſt uſque ad annum 949.) *Princeps Turciæ conſtituitur. Poſt aliquot vero annos, Turcos invadentes Patzinacitæ, eos cum principe Arpade perſecuti ſunt. Turci itaque profligati fugientes, & terram ad ſedes collocandas quærentes magnam Moraviam ingreſſi, incolas expulerunt, ibique ſedes* (a) *ſuas poſuerunt, tenentque etiam in hodier-*

a Turcis hæ gentes conterminæ ſunt: ad Occidentem Francia: ad Septentrionem Patzinacitæ: ad Meridiem magna Moravia, ſive Sphendoplochi regio, quæ omnino a Turcis vaſtata eſt, & ab ipſis jam obtinetur: Chrobati vero ad Montes Turcis adjacent. Idem Porphyrog. cap. 13. & cap. 40. *Confines Turcis ſunt, Orientem verſus Bulgari: ubi eos Iſter fluvius qui & Danubius dicitur, diſterminat: Septentrionem verſus Patzinacitæ: ad Occidentem Franci: ad Meridiem Chrobati.* Porro de Turcorum Rege recole quæ ſunt a me enarrata Tom. 1. cap. 9. nu. XXI. & XXII. a p. 421. ad 428.

diernum uſque diem. Et ex eo tempore bellum cum Patzinacitis Turci non habuerunt. Idem cap. 39. de Cabarorum gente: *Cabari*, Κάβαροι, *a Chazarorum gente deſcendunt. Facta autem inter eos ſeceſſione, belloque orto civili, prior pars vicit: quique victi, pars occiſi ſunt, pars fugientes ad Turcos, in Patzinacitarum terram ſe contulerunt, ibique ſedes poſuerunt, contractaque mutua amicitia, Cabari appellati ſunt: unde & Chazarorum linguam ipſos Turcos docuerunt, habentque etiam hodie eandem Dialectum; aliaque item Turcorum lingua utuntur.* Quamquam Abulpharagius aſſerit *Chazaros* eoſdem eſſe, ac eos populos, quos vulgo *Georgianos*, ideſt, *Colchos & Iberes*, appellamus; conſtat (*a*) tamen eum hac in re fuiſſe deceptum ex eo, quod *Chazari*, ſive *Turci* (*b*) Orientales & *Choraſmii* populi, qui ad boream maris Caſpii habitabant, irruptione in *Iberiam & Colchidem*, quæ hodie *Mengrelia* & *Guriel* vocatur, facta, illos aliquandiu ſubjugarint. Ceterum diverſos eſſe Chazaros a Georgianis, certum eſt, tum quia *Chazarorum* (*c*) regio, in quam Septentrionali ſupra mare Caſpium parte olim migraverant, ſupra Mæotidem paludem ſita eſt, Patzinacitis & Cherſonitis contermina: tum quia lingua Chazarorum *Turcica* eſt, a *Georgianorum* ſermone prorſus diverſa: tum demum, quia *Georgiani*, ſive *Iberes* (*d*) Aſiatici, ideſt, qui inter mare Caſpium & Pontum Euxinum ſedes ha-

a Vide Herbelot. in Biblioth. Orient. pag. 407. 408. in v. *Gurge*, *Kurge*, *les Georgiens*, & *Gurgiſtan*, *la Georgie*. Et pag. 1002. in V. *Khozar*, & *Khazar*.

b *Chazaros*, *Turcos*, *Cabaros*, unam eandemque initio gentem fuiſſe, quæ poſtea a diverſis Ducibus diverſa nomina acceperit, teſtatur Porpyrogenitus Adm. Imper. cap. 38. 39. 40.

c Prima Chazarorum Sedes ſupra mare Caſpium fuerat, unde & illud mare in hodiernum uſque diem a Perſis, Turcis, & Arabibus, بحر الخزر *mare Chazarorum* appellatur.

d Porphyrogen. Adm. Imp. cap. 23. *Iberia duæ ſunt: Altera circa columnas Herculeas*, ideſt Hiſpaniæ: *Altera vero Iberia apud Perſas ſita eſt*. Et cap. 45. de hac ſecunda agens: *Iberes* (inquit) *Hieroſolymis, in terram quam nunc incolunt, migrarunt annis ab hinc 400. aut 500.* ideſt, circa ann. Chriſt. 450. Mox eorum g neal giam deſcribit cap. 46. eoſque unacum Abaſgis, Chriſtianos eſſe, diſertim affirmat. Procopius lib. 1. de Bello Perſico cap. 12. *Iberum Aſianorum Sedes Portas Caſpias contingunt a Septentrione, ſiniſtra Lazicam, ab occaſu dextra, ab ortu populos qui Perſis parent. Chriſtiani ſunt inter omnes quos eo nomine cenſeri ſcimus, ſacrarum legum ac ceremoniarum tenaciſſimi, quamvis Regi Perſarum jam inde antiquitus ſubditi fuerint.* A Lazis dicta, Turcis, Tartaris & Arabibus, palus Mæotis بحر الازق *mare La-*

habent, uſque a temporibus Conſtantini magni fidem Chriſti amplexi fuerant, eorumque tanquam Chriſti cultorum frequens fit mentio apud Hiſtoricos Græcos. Non mirum igitur, quod Chaganus Chazarorum, exemplo Cherſonitarum, Iberum, Lazorum, & Zanorum, qui pridem Chriſtiana ſacra ſuſceperant, excitatus, Chriſtianam & ipſe religionem amplecti popoſcerit. At nullo pacto admitti poſſe exiſtimo, aut Slavicam linguam Cherſone Cyrillum didiciſſe, aut ea lingua Chaganum Chazarorum uſum fuiſſe. Quare in eandem allucinationem cum Henſchenio & Stredowskio impegiſſe etiam Kohlius videtur, dum hanc animadverſionem pag. 136. apponit: *Factum hoc* (inquit) *anno* 843. *ex ſupputatione Strodowskii pag.* 95. *Antequam Chazaros petierint* (Methodius ſcil. ac Cyrillus: ſed hoc falſum; nam ſolus Cyrillus ad Chazaros perrexit:) *Antequam Chazaros petierint, Cherſone, Græcorum ſine dubio colonia, & multos qui Slavonica* (a) *lingua loquebantur incolas civeſque tunc habente, ſermonem Slavicum didiciſſe, Stredowskius affirmat. Sed multæ hic res concurrunt, unde non tum primum Slavonicam linguam imbibiſſe, ſed jamdudum antea ſciviſſe conficitur. Primo enim probabile non eſt, Theodoram Michaelis III. Imperatoris matrem ejuſmodi viros, qui populi, ad quem mittendi erant, linguæ rudes eſſent, ablegaſſe. Deinde ob frequens quod cum Gazaris aliiſque Slavis Græciæ intercedebat commercium, plurimis Græcorum, præſertim eruditis, familiarem hanc linguam fuiſſe, veroſimile videtur. Denique ex Stredowskii ipſius ſupputatione tam breve ſpatium legationem Gazarorum divini Verbi miniſtros flagitantium, & primum Methodii ac Cyrilli in Gazaros adventum intercedit, ut linguam*

re Lazicum. Lazos etiam optimos Chriſtianos fuiſſe, teſtatur idem Procopius lib. 2. de bello Perſico cap. 28. ubi & Lazicam fuſe deſcribit a cap. 15. ad 30. & lib. 1. cap. 15. refert, *Tzanos*, alias *Zanos*, & *Sanos*, populos ad lævam Tauri montis in præruptis montibus, unde fluvius Phaſis in Colchidem fertur, habitantes paulo ante bellum Perſicum, cum feritate impietatem exuiſſe, & Chriſtianam omnes religionem fuiſſe amplexos.

a Sex linguæ tunc temporis in illis regionibus, inter Caſpium & Euxinum mare poſitis, vigebant. *Græca* ſcilicet, apud Cherſonitas: *Georgiana* ſive *Iberica*, apud Iberos & Colchos: *Slavica* apud Ruſſos alioſque: *Armenica* apud Armenios: *Arabica* apud Saracenos: *Perſica* apud Perſas: & *Turcica* apud Turcos, Hunnos, Chazaros, Tartaros. *Slavice, Græce, & Latine* Cyrillum ac Methodium didiciſſe, eorum Acta demonſtrant. Turcicam igitur Cyrillus didicerit oportet, dum Cherſone degeret, ut congredi cum Chazarorum Chagano poſſet: nam ipſum *Chagani* nomen, Turcicum eſt, non Slavicum.

interea quamdifficillimam perfectè didiciſſe, nedum libros ſacros complures tranſtuliſſe, incredibile videatur. Anno enim 843. *Legatos Gazarorum Conſtantinopolim veniſſe, ſequenti autem* 844. *munus ſuum noſtros jam auſpicatos fuiſſe ſcribit. Vide librum ejus pag.*95. & 200. *Quid quod Illyricum* (*a*) *natione Methodium fuiſſe, a nonnullis ſtatuitur: vide Acta Erudit. ann.* 1705. *pag.* 240. *ubi Erneſto Gluckio rerum peritiſſimo hæc ſententia tribuitur.*

VII. Bulgaris primum, Deinde Moravis, Cyrillus ac Methodius Evangelicam doctrinam tradunt.

A Chazaris ad Bulgaros & Moravos tranſitum facio. In prima SS. Cyrilli ac Methodii Vita apud Henſchen. ad IX. Mart. pag. 20. num. 7. nulla facta *Bulgarorum* converſionis mentione, poſt *Chazaros* ſtatim ſubjunguntur *Moravi* ad fidem Chriſti unacum Raſtislao eorum Principe adducti. Verum in poſteriori Vita pag. 22. num. 4. præmittitur *Bulgarorum*, deinde ſubjungitur *Moravorum* converſio. „ Audiens autem Princeps Moraviæ, quod factum fuerat a Philoſopho in Gazarorum provincia, ipſe quoque genti ſuæ conſulens, miſit ad prædictum Imperatorem nuncios, rogans eum, quatenus genti ſuæ verum doctorem dirigeret, qui eis pleniter fidem rectam, legis ordinem, & viam veritatis valeat oſtendere. Cujus precibus annuens Imperator, prænunciatum Philoſophum cum Methodio germano ſuo illuc tranſmiſit, mandans eis dari copioſas expenſas pro itinere. Egreſſus itaque, primo venit ad Bulgaros, quos, divina gratia cooperante, ſua prædicatione convertit ad fidem. Abinde autem procedens, venit in terram Moraviæ. „ Et num. 6. „ His omnibus auditis, Papa Nicolaus lætus factus ſuper his, quæ ſibi relata fuerunt, ſcilicet de converſione gentis Bulgarorum, & Moraviæ, & de reliquiis inventis S. Clementis, &c. „ Lectiones Eccleſiaſticæ in Breviario MSS. Olomucenſi pag. 24. num. 1. ſic habent: „ Beatus Cyrillus natione Græcus, tam Latinis, quam ipſis Græcorum apicibus inſtructus, poſtquam Wulgari crediderunt, aggreſſus eſt... etiam genti Moraviæ fidem D. N. Jeſu Chriſti prædicare. „ Henſchenius commentar. prævio §. 1. num. 2. & ſeqq. ſcribit, Cyrillum & Methodium varias Slavorum gentes convertiſſe: & Cy-

(*a*) Nimirum, quia is Theſſalonicam Patriam habuit. Illyricum autem vetus non ſolum Macedoniam, ſed ulteriores etiam regiones continebat.

& *Cyrillum* quidem *Chazaros* Ponti Euxini accolas: *utrumque* autem, *Bulgaros* e Sarmatia oriundos,& *Triballos* Bulgaris miſtos: mox *Moravos*, Slavicam gentem, latius olim dominantem; demum *Bohemos*. Et §. IV. num. 31. Moravorum converſionem figit ante annum Chr. 856. quam quum ſequuta ſit Boëmorum converſio, hanc num. 35. poſt ann. 867. contigiſſe concludit. At nos ex Annaliſta Metenſi jam ſupra oſtendimus, Ludovicum Germaniæ Regem anno 845. quatuordecim Duces Boëmanorum cum hominibus ſuis Chriſtianam religionem deſiderantes ſuſcepiſſe, & in octavis Theophaniæ baptizari juſſiſſe.

Stredowskius in ſui libri titulo gentes enumerat, quas SS. Cyrillus & Methodius ad Chriſtiana ſacra adduxere: ſic autem habet titulus: „ Sacra Moraviæ hiſtoria; ſive Vi-„ ta SS. Cyrilli & Methodii, genere civium Romanorum: „ prærogativa, Patriciorum Conſtantinopolitanorum: eru-„ ditione, perſpicaciſſimorum Philoſophorum: gradu Ec-„ cleſiaſtico, Welehradenſium Archiepiſcoporum; gentis Mo-„ raviæ, Bohemiæ ſuperioris, Sileſiæ, Gazariæ, Croatiæ, „ Mongreliæ, Circaſſiæ, Bulgariæ, Triballiæ, Boſniæ, Ruſ-„ ſiæ, Dalmatiæ, Pannoniæ, Daciæ, Carinthiæ, Carniolæ. „ & univerſæ pene Slavoniæ, zelantiſſimorum Apoſtolorum: „ ex diverſis hiſtoricorum, tum manu impreſſorum, tum ſcri-„ ptorum codicibus: ex continuata majorum traditione, & „ publicis fide dignis inſtrumentis, atque Romanorum Pon-„ tificum bullis: acerbo ſudore collecta; cui ob concatena-„ tam temporum & rerum ſeriem, diverſa Antiquitatum „ monumenta, uti ſunt Moravorum bella, paces, fœdera, „ calamitates, veteres ſuperſtitiones &c. adjiciuntur: luci „ publicæ expoſita a Johanne Georgio Stredowskio Protono-„ tario Apoſtolico &c. necnon Paulowicii Parocho, Solisba-„ ci 1710. in quarto. „ Sed præter incultum maxime ac barbarum orationis genus, quod in Stredowskio Kohlius pag. 141. in Adnot. lit. L. notat, hoc etiam vitium liber habet, quod & Cyrillum (qui Monachus & Presbyter obiit) Archiepiſcopum Welegradenſem facit: & eundem una cum Methodio fratre Apoſtolum earum regionum comminiſcitur, quæ jam dudum antea in Chriſtum crediderant. Quamquam igitur Bulgari ante Moravos a SS. Cyrillo ac Methodio ad Chriſti fidem

adducti dicantur; nos tamen rerum geſtarum ſeriem ſic enarrandam ſuſcipimus, uti in utraque Vita refertur, de anno quo hæc contigerint, mox diſputaturi.

VIII. Mittitur Cyrillus cum Methodio in Moraviam. Uterque Romam evocatur a S. Nicolao Papa, eoque mortuo, ab Hadriano II. honorifice recipiuntur.

Philoſopho autem (Cyrillo ſive Conſtantino, uti in priori Vita legitur num. 7.) *Philoſopho reverſo* (e Chazaria) *Conſtantinopolim, audiens Raſtilaus* (a) *Princeps Moraviæ quod factum fuerat a Philoſopho in provincia Gazarorum, ipſe quoque genti ſuæ conſulens, ad prædictum Imperatorem nuncios miſit, nuncians hoc quod populus ſuus ab idolorum quidem cultura receſſerat, & Chriſtianam legem obſervare deſiderabat; verum doctorem talem non habent, qui ad legendum eos & ad perfectam legem ipſum edoceat: rogare ſe, ut talem hominem ad partes illas dirigat, qui pleniter fidem & ordinem Divinæ legis & viam veritatis populo illi oſtendere valeat. Cujus precibus annuens Imperator, eundem ſupernominatum Philoſophum ad ſe venire rogavit; eumque illuc, ideſt, in terram Slavorum ſimul cum Methodio germano ſuo, tranſmiſit, copioſis valde illi de palatio ſuo datis expendiis.* Poſterior Vita num. 4. *Egreſſus itaque* (Cyrillus cum Methodio) *primo venit ad Bulgaros, quos divina gratia cooperante, ſua prædicatione convertit ad fidem. Abinde procedens, venit in terram Moraviæ, ſecum portans corpus S. Clementis.* Prior Vita num. 7. *Quumque ad partes illas, Deo præparante, veniſſet, cognoſcentes loci indigenæ adventum illorum, valde gaviſi ſunt, quia & reliquias B. Clementis ſecum ferre audierunt, & Evangelium in eorum linguam a Philoſopho prædicto tranſlatum. Exeuntes igitur extra civitatem obviam, honorifice & cum ingenti lætitia receperunt eos. Cæperunt itaque ad id quod venerant peragendum ſtudioſe inſiſtere, & parvulos eorum literas edocere, officia Eccleſiaſtica inſtruere, & ad correptionem diverſorum errorum, quos in populo illo repererant, falcem eloquiorum ſuorum inducere: ſicque abraſis & extirpatis de agro illo peſtifero multifariis vitiorum ſentibus, Divini verbi gramina ſeminare.* Poſterior vita num. 5. „ Dum hæc ſaluberrima vir Dei prædicaret eloquia, & in corde Regis ac populi jam inſpirata divinitus illuxiſſet gratia, Rex ipſe cum multitudine populi „ ſui

a Raſtislavus, alius a Svvatopluco, Sientipulco, Svvadopluk, Svvatopluk, & Zuenteplvck; uti mox demonſtrabitur,

„ ſui hac doctrina firmiter confortatus, non moratus in via,
„ nil dubitans in fide, hilaritate magna animi, magna ſpe
„ ſalutis præſentis & futuræ, intimis inſtabat poſtulationibus,
„ quatenus Catholicæ fidei eum firmis initiaret Sacramentis.
„ Hoc ut audierunt viri ſancti, præ gaudio lacrymati, pro
„ eorum converſione & deſiderio deprecabantur Dominum
„ inſtantius: deinde ſacri Baptiſmatis unda mundatum, æter-
„ no Regi munus acceptabile Regem obtulerunt mortalem.
„ Quumque viri Dei ipſum Regem cum populo ſuo religioſa
„ ſolicitudine ad fidei lumen omnino provocaſſent, illis de-
„ inde novum & vetus Teſtamenta exponentes, & infor-
„ mantes eos, plura de Græco & Latino transferentes, in
„ Slavonica lingua Canonicas Horas & Miſſas in Eccleſia Dei
„ publice ſtatuerunt decantare. „ Breviarium Olomucen-
ſe: „ Et cooperante Divina gratia, poſtquam illos Chriſto
„ lucratus fuerat, etiam apices vel characteres novos compe-
„ rit, & vetus novumque Teſtamentum, pluraque alia de
„ Græco ſeu Latino Slavonicam in linguam tranſtulit: ac
„ Miſſas præterea cæteraſque Canonicas Horas in Eccleſia re-
„ ſonare ſtatuit, quod & uſque hodie in partibus Sclavorum
„ agitur, maxime in Vulgaris, multæque ex hoc animæ Chri-
„ ſto Domino acquiruntur. „ De ſacris libris in Slavonicum
a Cyrillo converſis, deque characteribus ab ipſo inventis, ali-
„ bi ſermo erit. Prior Vita num.7. „ Manſerunt ergo in (*a*)
„ Moravia per annos quatuor & dimidium, & direxerunt po-
„ pulum illius in fide Catholica: & ſcripta ibi reliquerunt
„ omnia, quæ ad Eccleſiæ miniſterium videbantur eſſe neceſ-
„ ſaria. His omnibus auditis Papa glorioſiſſimus Nicolaus,
„ valde lætus ſuper his, quæ ſibi ex hoc relata fuerant red-
„ ditus, mandavit, & ad ſe venire illos literis Apoſtolicis
„ invitavit. Quo nuncio illi percepto valde gaviſi ſunt, gra-
„ tias agentes Deo, quod tanti erant habiti, quod mereren-
„ tur ab Apoſtolica Sede vocari. Mox igitur iter aggreſſi, du-
„ xerunt etiam ſecum aliquos de diſcipulis ſuis, quos dignos
„ eſſe ad Epiſcopatus honorem recipiendum cenſebant: ſic-
„ que poſt aliquot dies Romam applicuerunt. Sed quum an-
„ te

a Ita & poſterior Vita num.6. *Manſerunt autem in Moravia annos quatuor & dimidium, quibus terræ illius populum direxerunt in viam ſalutarem.*

„ te non multos dies ſupradictus Papa Nicolaus tranſiiſſet ad „ Dominum, ſecundus Adrianus, qui illi in Romano Ponti- „ ficatu ſucceſſerat, audiens quod præfatus Philoſophus cor- „ pus B. Clementis, quod ſtudio ſuo repererat, ſecum de- „ ferret, valde nimis exhilaratus eſt. „ Cetera quæ Romæ geſta ſunt, poſtea referam. In Poſteriori Vita num. 6. cauſa affertur, cur a Nicolao Papa fuerint Romam evocati. „ His „ omnibus auditis, Papa Nicolaus lætus factus ſuper his, quæ „ ſibi relata fuerunt, ſcilicet de converſione gentis Bulgaro- „ rum & Moraviæ, & de reliquiis inventis S. Clementis; mi- „ rabatur tamen ex alia parte, quod auſi fuiſſent Sacerdo- „ tes Domini Horas Canonicas in Sclavonico decantare. Qua- „ propter mandavit per literas Apoſtolicas, illos ad ſe venire „ Romam. Qui mox iter aggreſſi, applicuerunt Romam, „ Papa interim moriente. Audiens autem Papa Adrianus, „ quod Cyrillus Corpus S. Clementis ſecum deferret, exhi- „ laratus valde, cum Clero & populo procedens illis obviam, „ honorifice eos cum ſacris ſuſcepit Reliquiis. *Et mox*. Apo- „ ſtolicus vero, & reliqui Rectores Eccleſiæ corripiebant „ B. Cyrillum, cur videlicet auſus fuiſſet in Sclavonica lin- „ gua Horas Canonicas ſtatuere, & Sanctorum Patrum inſti- „ tuta immutare. „ Nicolaus I. Papa mortuus eſt anno 867. Idibus Novembris, quo die ejus memoria in Martyrol. Rom. celebratur. Hadrianus vero, hujus nominis ſecundus, XIX. Kal. Januarii anni exeuntis 867. Pontificatum iniit. Itaque Methodium ac Cyrillum fratres, quum Bulgaros & Moravos ad Chriſti fidem adduxiſſent, Nicolaus Pontifex circa annum Chr. 866. Romam evocavit: illuc autem quum perveniſſent, Hadrianus II. Nicolai ſucceſſor, illos anno 868. excepit. Quod autem de Nicolao Papa dicitur, quod mirabatur, quod auſi fuiſſent Sacerdotes Domini Horas Canonicas in Sclavonico decantare: hoc, inquam, alibi expendam, ſimulque oſtendam, non ſub Nicolao, neque ſub Hadriano, ſed temporibus Joannis VIII. Papæ id contigiſſe, quod perperam ad hæc Nicolai & Hadriani tempora refertur.

IX. Quomodo Bogoris Bulgarorum Rex ad Chriſti fi

Ex dictis intelligitur, primum Bulgaros, deinde Moravos, ante annum 866. Sanctorum Cyrilli ac Methodii prædicatione ad Chriſti fidem fuiſſe adductos. Quo tamen id anno con-

contigerit: non convenit inter Scriptores. Res igitur in apertam lucem ut deducatur, repetenda ſunt, quæ de Bogori Bulgarorum Rege ex iiſdem Græcis ſupra recitavi.

dem converſus ſit, nomenque Michaëlis acceperit? ex Græcis Scriptoribus Porphyrogenito, Cedreno, Curopalata, & Zonara: & quo anno? ex Baronio, Henſchenio, & aliis.

Conſtantinus Porphyrogenitus (ſive is, qui Porphyrogeniti juſſu, Chronographiam Theophanis a Leonis Armeni inauguratione continuandam ſuſcepit,) lib. 4. de Michaele Theophili ac Theodoræ filio cap. 13. & ſeq. ſic ſcribit (*a*) de Bogori Principe Bulgarorum, qui ad Chriſti fidem converſus, Michaelis nomen aſſumſit. „ Ceterum Bulgariæ Princeps Bogoris nomine, audito feminam rerum potiri, ferocius ipſe „ efferri. Miſſis itaque ad Theodoram nunciis, minatur, „ rupto fœdere adverſus eam ſe copias educturum. At illa, „ nihil muliebre, aut non ſatis virile in animum inducens, ita „ renunciavit: me quoque viciſſim adverſum te offendes copias educentem; nec me victoria potituram diffido. Sin „ autem minime contigerit, ipſeque me vinces; ſic quoque „ ipſa ſuperavero, penes quam manifeſta victoriæ jura futura „ ſint, quum tibi non vir, ſed mulier victa conceſſerit. Hoc „ reſponſo perterritus barbarus, quietem bello prætulit, nihil „ ferocius moliri auſus, amicitiæque rurſus fœdera renovavit. „ Inter hæc Theodora omni diligentia perquirendum ſtatuit „ (ſic nuncupatum) Theodorum Monachum, cognomento „ Cupharam, ſive quibuſdam inſomniis viſoque monita, ſive „ alia ratione inducta. Is vero diu ante inter captivos (*b*) fuerat adductus. Mittit ergo ad Bulgariæ Principem, datiſque „ literis rogat, ut hominem ſedulo perquiri jubeat, quo libuerit pretio ex ipſo redimendum. Ille viciſſim occaſionem „ nactus, miſſis legatis, ſororem ad ſe (*c*) remitti petit, Romanorum quondam excurſionibus captam, & quæ tunc in „ Aula-

a Edit. Pariſ. pag. 101.

b Fortaſſe anno 813. quo capta a Crumo Bulgarorum Principe Adrianopoli, multa Chriſtianorum millia exinde & e Macedonia ſunt ab ipſo Crumo trans Danubium tranſlata.

c Theophilo imperante (ut ſcribit Leo Grammaticus) captivi illi Chriſtiani, quos Crumus capta Adrianopoli, trans Danubium tranſtulerat, volentes in patriam redire, dum Michael ſeu Bogoris, Bulgarorum Princeps, verſus Theſſalonicam expeditionem ſuſcipiebat, navigiis impoſiti, Danubium trajecerunt: indeque in patriam Deo juvante, migrarunt. Tunc fortaſſe captam Principis ſororem adduxerint: aut potius, paulo poſt Crumi mortem anno 814. tunc adducta fuit Bogoris ſoror, quam Leo Armenius Imp. (uti refert Porphyrogenitus in ejus vita num. 13.) e monte quo

„ Aula ſervaretur. Hæc itaque ad Chriſti fidem probe tranſ-
„ lato animo, doctaque literas per eas captivitatis moras,
„ omnemque præterea Chriſtianorum ordinem, inque Deum
„ reverentiam, ac de illo opinionem (uti par eſt) plurimum
„ admirata, quum ad fratrem reverſa eſſet, nullum unquam
„ finem faciebat prædicandæ illi Chriſtianæ inſtitutionis, &
„ obſecrandi, fideique ac pietatis in eo ſemina jaciendi. Ille
„ jam pauca quædam ab eo quem diximus Cuphara didicerat,
„ primæque inſtitutionis rudimenta audierat. Miſſo itaque
„ Monacho, commutationis jure Sororem recepit. Manſit ta-
„ men id quod erat, infidelitate ſcilicet laborans, ſuæque
„ adhuc cultor ſuperſtitionis. Cæterum plaga quædam divi-
„ nitus illata (famis ſcilicet: ſic enim comparatum, ut qui
„ addictiore indole craſſiorique ingenio ſunt, ac terreni, eru-
„ diantur, malaque dedoceantur:) illius infeſtans regionem,
„ direque affligens, Deum (cujus ſæpius, ut par eſt, Theo-
„ dorus, Sororque laudes proſecuti eſſent, ac cujus erant
„ cultores:) malorum depulſorem invocare cogit. Quo a ma-
„ lis liberante, Bogoris veram amplectitur fidem, ac lava-
„ crum regenerationis ab Epiſcopo, qui ab urbe Regia miſſus
„ fuerat, conſecutus, ex Imperatoris nomine Michaël appel-
„ latur. Sed & aliquid ejuſmodi accidiſſe ajunt. Nempe,
„ quum Bogoris Princeps venatione ſupra modum delectare-
„ tur, hæc in domo quadam, in quam frequens concedebat,
„ voluiſſe depingi, ut noctu perinde interdiuque iis ſpectaculis
„ oculos paſceret. Hoc itaque amore captus, Monachum
„ quemdam ex noſtris Romanum Pictorem, Methodium no-
„ mine, accerſit. Ubi autem virum coram habuit, divino
„ quodam nutu ac providentia: nolo, inquit, depingas homi-
„ num in bello cædes, aut beſtiarum ferarumque jugulatio-
„ nes, ſed quod videntibus ſolo aſpectu terrorem injiciat, ac
„ quod pictis coloribus in ſtuporem agat. Is vero, quem non
„ lateret, nihil perinde terribile eſſe, ac ſecundum Domini
„ Adven-

quo fugam ſimulaverat, per noctis ſilentia deſcendens, in Bulgaros nihil mali ſubverentes irruit, inermibuſque ac ſomno ſolutis congreſſus, per exiſtimatam illam Imperatoris fugam, tantam illorum dedit ſtragem, Romanis ex condicto undique ingruentibus, ut eorum exercitum omnem profligaverit: ſed & incurſione facta, regionem omnem deprædatus, puberes quidem omnes inde abduxit; parvulis autem ad ſaxa & humum alliſis, Romanam mox ditionem repetiit.

„ Adventum, hunc illic graphice omnique artis conatu depinxit: atque hinc juſtos præmia laborum percepturos ſtatuit, „ illinc ſcelerum reos male geſtorum fructus decerpentes; Judice nimirum ad intentata propellente ſupplicia, duriuſque „ a ſe repellente. Hæc Princeps, abſoluta tabella, ut oculis „ conſpexit, exque aſpectu, Dei in ſe timorem concepit; Divina denique edoctus myſteria, intempeſta nocte, Divini „ Baptiſmatis munus conſequitur. Non latuit ea res, gentiſque totius defectionem aſcivit. Ille parva ſuorum manu, „ Divinum Crucis ſignum in ſinu ſuo circumferens, oppido rebelles fundit; nec jam occulte, ſed palam omnino reliquos, „ ipſos quoque rei avidos, Chriſtianos facit. Ad veram itaque fidem ac pietatem translatus, γράφει δὴ πρὸς τὴν δέσποιναν περὶ γῆς, ad Auguſtam (*Theodoram ſcilicet*) ſcribit, „ agros impetraturus, anguſtioribus ſcilicet, quam pro ſuorum multitudine, ditionis illius terminis exiſtentibus; eoque „ majori fiducia rogat, quod jam non duo, ſed unum exiſtant, „ inſolubili fidei amicitiæque vinculo colligati: ſubjectum ſe „ illi fore pollicetur, pacemque ſempiternam nec ulla unquam „ re convellendam cum ea habiturum. Placuit Theodoræ petitio, deditque Bulgaris Regionem, quæ tum deſerta erat; „ quidquid ſcilicet, ἀπὸ τῆς Σιδηρᾶς, a Ferrea ſoli eſt (loci „ nomen eſt, limes eo tempore Romanorum ac Bulgarorum „ ditionis:) ad Debeltum uſque: (Bulgari Zagoram vocant:) „ Per hunc itaque modum omnis Bulgaria ad pietatem Chriſtique fidem tranſivit, Deo ad ſuam illos cognitionem vocante, & quidem ex ſic exiguis ſcintillis plagiſque. Sicque „ agri Romani portionem, velut aliam quamdam rem promiſſam conſecuti, Romanis ſe fœderatos indivulſæ ſocietatis vinculo ſubjecerunt. Hunc in modum ſe res Occidentis „ præclare habebant, celebrique fama ubique divulgabantur, „ quod ita compoſitæ erant. „ Hæc Porphyrogenitus: cui ſuffragatur Joannes Scylitzes Curopalates pag. 25. Georgius Cedrenus pag. 540. & Joannes Zonaras pag. 155. qui iiſdem fere verbis rem geſtam narrant. Audiatur Cedrenus: nam Scylitzem is verbatim exſcribit. „ Bogoris porro Bulgarorum Dux mulie- „ rem cum tenero puero Imperium Romanum tenere audiens, „ ferocia ſumpta, nunciis ad Theodoram miſſis, minatus eſt,

,, ſe rupto fœdere bellum illaturum. Theodora animo nequa-
,, quam muliebri aut abjecto reſpondit, ſe bellum defenſuram,
,, Deique nutu victoria potituram: quamquam eam, vel ſi
,, ipſa (quod futurum non ſit) ſuccubuerit, ſuam futuram,
,, non viro, ſed muliere a Bogori victa. Hoc reſponſo pertur-
,, batus barbarus, quietem prætulit bello, & antiqua fœdera
,, renovavit. Rurſus deinde utrinque miſſi Legati, Theodora
,, Theodoſium (*a*), cui cognomen Cupharas, repetente, vi-
,, rum præclarum ac reipublicæ utilem, qui tum in Bulgaria
,, captivus degebat; Bogori Sororem ſuam, quæ quadam ex-
,, curſione jampridem capta, in Aula Imperatoris aſſervabatur.
,, Hæc ibi Chriſtianæ religionis doctrina & literis imbuta, poſt-
,, quam demum eſt remiſſa, numquam ceſſavit fratri Chriſtia-
,, nam fidem prædicare, & ſemina pietatis in animo ejus jacere,
,, initiati jam ante etiam a Cuphara. Sed Bogoris facta permu-
,, tatione, redditoque Auguſtæ Cuphara, & recepta Sorore,
,, tametſi rebus ſacris inſtitutus atque initiatus eſſet, tamen
,, falſam ſuam religionem non deſeruit. Verum poſtquam fa-
,, mes (*b*) vehemens Bulgariam infeſtavit, neque ullum mali
,, remedium fuit efficax; ibi tum Bogoris Deum Chriſtiano-
,, rum, cujus religioni a Cuphara & Sorore eſſet initiatus, in
,, auxilium vocavit, utque idem facerent, toti genti manda-
,, vit: impetratoque (*c*) remedio, veram fidem amplexi, la-
,, vacroque regenerationis potiti ſunt: Principi nomen Mi-
,, chaelis de nomine Imperatoris inditum ab Archiepiſcopo (*d*),
,, qui eo ad baptizandum eum miſſus fuit. Aliud quoque eve-
,, nit, quod eum ad pietatem duxit, in eaque confirmavit.
,, Supra modum venationibus delectabatur, quibus cupiens
,, non tantum quum venatum exiret perfrui, ſed etiam in otio,
,, novam domum ædificavit, & Monachum Methodium, Ro-
,, manum (*e*) genere, pictoremque arte, hiſtoriis eam totam
,, exor-

---

a Leg. *Theodorum*: uti & apud Scylitzem, & apud alios omnes.

b Græc. text. λιμοῦ δὲ σφοδροῦ. Male Latinus interpres reddit, *Peſtis vehemens*. De fame ſcriptores omnes loquuntur, non de Peſte.

c Lat. Interpret. *liberatique Lue*, in eodem errore perſtat. Græc. καὶ τύχοντες ἀπαλλαγῆς, *& liberationem conſequuti*.

d Lat. Interpr. *a Patriarcha*. Græc. παρὰ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀποσταλέντος Ἀρχιερέως. *ab Epiſcopo, qui ad eum miſſus fuerat*.

e Græc. Ῥωμαῖον τὸ γένος, *Roma Oriundum*; male. Romani ſeu Romæi appellabantur quotquot Romano ſubetant Imperio, ideſt Conſtantinopolitano.

„ exornare juſſit: divinoque inſtinctu factum eſt, ut non diceret nominatim, quæ animalia depingi vellet, ſed pingere ſuo arbitratu, modo terribilis eſſet pictura, juberet, ut (*a*) ſpectantibus terrorem & metum incuterent. Monachus ſecundum Chriſti adventum depinxit, quod nihil eo terribilius ſciret. Princeps ab hac parte videns Juſtorum cœtum expreſſum, ab altera Impiorum ſupplicia perpetientium, edoctuſque a Pictore, quid ſibi iſta vellent; illico ſuam ejuravit ſuperſtitionem: inſtitutuſque, ut diximus, a Sancto Epiſcopo divinis arcanis, intempeſta nocte baptizatus eſt. Contra eum proceres Bulgarorum ac populus inſurrexerunt, & interficere conati ſunt: quos ille parva manu, Crucis ſigno prælato, fudit: reque inopinata territos, ad fidem Chriſti perduxit. Tota gente Bulgarica Chriſtianam religionem amplexa, per literas Auguſtam orat, ut ſuis locorum anguſtia preſſis, aliquid terræ largiatur, populos ſe uniturum pacemque æternam facturum promittens. Quam petitionem hilariter admodum (*b*) Theodora accepit, deditque Bulgaris quidquid ſoli a Ferrea (loci nomen eſt, limes eo tempore ditionum Romanæ ac Bulgaricæ) uſque ad Debeltum eſt, quod tum erat deſertum. Eam terram Bulgari Zagoram denominaverunt. Hoc modo univerſa Bulgaria pietati ſe dedit, & in Occidente tranquilliſſima pax fuit, veraque religio viguit. *Hoc ipſum Zonaras*: Bulgarorum Princeps quum Romanorum Imperium a muliere & tenello puero gubernari cognoviſſet, ſuorum quoſdam miſit, ſe rupto fœdere arma illaturum Romanis minitans. Ei reſcribit Imperatrix, ſe omnino ei reſiſtere velle: quod ſi, Deo annuente, ſuperior fuerit, eum a muliere fore victum: quod quam ignominioſum ei futurum ſit, cogitandum eſſe: ſin victa fuerit, ſucceſſum illum parum fore honeſtum, muliere ſuperata. Hæc nunciata, impetum barbari ita repreſſerunt, ut utilius ſibi judicarit renovare fœdus: idemque factum eſt. Soror porro Bulgariæ Principis aliquando capta, dum in aula degit, ſacro baptiſmate eſt initiata, & literis

a Hæc omittit Lat. Interpr. Græc. καὶ πρὸς ἔκπληξιν καὶ δέος τῶν θεωμένων.
b Supra, πρὸς τὴν δέσποιναν, *ad Dominam*: hic autem ἡ δὲ Βασιλὶς, *Imperatrix*.

„ erudita. Eam frater repetitam recepit, ejus loco reddito „ viro erudito Theodoro Cuphara. Quæ quum in Bulgariam „ rediiſſet, fratrem ad Chriſtianam religionem perducere ſtu- „ duit, aſſidue de ea cum illo differens, & Chriſtianorum „ myſteria ut Divina celebrans. Quamvis autem ille eadem e „ Cuphara quoque audiviſſet, non prius tamen a patriis mori- „ bus recedere voluit, quam (*a*) fames, & ipſum & gentem „ ad pietatem perduxit. Quæ quum populum univerſum pre- „ meret, neque ullum eſſet mali effugium, plurimis pereun- „ tibus, princeps ea de cauſa æger & animi dubius, ad eum „ confugit, qui ſibi a Sorore annunciabatur, eumdemque de- „ pulſorem famis & interitus populi invocat. Quæ invocatio „ quum depulſis malis efficax eſſet, cognita invocati numinis „ potentia, petiit mitti ſibi aliquem, a quo arcanis Chriſtianæ „ religionis erudiretur, & ſacro baptiſmate initiaretur. Id „ quod miſſo (*b*) Pontifice factum eſt. Quum autem eum Bul- „ gari, ob deſerta majorum inſtituta, per ſeditionem e medio „ tollere conarentur, ille præcedente Crucis ſigno fretus, vi- „ ctis adverſariis effecit, ut omnes Chriſtianiſmum amplecte- „ rentur. Deinde per legatos ab Imperatrice petiit, ut quia „ gens ſua locorum anguſtiis premeretur, Romani agri aliquid „ ſibi concederetur, perpetuam pacem & belli ſocietatem „ pactus. Annuit Imperatrix, & quidquid inter regionem, „ quæ Ferrea dicitur, ac prius Romanos & Bulgaricos fines di- „ ſtinguebat, ac Debeltum interjicet, eis conceſſit. Eam re- „ gionem Bulgari quum accepiſſent, Zagoram appellarunt. „ Hinc pax in Occidente conſtituta eſt.

Ex his colligunt Baronius, Henſchenius, aliique recentiores, Bulgarorum converſionem contigiſſe anno Chr. 845. quo quartus currebat annus Michaelis cum Theodora matre imperantis: ad eum quippe annum Prophyrogenitus, Scylitzes, Cedrenus, ac Zonaras reſpicere videntur, dum Bulgaris ad Chriſtiana ſacra adductis, ſcribunt, Michaelem eorum Regem jam baptiſmo initiatum, ab eadem Theodora petiiſſe, & impetraſſe eam Romanæ ditionis partem, quæ a Ferrea ad Debeltum

a Græc. λιμὸς δὲ τοῖς Βουλγάροις συμβὰς. Lat. Interpr. reddit, *Peſtilentia, & fames*. Atqui λιμὸς, *fames*. λοιμὸς, *Peſtilentia*: duæ voces prorſus diverſæ.
b τοῦ ἀποςάλη μὲν Α᾽ρχιερέως.

tum porrigitur: mox ſubjungunt Theoctiſti, tutoris Michaelis, cædem, ac Theodoræ ipſius ex Aula ejectionem, quæ nonniſi anno 857. acciderunt.

X.
Quid de ejuſdem Bulgarorum Regis converſione alii Græci ſcriptores tradant? Leo nempe Grammaticus, Simeon Logotheta, Georgius Monachus, & Nicetas in Vita S. Ignatii?

Verum Leo Grammaticus, Simeon Logotheta, & Georgius Monachus ab his diſſentiunt, affirmantes, Bogorem una cum Bulgaris non ante annum 861. qui erat quartus Michaelis ſolius imperantis, Chriſto nomen dediſſe. Et Leo quidem Grammaticus, qui Chronographiam ſuam a Leonis Armeni imperio, ideſt ab anno Chriſti 814. uſque ad diem 8. Julii, anni mundi 6521. Ind. xi. hoc eſt Chr. 1013. perduxit, edit. Pariſ. pag. 460. præmittit bellum a Bulgaris in Romanos ſub Theodora motum, ſic ſcribens: „ Mortuus eſt autem Sanctus „ Patriarcha Methodius, & Ignatius Michaelis Curopalatæ filius „ in ejus locum ſuffectus (*a*) (*anno videl.* 846.) Bulgari au„ tem factis per Thraciam & Macedoniam excurſionibus, pro„ vincias illas devaſtabant. Theodora in adverſum præſidia „ diſpoſuit. Milites porro ad Bulgariæ caſtra poſiti, Bulgaros „ per globos & cohortes aggreſſi, per eorum regionem depræ„ dabantur, & his occiſis, aliis in captivitatem abductis, Bul„ garos & eorum regionem reddidere ſubjectam „ Hæc ſane ad id referuntur, quod ſupra ex Porphyrogenito, aliiſque narratum eſt, de Bogori miſſis ad Theodoram nunciis minante, rupto fœdere adverſus eam ſe copias educturum: deque Theodora reſpondente, ſe quoque viciſſim adverſus eum copias educturam, & ſive ab eo vinceretur, ſive eum vinceret, ſemper tamen victoria ſe potituram, quum fœmina adverſus virum decertaret: Etſi enim Porphyrogenitus ſcribit, eo reſponſo placatum, amicitiæ fœdera cum Theodora renovaſſe; at excurſiones utrinque tam Bulgarorum in Romanam ditionem, quam Romanorum in Bulgariæ regionem, præceſſerint, oportet, idque factum *poſt S. Ignatii Patriarchæ inaugurationem*, ideſt poſt annum Chriſti 846. ex Leone Grammatico patet. Idem Grammaticus pag. 462. poſtquam ejectam ex Aula (*b*) Theodo-

a Pagius ad ann. 847. num. 17. & ſeq. oſtendit, S. Methodium obiiſſe die 14. Junii ann. 846. Ignatium autem ordinatum fuiſſe die 4. Julii ejuſdem anni 846. nimirum Michaelis anno 5.

b Theodoram non ante menſem Septembrem anni 857. ex Aula ejectam & in cœnobio unacum filiabus incluſam, oſtendit Pagius ad ann. 855. num. 15. & ſeq.

doram, & Bardam (*a*) Cæſaris dignitate a Michaele Imperatore ornatum retuliſſet; pergit de Michaele Imp. una cum Barda Cæſare adverſus Saracenos bellum movente, deque Bulgaris ad obſequium & amicitiam Romanorum adductis. „ Michael
„ Antigonum Bardæ filium ereat Scholarum Domeſticum:
„ Alteri vero filio locata conjuge, in quam convicia nonnunquam mittebat, ſupremi Ducis in Occidentalia Themata dignitatem confert: qui etiam ibi vitam finiit. Modieo poſt,
„ feria Paſchatis quarta Michael Bardam avunculum promovet
„ Cæſarem: qui curru per mediam Urbem vectus, munera
„ ſparſit in populum. Egreſſus autem Saracenorum Ameras,
„ Sinopem uſque deſcendit, Romanam omnem regionem vaſtans. Michael vero una cum Barda Cæſare adverſus Michaelem alterum Bulgariæ Principem inſtructum exercitum terra marique movet, quod Bulgarorum gentem fame deficere didiciſſet. Bulgari quaſi tonitrui ſonitu percuſſi, ſoluti
„ ſunt animis, & ante certamen conflictumque omnem, de
„ victoria deſperantes, Chriſtianos ſe futuros, & Imperatori
„ Romaniſque obſequentes promiſerunt. Imperator Principem eorum aqua tinctum ſacra ſuſcipiens, proprium ei nomen indidit, & Proceres ejus omnes in Urbem inductos,
„ Baptiſmate luſtrari curavit. Exinde pace profunda compoſita, Ameras in Romaniam movit, eidemque Orientalis militiæ Magiſter Petronas, & Nazarus Buccellariorum dux,
„ ſtructis per viam inſidiis, ad Lalaconem redeunti occurrunt,
„ conſertiſque manibus, Ameram in fugam vertunt, & ſalutem
„ pedibus quærere cogunt: Comitum nonnullus fugientem
„ inſequitur, & eaput ejus amputatum tollens, ad Petronam
„ militiæ Magiſtrum detulit. Regreſſi igitur duces eum victoriæ titulis, de ipſis in Circo triumpharunt, & ex tune magna
„ tranquillitas facta eſt per Orientem, propter Ameræ interitum. „ Hæc omnia quæ a Leone Grammatico de Theodora ax aula ejecta, deque Cæſarea dignitate Bardæ collata, Bulgarico bello, Regiſque Michaelis converſioni præmittuntur, quæ-

a Bardas, impius Sanctæ Theodoræ Imperatricis frater, a Michaele Auguſto dictus Cæſar anno Michaelis ſolius tertio, uti vult Simeon Logotheta; Chriſti ſcilicet 860. ſecundum Pagium; ſeu 862. uti Manſius ex Genoſio colligit in Adnot. ad ann. 859.

quæque de Amera Saracenorum poſt Bulgaros ad Chriſti fidem adductos narrantur; hæc, inquam, apud Porphyrogenitum alio prorſus ordine collocata exhibentur: nam Theodora quidem imperante cum filio, Bulgari juxta Porphyrogenitum dicuntur ad fidem converſi: ea autem ex Aula ejecta, a num. 23. ad 31. ſubjunguntur apud eund. Porphyrogenitum, primo quidem Michaelis adverſus Agarenos ad Samoſatam expeditio maluſque ejus exitus; deinde alter non minus infelix ejuſdem Michaelis ad locum *Chonarium* dictum, cum Amera Saracenorum conflictus: mox victoria de Amera a Petrona reportata ad Lalacaontem fluvium, Bulgaris (*a*) Romanarum copiarum ſociis: tum vero adepta a Barda dignitas Cæſarea, quum Michael nulla alia Reip. cura teneretur, quam ut theatris, ludiſque circenſibus vacaret: demum Ignatii Patriarchæ poſt Methodii obitum inauguratio, ejuſdemque e Patriarchali throno, opera Bardæ, dejectio.

At vero Simeon Magiſter & Logotheta in Annalibus, Leoni Grammatico, non Porphyrogenito conſentit. Nam num. 12. Ignatii Patriarchæ inaugurationem præmittens, prælium cum Bulgaris commiſſum ſtatim ſubjungit, inquiens: „ Anno ejus „ (Michaelis) undecimo (*b*) Sancto Patriarchæ Methodio „ defuncto, ejus loco ordinatur Ignatius, Michaelis Curopa„ latæ quondam Imperatoris filius. Bulgaris autem Thraciam „ ac Macedoniam infeſtantibus, expeditis Theodora cohorti„ bus, eorum inhibuit impetum ac repreſſit. „ Hoc poſtremum, quod de Bulgaris ſcribit, idem Logotheta clarius exponit num. 21. „ Adhuc Theodora rerum potiente (*nimirum* „ *ante*

---

a Porphyrogeniti verba num. 25. pag. 114. hæc ſunt. *Statim ergo* (Petronas) *Armeniacorum & Buccellariorum, Coloniaque ac Paphlagoniæ Duces mittit, qui ad Aquilonem poſitum latus teneant: Duces autem Orientalium, Obſiciique, & Cappadociæ, cum Seleuciæ & Charſiani cluſurarum Præfectis, qui latus Meridianum: ipſe denique cum Prætorianis quatuor cohortibus, Thraciaque ac Macedoniæ Ducibus (nam & lex erat, ut Bulgaricis rebus pace compoſitis, ipſi quoque Orientalibus bello ſocii accederent, unaque pericula adirent) Occidentale occupat latus, ſecum etiam in armis Thracenſium cohortem habens.*"

b Error in anno. Michael imperium iniit menſe Januario anni 842. Ignatius autem inauguratus eſt menſe Julio anni 846 adeoque anno Michaelis v. non xi. Item emendandus alter Simeonis error in anno xiii. Michaelis, quo ait Theodoram ex aula ejectam, & Theoctiſtum occiſum. Nam annus Michaelis xiii. incidit in ann. Chr. 853. At cædes Theoctiſti & ejectio Theodoræ contigit anno 857. uti ex Pagio conſtat ad annum 855. num. 15. & ſeq. dicitur enim Michael cum matre imperaſſe ann. 15. menſes 8. inauguratus autem fuerat die 20. Jan. ann. 842.

Digitized by Google

„ *ante ann.* 857. *quo in cœnobio incluſa eſt*) Bogoris Bulgaro-
„ rum dux, mulierem audiens Imperii Romani clavum tene-
„ re. „ Cætera ut ſupra, & num. 22. „ Inquirente Theo-
„ dora de Monacho Theodoro Cuphara, diu ante in captivi-
„ tatem abducto, Bogoris quoque arrepta occaſione de ſorore
„ ſua perinde captiva, inque Imperatoris Aula detenta, ſi-
„ gnificat. Didicerat hæc literas ac Chriſtianorum ordinem,
„ ergaque Deum venerationem ac fidem. Nacta igitur ut ad fra-
„ trem reverteretur, nullum ei laudandæ rei Chriſtianæ finem
„ faciebat, ac fratrem hortandi, ut ad veram fidem animum
„ transferret. Quamquam is qua laborabat incredulitate, ad
„ veritatem hactenus oculos aperire noluit. Verum fame
„ regionem omnem late devaſtante, neceſſe habuit tranſgredi
„ Romanorum fines „ Quod ſupra Porphyrogenitus ait, fame
ingruente, Bogorim invocato Deo malorum depulſore,
veram amplexum fidem, Baptiſmum quoque ſuſcepiſſe, id
Logotheta ad annum quartum Michaelis ſolius imperantis re-
fert, his verbis num. 24. & ſeq. „ Hoc anno (*tertio ſcil. Mi-*
„ *chaelis*, *ſeu Chr.* 860.) exivit Ameras uſque Sinopem,
„ omnique late vaſtata regione, nullo accepto damno rever-
„ ſus eſt ejus Imperii anno quarto (*Chr.* 861.) Michael Im-
„ perator cum Cæſare *Barda* terra marique adverſus Gobo-
„ rem (*Bogorem*) Bulgarorum Principem copias educit. Bul-
„ gari apparatu audito, ac quum alias fame conficerentur, qua-
„ ſi tacti e cœlo obrigeſcentes, omnique abjecta victoriæ ſpe,
„ ante etiam agones ac prælia, nomen Chriſto dare depo-
„ ſcunt, ac Romano ſubeſſe Imperatori. Michael vero in
„ Urbem inductos, ſalutari omnes lavacro donavit, eorum-
„ que Principem ex ſuo nomine Michaelem appellavit. Ille
„ ad ſuos reverſus, Methodii pictoris manu ac penicillo, Ju-
„ dicium, futuramque retributionem in ſuis ædibus depin-
„ gi (*a*) curavit. Quamobrem etiam omnes ejus populares
„ magis in eum accenſi, tumultuantur; in quos ille cum
„ paucis conſerta manu, victor, divinæque Crucis collare ſi-
„ gnum (ſeu pectorale) circumferens, omnes palam Chri-
„ ſtia-

a Non ipſe Bogoris depingi a Methodio Judicium juſſit, ſed Methodius id fecit, Bogori res terribiles quaſcumque depingi mandante, de judicio ne cogitante quidem.

„ ſtianos fecit. Imperatori (*a*) quoque de agro ſignificat: „ nempe arctari ſuis finibus ſubjectam tantæ multitudinis plebem; præter quam quod animis conſtitutum ſit, ejuſdem „ fidei ſenſum in perpetuum tenere, ac charitatis inſoluta „ vincula in æternum ſervare. Annuit placide Imperator, ac „ tunc temporis incultam regionem a Sidera (ideſt Ferrea) „ quæ tunc Romanæ, ac Bulgarorum ditionis limes erat, „ ad (*b*) Debellum uſque (vernacula lingua Zagoram illis „ nuncupatam) agrorum partem eis tribuit. „ Tum de Ameræ interitu num. 26. „ Michaelis Imperii anno quinto „ (Chr. 862.) Amere copias rurſus adverſus Romanos educente, Petronas & Nazar duces in ejus occurſum ad Lalacaonem venere: collatis ſignis, Amer in fugam verſus eſt. „ Ejus exſectum caput, aliorumque plurium, victore exercitu, ac ducum triumpho in Urbem illatum. Hinc magna „ per Orientem facta tranquillitas.

Simeonem quoque Georgius Monachus ſequitur, tametſi nullam Theodoræ & Bulgarorum mentionem uſque ad annum quartum ſolius Michaelis facit: ſic enim ſcribit numer. 15. & ſeqq. „ Michael (*c*) Antigonum Bardæ filium, Scholarum „ Domeſticum præfecit. Alteri filiorum Bardas jungit conjugem, qua cum malæ rei ſuſpicio habebatur. Michael Dominica poſt Paſcha, Bardam avunculum ſuum creat Cæſarem: qui curru vectus, Conſularia per mediam urbem „ ſparſit munera. Egreſſus porro Amer, Sinopem uſque „ deſcendit, vaſtans omnia ac diripiens, quæ Romanæ eſſent „ ditionis: reverſuſque eſt, quum eum Romanus exercitus „ minime aſſecutus eſſet. Suſcepta autem Michael cum Barda Cæſare expeditione, motionem facit terra marique ad-

a Non igitur Theodoræ, uti habet Leo Grammaticus. Nam ſolus Michael tunc temporis imperabat, Theodora in cœnobio incluſa.

b Leg. Debeltum.

c Simeon num. 23. Ejus Imperii anno tertio, Michael Imp. Antigonum Bardæ fil. Scholarum Domeſticum præficit: alterumque ejus filium, locata ei uxore, qua illi turpis rei ſuſpicio erat, ſupremum Ducem Occidentalium turmarum conſtituit. Quo illic brevi extincto, hebdomadæ Paſchæ quarta feria, Michael Bardam avunculum, Cæſaris inſulis ornavit. Num. 24. Hoc anno exivit Amer uſque Sinopem: omnique late vaſtata regione, nullo accepto damno, reverſus eſt. Num. 25. ejus Imperii anno quarto, Michael Imp. cum Cæſare terra marique adverſus Bogorem Bulgarorum Principem. Et cetera, ut ſupra. Num 26. Michaelis Imperii anno quinto, Amere copias rurſus adverſus Romanos educente, Petronas & Nazar Duces. Reliqua.

„ verſus Michaelem Bulgariæ principem, quum Bulgarorum „ gentem fame tabeſcere comperiſſet. Bulgari, re audita, „ haud ſecus ac tonitru perciti, ſubfugerunt; ac ante certamina pugnamque, omnem de victoria ſpem abjecerunt: „ Chriſtianique fieri, Imperatorique ſubjici ac Romanis petierunt. Michael eorum principem baptizans, ejuſque e „ ſacro fonte ſuſceptor, ſuo ex nomine Michaelem vocavit; „ ejus vero proceres in Urbem inductos, perinde baptizavit. „ Quo ex tempore alta pax fuit. Per id tempus quum Amer „ adverſus Romanam ditionem egreſſus eſſet, Petronas Aſiaticorum militiæ Magiſter & Naſar Buccellariorum, illius in „ regreſſu obſidentes iter, in Lalacaone caſtra junxerunt; „ commiſſaque pugna, Ameram in fugam vertunt. Cætera.

Nicetas denique in vita S. Ignatii Patriarchæ, dum poſt iniquam ejuſdem e throno Patriarchali dejectionem, Bulgaros fidem Chriſti accepiſſe refert, proculdubio teſtatur, id contigiſſe, non quidem Theodora cum filio imperante, uti Porphyrogenitus aliique poſt ipſum tradunt, ſed ſolo Michaele regnante, quum Theodora jam fuiſſet in cœnobium detruſa, hoc eſt, poſt annum 857. Verba Nicetæ (a) accipe: „ Auguſtus inſtabat (b) menſis, & tremoribus horrificis „ Conſtantinopolis quatiebatur: ædes nutabant omnes, omniaque mortalium pectora metu palpitabant. Nemo non mortis horrore occupatus, clamitabat, unicam plane hujus prodigii, ſeu motus cauſam eſſe injuriam & ſacrilegium in Patriarcham Ignatium commiſſum. Urbe autem totos quadraginta dies continuo tremente, uſque adeo ferocia & immanitas illorum mitigata eſt, ut ipſi Principes publice jurejurando conteſtarentur, neque fugam ſacro illi exuli, nec „ hoſpiti exulis, apud quem delituiſſet, fraudi futuram; „ ſed abſolutum crimine, innocentemque pronunciatum, ſine cujuſquam moleſtia in ſuo cœnobio ſecure permanſurum. „ Quod quum Chriſti athleta accepiſſet, Petronæ ſe Patricio „ materno Imperatoris avunculo aperit; qui pretioſum ge-

„ ſta-

a Vita Ignatii Tom. 8. Concil. Labb. pag. 1211.

b Quum injuſta S. Ignatii depoſitio die 23. Nov. anni 857. contigerit, triennio cum ſeptem menſibus elapſo, terræ motus Conſtantinopolim concuſſit: poſt Paſcha nempe anni 861. quo Pſeudoſynodus Photiana adverſus S. Ignatium habita fuit. Vide Baron. ad ann. 861. num. 23.

Digitized by Google

„ ſtamen, quod ad ſinum Imperatoris pendebat, pro pigno„ re allatum tradit Patriarchæ, quo ille de collo ſuſpenſo, „ ad Bardam accedit: qui ad Patriarcham: Quid, inquit, fu„ gitivi more ex loco in locum profugus oberras? Cui Igna„ tius: Chriſtus, inquit, Rex noſter ac Salvator præcepit: „ Si perſequentur vos in una civitate, fugite in aliam. Vi„ ctus innocentia & virtute viri Bardas, innoxium liberum„ que in Monaſterium remitti ſuum jubet. Statimque move„ ri terra deſiit: & Bulgari providentia Dei, fame urgente, „ muneribuſque ab Imperatore deliniti, armis poſitis, cæle„ ſtis baptiſmatis unda ſunt luſtrati. Legati quoque Pontifi„ cii (*a*) a Photio donis corrupti, Romam redierunt. Quos „ Nicolaus Pontifex (*b*) de Patriarcha Ignatio interrogatos, „ & ſevere inquiſitos, quum ſuis illos verbis captos convicis„ ſet, illos Sicariæ potius factionis, quam legitimæ Synodi „ præſides egiſſe, perpetua exauctoratione damnatos, ana„ themate percuſſit. Nec Legatos tantum, ſed ipſum quoque „ Photium tyrannum & adulterum pronunciat, & legitimæ Sy„ nodi ſententia totius Eccleſiæ ſuæ, anathemate ferit depo„ nitque. „ Nimirum, ex mente Nicetæ, Bulgarorum converſio eodem anno 861. quo terræmotus ille contigit, & quo Legati Pontificii in pſeudoſynodo Conſtantinopolitana cum Photio communicantes, intruſionem ejus ratam habuere.

XI. Refertur Pagii Sententia, qui aſſerit, Bulgarns anno 861. Chriſtianam fidem accepiſſe.

Hinc Pagius, ejuſdem Nicetæ (*c*) teſtimonio uſus, Bulgaros aſſerit anno 861. Chriſtianam religionem ſuſcepiſſe: idque confirmat auctoritate Simeonis Logothetæ, qui id factum refert anno Imperii Michaelis ſolius regnantis quarto, Kalendis Septembris anni Chriſti 860. inchoato: cujus verba ſupra ſunt recitata. Mox addit: *Leo Grammaticus pag. 462. poſtquam narravit Bardam feria quarta Paſchatis Cæſarem renunciatum fuiſſe*; *de Bulgarorum converſione eadem fere quæ Simeon* Logo-

a Anno 861. Synodus Conſtantinopolitana in Templo Apoſtolorum habita præſente Imp. Michaele, Barda Cæſare, & Legatis Sedis Apoſtolicæ Rodoaldo & Zacharia, in qua confirmata Photii inauguratio & S. Ignatii exauctoratio.

b Anno 862. Nicolaus Papa in Synodo Romana, declaravit, ſe nunquam pro dejectione Ignatii aut conſecratione Photii miſiſſe aut miſſurum eſſe. Zachariam, prævaricationem confeſſum, depoſuit: cauſa Rodoaldi, qui abſens erat, alteri Synodo reſervata.

c Ad ann. 861. num. 10. & ſeq.

Logotheta refert. Quamobrem certum videtur, Bardam anno ſuperiori (Chr.860.) *dictum eſſe Cæſarem, & præſenti* (861.) *Bulgaros ad fidem Chriſtianam adductos; quod utrumque hactenus ignoratum fuerat. Denique Photius in Epiſtola ad Michaelem Bulgariæ principem* de officio Principis, *quæ ordine prima eſt, Michaelem modo* dilectum filium *appellat, modo* partus ſui ſpiritualis verum & genuinum genema; *ideoque non* Methodio *Eccleſiam Conſtantinopolitanam regente, ſed Photio in illam intruſo, Bulgari ſacro baptiſmate tincti, & quidem ab eodem Photio, ut rurſus anno* 866. *dicetur. Huc revocanda quæ anno* 845. *num.* 2. *& ſeqq. de eadem converſione in medium adduximus*. Ubi nempe ad ea, quæ Baronius ad ann. 845. num. 5. & ſeqq. ex Porphyrogenito adduxit, ut oſtenderet, *fuiſſe illa Bulgarorum ad fidem Chriſti venientium veluti præludia quædam, quum non omnis gens illa, ſed ex ipſa aliquot* (anno 845.) *Chriſtiana ſunt imbuti religione: integram vero meſſem reſervatam fuiſſe Nicolao Romano Pontifici, qui ab Urbe ad Bulgaros ad fidem convertendos, a Latere Legatos miſit, eoſdemque ad Gentilium converſionem Apoſtolos*: ad ea, inquam, a Baronio adducta, ipſe Pagius num. 3. ſic reſpondet: *Verum Porphyrogenneta converſionem Bulgarorum, Theodoræ Auguſtæ magno errore attribuit, & errandi cauſam dedit, non ſolum Curopalatæ, Cedreno, & Zonaræ; ſed etiam Baronio, Henſchenio in elogio Theodoræ Auguſtæ ad diem* (a) IX. *Januarii, quo a Græcis colitur*, §. IX. *aliiſque omnibus Hiſtoricis recentioribus. Non enim Methodii Patriarchæ Conſtantinopolitani, ſed Photii pſeudopatriarchæ tempore, quæ Porphyrogenneta citatus, & ex eo alii narrant, contigere, idque anno* 861. *ut ibidem demonſtrabimus. Fons erroris annus quartus Michaelis Imperatoris. Quum enim Porphyrogenneta accepiſſet, anno quarto Imperii Michaelis Bulgaros Chriſtianos effectos fuiſſe, autumavit, annum illum quartum fuiſſe Michaelis cum Theodora matre imperantis; quum tamen Bulgarorum converſio anno quarto Michaelis ſolius regnantis, & jam matre ex Aula ejecta, peracta ſit. Theodora itaque cum Michaele filio imperans inquiſivit de Theodoro Cuphara, & Bogoris Bulgarorum Rex*

a Imo, *ad diem* 11. *Februarii*.

Digitized by Google

Rex arrepta occaſione Sororem ſuam perinde captivam poſtulavit. Hæc ad fratrem reverſa, nullum ei laudandæ rei Chriſtianæ finem faciebat; ſed is ad veritatem hactenus oculos aperire noluit, inquit Simeon Logotheta in Michaele Theodoræ filio num. 22. *& hoc tantum circa Bulgarorum converſionem, Theodora imperante factum, & a Porphyrogenneta ſuo tempori redditum*. Hoc ipſum repetit idem Pagius ad annum 866. num. 1. & ſeqq. ubi relata Porphyrogeniti de Methodio Monacho ſecundum Domini Adventum graphice depingente narratione, *& quomodo Princeps Bogoris ex tabellæ aſpectu, Dei timorem in ſe concipiens, divina edoctus Chriſtianorum myſteria, intempeſta nocte Divini Baptiſmatis munus conſequutus eſt*, ſubjungit: *Ita Porphyrogenneta, ex quo alii poſtea accepere: Simeon tamen Logotheta num.* 25. *poſtquam aſſeruit, Principem Bulgarorum & alios Proceres Conſtantinopoli ſalutari lavacro donatos fuiſſe, ſubdit*: Ille ad ſuos reverſus, Methodii pictoris manu ac penicillo Judicium futuramque retributionem in ſuis ædibus depingi curavit. Quamobrem etiam omnes ejus populares magis in eum accenſi, tumultuantur, *uti mox ex Porphyrogenneta referemus, & hæc Logothetæ narratio veroſimilior eſt. Sed hujus Regis ad fidem noſtram converſio contigit anno quarto Michaelis ſolius regnantis, Chriſti ſcil.* 861. *non vero, ut Porphyrogenneta habet, Michaele cum Theodora matre imperante; & poſtquam Conſtantinus Philoſophus ſive Cyrillus, ejus* (Methodii ſcil.) *frater, Chazaris ad fidem Chriſtianam adductis Conſtantinopolim reverſus eſt. In priori enim vita utriuſque Sancti ab Henſchenio ad diem* IX. *Martii recitata, poſtquam Auctor Anonymus Chazarorum converſionem narravit, num.* VII. *ſcribit*: Philoſopho autem reverſo Conſtantinopolim, audiens Raſtilaus Princeps Moraviæ, quod factum fuerat a Philoſopho in provincia Chazarorum, ipſe quoque genti ſuæ conſulens, ad prædictum Imperatorem nuncios miſit, nuncians quod populus ſuus ab idolorum quidem cultura receſſerat, & chriſtianam legem obſervare deſiderabat; verum doctorem talem non habent, qui ad legendum eos & ad perfectam legem ipſum edoceat: rogare ſe, ut talem hominem ad partes illas dirigat, qui pleniter fidem & ordinem divinæ legis & viam veritatis populo illi oſten-

dere

dere valeat. Cujus precibus annuens Imperator, eundem ſupernominatum Philoſophum ad ſe venire rogavit; eumque illuc in tetram Sclavorum ſimul cum Methodio germano ſuo, tranſmiſit, copioſis valde illis de Palatio ſuo datis expendiis. *Idem habet Auctor Anonymus poſterioris vitæ eorundem SS. Cyrilli & Methodii, qui priori Narrationi hæc addit*: Egreſſus itaque primo venit ad Bulgaros, quos divina gratia cooperante, ſua prædicatione convertit ad fidem. Abinde autem procedens, venit in terram Moraviæ. *Qua in regione quum* annos quatuor & dimidium *ſecundum utrumque Anonymum manſerint, &, ut infra videbimus, anno* 867. *Romam venerint, mortuo paulo ante Nicolao Papa; apparet, eos circa annum* 863. *Bulgariam reliquiſſe, & in Moraviam perrexiſſe, perperamque exiſtimaſſe Henſchenium loco laudato, Cyrillum & Methodium circa annum* 856. *Moravicam expeditionem ſuſcepiſſe: ſic enim non annos* quatuor & dimidium, *ſed annos decem & amplius in Moravia fidem Chriſtianam prædicaſſent, contra diſertum utriuſque Anonymi teſtimonium*. Poſtremo quum num. 3. de Bulgaris adverſus Regem Chriſtianum factum rebellantibus verba Porphyrogeniti, & Nicolai Papæ retuliſſet, ſic proſequitur: „ Annaliſta Bertinianus de Bulgarorum baptiſmate, & de „ eorum rebellione adverſus Regem verba facit, & utrumque „ hoc anno (*866.*) accidiſſe ſupponit: qui error proceſſit ex „ eo quod accepiſſet, Bulgarorum Regem Romam currenti „ anno (*866.*) Legatos ſuos Romam miſiſſe. At illi ab eo„ dem Rege Romam directi quinquennio poſt ſuam converſio„ nem; ut peterent a Pontifice Romano, *quid ſe facere ſalu„ brius oporteret, & quid erga reliquum Bulgaricum adhuc „ Baptiſmo carentem populum, ut fidei ſacramenta perciperet, „ agi deberet*, uti narrat Baronius ex Anaſtaſio tum Romæ „ verſante. Addit Anaſtaſius, legatos deſtinatos fuiſſe *menſe „ Auguſto Indictione* XIV., eos Pontificem apud ſe honorifice „ retinuiſſe; interimque Sedis Apoſtolicæ Miſſos Paulum Po„ pulonienſem & Formoſum Portuenſem magnæ ſanctitatis „ Epiſcopos declaraſſe, hoſque monitis mellifluis atque do„ ctrinis inſtruentem, *ad prædicandum ad gentem illam ire* „ decreviſſe. Quos illuc perrexiſſe, & *Chriſmate inunctos per „ Sacerdotes, denuo Chriſmate inunxiſſe*, queritur Photius in „ Epiſt. 2.

„ Epiſt. 2. ad Patriarchas Orientis; *nondum gens illa per Biennium rectam Chriſtianorum religionem amplexabatur, quum impii quidam homines*, quos ſubdit ſeſe Epiſcopos prædicaſſe. Verum quum Bulgarorum Rex anno 861. baptizatus fuerit, & hoc anno exeunte (866.) Epiſcopi in Bulgariam profecti ſint, textus Græcus corruptus, legendumque per *Quinquennium*. Antiqui enim non numeris ſeu chifris, ut nunc loquimur, ſed integris vocibus utebantur. Apud Latinos vero II. facile & prono errore mutatur in V, & viceverſa. Sic apud Græcos B, ideſt, II., in E, ſeu V, & E in B, ideſt V, in II. ſæpe mutatur. Quæ emendatio certiſſima.

Hucuſque Pagius, Porphyrogenito quidem, Curopalatæ, Cedreno ac Zonaræ, Bulgaros anno quarto Michaelis cum matre Theodora imperantis ad Chriſti fidem converſos narrantibus fidem detrahens, Simeoni vero Logothetæ adhærens, id factum ad annum quartum ſolius Michaelis regnantis referenti.

XII. Oſtenditur, BulgatorumRegem ad Chriſti fidem converſum fuiſſe aut anno 865. exeunte, aut incunte 866.

At vero cl. Manſius (a) in not. ad ann. 866. *Bulgariæ Regem Sacro Baptiſmate fonte ablutum fuiſſe non quidem anno* 861. *ſed poſt annum* 864., *inde apertiſſime colligere ſe* affirmat, *quod in capitulis Nicolai I. hæc legantur*: Quod dicis, quod Chriſtianiſſimus Rex ſperat, quod ipſe Rex Wulgarorum ad fidem velit converti, & jam multi ex ipſis Chriſtiani facti ſunt &c. *Capita hæc anno* 864. *ſcripta fuiſſe in nota ad ann.* 858. *probavimus. Mire autem hæc congruunt cum Epocha converſionis hujus, quam Photius apud Pagium hic num.* III. *conſtituit: ait enim*: nondum gens illa per Biennium rectam Chriſtianam religionem amplexabatur, quum impii quidam homines &c. *Quibus poſtremis verbis indicat adventum in Bulgariam Pauli Populonienſis & Formoſi Portuenſis, quos eo perrexiſſe an.* 866. *Anaſtaſius apud Pagium hic aſſerit*. Atqui Pontificios iſtos legatos poſt menſem Auguſtum anni 866. ex Urbe profectos, in Bulgariam nonniſi anno 868. id peregiſſe, de quo Photius impie conqueritur, manifeſtum facit Anaſtaſius Bibliothecarius in Vita Nicolai I. dum ſic ait: „ Interea meritis beatiſſimi hujus in Urbe prorſus exuberantibus, operante potentia ſummi „ Dei,

a Tom. 15. Annal. Baron. edit. Lucen. 1744. pag. 53.

Digitized by Google

„ Dei, qui quotidie per famulos ſuos ſigna & miracula magna „ facit, Rex Bulgarorum Michael Chriſtianitatis & fidei ſan- „ ctæ doctrinam agnoſcens, meruit baptizari: & qui prius „ creaturæ ſerviens, ſæviebat crudelitate, hujus temporibus „ Creatori colla ſubmittens, ampla cœpit religione fulgere, „ & magna uſus eſt pietate. Tunc ad Catholicum & verum „ Præſulem orthodoxum Legatos ſuos menſe Auguſto, Indi- „ ctione XIV. (*adeoque anno Chr. 866.*) deſtinavit, donaque „ non parva tam e ſuis locis, quam aliunde ſummo Pontifici „ contulit, ſuggerens ejus Apoſtolatui, quid ſe facere ſalu- „ brius oporteret, & quid erga reliquum Bulgaricum adhuc „ Baptiſmo ſacro carentem populum, ut fidei ſacramenta per- „ ciperet, agi debet. Quod beatiſſimus audiens Papa, ma- „ gna repletus lætitia, laudes Chriſto reddidit amplas, & „ cum omni ſibi divinitus commiſſa Eccleſia gratulans, infini- „ ta præconia Domino noſtro, qui noviſſimis his temporibus „ tantum fecit miraculum, devota mente, ſupplici voce per- „ ſolvit. Porro Legatis iiſdem jam nomine Michaelis Bulga- „ rici Regis a Sancto Papa receptis, honorifice apud ſe eos re- „ tinuit; & interim Sedis Apoſtolicæ miſſos, Paulum ſcil. Po- „ puloníenſem & Formoſum Portuenſem magnæ ſanctitatis „ Epiſcopos ſtatuens, hoſque monitis mellifluis atque doctri- „ nis inſtruens, ad prædicandum ad gentem illam ire decre- „ vit. „ Hoc ipſum confirmat Nicolaus Papa in Epiſtola LXX. *ad Hincmarum Rhemenſem & ceteros Epiſcopos in Regno Caroli conſtitutos*, data X. *Kal. Novembris*, ideſt die 23. Octobris, *Indictione prima*, hoc eſt, anno Chr. 867. in qua tam Legationis Bulgarorum ad Sedem Apoſtolicam (anno ut dixi 866.) miſſæ meminit, quam miſſorum a ſe Legatorum, & reſponſi ab ipſo Michaele Bulgariæ Rege accepti, poſtquam illuc Legati Apoſtolici perveniſſent. „ Hi enim (*inquit*: *Græcorum* „ (*a*) *ſcil. Imperatores*) odio & invidia contra nos inflamma- „ ti, quæ inferius annotabimus, nobis quaſi crimina (*b*) hæ- „ reſeos impingere moliuntur. Odio quidem, quia Photii „ adul-

a De Michaele Imp. loquitur, & de Barda Cæſare: qui etſi jam cæſus fuerat, quum hæc Nicolaus ſcriberet, cædis tamen ejus notitia nondum ad Pontificem pervenerat, uti Pagius ad ann. 867. oſtendit.

b Significat ea Accuſationum capita, quæ contra S. Romanam Eccleſiam Michael Imp.

Digitized by Google

„ adulteri & invaſoris Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ atque Neophyti, ac depoſiti & anathematizati factam promotionem non ſolum non approbavimus, ſed & damnavimus: fratris ſcil. comminiſtri noſtri Ignatii ejuſdem Eccleſiæ Patriarchæ dejectionem, utpote a ſubjectis & ab Imperiali potentia factam, nullo ſuſcipientes aſſenſu. Invidia vero, quia Regem Bulgarum Michaelem nomine cum gente ſua, Chriſti fide ſuſcepta, a Sede B. Petri inſtitutores & doctrinam expetiviſſe audierunt. *Et paucis interjectis*. Quum his itaque anxietatibus undique coarctaremur, & ingentibus premeremur anguſtiis, ecce ſubito Legati jam ſati Regis Bulgarum nobis adeſſe nunciantur... Et quia illos doctrinam B. Petri Apoſtoli, ſeu Sedis ejus, exquiſiſſe comperimus, qui licet longe poſiti corpore, nobis tamen facti ſunt fide præſentes: ſed & quia per eorum Regnum facilem ac terrenum Miſſis noſtris ad terram Græcorum acceſſum patere perſpeximus: ordinatis igitur tam quæ Bulgarum gentis congrua fidei rudimentis (*a*) agnovimus: quam quæ Conſtantinopolim mittere diſpoſueramus, Miſſos quoque noſtros cum Legatis (*b*) jam nominati Regis per ipſius tranſituros regionem direximus. Quos Imperatores Græcorum non ſolum recipere minime conſenſerunt; verum etiam vehementer adverſus Bulgares animos commoverunt, eo quod per ſuam eos terram tranſire permiſerint... Præterea cum Bulgarum Rege demorantibus, & ad urbem Conſtantinopolitanam eiſdem noſtris accedere Miſſis conantibus, iidem Imperatores Epiſtolam ſuam ipſi Regi Bulgarum tranſmiſere: quam ille accipiens, nobis per legatos noſtros deferri devota mente decrevit. „ Quæ omnia a menſe Auguſto anni 866. ad Octobrem anni 867. ſunt peracta. Idem Nicolaus Pontifex in Reſponſis ad Conſulta Bulgarorum, ab ipſo poſt menſem Auguſtum

---

Imp. congeſſerat: quæque continentur in Epiſt. Photii ad Patriarchas Orientis, poſt adventum ſcil. Legatorum Pontificiorum in Bulgariam.

a Ideſt, Reſponſis ad eorum conſulta conſcriptis, perque Legatos Pontificios miſſis.

b Itaque quum dicit Anaſtaſius de Legatis Bulgarorum Regis, *honorifice apud ſe eos Pontifex retinuit*, non ſignificat illos fuiſſe per annum retentos, ſed tandiu dumtaxat, donec Reſponſa ad eorum conſulta conſcriberet: tunc enim illos dimiſit una cum Pontificiis Legatis: nimirum circa menſem Novembrem anni 866.

Digitized by Google

ſtum anni 866. conſcriptis, num. XVII. certiorem adhuc notam temporis exprimit, quo Bulgari ad Chriſti fidem ſunt adducti. „ Igitur referentes (*inquit ad Michaelem Regem*) qualiter „ divina clementia Chriſtianam religionem perceperitis, qualiterque populum (*a*) veſtrum baptizari omnem feceritis: „ qualiter autem illi, poſtquam baptizati fuere, inſurrexerint „ unanimiter cum magna ferocitate contra vos, dicentes, „ non bonam vos eis legem tradidiſſe: volentes etiam vos occidere, & Regem alium conſtituere: & qualiter vos, divina cooperante potentia, adverſus eos præparati, a maximo uſque ad modicum ſuperaveritis, & manibus veſtris detentos habueritis, qualiterque omnes primates eorum atque „ majores cum omni prole ſua fuerint interempti; & mediocres vero, ſeu minores, nihil mali pertulerint. „ Ex quo manifeſtum redditur, paulo ante Legatorum Regis Bulgariæ in Urbem Romanam adventum, hoc eſt, ante menſem Auguſtum anni 866. tum Baptiſmum Michaelis Regis, tum relatam ab ipſo de populis tumultuantibus victoriam accidiſſe: qua de victoria deque Regis baptiſmo Porphyrogenitus quoque ſupra dixerat: „ Non latuit ea res (*b*), gentiſque totius defectionem aſcivit. Ille parva ſuorum manu, divinum Crucis ſignum in ſinu ſuo circumferens, oppido rebelles fundit, „ nec jam occulte, ſed palam omnino reliquos, ipſos quoque „ rei avidos, Chriſtianos facit. „ Quum itaque Rex Bulgarorum fidem Chriſti unacum Baptiſmo, paulo antequam Legatos in Urbem ad Nicolaum Papam mitteret, acceperit, quumque ejus Legati Romam menſe Auguſto anni 866. pervenerint; conſequens eſt, eum fuiſſe (*c*) Baptiſmo initiatum vel exeunte anno 865. vel ineunte 866. Id quod etiam ex illa Photii Epi-

a Significat, baptizato Rege pluribuſque cum illo domeſticis ejus, Bulgaros in Regem rebellaſſe. Nam poſt rebellionem, & poſt relatam de rebellibus victoriam, Rex ille populum univerſum baptizari fecit.

b Etſi enim Rex Bulgarorum intempeſta nocte baptizatus eſt, res tamen ad populi notitiam quum perveniſſet, ſtatim tumultuati ſunt.

c Michael Quienus in Oriente Chriſtiano Tom. I. de Patriarchatu Conſtantinopolitano cap. 14. num. 12. ex Epiſtola Joannis VIII. Papæ, ordine 192. ad Michaelem Regem Bulgarorum, colligit, eum a Legatis Pontificiis, non a Græcis fuiſſe baptizatum. *Quapropter* (inquit) *Joannes ipſum denuo adhortandum duxit, ut ad Sanctam matrem ſuam Romanam Eccleſiam reverteretur, quæ ipſum religioſo utero genuerat, & per quam totius religionis & juſtitiæ formam, Sancto prædeceſſore ſuo Nicolao*

Epiſtola confirmatur, in qua de Legatis Pontificiis, (qui ineunte anno 867. in Bulgariam venientes, Chriſmate inunctos per Sacerdotes, denuo Chriſmate inunxerunt, & juxta Nicolai Papæ Reſponſa ad Bulgaros miſſa, Sabbati jejunium aliaque Bulgaros edocuerunt, contra quam Græci Sacerdotes & Monachi a Photio illuc miſſi Bulgaris ſuggeſſerant) ſic ait: *nondum gens illa per Biennium rectam Chriſtianam Religionem amplexabatur, quum impii quidam homines & execrandi... in gentem, novella quorum pietas & nuper conſtituta... inſilientes,... omni cum fraudulentia, a ſanis & a fide inculpata Chriſtianorum, eos ſubdole deducere & corrumpere conabantur. In primis contra Eccleſiæ Canones illicite ad Sabbatorum jejunia traducebant*. Reliqua contra Romanam Eccleſiam a Photio impie oppoſita, imo contra Reſponſa a Nicolao Papa ad Con-

colao Præſule mittente, ſuſceperat. Quibus plane verbis (obiter quidem dicam:) *haud obſcure nobis innuitur, Michaelem Bulgariæ Regem nonniſi a Romanæ Eccleſiæ alumnis Sacerdotibus ſacris undis expiatum fuiſſe, vanaque adeo falſaque monſtrantur, quæ Byzantini de Bogoris ſeu Michaelis baptiſmo apud ſe celebrato venditarunt*. Ego quidem libenter Quieno ſubſcribo, aſſereoti, Bogorim non Conſtantioopoli, ſed in Bulgaria Baptiſmum ſuſcepiſſe; nego tamen eum a Romanæ Eccleſiæ alumnis Sacerdotibus baptizatum: nam Nicolaos Papa, & Anaſtaſius Bibliothecarius diſerte affirmant, illum jam baptiſmo fuiſſe expiatum, antequam legatos ſuos anno 866. Romam miſiſſet, adeoque a Sacerdotibus Græcis, non a Latinis. Quod autem idem Quienus eod. cap. num. 6. ſupra dixerat, teſtimonio Anaſtaſii Bibliothecarii in Præfat. Latinæ translationis ſuæ Actorum octavæ Synodi uſus, ubi ait Anaſtaſius: *Regem Vulgarorum cum propria gente Fidem ſuſcepiſſe per hominem Romanum, ideſt per quemdam Presbyterum Paulum nomine, atque adeo documentum & myſterium habuiſſe a Sede Apoſtolica, ut non modo fidei regulam, ſed & ſanctæ legis diſciplinam ſumeret. Quæ omnia ſic accipienda ſunt, ut Bulgarorum Rex, accepta primum vel a Methodio vel a Theodoro fidei notitia, tametſi Conſtantinopoli a Photio baptizatus eſſet, poſt reditum in patriam, quum nullum Sacerdotem Græcum ſecum adduxiſſet, a Paulo Romano Presbytero religionis myſteria ceremoniaſque omnes accuratius ſit edoctus, ejuſque ſubditi ab eodem Paulo ſubinde Baptiſmi aquis tincti*: hoc, inquam, quum Quienus affirmat, dupliciter ſe eſſe allocinatum oſtendit: primum quidem, dum Michaelem a Photio Conſtantinopoli baptizatum dicit: Deiode dum Paulo Presbytero Romano attribuit Bulgarorum Subditorum baptiſmum: Quid? quod idem Quienus Anaſtaſii verba nec intellexit, nec recte recitavit. Anaſtaſius enim ſic habet Tom. 8. Concil. Labb. pag. 969. lit. E. *Siquidem quum Rex Bulgarorum cum propria gente Chriſti fidem ſuſcepiſſet,* (interpunctio hic ponenda:) *per hominem Romanum, ideſt, quendam Presbyterum Paulum nomine, documentum atque myſterium propoſitum habuit a Sede Apoſtolica non modo fidei regulam, ſed & ſanctæ legis ſumere diſciplinam: quod & fecit, non ſolum a præfato Presbytero, verum etiam per divinam revelationem inſtructus. Nimirum, poſtquam Rex ille baptizatus eſt, Paulum Presbyterum Romanum unacum ſuis Legatis Romam miſit, ut religionis myſteria & ceremonias omnes accuratius a Papa Nicolao edoceretur*. Vide Pagium ad ann. 867. num. v. ubi poſt hæc verba: *Quum Rex Bulgarorum cum propria gente fidem ſuſcepiſſet*, ponendam interpunctionem monet; tametſi fallitur & ipſe, dum eum Regem Conſtantinopoli baptizatum tradit.

Digitized by Google

ſulta Bulgarorum miſſa, & a legatis illis Pontificiis ineunte anno 867. in Bulgaria promulgata. *Biennium* autem ab anno 867. ad annum 865. nos retrogrediendo deducit. Quare non eſt, cur Pagius pro Biennio *Quinquennium* nobis obtrudat, ut ad annum 861. Bulgarorum converſionem referat. Quæ enim ſupra recitavimus Anaſtaſii, & Nicolai Papæ teſtimonia, quæque Annaliſtæ Bertinianus & Fuldenſis ad annum 866. de Legatis a Rege Bulgarorum recens ad Chriſti fidem converſo ad Ludovicum Germaniæ Regem directis habent, perſpicuum faciunt, a Bulgarorum converſione ad legatorum Papæ in Bulgariam adventum & prædicationem, non *Quinquennium*, ſed *Biennium* effluxiſſe.

Quum autem Methodius unacum Cyrillo fratre Romam ab eodem Nicolao Papa evocatus, illuc, ut ſupra dixi, mortuo jam Nicolao, hoc eſt, vel exeunte anno 867. vel ineunte 868. pervenerit, poſtquam in Bulgaria & Moravia per annos quatuor & dimidium Chriſtianam fidem annunciaſſet; recte colligitur, ipſum non fuiſſe ab illo Methodio Pictore diverſum, qui, Michaele Bulgarorum Rege jubente, celebratiſſimam illam ſecundi Dominici Adventus picturam confecit. Conveniunt tempora, nomen Methodii, locus prædicationis, hiſtorici denique, qui illum primo Bulgaris, deinde Moravis prædicaſſe ſcribunt. Neque obſtant anni illi *quatuor cum dimidio*, quibus ante finem anni 867. vel initium anni 868. (quo Romam Methodius evocatus advenit) in Moravia Evangelium prædicaſſe perhibetur, poſtquam Bulgaros ad Chriſti fidem amplexandam adduxiſſet: qui quidem anni converſionem Bulgarorum (uti vult Pagius) ad annum Chriſti 863. ineuntem deducerent: non obſtant, inquam, anni illi quatuor cum dimidio; nam primo quidem certiora ſunt quæ ex coævis auctoribus adduximus argumenta ad oſtendendum Bulgaros anno 865. fuiſſe converſos, quam quod in vita SS. Cyrilli & Methodii narratur de ſpatio annorum, quibus in Moravia verſati ſint. Deinde ſpatium illud *annorum quatuor cum dimidio*, non de ſola Moravia intelligendum eſt, ſed de Bulgaria ſimul & Moravia, quum a Bulgaris ad Moravos ſancti illi tranſiiſſe dicantur, & in utriſque ad Chriſtiana ſacra adducendis operam impendiſſe.

Cete-

Digitized by Google

XIII. Triplex Bulgarorum ad Chriſti fidem converſio.

Ceterum neque una fuit,neque uno eodemque anno peracta Bulgarorum converſio. Nam primo quidem, quos Crumus Bulgarorum Princeps capta Adrianopoli in Bulgariam tranſtulerat, ii ſemina pietatis in Bulgaris jecerunt. Porphyrogenitus in vita Baſilii Macedonis cap. 4. *Quia vero Crumus ille, Bulgarorum princeps, violatis quæ illi cum Romanis intercedebant fœderibus, hoſtili aggere cinctam Adrianopolim diuque ab eo obſeſſam, qua laborabat neceſſariorum penuria, ad ditionem coegerat, civeſque omnes ac incolas, necnon etiam Manuelem ejuſce urbis Epiſcopum, in Bulgariam tranſtulerat; accidit Baſilii quoque parentes cum reliquis, illo adhuc in faſciis agente, in Bulgariam regionem transferri; ubi propriam Chriſtianorum fidem illibatam cuſtodientes, (tum ſcilicet mirabilis ille Præſul, tum plebs illi pari captivitate comes) multos barbarorum ad veram Chriſti fidem adduxerunt (nondum enim gens illa animum ad pietatem tranſtulerat) multiſque locis Chriſtianæ doctrinæ ſemina jecerunt, a Gentilium errore Scythas* (ſic Bulgaros vocat) *retrahentes, & ad divinæ cognitionis lucem traducentes. Quibus in illos ira percitus Crumi ſucceſſor Murtago, Manuelem virum Sanctiſſimum, tum alios plures ejus rei delatos, quum tentando ad ejurandam fidem inducere nequiviſſet, variis tormentis excruciatos, per mortem martyres conſecravit. Sicque contigit multos ſanguinis neceſſitudine Baſilio conjunctos eique affines, martyrii gloria potiri, ut nec ejus, quæ inde eſt, honeſtatis, poſſet expers videri.* Cedrenus pag. 558. *Poſtquam Crumus Bulgarorum princeps victoriis contra Romanos inflatus, Adrianopolim obſedit, ita ut nulla ei manus reſiſtere auderet, diutinaque obſidione eo civitatem redegiſſet, ut neceſſariarum inopia rerum, deditionis conditiones acciperet, omnes qui in ipſa urbe erant, in quibus etiam Manuel Archiepiſcopus, in Bulgariam tranſtulit. Eo igitur tempore cum aliis parentes quoque Imperatoris* (Baſilii ſcil.) *lac adhuc ſugentem ſecum ipſum deferentes, in Bulgarorum regionem abducti ſunt: ubi & ipſe inclytus Archiepiſcopus, & Imperatoris parentes, incorruptam in Chriſtum fidem ſervantes, Bulgarorum pleroſque ad Orthodoxam fidem, quum nondum gens illa ad verum Dei cultum adducta eſſet, & in pluribus Bulgariæ locis, Chriſtianæ doctrinæ ſemina jecere.* Hæc prima Bulgarorum aliquot con-

Digitized by Google

converſio poſt annum Chr. 814. quo Adrianopolis a Crumo capta eſt.

Altera, ſed paucorum Bulgarorum, converſio tribui poteſt tum Theodoro Cupharæ, quamdiu captivus in Bulgaria manſit, tum Sorori Michaelis Bulgarorum Regis, poſtquam e Byzantio, ubi Chriſtianam fidem literaſque edocta fuerat, in patriam ad fratris regiam rediit. Uterque enim legitur fidei ac pietatis ſemina in Rege Michaele, adeoque in aliis quoque Bulgaris, jeciſſe. Etſi autem Rex ipſe tunc temporis in infidelitate id quod erat permanſit; vero tamen propius eſt, non paucos Bulgaros ex animo Chriſtiana ſacra fuiſſe amplexatos. Unde tam iſtorum ad Chriſtianam religionem converſio, quam pronus ad eandem religionem amplexandam Regis animus, occaſionem videtur præbuiſſe iis ſcriptoribus, qui generalem Bulgarorum converſionem ad ea tempora referunt, quando nimirum miſſo ad Auguſtam Theodoram Monacho Cuphara, commutationis jure Rex Michael Sororem recepit.

Tertia demum, eademque univerſalis Bulgarorum converſio illa fuit, quam paulo ſuperius enarravi; ad annum ſcilicet exeuntem 865. aut ineuntem 866. quando Bogoris Rex, compoſita jam cum Romanis pace, conſpectaque terribili illa ſecundi Dominici Adventus Methodiana pictura, tandem aliquando, quam in animo dudum habuerat, religionem Chriſtianam amplexari ſtatuens, ſacro initiari voluit Baptiſmate; Regiſque exemplo primum quidem ejus domeſtici baptizati ſunt; deinde, poſtquam tumultuantes magnates Rex divinum crucis ſignum in ſinu ſuo circumferens oppreſſiſſet, *reliquos, ipſos quoque rei avidos* (ut ſcribit Porphyrogenitus) *Chriſtianos fecit*. Tum vero regionem illam, quam Zagoram appellant, a Michaele Auguſto petiit & obtinuit.

Hinc colligitur primo, Bulgaros ad Chriſti fidem fuiſſe adductos, non ſanctorum Methodii, aut Ignatii Patriarcharum tempore; ſed Photio Eccleſiam Conſtantinopolitanam invadente: anno nimirum 865. exeunte aut ineunte 866. uti modo dicebam. Veriſſime enim Photius ad Regem Bulgarorum Michaelem ſcribens, vocat eum *partus ſui ſpiritualis genuinum genema*; non eo certe, quod ipſe Photius operam ſuam in ejus Regis ad Chriſti fidem converſione contulerit;
hæc

hæc enim, uti ſupra dixi, Theodoro Cupharæ, Sorori ipſius Regis Bogoris, & Methodio pictori tribuenda eſt; ſed quia, Photio ſedi Byzantinæ incumbente, peracta eſt.

Secundo a Michaele Auguſto eundem Bogorim Regem Bulgarorum in Baptiſmo ſuſceptum, deque ejus nomine Michaelem & ipſum appellatum, uti ſcriptores Græci omnes teſtantur, neque iis Latini repugnant: Græci tamen ipſi ab invicem diſſentiunt, dum Porphyrogenitus quidem, Scylitzes, Cedrenus ac Zonaras tradunt, miſſum ab Urbe Regia Epiſcopum, intempeſta nocte (in Bulgaria utique) Regem Bogorim baptizaſſe: Simeon vero Logotheta & Georgius Monachus, illum una cum optimatibus Conſtantinopoli baptizatum docent: quos & Pagius ſequitur. Verum hoc falſum eſſe convincitur tum ex nocturno Bogoris Baptiſmo, tum ex conſequuta exinde, orto ſole, Bulgarorum rebellione, id quod Conſtantinopoli nunquam contigiſſet. Ad Epiſcopum vero quod ſpectat, ſi verum eſt eum a Photio Patriarcha & Michaele Imperatore ex Urbe Regia in Bulgariam miſſum fuiſſe, dicendum eſt, ſolum ab ipſo Regem Bogorim baptizatum, non reliquos Bulgaros. Nam Epiſcopus quum eſſet, quumque Græco ritu Baptiſmum conſequenter adminiſtraſſet, Baptizatos utique ſacro Chriſmatis unguento rite unxiſſet; ac proinde nulla fuiſſet cauſa, cur miſſi anno ſequenti a Nicolao Papa Paulus & Formoſus Epiſcopi Chriſmate inunctos ab illo Epiſcopo, ipſi Chriſmate denuo inungerent: valide quippe ab Epiſcopo etiam Schiſmatico & excommunicato, Sacramentum Confirmationis confertur, nec niſi ſacrilege ab alio iterari poteſt. Atqui Photius ipſe in Epiſt. ad Patriarchas Orientis, nulla facta Epiſcopi ad Bulgaros ex Urbe Regia miſſi mentione, diſertim aſſerit, a Presbyteris Græcis Bulgaros & Baptizatos & Confirmatos, queriturque de Latinis Epiſcopis, anno poſt ſuſceptum Baptiſmum ad Bulgaros a Nicolao Papa tranſmiſſis, „ quod Chriſmate „ inunctos per (*a*) Presbyteros, denuo Chriſmate inungere „ non dubitaſſent, quum ſe Epiſcopos prædicarent, & Pre- „ ſbyterorum Chriſma, inutile quiddam ac fruſtra factum com-

a Τὰς ὑπὸ Πρεσβυτέρων μύρῳ χρισθέντας, ἀναμυρίζειν αὐτοὶ οὐ πεφρίκασιν. Ἐπισκόπους ἑαυτοὺς ἀναγορεύοντες, καὶ τὸ τῶν Πρεσβυτέρων Χρῖσμα, ἄχρηστον εἶναι, καὶ εἰς μάτην ἐπιτελεῖσθαι τερατευόμενοι. Cap. 6.

„ comminiſcerentur. „ Nicolaus quoque Pontifex in Reſponſis ad Conſulta Bulgarorum, non meminit Epiſcopi Græci ad Bulgaros directi, ſed Presbyterorum dumtaxat: nam cap. 78. ſic ait: „ Enarratis, quod Populus ille, qui propter Chriſtia- „ nam Religionem ad occidendum vos inſurrexere, pœniten- „ tiam agere voluerit, & Sacerdotes illi, qui inter vos advenæ „ ſunt, hanc recipere recuſarint. „ & cap. 106. non expreſſo Eccleſiaſticæ dignitatis gradu, Græcos, Armenos, alioſque ad Bulgaros inſtituendos acceſſiſſe ſcribit: „ Poſtremo depreca- „ mini nos ſuppliciter, ut vobis quemadmodum cæteris gen- „ tibus veram & perfectam Chriſtianitatem non habentem ma- „ culam aut rugam largiamur, aſſerentes, quod in Patriam „ veſtram multi ex diverſis locis Chiſtiani advenerint, qui „ prout voluntas eorum exiſtit, multa, & varia loquuntur, „ ideſt, Græci, Armeni, & ex cæteris locis; quapropter ju- „ beri poſcitis, utrum omnibus his ſecundum varios ſenſus eo- „ rum obedire, an quid facere debeatis. „ & cap. 14. de quodam, qui finxit ſe eſſe Presbyterum: „ Præterea indicatis „ (*inquit*) quod quidam Græcus mentiens fateretur ſe Pre- „ ſbyterum eſſe, quum non eſſet, ac per hoc plurimos in ve- „ ſtra patria baptizaſſet. Quum ergò vos inſpiratione Dei co- „ gnoviſſetis, quod non eſſet Presbyter, judicaveritis, ut „ amitteret aures & nares, & acerrimis verberibus cædere- „ tur, & ex veſtra patria pelleretur, „ & cap. 104. de baptizatis a quodam Pagano. „ A quodam Judæo (*inquit*) neſcitis „ utrum Chriſtiano, an Pagano, multos in patria veſtra bapti- „ zatos aſſeritis, & quid de his ſit agendum conſulitis. „ Denique Anaſtaſius Bibliothecarius eorum temporum æqualis, nulla facta Epiſcopi mentione, teſtatur, „ Bogorini Bulgaro- „ rum Regem, poſtquam cum propria gente Chriſti fidem „ ſuſcepiſſet, per hominem Romanum, ideſt quemdam Preſ- „ byterum Paulum nomine, documentum, atque myſterium „ propoſitum habuiſſe a Sede Apoſtolica non modo fidei regu- „ lam, Sed & ſanctæ Legis ſumere diſciplinam. „ Ex quibus liquet Bulgaros non ab Epiſcopo, ſed a Presbytero, fuiſſe baptizatos, & nonnullos quidem a non Presbyteris, aut non Chriſtianis. Epiſcopum certe ſi Bulgari habuiſſent, ejus mentionem Nicolaus aut feciſſet, aut certe non dixiſſet, ſe illis de Epiſco-

po

po creando poſtea deliberaturum. Sic enim cap.72. de Epiſcopo illis ordinando decernit: „ Requiſiſtis, ſi liceat in vobis Pa-
„ triarcham ordinari. Sed de hoc nihil diffinitive reſpondere
„ poſſumus, priuſquam Legati noſtri, quos vobiſcum mittimus,
„ reverſi fuerint, & nobis, quæ inter vos multitudo ſit, &
„ unanimitas Chriſtianorum, renuncient. Nam interim Epi-
„ ſcopum habetote: & quum incremento divinæ gratiæ Chri-
„ ſtianitas ibi fuerit dilatata, & Epiſcopi per ſingulas Eccleſias
„ ordinati, tunc eligendus eſt inter eos unus, qui ſi non Pa-
„ triarcha, certe Archiepiſcopus appellandus ſit. *Et cap.* 73.
„ Vos tamen ſive Patriarcham, ſive Archiepiſcopum, ſive
„ Epiſcopum vobis ordinari poſtuletis, a nemine nunc velle
„ congruentius, quam a Pontifice Sedis B. Petri, a quo &
„ Epiſcopatus, & Apoſtolatus ſumpſit initium, hunc ordinari
„ valetis. *Et cap. ult.* Quum autem Epiſcopum, Deo conce-
„ dente, per Præſulatus noſtri miniſterium habueritis, ille vos
„ docebit omnia, quæ ad officium ſuum pertinent, & ſi quæ
„ ſunt, quæ non capiet, ab Apoſtolicæ Sedis auctoritate ſu-
„ ſcipiet. „ Si Græcum Epiſcopum Bulgari jam habuiſſent, neque illi a Nicolao Papa Epiſcopum petiiſſent, neque Nicolaus de illo tacuiſſet. Cauſa igitur erroris (quod nempe a Græcis Scriptoribus Epiſcopus dicatur ad baptizandum Bogorim miſſus) hæc eſt: nimirum, quum a Romano Pontifice promiſſus Epiſcopus Bulgaris datus non fuiſſet, Ignatius Patriarcha, Baſilii Auguſti Græcorumque Præſulum impulſu, poſt octavam Synodum anno 870. petentibus Bulgaris Epiſcopum direxit: uti ſupra eſt narratum; ac proinde quia Bulgaris quinquennio poſt ſuſceptum Baptiſma Epiſcopus datus eſt, id a Scriptoribus Græcis perperam refertur ad eum annum, quo illi primum facti ſunt Chriſtiani.

C A P U T II.

Moraviæ ſitus & Moravorum initia : & prima eorum ad Chriſti fidem converſio ſub Vvrolpho Lauriacenſi Archiepiſcopo: Inſtituti eorundem ab eodem duo Epiſcopatus . Duces eorum , Moymarus , & Privvina . Moymari ſucceſſores Raſtices & Sventoplucus : Privvinæ , Hezilo , & Braſlavus . Hiſtoria converſionis Bajoariorum & Carantanorum . Confinii & Carinthiæ Duces . S. Cyrilli dignitas & dies emortualis . Bajoariorum Præſulum querelæ adverſus Moravos . Latino , non GræcoRitu Methodius Slavicam linguam in Sacris celebrandis apud Moravos induxit .

I. Moraviæ ſitus. DE Bulgaris dixi ſatis : ad Moravos tranſitum facio . Moravia Latinis, Græcis Μωραβία , & Μοραβία , provincia nunc eſt inter Sileſiam ad ortum & Septentrionem ; Bohemiam ad occaſum,& Auſtriam cum Hungaria ad auſtrum; in duas fere partes a Moravo fluvio diviſa, unde regioni nomen. Æneas Silvius , qui & Pius II. Papa , in hiſt. Bohem. cap. 13. *Moravia* (inquit) *trans Danubium jacet , cui ad Orientem Hungari Polonique regnum poſſident , Morava disjuncti amne , qui nomen regioni dedit : occidentem ſolem Bohemi excipiunt : Auſtrales Meridianum : Septentrionale latus Sleſitæ occupant .* Urbes præcipuæ , *Bruna* , *Belogradum* , & *Olomucium* . Latius olim patuit ſub Raſtize, & Sventopulco Regibus , qui ſuam dominationem ad Vinidos uſque trans Albim extendebant . Situm ejus ſic deſcriptum habes apud Porphyrogenitum de Adminiſtr. Imper. cap. 13. ubi de gentibus , quæ Turcis, eam Deciam quam (*a*) Trajanus in provinciæ formam inter Danubium & Carpates montes redegerat , pulſo Abarorum Hunnorum populo, occupantibus finitimæ ſunt: *Turcis hæ gentes conterminæ ſunt : Ad occidentem Francia : ad Septentrionem Patzinacitæ : ad meridiem magna Moravia , ſive Sphendoplochi regio quæ omnino a Turcis vaſtata eſt , & ab ipſis*

(a) De Dacia Trajani Provincia , vide Cellar. Geograph. Antiq. lib. 2. cap. 8. pag. 595.

ipſis jam obtinetur : Chrobati vero (*a*) *ad Montes Turcis adjacent* . Et cap. 42. *A Theſſalonica uſque ad Danubium flamen, in quo urbs Belegrada, octo dierum iter eſt, ſiquis non feſtinanter, ſed interquieſcens proficiſcatur. Et habitant quidem trans Danubium flumen Turci in terra Moravia, atque etam ulterius inter Danubium & Sabam* (Savum) *fluvios* . De regione autem & regno Sphendopluchi Moraviæ principis hæc habet c. 14. *Moraviæ princeps Sphendoplocus, fortis, terribiliſque populis finitimis fuit, filioſque habuit tres, & fatis concedens, regionem ſuam in tres partes diviſit, filiiſque ſingulis ſuam portionem tradidit; maximum natu Principem magnum faciens; reliquos vero duos ſub ejus poteſtate conſtituens. Hortatus vero eſt eos, ne inter ſe mutuo dirimerentur, hoc exemplo: Virgis tribus allatis, ubi colligaſſet eas, primogenito confringendas tradidit: quumque ille id facere nequiret, ſecundo in manum dedit, & mox tertio: deinde diſſolutas ſingulatim diviſit tribus, qui acceptas frangere juſſi, ſine ullo id negotio fecerunt. Quo facto, exemplo per occaſionem hanc arrepto, ita eos admonens dixit: Si in concordia & amore manſeritis conjuncti, nunquam vos hoſtes veſtri ſuperabunt, neque captivos abducent. Si vero per contentionem. ambitionemque principatum in tres partes dividetis, maximo fratri obedire recuſantes, & a vobis ipſis vaſtabimini, & a finitimis hoſtibus funditus delebimini. Poſt hujus autem Sphendoplochi mortem, anno uno in pace exacto, orto deinde diſſidio, & bello civili, invadentes Turci, funditus eos extirparunt, regionemque eorum occuparunt, quam in hodiernum uſque diem* (ann. 950.) *incolunt: quæque ſupererat multitudo, diſſipata confugit ad finitimas gentes, nimirum ad Bulgaros, Turcos, Chrobatos, & ad reliquas nationes*. Hungari nempe ann. 900. in Moraviam irrumpentes, regnum Moravorum devaſtarunt: uti ex Annaliſta Fuldenſi dicam.

II. Moravorum origines a Cureo & Dubravio traditæ expenduntur.

Moravorum Slavorum initia ad *Zechum* Bohemorum conditorem refert Georgius Cureus in Annalibus Sileſiæ pag. 26. „ Zechus (*inquiens*) occupavit amœnam illam vallem inter „ montes Sudetes, cedentibus ipſi Marcomannis & Hermunduris, eamque ſervato veteri nomine, appellavit Bohemiam.

 „ Im-

a De Alba Chrobatia ſermo eſt, cujus ſitus ad Montes Carpates erat.

„ Immiſit etiam novos colonos in regionem veterum Marco-„ mannorum, quos nominavit Moravos aut a flumine, aut ex „ antiqua appellatione; & ſimiliter alios in illum tractum, qui „ eſt inter Albim & Salam, qui dicti ſunt Sorabi, quod ipſum „ nomen eſt (*a*) a Sarmatis: unde etiam eſt Soravia oppidum „ Sileſiæ. Aliud deinde agmen magnam partem litoris Balthi-„ ci invaſit; illi Vindi, Veneti, vel Heneti ſunt nominati, „ quorum ſedes ad ipſum uſque Svevum fluvium & ditionem „ Brandeburgenſem pertinuerunt. Ita poſt exhauſtas vires „ Germaniæ, crevit potentia Venetorum, „ ideſt Slavorum. De Zechi & Lechi ætate, Slavorumque in eas Germaniæ antiquæ regiones irruptione, dixi ſupra. Quare non eſt neceſſe, ut quæ Cureus de Zecho hic aſſerit, ſingula ad examen revocentur. Joannes Dubravius lib. 4. hiſtoriæ Bojemicæ pag. 25. Moraviam ſic deſcribit: „ Moraviam ut nunc ſe habet, tribus e par-„ tibus juga montium, aut ſilvæ ſaltuſque, aut fluvii limi-„ tant: ab Oriente ab Hungaris, ab Occidente a Bojemis, a „ Septentrione a Sleſitis: nam a meridie Auſtriam verſus, „ plana eſt, & alicubi Thayſa flumine, alibi rivo quodam „ ignobili ab illa dirimitur. Amnium in Moravia princeps (*b*) „ Mora habetur, qui Olomucium (*c*) principem civitatem „ circumfluit, & ab illa in Pannoniam defluens, in Danubio „ ſe tandem, ſuis & adventitiis aquis auctus, exonerat: Nam „ & Nigrim & Svitavam, qui Brunam (*d*) civitatem, di-„ gnitate proximam Olomucio; dein Thayſam, qui Znoy-„ mam (*e*) obitu Sigiſmundi Cæſaris memorabilem; poſtea „ Iglam, qui Iglaviam præterfluit, Mora recipit, ac Danubio „ mox reddit. Cæterum Odera fluvius haud procul Olomucio „ ortus, ſuo vocabulo uſque in Oceanum delabitur .... Sed „ nec

a Imo, a *Serbiis* ſive *Serviis*, Nam *Sorabi* (eodem Cureo teſte) habitarunt verſus Albim fluvium & Salam: ubi (inquit Baudtandius) nunc Miſnæ Urbis territorium, quod quondam *Daleminicia*, & a Bohemis *Serbia* vocatum fuit, ut ſcribit Georgius Fabricius in lib. Miſnicar. rer. & Reineccius in Append. ad Helmoldi Chron. Slavorum, de gentium Germanicar. & Heneticar. appellationibus pag. 218. Ditmarus duas facere Soraborum gentes videtur, Dalamantas & Milzenos.

b Cellarius Geogr. antiq. lib. 2. cap. 5. pag. 486. *Marus fl. qui nunc March vocatur Moraviam præterlabens*. Baudrand. *Moravus fl. olim Maravi dictus nunc Morava accolis & Slavis*, die Marn Germanis.

c Olim *Eburum* Cellario.

d *Eburodunum* Cellario.

e *Medoſlanium* Cellario.

„ nec Hanam præterire libet, quamvis tenuibus interdum aquis „ fluentem, attamen eos agros rigantem, quibus non alii in „ Moravia ſunt a frumento fertiliores.„ Idem Dubravius p. 23. originem Regno Moraviæ ad tempora Conſtantini Pogonati, qui ab ann. 668. ad 685. Conſtantinopoli imperavit, in hæc verba refert. „ Sed quoniam mentio Regni Moraviæ incidit, prius „ invenias, qui tibi regnatum eſſe in Moravia dicat, quam qui „ oſtendat, unde Regia majeſtas in Moraviam a Sclavinis tunc „ poſſeſſam, ſe inſinuaverit: forſitan alienum a propoſito non „ fuerit, præſenti narrationi adjungere ea, quæ ſuper hac re „ vel legimus, vel accepimus. Qua tempeſtate Conſtantius „ (a) cui Pogonato ex barba cognomen fuit, imperium apud „ Græcos obtinebat, Bulgari rerum novarum cupidi, aſcitis „ in belli ſocietatem Sclavinis popularibus ſuis, impetum in „ Thraciam fecerunt. Utriſque Conſtantius cum exercitu ro„ buſto ad locum quem Honglon vocant, mature occurrit pu„ gnandi àvidus, ſi pugnæ copia facta fuiſſet. Verum Bul„ gari juxta ac Sclavini pugnam extrahere, ſeque loco & ca„ ſtris munitis continere malebant: interim occaſione intenti, „ ſi videlicet aliqua ex contemptu ſui, quia laterent, negli„ gentia ad Cæſarianos tranſiret. Ubi illa apparuit, caſtris pa„ tefactis, incautos Cæſarianos aſſiliunt, fugant, concidunt, „ eoque Conſtantium redigunt, ut de Myſia præterea illis „ concedere cogeretur, quam ad inhabitandum Bulgari ſibi de„ legerunt: Perſuaſis Sclavinis, ut ipſi Pannoniam occupa„ rent, jampridem Hunnorum diſceſſu, nuperrime autem „ Avarum in Italiam migratu deſertam. Septem Sclavinorum „ nationes in exercitu uno tunc fuiſſe, Pannoniamque & Mo„ raviam ad incolendum occupaſſe dicuntur. His ſimul omni„ bus, quum nomen imperii Regium placeret, nec inveni„ retur Principe Moraviæ alius dignior qui regnaret, illum po„ tiſſime regnare, & poſteros ejus juſſerunt; nonnullorum ta„ men nomina interciderunt, credo quod nulla inſignis res „ per illos geſta fuerit, aut nullus extiterit auctor, qui illa com„ memoranda receperit. Poſt interjecto annorum ferme ſexa„ ginta ſpatio, nomen Regis Raslai, quem propter fœdera vio„ lata

a Leg. *Conſtantinus*.

„ lata Ludovicus Imperator exoculavit: dein Hormidori, & „ Suatobogii, ac maxime Svatopluci inclaruit, qui citra & „ ultra Danubium latiſſime regnavit.

Fabuloſa hæc eſt Regni Moravici origo, etſi vera Bulgarorum ſub Conſtantino Pogonato trans Danubium habitantium, in Thraciam irruptio, relataque ab illis de Romanis copiis victoria, ita ut idem Conſtantinus coactus ſit annua penſitatione promiſſa pacem cum iis facere. Vide Nicephorum, Theophanem ac Cedrenum, quorum verba Tom. 1. Part. 2. cap. 11. a pag. 483. ad 486. recitavi. At illis Bulgaris ab eodem Conſtantino Pogonato tunc temporis Myſiam ad inhabitandum conceſſam fuiſſe, hoc laudatis Byzantinis Scriptoribus repugnat, qui unanimi calamo ſcribunt, Bulgaros trajecto Danubio, ad Barnam, quæ propè Odyſſum & eminentiora illa loca eſt, pervenientes, quum eum locum undique & a fluvio & a regionis aſperitate munitum animadverterent, ibidem caſtra metatos fuiſſe; adeoque armis ſuis, non Conſtantini conceſſione, Mœſiam inferiorem occupaſſe, partemque ſuorum in eo limite, qui Abares Hunnos in Pannonia inferiore habitantes reſpiciebat, collocaſſe, alios Romanorum finibus objeciſſe. Falſum eſt etiam, quod Bulgari Sclavinis perſuaſerint, ut ipſi Pannoniam occuparent. Jam enim oſtendi Tom. 1. Par. 2. Pannoniam (*a*) ante Valentis imperium à Vandalis, mox à Gothis, deinde uſque ad Marcianum Imp. ab Hunnis habitatam: poſt Attilæ verò mortem, a Gothis ſive Oſtrogothis recuperatam eſſe: deinde vero circa Juſtiniani tempora (*b*) a Langobardis ſubactam, & poſt 42. annos ab his ipſis, Italiam Alboino duce populariter commigrantibus, ſub pacto Hunnis relictam eſſe anno 568. eamque ab ipſis Hunnis uſque ad annum 799. occupatam fuiſſe, quo anno ſunt Hunni a Carolo magno penitus ſubjugati: ut ſupra ex Eginhardo ad eund. ann. 799. obſervatum eſt. Itaque a vero prorſus abhorret, *Sclavinorum ſeptem nationes* tunc temporis, Pannoniam, & Moraviam ad incolendum occupaſſe, principemque Moraviæ, utpote ceteris digniorem, Regis titulum ſibi vendicaſſe; nam Sclavini, qui illic in propinquo degebant, adeo non Regium titulum aſſumſere, ut potius

a Cap. 5. pag. 395.
b Cap. 9. pag. 401.

potius in poteſtatem Bulgarorum redacti dicantur. Theophanes ad ann. Conſtantini Pogonati XI. Chr. 679. „ Tum „ vero (Bulgari) flumine trajecto, Barnam ita dictam, Odyſ- „ ſo vicinam, & mediterraneos agros perveniunt. Quumque „ locum omnem retrorſum ab amne Danubio, ante vero & ab „ utroque latere cluſuris ſive montium anguſtiis & mari Pontico probe munitum conſpexiſſent, & Sclavinorum illic degentium ſeptem generationes quæ dicuntur, in poteſtatem „ redegiſſent, Seberienſes quidem ab anteriore Beregaborum „ cluſura, ad orientales plagas; meridiem vero & occidentem „ verſus, ad Abariam uſque, reliquas gentes ſeptem ſibi vectigales factas illuc tranſtulerunt ac collocarunt. „ Nicephorus pag. 23. in Breviario: „ Inde quum Bulgari Danubium „ tranſiiſſent, & ad Barnam, quæ prope Odyſſum, & eminentiora loca mediterranea eſt, perveniſſent, quum eum „ locum undique & a fluvio (*Varna ſcilicet*) & a regionis aſperitate munitum animadverterent, ibidem caſtrametati ſunt. „ Sed & Sclavinorum gentem, quæ illic in propinquo degebat, in poteſtatem redigunt, ac partem ſuorum in eo limite, qui Abares reſpiciebat, collocant: alios Romanorum finibus objiciunt „ nimirum in Thraciam invadentes. Vides de Moravia, longe ab iſtis qui deſcribantur finibus poſita, nullam mentionem fieri; Sclavinos præterea, quos in ſocietatem belli adſcitos ſcribit Dubravius, non modo Regem ſibi non impoſuiſſe, ſed potius vectigales Bulgaris factos fuiſſe. Poſtremo quod idem Dubravius addit „ interjecto annorum fere ſexaginta ſpatio, nomen Regis Raſlai, quem propter fœdera violata Ludovicus Imperator exoculavit; dein Hormidori, & „ Suatobogii, ac maxime Suatopluci inclaruit, qui citra & ultra Danubium latiſſime regnavit: „ id, inquam, immanis anachroniſmi Dubravium arguit: nam Raſlaus ſivè Raſtices Moravorum Rex anno Chr. 846. uti mox demonſtrabitur, Regnum iniit; anno vero 870. per dolum nepotis Suatopluchi captus a Ludovico Germaniæ Rege, non Imperatore, uti perperam aſſerit Dubravius, & oculis privatus fuit: Ab anno autem 679. ſeu 680. quo Bulgari ſub Conſtantino Pogonato Myſiam trajecto Danubio occuparunt, uſque ad annum 846. quo Raſlaus Rex Moravorum a Ludovico Germaniæ Rege inaugu-

ratus

ratus eſt, effluxere anni 165. 166. ſeu 167. non 60. Præterea commentitius eſt Rex ille *Hormidorus*, qui Raslao ſubſtitutus dicitur; demum qui anno 870. poſt Raslaum Moraviæ regnavit, Svatoplucus ſeu Sventibaldus fuit, quem Dubravius, Æneas Sylvius, & Henſchenius in Vita SS. Cyrilli ac Methodii, in duos perperam partiuntur, quemadmodum oſtendit Pagius ad ann. 870. num. 30.

III. PrimaMoravorum mentio circa annum 825. Urolphus Archiepiſc. Lauriacenſis erigit in Moravia duos Epiſcopatus. Moymarus & Privvina, Moravorum Duces: Hunnorum Abrahamus Canzauchi, Liudevitus & Tutundus: duo etiam Epiſcopatus in Avaria ab eod. Urolpho inſtituti. Eugenii II. Papæ Epiſtola.

Rejecta igitur commentitia Regni Moravici originatione, ad eruenda ex Annaliſtis antiquis & Romanorum Pontificum Epiſtolis certa Moraviæ Ducum Regumque documenta progredior. Et primum quidem occurrit Epiſtola Eugenii II. Papæ circa annum Chr. 825. data, in qua *Tuttundus Hunniæ Avariæ*, & *Moymarus* Moraviæ Duces commemorantur. Hujus Epiſtolæ fragmentum exhibet Pagius ad ann. Chr. 824. num. 14. Integra refertur a Labbeo Tom. 7. Concil. edit. Pariſ. pag. 1542. „ „ ex Appendice Variorum Diplomatum S. R. E. Pontificum „ poſt Chronicon Reicherſpergenſe, *anno* 1611. *Monachii in Bavaria a Gevvoado* edita. Titulus hic eſt: „ *Eugenius Epi-* „ *ſcopus Servus Servorum Dei*, Rathfredo ſanctæ (*a*) Favia- „ nenſis Eccleſiæ, & Methodio (*b*) Eccleſiæ Speculi Julien- „ ſis, quæ & Soriguturenſis nuncupatur, atque Alevvino ſan- „ ctæ Nitravienſis Eccleſiæ, parique modo Annoni S. Vetua- „ rienſis Eccleſiæ Epiſcopis: ſimul etiam Tuttundo, necnon „ Moymaro, Ducibus, & optimatibus, exercitibuſque plebis „ Huniæ

a *Faviana*, eadem ac *Vienna* hodierna: olim dicta *Vindobona*, *Vindomana*, *Vindomina*, & *caſtra Fabiana*. Ibi olim Sedes Rugorum Regis circa ann. 475. Vide Hanſiz. German. Sacr. Tom. 1. a pag. 71. ad 76. & pag. 85.

b Hanſiz. loc. cit. pag. 152. In Moravia ſedes *Speculunenſis*, cui Methodius præerat, diutius perſtitit. ſcribit enim Balbinus & Peſſina Methodium ad annum uſque 840. præſediſſe: ubi & adnotant, Methodium iſtum fuiſſe natione Illyricum, diverſum a Methodio Græco qui poſtea cum Cyrillo fratre has in partes venit, & Moraviæ Pannoniæque Archiepiſcopatum geſſit. Idem pag. 147. *Urolphus*, ait, Laureacen. Archiep. quatuor Epiſcopatus inſtituit, duos in Moravia, in Pannonia totidem: In Moravia quidem Sedem Speculunenſem, ſeu, Speculi Julienſem; deinde Nitravienſem: in Pannonia vero Favianenſem, & Vetuarenſem. Aventinus *Speculi Julienſem* interpretatur *Juliomontanum*, ex quo Julmontium ſeu hodiernum *Olomucium*. Hanſizius vero ſcribendum potius exiſtimat *ſpeculunenſem* ex voce *Holl* quæ *ſpecum* ſignificat, & voce *mond* quod *Lunam*: ut ſit *Speculunam*: quod voce *Holmunt* ſeu *Holmonz* indigitatur. Lazius *Vetuar* putat eſſe oppidum Moraviæ *Vvettau* ad Tegam fluvium. Aventinus *Veſprinium*: Stredovvskius *Vvellibradum*, quondam Ducum Moravorum regiam. *Vellebradum* Teutonice *magnam arcem*, *Hradexium* parvam ſignificat. Hanſizius *Vetvar*, Hunnicam vocem eſſe ait, a *Vet*, & *Var*, quæ *vetus Burgum* ſonat, Alemanice *Altemburg*. hodie, *Moravium* ex Sentivanio in Catal. Sanctor. Hungariæ ad 14. Januar.

Digitized by Google

„ Hunniæ quæ & Avaria dicitur, & Moraviæ. *Initium*: Deſiderio ſalutis animarum veſtrarum, filii in Chriſto chariſſimi, quum audivimus Chriſtianiſſimam converſationem veſtram; & ſanctæ Fidei bonorumque operum veſtrorum proceſſum, ſummo gaudio atque lætitia fuimus exhilarati. „ Agitur de *Uurolpho* ſeu *Trolpho* Lauriacenſi Archiepiſcopo, Apoſtolicæ Sedis in illis partibus Vicario, de quo hæc habet Pontifex: „ Cujus optabilis rumoris index fuit reverendiſſimus Yrolphus ſanctæ Lauriacenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, & ſanctiſſimus Frater noſter, veſter autem ſpiritualis Pater, qui per ſuam ſanctam prædicationem adoptivos Deo vos genuit filios. Is itaque ad Apoſtolorum limina orationis cauſa veniens, novam Eccleſiam noſtris Apoſtolicis benedictionibus informandam ſubnixe commendavit, quia (*fort. quam*) Domino auxiliante catholice gubernandam ſuſcepit. In quibus etiam quondam Romanorum quoque, Gepidarumque ætate, ut lectione certum eſt, in ſeptem Epiſcoporum Parochias Anteceſſores ſui jure Metropolitano obtinuerant Diœceſim. Qua ex juſtitia & lege præfatus Deo digniſſimus Archiepiſcopus debito obligatur, ut illi terræ, prius Chriſticolæ, atque ſuorum antiquitus anteceſſorum creditæ providentiæ, quam nunc vos, Dei Omnipotentis occulto mediante judicio, velut hæreditariam poſſidetis, ipſe Evangelicus agricola diu negata cœleſtis ſpargat ſemina vitæ, atque in lucrandis Domino Chriſto animabus redivivam de vobis nutriat ſegetem. Quem nos doctiſſimum divini oraculi miniſtrum ſaluti veſtræ cognoſcentes per omnia neceſſarium, fide & exemplo probatum ..... ab ſancta Romana Eccleſia Matre Vobiſcum Rectorem tranſmiſimus, atque in præfatis regionibus (*a*) Hunniæ, quæ & Avaria appellatur, ſed & Moraviæ, provinciarum quoque Pannoniæ ſive Mœſiæ Apoſtolicam vicem noſtram, & Diœceſim atque jus Eccleſiaſticum exercendi, & uſum ac poteſtatem Anteceſſorum ſuorum, vide-

a Subjicitur poteſtati Urolphi Lauriacenſis Antiſtitis, non ſolum Avaria, & Moravia, ſed etiam Mœſia ſeu Myſia, nempe comprehendere Pontifex videtur omne genus Sclavorum Francis ſubditorum circa Danubium. Tales erant *Timotiani* & *Guduſcani*, Serviæ ſeu Mœſiæ Superioris populi, qui ſe partibus Francor. addixerant, nam Myſiam ulteriorem Bulgari pagani tenebant. Hanſiz. Germ. Sacr. Tom. 1. pag. 148.

„ licet Sanctæ Lauriacenſis Eccleſiæ Archiepiſcoporum, ſibi „ Succeſſoribuſque ſuis, canonica auctoritate committimus, „ atque hujus conſtitutionis noſtræ decretum ſubſcriptionis privilegio roboramus. Pallium præterea juxta conſuetudinem „ antiquam Sanctitati ſuæ dedimus: quod ita conceſſimus, ſicut prædeceſſores noſtri ſuis prædeceſſoribus conceſſere, privilegiorum ſuorum ſcilicet integritate ſervata. Cujus dilectioni quamvis hoc debito permitteremus, propter veſtras „ autem petitiones ſuper hac re flagitantibus ad honorem ſuum „ noſtram Apoſtolicam vicem & auctoritatem inſuper accumulavimus, quod nunquam ſuis permiſſum eſt prioribus. „ Quatenus & vos Confratres & Coëpiſcopi deinceps ei reverentiam ampliorem exhibere ſciatis, & in ſana doctrina cœleſtis eruditionis ad ædificationem veſtram ut filii ſapientes „ obediatis; atque vos Laici Primates, & vulgus ſaluberrimis „ præceptis ſuis non velut homini, ſed tamquam Deo humiliter obtemperetis, & in fide catholica, quam per Dominum „ Jeſum conſecuti eſtis, fortes permaneatis. *Et poſt pauca*. „ Ad perfectam autem & neceſſariam eruditionis veſtræ ſalutem, ut comperimus, non ſufficiunt pauci, qui modo conſtituti ſunt Vobis Epiſcopi, quia plures ſunt adhuc gentilitatis errore ibidem detenti, ad quos propter inopiam præconum divini Verbi nondum pervenit notitia Chriſti. Idcirco „ enim ut accreſcat turba fidelium, ſtudeat ſolertia veſtra pro „ mercede & remiſſione peccatorum veſtrorum, adminiculum „ atque juvamen præbere Reverendiſſimo Yrolpho Archiepiſcopo, quatenus dudum illic conſtitutorum Epiſcoporum numerus impleatur, qui congrue conſtituti, & vobis poſteriſque veſtris poterunt eſſe proficui „.

Ex hac Epiſtola colligitur, non ſolum Hunnos ſub Carolo Magno anno 796. ſubactos, per Arnonem Juvavenſem ſive Saliſburgenſem Archiepiſcopum ab anno 798. ad Chriſti fidem adductos fuiſſe; uti ſupra eſt demonſtratum; ſed etiam Moravos & alios Hunnos, in Hunnia, Moravia, & Pannonia conſtitutos, opera Yrolphi Archiepiſcopi Lauriacenſis, Chriſtiana Sacra accepiſſe: idque anno, ut videtur, 805. quo *Chacanus Hunnorum Theodorus* quum locum ſibi a Carolo Magno inter Sabariam & Carnuntum ad habitandum obtinuiſſet, pauco tem-

tempore tranſacto obiit: ejuſque ſucceſſor Chaganus alter ab eodem Imperatore per legatum petiit ſibi honorem antiquum dari, quem Chaganus apud Hunnos habere ſolebat: cujus precibus Imperator aſſenſum præbuit, & ſummam totius Regni, juxta priſcum eorum ritum, Chaganum habere præcepit, uti ſupra ad ann. Chr. 805. ex Eginhardo, & ex Annaliſtis Bertiniano ac Metenſi dixi. Annales Ratisbonenſes vetuſti apud Hanſizium Tom. 1. German. Sacræ pag. 148. nomen hujus ſecundi Hunnorum Principis, Abrahamo fuiſſe tradunt: „ Anno 805. Cabuanus (leg. *Caganus*) verit ad Dominum Carolum;& Abraham Caganus baptizatus ſuper Fiskaha „ nempe Theodoro (ut inquit Hanſizius) in eadem ditione Caganus alter ſucceſſit, qui pariter baptiſmo ſuſcepto in loco *Fiſkaba*, *Abraham* nomen ſortitus eſt. Locus *Fiskaba* in Dioeceſi eſt Patavienſi non longe infra Favianas, ubi oppidum & amnis etiam ab Ottone Friſingenſi nominatus *Viſcaba*, hodieque nomen retinet. Eum igitur terræ tractum, ubi Viſcaha, Hunni dedititii coluerunt, imo & oppidum Favianenſe, & quidquid ultra montem Comagenum ſeu Cetium eſt, ſub eorum erat ditione. Aut igitur unus idemque cum iſto Chagano, *Abraham* dicto; aut ejus paulo poſt defuncti ſucceſſor fuit *Hunnorum* Princeps (*a*) *Canzaucus*, de quo Annaliſta Bertinianus ad annum 811. „ Fuerunt etiam Aquis, adventum ejus (*Caroli* „ *Magni*) expectantes, qui de Pannonia venerunt, Canizau„ cus Princeps Avarorum, & Tudun, & alii primores ac „ Duces Sclavorum circa Danubium habitantium; qui à Du„ cibus copiarum quæ in Pannoniam miſſæ fuerunt, ad præſen„ tiam Principis miſſi venerunt. „ Hic enim *Canzaucus* diſertim appellatur *Avarum*, hoc eſt, *Hunnorum*, *Princeps*. Porro conjectatur Hanſizius antedictum *Abrahamum* Hunnorum Principem non alium fuiſſe a *Tutundo*, ſic ſcribens: „ Eum „ terræ tractum, ubi Viſcaha, Hunni dedititii coluerunt, imo „ & oppidum Favianenſe, & quidquid ultra montem Coma-

 „ genum

a Apud Eginhardum ad ann. 811. perperam legitur. „ Qui de Pannonia venerunt, „ Cani, Zauci, Principes Avarum, & Thudun. Rectius Annaliſta Metenſis: „ Qui de Pannonia venerunt, Canizauci Princeps Avarum, & Thudum &c. nam de Hunnis & Sclavis anteceſſit ſermo, his verbis: Alterum (e tribus) exercitum miſit „ Carolus in Pannoniam ad controverſias Hunnorum ac Slavorum finiendas „ Hunnis Principes praerant Canzaucus & Thudun: Sclavis Moymarus & Privinna.

„ genum ſeu Cetium eſt, ſub eorum erat ditione : quorum „ Princeps tempore Eugenii Papæ erat (*a*) Tutundus; is „ forte de quo Annales Francici ad annum DCCCXI. Carolus „ exercitum in Pannonias miſit ad controverſias Hunnorum & „ Sclavorum finiendas. Deinde ſubjicit: veniſſe Aquiſgranum „ Cambzanci Principes Avarum, & Thudum, & alios primo- „ res Slavorum circa Danubium habitantium. „ Et paulo ſuperius pag. 147. de regia Principum Hunnorum & Sclavorum loquens: *Wellebradum*, ait, Ducum Moravorum, ideſt Sclavorum fuiſſe; *Vetuarum* vero Hunnorum: „ Sed certum videtur „ *Vetuar* fuiſſe oppidum Hunnorum, non Moravorum. *Var* „ enim Hunnis idem erat, quod Germanis *Burgum*, ſeu arx; „ eaque vocis illius ſignificatio hodieque apud Hungaros obti- „ net. Credibile eſt, locum *Vetuar* fuiſſe Danubio Mora- „ viam reſpicienti vicinum. Moravi enim ad Danubium uſque „ colebant; Intra fluvium juxta rudera Veteris Carnunti *Tu-* „ *tundus*, ſeu *Tudunus*, Hunnorum Princeps cum ſuis reſi- „ debat; cui deinde inter alios Eugenius Epiſtolam inſcripſit. „ At Maravenſium Sclavorum principatum gerebat *Moyma-* „ *rus* (*ut idem Hanſizius ſubjicit* pag. 148.) ſeu, ut elegan- „ tius vocatur *Mogemirus*. Hunc etiam unacum optimatibus „ & magna populi parte Urolphus (*Lauriacenſis Archiep.*) in- „ ſtituit, atque ad fundandas Eccleſias Epiſcopales induxit. „ Idem Hanſizius Tom. 2. part. 124. ubi de Adalrammo Salisburgenſi Archiep. loquitur, de Moymaro hæc addit: „ Maravo- „ rum Principes erant Moymarus & Privinna: ille (*b*) partis „ Occidentalis, hic Orientalis dux. Adalrammus ad Privinnam „ ſeu

a Unus idemque omnino eſt qui ab Eugenio PP. vocatur *Tutundus* ac is qui *Tudun* in Annalibus Francorum appellatur; ideoque Bertiniani ad ann. 795. Inde etiam Rex (*Carolus m.*) „ Venit ad locum, qui dicitur *Cuffinſtang*, in Suburbium Maguntia- „ cenſis urbis, & ibi tenuit Placitum ſuum. Audiens autem, quod Saxones more „ ſolito promiſſionem ſuam, quam de habenda Chriſtianitate & fide Regis tenenda „ fecerant, irritam feciſſent, cum exercitu in Saxoniam ingreſſus eſt, & uſque ad „ fl. Albiam pervenit, ad locum qui dicitur Hiliuni, in quo tunc Vvizzin Abodri- „ torum Rex a Saxonibus occiſus eſt. Ibi etiam venerunt miſſi Tudun, qui in gente „ & Regno Avarorum magnam poteſtatem habebat: qui dixerunt, quod idem Tu- „ dun cum terra & populo ſuo ſe Regi dedere vellet, & ejus ordinatione Chriſtia- „ nam fidem ſuſcipere vellet. „ & ad annum 811. *Principes Abarorum*, *Canzaucus & Thudun*.

b E contrario videtur Moymarus Orientalem Moraviæ partem, Privinna Occidentalem, Bojis ſcilicet, viciniorem, tenuiſſe.

„ ſeu partium Boicarum amicum, ſeu ut eum amicum adjunge-„ ret, adiit: in oppido *Nitrava*, ejuſdem ducis Regia, Ba-„ ſilicam dedicavit. *Et paulo poſt*. Idem Moymarus Privi-„ nam ditione abegit; quæ homini occaſio fuit diu dilatum ali-„ quando ſuſcipiendi Baptiſmum: nam quum ad Radbodum „ confinii Orientalis præfectum, qui Geroldo poſt menſem „ Martium anni 828. ſubrogatus fuerat, exul confugiſſet, ab „ eo ſtatim præſentatus eſt Domino Regi Ludovico (ab expedi-„ tione Bulgarica reverſo) & ſuo juſſu fide inſtructus, baptiza-„ tus eſt in Eccleſia S. Martini, loco Treiſma vocato, curte „ videlicet petinente ad ſedem Juvavenſem.

IV. Hiſtoria de Converſione Bajoariorum & Carantanorum: ubi de Præſulibus Juvavenſibus & Slavorum; deque ducibus Moravorum Moymaro & Privvina.

Hæc vero de *Moymaro*, deque *Privina*, Moravorum Ducibus (*a*) conſtant tum ex laudata Eugenii Papæ Epiſtola; tum etiam ex *hiſtoria Converſionis Bajoariorum & Carantanorum Slavorum*, in lucem data quondam ab Henrico Caniſio Tom. 2. pag. 1139. edita poſtea apud Ducheſnium Tom. 2. Francor. Scriptor. a pag. 220. & a Jo: Dubravio Epiſc. Olomucenſi in collectione Scriptor. Hiſtor. Bojemicæ a pag. 15. & nuper a cl. Hanſizio (*b*) Tom. 2. Germaniæ Sacræ a pag. 35. Titulus opuſculi eſt: *Quomodo Bajoarii & Carantani facti ſunt Chriſtiani*: Initium: „ Tempore Hildeberti Regis Francorum, „ Anno ſcilicet Regni illius quinto, honorabilis Confeſſor „ Chriſti Ruodbertus in Wormacia civitate Epiſcopus habe-„ batur.

Hic igitur perantiquus Auctor, primum quidem Bajoariis quomodo Chriſtianam religionem a S. Rodberto aliiſque Juvavenſibus Epiſcopis acceperint; ediſſerit: cujus verba, eo quod res Bajoaricæ maximam habent cum Hunnicis & Slavicis conjunctionem, juverit recitare. Itaque Auctor ſic habet de Bajoariorum prima, ut inquit, per Sanctum Rodbertum converſione.

„ Tempore Hildeberti (*tertii*) Regis Francorum, an-„ no

a Hanſizius pag. 34. eandem Hiſtoriam haberi manuſcriptam teſtatur in Bibliotheca Cæſarea in Claſſe Hiſtor. Eccl. num. 72. & num. 148. idemque affirmat, Caniſiana exemplaria cum manuſcripis accurate ſe contuliſſe.

b Dubravius hunc præmittit titulum „ De converſione Bajoariorum, & Carentanorum ad fidem Chriſtianam. Item de Juvavenſis ſive Salisburgenſis Eccleſiæ origine & Diœceſi. Fragmentum pervetus ſcriptum circa ann. Domini DCCCLVIII. Imo 871. uti mox patebit.

„ no ſcilicet Regni illius quinto (*a*) (*Chr. 699.*) honorabilis „ Chriſti Confeſſor Rudbertus in Vvormatie civitate Epiſco- „ pus habebatur. Qui ex regali proſapia Francorum ortus, Ca- „ tholicæ fidei, & Evangelicæ doctrinæ, totiuſque bonitatis „ nobiliſſimus refloruit doctor. Erat hic vir ſimplex pius & pru- „ dens, in ſermone verax, juſtus in judicio, providus in con- „ ſilio, ſtrenuus in actu, conſpicuus in caritate, in univerſa mo- „ rum honeſtate præclarus. Ita innumerabiles ad ejus ſacratiſ- „ ſimam convenerunt doctrinam, & ab eo æternæ ſalutis do- „ cumenta ſuſceperunt. Quumque fama ſanctæ converſationis „ illius longe lateque crebreſceret, pervenit ad notitiam cu- „ juſdam Ducis Bavvariæ regionis nomine Theoto (*b*) Qui ſu- „ pradictum virum Dei ſubnixis precibus, prout potuit, liben- „ tiſſime ſtuduit rogare per miſſos nuncios ſuos, ut hanc pro- „ vinciam viſitando ſacra illuminaret doctrina. Unde prædica- „ tor veritatis divino compunctus amore aſſenſum præbuit, pri- „ mo ſuos dirigens Legatos; poſtea vero ad Chriſti gregem lu- „ crandum per ſemetipſum venire dignatus eſt. Hoc audiens „ præfatus dux, magno perfuſus eſt gaudio; obviamque illi cum „ ſuis pergens, ſanctum virum Evangelicumque doctorem cum „ omni honore & dignitate ſuſcepit in Ratisbona civitate. „ Quem vir Dei cœpit de Chriſtiana converſatione admonere, „ & de fide catholica inſtruere, ipſumque non multo poſt, & „ multos alios iſtius gentis nobiles atque ignobiles viros ad „ veram Chriſti fidem convertit, Sacroque Baptiſmate regene- „ ravit, & in ſancta corroboravit religione. *Præfatus itaque* „ dux ſancto viro conceſſit licentiam locum aptum eligendi ſi- „ bi & ſuis, ubicumque ei placuerit, in hac provincia Eccle- „ ſias Dei conſtruere, & cætera ad opus Eccleſiaſticum habita- „ cula perficere. Tunc jamdictus vir Domini accepta licentia, „ per alveum Danubii uſque ad fines Pannoniæ inferioris ſpar- „ gendo ſemina vitæ, navigando iter arripuit; ſicque tandem „ revertens ad Laureacenſem pervenit civitatem, multoſque „ ibi

a Sic habet exemplar MSS. Cæſareum, & Freherianum. At duo Caniſiana, & MSS. alterum: *Anno Regni ejus ſecundo*: ideſt, Chriſti 696. quæ ſententia Pagio probatur ad ann. 696. num. 8.

b Fuit hic Theodo II. nam primus Theodo ab anno 649. ad 650. Ducatum tenuit. Vide ſeriem Ducum Bavariæ ab anno 553. ad 768. apud Hanſizium Tom. 2. Germ. Sacr. pag. 51.

„ ibi infirmos variis languoribus oppreſſos orando per virtutem
„ Domini ſanavit. Deinde arrepto itinere pervenit ad quem-
„ dam locum, qui vocatur Walarium, ubi Eccleſiam in ho-
„ nore S. Petri Principis Apoſtolorum conſtruxit & dedicavit.
„ Præfatus itaque dux ibidem primitus ei in circuitu aliquas
„ proprietatis poſſeſſiones tribuit. Poſtea vero ad notitiam ve-
„ nit Sancto Pontifici Rodberto aliquem eſſe locum juxta flu-
„ vium Viarum, antiquo vocabulo Juvavenſem vocatum, ubi
„ antiquis ſcilicet temporibus multa fuerunt mirabiliter con-
„ ſtructa ædificia, & tunc pene dilapſa, ſilviſque cooperta.
„ Hoc audiens vir Domini propriis cupiens proſpicere oculis
„ quid inde ipſius rei veritas haberet, propter fidelium anima-
„ rum lucrum, divina diſponente gratia, cœpit Theodorum
„ ducem rogare, ut iſtius loci ei poteſtatem tribueret ad exſtir-
„ panda & purificanda loca, & Eccleſiaſticum, prout ei libitum
„ foret, ordinare officium. Quod ipſe dux conſenſit, tribuens
„ ei longitudine & latitudine de territorio ſuper duas leugas
„ poſſeſſiones, ut inde faceret quidquid ei placeret ad utilita-
„ tem iſtius ſanctæ Dei Eccleſiæ. Tunc vir Domini iſta cœpit
„ renovare loca, primo Deo formoſam ædificans Eccleſiam,
„ quam in honore SSm̃i Petri Principis Apoſtolorum dedica-
„ vit: ac demum Clauſtrum cum ceteris habitaculis Clerico-
„ rum per omnia ordinabiliter conſtruxit. Poſtea vero delega-
„ to Sacerdotali officio, omnem ibidem cotidie curſum con-
„ gruo ordine fecit celebrari. Tunc prædictus doctor Rodber-
„ tus cupiens aliquos adipiſci ſocios ad doctrinam Evangelicæ
„ veritatis, propriam repetivit patriam; iterumque cum duo-
„ decim revertens diſcipulis, ſecumque Virginem Chriſti,
„ nomine Erentrudam adducens; quam in ſuperiori caſtro Ju-
„ vavenſium ſtatuens, ibidem colligens congregationem San-
„ ctimonialium, & earum converſationem rationabiliter, ſicut
„ canonum depoſcit ordo, per omnia diſpoſuit. Ipſe quoque
„ aſſidue totum ſpatium iſtius circuiens patriæ, confirmans
„ animas Chriſtianorum, admonenſque in fide fortiter perma-
„ nere, quod verbis docuit, operibus adimplevit mirificis;
„ ibique conſtructis conſecratiſque Eccleſiis, ordinatiſque infe-
„ rioribus & ſuperioribus gradibus, proprium ſibi ordinavit
„ Succeſſorem. (*Vitalem nimirum*) Ipſe vero præſciens lon-
„ ge

„ ge ante diem vocationis ſuæ, confirmatis diſcipulis, ad propriam remeavit ſedem: ibique aſtantibus admonitione divina fratribus peracta, inter verba orationis, ſpiritum reddidit in pace, die videlicet Reſurrectionis Domini noſtri Jeſu Chriſti (*anno ſcil.* 718. *juxta Pagium* num. 7.) ad cujus ſepulcrum exuberant innumerabilia beneficia curationum cunctis fidelibus petentibus uſque in hodiernum diem. Igitur poſt diſceſſum B. Rodberti Pontificis, vir carus omni populo egregiuſque doctor & ſeminator Verbi Dei, Vitalis Epiſcopus ſedem Juvavenſem regendam ſuſcepit. Poſt cujus tranſitum Anſologus extitit Abbas. Poſt cujus depoſitionem prædictæ ſedi adhæſit Savolus Abbas: cujus rite finito curſu, Ezius Abbas ſucceſſit. Quo migrante de ſeculo, iterato illa ſedes honorata refulſit, Epiſcopo Flobargiſo: poſt quem Johannes (*a*) paſtoralem geſſit in ſede præfata curam.

„ Iiſdem temporibus, ſcilicet Ottilonis Ducis Bavariorum (qui tunc jam ſubjectus fuit Regi Pipino Francorum) venit quidam vir ſapiens & bene doctus de Hybernia inſula nomine Virgilius ad prædictum Regem in Franciam, loco vocato Kariſiaco. Qui propter Dei amorem retinuit eum ſecum fere duobus annis, & comperto eo bene docto, miſit eum præfato Duci Ottiloni, ac conceſſit ei Epiſcopatum Salzburgenſem. Qui diſſimulavit ordinationem ferme duorum annorum ſpatiis habens, pro ſe Epiſcopum fecit comitantem de patria, nomine (*b*) Dabda Græcum, ad perſolvendum Epiſcopale officium. Poſtea vero petentibus populis & Epiſcopis regionis illius, conſenſit Virgilius conſecrationem accipere; ac ordinatus eſt a comprovincialibus præſulibus ad
„ Epi-

a Epiſcopi Juvavenſes ſeu Salisburgenſes poſt S. Rodbertum fuere, *Vitalis*, *Flobargiſus*, & *Joannes*, conſecratus a S. Bonifacio anno 739. Abbates vero Monaſterii S. Petri *Anſologus*, *Savolus*, *Ezius*. Vide Pagium ad ann. 696. num. 13. & ſeqq. & Hanſizium Tom. 2. German. Sacr. pag. 70.

b *Al. Dobda*, *Græcus*, vocibus diſtinctis. Alibi uno vocabulo, *Dobdagrecus*, item *Dobdagreus*. Aventinus Græcum *Sacerdotem* appellat. Hanſizius tom. 2. pag. 80. cenſet, non alium eſſe, quàm *Dabdam*, ſeu *Dabdanum*, *eundem* cum *Dadano* incertæ Eccleſiæ Epiſcopo, qui anno 742. xi. Kal. maji concilio Germanico per S. Bonifacium celebrato interfuit. Pagius *Dadanum* illum *Epiſcopum Regionarium* vocat. Fuiſſe autem S. Virgilii ſuffraganeum, ex his actis liquet. Hundius in Metrop. Salisburgenſi pag. 3. „ *Græco autem illi Magiſtro* (inquit) & Sacerdoti Dobdan tradidit Otilo „ Sedem Chiemenſem, ubi aperuit ille ſcholam, & agmina diſcentium quampluxima „ habuit.

„ Epiſcopum, anno ſcil. nativitatis (*a*) Domini 767. XVII. „ Kal. Julii. A Bajoariis ad Carantanos & Moravos idem Au„ ctor progreditur, ſic ſcribens.

„ Hactenus prænotatum eſt, qualiter. Bojarii facti ſunt „ Chriſtiani, ſeu numerus Epiſcoporum & Abbatum conſcri„ ptus in ſede Juvavenſi. Nunc adjiciendum eſt, qualiter Slavi „ qui dicuntur Charentani, & confines eorum fide ſancta inſtru„ cti, chriſtianique effecti ſunt; ſeu quomodo Hunni Romanos „ & Gothos atque Japideos (*Gepidas*) de inferiori Pannonia „ expulerunt, & illam poſſederunt regionem, quoadusque Fran„ ci & Bojarii cum Charantenis continuis affligendo bellis ſu„ peraverunt. Eos autem qui obediebant, fidei Baptiſmum ſunt „ conſecuti, tributarioſque Regum fecerunt, & terram quam „ poſſederunt reſidui adhuc pro tributo retinent Regis uſque „ in hodiernum diem. Nunc recapitulandum de Charentanis.

„ Temporibus glorioſi Regis Francorum Dagoberti, qui„ dam Slavus, Samo nomine, manens in Charentis, fuit dux „ gentis illius, qui venientes, negotiatores Dagoberti Regis, „ interficere juſſit, & regna exſpoliavit pecunia. Quod dum „ comperit Dagobertus Rex, miſit exercitum ſuum, & da„ mnum quod ei idem Samo fecerat, vindicare juſſit: ſicque „ fecerunt qui ab eo illuc miſſi ſunt, & Regis ſervitio ſubdide„ runt illos. Non multo poſt tempore Hunni eoſdem Caran„ tanos hoſtili ſeditione graviter affligere, fuitque tunc dux „ eorum nomine Boruth, qui Hunnorum exercitum contra eos „ cernens, Bojariis nunciari fecit, eoſque rogavit ſibi in auxi„ lium venire. Illi quoque feſtine venientes, expugnaverunt „ Hunnos, & obfirmaverunt Carantanos, ſervituti que eos „ Regum ſubjecerunt, ſimiliterque confines eorum, duxerunt„ que inde ſecum obſides in Bojariam, inter quos erat filius Bo„ ruth, Cacatius (*al. Karaſtus*) quem pater ejus more

---

a Pagius legendum putat, anno 746. vel 747. Hanſizius Tom. 2. Germ. Sacr. pag. 84. „ Neceſſe eſt (ait) in alterutro cubare mendum. Vel enim pro duorum anno„ rum diſſimulatione, ſcribendum erit, Viginti duorum: tot enim præciſe ab an„ no 745. ad 767. fluxerunt: Vel pro anno 767. ſubſtituendus annus 747. traje„ ctione dumtaxat literarum numeralium. Mox rejecto tum anno 747. tum anno 754. vel 756. vel 764. (qui in Lectionibus quibuſdam officii Salisburgen. occurrunt) concludit, aut ſcribendum *anno* 767. XVIII. *Kal. Jul.* aut 766. XVII. *Kal. Jul.* nam alterutra dies fuit *Dominica* anno 767. & 766.

„ Chriſtiano nutrire rogavit , & chriſtianum facere , ſicut &
„ factum eſt . Et de Chetumaro filio fratris ſui ſimiliter poſtula-
„ vit . Mortuo autem Boruth , per juſſionem Francorum Boja-
„ rii Cacatium jam chriſtianum factum , petentibus eiſdem Sla-
„ vis remiſerunt, & illum ducem fecerunt . Sed ille tertio po-
„ ſtea anno defunctus eſt. Iterum autem per miſſionem Domini
„ Pipini Regis , ipſis populis petentibus , redditus eſt eis Che-
„ tumarus Chriſtianus factus . Qui etiam Lupo Presbytero or-
„ dinato in Juvavenſi Sede in inſulam Chemingi lacus , qui
„ Avva vocatur, dedit Nepotem ſuum Majoranum ad Presby-
„ terum jam ordinatum . Et quia compater ejus erat , idem Lu-
„ pus Presbyter docuit eum , ut ſe ad Juvavenſe Monaſterium
„ devota mente ad Chriſtianitatis officium ſubdidiſſet . Quem
„ ſuſcipientes eidem populi Ducatum illi detulerunt . Ille ve-
„ ro ſecum habens Majoranum Presbyterum in Juvavenſi Mo-
„ naſterio ordinatum Presbyterum , qui admonuit ipſum ad il-
„ lud Monaſterium ſuum caput declinare in ſervitium Dei: &
„ ille ita fecit , atque annis ſingulis ibidem ſuum ſervitium per-
„ ſolvebat , & inde ſemper doctrinam & officium Chriſtianita-
„ tis percepit uſque dum vixit . Exactis aliquantis temporibus ,
„ prænominatus Dux Carantanorum petiit Virgilium Epiſco-
„ pum viſitare populum gentis illius , illoſque in fide firmiter
„ confortare. Quod ille tunc minime adimplere valuit ; ſed ſua
„ vice miſſo ſuo Epiſcopo , nomine Modeſto , ad docendum il-
„ lam plebem , & cum eo Watonem , Reginbertum , Gontha-
„ rium atque Latinum Presbyteros ſuos , & Rihardum Diaco-
„ num cum aliis Clericis , dans eis licentiam Eccleſias conſe-
„ crare , & Clericos ordinare , juxta Canonum definitionem ,
„ nihilque ſibi uſurpare quod Decretis Sanctorum Patrum con-
„ trairet . Qui venientes Carantanis , dedicaverunt ibi Eccle-
„ ſiam S. Mariæ in Solio , & aliam in (*a*) Liburnia civitate
„ ſua Adundrinas , & in aliis quamplurimis locis , ibique per-
„ manſit uſque ad vitæ ſuæ finem . Eo ergo defuncto Epiſcopo ,
„ poſtulavit iterum idem Chetimarus Dux Virgilium Epiſco-
„ pum , ſi fieri poſſet , ut ad ſe veniret . Quod ille renuit ,
„ orta

a Freher. *Uburnia* . Hanſiz. tom. 2 . pag. 89. *Liburnia civitate ſuæ Almidrinas* . ideſt ſuæ adminiſtrationis . Alii *Adandrinas*, hoc eſt ex Græco πρὸς ἀνδριάντας *Ad ſtatuas* : ſeu ad Milliadium .

„ orta ſeditione quadam; Carinula (*a*) dimiſit: ſed inito „ conſilio miſit ibidem Latinum Presbyterum. Et non multo „ poſt orta alia ſeditione exivit inde ipſe Latinus Presbyter. „ Sedata autem Carinula miſit iterum Virgilius Epiſcopus Madalhodum Presbyterum, & poſt eum Warmanum Presbyterum. Mortuo autem Chetimaro, & orta ſeditione aliquot annis nullus Presbyter ibi erat, uſque dum Walinck „ (*b*) Dux eorum miſit iterum ad Virgilium Epiſcopum, & „ petiit ibidem Presbyteros mittere, qui tunc miſit eis Heimonem Presbyterum, & Reginbaldum Presbyterum, atque „ Majoranum Diaconum cum aliis Clericis. Non multo poſt, miſit iterum ibidem eundem Heimonem, & Dupliterum, ac Majoranum Presbyteros, & alios Clericos cum eis: iterumque „ miſit eis Gontharium Presbyterum, Majoranum, & Erchembertum: poſt eos, Regenbaldum, & Regenhardum Presbyteros; ac deinde Majoranum & Auguſtinum Presbyteros, „ iterumque Regenbaldum & Gontharium: & hoc ſub Virgilio factum eſt Epiſcopo. Antiquis enim temporibus ex meridiana parte Danubii in plagis Pannoniæ inferioris & circa „ confines regionis Romani præſederunt, ipſique ibi civitates „ & munitiones ad defenſionem ſui fecerunt, aliaque ædificia „ multa, ſicut adhuc apparet. Qui etiam Gothos & Japidos „ (*Gepidas*) ſuæ ditioni ſubdiderunt. Sed poſt annos nativitatis Domini 377. & amplius, Hunni ex ſedibus ſuis in Aquilonis parte Danubii & in deſertis locis habitantes, transfretantes, expulerunt Romanos & Gothos atque Gepidos. Tunc „ vero Slavi poſt Hunnos inde expulſos venientes, cœperunt „ iſtis partibus Danubium diverſas regiones inhabitare.

V.
Animadverſiones in Auctorum Converſionis Bajoariorum & Carantanorum, & in Hanſizium ipſius illuſtratorem, qui Slavos Carantanos cum Slavis Vvinidis ſeu Tranſalbianis confundunt.

Quamquam hic Auctor ſit pervetuſtus (quippe qui anno Chriſto 871. ſcribebat) illud tamen minus accurate ſcripſit, *& Samonem genere Slavum*, *& Carentanos jam a Dagoberto Rege qui bellum contra Samonem tribus è partibus geſſit*, *ſervitio Francorum fuiſſe ſubjectos*, quum conſtet, Samonem quidem genere Francum, non Slavum fuiſſe; gentem autem cui is præerat, neque in Carantana habitaſſe; neque Francis ſub-

a Hanſiz. „ quod ille renuit orta ſeditione quod Carinula dicimus: ſed inito con- „ ſilio &c. „ & infra. „ Sedata autem Carinula, miſit iterum &c.

b Hanſiz. *Vvaltkinth*; al. *Vvaltunc*, & *Vvalchuno*.

ſubjacuiſſe: id quod patet ex annuis, quæ deinde factæ ſunt, Winidorum in Thuringiam & Bajoariam incurſionibus. Recole quæ Tom. 2. cap. 1. num. XIII. a pag. 23. obſervavi in hanc de Carantanis narrationem. Hanſizius: „ Olim quidem ſub ævo „ Juſtiniani Imperatoris, quando Theodebertus Rex arma ultra Bajoariam ad Venetorum uſque fines protulit, effecitque, „ ut in Metropoli Norici Tiburnia Gallicani Epiſcopi Præſulem „ poſſent conſtituere, factum illud, quod ſcribit Fredegarius, *ut pars gentis Sclavorum ad Regnum Francorum aſpiceret*. Verum & iſti deinde Slavi defecerunt, eodem Fredegario teſte: Dervianus dux gentis Urbiorum, quæ ex genere Slavorum erant, & ad Regnum Francorum jam olim „ aſpexerant, ſe ad Regnum Samoni cum ſuis tradidit. „ Hæc Hanſizius (*a*) Tom. 2. pag. 88. qui tamen quænam *Urbiorum gens* fuerit, minime exponit: nam *Ubii*, gens Germanica ad Rhenum ſita, Coloniæ Agrippinæ incolæ, de quibus Cellarius Geograph. antiq. l. 2. cap. 13. pag. 326. agit, longe diſtant à Samonis Regno, qui apud Winidos, non apud Carantanos regnabat. Etiam apud Reginonem ad ann. 789. memorantur *Urbi* populi, quos Carolus magnus unacum Slavis Abotritis & Wilzis edomuit: verùm corruptum id nomen, & pro *Urbi* legendum *Sorabi*, ex aliis Annaliſtis liquet. Quamobrem laudatus quoque Fredegarii textus eſt omnino emendandus ex Aimoino, qui lib. 4. Hiſtoriæ Francorum cap. 23. poſtquam legationem a Dagoberto ad Samonem Sclavorum Winidorum Regem miſſam, & prælium cum

---

a Idem Hanſizius Tom. 1. pag. 96. de Hunnis & Slavis Pannoniam & Noricum invadentibus ſic ſcribit: „ Occuparunt Slavi hoc tempore (*circa ann.* 569. agrum Cejejenſem, facti Langorbador. tributarii, uti colligitur ex Paulo Diacono lib. 4. „ cap. 40. qui vocat *Zelliam Sclavorum regionem*, Ducibus Forojulii ſubjectam. „ *Et mox addit*: Erant tamen Sclavi potiorem partem Avaribus ſubjecti, eorumque „ veluti clientelares: lares enim ſuos Hunniæ hibernantibus commodare cogebantur: „ &, ſi quando dimicandum erat, diſcrimen ipſi ſubire primi velut animæ viliores; „ *ſi vincerent, Chuni ad capiendas ſubibant prædas: ſin autem ſuccumberent, Hunnorum auxilio fulciebantur*: inde dicti *biſulci*, eo quod duplici in congreſſione certaminis veſtitu prælia facientes, Chunos præcederent; uti ſcribit Fredegarius; qui „ & memorat gentem *Virbiorum* Sclavici generis dudum ante annum 630. ad regnum „ Francorum aſpexiſſe. „ Neque *Urbii*, neque *Virbii* uſquam populi exſtiterunt: Sed *Dervanus*, qui urbium Slavicarum præfectus erat, audita Samonis & Vinidorum Slavorum victoria, a Francis ad eoſdem Slavos defecit. Vocem *Biſulcus*, Cangius in ſuo medii ævi Lexico omiſit. Videtur formata vox aut a Latino *Biſurcus*, aut potius a *Bubulcus*, qui Italice ſonat *Biſolco*. Slavi enim apud Hunnos erant infimæ conditionis æque ac *Bubulci* & *Ruſtici*.

eum eo infeliciter commiſſum narraſſet, ſic ſubjungit: „ Hac victoria Winidi animoſiores redditi, in Thoringam & circumjacentes Francorum terras ſeſe effundunt: ita ut Deruanus Dux, „ qui urbibus præerat Sclavorum, quæ uſque ad id tempus Francis paruerant, deſperatis rebus ſe ad cæteros transferret Sclavos. *Et concludit*: Enimvero non tam virtute Winidorum hæc „ clades accidit Francis, quantum ignavia Auſtraſiorum. Alioquin vindictam, quam ſub Chlothario in Saxones, hanc ipſam „ ſub Dagoberto in Sclavos exercuiſſent. „ Itaque toto cœlo errat Auctor hiſtoriæ *Converſionis Bojorum & Carantanorum*, dum Samonis Regnum in Carantania ponit, quæ Carantania ſeu Carinthia immenſo terrarum ſpatio a Winidorum Sclavorum inter Viadrum & Albim habitantium regione diſtat. Audiatur Helmoldus in chron. Slavorum cap. 1. ſic de Slavis Vinidis ſcribens. „ Slavorum ergo populi multi ſunt, habitantes in litore Baltici „ maris. *& mox*. Hoc mare multæ circumſedent nationes: Dani „ ſiquidem, ac Sveones, quos Northmannos vocamus, ſeptentrionale litus, & omnes in eo obtinent inſulas. At litus Auſtrale, „ Slavorum incolunt nationes, quorum ab Oriente primi ſunt „ Ruzi, deinde Poloni habentes a ſeptentrione Pruzos, ab auſtro Bojemos, & eos qui dicuntur Morahi ſive Carinthi, „ atque Sorabi. „ Ubi Reineccius ad marginem notat, *hanc particulam* (*ſive Carinthi*) *emendatiores Codices non habere*: & quidem recte: nam Moravia diverſa eſt a Carinthia, & Moravi a Carinthis: uti res eſt omnibus nota. Idem Helmoldus cap. 2. de Winidis, quos Winithos, & Winulos appellat: „ Ubi „ ergo Polonia finem facit, pervenitur ad ampliſſimam Slavorum provinciam, eorum qui antiquitus Wandali, nunc autem Winithi ſive Winuli appellantur. Horum primi ſunt „ Pomerani, quorum ſedes portenduntur uſque ad Odoram. „ eſt autem Odora (*a*) ditiſſimus amnis Slavicæ regionis, & „ oritur in profundiſſimo ſaltu Marahorum, qui ſunt ab Oriente Bohëmiæ, ubi & Albia ſortitur principium, nec longis ab „ invicem diſtant ſpatiis, ſed diverſo currunt meatu: Albia „ enim in occaſum ruens, primo impetu Boëmos alluit cum „ Sorabis, medio curſu Slavos dirimit a Saxonibus, noviſſimo „ Ham-

a Odora: antiquis Viader, ſeu Viadrus fluvius.

„ Hammenburgenſem dividens parochiam a Bremenſi, vi„ ctor Oceanum ingreditur Britannicum: alter fluvius, ideſt, „ Odora, vergens in Boream, tranſit per medios Vvinulo„ rum populos, dividens Pomeranos à Wilzis.„ Cetera ibi legenda de diverſis Slavorum Vinidorum populis inter Albim & Odoram degentibus. En regnum Samonis ultra Danubium ad Boream inter Albim & Viadrum uſque ad Balticum mare. At *Carinthia*, quam Auctor ille *Carantaniam* vocat, cis Danubium ſita eſt, a Dravo fluvio bifariam ſecata, Norici olim pars, habens ab ortu & ſeptentrione Styriam, ab occaſu & meridie Alpes & Forojulienſem provinciam. Quamobrem cl. Hanſizius ſibi ipſe repugnare mihi videtur, dum Tom. 1. Germ. Sacræ pag. 102. & ſeq. ad demonſtrandum, Bojos ante S. Rodberti tempora jam Chriſtianam religionem ſuſcepiſſe, profert vetuſta quædam monumenta de Sanctis Viris, Columbano Abbate, Euſtaſio item Abbate, & Amando Epiſcopo, qui perhibentur, non Bojis tantum, ſed etiam Slavis ad fidem Chriſti perducendis operam dediſſe: tum progreditur ad factum Samonis Slavorum Regis, inquiens: „ Sclavinos non ab homine „ aliquo uno gubernatos fuiſſe, ſed ab antiquo plebeja commu„ nique libertate vixiſſe; verùm poſtea ab Hunnis oppreſſi, „ Regem aſcivere Samonem, qui Francus (*a*) erat, nego„ tiationis gratia ad eos profectus. Anno *622.* bellum inter „ Sclavos & Avares ardebat; cujus cauſa erat jugum Sclavis „ intolerandum, quo ab Hunnis premebantur. Eo in prælio „ quod virtus præcipue Samonis enituiſſet, Sclavi Regem juſ„ ſere, qui annos *35.* (*imo 36.*) regnum illud ſtrenue feliciter„ que geſſit multa Avarum & Francorum clade.„ Pergit demum ſtatuens Slavorum hujuſmodi Regnum ad regionem ſupra Anaſum fluvium: „ Illud ſane conſtat (inquiens) Sclavos di„ tionem ſuam ea, ut videtur, victoria trans Alpes Noricas in „ Aquilonem late propagaſſe. Certum namque eſt circa ſupe„ riores Anaſi Traunique fluminis partes habitaſſe *Sclavinos* ſeu „ *Vinidos*; ex iis veniſſe nomen loci *Vvindiſch Garſten*; diſerte„ que in diplomatibus fundationis Chrembs-Munſtrenſis a Taſ-

„ ſilone

a Ergo non *Slavus*: uti perperam ab auctore converſionis Bojorum & Carantanorum appellatur. Nam Hanſizius pag. 103. *Francum* aſſerit Samonem, & pag. 104. eum ait Oriundum ex pago Senogago quæ pars eſt Belgicæ juxta Bruxellam.

„ ſilone & Carolo Magno conſcriptis, nominantur Coloni *Sclavini* & decania *Sclavorum* infra locum, qui vocatur *Forſt ad*
„ *Todicha & ad Sirnicha, quam terram Sclavi cultam fecerant*,
„ ut ibidem dicitur: *& in territorio Grunzwiti juxta mon-*
„ *tem Sumerberck.* Rurſus in diplomate Ludovici Pii ann. 825.
„ conceditur Patagero cuidam *Villa prope fluvium Enſa*, quæ
„ dicitur Graveſdorff quæ eſt ſita in parte Sclavanorum. Ita ibi.
„ Hinc regio illa propter *Sclavos Carantanos* nomen traxit *Ca-*
„ *rantaniæ*, uti liquet ex vetuſtis literis præcipue Carolomanni
„ anno 878. quibus ad S. Maximilianum & S. Felicitatem, *quo-*
„ *rum corpora*, inquit, *ad Otingas in novam Baſilicam collo-*
„ *care curavimus*, *tradit quaſdam res proprietatis in partibus*
„ *Carantaniæ Sclaviniæque regionis ſitas*, *nempe curtem ad*
„ *Trebinam*, *& alia quæ tendunt in partes Occidentales ſur-*
„ *ſum per fluvium Traun uſque ad Buochun*: *in Aquilone inter*
„ *duos lacus*, *qui ibi ſunt &c.* Sic in literis fundationis Mona-
„ ſterii Gotwicenſis mentio fit *Traſamæ* fluvii, quod is oriatur
„ *in Carinthia ad Occidentem*: quum certum ſit eum flu-
„ vium in Styrenſi Marcha haud procul ab Hochenbergo proſi-
„ lire. Sed hæc hactenus. „ Accolebant itaque Anaſum fluvium & Avares, & Sclavi. Atque hæc ipſa, quæ Hanſizius producit documenta, oſtendunt, ad Slavos Carantanos referri non poſſe ea, quæ de Samone deque Slavis Vinidis narrantur. Nam Vinidi Slavi, uti ſupradictum eſt, trans Danubium in ſeptentrionali parte inter Albim & Viadrum habitabant. Slavi autem Carantani cis Danubium circa ſuperiores Anaſi Traunique fluminum partes, eodem Hanſizio teſte, accolebant.

Itaque ad *Carantanos Slavos*, non ad *Vinidos*, ea Regum ſeries eſt referenda, quam Scriptores rerum Slavicarum tradunt de *Borutho* ejuſque ſucceſſoribus *Karaſto* & *Chetimaro*. E contrario *Slavis Vinidis* tribuendam eſſe exiſtimo alteram ſeriem, quam iidem Scriptores poſt *Samonem* memorant, Regum ſcilicet *Marothi* ſeu *Maravodi*, qui ſub annum 690., & *Svatbis*, ſeu *Svatoſi* qui circa annum 720. regnaſſe perhibentur. Quibus addi poſſunt *Vvitzan* Rex Sclavorum Abotritorum, & Vvilſorum ſeu Vveletaborum, qui anno 789. a Carolo M. ſubjugatus fuit: *Thraſico* Rex Abotritor. anno 798. 804. & 808. *Milidaoh* Slavorum Soraborum anno 806. *Godelaibus* Abotritorum

VI. Slavorum Winidorum Reges & Carantanis Ducibus diverſi.

rum anno 808. *Ceadragus* Thraſiconis fil. & *Sclaomir* Abotritorum Reges anno 817. 818. 821. *Liubus*, *Meligaſtus*, & *Ceadragus* Wilſorum 823. *Tunglo Soraborum* 826. ex Francicis Annalibus ſupra enumerati: qui certe ad Carinthiam nullo modo ſpectare poſſunt. Sed redeo ad Auctorem hiſtoriæ converſionis Bojorum & Carantanorum.

VII. Hunnis ejectis Slavi Pannoniam inhabitant.

„ Sed nunc qualiter Hunni inde (*è Pannonia*) expulſi „ ſunt, & Slavi inhabitare cœperunt, & illa pars Pannoniæ ad „ Diœceſim Juvavenſem converſa eſt, ediſcendum putamus. „ Igitur Carolus Imperator anno nativitatis Domini 796. Ericum (*a*) Comitem deſtinavit, & cum eo immenſam multitudinem Hunnos exterminare. Qui minime reſiſtentes, red- „ diderunt ſe per præfatum Comitem Carolo Imperatori. „ Eodem ergo anno miſit Carolus Pipinum filium ſuum in „ Hunniam cum exercitu multo: qui perveniens uſque ad „ celebrem eorum locum, qui dicitur Rinch, ubi iterum „ omnes Principes ſe dediderunt Pipino, qui inde revertens, „ partem Pannoniæ circa locum Peleſſæ inferioris ultra flu- „ vium qui dicitur Rapa, & ſic uſque ad Dravum fluvium, & eo „ uſque ubi Dravus fluit in Danubium, prout poteſtatem habuit, „ prænominavit, eum doctrina & Eccleſiaſtico officio procura- „ re populum qui remanſit de Hunnis & Slavis in illis parti- „ bus, Arnoni Juvavenſium Epiſcopo, uſque ad præſentiam „ genitoris ſui Caroli Imperatoris. Poſtmodum (*b*) ergo „ anno 803. Carolus Imp. Bojariam intravit, & in menſe octobri „ Salzpurgenſem, & præfatam conceſſionem filii ſui cernens po- „ teſtative multis aſtantibus fidelibus ſuis confirmavit, & in- „ con-

a Annales Bertiniani ad ann. 796. „ Sed & Heiricus Dux Forojulienſis miſſis ho- „ minibus ſuis cum Wonomiro Sclavo in Pannonias directo, Hringum gentis Ava- „ rorum longis retro temporibus quietum, civili bello fatigatis inter ſe Principibus, „ ſpoliavit. „ Ita & Metenſis. At Anonymus noſter apud Hanſiz. Tom. 2. pag. 107. *Ahricum Comitem* vocat.

b Annaliſta Metenſis. Anno 803. Imperator poſt Paſcha ab Aquis profectus ad Magontiam venit... Qui (legati Nicephori Imperatoris) venerunt ad Imperatorem in Germania ſuper fluvium Sala, in loco qui dicitur Salz... Imperator autem Bajoariam profectus... inde vero ad Regenesburch veniens, diſpoſitis his quæ utilia videbantur eſſe, adventum exercitus de Pannonia redeuntis praſtolabatur. Quibus reverſis, obviam illis ad Regenesburch venit. Ibi etiam cum illis Zodan Princeps Pannoniæ veniens, Imperatori ſe tradidit. Multi quoque Sclavi & Hunni in eodem Conventu fuerunt, & ſe, cum omnibus quæ poſſidebant, Imperatoris Dominio ſubdiderunt, conſtitutiſque omnibus utilitatibus quæ in illis partibus neceſſaria erant, per Alemanniam & per Wormatiam &c.

„ convulſam fieri conceſſit. Simili etiam (*a*) modo Arnon „ Epiſcopus, Succeſſor Virgilii, Sedis Juvavenſis deinceps cu„ ram geſſit paſtoralem, undique ordinans Presbyteros, & „ mittens in Slavoniam, in partes videlicet Charantanas atque „ inferioris Pannoniæ illis Ducibus atque Comitibus, ſicut pri„ dem Virgilius fecit. Quorum unus Ingo vocabatur, mul„ tum charus populis & amabilis propter ſuam pruden„ tiam, tam obediens omnibus populis, ut ſi cuique vel char„ ta ſine literis ab illo directa fuit, nullus auſus eſt ſuum negli„ gere præceptum. Ore ſervos credentes ſecum vocavit ad „ menſam; & qui eorum dominabantur infideles, foris quaſi „ canes ſedere fecit, ponendo ante illos panem & carnes, & „ fuſa vaſa cum vino, ut ſic ſumerent victus. Servis autem „ ſlaupis deauratis propinare juſſit. Tunc interrogantes primi „ de foris dixerunt: cur nobis facis ſic? At ille: non eſtis di„ gni, non ablutis corporibus cum ſacro fonte renatis commu„ nicare; ſed foris domum, ut canes, ſumere victus. Ite„ rum contigit, anno videlicet nativitatis Domini 798. Arno„ nem jamdictum Epiſcopum a Leone Papa accepto Pallio, re„ meando de Roma veniſſe ultra Padum, eique obviaſſe Miſ„ ſum Caroli cum epiſtola ſua, mandans illi ipſi itinere in par„ tes Slavorum ire, & exquirere voluntatem populi illius, & „ prædicare ibi Verbum Dei. Sed quia hoc facere nequibat, „ antequam reſponſum referret ſuæ legationis, feſtine perrexit „ ad Imperatorem, & retulit ei quicquid per eum Dominus Leo „ Papa mandavit. Poſt expletam legationem Imperator præce„ pit Arnoni Archiepiſcopo pergere in partes Slavorum, & „ prævidere omnem illam regionem, Eccleſiaſticum officium „ more Epiſcopali colere, populoſque in fide & Chriſtianita„ te prædicando confortare. Sicut ille præcepit, fecit: illuc „ veniendo conſecravit Eccleſias, ordinavit Presbyteros, po„ pulumque prædicando docuit, & inde rediens nunciavit „ Imperatori, quod magna utilitas ibi potuiſſet effici, ſi quis

a Apud Hanſiz. tom. 2. pag. 103. addit Anonymus. „ Terram porro, unde illi „ expulſi ſunt Hunni, cœperunt populi ſive Sclavi vel Bajoarii inhabitare & multi„ plicari: quum Arno Epiſcopus ſucceſſor Virgilii, undique ordinavit Presbyteros, „ & miſit in Sclaviam, in partes videlicet Carantanas, atque inferioris Pannoniæ, „ illis Ducibus atque Comitibus, ſicut pridem Virgilius fecit. Quorum unus „ Ingo vocabatur &c.

,, inde habuiſſet certamen. Tunc juſſu Imperatoris ordinatus
,, eſt Theodoricus Epiſcopus ab Arnone Epiſcopo Juvaven-
,, ſium. Quem ipſe Arnon & Geroldus Comes perducentes in
,, Slavoniam, dederunt in manus Principum, commendantes
,, illi Epiſcopo regionem Charantanorum & confines eorum
,, Occidentali parte Drani (*Dravi*) fluminis, uſque dum
,, Dravus fluit in amnem Danubii, ut poteſtative populum
,, regeret ſua prædicatione & Evangelica doctrina doceret ſer-
,, vire Deo, & ut Eccleſias conſtructas dedicaſſet, Presbyteros
,, ordinando conſtituiſſet, totumque Eccleſiaſticum officium
,, cunctis partibus, prout Canonicus ordo expoſcit, perficeret,
,, dominationem & ſubjectionem habens Juvavenſium Recto-
,, rum: ſicut ille fecit, quamdiu vixit. Poſt diem vero tranſi-
,, tus de hoc ſæculo Arnonis Archiepiſcopi anno 821., Adal-
,, rammus piiſſimus doctor ſedem Juvavenſem ſuſcepit regen-
,, dam. Qui inter cætera beneficiorum opera, finito curſu
,, Theodorici Epiſcopi, prout Arno Archiepiſcopus antea
,, Theodorico Epiſcopo Slavos commiſit, ita & ipſe Othonem
,, conſtituit Epiſcopum. Ipſe enim Adalrammus anno nativ.
,, Chriſti 823. Pallium accepit ab Eugenio Papa, rexitque gre-
,, gem ſibi commiſſum xv. annos; eoque ſuperna clementia
,, vocante a nexibus corporis abſoluto, Luitprammus Venera-
,, bilis prædictæ Sedis Pontificatum accepit Paſtor. Quem
,, Gregorius Papa Pallio honoravit anno 836. Qui innumera-
,, bilibus Deo placitis operibus peractis, ſidereas conſcendit
,, ſedes anno 858. Cui ſucceſſit, quem ipſe nutrivit, Adal-
,, vvinus Venerabilis Præſul, Pallio honoratus a Nicolao Pa-
,, pa, ad præſens enitet tempus, cum omni regens diligentia
,, divinitus gregem ſibi commiſſum. Quorum temporibus,
,, Luitprammi videlicet, & Adalvvini Archiepiſcoporum,
,, Oſwaldus Epiſcopus Slavorum regebat gentem, prout jam
,, priſcis temporibus jamdicti Epiſcopi fecerunt, ſubjecti Epi-
,, ſcopis Juvavenſium. Et adhuc ipſe Adalvvinus Archiepiſco-
,, pus per ſemetipſum regere ſtudet illam gentem in nomine
,, Domini, ſicut jam in illis regionibus claret multis locis.

VIII. Slavi Carinthiæ Duces. Confinii Comites. Moravorum Duces.

De Carinthiæ Ducibus pauca ſunt hic obſervanda. Anonymus noſter *Ingonem* ſub Arnone Juvavenſium Archiepiſcopo Slavis Carantanis ducem præfuiſſe ſcribit, inquiens: *Quorum unus*

anus Ingo vocabatur; nimirum, unus è pluribus Carinthiæ Ducibus atque Comitibus. Poſt *Ingonem* idem Anonymus ſequentes memorat Duces: *Briwizbluuga*, ſeu, ut in editis legitur, *Prinniblauuga*: *Cemicas*, ſeu ut alii, *Ceincias*. *Zbtoimar*, ſeu *Hroymar*. *Etgar*. Hanſiz. tom. 2. pag. 104. „ Quis horum „ *Domitianus* fuerit, conjecturæ relinquitur. Bollandus exiſtimat eſſe *Ceinciam*, ſeu *Cemicam*, ob affinitatem nonnullam vocabuli, qua videtur *Domitianus* ore plebejo demutatus in *Ceinciam*. Quod ut ita ſit, tamen quærere ſubit, quid „ hoc potiſſimum nomen, alias vulgo non uſitatum Duci obvenerit. Invenio in hiſtoria Leodienſi momentum aliquod „ conjecturæ, cur & quando *Domitianus* appellari coeptus ſit. „ Circa hæc ipſa tempora, nempe anno, ut ibi proditur 799. „ Kal. Julii (an potius anno 798. quo Kalendæ Julii in diem „ Dominicam inciderunt?) in oppido Belgarum Hujenſi facta eſt ab Hildebaldo Colonienſi magna cum celebritate elevatio ac Translatio oſſium *S. Domitiani* Tungrenſis quondam „ Epiſcopi; cui feſto vel quod Arno interfuerit, vel recentis „ ſolemnitatis fama adeo claruerit; non ex vano videtur occaſio fuiſſe ejuſdem ſancti nomen, Duci Carantanorum in „ Baptiſmo imponendi; ex quo & ætatem ejuſdem Ducis intelligere liceat: Qua intellecta, jam in promptu eſt, Domitianum haud alium fuiſſe, quàm ipſum illum *Ingonem*, de „ quo ſupra, devictis nuper & expulſis Hunnis, per Legatos „ Arnonis, aggregatum ad Chriſti cultum: è quo novum nomen in Baptiſmo ſortitus eſt; ſtatuitque ad imprimendam popularibus religionem, ritum illum inaugurandi Ducis in poſterum obſervari. „ Quem videlicet ritum idem Hanſizius paulo ſuperius ſic deſcribit. „ Viſitur hodieque in campo prope „ *Solium* locus, ubi vetus Coloniæ *Flavium Solvenſe*, ſteterat, „ ſedile ſaxeum, cujus imaginem Megiſerus in Carinthiæ Annalibus cælo expreſſam exhibet. Eo novus Princeps agreſti „ cultu veſtitus deducitur; ſedemque a ruricola, cujus id gentile munus eſt, LX. denariis & duobus jumentis bove & equa „ redimit; ad hæc ſpondet juſtum fore judicem, religionis item „ Chriſtianæ cultorem & defenſorem. Addit Lazius lib. 12. „ Reip. Rom. ab ſe lapidem illum diligentius circumſpectum, „ poſtremo in ſaxo a tribunali illo vetuſtate deciſo, *Domitiani*

„ *Principis inſcriptionem literis antiquiſſimis reperiſſe*. Hoc „ ipſum habet Hofmanus in *V. Carinthiæ*: Incolas ferunt privi- „ legio ornatos eſſe novos Duces inaugurandi, Duce ruſticana „ veſte in florido prato adſtante: Idque factum, quia primi fi- „ dem Chriſtianam ſint amplexi „ Quod tamen verum non eſt: nam ante hunc *Ingonem* (quem *Domitianum* etiam vocant) alii Carinthiæ Principes, *Boruth* nempe, *Karaſtus*, & *Chetimarus*, fidem Chriſti amplexi fuerant, uti ſupra ex Anonymo noſtro narratum eſt. Quæ vero de eodem Ingone narrantur, ſervos ſcilicet Chriſtianos ad menſam adhibente; infideles vero, foris quaſi canes, ſedere faciente; eadem mutato nomine leguntur facta à Svatopeleco Moraviæ Principe & a S. Methodio Epiſcopo, cum Boriwojo Bohemiæ Duce. Quis ab altero acceperit, judicium lectori relinquo.

„ Enumeratis itaque (*pergit Anonymus*) Epiſcopis Ju- „ vavenſium, conamur, prout veracius in chronicis Impera- „ torum & Regum Francorum & Bajoariorum ſcriptum repe- „ rimus, ſcire volentibus manifeſtare. Poſtquam ergo Caro- „ lus Imperator, Hunnis ejectis, Epiſcopatus dignitatem Juva- „ venſis Eccleſiæ Rectori commendavit, Arnoni videlicet Ar- „ chiepiſcopo, & ſuis Succeſſoribus tenendi perpetualiter atque „ regendi perdonavit: cœperuntque populi ſive Slavi, ſi- „ ve Bojarii inhabitare terram, unde illi expulſi ſunt Hunni, „ & multiplicari. Tunc primus ab Imperatore conſtitutus eſt „ Confinii Comes Gonterannus. II. Vverenharius. III. Al- „ bricus. IV. Gotefridus. V. Geroldus. Interim vero dum „ prædicti Comites Orientalem procurabant plagam, aliqui „ Duces habitavere in illis partibus ad jamdictam Sedem perti- „ nentibus. Qui Comitibus præfatis ſubditi fuere, ad ſervi- „ tium Imperatoris: quorum nomina ſunt, Prinniblavuga, „ Cemcias, Hroymar, Etgar. Poſt illos vero, Duces Bo- „ jarii cœperunt prædictam terram, dato Regum, habere in „ Comitatum, Hebriwinus, Albgarius, & Pabo. His ita „ peractis, Ratbodus ſuſcepit defenſionem termini: in cujus „ ſpatio temporis Prinnina (*a*) exulatus a Moymaro Duce „ Moravorum ſupra Danubium, venit ad Ratbodum. Qui „ ſtatim

a Privina, Privvina & Privvinipus dicitur apud Hanſizium tom. cit. pag. 128. & ſeqq.

Digitized by Google

„ ſtatim præſentavit illum Domino Regi noſtro Ludovico: & „ ſuo juſſu fide inſtructus, baptizatus eſt in Eccleſia S. Marti- „ ni, loco Treiſma (*a*) vocato, ante videlicet pertinenti „ ad Sedem Juvavenſium: qui poſtea Ratbodo commiſſus, „ aliquod cum illo fuit tempus. Et non multo poſt (*b*) de „ Vulgariſis (*h. e. Bulgaria*) Hecilo, Ratimari Ducis adiit re- „ gionem: illoque tempore Ludovicus Rex Bojariorum miſit „ Ratbodum cum exercitu multo ad exterminandum Ratima- „ rum ducem. Qui diffiſus ſe defendi poſſe, in fugam con- „ verſus eſt cum ſuis, qui cædem evaſerunt: & prædictus Prin- „ ninas ſubſtitit, & cum ſuis pertranſivit fluvium *Savum*, ibi- „ que ſuſceptus a Salachone Comite, pacificatus eſt cum Ratbo- „ do. Aliqua vero occaſione iterum percepta, rogantibus præ- „ dicti Regis fidelibus, præſtitit Rex Prinninæ aliquam infe- „ rioris Pannoniæ in beneficium partem circa fluvium qui dici- „ tur (*c*) Sava.

IX. Moymarus & Privvina, Duces Moravorum, Moravi Latinis Juvavenſibus ſubjecti uſque ad tempora Methodii.

En habemus *Moymarum* & *Privinnam* ſeu *Privvinam*, duos Moravorum Duces, ſub Ludovico Germaniæ Rege, qui anno 817. a Ludovico Pio patre Auguſto Rex Bajoariæ factus, vitam produxit uſque ad annum 876. Quo autem Chriſti anno hæc quæ ſupra de Moymaro ac Privinna ſunt narrata, contigerint, ex iis quæ idem Anonymus ſubjungit, manifeſtum fit. Porro quæ loca Privinnæ conceſſa ſint, habes ex adnotatione ad oram libri poſita.

„ Tunc cœpit ille (*inquit de Privinna partem inferioris* „ *Pannoniæ circa Celejam obtinente*) ibi habitare, & muni- „ men

a Fluvius & locus Treiſmas, fuit tunc ultimus Bajoariæ Orientalis terminus. Nam quod ultra in Orientem erat, Pannonia vocabatur. Hanſiz. Tom. 2. pag. 125.

b Anonymus apud Hanſiz. Tom. 2. pag. 128. „ Interim exorta eſt inter illos anti- „ qua diſſenſio: quam Privvina timens, fugam iniit in regionem Vulgariam (*Bulga-* „ *riam*) cum ſuis, & Chozil filius ejus cum eo: & non multo poſt de Vulgariis, „ Ratimari Ducis adiit regionem: illoque tempore Ludovicus Rex miſit Ratbodum „ cum exercitu multo ad exterminandum Ratimarum ducem &c.

c Anonymus apud Hanſiz. tom. 2. pag. 129. *qui dicitur Sana*. ubi hæc notat: „ manifeſtum eſt regionem Privinæ conceſſam, haud aliam eſſe, quam illam, quæ „ hodie Styriæ inferioris pars eſt, circa Sanam fluvium, qui non procul a muris „ vetuſtæ civitatis Celejæ meat, & vulgo comitatus Cileenſis vocatur. Ibi oppidum „ ſeu caſtrum a Privina conſtructum in Pala ſelude fluminis inde appellatum *Mosburch*, „ veluti ſitum in palude, inter Celejam & Petovium; ſitque Bettoviæ apud eundem „ Anonymum in recenſione vicinorum locorum mentio, uti & aliorum: quæ omnia „ quod vocabulis Teutonicis efferantur, manifeſtum eſt in Pannonia ulteriore quæ- „ renda non eſſe; ſed nec in Carantanis, ut Megiſerus & alii voluere, ſed in Pan- „ nonia inferiore, ubi Sana in *Savum* fluvium juxta Celejam influit.

Digitized by Google

„ men ædificare in quodam nemore, & Palaſſelede fluminis, „ & circumquaque populos congregare, ac multum ampliori „ in terra illa, cui quondam Adalrammus Archiepiſcopus „ ultra Danubium in ſua proprietate, loco vocato (*a*) Nitrava, conſecravit Eccleſiam. Sed poſtquam præfatum munimen ædificavit, conſtruxit infra primitus Eccleſiam; quam „ Luitprammus Archiepiſcopus quum in illa regione miniſterium Sacerdotale poteſtative exercuit, in illud veniens caſtrum, in honore S. Dei Genitricis Mariæ conſecravit, (*b*) „ anno videlicet 850. Ibi fuerunt præſentes (*c*) Chezhil, „ Unzhat, Chotemir, Liwtemir, Zeurbens, Silizz' Wulckma, Witemir, *& alii XXIII. quorum nomina referuntur*. Ipſi viderunt, & audierunt complacitationem illo „ die inter Luitprammum & Prinninam, quando illa dedicata eſt Eccleſia, ideſt, IX. Kal. Februarii. Tunc dedit Prinnina Presbyterum ſuum, nomine Dominicum, in manus „ & poteſtatem Luitprammi Archiepiſcopi, & Luitprammus „ illi Presbytero licentiam conceſſit in ſua Diœceſi Miſſam „ canendi, commendans illi Eccleſiam illam & populum procurandum, ſicut ordo Presbyteratus expoſcit. Indeque rediens idem Pontifex, & cum eo (*d*) Hezil, conſecravit „ Eccleſiam Sandrati Presbyteri, ad quam Hezil territorium „ & ſilvam ac prata in præſentia præfatorum virorum tradidit, & circumduxit hoc ipſum termino. Tunc (*e*) quoque ad Eccleſiam Eremberti Presbyteri, quam memoratus „ Præſul conſecravit, tradidit Hezil, ſicut Engeldich & filii „ ejus

---

a *Nitrava* in MSS., non *Nitervo*, ut eſt apud Freherum. Nitrava erat Privinæ ducis regia ubi Baſilicam Deiparæ dedicavit Adalrammus Juvavenſis Archiepiſcopus. Hanſiz. tom. 2. pag. 124. *Id anno 828. factum eſſe, in relatione Epiſcoporum Pataventium ſub Vrolpho probavimus*. Hæc ille. Atqui ex diplomate Eugenii II. Papæ dato circa ann. 824. conſtat, *Alcuvinum* eo anno fuiſſe *Nitravienſem* in Moravia Epiſcopum. Igitur *Nitravia* ultra Danubium ſedes Epiſcopalis fuerat. Adde, Privinæ ditionem in inferiori Pannonia fuiſſe cis Danubium circa Celejam urbem. Alia eſt igitur hæc Privinæ Nitrava a Nitrava ſeu Nitria Epiſcopali ſede, trans Danubium ſita.

b *Anno videlicet* DCCCL. Hanſizius Tom. 2. pag. 129. legendum monet, *Anno* DCCCXL. *ut ex ſequentibus patebit*.

c *Ibi fuerunt præſentes Chezil*. Hanſiz. pag. 129 interpretatur, (*filius Privinæ*).

d *Hezil*. Idem ipſe eſt qui ſupra *Hezilo*: filius nimirum Privinæ Ducis, uti ſupra ex Anonymo apud Hanſizium obſervavi. Is autem ann. 865. adhuc in vivis erat, uti in hac ipſa Hiſtoria narratur. Hanſiz. tom. 2. pag. 129. *Et cum eo Hezil*; (*cum quo Privina pater regionem videtur partitus*.)

e In Freheriano hæc deſunt: leguntur autem in MSS. apud Hanſiz. tom. 2. pag. 130.

„ ejus duo, & Erenbertus Presbyter ibi habuerunt: & circumduxit præfatos viros ipſum terminum. Tranſactis itaque ſere duorum aut trium annorum ſpatiis (*hoc eſt circa annum* 843.) ad Salapurgin (*a*) conſecravit in honore S. Ruperti Eccleſiam, quam Prinnina cum omni ſupraposito tradidit Deo, & S. Petro, atque S. Rudperto, perpetuo in uſum fructuarium Viris Dei Salzpurgenſium habendi. Poſtmodum vero roganti Privvinæ miſit Luitprammus Archiepiſcopus magiſtros de Salzpurg murarios & pictores, & fabros, & lignarios, qui juxta (*b*) civitatem Prinninæ, honorabilem Eccleſiam inſtruxerunt, quam ipſe Luitprammus ædificari fecit, officiumque Eccleſiaſticum ibidem colere peregit: in qua Eccleſia (*c*) Adrianus modo humatus pauſat. Item in eadem civitate, Eccleſia S. Joannis Baptiſtæ conſtat dedicata, & foris civitatem in Dudlepin, in Uſitin, ad (*d*) Buſiviha, ad Bettobiam, ad Stepileperch, ad Lindolues-Chircen, ad Riſi, ad Vvieidbieres-Chirchen, ad Iſangrimes Chirchen, ad B. Chirchen, ad V. Baſilicas, temporibus Luitprammi Eccleſiæ dedicatæ ſunt, & ad Otachers Chirchen, & ad Palprumes-Chirchen, cæteriſque locis, ubi Privinna (*e*) (ideſt Pruno) & ſui voluerunt populi. Quæ omnes temporibus Privinnæ conſtructæ ſunt, & conſecratæ à Præſulibus Juvavenſium. Pervenit ergo ad notitiam Ludovici (*f*) piiſſimi Regis, quod Privinna benevolus fuit erga Dei ſervitium & ſuum fidelibus quibuſdam ſuis ſæpius admonentibus conceſſit illi in proprium totum, quod prius ha-
„ buit

a Hanſiz. Tom. 2. pag. 130. „ Quæ amabo hæc S. Rudberti ad Salaburgin „ Eccleſia, utique nova, & diſtincta ab illa, quam S. Virgilius erexerat & conſecrarat? crediderim locum Salaburgin diſtinctum eſſe a Salzburch. Civitatem enim Salzburgenſem idem Anonymus perpetuo Salzburch, non item Salaburgin appellitar. Quid? quod Privinæ dominatio ad Pannoniam Superiorem in qua Saliſburgum inter Dravum & Danubium urbis ſita, non extendebatur.

b Hanſiz. *intra conſtruxerunt.*

c *Sanctus Hadrianus martyr.* Hanſiz. Incertum, a Privina an filio ejus Hezilone allatus.

d *Buſiniza. Keiſi Beatus Chirchen. Paldmunſter-Chirchen.* Hanſiz.

e Idem ipſe qui hactenus *Prinnina*, deinceps *Privinna* & *Pruno* vocatus.

f Subinde motus in Moravia & Pannonia exorti ſunt anno 846. Moymaro defuncto Duce defectionem moliebantur. Ludovicus Rex incendium in favilla oppreſſit, Pannoniam ſubegit (teſt: Lamberto) Moravis ducem conſtituit Raſticinm, qua tempeſtate Privinæ fides adverſus Regem enituit, cujus præmium brevi accepit. Hanſiz. tom. 2. pag. 130.

„ buit in beneficium; exceptis illis rebus, quæ ad Epiſcopa„ tum Juvavenſis Eccleſiæ pertinere videntur, ſcilicet ad S. Pe„ trum principem Apoſtolorum, & beatiſſimum Rudbertum, „ ubi ipſe corpore requieſcit, ubi tunc ad præſens rector Vene„ rabilis Luitprammus Archiepiſcopus præeſſe dignoſcitur. Ea „ ratione diffinivit Dominus Senior noſter Rex eaſdem res, „ quæ tunc ad ipſum in ipſis locis conquiſitæ ſunt, & quæ inan„ tea in amplius Deo propitio augeri poſſunt, ut ſine ullius ho„ minis contradictione & judiciaria conſignatione, illibate ad „ ipſa loca ſupradictorum Sanctorum perpetualiter perſeverare „ valeant. Iſti fuerunt præſentes, Luitprammus Archiep. (*a*) „ Erchenbertus Epiſc. Erchenfridus Epiſc. Hartuigus, Carolo„ mannus, Ludovicus, Ernſt, Rapot, Vverencher, Pabo, Fri„ tel, Tachof, Dicterich, Vvaninch, Gerolt, Livetolt, Diether, „ Vvolfregi, Ichi, Egilolph, Puobo, Adelbrecht, Megin„ goh. Item Adlprhat, Udalrich, Perenger, Mangolt. „ Actum loco publico in Regenſpurch (*b*) Anno 848. „ Ind. XI. ſub die IV. Idus Octobris. Quandiu enim ille Ludovi„ cus Rex vixit, nihil minuit Eccleſiaſticarum rerum, nec ſub„ traxit de poteſtate prædictæ Sedis, ſed admonente Archiepi„ ſcopo, prout valuit, augere ſtuduit, quod ad augmentum „ ſervitii Dei primitus illuc pertinuit. Poſt obitum Dominici „ Presbyteri, Suvarnagel Presbyter ac præclarus doctor illuc „ (*ad Privinam*) miſſus eſt cum Diacono, & Clericis. Poſt „ illum vero, Altfridum Presbyterum & Magiſtrum cujuſque „ artis Luitprammus direxit: quem Adalvvinus ſucceſſor Luit„ prammi, Archipresbyterum ibi conſtituit, commendans illi „ claves Eccleſiæ, curamque poſt illum totius populi geren„ dam. Similiterque eo (*c*) defuncto, Richapaldum con„ ſtituit Archipresbyterum, qui multum tempus ibi demora„ tus eſt, exercens ſuum poteſtative officium, ſicut illi in„ junxit

a Erchenbertus Epiſc. Friſingenſis. Erchenfridus Epiſc. Ratisbonenſis. Hartuvicus Epiſc. Patavienſis. Carolomannus, & Ludovicus filii Regis. Ernſt militiæ Magiſter.

b *Ratiſpona.* Si anno 848. die 12. Octob. Indictio XII. Si Indictio XI., erat annus Chr. 847. nam Indictio XI. inchoata eſt a Kal. ſept. anni 847. Indictio XII. a Kal. ſept. anni 848.

c Hæc verba, *ſimiliterque eo defuncto, Richpaldum conſtituit Archipresbyterum*, deſunt in Freheriano exemplari quemadmodum & alia: *Quod ille ferre non valens, ſedem repetivit Juvavenſem*.

„ junxit Archiepiſcopus ſuus; uſque dum quidam Græcus, Me-
„ thodius nomine, noviter inventis Slavinis literis, linguam
„ Latinam, doctrinamque Romanam, atque literas auctorabi-
„ les LatinasPhiloſophice ſuperducens, vileſcere fecit cuncto
„ populo ex parte Miſſas, & Evangelia, Eccleſiaſticumque
„ officium illorum, qui hoc Latine celebraverunt. Quod ille
„ ferre non valens, ſedem repetivit Juvavenſem. Anno
„ ergo 865. Venerabilis Archiepiſcopus Juvavenſium Adelwi-
„ nus natalem Chriſti celebravit in caſtro Hezilonis (a) novi-
„ ter Moſeburch vocato, quod illi ſucceſſit moriente patre ſuo
„ Privinna, quem Moravi occiderunt; illoque die officium
„ celebravit ibi Eccleſiaſticum. Sequentique die in proprietate
„ Witeimari, dedicavit Eccleſiam in honore S. Stephani Pro-
„ tomartyris. Die vero Kalendas Januarii ad Orcabu conſecra-
„ vit Eccleſiam in honore S.MichaelisArchangeli in proprieta-
„ te *Hezilonis*. Item eodem anno ad Vverde in honore Sancti
„ Pauli Apoſtoli, Idus Januarii dedicavit Eccleſiam. Item in
„ eodem anno XIX. Kal. Febr. ad Spibhun in honore Sanctæ
„ Margaritæ Virginis Eccleſiam dedicavit &c. Ad Tremberch
„ dedicavit Eccleſiam in honore S. Laurentii. Ad Fiſkere eo-
„ dem anno dedicavit Eccleſiam; & ſingulis proprium dedit
„ Presbyterum Eccleſiis. Sequenti quoque tempore veniens
„ iterum in illam partem,cauſa Confirmationis & prædicationis,
„ contigit illum veniſſe in locum, qui dicitur Cella, proprium
„ videlicet Unzatoris, ibique fuit apta Eccleſia conſecrandi,
„ quam dedicavit in honore S. Petri principis Apoſtolorum,
„ conſtituitque ibi proprium Sacerdotem: Eccleſiam Ztrada-
„ chi dedicavit in honore S. Stephani. Item in Vverde Eccle-
„ ſia dedicata floret in honore S. Petri Principis Apoſtolorum.
„ Poſtea vero tres Eccleſias conſecravit, unam ad Quartinaha
„ in honore S. Joannis Evangeliſtæ; alteram ad Michilihes-
„ Kirchen.; tertiam ad Ablanha; quibus conſtituit proprios
„ Sacerdotes. Tempore ergo, quo dato & præcepto Caroli
„ Imperatoris, Orientalis Pannoniæ populus a Juvavenſibus
„ regi cœpit Præſulibus, uſque in præſens tempus, ſunt an-
„ ni LXXV. quod nullus Epiſcopus alicubi veniens poteſtatem
„ habuit Eccleſiaſticam in illo confinio, niſi Salzburgenſes Re-

a Freher. *Hebrilonis*, minus recte.

Digitized by Google

„ ctores:neque Presbyter aliunde veniens,plus tribus menſibus „ ibi ſuum auſus eſt colere officium,priuſquam ſuam dimiſſoriam „ Epiſcopo præſentaverit Epiſtolam. Hoc enim ibi obſervatum „ fuit, uſque dum nova orta eſt doctrina Methodii Philoſophi.

X. Auctor narrationis de converſione Bajoariorum & Carantanorum, anno 871. ſcribebat.

Hactenus vetus codex Auctore Anonymo, quem Marquardus Freherus *circa annum Domini* 858. *Fragmentum hujuſmodi de Juvavenſis ſive Sallsburgenſis Eccleſiæ origine & Diœceſi* ſcripſiſſe teſtatur. Verum cum bona venia viri doctiſſimi ſplendide fallitur. Nam ex ipſis Auctoris hujuſce verbis colligitur, *Fragmentum iſtud ſcriptum fuiſſe non ann.*858. ſed *ann.*871. Sic enim habet pag. 120. „ Anno ergo DCCCLXV. Ven. Archiepiſcopus Juvavenſium Adelwinus natalem Chriſti celebravit: „ *& paulo poſt*: „ Item in eodem anno XIX. Kal. Febr. ad Spihhun „ in honore S. Margaritæ Virg. Eccleſiam dedicavit. *Demum* „ *circa finem*: Tempore ergo, quo dato & præcepto Dom. „ Caroli Imperatoris, Orientalis Pannoniæ populus a Juvavenſibus regi cœpit Præſulibus, uſque in præſens tempus ſunt „ anni LXXV. „ Atqui ab anno Chr. 796. Pannoniæ Orientalis (*a*) populus cœpit ab Epiſcopis Juvavenſibus regi, quemadmodum in eodem Fragmento pag. 17. ſupra dictum eſt, ſic: „ Sed nunc qualiter Hunni inde expulſi ſunt, & Slavi in„ habitare cœperunt, & illa pars Pannoniæ ad Diœceſim Ju„ vavenſem converſa eſt, edoſcendum putamus. Igitur Ca„ rolus Imp. Anno Nat. Dom. 796. Ericum Comitem deſtina„ vit, & cum eo immenſam multitudinem Hunnos extermina„ re. „ Cetera. Itaque, ſi anno 796. quo Pannoniæ Orientalis populum Carolus magnus Juvavenſibus ſubdidit Epiſcopis, annos LXXV. adjiciamus, uſque ad illud tempus, quo Anonymus iſte Fragmentum ſuum edidit; luce ſolis clarius colligimus, id ſcriptum ab eo fuiſſe anno Chriſti 871. non anno 858. Fallitur ergo Kohlius, qui in Hiſtor. Codicis Sacri Slavonici pag. 77. Not. 14. ait, circa annum 878. Fragmentum illud ſcriptum fuiſſe. Nam ad oſtendendum, non Hieronymo, ſed Cyrillo deberi Slavicar. literar. inventionem, præter Jo. Papæ VIII. teſti-

a Hanſizius in German. Sacr. Tom. 2. pag. 34. colligit Auctorem ſcripſiſſe anno 872. „ Nam Carolus M. (inquit) anno 798. curam erudiendor. Hunnorum. Arno„ ni Archiepiſcopo ab Urbe Roma revertenti per nuncios obviam miſſos demanda„ vit. Verum ſi anni 798. addantur annis 75. conſurgit annus 873. non 872.

Digitized by Google

teſtimonium, addit: „ confer totum Schediaſma primum „ cl. Friſchii, linguæ Slavonicæ hiſtoriam exponens. Jungi „ huic poteſt vetuſti illius Auctoris à Frehero editi, qui cir„ ca ann. Chr. 878. ſcripſit, teſtimonium: Qui poſtquam „ narraſſet, Adalvinum, Orientalis Pannoniæ Richbaldum „ conſtituiſſe Archipresbyterum, hæc adjungit: Hic mul„ tum temporis ibi demoratus eſt, exercens ſuum poteſtati„ ve officium, ſicut illi injunxit Archiepiſcopus ſuus, uſque „ dum quidam Græcus Methodii nomine, noviter inventis „ Latinis literis (*credo ſcribendum eſſe*, *Slavonicis*) Latinam „ linguam, doctrinamque Romanam, atque literas auctora„ biles Latinas Philoſophice ſuperdicens (*forte*, *ſuperdu„ cens*) vileſcere fecit &c. *Idem Kohlius* pag. 109. In his vetu„ ſti illius monumenti, quod jam ſupra pag. 77. laudavimus, „ circa ann. 878. de Converſione Bojorum & Carenthanorum „ ſcripti, inque Freheriano Syntagmate rerum Bohemicarum „ primum locum tenentis Auctor, Methodium (Cyrillo non „ excluſo) diſertis verbis domeſticæ linguæ receptæ auctorem „ auſpicemque pronunciat his verbis = *Uſquedum quidam* Græ„ cus Methodii nomine, noviter inventis Slavinis literis, lin„ guam Latinam doctrinamque Romanam atque linguas aucto„ rabiles Latinas philoſophice ſuperducens, vileſcere fecit „ cuncto populo ex parte Miſſas & Evangelia, Eccleſiaſticum„ que officium eorum qui hoc Latine celebrabant. *Pergit ibid.* „ Ubi per verba illa, *atque linguas auctorabiles Latinas phi„ loſophice ſuperducens*, hoc ſignificare vult Scriptor, Metho„ dium, utpote non rudem ac plebeji ingenii hominem, ſed „ acutum nec obeſæ naris philoſophum, linguæ Latinæ, quæ „ auctoritate publica recepta erat, proptereaque auctorabilis „ vocabulo barbaro hic vocatur, uſum ceu ridiculum & abſur„ dum quid notatum, improbaſſe. „ Verum primo quidem pro, *linguas auctorabiles Latinas*, omnino legendum, *Literas*, uti idem ipſe Kohlius not. A pag. 110. ex Lampio in hiſt. Hungariea Eccleſiaſtica pag. 14. monet. Deinde auctor illius Fragmenti, Methodium vituperans, non laudans, ironice loquitur, dum ait, *Literas Latinas auctorabiles philoſophice ſuperducens*, hoc eſt, obliterans inventis Slavinis literis.

XI. Quo ſenſu dicantur Hunni a Caro-

Nunc ut ea intelligantur, quæ modo ſunt ex Anonymo re-

lo magno a Pannonia ejecti? nimirum ſubjugati, non deleti.

citata, juverit nonnullas obſervatiunculas ſubnectere. Et primo quidem, quod de *Bojariis* & *Slavis* dicitur terram illam inhabitantibus, unde fuerunt ſub Carolo magno per Henricum Forojulienſem Comitem & Pipinum Italiæ Regem *Hunni* ejecti; id ab Annaliſta Metenſi ad annum 803. ſic narratur: „ Imperator autem Bajoariam profectus, venationem bubalorum ceterarumque ferarum per ſaltum Hircanum (*a*) exercuit. Inde vero ad Regenesburch (*b*) veniens, diſpoſitis his quæ utilia videbantur eſſe, adventum exercitus de Pannonia redeuntis præſtolabatur. Quibus reverſis, obviam illis ad Regenesburch venit. Ibi etiam cum illis Zodan Princeps Pannoniæ veniens, Imperatori ſe tradidit. Multi quoque Sclavi & Huni in eodem Conventu fuerunt, & ſe cum omnibus quæ poſſidebant, Imperatoris dominio ſubdiderunt. „ *Annaliſta Hildensheimenſis ad annum* 803. „ Imperator autem pergit Bajoariam. Ibi venit legatio Avarorum, omnem terram imperii ſui ſub ditione Imperatoris Caroli ſubdunt. „ Non de ſolis Abaribus ſive Hunnis ſermo eſt; ſed de cæteris Slavis inter Dravum & Danubium, & inter Dravum & Savum habitantibus. Eodem anno 803. menſe Octobri Carolus adiit Salisburgum, & Arnoni Salisburgenſi Archiepiſcopo conceſſionem a Pipino filio quondam factam confirmavit; ideſt, erudiendorum Hunnorum curam, quam anno 796. Pipinus poſt debellatam eam gentem eidem Arnoni commiſerat, *uſque ad præſentiam genitoris ſui Caroli*. Non igitur deleti a Carolo Magno Hunni, ſed Francico Regno ſubjugati, uti ex eorundem Regum ſerie ad Tutundum uſque perducta liquet.

XII. Juvavenſes Archiepiſcopi, & Moravorum Epiſcopi. Hunnis Dux Tutundus & Moraviæ Moymarus. duces confinii, & Carinthiæ.

Juvavenſes Epiſcopi, ſub quibus Slavi Carantani & Moravi Epiſcopos habuere, hi ſunt. I. *Arno* ſucceſſit *Virgilio*, ſub initium anni 685. (in ordine Juvavenſium Præſulum ſextus) deceſſit die 24. Januarii anno 821. Hic Slavis ordinavit primum Epiſcopum *Theodoricum*, commendans illi regionem Carantanorum & confines eorum ab Occidentali parte Dravi fluminis uſquedum Dravus fluit in Danubium: ut populum illum ſua prædicatione regeret, Eccleſias dedicaret, Presbyteros ordinaret, totumque Eccleſiaſticum officium perficeret; ſubjectionem habens Juvaven-

a *Hercynium*.
b *Ratiſponam*.

venſiumPræſulum. II. ***Adalrammus***, Arnonis ſucceſſor, ſedit ab anno 821. uſque ad annum836. quo obiit pridie nonas Januarii. Qui inter cetera beneficiorum opera, finito curſu Theodorici Epiſcopi, prout Arno Archiepiſcopus antea Theodorico Epiſcopo Slavos commiſit, ita & ipſe *Othonem* conſtituit Epiſcopum. III. ***Luitprammus*** poſt Adalrammum, ſedit ab anno 836. ad ann. 859. quo prid. Kal. Octobris defunctus eſt. Othoni defuncto ſubſtituit *Oswaldum* Slavorum Epiſcopum. IV. ***Adalwinus***, ſeu Adalbinus, electus anno 859. poſt Kalendas Octobris, deceſſit xı. Kal. Maji anno 872. ſive juxta alios 873. Hujus Adalvini, nec non deceſſoris Luitprammi temporibus *Oſvaldus* Epiſcopus Sclavorum regebat gentem, prout jam priſcis temporibus jamdicti Epiſcopi Theodoricus & Otho fecerunt, ſubjecti Epiſcopis Juvavenſium. „ Ad hunc Oſwaldum „ (inquit Hanſizius Tom.2. pag.131.) teſte Chriſtophoro Jor„ dano, extant Epiſtolæ duæ a Pontifice datæ. In priore præci„ pit,ut Sacerdotem cum egeſtate luctantem,& cujuſdam ethni„ ci occiſorem, numero Laicorum habeat. In altera jubet alium „ aliquem Sacerdotii dignitate dejici, quod luſum, quo corpo„ ra reciproco libramento tolluntur viciſſim ac deſidunt, cum „ Diacono quodam incaſto exercuerit,cervicis etiam noxa e ca„ ſu contracta. In Cod. Cæſareo MSS. viſitur opuſculum *de ori*„ *gine Bavaror.*, *auctore Bernardo monacho in Chrebſmunſter* „ *ſub Friderico*. Ibi ſic. *Poſt Ottonem Hosbaldus Epiſcopus ſub* „ *Liwtprammo & Atelwino Archiepiſcopis*. *Huic Osbaldo ſcri*„ *pſit Nicolaus Papa duos canones*, *qui in corpore decretorum* „ *inveniuntur*. „ Defecerunt ſub Adalwino Archiep. Juvavenpræ dicti Sclavorum ſive Carantanorum Epiſcopi, propter aſſiduas cum Archiepiſcopis diſcordias: inquit idem Hanſiz. tom.2. pag. 134. Quo factum, ut quod ait Anonymus, per ſemetipſum Adalvinus eam gentem ſtuderet regere. „ Quare in vita S.Ge„ behardi Salzburgenſis Archiepiſcopi, qui anno 1072. Sedem „ Gurcenſem fundavit, adnotatur cauſa, quæ Gebehardum „ impulerat ad eam ſedem erigendam. Juvit (inquit) ad hanc „ novam conſtitutionem & quidem veterum notitiarum codex. „ Repertus enim erat talis in camera librorum Salzburgenſi, „ & in eo repertum: qui Epiſcopi, ſub quibus Archiepiſcopis „ Salzburgenſibus Eccleſiæ vices & ante geſſiſſent in prænomi-

„ nata

„ nata regione (*nempe Carinthia*) Beatus enim Virgilius Epi-
„ ſcopus octavus a B. Rudberto, gentem Karentanam tempore
„ Taſſilonis ducis Bavariæ quibuſdam occaſionibus ad fidem
„ Chriſti convertit, & Epiſcopum illic Mcdeſtum dictum in
„ loco Giburnia (*i. e. Tiburnia*) dicto conſtituit: per quem
„ & per cujus ſucceſſorum inſtantiam eadem gens Sclavonica
„ a ritibus idololatriæ revocaretur. Item ab Arnone primo Epi-
„ ſcopo Otto Epiſcopus: „ (Imo ab Arnone Theodoricus; ab
Adalrammo, Otto Epiſcopus) a Luitprammo, tertio Archie-
piſcopo Oswaldus Epiſcopus, prælati ſunt Karantanis „ dein-
„ de ſubjicit cauſam, ob quam defecerint; Repertæ ſunt in
„ eodem libello crebræ diſcordiarum cauſæ inter ipſos Archie-
„ piſcopos, & Subepiſcopos illos, propter quas conjicitur &
„ æſtimatur, vicem illam tunc ceſſaviſſe, & morientibus aliis
„ alios non fuiſſe ſubſtitutos. Et quia hujuſmodi anchoras non
„ habebant, ſedem videlicet Epiſcopalem, & Clerum, ac
„ plebem in ſeparatis ſibi Parochiæ terminis cum qualibet, ſu-
„ pradicta reſtauratio renovata eſt & ſtabilita. Regionarios
quippe fuiſſe eos Epiſcopos, idem Hanſizius oſtendit Tom.
cit. pag. 7. inquiens: „ At vero prolatata per Arnonem ad Scla-
„ vos & Pannones Diœceſi, præter jamdictos Epiſcopos (*Ra-*
„ *tisbonenſem*, *Friſingenſem*, *Patavienſem*, & *Sabionenſem*)
„ conſtitutus fuit Epiſcopus Regionarius pro populis earum
„ partium, primum Theodoricus, deinde Otto, poſt Oſwal-
„ dus. Sed ob controverſias, quæ inter hos & Metropolita-
„ nos ſubnatæ ſunt, pro Epiſcopo ſubrogatus eſt Archipresby-
„ ter, qui ſubinde, præpollente per Pannoniam Methodio
„ Moravorum Archiepiſcopo ob gratiam linguæ Sclavicæ, con-
„ temptus exceſſit ex arena, ſeque Salisburgum recepit. Cau-
„ ſa igitur potiſſimum, cur jus per Moraviam & Pannoniam
„ Archiepiſcopis Juvavenſibus creandi Epiſcopos illos fuerit
„ ademtum, in Slavos Moravos eſt rejicienda, qui propriæ
„ linguæ Antiſtites petierunt a Sede Apoſtolica obtinuerunt-
„ que. Atque hæc de Latinis Slavorum Epiſcopis.

Jam vero *Tutundus* Huniæ, & *Moymarus* Moraviæ Duces, ad quos Eugenius Papa ſcribit, uſque ab anno 825. proprium ſibi divinæ legis interpretem & Sacrorum Magiſtrum ab Eugenio II. Papa impetraverant *Urolphum*, cum titulo *Archiepiſcopi* *Lau-*

Digitized by Google

Lauriacenſis, qui inſtauratis quatuor Sedibus, Favianenſi ſcilicet, & Vetuarienſi, nec non Nitravienſi & Specu-Julienſi, Pannoniam & Moraviam a poteſtate Juvavenſium avulſerat. In inferiori tamen Pannonia, ubi Privina ejuſque filius Hezilo dominabantur, tam Adalrammus quam Luitprammus & Adalvinus, Juvavenſes ſeu Salisburgenſes Archiepiſcopi, Eccleſiaſticam juriſdictionem per Presbyteros a ſe directos exercere perrexerunt uſque ad annum 871. quo *Methodius noviter inventis Slavinis literis*, linguam Latinam doctrinamque Romanam atque literas auctorabiles Latinas philoſophice ſuperducens, vileſcere fecit cuncto populo ex parte Miſſas & Evangelia, Eccleſiaſticumque officium illorum, qui hoc Latine celebrabant. Quod Richpaldus Archipresbyter ferre non valens, ſedem repetivit Juvavenſem. De Privinæ & Moymari Succeſſoribus infra ſermo erit.

Quod vero apud laudatum narrationis *de Bojorum & Carentanorum converſione* Auctorem *de Confinii Pannoniæ Comitibus*, deque *Ducibus Slavorum* ſubjicitur, id omnino factum oportet poſt annum 803. quo (ut modo dicebam) Carolus Imp. in Bajoariam profectus, rem publicam ibidem ordinavit, limites deſcripſit, reliquaſque utilitates, quæ in illis partibus neceſſariæ erant, ut chronographus Metenſis ſcripſit, conſtituit. Primus igitur *Comes confinii* a Carolo magno poſt annum 803. conſtitutus, *Gonteramnus*: & primus ſub eodem Carolo poſt Valtchunonem Carantaniæ dux *Priwizlauuga*. Eodem, ut videtur, anno 803. conſtitutus ſecundus & tertius Comites *Werenharius* & *Albricus*: & quartus *Gotefridus*. *Albrici* tamquam Judicis mentio occurrit in Placito anni 804. „ Actum Epininga „ fiſco publico Idibus Januarii, anno IV. Imperii domni noſtri „ Karoli, & 36. Regni ejus in Francia, ac trigeſimo in Italia, „ Indict. XII. ubi reſedit *Arno Pontifex unacum Erchambaldo Comite, vel Otperchto & Albrico Judicibus*: apud Hanſiz. tom. 2. pag. 117. *Werenharii* & *Gotefridi*, in Placito anni 806. „ ad Otingas fiſco Dominico, ubi reſederunt *Miſſi* Domini Karoli magni Imperatoris Arn Archiepiſcopus, & Adalwinus „ Epiſcopus, & Audulfus, & Werinharius, & Gotefredus „ Comites. Actum XVIII. Kal. Januar. anno VI. Imperii Domni „ Karoli, apud eund. Hanſiz. pag. 119. *Geroldi Comitis* ad annum

num circiter 811. quemadmodum ſupradictum eſt: „ *Arno Ar-*
„ *chiepiſcopus*, & *Geroldus Comes*, *Theodoricum* Epiſcopum
„ perdûcentes in Sclaviniam, commendaverunt ei regionem
„ Carantanorum & confines eorum, Occidentali parte flumi-
„ nis uſque dum Dravus fluit in Danubium. „ Nimirum poſt-
quam eodem anno 811. Karolus Imp. motam inter Juvavenſes
& Aquilejenſes controverſiam, lata ſententia in diplomate (*a*)
dato XVIII. Kal. Jun. anno XI. Imperii, Regni in Francia XLII.
in Italia XXXVII. Ind. IV. ita diremit, ut ambarum Diœceſum
limes Dravus amnis eſſet. Ejuſdem Geroldi mentio in Inſtrum.
dat. VI. Kal. Decemb. Ind. V. anno Imperii Karoli XII. Re-
gni XLIV. ideſt, Chr. 812. apud Hanſiz. pag. 121. Alius proin-
de ab illo Geroldo, qui anno 799. (juxta Reginonem) *quum*
eſſet *Bajoariæ præfectus*, commiſſo cum Avaribus prælio *inter-
fectus fuerat*. Poſt Geroldum *Ratbodus* anno 828. confinii co-
mitatum accepit. Poſt Priwizlawgam autem Cemicias, Moymar,
& Etgarus Carinthiæ duces. Hanſizius tom. 2. pag. 128. de
Luitprammo SalisburgenſiArchiepiſcopo. „ Provincias am-
„ pliſſimas, quæ *Paſtorum Salzburgenſium* curæ incumbebant,
„ eaſque potiſſimam partem incultas & vaſtas, per ſemetipſum
„ obivit; idque fecit occaſione pacis & præſidio præfectorum,
„ qui regiones illas adminiſtrabant majore jam numero, quàm
„ antea. Nam quum nuper unus eſſet finium illorum cuſtos,
„ quem Comitem ſeu Marchionem Forojulienſem vocabant,
„ periculo animadverſum eſt, unum gubernandis tot provin-
„ ciis haud ſufficere. Nam idem præter Comitatum Foroju-
„ lium, & Ducatum Carantanum ac Carniolenſem, Panno-
„ niam quoque inferiorem (ſic provinciam inter Savum &
„ Dravum fluvios porrectam id temporis appellabant) præte-
„ rea Iſtriam, & Liburniam cum magna Dalmatiæ Mediterra-
„ neæ parte procurandam habebat. Poſtea vero quam Bulgari
„ anno 827. in Pannoniam irruperant, eamque impune vaſta-
„ rant; quum id per indiligentiam Baldrici Forojulienſis præ-
„ fecti contigiſſe putaretur, eo in ordinem redacto, *Marka*
„ *in quatuor Comites diviſa eſt*, ut habent Annales Francorum.
„ & Carantanis quidem, quorum duces domeſtici (*Poſt Priv-*
„ *vizlauugam*, *Cemicam*, *Zothoymarum*, & *Etgarum*) jam
„ defe-

a Edidit Hanſizius Tom. 2. Germ. Sacr. pag. 120.

„ defecerant, impoſitus eſt *Hebrwinus* Francus; poſt quem „ *Albigarius*, deinde *Pabo* eam provinciam rexit. Pannonia „ inferior *Salachonem* Comitem præfectum accepit. Aliorum „ duorum de quatuor illis Comitum nomina, memoriæ non „ ſunt prodita; ſed alter illorum Forojulium cum Iſtria; Car- „ niolam alter cum Liburnia videtur provinciam ſortitus. Hic „ modus regiminis ad annum uſque 861. duravit, quo Caro- „ lomannus *Duces limitis Pannonici* & *Carantani expulit, atque* „ *per ſuos Marcam ordinavit*, teſte Fuldenſi: nam & Chronicon „ Salzburgenſe refert, anno 861. *Pabonem a Carinthia per Ca-* „ *rolomannum ejectum*, *Salzburgæ conſediſſe*. Hactenus igitur „ Duces Carantani a Borutho uſque explorati ſunt. Quod „ quum ex recentiorum commentariis nuſpiam diſcatur, co- „ gnoſci tamen poteſt ex aureo totieſque laudato opuſculo dè „ converſione Carantanorum. Poſtquam enim recenſuiſſet „ Carantanorum Duces uſque ad *Etgarum*, mox ſubdit: *Poſt* „ *iſtos vero Duces*, *Bajoarii cœperunt prædictam terram habe-* „ *re in Comitatum*, *Hebrwinus*, *Albgarius*, *&* *Pabo*. *His* „ *ita peractis* (anno ſcilicet 828.) *Ratbodus ſuſcepit defen-* „ *ſionem termini* (nempe Danubiani, cui noviſſime Geroldus „ præfuerat.) Hujus termini, ſeu confinii Comes Pannoniam „ ſuper Dravum (quæ tunc Pannonia ſuperior vocabatur) cu- „ rabat.

XIII. Ratimarus Dalmatiæ & Croatiæ Rex.

Quis autem *Ratimarus* ille dux fuerit, adverſus quem *Ratbodus* termini Danubiani Comes, juſſu Ludovici Germaniæ Regis, exercitum duxiſſe perhibetur; pronum eſt ex ipſa rerum geſtarum ſerie intelligere: Dalmatiæ nimirum Tranſalpinæ & Croatiæ Rex erat; Bulgaris tunc temporis, ut videtur, fœdere conjunctus. Quamobrem quum Privinas Nitravienſis Moravorum dux unacum Hezilone filio a Moymaro altero Moravorum Duce relegatus, ad Ratbodum primo confugiſſet, deinde deBulgaria ad ejuſdem Ratimari Ducis regionem veniſſet; quumque Ludovicus Rex præcepiſſet Ratbodo, ut ad exterminandum Ratimarum Ducem, tamquam Bulgaris faventem, cum exercitu multo procederet; fugiente Ratimaro, ſubſtitit Privinas, utpote qui Moymaro, non Ludovico Regi adverſabatur: tranſitoque cum ſuis Savo, a Salachone Pannoniæ inferioris Comite ſuſceptus eſt, & pacificatus cum Ratbo-

 do.

do. „ Invenio (inquit Hanſizius tom. I. pag. 128.) invenio apud
„ Scriptores pleroſque, hunc Ratimarum vocari Ducem Bulga-
„ rorum. Sed ex verbis Anonymi, quod unum documentum
„ hac in re ſuppetit, conſtat non Bulgarorum, ſed alterius cu-
„ juſpiam populi fuiſſe Ducem: ait enim *de Vulgariis*, ideſt,
„ Bulgaris deſertis, ad Ratimari Ducis adiiſſe regionem. „ Ha-
ctenus recte, ut opinor. Quæ vero ſequuntur, partim vera
puto, ſi ad Regem Dalmatiæ & Croatiæ Ratimarum referantur; partim probare nequeo, quum incentor belli Ratbodum inter & Ratimarum Privinas dicitur, quumque Rex ille Dalmatiæ *Tirpimirus* appellatur. Sic enim pergit Hanſizius „ Mi-
„ hi ſuſpicio eſt, hunc Ratimarum eſſe eundem cum illo, quem
„ Joannes Lucius lib. 2. de Regno Dalmatiæ & Croatiæ vocat
„ *Tirpimirum Ducem Croatorum*, cujus extat ibid. cap. 2. diplo-
„ ma pro Metropoli Salonitana datum *Byaci*, *Regnante in*
„ *Italia piiſſimo Lothario Francorum Rege*, *Indict.* xv. ideſt,
„ anno 838. Ad hunc Tirpimirum Priwinam tranſiiſſe, ſuadet
„ & vicinitas ejus ad Bulgaros, & ſitus regionis trans Savum
„ flumen, quem ſitum idem Anonymus mox indigitat: & Lu-
„ cius refert, Croatas ob Marchiam in quatuor Comites divi-
„ ſam atque exinde debilitatam, res novas moliri, & jugum
„ excutere cœpiſſe. Accedebat incentor Priwina: ad quem
„ opprimendum Ludovicus Rex arma in *receptorem ejus Rati-*
„ *marum juſſit inferri*. Antiqua diſſenſio, *quam ortam inter*
„ *illos* Anonymus ſcribit, *quam timens Priwinas*, è ditione
„ Ratbodi fugam iniit in regionem Bulgariam cum ſuis & cum
„ Hezilone filio ſuo, & non multo poſt de Bulgaria ad Ratima-
„ ri ditionem perrexit „ illa, inquam, antiqua diſſenſio,
non inter Privinam ipſum & Ratbodum intercedebat, uti opinatur Hanſizius, qui Privinam idcirco incentorem ejus belli inter Ratbodum & Ratimarum tanquam Privinæ ipſius receptorem ſuſcepti appellat; ſed orta erat inter Ratbodum ſive Francos, & inter Moymarum ſeu Moravos: quam proinde diſſenſionem timens Privinas (utpote Moravus & ipſe, tametſi à Moymaro expulſus) fugit primo in Bulgariam, deinde in ditionem Ratimari. Dum enim Ratimarus a Francis profligatus, in fugam ſe convertit, non ſubſtitiſſet Privinas, neque tranſito dein Savo ad Salachonem ſe recepiſſet, ſi ad ipſum opprimen-

mendum Ludovicus arma inferri juſſiſſet. Cur ergo a Salachone dicitur pacificatus cum Ratbodo? nimirum, quia Ratbodus ægre tulerat, Privinam ad Bulgaros & ad Ratimarum, Francorum hoſtes, perrexiſſe.

XIV. Tempora Regum Dalmatiæ & Croatiæ, quorum Catalogum Diocleates, Marulus, Orbinus, & Cangius texunt, non eſſe recte diſpoſita.

Occurrit quidem *Ratimirus* ſive *Ratomirus*, Bladini filius, in Catalogo (*a*) Regum Dalmatiæ & Croatiæ, tum apud Dioleatem Presbyterum, tum apud Marcum Marulum, num. v. Poſt *Stroilum* videlicet, ſive *Oſtroillum*; *Senuladum* ſeu *Sevioladum*: *Selimirum*: & *Bladinum*. De quo *Ratomiro* hæc Presbyter Diocleas: „ Inter hæc mortuus eſt Bladinus, &
„ regnavit pro eo Ratomirus filius ejus, qui inimicus nominis
„ Chriſtiani extitit a pueritia, cœpitque ultra modum perſe-
„ qui Chriſtianos, voluitque delere de terra & de Regno
„ ſuo nomen eorum; multaſque quoque civitates eorum & lo-
„ ca deſtruxit, & alias in ſervitute redigens reſervavit. At
„ Chriſtiani videntes ſe in magna tribulatione & perſecutione
„ poſitos, congregantes ſe cœperunt ſuper cacumina montium
„ ac fortia loca, caſtella, & ædificia, prout poterant, con-
„ ſtruere, ut vel ſic evaderent manus eorum, donec Deus vi-
„ ſitaret eos & liberaret.

Hoc ipſum legere eſt apud Marulum è codice Slavonico, his verbis de Ratomiro: *Sed eis præcipue infeſtus, qui maritima Dalmatiæ incolebant*. Qui & addit: *neque illos* (Chriſticolas nempe) *ea ſpes feſellit: quamvis uſque ad quintum Regem dilatus eſt eventus*: nimirum, *Ratomirus* iſte (juxta Farlati (*b*) ſupputationem) anno Chr. 583. Bladino patre rebus humanis exempto quum Regnum in Prævalitana regione obtinuiſſet, Chriſtianæ religioni crudele bellum indixit, quod unacum ditionis ſuæ finibus longe lateque proferens, finitimas ab occidente urbes Mauricii Imperatoris præſidiis vacuas occupavit.

a Cangius in Familiis Dalmaticis, Slavonicis &c. Edit. Pariſ. pag. 273. & ſeqq. ſic recenſet priores, ut vocat, Dalmatiæ & Serviæ Reges ac Principes. 1. „ Svela-
„ dus. 2. Oſtroillus ſeu Oſtroivojus, vel Odrillus. 3. Sveuladus ſeu Sevudila-
„ vus. 4. Selimirus. 5. Ulandavus ſeu Bladinus. 6. Radimirus. 7. 8. 9. 10. Svet-
„ mirus, ſub quo, inquit, Conſtantinus Philoſophus virebat. 11. Budimirus, qui
„ ab eodem Conſtantino ac Methodio ad Chriſti fidem adductus, vocatus eſt Svetope-
„ lech, ideſt, Sanctus puer: ſeu Svetopolis. „ Vide Anſelm. Bandur. Animadverſ. in lib. Porphyrogeniti de Admin. Imper. edit. Pariſ. pag. 95. Venetæ pag. 51. & Farlat. Illyrici Sacri Tom. 2. pag. 236.

b Illyrici Sacri Tom. 2. p. 332. ad 336.

pavit. Quumque anno 590. ſine liberis obiiſſet, quatuor (*a*) tyranni Anonymi, ipſius ſucceſſores, inceptam in Chriſtianos perſecutionem, ab anno 591. uſque ad annum 639. vel 640. continuarunt: quo anno mortuus dicitur poſtremus ex quatuor illis Tyrannis, qui Regnum in provincia Prævalitana occupabant. Hujus interitu (inquit Farlatus) extincta eſt ſeries Regum e ſtirpe Oſtroylli. Huic ſucceſſit altera Regum ſeries ex Regibus Serbliæ antiquæ ſive Albæ, quæ ultra Danubium ad latus Occidentale Poloniæ rerum potiebantur. Eorum primus fuit dux ille Serblorum, qui ad Heraclium, agros & domicilia impetrandi cauſa, ſe contulerat: quem Diocleates *Zuanimirum*, Marulus *Satimirum*, Maurus Orbinus *Svetmirum* vocant: cui ſucceſſiſſe fertur *Budimirus*, alias *Svetopelek* dictus, a SS. Cyrillo & Methodio ad Chriſti fidem adductus. Hæc quidem ex Diocleate, Marulo, aliiſque Cangius in Familiis Dalmaticis & Slavonicis, Bandurius in Animadverſionibus ad librum Porphyrogeniti de Admin. Imperio, & Farlatus in Illyrico Sacro Tom. 1. & 2. Verùm idem ipſe Farlatus ingenue fatetur, eorum Regum tempora non eſſe juſte diſtributa. Verba ejus recitare juverit, ut intelligatur, quot & quantis anachroniſmis ſcateat, ea quam Dalmatiæ, Croatiæ, & Serviæ veterum Regum vocant, ſeries. Sic autem ſcribit in notis ad partem ſecundam Catalogi Romani Pontificum Salonitanorum & Spalatenſium Tom. 1. Illyrici Sacri pag. 339. de Budimiro loquens, qui primus dicitur Chriſtianam religionem ſuſcepiſſe. „ In eo Codice Diocleatis, quem Hiſtoricus Dalmata ad ſuos „ de Regno Dalmatiæ & Croatiæ libros adjunxit, non *Budimirus*, ſed *Svetopelech* appellatur. At Marcus Marulus in ſuo „ Codice, quem in Latinum tranſtulit, ſcriptum reperit Budimirum. Si vera ſint, quæ Diocleas ſcripſit de Concilio „ Delmitano, de Rege Svetopelech ſeu Budimiro, Conſtantini Theſſalonicenſis, qui poſtea dictus eſt Cyrillus & characteres Slavonicos invenit, viri ſanctiſſimi opera & cohortatione ad Chriſtianam religionem converſo: de Legatis Michae-

a Idem Farlatus Illyrici Sacri Tom. 1. pag. 339. col. 1. „ Defuncto Ratomiro, „ ex ejus progenie regnaverunt poſt eum quatuor iniqui Reges, non in uno quidem „ tempore, ſed unus poſt alium temporibus ſuis, quorum temporibus ſemper in „ perſecutione fuerunt Chriſtiani, „ Ex Diocleate.

,, chaelis Imperatoris Conſtantinopolitani ad eundem Regem
,, miſſis, ut Synodo Delmitanæ intereſſent; hæc neque cum
,, Joannis I. Spalatenſis (*a*) Archiepiſcopi ætate, neque cum
,, ſæculo VII. congruere poſſunt. Nam Svetopelech ille, qui
,, aliter Budimirus, aliter ab aliis appellatur, ſi æqualis fuit
,, Conſtantino ſeu Cyrillo Slavorum Apoſtolo, per quem ad
,, Chriſti cultum traductus eſſe dicitur, non floruit ante ſæcu-
,, lum nonum; Conſtantinus quippe ſive Cyrillus, Slavorum
,, converſioni operam dedit, Nicolao primo Pontifice maxi-
,, mo, qui anno 858. Pontificatum iniit, ut docent acta Cyril-
,, liana apud Hagiologos Antuerpienſes Tom. 2. die IX. Mar-
,, tii. Nullus vero, cui nomen fuerit Michaeli, ante idem
,, ſæculum nonum Imperio potitus eſt. Huc revoca quæ dicta
,, ſunt part. 2. Prolegom. cap. 4. §. 2. Quare Auctor Catalogi
,, Romani Budimirum ſeu Svetopelech, male conjungit cum
,, Pontificatu Joannis, primi Archiepiſcopi Spalatenſis. Erra-
,, vit igitur is Auctor, omninoque in hoc omnis eſt error, quod
,, Reges ipſos novem, Oſtroilo fratri Totilæ, cujus ætas di-
,, moveri nequit à ſæculo ſexto, & Svetopelecho, cujus Re-
,, gnum incidit in ſæculum nonum, interjectos, in anguſtias
,, unius ſæculi conjecit. Itaque ſeries illa novem Regum ab
,, Oſtroillo ad Svetopelech per annos circiter ducentos diſtri-
,, buenda eſt, & uſque ad ſæculum nonum fere dimidium per-
,, ducenda. Quos ergo Reges hic Auctor Epiſcopis Salonitanis
,, æquales fecit, eorum tempora aptius diſtribue, & partim
,, Salonitanis, partim Spalatenſibus Epiſcopis adſcribe; & Se-
,, limirum ſeu Zuonimirum, Budimirum ſeu Svetopelech,
,, quos Joanni primo Spalatenſium Antiſtiti appoſuit, eos re-
,, fer ad ſæculum nonum, & cum Epiſcopis Spalatenſibus ejuſ-
,, dem ſæculi conjungas oportet: id quod deinceps de aliis
,, qui ſequuntur Regibus in ætates poſteriores rejiciendis ad-
,, monebimus. ,, Quæ quum ita ſint, lacuna annorum pluſ-
quam centum ſit, oportet, inter quatuor illos tyrannos, Ra-
dimiri

a Joannes Antiſtes hujus nominis VI., Salonitanam ſedem Spalatum tran latam primus obtinuit ab anno 650. uſque ad ann. 680. ſedentibus Martino I. Eugenio I. Vitaliano I. Adeodato II. Dono I. Agathone I. Imperante Conſtantino III. Conſtante II. Conſtantino IV. Pogonato. Regnante in Dalmatia Orient. ſive Servia, Selimiro, Budimiro. Ducibus Dalmatiæ occident. ſive Croatiæ, Corbato, Porino. Pars ſecunda Catalogi Pontificum Salonitanorum & Spalatenſium.

dimiri ſucceſſores, & inter Selimirum ſeu Zuonimirum. Nullam tamen lacunam idem ipſe Farlatus eſſe in Catalogo eorum Regum mox aſſerit: quum enim Tom. 1. pag. *339.* nos admonuiſſet, Zuonimirum & Svetopelechum ad ſæculum nonum eſſe rejiciendos; ſuæ ipſe admonitionis oblitus, Tomo 2. pag. *336.* initia Regni Zuonimiri ad ann. *640.* apponit: & conſequenter Tomo 3. (quem propediem exſpectamus) Svetopelechum non niſi exeunte ſeculo ſeptimo regnum iniiſſe affirmabit, datis Zuonimiro, ut minimum, regni annis ſexaginta: aut ſaltem relicto ad ſæculum ſeptimum Zuonimiro, poſt lacunam centum & amplius annorum, initium Regni Svetopelechi medio ſæculo nono figat, neceſſe erit. Ita, quæ de prioribus iſtis Dalmatiæ & Croatiæ Principibus ex Diocleate & Marulo narrantur, admodum incerta ſunt, deque illis eadem proferenda ſententia videtur, ac idem Farlatus Tom. 1. pag. 340. col. 2. de Serbliæ Regibus ſcripſit, inquiens: „ Hos Serbliæ Reges ex Por„ phyrogenito deſcriptos, vel in locum illorum ſubſtitue, „ quorum genealogicam ſeriem Presbyter Diocleas contexuit, „ vel cum illis aliquo modo compone; ſive iidem fuerint ac „ binomines, ſive diſtincti, & alteri quidem in una, alteri in „ altera Serbliæ parte Regnum obtinuerint. „ Itaque quum a tempore Caroli magni non modica Dalmatiæ pars Regno Francico ſive Germanico acceſſerit; quumque Prinnina ſeu Priwina a Moymaro Moravorum Duce relegatus, partem inferioris Pannoniæ circa Savum in beneficium a Ludovico Germaniæ Rege (certe poſt annum 828. & ante annum 875. quo temporis ſpatio Ludovicus ipſe Germaniæ, Pannoniæ & Dalmatiæ dominabatur) acceperit; conſequens eſt, *Zuonimiuum* ſeu *Vonomirum* quidem ab Heraclii ævo, cui perperam affigitur, ad tempora Caroli magni eſſe transferendum, quum Regnante eodem Carolo Henricus Forojulienſium Dux anno *796.* una cum *Swonimiro Sclavo* adverſus Hunnos conflixiſſe, in Annalibus Bertinianis perhibeatur; *Ratimirum* autem Ducem, cujus regionem Ratbodus cum magno exercitu, ſub Ludovico Germaniæ Rege, Caroli magni ex filio Ludovico Pio Nepote, invaſit, non alium eſſe ab illo *Ratimiro*, quem Diocleas Presbyter, & Marulus in catalogo Principum Dalmatiæ & Serviæ, Chriſtianorum perſecutorem vocant, atque infra

fra annum Chriſti 590. immani prochroniſmo detrudunt.

XV. Privvina, Heziln, & Braſlavus, Panoniæ inferioris inter Dravum & Savum Moravorum Duces.

Prinnina, qui (*a*) & *Priwina*, *&* *Pruno*, ab eodem Anonymo auctore narrationis de *Converſione Bojorum & Carantanorum*, appellatur,) uſque ad annum circiter Chr. 861., in vivis fuit; eique a Moravis (nimirum à Raſtice, qui poſt Moymarum Moravorum Rex fuit) cæſo, in Comitatu Pannoniæ inferioris *Hezilo* (qui & *Hebrilo*) filius ſucceſſit. Sic enim Auctor ille habet: „ Anno igitur DCCCLXV. Venerabilis Ar-„ chiepiſcopus Juvavenſium Adelwinus nativitatem Chriſti „ (*a qua apud Auctorem iſtum, anni principium ſumitur*) „ celebravit in caſtro Hezilonis, noviter Moſeburch vocato, „ quod illi ſucceſſit moriente patre ſuo Privinina, quem Mo-„ ravi occiderunt. „ Pientiſſimus Princeps Privina (inquit Hanſizius Tom. 2. pag. 134.) nuper Carolomannum in Moravos ducentem ſecutus, occubuerat, relicto filio *Hezilone ditionum paternarum hærede*. Fallitur vir doctus: non enim Carolomannum filium, ſed Ludovicum patrem *Privinna* ſecutus, ſub ipſo Carolomanno unacum Moravis fœderato & in patrem rebellante, a Raſtice Moravorum Duce interfectus fuit, idque factum contigerit oportet circa annum 861. Quod enim *Priwina* fidelis fuerit Ludovico Regi, patet ex eodem Auctore: „ Pervenit ergo ad notitiam Ludovici piiſſimi Regis, quod „ Priwina benevolus fuit erga Dei ſervitium, & ſuum. Fide-„ libus ſuis quibuſdam ſæpius admonentibus conceſſit illi in „ proprium totum, quod prius habuit in beneficium. „ Quod autem Carolomanno in patrem rebellante, bellumque in Privinæ

---

a *Bribinus* etiam vocatur in diplomate Ludovici Germ. Regis „ dat. x. Kal. Mart. „ Ind. 8. Anno Regni Ludovici in Orientali Francia 28. Regenſpurg civitate Regia „ hoc eſt, anno Chr. 845. Apud Hundium Tom. 2. Metrop. Salisburg. de Abbatia Althæ inferioris pag. 15. & ſeq. ubi ſic legitur. „ Quapropter comperiat omnium fi-„ delium noſtrorum, præſentium ſcilicet & futurorum ſolertia, qualiter Bribinus fi-„ delis dux noſter veniens in Procerum noſtrorum præſentiam, poſtulavit ſerenita-„ tem noſtram, ut de rebus proprietatis ſuæ, quas ei in proprietatem conceſſimus, „ liceret ei partem aliquam ob memoriam ejus dare ad S. Mauritium, & ad monaſte-„ rium noſtrum Altaha, cui tempore illo Abbas Otgarius præeſſe videtur & rector. „ Cujus petitioni libenti animo aſſenſum præbentes, decrevimus ita fieri. Dedit ita-„ que Bribinus fidelis dux noſter cum conſenſu & licentia noſtra ad præfatum mona-„ ſterium S. Mauritii Martyris Chriſti de ſua proprietate in ſuo Ducatu quidquid ha-„ buit ad Salapiugiti infra terminos iſtos: in Orientem ultra Salam fluviolum uſque „ ad Slongenzim Marchan & Streſmaren: & ſic rurſum per Salam uſque ad Waltun-„ gespuch, & ſic inde uſque ad Hrabagiſreit, & ad Chiriſtetin. „ Cetera de confirmatione hujus donationis.

Digitized by Google

næ ditionem inferente, a Moravis idem Privina interfectus ſit, colligitur ex Annalibus Francorum. Annaliſta Bertinianus.,, Anno 861. Carolomannus Ludovici Germaniæ Regis filius, ,, cum Reſticio Vinidorum Regulo fœderatur: a patre deficit, ,, & Reſticii auxilio, magnam ſibi partem uſque ad Hin fluvium paterni Regni præſumit. *Fuldenſis ad eund. ann.* 861. ,, Carolomannus quoque filiorum Regis maximus, res novas ,, molitus eſt: expulit enim Duces, quibus cuſtodia commiſſa ,, erat Pannonici limitis & Carantani, atque Marcham ordinavit. ,, Eo igitur anno occaſionem nactus Reſticius ſive Raſtices Moravorum Regulus id perficiendi, quod Moymarus ſuus patruus, dum Privinam circa annum 828. ditione ſua privatum, fugam ad Ratbodum capeſſere compulit, in mente habuerat, conjunctis cum Carolomanno armis non Carinthiam tantum, ſed etiam Pannoniam inferiorem, ubi Privina dominabatur, invadens, eundem Privinam tamquam antiquum hoſtem, e medio ſuſtulit. Excepit Priwinam Hezilo filius eodem quo pater occubuit anno: cujus Hezilonis benefacta ab anno Chr. 865. uſque ad annum 871. ſub Adelwino Juvavenſi Præſule a laudato Anonymo narrantur, ideſt, uſquedum Methodius in Hezilonis atque Raſticii & Zuentibaldi Moraviæ Ducum ditionem uſum linguæ Slavonicæ præ Latina invexit. Quo autem is anno diem clauſerit, non conſtat. Certum tamen eſt, ei in Pannoniæ inferioris Dravum inter & Savum ducatu ſucceſſiſſe filium *Wratiſlaum* ſeu *Bratiſlaum*, qui *Braſlavus* & *Braſlavo* in Annalibus Francorum appellatur ad annum Chr. 884. Hanſizius Tom. 2. pag. 139. de Ditmaro ſeu Theodmaro Juvavenſi Archiepiſcopo, Adalvini & Adalberti ſucceſſore, qui S. Methodium Moravorum Apoſtolum oppugnabat, eo quod a Joanne VIII. Papa Methodius non ſolum a calumniis, quibus ob uſurpationem linguæ Slavicæ impetebatur, abſolutus, ſed cum egregia commendatione ad Archiepiſcopatum Moraviæ, literis Sventopluco Comiti menſe Junio anno 880. datis, remiſſus eſſet: de Ditmaro, inquam, loquens: ,, Cauſam (inquit) Metropolitanæ Juvavenſis per Pannoniam adhuc ſuſtinebat Arnolfus, cui poſt obitum Carolomanni patris ditio ,, caſtri Mosburgenſis, deinde poſt obitum Ludovici patrui ,, Germaniæ Regis, dominatio Carantana, cui Pannoniæ adſcri-

„ ſcribebantur, ceſſerat. Sed anno 783. Sventibaldus Moravus Pannoniam occupavit: in ejus etiam partes abſceſſit „ Bratiſlaus Hezilonis Pannoniæ inferioris Ducis filius. Tum „ excluſa penitus Juvavenſium poteſtate, ſolus omnia Methodius potuit: niſi quod Pannonia inferior cum Duce Bratiſlao „ (quem Fuldenſes Braxlavonem appellant) anno (*a*) 885. „ ad officium rediit, copiamque dedit Theodmaro, uti poſſeſſiones illic egregias, Arnolfi dono, nanciſceretur. „ Pergit enarrans, quomodo Germaniæ proceres quum anno (*b*) 886. a Carolo Craſſo abhorrerent, odio Luitberti Moguntini, tum ob indicia debilitatæ mentis non obſcura, legatus ad eum eſt communi voto Theodmarus, qui magiſterium ſacrorum nuper in Palatio Carolomanni Regis cum approbatione geſſerat. Demum eo ventum, ut palam ab Carolo deficerent, invitato ad ſolium Arnulfo, qui mox Theodmarum in gradum Archicapellani optavit; qua provincia Præſul exinde conſtanter functus eſt, expertus eundem Arnulfum in ſe Eccleſiamque ſuam Juvavenſem multimodis benignum. „ Nam & Eccleſiam *Ratenhaslacenſem*, & *Chiemenſem* ei contulit; præterea *Abbatiam Moſaburch, ubi S. Adrianus requieſcit*, in loco ſcilicet, quem olim *Priwina*, deinde filius ejus *Hezilo*, ac „ modo *Wratiſlaus* ſeu *Braſlavus* nepos poſſidebat; pluresque „ locos & Eccleſias regionis illius, quam quondam *Luitprammus* Archiepiſcopus circumierat: „ *Eccleſiam ad Turnawa* (fort. *Nitrawa*) item ad *Pettava* (Bettobiam ſcilicet) *Eccleſiam cum tota civitate*: aliaque, de quibus diploma luculentum extare ait Megiſerus; Hanſizius tamen ſe hactenus non vidiſſe affirmat, agnoſcere tamen ſe ait ex Præcepto Philippi II. Romanorum Regis, quod hæc omnia confirmat. Hæc Hanſizius. Verum non anno 885, neque ad Arnulfi, ſed anno 884. ad Caroli Craſſi obedientiam rediit Brazlavus, & ab Arnulfo abhorruit uſque ad annum 887. quo Carolus dejectus eſt. Annaliſta Fuldenſis. „ Anno 884. Imperator (*Carolus ſcilicet Craſſus*) per „ Bajowariam ad Orientem proficiſcitur: venienſque prope „ flumen Tullinam, monte Comiano colloquium habuit. Ibi

a Imo, anno 884. uti mox patebit.

b Non anno 886. ſed ſequenti a Germaniæ proceribus dejecto Carolo Craſſo, Arnulfus Rex electus eſt, Vide Annales Fuldenſes ad ann. 887.

„ inter alia veniens Zwentibaldus Dux cum principalibus ſuis, „ homo (ſicut mos eſt) per manus Imperatoris efficitur, conteſtatus illi fidelitatem juramento, & uſquedum Carolus „ vixiſſet, nunquam in Regnum ſuum hoſtili exercitu eſſet „ venturus. Poſtea veniente Brazlaworum (*leg. Brazlavone*) „ Duce, qui in id tempus Regnum inter Dravo & Savo flumina tenuit, ſuique militiæ ſubditus adjungitur. Rex (*Carolus*) per Carentam in Italia perrexit, proſpere Papia natalem Domini celebravit. „ *Idem Annaliſta*. Anno 887. Alamanni contra Liutwardum Epiſcopum doloſe conſpiravere, „ qui tunc maximus conſiliator Regis in Palatio fuit, & eum a „ præſentia Imperatoris omni honore privatum abire compellunt. Ab illo ergo die male inito conſilio Franci, & more „ ſolito Saxones & Duringi (*Turingi ſcil.*) quibuſdam Bajowariorum Primoribus & Alamannorum admixtis, cogitaverunt deficere a fidelitate Imperatoris, nec minus perficere. Igitur veniente Carolo Imperatore Franconofurt, iſti „ invitaverunt Arnolfum filium Karlmanni Regis, ipſumque „ ad Seniorem elegerunt, & ſine mora ſtatuerunt ad Regem „ extolli. Karolus nitens bellum contra Arnolfum Regem inſtaurare, ſed non proficit. „ Cetera ibi legenda de Karoli depoſitione & Arnulfi inauguratione; quod factum ad annum 887. menſe Novembri circa tranſitum S. Martini ab omnibus Annaliſtis confertur. Vide Pagium num. 7. & ſeq. Itaque „ Rex Arnolfus in urbe Ratiſpona, receptis (uti habet Fuldenſis) primoribus Bajowariorum, Orientalibus Francis, „ Saxonibus, Duringis, Alamannis, magna parte Sclavanorum, natalem Domini (*exeunte anno* 887.) & Paſcha „ (*ineunte anno* 888.) ibidem honorifice celebravit. „ Mox receptis in gratiam Odone Rodberti filio, Rudolfo Chuonradi filio, & Berengario Eberhardi filio, qui ad ejus colloquium admiſſi fuerant, paucis ſecum aſſumptis, Forum-Julienſe penetrans, in curte Corontana natalem Domini (*exeunte anno* 888. celebravit. Nimirum, in Carinthia. Proinde, poſt Caroli Craſſi depoſitionem (cui & Zuentibaldus, & Braſlavus, Moravorum Duces, paruerant) ad Arnulfi partes iidem Duces ſtatim tranſierunt. Sequitur enim ad annum 889. „ Exeunte „ menſe Majo Rex (Arnulfus) apud villam, quæ dicitur Fo-

„ rahhem,

„ rahhem, generalem conventum habuit, ibique diſputans de „ ſtatu Regni ſui, conſultum eſt, ut eodem tenore Primores „ Francorum, prout Bajowarii, juramento confirmarent, ne „ ſe detraherent a principatu & dominatu filiorum ejus, Zuuen- „ tibulchi quidem, & Ratoldi, qui ei de concubinis na- „ ti erant. Eo tamen modo, ut ſi de legali ſua uxore heres ei „ non produceretur. Advenientibus etiam ibidem undique „ nationum Legatis, Nordmannorum ſcil. ab Aquilone, Scla- „ vanorum, pacifica optantes. „ Et ad ann. 890. *Arnulfus conceſſit Zuuentibolcho Marahenſium Sclavorum Regi Ducatum Behemenſium*, uti habet Annaliſta Metenſis. Additque Fuldenſis ad ann. 891. *Rex Legatos pro renovanda pace ad Maravos tranſmiſit*. Nimirum, non modo ad Zuentiboldum, ſed etiam ad Braſlavum. Quin imo quum Zuentiboldus ex adjectione Ducatus Bohemiæ, faſtu ſuperbiæ inflatus, contra Arnulfum anno 892. rebellaſſet; Braſlauus in fide Arnulfi conſtans permanſit, Fuldenſi teſte, cujus hæc ſunt verba. „ Anno 892. Rex „ de Francia cmu victoria (*de Nortmannis reportata*) in „ Alamannia curte Regia Olma honorifice Natalem Domini „ celebravit. Inde Orientem proficiſcitur, ſperans ibi Zuuen- „ tibaldum Ducem obvium habere. Sed ille more ſolito ad „ Regem venire renuit, fidem & omnia ante promiſſa menti- „ tus eſt. Inde Rex irato animo in Hengiſtfeldono cum Braz- „ lavone Duce colloquium habuit: ibi inter alia quærens tem- „ pus & locum, quomodo poſſit terram Maravorum intrare. „ Conſultum eſt enim, ut tribus exercitibus armatis Regnum „ illud invaderet. „ Cetera mox proferam, quum de Zuen- „ tibaldo Moraviæ Rege ſermo redibit.

XVI. Raſtices, alias Ratibaus, & Ratiſlavus, Moraviæ Rex, poſt Moymarum, diverſus a Svatopluco, ſeu Sventibaldo, ipſius nempe nepote. Ad Chriſti fidem converſus (ut ajunt) a SS. Cyrillo & Methodio.

Quo tempore in Pannonia inferiore inter Dravum & Savum Slavis Privina præerat, Moravorum ultra Danubium Rex erat *Raſtices*, Moymari nepos, qui patruo defuncto, a Ludovico Germaniæ Rege uſque ab anno Chriſti 846. Regnum accepit. Annaliſta Fuldenſis. „ Ludovicus circa medium menſem „ Auguſti cum exercitu ad Sclavos Margenſes (*a*) defectio- „ nem molientes, profectus eſt, & juxta libitum ſuum com- „ poſitis rebus, Ducem eis conſtituit Raſticem nepotem Moy- „ mari.

a *Margenſes*, *Marclenſes*, *Maruani*, & aliter, appellati leguntur *Moravi*, & *Maravi*: quorum legati anno 822. a Ludovico Pio Imp. auditi & abſoluti.

„ mari . „ Hujus Moravorum Ducis nomen non uno modo profertur ab Auctoribus : *Raſtices* quippe a Fuldenſi appellatur : *Raſtices* & *Reſtitius* a Bertiniano : *Ratzidus* ab Hildensheimenſi : *Raſtaus* a Dubravio : *Raſtizes*, *Raſtilaus*, & *Ratiſlavus* a Pagio ad ann. 846. & 863. *Radiſlaus* a Kohlio pag. 137. quod poſtremum , *Radiſlavus* ſcilicet , & *Ratiſlavus* ad Slavicum idioma magis accedit . Verum ſicut in nomine , ita & in rebus ejus geſtis magnum eſt apud ſcriptores diſcrimen : ſunt enim , maxime ex Neotericis , qui eum cum *Svetopeleco* confundunt , duoque hæc *Svetopelechi* & *Radiſlavi* nomina , unum eundemque Ducem ſive Regem Moraviæ deſignare autumant , qui a Cyrillo Philoſopho , ut ajunt , ad Chriſti fidem converſus ſit . Hæc ſententia Presbyteri Diocleatis fuit , qui in lib. de Regno Slavorum tradit , qua tempeſtate Sfetopelek Regnum Slavorum in Dalmatia obtinebat , Slavos omnes Conſtantini ſive Cyrilli doctrinis imbutos , unacum ipſo Rege Chriſtianæ religioni nomen dediſſe . Sveropolim eum vocat Andreas Dandulus ad ann. 874. Sveropilum Flavius Blondus lib. 2. quorum verba recitat cl. Farlatus Tom. 1. Illyrici Sacri pag. 125. ad ditque „ Quem Diocleas Sfetopelek, ipſi Sveropolim vocant ; „ eundem quippe Regem alii Budimirum , alii Raſtiſlavum , „ alii Swantoplucum , alii Sfentoplucum , alii Sfendoplocum , „ alii aliter appellant : „ Sic & Henſchenius in commentar. prævio ad Vitam SS. Cyrilli & Methodii ad IX. Martii §. IV. num. 31. „ Sparſus illico apud cæteras Slavinorum phylarchias „ rumor converſionis Chazarorum , ad Raſtilaum præpotentem eo tempore Principem Moraviæ , qui & Swantoplucus „ ſive Sfentipulcus appellari alibi videtur , quum gentem ſuam „ videret ultro ab idolorum cultu receſſiſſe , & Chriſtianæ fidei percipiendæ avidam eſſe , Legatos & ipſe ad Imp. Michaëlem mittit , oratque , ut eximium illum doctorem Conſtantinum, qui Chazaros erudiiſſet, ad ſuam quoque gentem „ inſtruendam venire pateretur . „ Alii diſtinguunt quidem *Raſtiſlavum a Sventoplnco*, ſed utrumque *Sventopluchi* nomen geſſiſſe ſcribunt , & primum *Seniorem Sventoplucum* vocant , alterum *juniorem* , qui poſt ſenioris obitum Regno Moraviæ potitus ſit . Sic Farlatus Tom. cit. pag. 126. „ Præterea Conſtantinus Philoſophus , qui poſtea appellari voluit Cyrillus , „ Sfen-

„ Sfendoplecum ad Chriſti cultum traduxit ante obitum Nico-
„ lai Romani Pontificis, qui ex hac vita deceſſit anno 867. Ab
„ hoc ſiquidem poſt ejus Regis Regnique converſionem, in
„ Urbem evocatus quum eſſet, ut Apoſtolicæ illius expedi-
„ tionis rationem redderet, Romam pervenit, Nicolao jam
„ mortuo, ſuffectoque in ejus locum Hadriano II. ut docent
„ Acta SS. Cyrilli & Methodii apud Hagiologos Antuerpienſes
„ Tom. 2. die IX. Martii. Hadriano autem ſucceſſit Joan-
„ nes VIII. anno 872. cujus extat epiſtola ad Sfentopulcrum
„ glorioſum Comitem anno circiter 880. ſcripta. Is Sfento-
„ pluchus nepos erat Sfentopluchi ſenioris, ejuſque ſucceſſor,
„ ut docent iidem Hagiographi Antuerpienſes; eſtque ille,
„ quem Annales Fuldenſes ad ann. 894. vocant Zuantoblok
„ Regem Marahenſium, ideſt Moravenſium Slavorum, &
„ Conſtantinus Porphyrogenitus ſupra laudatus Sphendoplu-
„ chum Principem Moraviæ appellat: huic enim tum Annales
„ illi, tum Porphyrogenitus tres filios attribuunt. „ Alii de-
mum, ut Stredowskius apud Kohlium pag. 137. *Radiſlaum* a *Suatopluco* diſtinguentes, uno tamen eodemque tempore ambos a Cyrillo ac Methodio baptizatos ſcribunt: „ die (in-
„ quiunt) declarata, in ſolenniſſimo populi confluxu Radiſlaus
„ & Suatoplucus Reges, cum ingenti Reginæ Miloſlavæ ſolatio
„ palam Weleradii a SS. Apoſtolis aquis ſalvificis ſunt abluti:
„ quorum exemplo alii Principum Dynaſtarumque Moraviæ
„ plurimi prævie neceſſariis imbuti, per eoſdem, Baptiſmi be-
„ neficio, Eccleſiæ Chriſti ſunt adunati. „ Nos vero relictis hujuſmodi Neotericorum opinionibus, antiquos ejus ævi Scriptores ſequimur, qui & *Radislaum* a *Sventopulco* diſtinguunt, & hunc alteri defuncto ſucceſſiſſe affirmant; Radiſlaum denique nomine Sventopulchi nunquam donatum teſtantur. Hinc Pagius ad annum 863. num. 16. Bollandum (ut ipſe ait, ſed verius Henſchenium) recte arguit his verbis: „ Præterea ibidem (*a*)
„ Raſtilaum cum Swantopluco ſive Sfentipulco, qui & Zuen-
„ tibaldus appellabatur, perperam confundit. Ut enim vide-
„ re eſt in Annal. Fuldenſibus anno 855. & ſeqq. Raſtices ſeu
„ Raſtizi, qui idem eſt cum Ratiſlao, Moraviæ Principatum
„ rexit

a In Comment. prævio ad illam Vitam §. IV.

„ rexit uſque ad ann. 870. quo Karlomanni Regis juſſu excæca„ tus fuit ob infidelitatis crimen, & Zwentibald nepos Ra„ ſtizi in locum ejus ſubſtitutus. De utroque Principe diſerta „ mentio eſt in poſteriori vita utriuſque Sancti, diciturque, „ *Seditioſum Swadopluk* conatum eſſe *religioſum Principem* „ *avunculum ſuum* occulte potione veneni occidere: Subditur„ que; *poſtquam vero devotus Rex* (nempe Raſtices ſive Raſti„ laus) *fuiſſet naturali morte præventus*, *& Swadopluk Re*„ *gnum Moraviæ gubernaret*, Chriſtianos perſecutus eſt: qua „ de re ſuo loco. Qui itaque Cyrillum & Methodium a Mi„ chaële Imperatore poſtulavit, ut in Moravia verbum Dei „ prædicarent; *Raſtices*, ſeu *Raſtizi*, ſeu *Raſtilaus* fuit, ei„ que *Zuentibaldus* ſeu *Swadopluk* nepos ſucceſſit.

XVII. Tam Raſtices Moraviæ Rex, quam Viztrachus Bohemiæ Dux, & Sclavitagus ejus filius, & Tabamuizil Abotritorum; Dalmatæ quoque, Sorabi, Sluſi, & Winidi, a Ludovico Rege Germaniæ deficiunt, & ab eodem ſubjugantur. Raſtices dolo Svatopluchi ſeu Sventibaldi nepotis, comprehenſus, Ludovico traditus, & ab eodem excæcatus, atque in Monaſterium anno 870. detruſus eſt.

Ratiſlaus igitur ſive Raſtices, avunculo dejecto aut defuncto anno Chr. 846. Moravorum Principatum, beneficio Ludovici Germaniæ Regis, adeptus, eodem quo avunculus *Moymarus* ſpiritu ſuperbiæ inflatus, defectionem & ipſe molitus eſt. Quare Ludovicus anno 855. cum magno exercitu contra eum perrexit, eventu tamen minus proſpero. Animum Ratiſlao addiderant Slavi alii, qui omnes unanimi conſenſu adverſus Ludovicum inſurrexere. Bertinianus Annaliſta: *Ludovicus Rex Germanorum crebris Sclavorum defectionibus agitatur*. Fuldenſis hæc fuſius deſcribit: „ Rex Ludovicus in Sclavos Marenſes contra Raſticen Ducem eorum ſibi rebellantem, pa„ rum proſpere ducto exercitu, ſine victoria rediit, malens „ adverſarium firmiſſimo, ut fertur, vallo munitum ad tem„ pus dimittere, quam militum ſuorum periculoſe pugnando „ damna ſuſtinere: magnam tamen provinciæ partem prædis, „ & incendiis vaſtavit exercitus, nec paruam multitudinem ho„ ſtium caſtra Regis invadere cupientium uſque ad internecio„ nem delevit; quia poſt reditum Regis, Raſtices cum ſuis „ inſecutus, plurima trans Danubium finitimorum loca præ„ dando vaſtavit. „ Non ſolus Raſtizes, ſed etiam Sorabi, Dalmatæ, Winidi, & Bohemi, adverſus Ludovicum Germaniæ Regem defectionem moliti ſunt, uti ex Annaliſtis Francorum conſtat: quorum verba etſi ſupra a nobis recitata ſunt, operæ tamen pretium exiſtimo, ad illuſtrandam Moravorum hiſtoriam, huc ſuis quæque annis conferre. Anno igitur 856. Lu-

Ludovicus diutius in expeditione Sclavorum detentus, ubi & magnam ſui exercitus partem amiſit, collecto exercitu, per Sorabos iter faciens, Ducibus eorum ſibi conjunctis, Dalmatas prælio ſuperat, receptiſque obſidibus, tributarios facit: inde per Bohemos tranſiens, nonnullos ex eorum Ducibus in deditionem accepit. Anno 857. Otgarius Epiſcopus, Rodolfus Comes Palatii, & Ernuſtus Ernuſti Ducis filius, a Ludovico Rege cum hominibus ſuis & Bohemis miſſi, civitatem Wiztrachi Ducis (unius ſcilicet ex pluribus Bohemorum Ducibus) ab annis multis rebellem, occupant, expulſo ab ea Sclavitago filio Ducis Wiztrachi, qui tyrannidem in ea exercebat. Quo per fugam lapſo, ad Raſticem Moraviæ Ducem ſe conferente, frater ejus qui ab eo patria pulſus apud Cziztiborum Sorabum exulabat, ad Regem Ludovicum veniens, loco fratris Dux conſtituitur. Anno 858. Ludovicus Rex tres exercitus in diverſos Regni ſui terminos mittit: unum quidem per Karolomannum filium ſuum ſeniorem contra Raſticem: alterum per Ludovicum filium minorem contra Abotritos & Linones, qui Raſtici tunc temporis parebant: tertium per Tracholfum (*a*) contra Sorabos dicto obedire nolentes, qui Cziztiborum Ducem ſuum Ludovico fideliſſimum interfecerant. Anno 861. Karolomannus Ludovici Regis Germaniæ filius, Duces quibus cuſtodia Pannonici & Carantani limitis commiſſa erat, expellit, atque per ſuos Marcham illam ordinat. Cnm Raſtice Winidorum (ideſt, Moravorum & Abotritorum) Regulo fœderatur, & ejuſdem Raſticis auxilio, magnam ſibi partem paterni Regni occupat. Anno 862. Karolomannus cum patre Ludovico Rege reconciliatur: Rex autem ducto in Abotritos exercitu, Ducem eorum Tabamuizilem rebellantem, dicto obedire, & filium ſuum cum aliis obſidibus dare cogit. Hungari, hoſtes antea illis populis inexperti, Regnum Ludovici depopulantur. Anno 863. Karolomannus a Raſtice deſertus, & a ſuis deceptus, ſub conditione ſacramenti a patre Ludovico Rege recipitur, & ſecum in libera cuſtodia tenetur. Rex enim Ludovicus collecto exercitu, ſpecie quidem quaſi Raſticem Moravorum Slavorum Ducem cum auxilio Bulgarorum ab Oriente venientium doma-

a Ad ann. 873. Annaliſta Fuldenſis: „ Trachulfus Comes & Dux Sorabici limi-
„ tis menſe Augusto defunctus eſt,

domaturus; re autem vera ad Carantanos filium Karolomannum expugnaturus, acceſſit. Karolomannus proditione Gundachari Comitis ſui, (qui propterea Carantanis præfectus fuit,) copiis amiſſis, per juramenta Principum venit ad patrem, & de objectis ſibi criminibus ſeſe purgavit. Anno 864. Karolomanus a patre fuga elapſus, Marchas ſibi ablatas, cum conſenſu Marchionum, qui eum tradiderant, occupat, & anno 865. cum patre reconciliatus, eaſdem Marchas retinet. Anno 866. Ludovicus Germaniæ Rex miſſo contra Winidos Raſtici ſubjectos rebellionem molientes exercitu, eos ſine conflictu domat. Hujus Ludovici filius minor, & ipſe Ludovicus dictus, graviter ferens, quod Rex quædam beneficia ſibi ſubtrahens, Karlomanno fratri ſuo ea reddidiſſet, Comites a patre ſuo ob infidelitatem jam ab anno 861. depoſitos,ſuis adhibens conſiliis priſtinam eis dignitatem reſtituturum ſe promittit, modo ſecum contra Regem conſpirarent: miſſo etiam ad Raſticem legato, ab eo petit, ut ejuſdem conſpirationis fautor fieret. Sed Karlomanno, cui pater illam Marcham dederat, ſatagente, Raſtices intra ſua ſe cohibet. Ludovicus vero pater ſuis undique confluentibus, tantum hoſtibus terrorem incuſſit, ut Ludovicus filius coactus ſit patri ſuo reconciliari. Anno 869. Annaliſta Fuldenſis. „ Sclavi qui vocantur Behemi, terminos Bajoariorum crebris incurſionibus infeſtant, & quaſdam villas incendio tra„ dentes, mulieres inde duxere captivas; contra quos Ludo„ vicus Rex tutores partium illarum interim miſit, donec ipſe „ opportuno tempore ſuorum vindicaturus injuriam, in deſer„ tores arma corriperet. Karlomannus exercitibus Raſtici bis „ numero congreſſus, victor extitit, prædam inde capiens non „ modicam ſicut ipſe literis ad patrem ſuum deſtinatis retulit. „ Sorabi, & Siuſli, (*an Sleſitæ?*) junctis ſibi Behemis, & cæ„ teris circumcirca, antiquos terminos Thuringiorum tranſgre„ dientes, plurima loca devaſtant, & quoſdam ſibi incaute „ congredientes interficiunt. Cundachar (*a*) Vaſſallus Karl„ manni, qui multis perjuriis & doloſis machinationibus Lu„ dovico Regi ejuſque filiis ſæpenumero extitit infidelis, & „ pro-

a Supra, *Gundachar* ad ann. 863. „ Gundachar Comes cum omnibus copiis tranſivit ad Regem Ludovicum, prodito Karlmanno filio) *& prælatus eſt Carantanis, ſicut ei prius occulte promiſſum eſt, ſi dominum ſuum fraude decepiſſet.*

Digitized by Google

,, proprium dominum derelinquens, ad Raſticem defecerat,
,, contra patriam more Catilino dimicare volens, occiſus eſt.
,, Hic, Karlmanni Ducibus ad locum certaminis appropin-
,, quantibus, dixiſſe fertur ad eos, quibus a Raſtiſo erat præ-
,, latus: Pugnate fortiter, veſtram patriam tuentes: ego enim
,, in hoc certamine vobis proficuus non ero, quoniam Sanctus
,, Emmerammus cæterique Sancti, in quorum Reliquiis Lu-
,, dovico Regi filiiſque illius fidem me ſervaturum eſſe juravi,
,, meum clypeum & haſtam tenentes, mea brachia iiſdem depri-
,, munt, & me undique conſtrictum quaſi loris ligatum reti-
,, nent, ita ut nec manum quidem ad os mittere valeam. Dum
,, hæc infelix loqueretur, noſtris ſupervenientibus occubuit,
,, Domino illi infidelitatis ſuæ condignam mercedem retribuen-
,, te. Quod quum Regi relatum fuiſſet, omnes in commune
,, laudare Dominum, ſignis etiam cunctarum in Regenesburg
,, Eccleſiarum concrepantibus, pro interitu hoſtis extincti præ-
,, cepit. *Et poſt pauca*. Menſe vero Auguſto Rex Ludovicus
,, collectis copiis, in tres partes dimiſit exercitum. Æquivo-
,, cum ſuum (*Ludovicum natu minorem*) cum Thuringiis &
,, Saxonibus ad comprimendam Soraborum audaciam deſtina-
,, vit. Bajoarios vero Karlmanno in adjutorium fore præcepit,
,, contra Zuentibaldum nepotem Raſtizi dimicare volentem.
,, Ipſe autem Francos & Alamannos ſecum retinuit adverſus Ra-
,, ſtizen pugnaturus; quumque jam proficiſcendum eſſet,
,, ægrotare cœpit. Unde neceſſitate compulſus, Karolum fi-
,, liorum ſuorum ultimum eidem exercitui præficit, Domino
,, exitum rei commendans. Qui dum cum exercitu ſibi com-
,, miſſo in illam ineffabilem Raſtici munitionem & omnibus
,, antiquiſſimis diſſimilem veniſſet, Divino auxilio fretus,
,, omnia mœnia regionis illius cremavit incendio, & abſcon-
,, dita quæque in ſilvis, vel defoſſa in agris reperiens, cum
,, ſuis diripuit, omneſque ſibi congredientes fugere compulit
,, vel interfecit. Nec minus Karlomannus Regnum Zuentibal-
,, di nepotis Raſtizi igne & gladio depopulatur: vaſtataque
,, omni regione, Karlus & Karlmannus fratres convenerunt,
,, de victoria ſibi cœlitus data gratulantes. Interea Ludovicus
,, frater illorum cum Sorabis manum conferens, primo quidem
,, quibuſdam occiſis, hoſtes terga vertere coëgit: deinde ve-

„ ro non modica ex eis multitudine proſtrata, & Behemis,
„ qui a Sorabis mercede conducti fuerant, partim occiſis, par-
„ tim turpiter ad ſua redeuntibus, ceteros in deditionem acce-
„ pit. Dum hæc in diverſis locis gerebantur, Ludovicus Rex
„ apud Radasbonam Bajoariæ civitatem gravi detinebatur in-
„ firmitate. *Et mox*. Omnes autem Ludovici Regis filii in di-
„ verſis locis rebus proſpere geſtis, ſine damno militum ſuo-
„ rum cum triumpho regreſſi ſunt. Behemi dextras ſibi a
„ Karlmanno dari petunt, & accipiunt. Anno 870. (*idem Ful-*
„ *denſis Annaliſta*.) Ludovicus Rex de infirmitate ſua conva-
„ leſcens, menſe Februario in Purificatione S. Mariæ ad Fran-
„ conofurt villam Regni ſui pervenit, ibique plurimos de
„ optimatibus Lotharii diu illum opperientes, in ſuum ſuſce-
„ pit dominium, & beneficium illis a Karolo (*fratre ſuo*) ſu-
„ blatum reſtituit. *& paucis interjectis*. Zuentibald nepos
„ Raſtizi, propriis utilitatibus conſulens, ſe Karlmanno una-
„ cum Regno quod tenebat, tradidit. Unde Raſtiz vehe-
„ menter iratus, nepoti occulte ponit inſidias, & eum in con-
„ vivio nihil mali ſuſpicantem jugulare diſponit; ſed gratia
„ Dei a periculo mortis liberatus eſt. Nam antequam illi,
„ qui eum necaturi erant, domum intrarent, ſurrexit de loco
„ convivii, annuente ſibi quodam ejuſdem fraudis conſcio,
„ & quaſi cum falconibus ludum exercens, præparatas devita-
„ vit inſidias. Raſtiz autem videns denudatum conſilium
„ ſuum, nepotem cum militibus quaſi comprehenſurus inſe-
„ quitur: ſed juſto judicio Dei captus eſt laqueo quem teten-
„ dit. Nam ab eodem nepote ſuo comprehenditur, ligatur,
„ & Karlmanno præſentatur: a quo ſub militibus illum ne ela-
„ beretur obſervantibus in Bajoariam miſſus, uſque ad præ-
„ ſentiam Regis ſervandus in ergaſtulum retruditur. Karlman-
„ nus vero Regnum illius nullo reſiſtente ingreſſus, cunctas
„ civitates & caſtella, in deditionem accepit; & ordinato Re-
„ gno atque per ſuos diſpoſito, ditatusque gaza regia rever-
„ titur. *Tum ſubjungit*. Morante autem Ludovico Rege in
„ Aquenſe Palatio, venerunt ad eum Legati Ludovici Impe-
„ ratoris de Italia, ſimulque Hadriani Papæ, quos ille ſuſci-
„ piens, abſolvit. Et poſt paululum inde tranſiens, circa Kal.
„ Novembr. in Bajoariam profectus eſt; ibique cum ſuis col-

„ lo-

Digitized by Google

„ loquium habens, Raſtizen gravi catena ligatum ſibi præſentari juſſit; eumque Francorum judicio & Bajoariorum, nec non Sclavorum, qui de diverſis provinciis Regi munera deferentes aderant, morte damnatum, luminibus tantum oculorum privari præcepit „. *Annaliſta Bertinianus ad annum* 870. „ Ipſe (Ludovicus Rex Germaniæ) mox ut aliquantulum convaluit, ad Reginisburg pergens, Reſtitium Winidorum Regulum a Carolomanno per dolum nepotis ipſius Reſtitii captum, & aliquandiu in cuſtodia detentum, poſt judicium mortis, excæcari, & in Monaſterium mitti præcepit. *Annaliſta Weingartenſis ad ann.*870. *apud Mabillon. Tom.* IV. *Analect.* „ *Raſtizius Dux a Ludovico Rege, & Soltanus ab Imp. captus eſt*. Idem habent Annales Sancti Galli a Ducheſnio Tom. 2. editi, niſi quod, loco *Soltani*, in iis legitur *Soldanus*: is nimirum Saracenorum Princeps, alias dictus *Seodan*, qui una cum Bario in poteſtatem Ludovici II. Imperatoris eod. anno 870. venit. Vide Pagium ad eund. ann. num. 29. ad 31.

XVIII. Quid de Raſticis ſeu Ratislai Moraviæ Regis obitu ſentiet.dum? Quid de ejus pietate?

Ita de Raſtizii, ſive Ratislai Moraviæ Principis morte Annaliſtæ Francorum. At in poſteriori Vita *SS.Cyrilli & Methodii*, res aliter narratur: Svatoplucus quippe dicitur in necem Raſticis fruſtra conſpiraſſe, & Raſtices deinde naturali morte obiiſſe. „ Cernens autem (*a*) ludificator animarum diabolus, populum ſemper ſuis mancipatum ſervitiis ſibi ſubtrahi, & Chriſto Regi applicari; nequitiarum indutus armis, ad tantam malignitatis perfidiam Deo odibiles excitavit, ut ſeditioſus Swadopluk Princeps doli cum ſibi adhærentibus fraudum complicibus fremeret, intantum quod religioſum Principem avunculum ſuum occulte potione veneni appeteret occidere, quatenus in loco ejus poſſet regnare. Sed pius Rex ſumpto ignoranter potu lethali, divina ſe gratia protegente, nil nocuum ſenſit in corpore. Poſtquam vero devotus Rex fuiſſet naturali morte præventus, & Swadopluk regnum Moraviæ gubernaret, ſua feritate inflatus, faſtu arrogantiæ, cum miniſtris Satanæ, qui ſibi pari conſpiratione tamquam canes rabidiſſimi erant connexi, doctrinam viri Dei vanam fore aſſerebant, & eos, quos una cum eis erro-

a Num. 9. ad IX. Martii pag. 23. col. 1.

„ neos revocaverat ad viam veritatis, ſalutis, & gratiæ, labo-
„ rabat exterminare „. *Hoc ipſum in Breviario Olomucenſi:*
„ (*a*) Sed quia ab ipſo mundi primordio poſtquam proto-
„ plaſtus ſumpſit vetiti amaritudinem pomi, ſeminarium di-
„ ſcordiæ inter humilitatem & ſuperbiam, inter dilectionem
„ & odium, & reliqua virtutum odoramenta vitiorumque fœ-
„ torem, humani generis inimicus uſque ad præſens fundere
„ non deſiſtit; dolens populum ſuis ſemper ſervitiis mancipa-
„ tum ſibi ſubtrahi, veroque Regi Chriſto Domino acquiri;
„ totis nequitiarum armis indutus, novos ſatellites & ignaros
„ ad tantam perfidiam bellandi adit, diſcordiarum venenata
„ ſemina inter ipſos primarios rectoreſque jactitat, & avaritiæ
„ & ſuperbiæ ignita tela parat. Et hoc intantum, ut Swato-
„ pluk, qui erat nepos Principis vel Regis glorioſi, qui in-
„ ſtitutor & rector totius Chriſtianitatis ſeu religionis extiterat
„ benignus, ipſum Avunculum ſuum inſidiis appetitum Re-
„ gno pellere, viſu privare, vitamque ei veneno conaretur
„ auferre. Sed hauſto illo peſtifero potu, protegente ſe di-
„ vina gratia, nil adverſum patitur. Dehinc Swatopluk ty-
„ rannide ſuſcepta, faſtu arrogantiæ inflammatus, cum ſibi mi-
„ litantibus ſodalibus, Pontificis Methudii prædicationem quaſi
„ mellifluam reſpuit „ & cætera de Svatopluki faſtu, ac ty-
rannide, & quomodo is a Methodio fuerit excommunicatus, ac demum pœnitentia ductus de his quæ Sancto Methodio injuſte intulerat, Borzivojum Bohemiæ Ducem ad Chriſti fidem adduxerit. Sed vereor, ut a vero utraque narratio nonnihil recedat. nam quod Annaliſtæ Francorum perhibent de Raſtize, *cum* ſcilicet *nepoti Zuentibaldo iratum*, *occulte ei poſuiſſe inſidias in convivio*, hoc a Zuentibaldo confictum videtur, ut crimen proditionis a ſe amoliretur: nam qui *propriis utilitatibus conſulens*, *ſeipſum unacum Regno quod tenebat*, *Karlomanno tradiderat*, quo pacto is ab avunculo *Raſtice in convivio excipi potuit*, *ut in eo convivio nihil mali ſuſpicans*, *jugularetur?* Id quoque a ſimilitudine veri abhorrere dixeris, quod Biographus de *propinato Raſtici a nepote Zuentibaldo veneno refertur*: Zuentibaldus enim qui unacum avunculo arma adverſus Carlmannum conjunxit, non in eadem regione, neque cum

a Ibid. pag. 24. num. 5.

cum iiſdem copiis degebat tum, quum accepta a Carlomanno ſecuritate, uterque in urbem Raſticis invadens, eum comprehenſum ligatumque in Bajoariam ad Ludovicum Regem miſit plectendum.

Hagiographus in (*a*) poſteriore vita *Raſticen* Moraviæ Principem vocat *religioſum*, *pium*, ac *devotum*: quippe qui, & ipſe Baptiſmatis unda per Cyrillum ac Methodium mundatus eſt, & populum ſuum ad fidei lumen adducendum curavit. Et in BreviarioOlomucenſi num.4. ſic legitur: „ Ipſe autemCy-
„ rillus (cui potior converſionis Moravorum attribuitur) etiam
„ ibi (in Moravia) perſiſtens, monachicum habitum ibi ſu-
„ ſcipiens, diem clauſit extremum,relinquens ſupermemoratis
„ in partibus fratrem ſuum, nomine Methudium virum ſtre-
„ nuum omnique ſanctitate decoratum. Qui etiam poſtquam
„ multos Chriſti manipulos congregaverat, ab ipſo Principe,
„ qui partibus in illis tunc dominabatur, & imperabat univer-
„ ſæ terræ ceu magnificus Imperator, ſtatuitur, ut Summus
„ Pontifex fieret, habens ſub ſe ſeptem Pontifices ejuſdem
„ ſanctitatis.

Multa tamen hic ſunt expendenda. Primum circa *pietatem*, *religionem*, ac *devotionem Raſticis*. Hæc certe in eo præcipue ſtetit, quod is Chriſtianæ religioni nomen dediſſe dicitur, & ſanctum Cyrillum ab Imperatore Michaele petiiſſe, ut quod ab illo factum fuerat in Chazarorum provincia, id etiam in Moravia efficeret: „ Nuncians hoc (ut in priori vita dicitur)
„ quod populus ſuus ab idolorum quidem cultura receſſerat,
„ & chriſtianam legem obſervare deſiderabat; verum docto-
„ rem talem non habent, qui ad legendum eos, & ad perfe-
„ ctam legem ipſam edoceat: rogare ſe, ut talem hominem
„ ad partes illas dirigat, qui pleniter fidem & ordinem divi-
„ næ Legis, & viam veritatis populo illi oſtendere valeat.

Alterum, circa *Cyrilli* ſive *Conſtantini* Eccleſiaſticam dignitatem. Sunt enim, qui eum *Epiſcopum* conſecratum fuiſſe affirmant, & *Epiſcopatui renunciaſſe*, poſtquam illum in Moravia per aliquot annos geſſiſſet. In *Olomucenſium Epiſcoporum Serie*, quam *Auguſtinus* decretorum doctor, ejuſdemque Olomu-

XIV. An S. Cyrillus fuerit Epiſcopus?

a In ſpecimine Eccleſiæ Ruthenicæ per Ignatium Kulczynſki Monachum Ordinis S. Baſilii, Ruthenum. Romæ typis Hieron. Mainardi 1733. pag. 10. & 18.

Digitized by Google

mucenſis ac Brunnenſis EccleſiarumPræpoſitus &Secretarius Regius, ad *Stanislaum* Olomucenſem Epiſcopum, (*a*) edidit, de Cyrilli ac Methodii Epiſcopatu hæc leguntur: „ Primus Ar-
„ chiepiſcopus Moraviæ Cyrillus, natione Græcus, prius
„ Conſtantinus Philoſophus dictus, a Nicolao primo Pon-
„ tifice maximo, anno Chriſti 887. (leg. ante annum 867.)
„ ſedem Velegradenſem ſuſcepit; poſtquam Triballos pri-
„ mum, inde Swatoplukum Moravorum Regem, cum
„ univerſa gente (quæ Viſtula, Danubio, ac Vago fluvio ter-
„ minabatur) in fide Chriſti initiarat. Fuere hi Marcomanni,
„ veterum quondam hiſtoriis celebratiſſimi. Hic quum Eccle-
„ ſiæ quinque ferme annis præſediſſet, Archiepiſcopatui ceſſit,
„ Adrianique Pontificis nutu, Methodium fratrem Eccleſiæ
„ Velegradenſi præfecit. Qui quum a juniore Swatopluko
„ multis injuriis ac contumeliis cum Clero ſuo afficeretur, Ec-
„ cleſiæ huic ſacris interdixit, Romamque conceſſit: revoca-
„ tuſque non multo poſt, quum nihilo remiſſius Rex in Cle-
„ rum ſæviret, omnibuſque ſceleribus & vitiis homo ſangui-
„ narius flagraret; Beatus Methodius gregis ſui perditionem
„ ferre non valens, Romam iterum rediit, atque illic anno
„ Chriſti nongenteſimo ſeptimo ex hac luce migravit, in Ec-
„ cleſia Divi Clementis (cujus corpus Cyrillus ex Cherſona
„ Ponti Romam attulerat) ſepultus: poſt cujus obitum Se-
„ des Epiſcopalis quinquennium fere vacavit „. Hæc Auguſtinus, cui Dubravius ſuffragatur, ſic ſcribens *hiſtoriæ Bojemicæ* (*b*) lib. 4. de Borivorio Bohemiæ Duce a SS. Methodio & Cyrillo ſacro fonte abluto: quod circa annum Chr. 894. factum narrat Coſmas (*c*) Pragenſis. „ Quum itaque non ſolum ho-
„ norificam Borivorius, ſed etiam fructuoſam videt eſſe reli-
„ gionem Chriſtianam, ad illam vehementer aſpirare cœpit.
„ Sed meliore mox ſpiritu afflatus fuit, quum Divum Metho-
„ dium, Divi Cyrilli Collegam, ambos Moraviæ & primos
„ Antiſtites, de fide & religione differentem audivit... Ad-
„ fuit Spiritus Sancti gratia, animumque Borivorii, luce fidei
„ Chri-

a Rer. Bohemicar. Scriptores ex Bibliotheca Marquardi Freheri, Hanoviæ typis Wechelianis anno 1602. pag. 277.

b Tom. cit. pag. 23., & 26.

c Tom. cit. Coſmæ Pragen. Chron. pag. 11. *Anno Dom. Incarn.* 894. Boriwoy baptizatus eſt primus Dux Sanctæ Fidei Catholicus.

„ Chriſtianæ ſic illuſtravit, ut ibidem ſtatim cum bene multis „ ſuis clientibus, aqua ſalutari a Methudio tingeretur: dein„ de uxor quoque ejus, cui Ludmillæ nomen, in Bojemia ab „ eodem tincta fuit, & magnus præterea Bojemorum utriuſ„ que ſexus numerus ad Baptiſmum adfluebat „. Et paulo poſt, quum narraſſet, Borivojum male a Bojemis ob dogmatis Chriſti profeſſionem acceptum, in Moraviam ſecedere, Stoymiro in locum ejus Duce creato, coactum fuiſſe, ſubjungit: „ Ita Borivorius dignitati ſuæ (*exautorato eodem Stoymiro*) „ poſt decimum menſem reſtitutus, ſecum in Bojemiam Præ„ ſulem Methodium ex Moravia abduxit, ut ab impietate, „ quos poſſet, ad pietatem converteret, eoſque in conſortium „ Eccleſiæ ſanctæ adſcriberet: quorum Ludmilla Borivorii „ uxor, prima erat: dein liberi utriuſque: mox etiam Slavi„ borius (*Melnicenſis, qui Borivorii ſocer erat*) cum tota fa„ milia, ſacro lavacro eſt ab eodem Methudio tinctus. Defe„ ctu templorum uni Deo conſecratorum, ſparſim tunc Me„ thudius per ædes profanas rem divinam faciebat, ſemenque „ verbi Dei diſſeminabat, haud tanto profectu auctuque inter „ raros & diſperſos, quanto fieri poterat in coetu multorum: „ ſed nec tanta dignitate in angulis, quanta in Templis ſacro„ rum illi ſacrificiorumque obeundorum poteſtas fuit. Non „ cunctatus igitur Borivorius, ad Templum Pragæ ædifican„ dum curam adjecit, conductiſque operis, fundamenta „ Templo ſub titulo Divæ Virginis, in loco maxime conſpi„ cuo, quem Curiam Lætam vocabant, ponere juſſit. Extru„ xit deinde in Arce Vicegradenſi Sacellum Divo Clementi, „ cujus corpus Cyrillus Antiſtes ex Cherſoneſo Pontica in „ Moraviam attulit, ac deinceps Romam ſecum extulit, cla„ rum miraculis ac venerandum, ideoque Templo a Borivo„ rio decoratum. Alterum idem mox Sacellum Divo Petro „ & Paulo, ducibus ad Chriſtianiſmum doctoribuſque gen„ tium, in colle Zyderaſo a Pragenſibus dicto, exædificavit. „ Atque in omnibus iſtis locis ſacris Sacerdotes a Methudio „ Præſule conſecratos conſtituit, illiſque ſtipendia de ærario „ ſuo dari juſſit. Scholas præterea inſtituit, in quibus Schola„ ſtici Latinis literis diſcendis, a Bojemis prius plane ignora„ tis, vacarent. Naſcitur interim Borivorio ex Ludmilla filio-

„ lus„

„ lus, nomine Boleslaus, Methudioque Præſuli tingendus ungendusque offertur. Ibi Bojemi Methudium adoriuntur, ab „ ipſo exigentes, ne ſermone Latino, quem non intelligerent, „ ſed Bojemo ſibi uſitato Sacra & Sacramenta perageret. Hanc „ rem ille Romam ad Cyrillum Collegam, atque is ad Nicolaum Romanum Pontificem retulit. Ambo Collegæ ob eam „ relationem, non Pontifici modo, ſed frequenti etiam Patrum Coucilio deridendos ſe propinaverunt: quum ecce tibi, de improviſo vox hæc ſua ſponte in tali frequentia inſonuit: Omnis ſpiritus laudet Dominum, & omnis lingua confiteatur eum. Qua voce perculſus Romanus Pontifex, ſecundum petitionem Bojemorum reſpondendum Cyrillo duxit. Cæterum non intra multos annos, mos ille vernacula „ lingua inter ſacra cantandi viguit, abolente illum rurſus Pontifice Romano, quum daret Bojemis Antiſtitem (nam diu „ ſatis Bojemi a privatis Sacerdotibus, ſacrorum religioniſque „ diſciplinam percipiebant) eidemque præſcriberet, ne a Ritu Ceremoniiſque & Cantu Romano ullam in partem devium ageret. Non autem ſoli Bojemi & Moravi, ſed præterea in Myſia Bulgari, & horum populares Gazari, doctrinæ iſtorum duorum Moraviæ Pontificum, Cyrilli & Methudii, acceptum referre debent, quod ſint Chriſtiani: neutri „ horum tamen in Sede ſua Pontificali mori contigit, ſed uterque Romam (*a*) recedens, ibidem vitam cum morte „ commutavit, ibidemque in numerum divorum relatus eſt. In-

a Idem Dubravius, paulo ante obirum Wratislai Ducis, (qui communiter ad annum circiter 916. figitur) ſic ſeribit: „ Obierant tunc Romæ ambo Moraviæ Præſules, Cyrillus & Methudius, claraque in obitu & poſt eum ſanctitatis ſuæ ediderunt miracula, quæ mox illos in catalogo ſanctorum retulerunt. Memor igitur „ Wratislaus beneficiorum, quæ ſancti Viri in parentes ſuos, ſeque, & totam gentem „ ſuam contulerunt. memoriæ hujus voluit & apud poſteros exſtare monumentum. „ Nempe Templum ſub nominibus illorum conſecratum, quod ipſe in eo loco ædificavit, quem Boleslaviam ex Boleslai filii ſui nomine in hodiernum diem appellant. „ Atque inde brevi tempore migravit ad Dominum, corpore ad Divi Georgii relicto, „ in quo templo ſepeliri illud moriens juſſerat „. Atqui Boleslavia non ab Wratislao patre, ſed a filio Boleslao ædificata dicitur a Coſma Pragenſi circa ann. 932. Eccleſia autem S. Georgii unacum multis aliis poſt annum 967. a Boleslao pio, Boleslai antedicti filio exſtructa. Ac proinde vero ſimilius videtur, ad hunc Boleslaum Pium eſſe referendum quod de templis S.Georgii, & SS.Cyrilli ac Methodii narratur. Nam (ut inquit de eod. Boleslao Pio Coſmas Pragenſis) „ ut in Privilegio Eccleſiæ Sancti Georgii legimus, xx. Eccleſias Chriſtianæ religioni credulus erexit „. Et reliqua.

„ Interim in Moravia annis quinque Interpontificio durante,
„ tandem Joannes Moravus in locum Methudii cooptatus eſt.

In hac narratione miror tam multa a vero aliena doctis viris excidiſſe. Primo ait Auguſtinus, *Cyrillum a Nicolao Papa an.* 887. *Eccleſiam Velegradenſem ſuſcepiſſe*: Cyrillus nunquam Epiſcopus fuit, uti mox patebit: & Nicolaus Papa anno 867. defunctus, annum 887. attingere nequivit. Idem eſt error Dubravii, qui poſt Borivorii converſionem, quæ anno circiter 894. accidit, Cyrillum & Methodium Nicolao Papæ ait retuliſſe Bojemorum preces de Slavonica lingua in ſacris adhibenda. Secundo Auguſtinus Dubravio repugnat ſcribens, „ Cyrillum abdicato Archiepiſcopatu, Adriani Pontificis nutu, Methodium fratrem Eccleſiæ Velegradenſi præfeciſſe „: quum Dubravius dicat, Methodium Archiepiſcopatu in Moravia & Bojemia diu functum fuiſſe, ſuperſtite adhuc Nicolao Papa, Adriani deceſſore. Tertio errat Auguſtinus, quum ſcribit, *Methodium anno Chr.* 907., *ex hac luce migraſſe*, *& poſt quinquennii Interpontificium*, *Joannem Moravis Epiſcopum in locum ejus fuiſſe cooptatum*: nam ex literis Bavariorum Epiſcoporum ad Joannem IX. Papam anno Chr. 900. ſcriptis, quarum infra exemplum recitabimus, manifeſtum redditur, *eodem anno* 900. *aut potius antecedente*, *Joannem Archiepiſcopum* ab eodem Jo. IX. Papa *conſecratum*, *una cum Epiſcopis Benedicto & Daniele in Moraviam miſſum fuiſſe*. Sed de his poſtea. Nunc de S. Cyrilli Epiſcopatu inquirendum eſt.

In Anthologio Ruthenorum apud Culcinium ad diem XIV. Febr. hæc leguntur: „ S. P. N. Cyrilli Epiſcopi Moraviæ, „ Apoſtoli Slavorum & Bulgarorum, qui ex Græcis formavit „ Slavonicas literas, baptizavitque Slavos & Bulgaros „. Et ad XI. Maji: „ S. P. N. Methodius Epiſcopus Moraviæ, fuit „ frater Cyrilli Philoſophi, Apoſtoli Slavorum, inventoriſque literarum Slavonicarum: & claruit Baſilio Macedone.

In Tabulis Martyrologii Romani ad IX. Martii de ambobus ſanctis Slavorum Apoſtolis: „ In Moravia Sanctorum Epiſcoporum Cyrilli ac Methodii, qui multas illarum regionum „ gentes cum earum Regibus ad fidem Chriſti perduxerunt „. Atqui in ſex illis Lectionibus, quas Baronius in Obſervationibus ad Martyrol. Rom. laudat his verbis: „ Habentur horum res

Digitized by Google

„ geſtæ in Breviario religioſiſſimæ Polonorum Eccleſiæ, ſex „ Lectionibus ſecundum Ritum Eccleſiaſticum diſtinctæ „, in illis, inquam, Lectionibus, *Cyrillus* nunquam dicitur Epiſcopus, ſed in *Monachico* tantum *habitu* & *gradu Sacerdotali* obiiſſe; ſolus autem *Methodius Pontifex* factus perhibetur.

Fateor, in Priori Vita num. IX. de utroque fratre, poſtquam Romam exeunte anno 867. vel ineunte 868. ſub Hadriano Papa advenerunt, ſic haberi: „ Multis itaque gratia„ rum actionibus præfato Philoſopho (*Conſtantino ſcilicet ſi*„ *ve Cyrillo*) pro tanto beneficio (*ob allatas nempe Sancti* „ *Clementis Reliquias*) redditis, conſecraverunt ipſum & Me„ thodium in Epiſcopos: nec non & cæteros eorum Diſcipulos „ in Presbyteros, & Diaconos.

At in vita poſteriori num. 8. indicatur, voluiſſe quidem Hadrianum Papam tam Cyrillum quam Methodium Epiſcopali dignitate augere; Cyrillum tamen oblatum ſibi honorem recuſaſſe, & ſolum Methodium fuiſſe Epiſcopum creatum: „ Quum „ ergo fama Viri Dei (*Romæ*) magnificaretur in populo, ex„ paveſcens, ne rumigero populi celebraretur favore, ſub „ magna deliberavit vigilantia potius ſoli Deo cognitus eſſe, „ quam hominum efferri laudibus. Quapropter Epiſcopatui „ renuncians, habitum induit monachalem, & ex auctoritate „ Apoſtolica dereliquit poſt ſe S. Methodium fratrem ſuum, „ glorioſis virtutibus glorificandum, cui pro fœdere caritatis „ æternæ, tamquam pius magiſter diſcipulo ſuo, amore de„ voto curam commendavit paſtoralem: in quo caritatis mu„ nificentia, religio optimæ vitæ, & verbi Dei inſtantia vera„ citer reſidebat. Factus ergo Moravorum Antiſtes, & lucer„ na patriæ, gregem commiſſum curæ ſuæ diſcreta pietate mo„ nuit, docuit, & correxit „. Quid? quod Joannes VIII. Papa, (qui a die 14. Decembris anni 872. uſque ad diem 15. vel 16. Decembris anni 882. Pontificatum geſſit) Methodium quidem ab Hadriano Papa Epiſcopum conſecratum ſcribit; de Conſtantino vero ſive Cyrillo ſic loquitur, perinde ac ſi Epiſcopali charactere numquam inſignitus fuiſſet: hæc enim ſunt ejus verba ad *Tuventarum de Marauna* epiſt. 194. data *Indictione XII.* hoc eſt anno Chr. 879. „ Quia vero audivimus, „ quia Methodius veſter Archiepiſcopus, ab anteceſſore no„ ſtro,

„ ſtro, Hadriano ſcilicet Papa, ordinatus, vobiſque dire-„ ctus &c. „ & in epiſtola 247. ad Sfentopulcrum Comitem, dat. menſe Junii Indict. XIII. „ hoc eſt, anno Chr. 880. Li-„ teras denique Slavonicas a Conſtantino quodam Philoſopho „ repertas, quibus Deo laudes debite reſonent, jurè lauda-„ mus „. Ubi Methodium ab Hadriano Papa anno 868. ordinatum Epiſcopum diſertim affirmat; Conſtantinum autem non Epiſcopum, ſed Philoſophum vocat: quod argumento eſt, hunc nunquam fuiſſe Epiſcopum: quomodo enim Joannes VIII. Papa, qui Methodium præſentem vidit & allocutus eſt, ignorare potuiſſet, Cyrillum ſive Conſtantinum ipſius fratrem non fuiſſe ordinatum Epiſcopum? aut ſi Epiſcopus fuiſſet conſecratus, quomodo eum *Philoſophum* vacaſſet, non *Epiſcopum*? Recte igitur Auctor libri Ruthenici qui Slavico ſermone *Stepennaja Kniga*, ideſt, *Gradualis liber* vulgo appellatur, de utroque fratre cap. XI. hæc tradit: „ Ablegati a Michaële Imper. Orientis Methodius & Conſtantinus, filii Leonis Theſ-„ ſalonicenſis, quum multos libros ſacros tranſtuliſſent, & pe-„ culiare quoddam Alphabetum ſuo ex ingenio concinnaſſent, „ magna cum laude, Eccleſiæque fructu, Evangelii docendi „ munus obierunt; Methodio tandem Moraviæ Epiſcopo con-„ ſtituto; Conſtantino autem in Monachali vita, quæ Cyrilli „ nomen illi indiderit, defuncto.

XX. De die emortuali S. Cyrilli.

Tertium, circa diem emortualem *Sancti Cyrilli* ſive *Conſtantini*. Prior SS. Cyrilli ac Methodii Vita cum Poſteriori in hoc non cohæret. In prima ſiquidem dicitur Cyrillus Romæ tum obiiſſe, quum a Nicolao Papa Romam unacum fratre Methodio evocatus, eoque profectus, reperit Hadrianum II. Nicolao defuncto ſucceſſiſſe, quumque ab eodem Hadriano Methodius eſſet Epiſcopus conſecratus, antequam idem Methodius in Moraviam perrexiſſet, hoc eſt, anno 868. Sic enim num. 10. poſt conſecrationem Methodii ab Hadriano Papa factam legitur: „ Quum autem Philoſophus, qui & Conſtanti-„ nus, diem tranſitus ſui imminere ſibi ſenſiſſet, ex con-„ ceſſione Summi Pontificis impoſuit ſibi nomen (*a*) Cyril-„ li,

a Monaſticæ Vitæ genus, quod Conſtantinus ſive in Moravia, ſive alibi, ſive Romæ ſub vitæ finem ingreſſus eſt, *Cyrilli* nomen ei indidiſſe, veroſimilius eſt: ſic enim fieri

„ li, dicens, hoc revelatum ſibi fuiſſe: & ſic poſt quadraginta „ dies dormitionem (*a*) accepit in Domino, XVI. Kalendas „ (*b*) Martias. Præcepit autem Sanctus Apoſtolicus, ut omnes „ tam Græci, quam Romani Clerici ad exequias ejus accur- „ rerent cum pſalmis & canticis, cum cereis & thuris odori- „ bus, & non aliter ei, quam ipſi quoque Apoſtolico, funeris „ honorem impenderent „. Pergit Hagiographus num. 11. & 12. referre, quod Methodio volenti corpus fratris Romæ defuncti in patriam ad ſuum Monaſterium reducere, annuit primo Summus Pontifex; ſed Romano Clero unacum Epiſcopis, ac Cardinalibus & nobilibus Urbis intercedente, id negavit, juſſitque magnifice ſepeliri in Templo S. Clementis ad dexteram partem Altaris ipſius, *quo* (inquit) *in loco multa & miranda operatur*. Emus Baronius in Annotationibus ad Martyrol. Rom. ad IX. Martii: „ Porro iidem (*SS. Cyrillus ac Metho*- „ *dius*) Romæ (*c*) morientes, miraculis clari, ſepulti ſunt, „ quorum ſacras Reliquias nuper ſub Altari in ejuſdem Eccle- „ ſiæ (*nimirum S. Clementis*) Sacello pervetuſto repertas „ eſſe accepi „. Addit Henſchenius in comment. prævio num. 37. & ſeq. „ Scribit quoque Octavius Pancirolus in The- „ ſauris abſconditis Almæ Urbis, in dicta Eccleſia S. Clemen- „ tis, quæ eſt 23. Regionis 2. ſanctorum horum corpora aſſer- „ vari, colique eos die IX. Martii. Translatæ aliquæ eorum „ poſtea in Moraviam Reliquiæ. Nam Bruna, quæ celebris „ illic civitas eſt, ita ad nos anno 1658. P. Theodorus More- „ tus noſter ſcripſit: nuper viſitabam Eccleſiam Collegiatam „ Brunenſem S. Petri, ubi in Theſauro ejuſdem Eccleſiæ, „ S. Cyrilli (*d*) Epiſcopi & cum S. Methodio Apoſtoli Mora- „ viæ, os brachii integrum mihi oſtenſum eſt, in antiquiſſima „ argentea theca incluſum „. Verum in Poſteriore vita, Cyril-

lus

---

fieri ſolere conſtat, ut cum vitæ genere, nomen ſimul Monachi mutent, idque in aliud nomen, quod eaſdem initiales literas habeat, ut *Conſtantinus* in *Cyrillum*: *Thomas* in *Theophilum* &c.

a Hoc ipſum de Cyrilli obitu Romæ legitur in Breviario Olomucenſi: „ Ipſe „ autem Cyrillus etiam ibi (*Romæ*) perſiſtens, Monachicum habitum ibi ſuſcipiens, „ diem clauſit extremum.

b Hoc eſt, anno 868. die 13. Febr.

c Cyrillum Romæ mortuum, Acta habent. De Methodio, ſilent.

d Hoc falſum eſſe, ſupra demonſtravi. Monachus enim & Sacerdos obiit, non Epiſcopus.

lus Romæ deceſſiſſe dicitur, poſtquam, Raſtice mortuo, & Swatopluco Moravis imperante eodemque Fideles perſequente, Methodius ſententia excommunicationis in ipſum Svatoplucum prolata, Romam venit, ibique invenit Cyrillum fratrem jam mortuum, nimirum poſt annum Chr. 870. Verba Hagiographi hæc ſunt num. 10. & ſeq. „ Poſtquam vero devotus „ Rex (*Raſtices ſive Ratislaus*) fuiſſet naturali morte præven„ tus, & Swadopluk Regnum Moraviæ gubernaret, ſua feri„ tate inflatus, faſtu arrogantiæ cum miniſtris Satanæ, qui ſibi „ pari conſpiratione tamquam canes rabidiſſimi erant connexi, „ doctrinam Viri Dei vanam fore aſſerebant, & eos, quos una „ cum eis erroneos revocaverat ad viam veritatis, ſalutis & „ gratiæ, laborabant exterminare. Præco autem Chriſti con„ ſtantiſſimus plebem Deo fidelem admonuit, ut in via veri„ tatis perſiſterent, qui alacri corde ſalutaria ejus monita ca„ paciter ſuſceperunt. Rebelles vero contumaciter aſperna„ bantur legem Domini, plurimis injuriis afficientes Sacerdo„ tes Domini. Pater autem Angelicus alta conſideratione per„ pendens, quomodo nonnullos pie credentes ſplendor lucis „ accenderet, & alios impie credentes & derogantes tetra ca„ ligo diffuderat, & quomodo ſequaces boni currunt ad glo„ riam, & perfidi trahuntur ad pœnam; illorum declinans „ pertinaciam, illos tamquam hoſtes religionis Catholicæ „ abhorruit, omnem eorum converſationem deteſtans, Davi„ dico ſuffultus eloquio dixit intra ſe: De cetero non ſedebo „ cum conſilio malignantium, & cum ſceleratis non manebo, „ ſed adhærebo innocentibus, & circumdabo Altare Dei mei. „ Quapropter in frontoſum Principem Swadopluk & ſuos ſa„ tellites, & in omnes ejus (*a*) Gades, excommunicationis „ fulminavit ſententiam. Quo facto Romam adire volens, „ beatumque Cyrillum ſecum ducere; ſed inveniens eum „ mortuum, petiit Papam, ut ſaltem fraternum corpus exa„ nime ſecum poſſet Moraviam deferre, pro devotione gen„ tis ipſius noviter converſæ „. Proſequitur Biographus numer. 12. enarrans, quod Methodius, Papa abnuente, S. Cyrilli

a Breviar. Olomucen. „ Qua propter a Pontifice beatæ memoriæ ſupernemorato, pagus ejus & rus cum habitantibus incolis, anathemate percuſſa, cum fulcis ſuis & fructibus, diverſis cladibus attrita, uſque in hodiernum diem deflent.

rilli corpus clam e templo S. Clementis auferens, Roma in Moraviam ſecum deportare decrevit; ſed vi divina detentus in via, & monitus ab eodem S. Cyrillo, quod Romam iterum deberet deportari, id refert: „ Quo deportato (inquit) Papa „ cum populo Romano, ſancto occurrens copori, & reveren„ ter id recipiens, in Eccleſia S. Clementis, ubi antea jacue„ rat, iterum ſepelivit „. Et ſubjungit num 13. „ Poſt hoc „ Swadopluk pœnitentia ductus, ſuper his, quæ viro ſancto „ injuſte intulerat, miſit per nuncios ad Virum Sanctum, per „ quos petiit, ut reverteretur ad Eccleſiam ſuam promittens „ errata emendare. Tunc vir Dei gregem ſuum reviſere pro„ perat, quem reliquerat corpore, non affectu. Ad cujus ad„ ventum occurrentes nobiles cum civibus patriæ, & in mi„ rum exultationis gaudium verſi grates Deo dixerunt „. Si vera eſt hæc Hagiographi narratio, de Methodio ſcilicet poſt excommunicatum Moraviæ Regem in Urbem Romanam adveniente, ter Romam Methodium veniſſe oportet; primo nimirum anno exeunte 867. vel ineunte 868. quando a Nicolao Papa unacum fratre Cyrillo evocatus, ab Hadriano Nicolai ſucceſſore Epiſcopus ordinatus, in Moraviam remiſſus fuit: ſecundo, poſt annum 870. & ante annum 872. quum Svatoplucum excommunicaſſet. Tertio demum, anno 880. quum a Joanne VIII. Papa Romam evocatus fuit, ut fidei ſuæ rationem redderet. Auctor prioris vitæ, Cyrilli mortem ad primam ipſius ac Methodii fratris evocationem refert: Auctor vero vitæ poſterioris, ad ſecundam ſolius Methodii Romanam profectionem: cui ſubſcribens Pagius ad ann. 870. num. 30. ſic ait: „ Subdit idem Auctor, Methodium, quum Romæ fuit, in„ veniſſe Cyrillum fratrem eſſe mortuum. Quare Cyrilli „ mors, ſicuti Methodii perſecutio, contigit Hadriano II. Ec„ cleſiam Romanam adminiſtrante, ideoque ante finem anni „ 872. quo Joannes VIII. ei in Pontificatum ſucceſſit „. Mox Diocleatem refellit, his verbis: „ Diocleas quidem Presby„ ter in Regno Slavorum, editus a Joanne Lucio in calce Hi„ ſtoriæ ſuæ de Regno Dalmatiæ & Croatiæ, affirmat, Cyrilli „ nomen Conſtantino Philoſopho a Stephano Papa attributum „ fuiſſe. Verum is Scriptor, qui ſub finem ſeculi XI. vixit, „ ſæpiſſime falſa veris permiſcet; & ex utraque horum San„ ctorum

„ ctorum vita conſtat, Cyrillum ad tempora Stephani V., vul-„ go VI. appellati, pervenire non potuiſse „. Quintus quippe (*a*) Stephanus poſt Joannem VIII., Marinum, & Hadrianum III. Pontifices, menſe Septembri anni 885. Pontifex inauguratus, anno 891. e vivis exceſſit. Quidquid tamen ſit de ſecunda illa Methodii Romana profectione, vero ſimilius videtur, mortem S. Cyrilli (*b*) anno 868. contigiſse: eo enim anno Hadrianus Papa Methodium conſecratum Epiſcopum in Moraviam cum nonnullis Presbyteris ac Diaconis direxit; Cyrillum utique cum illis directurus, niſi mors ejus interceſsiſset.

XXI. Quonam anno Moravi a SS. Cyrillo & Methodio ad Chriſti fidem converſi? ſeu doctrinis evangelicis imbuti? quando Methodius apud Moravos uſum linguæ Slavicæ in ſacris celebrandis invexit?

De Moravis quæri ſolet, Quonam ii anno *ad Chriſti fidem ſint adducti*. Henſchenius Comment. prævio num. 31. *Moravos ante annum Chr.* 856. a Cyrillo ac Methodio Chriſtiana ſacra accepiſse affirmat: „ Sparſus illico (inquit) apud „ cæteras Slavinorum phylarchias rumor converſionis Chaza-„ rorum, ad Ratislaum præpotentem eo tempore Principem „ Moraviæ (qui & Swantoplucus (*c*) ſive Sſentipulcus ap-„ pellari alibi videtur) quum gentem ſuam videret ultro ab „ idolorum cultu receſsiſse, & Chriſtianæ fidei percipiendæ „ avidam eſse, legatos & ipſe ad Imper. Michaëlem mittit, „ oratque, ut eximium illum doctorem Conſtantinum, qui „ Chazaros erudiiſset, ad ſuam quoque gentem inſtruendam „ venire pateretur: quod ſane haud gravate conceſsum. Id„ remur contigiſse ante annum 856. quando Michaël & ab Im-„ perii regimine matrem ac ſororem, & ſe ab S. Ignatii fami-„ liari conſuetudine removit, fraudulentis Bardæ avunculi „ ſui conſiliis circumventus. Socius Conſtantino ad hanc ſe-„ cundam expeditionem germanus ſuus Methodius fuit. „ Quando ad regiam urbem Willegradum pervenerint San-„ cti, inde perſpici poteſt, quod in priore Vita e Codice „ Du-

a Auctor Synopſeos, qui in Slavonicum tranſlatus & Petropoli impreſſus liber eſt, Slavorum, Cimbrorum, Scytharum, aliaſque antiquas Slavonicas, & Ruthenicas res complexus, Cyrillum hunc tempore Wolodimiri vixiſſe putat, immani anachroniſmo. Sic enim ſcribit apud Kohlium pag. 139. not. H. „ Poſt diſceſſum au-„ tem Sancti Cyrilli Philoſophi, congregavit ad ſe Wladimirus &c. „ Wladimirus enim Ruſſiæ Monarcha decimo ſeculo vivebat: Cyrillus autem annum 868. aut ſaltem 872. non exceſſit.

b Ab aliis peperam dictus *ſextus*.

c Hoc eſſe falſum ſupra oſtenſum eſt.

„ Ducheſnii, dicuntur annos quatuor & medium in Moravia „ permanſiſſe, gentemque univerſam cum Rege convertiſſe. „ Dein Romam evocati a Nicolao Papa, ſtatim iter ſuſcepe- „ runt, neque eo pervenerunt niſi Hadriano II. Pontifice, qui „ Nicolao Idibus Novembris 867. mortuo, ſuffectus erat „. Verum, ut recte obſervat Pagius ad ann. 863. num. 15. „ Ma- „ nifeſtum eſt, deceptum eſſe (*a*) Henſchenium, ubi exiſti- „ mat, Cyrillum & Methodium ante annum 856. hanc ſecun- „ dam expeditionem ſuſcepiſſe: ſic enim non per annos qua- „ tuor & dimidium, ut in ea vita dicitur, ſed per decennium „ & amplius in Moravia fuiſſent „: quum Romam ſcilicet e Moravia circa annum 867. veniſſe dicantur.

Pagius itaque, rejecta Henſchenii ſententia, ad ann. 863. ſacram Cyrilli ac Methodii in Moraviam expeditionem figit, inquiens loc. cit. & ad ann. 866. num. 2. „ Quum Cyrillus & „ Methodius in Moravia per annos quatuor & dimidium Evan- „ gelium diſſeminarint, annoque 867. Romam venerint, ma- „ nifeſtum eſt, eos circa annum 863. Bulgariam reliquiſſe, & „ in Moraviam perrexiſſe.

Verum, ſi Actis SS. Cyrilli ac Methodii fides eſt adhibenda, colligitur, Moravos Chriſtianam fidem a Methodio ac Cyrillo non accepiſſe, niſi poſtquam Michaël Rex Bulgarorum Baptiſma ſuſcepit: adeoque id factum fuiſſet oportet anno 865. quemadmodum de Bulgarorum ad Chriſti fidem converſione ſupra oſtenſum eſt. Quia tamen conſtat, in Moravia quidem & Bulgaria ſanctos illos Slavorum Apoſtolos per annos 4. cum dimidio Evangelium diſſeminaſſe, quidquid ſit, quo ii anno Bulgariam, & quo anno Moraviam adierint, certum tamen eſt, ante annum 867. quo Romam evocati perrexere, quatuor illos cum dimidio prædicationis eorum annos inchoatos fuiſſe.

Quid autem Methodius poſt annum 867. ex Urbe reverſus in Moravia & in inferiori Pannonia egerit, tradit eorum temporum Scriptor (*b*) Anonymus in libello *de Converſione Bajoariorum & Carentanorum*, a nobis ſupra laudatus. Quum enim *Adalwinum* in Juvavenſi ſive Salisburgenſi Sede, *Luitpranno*

a Memoriæ lapſu, *Bollandum* pro *Henſchenio* habet Pagius ad hunc ann. 863. ſed anno 866. num. 2. *Henſchenium* reponit.

b Scribebat quippe anno Chr. 871. uti ſupra demonſtravi.

pranno defuncto anno Chr. 858. ſucceſſiſſe ſcripſiſſet, ſubjungit, ,, Ab hoc Adelwino in ditione Prinninæ Comitis ad Savum fluvium in inferiori Pannonia poſita, ad Slavorum regendam gentem, poſt mortem *Aliſridi* Presbyteri, *Archipresbyterum* ibi fuiſſe conſtitutum, eique commendatas claves Eccleſiæ, curamque, poſt ipſum Adelwinum Archiepiſcopum, totius populi gerendam: ſimiliterque eo defuncto, alium ſubſtitutum *Archipresbyterum*, nomine *Richpaldum*,, Statimque de Richpaldo addit ,,Qui multum tempus ibi demoratus eſt, exercens ſuum poteſtative officium, ſicut illi injunxit Archiepiſcopus ſuus; uſquedum quidam Græcus, Methodius nomine, noviter inventis Slavinis literis, linguam Latinam doctrinamque Romanam, atque literas auctorabiles Latinas Philoſophice ſuperducens, vileſcere fecit cuncto populo ex parte Miſſas & Evangelia, Eccleſiaſticumque officium illorum, qui hoc Latine celebraverunt. Quod ille ferre non valens, ſedem repetivit Juvavenſem. Anno (*a*) ergo 865. Venerabilis Archiepiſcopus Juvavenſium Adelwinus natalem Chriſti celebravit in caſtro Hehbrilonis, noviter Moſeburch vocato, quod illi ſucceſſit moriente patre ſuo Privinna, quem Maravi occiderunt; illoque die officium celebravit ibi Eccleſiaſticum, ſequentique die in proprietate Witrimari: dedicavit Eccleſiam in honore S. Michaelis Archangeli in proprietate Hezilonis: item in eodem anno XVIII. Kal. Febr. ad Spihhun in honore S. Margaritæ Virginis Eccleſiam dedicavit.

Ex quibus verbis intelligitur, Moravis quidem a Methodio fidem Chriſtianam fuiſſe annunciatam ante annum 867. quo Methodius unacum Cyrillo fratre Romam a Nicolao Papa evocatus venit: ut Slavico tamen idiomate Miſſas officiumque Eccleſiaſticum Moravi celebrare a Methodio edocerentur, rejectis iis, qui Latinam linguam propugnabant, & Privinna ſeu Prinnina ipſo Comite interfecto; id nonniſi anno circiter 870. contigiſſe; unde concludit Auctor ejus libelli: ,, Tempore ergo, ,, quo dato & præcepto Domini Caroli Imperatoris (*ideſt ab* ,, *anno Chr.* 796.) Orientalis Pannoniæ populus Juvavenſibus

 ,, regi

a De more Francorum Scriptorum, Annus Chriſti inchoatur a die natali ejuſdem, ideſt, a die XXV. Decembris.

„ regi cœpit Præſulibus „uſque in præſens tempus (*ideſt uſque* „ *in annum* 871.) ſunt anni LXXV. quod nullus Epiſcopus ali- „ cubi veniens poteſtatem habuit Eccleſiaſticam in illo confi- „ nio, niſi Salzburgenſes rectores: neque Presbyter aliunde „ veniens, plus tribus menſibus ibi ſuum auſus eſt colere offi- „ cium, priuſquam ſuam dimiſſoriam Epiſcopo præſentaverit „ Epiſtolam. Hoc enim obſervatum fuit, uſque dum nova „ orta eſt doctrina Methodii Philoſophi „. Jam ſupra vidimus ex Annaliſtis Francorum, *Raſticem* Moraviæ Regem, ab anno 855. uſque ad annum 870. (quo oculis orbatus, in Monaſterium detruſus fuit) excuſſo Germaniæ Regis jugo, cunctiſque fere Slavorum Ducibus ſibi adjunctis, ſui juris effectum fuiſſe. Quare, poſtquam Michaël Rex Bulgarorum a Methodio (ut ſupra dixi) ad Chriſti fidem converſus eſſet, Raſtices, ejuſdem Michaëlis ac Chazarorum exemplo incitatus eumdem Methodium ab Imper. Græcorum Michaële ante annum quidem 866. expetiit, ut in Moraviam accedens, ſe ſuumque populum Chriſtiana fide imbueret; ſed ut ſimul a Francorum Rege, cujus jugum excuſſerat, Moravi magis eſſent alieni, circa annum 870. (quo Bulgaris Epiſcopus Græcus, ejectis Latinis, datus fuit:) Methodium etiam, tempori gentique ſervientem, induxit, ut Miſſas divinumque officium in Slavicum ſermonem converteret, ut nempe Moravi Slavico, non Latino idiomate in rebus ſacris uterentur, propriiſque Sacerdotibus, non Juvavenſi Præſuli ſubeſſent. Hoc certe ſibi vult laudatus Auctor, dum de ultimo Latinæ Linguæ Archipresbytero Slavorum inferioris Pannoniæ Richpaldo ait: „ Qui multum tempus ibi „ demoratus eſt, exercens ſuum poteſtative officium, ſicut illi „ injunxit Archiepiſcopus ſuus;uſquedum quidam Græcus,Me- „ thodius nomine, noviter inventis (*a*) Slavinis literis, lin- „ guam Latinam doctrinamque Romanam, atque literas au- „ ctorabiles Latinas Philoſophice ſuperducens, vileſcere fe- „ cit cuncto populo ex parte Miſſas, & Evangelia, Eccleſiaſti- „ cumque officium illorum, qui hoc Latine celebraverunt. „ Quod ille (*Archipresbyter*) ferre non valens, Sedem re- „ petivit Juvavenſem „. Quod in Comitatu Prinninæ in inferiori

a Non quidem a Methodio ipſo, ſed ab ipſius fratre Conſtantino ſive Cyrillo: qui unacum Methodio in Moraviam venit, uti Acta utriuſque teſtantur.

riori Pannonia a Methodio factum narrat hic Auctor; id etiam in Moravia trans Danubium ab eodem Methodio peractum fuiſſe oportet: Itaque etſi *Methodii* (*a*) tantummodo mentionem Auctor ejus libelli inferat; *Cyrillum* tamen fidelem ejus ſocium laborumque adminiſtrum, quoad primam Moravorum converſionem ante annum 866. peractam, non excludit: non enim de ea loquitur, ſed de regreſſu Methodii ex Urbe in Moraviam, quando Cyrillus ipſius frater jam in vivis eſſe deſierat. Perperam tamen *Methodius Philoſophus* appellatur; non enim ille, ſed *Cyrillus* in excellentiori quodam ſenſu *Philoſophus* cognominatus eſt, uti Kohlius in hiſt. Codicis ſacri Slavonici pag. 126. lit. d. obſervat, *Aventinum* redarguens, qui in hiſt. Bojorum, *Methodium Philoſophum* ſcribit „ Venedas „ (ideſt, Slavicas) invenisſe literas, vertisſeque divina ora„ cula in vernaculum Slavorum ſermonem „. Goldaſtus quoque in Comment. Bohem. lib. 2. cap. 5. *multa de rebus Moravorum Regum, ſed confuſe, eundem Aventinum ſcripſiſſe*, ait.

Sed, etſi Slavam linguam Methodius præ Latina Moravos in ſacris uſurpare docuit; non tamen Græcum Ritum in Moraviam ab ipſo fuiſſe inductum, neque Sacerdotes è Græcia evocatos, quemadmodum Græcus Epiſcopus in Bulgariam, ejectis Latinis immiſſus fuerat; tum ex allato Auctoris Anonymi teſtimonio, patet; tum ex literis Præſulum Bajoariorum & Germanicorum ad Joannem IX. Papam anno 900. datis, in quibus conqueruntur quidem de novis Slavorum Epiſcopatibus apud ſe erectis, deque diminuta per Moravos Antiſtites Juvavenſium Epiſcoporum jurisdictione: de Latini tamen Ritus in Græcum mutatione, aut de Presbyteris ſive Epiſcopis Græcis illuc invectis ne verbum quidem faciunt. Exſtant hac de re binæ Epiſtolæ ad Joannem IX. Papam ſcriptæ: Prima (*b*) Hat„ tonis Moguntini Archiepiſcopi, ejuſque Suffraganeorum, de morte Arnulphi Imperatoris, qui obiit die 20. Novemb. 899. deque Ludovico ejus filio ſeptenni, Rege Germaniæ ſalutato, & de Archiepiſcopatu apud Moravos erecto. Titulus: „ Do-

XXII. Binæ literæ: altera Moguntini Archipræſulis, altera Salisburgenſis ſuorumque Suffraganeorum ad Jo: IX. Papam adverſus Moravos, eorumque Præſules.

 „ mino

a Methodius quidem, & Cyrillus, ante annum 866. in Moravia Evangelicam doctrinam annunciarunt: ſed anno circiter 870. quo Moravi Slavico idiomate Miſſas officiumque Eccleſiaſticum celebrare cœperunt, ſolus Methodius in Moravia degebat: Cyrillus enim Romæ anno ineunte 868. jam obierat, uti ſupra dictum eſt.

b Tom. IX. Labb. pag. 496.

„ mno Sanctæ & Apoſtolicæ & Univerſalis Romanæ Eccleſiæ „ Papæ, Hatho indignus præſul Moguntinenſis Eccleſiæ, cum „ univerſis Suffraganeis noſtræ exiguitati adjunctis, debitum „ orationis obſequium, & fidelem ſervitutem. „ Initium: „ Noverit igitur ſublimitas veſtræ Sanctitatis, quod nulla fra„ trum unanimitas Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, poteſtas ſubjecta, „ fidelior atque devotior ac ſubjectior apparet, quam nos, „ qui veſtræ dominationi & capiti omnium Eccleſiarum omni „ mentis intentione ſubjicimur. „ *Tum de morte Arnulphi:* „ De cætero veſtræ clementiæ innoteſcimus, ſeniorem no„ ſtrum Arnulphum Imperatorem de hujus vitæ exilio migraſ„ ſe. „ *Et de electione Ludovici*. „ Tali vero Domino, „ rectore, & gubernatore amiſſo, in noſtris partibus vacilla„ vit navis Eccleſiæ. Quem Regem eligeret, parvo tempore „ inſcia manſit. Et quia timor magnus aderat, ne ſolidum Re„ gnum in partes ſe ſcinderet, divino, ut credimus, inſtinctu „ factum eſt, ut filius ſenioris noſtri quamvis parviſſimus, com„ muni conſilio Principum & totius Populi conſenſu in Regem „ elevaretur. Et quia Reges Francorum ſemper ex uno ge„ nere procedebant, maluimus priſtinum morem ſervare, „ quam nova inſtitutione inſidere. Sed cur hoc ſine veſtra juſ„ ſione & permiſſione factum ſit, veſtram haud dubitamus la„ tere prudentiam. Nulla ſcilicet alia cauſa actum conſtat, niſi „ quia Paganis (*a*) inter nos & vos conſiſtentibus, impedi„ tum eſt iter noſtrum ad ſanctam Matrem noſtram Romanam „ Sedem, ita ut nec legati a noſtra parvitate ad veſtram dignita„ tem dirigi potuiſſent. „ *Mox de Moravis ſubjungunt*. Inſu„ per etiam pietati veſtræ intimamus, quod fratres & Coëpi„ ſcopi noſtri Bawarienſes, ſe apud nos conquerentes & alta „ ſuſpiria trahentes gemebant, qualiter Maravenſes populi, „ Francorum poteſtati rebelles, jactent ſe ab illorum conſor„ tio eſſe diviſos, & ſeorſum Metropolitano gloriantur a ve„ ſtra conceſſione eſſe ſublimatos, quum nunquam Metropoli„ tana Sedes inter illos haberetur, ſed ſemper illorum provin„ ciæ & diœceſi cohærerent. Dolebant ſe etiam apud nos, quod „ quo-

a Hungaros intelligunt, qui eodem anno 900. in Italiam, & Bajoariam irruperant, ut Pagins ex continuatore Freheriano Annaliſta Fuldenſis ad ann. 900. num. 17. narrat.

„ quorumdam machinatione, magna infamia circa veſtram ſollicitudinem eſſent denotati, ſcilicet ut cum Paganis fœdus & pacem inirent, & ipſi Pagani, conſilio eorum, agerent tam multa nefaria & illicita. „ *Et paucis interjectis*. „ Hæc autem omnia perſcripta vobis ideo dirigimus, qui eſtis caput totius Sanctæ Eccleſiæ, quæcumque per orbem diffunditur, & ſolamen mœrentium, quæcumque triſtia vobis, contigerunt membris veſtris: quia Sanctiſſimi Paſtores Chriſti ſuperius dicti (*Fratres Coëpiſcopi noſtri Bawarienſes*,) in nulla re a Catholica fide deviantes, ſed eandem ſanctis operibus & Eccleſiaſticis officiis ornantes, apud nos conquerentes poſtulaverunt, ut veſtræ notitiæ manifeſta faceremus, quia & illi per ſe ipſos vobis eadem innoteſcere, vita comite promittebant. Unde poſcimus, ut veſtra conſolatio illorum mœrorem ad lætitiam reformet, & ſemper talia membra ſummo capiti, quod eſtis vos, ſe gaudeant adhærere. Illi autem Maravenſes, ut noſtris auribus illatum eſt, in occaſionem ſuperbiæ ſuæ aſſumunt, quia a veſtra conceſſione dicunt ſe Metropolitanum ſuſcipere, ac ſingulariter degentes, aliorum Epiſcoporum conſortia refutant. Si hac confidentia diutius inſtantur, uſque ad ſanguinis effuſionem, ut multi arbitrantur, proſilient. In quantum præſumimus, admonemus, quatenus veſtra auctoritas, priuſquam hoc contingat, ad humilitatis viam illos corrigendo deponat, ut tandem cognoſcant, cui dominatui ſubjici debeant... Quod ſi veſtra admonitio illos non correxerit, velint, nolint, Francorum Principibus colla ſubmittent, & credimus, abſque effuſione ſanguinis & mutua cæde ex utraque parte tunc (*a*) poſſe bene contingere. Iterum iterumque veſtræ dignitatis auribus replicamus, quod tam Epiſcopi, quam Laici Bawarienſes in religione Chriſtianitatis nulla gente inferiores eſſe probantur, neque unquam Franci abſque illorum auxilio, aut in Eccleſiaſticis rebus, vel in bellicis negotiis, nominatim vel fama dignum aliquid peregerunt: ſicut nec illi abſque iſtis.

Altera Epiſtola *Theotmari*, (*b*) *Archiepiſcopi Juvavenſis*,

---

a Fort. *non poſſe*.

b Tom. IX. Concil. Labb. pag. 244. & iterum pag. 498. Hæc epiſtola Epiſcoporum Bajoariæ, tamquam ad Joannem VIII. Papam, ſcripta, edita fuit a Joanne Cordeſio

ſis, & aliorum Epiſcoporum, ad eundem Joannem IX., in qua queruntur, unum Archiepiſcopum, & tres Epiſcopos in Slavorum terris, prius Patavienſi Epiſcopo ſubjectis, creatos eſſe: adduntque multa de Moravis ad fidem Chriſti converſis, deque injuriis, quas illi ſibi inferebant. Titulus: „ Summo „ Pontifici, & univerſali (*a*) Papæ, non unius urbis, ſed „ totius orbis, Domino Joanni, Romanæ Sedis gubernatori „ magnifico, humillimi Paternitatis veſtræ filii, Theotmarus „ Juvavenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus: Waldo Friſingenſis: „ Erchenpaldus Eyſtatenſis: Zacharias Sebonenſis; Tatto Ratiſponenſis: Richarius Patavienſis Eccleſiæ Epiſcopus: necnon & univerſus Clerus, populuſque Chriſtianus per totam „ Noricam, quæ & Bavaria vocatur: proſperum in Salvatore „ noſtro profectum, Catholicæ pacis augmentum, & regnum „ optamus æternum. ***Incipit***. Anteceſſorum veſtrorum decretis, & Catholicorum Patrum inſtitutis pleniſſime inſtruimur, in omnibus noſtro miniſterio Sacerdotali obſtantibus „ & adverſantibus Romanum appellare Pontificem, ut quod ad „ unitatem concordiæ & ad cuſtodiam pertinet diſciplinæ, nulla diſſenſione violetur, ſed ab ipſo ſumma proviſione decernatur. ***Subjungunt***: Nequaquam enim credimus, quod coacti quotidie audimus, ut de illa ſancta & Apoſtolica Sede, „ quæ nobis Sacerdotalis Mater eſt dignitatis, & origo Chriſtianæ religionis, profluxerit quippiam perverſitatis, ſed „ doctrina & auctoritas Eccleſiaſticæ rationis. Sed venerunt „ ut ipſi promulgaverunt, de latere veſtro tres Epiſcopi, videlicet Joannes Archiepiſcopus, Benedictus & Daniel Epiſcopi, in terram Sclavorum, qui Moravi (*b*) dicuntur, „ quæ

deſio poſt Hincmari opuſcula & Epiſtolas anno 1615. Pariſiis: quum jam ab ann. 1611. Monachii in Appendice Chronici Reicherſpergenſis in Bajoaria, opera Chriſtophori Gewoldi com pluribus aliis antiqois diplomaribus prodiiſſet. At illam ad Joannem IX. anno 900. miſſam eſſe, conſtat, tum ex Epiſcoporum qui ſcribunt ætate, ut diſcitur ex Hundii Metropoli Salisburgenſi Tom. I. tum etiam ex iis verbis, quæ de Wichioo ab Joanne VIII. ordinato Epiſcopo dicuntur Tom. cit. concil. pag. 245. & 500. „ Anteceſſor veſter (nimirum Joannes VIII.) Zventibaldo Duce impetrante Wichingum conſecravit Epiſcopum &c.

a Io editione Monachii & Pariſ. titulus hic eſt. „ Summo Pontifici & univerſali Papæ Domino Joanni Romanæ Sedis magnifico gubernatori. humillimi paternitatis veſtræ filii &c.

b *Maravi, Maravenſes, Moravi*. In edit. Pariſ. & Monachii: „ *Qui Moravi vocantur. Et, in terram Slavinorum*.

„ quæ Regibus noſtris, & populo noſtro, nobis quoque cum „ habitatoribus ſuis ſubacta fuerat, tam in cultu Chriſtianæ religionis, quam in tributo ſubſtantiæ ſæcularis, quia exinde „ primum imbuti, & ex Paganis Chriſtiani ſunt facti. Et idcirco Pataviensis Epiſcopus civitatis, in cujus Diœceſi ſunt illius „ terræ (*a*) populi ab exordio Chriſtianitatis eorum, quando voluit & debuit, illuc nullo obſtante intravit, & Synodalem cum ſuis, & etiam ibi inventis, conventum frequentavit, & omnia quæ agenda ſunt, potenter egit, & nullus „ ei in faciem reſtitit. Etiam & noſtri Comites, illi terræ confines, placita ſæcularia illic continuaverunt, & quæ corrigenda ſunt correxerunt, tributa tulerunt, & nulli eis reſtiterunt; uſquedum inceſſente corda eorum diabolo, Chriſtianitatem abhorrere, & omnem juſtitiam detrectare, belloque laceſſere, & obſiſtere ſæviſſime cœperunt, adeo ut „ via Epiſcopo & Prædicatoribus illo non eſſet, ſed libitu ſuo „ egerunt quæ voluerunt. „ Ex quibus liquet, ante Methodii, Cyrilli, & Raſticis Ducis tempora, Moravos a Francis fidem Chriſtianam jam accepiſſe, ſub Arnone videlicet & aliis Epiſcopis Salisburgenſibus, ſubque Theodorico, & Oſvaldo Slavorum Epiſcopis, aliiſque Presbyteris, ab ipſa Salisburgenſi Eccleſia miſſis eidemque ſubjectis: ab illo vero tempore, quo Raſtices a Regibus Francorum defecit, Epiſcopo & Prædicatoribus Francis viam fuiſſe præcluſam, & Slavicum ſermonem pro Latino in rebus ſacris inductum: quemadmodum Anonymus in libello de Bajoariis & Carantanis ſupra narravit. Pergunt Antiſtites Bajoarii: „ Nunc vero, quod grave nobis videtur & „ incredibile, in argumentum (*b*) injuriæ, jactitant ſe magnitudine pecuniæ id egiſſe, qualia de illa Apoſtolica Sede nunquam audivimus exiſſe, neque canonum decreta ſanxiſſe, „ ut tantum ſchiſma una pateretur Eccleſia. Eſt enim unus „ Epiſcopatus in quinque diviſus. Intrantes enim prædicti Epiſcopi in nomine veſtro, ut ipſi dixerunt, ordinaverunt in

„ uno

a Tom. ıx. Concilioor. pag. 499. perperam legitur. *illius tempore populi*.

b Edit. Pariſ. & Monach. Tom ıx Concil. pag. 244. „ In augmentum juſtitiæ jactitant, ſe magnitudine pecuniæ egiſſe, vos eoſdem præfatos Epiſcopos ad ſe direxiſſe, & in eodem Pataviensi Epiſcopatu talia egiſſe, qualia de illa Apoſtolica Sede nunquam exiſſe, neque canonum decreta ſanxiſſe, ut tantum Schiſma una pateretur Eccleſia.

„ uno eodemque Epiſcopatu, unum Archiepiſcopum, (ſi tamen in alterius Epiſcopatu Archiepiſcopium eſſe poteſt) & „ tres Suffraganeos ejus Epiſcopos, abſque ſcientia Archiepiſcopi, & conſenſu Epiſcopi, in cujus fuerunt Diœceſi. „ De Archiepiſcopatu & tribus Epiſcopatibus in Diœceſi Patavienſi a Joanne IX. inſtitutis, ſermo redibit, quum ad ann. 900. Hungarorum in Bajoariam & Pannoniam invaſionem deſcribam. nunc reliqua Antiſtitum Bajoariæ verba de Moravis perſequor. „ Anteceſſor veſter (inquiunt), ideſt, Joannes VIII. „ Papa Zventibaldo Duce impetrante, Wichingum conſecravit Epiſcopum, & nequaquam in illum antiquum Patavienſem Epiſcopatum eum tranſmiſit, ſed in quamdam neophytam gentem, quam ipſe Dux domuit bello, & ex Paganis „ Chriſtianos eſſe patravit. Quum autem eiſdem Sclavis locus „ familiaritatis apud legatos veſtros dabatur, accuſabant nos „ & diffamabant nos in multis, & verbis mendacibus inſtabant, quia nemo eis vera reſpondebat, dicentes nos & cum „ Francis & Alemannis ſcandalum & diſcordiam habuiſſe: „ quum hoc falſum eſſe, ex hoc convincitur, quia amiciſſimi „ noſtri ſunt, & caritative cooperantes: & etiam cum ipſis „ impacatos eſſe accuſabant. Quod non noſtra culpa exigente, „ ſed ſua protervia faciente, ita fatemur eſſe. Quia quando „ Chriſtianitas illa cœpit vileſcere, & inſuper debitum tributum ſenioribus noſtris Regibus, & Principibus eorum ſolvere reſpuerunt, belloque reſiſtere, & gentem noſtram cœperunt laceſſere; orta eſt ſeditio inter illos. Et quoniam armis ſibi eos defenderunt, & in ſervitium redegerunt; idcirco jure proprio tributarios habere debuerunt, & debent, & „ ſive velint, ſive nolint, Regno noſtro ſubacti erunt. Quapropter oportet vos ab alto ſpeculari, & moderaminis temperiem præ omnibus tenere, ne pejor pars confortetur, & „ melior infirmetur. Progenitores namque ſereniſſimi Senioris „ noſtri, Ludovici videlicet, Imperatores, & Reges (*a*) „ ex Chriſtianiſſima Francorum gente prodierunt. Moimarii

„ vero

a Ita edit. Pariſ. & Monach. At Concil. Tom. xx. pag. 500. „ Ludovici videlicet Imperatoris, & Regis „: minus recte: nam Ludovicus puer electus eſt poſt Arnulphi patris obitum, Rex Germaniæ, non Imperator. Quare vox, *Imperatores & Reges*, ad ejuſdem Ludovici progenitores refertur.

„ (a) vero Sclavi, a Paganis, & Ethnicis venerunt. Illi „ potentia Imperiali Romanam Remp. ſublimaverunt: iſti da„ mnaverunt. Illi Chriſtianum Regnum confortaverunt, iſti „ infirmaverunt. Illi toti mundo ſpectabiles apparuerunt; iſti „ latibulis & urbibus occultati fuerunt. Illorum conſilio Apo„ ſtolica Sedes pollebat: iſtorum perſecutione Chriſtianitas „ dolebat. In omnibus his juvenculus Rex noſter (*Ludovicus* „ *Arnulfi Imp. filius*) nulli prædeceſſorum ſuorum inferior, „ ſecundum virtutem a Deo ſibi datam, Sanctæ Romanæ Ec„ cleſiæ & vobis Summo Pontifici, cum omnibus Regni ſui „ Principibus adjutor optat eſſe fortiſſimus: omne namque „ Regnum divinitus ſibi commiſſum, ad Dei ſervitium ſuum„ que adjutorium unum vult & operatur: unde & pace vi„ get, & concordia gratulatur, atque ad veſtram paternitatem, „ ſicut patres ſui, ſe pertinere lætatur „. Ad Hungaros tranſitum faciunt, quorum incurſionis in Italiam & Pannoniam cauſam, a ſe amoliuntur, & in ipſos Slavos rejiciunt: qua de re poſtea ſermo erit.

XXIII. Slavicam quidem linguam in ſacris celebrandis præ Latina induxit Methodius, non tamen Græcum Ritū, aut Græcos Epiſcopos, & Clericos. Ante Methodii tempora jam Moravos Chriſtiana Sacra accepiſſe, conſtat tum ex Annalibus Francorum, tum ex Epiſtolis Bavariæ Præſulum, tum demum ex Vita SS. Cyrilli & Methodii.

Sed in hac Bajoariorum Præſulum epiſtola, duo ſunt maxime notanda: Primum nempe, quod (ut ſupra dixi) conqueruntur quidem de novis Slavorum Epiſcopatibus in Diœceſi (ut ajunt) Pataavienſi inſtitutis, deque imminuta Antiſtitum Juvavenſium, quibus olim Moravi omnes ſubjacebant, juriſdictione: nullam tamen de Latino Ritu in Græcum mutato, aut de Presbyteris & Epiſcopis Græcis illuc invectis mentionem faciunt. Deinde notanda ſunt ea Bajoariorum Antiſtitum de Slavis Moravis verba „ Venerunt de latere veſtro tres Epiſco„ pi, videlicet, Joannes Archiepiſcopus, Benedictus & Daniel „ Epiſcopi, in terram Sclavorum, qui Moravi dicuntur, quæ „ Regibus noſtris & populo noſtro, nobis quoque cum habita„ toribus ſuis ſubacta fuerat, tam in cultu Chriſtianæ Religio„ nis, quam in tributo ſubſtantiæ ſæcularis, quia exinde pri-

a Tom. IX. Concil. pag. 500. *Moimarii Sclavi*: ideſt, Slavi Moravi, quorum primus Dux Moimarus Raſticis pater; & poſtremus, qui tunc Moravis dominababatur, Zventibaldi filius, & Zventibaldi junioris frater, *Moymarus*, de quo Annaliſta Fuldenſis ad annum 898. „ Inter duos fratres gentis Marahenſium, Moymirum vi„ delicet & Zventobolchum, eorumque populum, diſſenſio atque diſcordia graviſſima exorta eſt &c. At in edit. Monach. & Pariſ. Tom. IX. pag. 245. legitur: „ Mora„ vii vero Sclavi a Paganis & Ethnicis venerunt.

„ mum imbuti, & ex Paganis Chriſtiani ſunt facti „. Nulla hic mentio Cyrilli ac Methodii, Moravos ad Chriſti fidem adducentium; quin imo, ante eorum tempora, dicuntur *Moravi a Bajoariis Epiſcopis ex Paganis Chriſtiani facti*: unde colligitur, non a veritate abhorrere quæ tam in hac Epiſtola, quam ab Anonymo *de converſione Bajoariorum & Carentanorum* narrantur, nimirum, *non omnes Moravos*, *neque ſub Raſtice*, *ſed ſub Zventibaldo Raſticis filio* gentem quamdam „ Moravorum, quam ipſe Zventibaldus bello domuit, ex pa- „ ganis Chriſtianam effectam fuiſſe „: Adeoque, ſi verum eſt quod de SS. Methodio ac Cyrillo in Moraviam a Raſtice evocatis narratur, præcipuum hac in re conſilium Raſtici fuiſſe oportet, ut ſancti illi Viri a Moravorum gente, quæ ibi irrepſerant vitia evellerent, & literas quibus Moravi carebant, edocerent. Id quod apertis verbis in priori vita inſinuatur, ubi ſic legitur: „ Philoſopho reverſo Conſtantinopolim, audiens Ra- „ ſtilaus Princeps Moraviæ quod factum fuerat a Philoſopho in „ provincia Chazarorum, ipſe quoque genti ſuæ conſulens, „ ad prædictum Imperatorem nuncios miſit, nuncians hoc, „ quod populus ſuus ab idolorum quidem cultura receſſerat; „ & Chriſtianam legem obſervare deſiderabat (*ergo id totum* „ *non opera SS. Cyrilli ac Methodii, ſed Præſulum Bajoariorum* „ *jam factum fuerat*) verùm doctorem talem non habent, qui „ ad LEGENDUM eos, & ad perfectam legem ipſos edo- „ ceat: rogare ſe talem hominem ad partes illas dirigat, qui „ pleniter fidem & ordinem divinæ legis & viam veritatis po- „ pulo illi oſtendere valeat. Cujus precibus annuens Impera- „ tor, eundem ſupernominatum Philoſophum ad ſe venire (*a*) „ rogavit, eumque illuc, ideſt, in terram Sclavorum, ſimul „ cum Methodio germano ſuo, tranſmiſit „. En igitur Moravi jam ab idolorum cultu receſſerant, Chriſtianam fidem amplexi: Sed literis Slavonicis carebant, quibus inventis, *pleniter fidem*, *& ordinem divinæ legis & viam veritatis* a SS. Cyrillo & Methodio edocti ſunt: ſacris nimirum Scripturis, & Eccleſiaſti-

a Cur Imp. Michael *ad ſe venire rogavit Conſtantinum Philoſophum*, qui paulo ſuperios dicitur è Chazaria Conſtantinopolim reverſus? uterque enim Conſtantinopoli degebat. Nimirum, his verbis indigitatur, Conſtantinum cum Methodio è Conſtantinopoli in Bulgariam abiiſſe ad Bogorim Bulgarorum Regem. Inde ergo eos evocavit Michael Imperator, ut in Moraviam pergerent.

ſiaſticis officiis in patriam linguam converſis: de quo Anonymus ille *Methodium* (ſuppreſſo Cyrilli nomine) redarguit, dicens: „ Uſquedum quidam Græcus, Methodius nomine, noviter „ inventis Slavinis literis, linguam Latinam, doctrinamque „ Romanam: & cetera ut ſupra „. Etſi enim dicuntur poſtea *Rex & populus baptizati*; id tamen aut ex præconcepto de converſione Moravorum per Cyrillum ac Methodium facta errore ſcribitur; (qui error ex authenticis documentis a nobis productis eſt emendandus:) aut eſt intelligendum non de Raſtice & omni ejus populo, ſed de illa dumtaxat gente, quæ nondum Baptiſma ſuſceperat; quemadmodum in laudata Bajoariorum Antiſtitum Epiſtola de Wichingo ab Jo: VIII. PP. ordinato Nitrienſi Epiſcopo aſſeritur „ tranſmiſſo ſcil. ad quamdam Neo„ phytam gentem, quam Zventibaldus Raſticis nepos ac in „ Moraviæ Principatu ſucceſſor bello domitam, ex Ethnica ſu„ perſtitione Chriſtianam fecit.

CAPUT III.

De Moraviæ Epiſcopis & Archiepiſcopis. Refertur ac refellitur Catalogus Græcus Archiepiſcoporum Moraviæ & Bulgariæ. Item Catalogus Epiſcoporum Olomucenſium.

I. SS. Cyrillus & Methodius a Nicolao PP. Romam evocati ad reddendam rationem prædicationis Evangelicæ. Ab Hadriano PP. honorifice excepti Ab eodem Methodius conſecratus Epiſcopus, in Moraviam remittitur.

His de Ruſſorum, Chazarorum, Bulgarorum, & Moravorum ab Ethnica ſuperſtitione ad Chriſti fidem converſione prælibatis, Slavicam hiſtoriam proſequor.

Dum Nicolaus primus (*a*) anno 866. audita Michaëlis Bulgariæ Regis legatione ſuggerentis, quid ſe facere ſalu„ brius oporteret, & quid erga reliquum Bulgaricum adhuc „ Baptiſmo carentem populum, ut fidei Sacramenta percipe„ ret, agi deberet; ſimulque (*b*) a Sede Apoſtolica inſti„ tutores & doctrinam expetentis „. Dum, inquam, Nicolaus Papa Legatos ſuos Paulum & Formoſum Epiſcopum in Bulgariam mitteret, audiens, Cyrillum ac Methodium in Mora-

a Anaſtaſ. Bibliothec. in Vita Nicol. I.

b Nicol. I. Epiſt. 70. ad Hincmarum & Archiepiſcopos, & Epiſcopos in Regno Caroli Regis Eccleſias conſtitutas regentes.

Digitized by Google

via (*a*) „ parvulos eorum literas edocere, officia Eccleſiaſti-
„ ca inſtruere; ſicque abraſis & exſtirpatis de agro illo peſtife-
„ ro multifariis vitiorum ſentibus, Divini Verbi gramina ſemi-
„ nare; valde lætus ſuper his, quæ ſibi ex hoc (*a miſſis utique*
„ *in Bulgariam legatis*) relata fuerant, redditus, mandavit,
„ & ad ſe venire illos literis Apoſtolicis invitavit. Quo nuncio
„ illi percepto, valde gaviſi ſunt, gratias agentes Deo, quod
„ tanti erant habiti, quod mererentur ab Apoſtolica Sede vo-
„ cari. Mox igitur iter aggreſſi, duxerunt etiam ſecum aliquos
„ de diſcipulis ſuis, quos dignos eſſe ad Epiſcopatus honorem
„ recipiendum cenſebant. Sicque poſt aliquot dies Romam
„ applicuerunt. Sed quum ante non multos dies ſupradictus
„ Papa Nicolaus tranſiiſſet ad Dominum (*obiit autem die* 13.
„ *Novemb. anni* 867.) Secundus Hadrianus, qui illi in Ro-
„ mano Pontificatu (*die* 14. *Decembris ejuſdem anni* 867.)
„ ſucceſſerat, audiens, quod præfatus Philoſophus (*Conſtan-*
„ *tinus ſeu Cyrillus*, *Methodii frater*) Corpus B. Clementis,
„ quod ſtudio ſuo repererat, ſecum deferret, valde nimis
„ exhilaratus eſt, & extra Urbem cum Clero & Populo, pro-
„ cedens obviam illis, honorifice ſatis eos recepit... Multis ita-
„ que gratiarum actionibus præfato Philoſopho pro tanto bene-
„ ficio redditis, conſecraverunt ipſum & Methodium in Epi-
„ ſcopos, necnon & cæteros eorum diſcipulos in Presbyteros
„ & Diaconos „. Nimirum decrevit Hadrianus Papa, utrum-
que fratrem in Epiſcopos conſecrare, ſed quum Cyrillus Epiſco-
patui renunciaſſet (quippe qui diem tranſitus ſui imminere ſi-
bi ſentiebat) ſolus Methodius Epiſcopalem conſecrationem ac-
cepit, quemadmodum Auctor poſterioris eorumdem vitæ tra-
dit. „ Factus ergo Moravorum Antiſtes, gregem commiſſum
„ curæ ſuæ diſcreta pietate monuit, docuit, & correxit, evel-
„ lens nocua, ſalubria ſeminans. Eccleſias Dei ad culmen ſummi
„ honoris erigens, mira exercens, unumquemque a polluta re-
„ ligione diſcedere perſuaſit, & Baptiſmum Chriſti induere.

II. Apud Jo. VIII. Papam accuſatur Methodius Epiſco-

Porro Methodium ab Hadriano II. Papa ordinatum fuiſſe Epiſcopum Moraviſque directum, diſerte teſtatur Joannes Papa VIII. in Epiſt. CXCIV. data XVIII. *Kal. Jul. Indict.* XII. hoc eſt,

---

a Auctor prioris Vitæ SS. Cyrilli & Methodii de ſacra eorum in Moraviam expeditione.

eſt, die 14. Junii anno 879. *Ad Tuventarum* (*a*) *de Maruana* (leg. Maravia ſeu Moravia) in qua hortatur, ut omnem falſam doctrinam rejiciens, in Romanæ Eccleſiæ fide maneat; miraturque, Methodium aliter, quam fuerat profeſſus, docere: & propterea a ſe vocatum fuiſſe ſignificat. „ Scire volumus, quia nos qui per Dei gratiam B. Petri Apoſtolorum „ Principis vicem tenemus, pio amore vos quaſi cariſſimos filios amplectimur, & paterna dilectione amamus; noſtriſque „ aſſiduis precibus vos omnes Jeſu Chriſto Domino commendamus, orantes ſemper pro vobis, ut Deus omnipotens, „ qui corda veſtra illuminavit, & ad viam veritatis perduxit, „ in bonis operibus confirmet, & uſque ad finem in recta fide „ bonaque actione decoratos vos atque incolumes dignetur „ perducere. Quod autem, ſicut Joanne Presbytero veſtro, „ quem nobis miſiſtis, referente didicimus, in recta fide dubitatis; monemus dilectionem veſtram, ut ſic teneatis, ſic „ credatis, ſicut Sancta Romana Eccleſia ab ipſo Apoſtolorum „ principe didicit, tenuit, & uſque in finem ſæculi tenebit, „ atque per totum mundum quotidie ſanctæ fidei verba rectæque prædicationis ſemina mittit: & ſicut Anteceſſores noſtros, „ ſanctos videlicet Sedis Apoſtolicæ Præſules, parentes veſtros ab initio docuiſſe cognoſcitis. Si autem aliquis vobis, „ vel Epiſcopus veſter, vel quilibet Sacerdos, aliter annunciare, aut prædicare præſumpſerit, zelo Dei accenſi omnes „ uno animo unaque voluntate doctrinam falſam abjicite, ſtantes & tenentes traditionem Sedis Apoſtolicæ. Quia vero „ audivimus, quia METHODIUS veſter Archiepiſcopus, ab „ Anteceſſore noſtro Hadriano ſcilicet Papa ordinatus, vobiſque directus, aliter (*b*) doceat, quam coram Sede Apoſtolica ſe credere verbis & literis profeſſus eſt, valde miramur: tamen propter hoc direximus illi, ut abſque omni „ occa-

pus Moravorum, quod aliter doceret, ac Romæ profeſſus fuerat.. Romam anno 879. evocatur, vetaturque Slavicum ſermonem in ſacris adhibere. Binæ hac de re Joannis Papæ Epiſtolæ.

a Leg. *Tuvennatabare de Moravia*: qui una cum aliis Michaelis Bulgarorum Regis Legatis in Synodo VIII. Oecumenica Act. IX. & X. conſediſſe legitur. Vide Tom. 8. Concil. Labb. pag. 1124. & 1359.

b Hauſizius Tom. 1. Germ. Sacr. pag. 165. Ceterum de erroribus illis, qui Methodio erant criminatione quorundam impoſiti, quamquam proditum haud ſit, prudenti tamen conjectura, putamus fuiſſe Schiſma Photii. Hic homo fanaticus Animas in homine duas adſtruebat: graſſatus inde ad Patriarchatum Cpnum, Bulgaros ab obſequio Romanæ Sedis in partes ſuas attrahere ſtuduit. Inde Schiſma conflatum quod

„ occaſione ad nos venire procuret; quatenus ex ore ejus audiamus, utrum ſic teneat & credat, ſicut promiſit, an non. Nimirum Salisburgenſis Archiepiſcopus videns Methodium ab Hadriano Papa Antiſtitem Moravorum conſecratum, noviter inventis Slavinis literis vileſcere feciſſe cuncto populo Miſſas Eccleſiaſticumque officium eorum qui hoc Latine celebrabant; ea videtur Accuſationum capita adverſus ipſum ad Pontificem Joannem miſiſſe, quæ in Libello de converſione Bajoariorum & Carentanorum a nobis ſupra laudato continentur; ægre enim ferebat, novum Epiſcopatum in ſua, uti exiſtimabat, Diœceſi Salisburgenſi erectum fuiſſe; quumque adverſus Pontificis ſummi auctoritatem, a quo is Epiſcopatus fuerat inſtitutus, contendere videri nollet, Methodio crimini vertit, quod aliter doceret, quam coram Sancta Romana Eccleſia profeſſus fuerat: „ Uſquedum (inquiens) quidam Græcus, Methodius „ nomine, noviter inventis Slavinis literis, linguam Latinam „ doctrinamque Romanam atque literas auctorabiles Latinas „ Philoſophice ſuperducens, vileſcere fecit cuncto populo ex „ parte Miſſas & Evangelia, Eccleſiaſticumque officium illo„ rum, qui hoc Latine celebraverunt „. Hinc Joannes Papa memoratam ad Tuventarum Moraviæ Ducem Epiſtolam dedit, necnon alteram ad eundem Methodium, ordine cxcv. datam, ut ſupra, ſic inſcriptam: *Reverendiſſimo Methodio Archiepiſcopo Pannonienſis Eccleſiæ*: qua præcipit ei, ut ad ſe veniat, ut de ejus doctrina cognoſcere poſſit: Miſſas interim Sclavonica lingua celebrari prohibet. „ Prædicationis tuæ (inquit) do„ ctrinis populum Domini, tibi quaſi Spiritali Paſtori commiſ„ ſum, ſalvare inſtruereque quum debeas; audivimus, quod „ non ea, quæ Sancta Romana Eccleſia ab ipſo Apoſtolorum „ Principe didicit, & quotidie prædicat, tu docendo doceas, „ & ipſum populum in errorem mittas. Unde his Apoſtolatus „ noſtri literis tibi jubemus, ut omni occaſione poſtpoſita, ad

„ nos

quod tum gliſcere per Illyricum & Pannoniam, ſubſiaminante præcipue Aquilejenſi Patriarcha, cœperat, errore cum primis de Proceſſione Spiritu Sancti propagato. Græcus erat Methodius, & doctrinam ſuam barbara lingua tradiderat, & Photii Schiſma ad multos manarat. Pronum igitur erat, ut per malevolentiam quorumdam ſuſpicio criminis & Methodium afflaret; præcipue quum meſſor peregrinus, & novi moris in aliena ſegete oculis minus æquis aſpiceretur. Aut hoc igitur erat, aut alii quipiam Ritus Græcis affines, & Romanis diſpares, quos in loco errorum accuſatores poſuerant. Cetera.

„ nos de præſenti venire procures, ut ex ore tuo audiamus, „ & cognoſcamus, utrum ſic teneas, & ſic prædices, ſicut ver„ bis & literis te Sanctæ Romanæ Eccleſiæ credere promiſiſti, „ aut non; ut veraciter cognoſcamus doctrinam tuam. Audi„ mus etiam, quod Miſſas cantes in Barbara, hoc eſt, in Sla„ vina lingua; unde jam literis noſtris per Paulum Epiſcopum „ Anconitanum tibi directis, prohibuimus, ne in ea lingua Sa„ cra Miſſarum ſolemnia celebrares; ſed vel in Latina, vel in „ Græca lingua, ſicut Eccleſia Dei toto terrarum orbe diffuſa & „ in omnibus gentibus dilatata cantat. Prædicare vero, aut ſer„ monem in populo facere tibi licet, quoniam Pſalmiſta omnes „ admonet Dominum gentes laudare; & Apoſtolus: Omnis „ inquit, lingua confiteatur, quia Dominus Jeſus in gloria eſt „ Dei Patris „. Tam in hac Epiſtola 195. quàm in antecedente 194. Methodius a Joanne Papa vocatur *Archiepiſcopus*, & cum addito, *Pannonienſis*, ideſt Moraviæ, quæ tunc temporis Pannoniam uſque ad Dravum fluvium complectebatur; non quod revera Epiſcopum ſibi ſubjectum haberet: ſolus enim ſine ſubjecto Epiſcopo, Eccleſiam Moravenſem regebat: Sed honoris cauſa dumtaxat, & quia poſtea factum eſt, ut vere *Archiepiſcopi titulum & dignitatem obtinuerit*, quando ab eodem Joanne Papa Romam evocatus, ſecum in Moraviam reduxit *Wichinum* Nitrienſi Eccleſiæ ordinatum Epiſcopum, ac ſibi tamquam Archiepiſcopo, ab ipſo Pontifice ſubjectum; tunc enim, & non antea vere fuit Methodius Moraviæ Archiepiſcopus. Id quod exemplo Bulgarorum adhuc magis confirmatur. Bulgarorum Rex Michaël, ut ſupra dictum eſt, poſtquam Methodius ipſe picturam illam ſecundi Dominici Adventus feciſſet, ad Chriſti fidem converſus, miſſis anno 866. Romam Legatis, inter cætera quæ a Nicolao Papa poſtulavit, hoc fuit, ut *Patriarcha* ſcilicet Bulgaris daretur. Cui petitioni Nicolaus Pontifex in Epiſtola ad Conſulta Bulgarorum cap. 72. ſic reſpondit: „ Requiſiſtis, ſi liceat in vobis Patriarcham ordinari. Sed „ de hoc nihil definitive reſpondere poſſumus, priuſquam Le„ gati noſtri, quos vobiſcum mittimus, reverſi fuerint, ut „ nobis, quæ inter vos multitudo ſit, & unanimitas Chri„ ſtianorum, renuncient. Nam interim Epiſcopum habetote: „ & quum, incremento divinæ gratiæ, Chriſtianitas ibi fuerit „ dila-

„ dilatata, & Epiſcopi per ſingulas Eccleſias ordinati; tunc „ eligendus eſt inter vos unus, qui ſi non Patriarcha, certe „ Archiepiſcopus appellandus ſit, ad quem omnes concurrant. Hæc Nicolaus Papa de Bulgaris: quibus ſicut initio unus a Romano Pontifice præficiendus (a) fuiſſet Epiſcopus, non Archiepiſcopus: ita & Methodius non Archiepiſcopus, ſed Epiſcopus Moravenſem Eccleſiam tandiu adminiſtravit, donec ſolus fuit Moravorum Antiſtes.

III. Pagii allucinatio circa Weleradienſem Archiepiſcopatum a S. Cyrillo, ut putat, erectum. Joannes Papa Sergium Slavum a Georgio pſeudo Epiſcopo ordinatum Belogradenſem Epiſcopum, deponit.

Quod igitur ſcribit Pagius ad annum 880. num. v. „ Moraviæ principatus & juriſdictio Metropolitana in eo inſtituta, „ complectebatur Pannoniam uſque ad Dravum fluvium; populoſque inibi habitantes Methodius ad Chriſti fidem perduxerat: hinc in Epiſtola Joannis Papæ CXCV. Methodius dicitur *Archiepiſcopus Pannonienſis Eccleſiæ*: & in Epiſtola citata CCXLVII. *Reverendiſſimus Archiepiſcopus Morabenſis* „: hoc inquam, eo modo eſt intelligendum, quem ſupra expoſuimus: ideſt, quando Wichinus factus Epiſcopus Nitrienſis ſub Methodio Archiepiſcopo; non ante ipſius Wichini conſecrationem. Falſum eſt proinde, quod ibidem ſubjungit Pagius: „ In eadem Epiſtola Joannes Papa Archiepiſcopatus Welehradienſis in Moravia a S. Cyrillo inſtituti jura confirmat „. Equidem ſemel, iterum, ac tertio Epiſtolas omnes Joannis VIII. Papæ percurrens, quæ Tomo IX. Concil. Labb. a pag. 2. ad pag. 247. continentur; nihil tamen reperire potui eorum, quæ Pagius in Epiſt. CXCV. vel CCXLVII. legiſſe ſe perhibet de *Welebradienſi Archiepiſcopatu a S. Cyrillo in Moravia inſtituto*. Quin imo in aliis Joannis Papæ Epiſtolis, nimirum CXCIV. & CCLXVIII. in quibus *Methodii*, aut *Moraviæ principum* fit mentio, ne verbum quidem de *Welebradienſi Archiepiſcopatu*; ſed neque de *Cyrillo ipſo*, niſi in Epiſtola CCXLVII. ubi *Conſtantinus quidam* ſeu, *quondam Philoſophus Sclavonicarum literarum inventor* appellatur. In quanam igitur Joannis Papæ Epiſtola id legerit Pagius, divinare nequeo. Fortaſſe memoriæ lapſu vir impenſe doctus, pro *Sergio Belogradenſi Epiſcopo*, Cyrillum ſubſtituit, aut a Cyrillo exiſtimavit *Epiſcopatum* illum *Belogradenſem* inſtitutum. In Epiſtola ſiquidem LXXV. ad *Michaelem Regem Bulgarorum* data *Indict*. XI. *die* 16. *Aprilis*, anno 878. Joannes

a Niſi ſcil. Bulgari a Græcis poſtea Archiepiſcopum Theophylactum accepiſſent.

nes Papa VIII. *Sergium* illum a *Georgio* quodam ordinatum, omni gradu Eccleſiaſtico dejectum decernit in hæc verba Tom. IX. Concil. Labb. pag. *61*. „ Ceterum gloria veſtra ſciat, „ Sergium Eunuchum, qui quum genere Sclavus eſſet, & „ multis pravitatibus irretitus, Sacerdotium per ſurreptionem „ obtinuit, & poſt etiam aliis detectus, & convictus exceſſi- „ bus, ab Epiſcopo tunc ſuo depoſitus fuiſſe dignoſcitur, & „ poſt indigne ſatis a Georgio, qui falſo ſibi Epiſcopi nomen „ uſurpat, ad Epiſcopatum Belogradenſem provectus eſt, „ Apoſtolorum Principum, & Sanctorum Canonum auctorita- „ te, etiam noſtri eſſe ſententia decreti depoſitum: quod tam „ vobis, quam veſtræ omnium generalitati canonice patefaci- „ mus, ut hi, qui abjiciuntur, ab aliis non recipiantur, ne, „ quod non optamus, ſimili cum eis pœna judicii teneantur „ aſtricti „. Verùm quid hæc ad S. Cyrillum? Quid ad Archiepiſcopatum Vvelehradienſem a Cyrillo inſtitutum? Cyrillus Romæ ſub Hadriano II. anno 868. ineunte, Epiſcopatui renuncians, in monaſtico inſtituto obiit, quemadmodum illius Acta teſtantur. Non igitur Archiepiſcopatum Velegradienſem inſtituit, non rexit; non is demum fuiſſe potuit Epiſcopus, qui, Joanne Papa teſte, Sergium eunuchum ſuper multis convictum criminibus depoſuit, aut Velegradenſem Epiſcopum conſecravit. Errandi anſam Pagio, ut mihi videtur, præbuit *MSS. Florarium SS. Cyrilli ac Methodii*, in quo ad diem IX. Martii apud Henſchenium pag. 12. legitur: „ In Maravia ci- „ vitate Vvelligrad SS. Cyrilli & (*a*) Motudii Epiſcoporum „ & Confeſſorum „: Vel Jacobus de Voragine ann. 1292. creatus Genuenſis Archiepiſcopus, qui in Vita S. Clementis, Cyrillum vocat *Moranorum*, ideſt Moravorum, *Epiſcopum*, his verbis: „ Deinde prædictus Philoſophus cum corpore S. Cle- „ mentis Romam venit, & multis oſtenſis miraculis, in Ec- „ cleſia quæ nunc dicitur S. Clementis, honorifice corpus collo- „ catum fuit. In quadam autem chronica legitur, quod mari ab „ illo loco exſiccato, a B. Cyrillo Moranorum Epiſcopo Romam „ tranſlatum eſt „. Conjunxit enim Pagius hæc duo, quæ certe in Cyrillo fuerant omnino ſeparanda: nimirum, quum Cyrillus dictus fuerit (etſi perperam) *Moravorum Epiſcopus*, quum-

a Sic.

que *Vvelligrad* eſſet unus è præcipuis Moraviæ Epiſcopatibus, Pagius exiſtimavit, Vvelligradienſem Moraviæ Epiſcopatum a Cyrillo fuiſſe inſtitutum.

IV.
De Agathone Moravorum, Gabriele Achridæ, & Simeone Debelti Epiſcopis, a Photio in ſua Pſeudoſynodo anni 879. commemoratis. Deque Silveſtro, qui a Quieno dicitur Bulgaris per Hadrianum Papam conſecratus Epiſcopus.

In Pſeudo-Synodo Photiana (*a*) habita, ſeu potius conficta, anno 879. menſe circiter Novembri (*b*) conſediſse dicuntur, inter Metropolitas quidem Ἀγαθὼν Μωράβων, *Agathon Moravorum*; inter Epiſcopos autem Γαβριὴλ Ἀχρίδης, *Gabriel Achridæ*, & Συμεὼν Δεβελτοῦ, *Symeon Debelti*, quorum nempe primus fuerit Moraviæ Antiſtes: duo alii Bulgarorum Epiſcopi. Verum ad *Agathonem* quod ſpectat, jam ſupra vidimus, ſed & mox fuſius demonſtrabimus, Moravis ab anno 868. uſque ad ann. ſaltem 899. Archiepiſcopum Methodium, & ab anno 879. uſque ad ann. 900. Wichinum Epiſcopum præfuiſſe; quo temporis ſpatio, dum ſcil. Moravorum Duces eſſent Raſtislaus & Zventopulchus, Latini Sacerdotes & Epiſcopi, non Græci in Moravia rei ſacræ præerant; proinde non Moravorum, ſed Bulgarorum, Epiſcopus *Agathon* fuit, uti mox demonſtrabitur, tametſi certum non eſt, illum ei Pſeudoſynodo interfuiſſe. Hoc ipſum de *Gabriele & Simeone* dicimus: nam tum Debeltus, tum Achrida tunc temporis, quum in poteſtate Bulgarorum eſſent, Epiſcopis deſtitutæ erant. Anno quippe 812. „ Crumus Bulgarorum Princeps, quum Debeltum obſidione „ cepiſſet, oppidanos cum Epiſcopo in regionem aliam tranſ„ portavit „ Theophane teſte. Quare dum Quienus Tom. I. Orient. Chriſt. p. 1184. in Catalogo Epiſcoporum Debelti, num. 5. *Simeonem* Synodo Photianæ ſubſcripſiſſe aſſerit, mox num. 6. Anonymum Epiſcopum recenſet a Crumo, capto Debelto, in Bulgariam translatum; dupliciter allucinatur: primum quidem, fictitium Simeonem Sancto *Euſtratio, Jovino, Athanaſio & Ælio Publio Julio*, veris Debeltanis Epiſcopis, adnumerans: deinde anonymum illum Epiſcopum a Crumo anno 812. Michaëlis Curopalatæ I. in Bulgariam abductum poſtponens Simeoni, Synodo Photianæ anno 879. confictæ ſubſcribenti.

a Tom. XI. Concil. edit. Venetæ anni 1730. pag. 338. & ſeq. ex MSS. Græco Codice Bibliothecæ Vaticanæ, permiſſu Clementis XI. Pont. max. tranſcribi fecit, ediditque Harduinus Tom. 6. collect. Concil. pag. 213.

b Nam Actio 2. habita die 17. Novemb. Ind. 13. feria tertia dicitur Tom. XI. Concil. edit. Venet. pag. 359.

ti. Errat item vir cæteroquin impenſe doctus, dum Tom. cit. pag. 1174. Seriem Antiſtitum Adrianopolitanorum texens, num. 8. poſt *Manuelem* anno circiter 814. a Murtagone Bulgarorum Principe, ut ſupra dixi, Martyrio affectum, *Theophylactum* recenſet his verbis: „ Hadrianopolis Epiſcopus ſeculo „ nono medio ſedebat Theophylactus, qui anno 845. a Theo„ dora Auguſta in Bulgariam miſſus eſt, ut ſororem Bogoris „ Regis ipſumque Regem Chriſtianæ fidei doctrina imbueret: „ Cæterum Theodoſius Cupharas vocatur a Cedreno „. Confuſa omnia. Neque Theophylactus, neque Epiſcopus Hadrianopolis; ſed *Theodorus Cupharas* Monachus is fuit, idemque apud Bogorim captivus, Theodoræ Auguſtæ opera, cum ſorore ipſius Bogoris quæ captiva Byzantii in Aula degebat, commutatus. Vide quæ ſupra ſunt narrata. Quo vero anno Synodum ſuam Photius commentus eſt, ideſt, Chr. 879., Epiſcopus ad Bulgaros ſummiſſus a Græcis fuerat *Georgius*, quem Cl. Quienus poſt *Silveſtrum* & *Gabrielem*, num.3. inter Achridenſes Archiepiſcopos enumerat Tom. 2. Orient. Chriſt. pag. 286. & ſeq. ſic ſcribens: „ Ex quo Bulgari, Illy„ rici provincias varias occuparunt, nemo in illis Epiſcopus „ exſtitiſſe reperitur, quum barbara illa gens inanium deorum „ cultui deditiſſima eſſet. Ubi vero, Deo demum favente, „ Bulgari Chriſti fidem religionemque admiſerunt, primus „ ipſorum Antiſtes & Archiepiſcopus fuit Silveſter nomine, „ ab Hadriano Papa II. pro Marino Diacono, quem Rex ordi„ nari antea poſtularat „. Hæc Quienus. Verum *Silveſter* quidem ad Bulgaros ab Hadriano Papa fuit miſſus, ut ipſum eligerent, & ad ſe mitterent conſecrandum Epiſcopum: non tamen ab ipſis Bulgaris electus eſt, aut a Papa conſecratus: „ Superiore tempore (inquit Gulielmus Bibliothecarius in „ vita Hadriani II.) Formoſus Portuenſis & Paulus Populo„ nienſis venerabiles Epiſcopi, qui cum cæteris *anno* 866. juſ„ ſu SSmi Papæ Nicolai, cauſa prædicationis deſtinati fue„ rant, remeantes, de Chriſtianitate Bulgarum ac omnimoda „ ſubjectione, qua ſpecialiter Sanctæ Romanæ Eccleſiæ devo„ tiſſima colla ſummiſerant, Sedem Apoſtolicam recrearunt, „ & Michaëlis Bulgarici Regis Legatum, Petrum nomine, „ Summo Pontifici præſentarunt. Qui Legatos cum donis re„ ga-

Digitized by Google

„ galibus, regias quoque literas obtulit, Summum Præſulem „ ſummopere deprecantes, ut aut Marinum ſibi bene com- „ pertum Diaconum, Archiepiſcopum conſecratum remitteret, „ aut aliquem ex Cardinalibus dumtaxat ſuæ Eccleſiæ, virum „ ſapientia, perſona, vitaque Archiepiſcopatu digniſſimum, „ Bulgaris eligendum dirigeret, quem poſt approbationem, „ denuo remeantem, Archiepiſcopali miniſterio ſublimaret: „ Sed Marino Conſtantinopolim miſsaticum devotiſſime, ut dixi- „ mus, ſortito, Summus Pontifex Silveſtrum quemdam Bulgaris „ eligendum direxit, quem cum Leopardo Anconitano & Do- „ minico Tarviſienſi Epiſcopis, ſimul & literas pro Archiepi- „ ſcopo, aut Formoſo Portuenſi Epiſcopo remittendo impor- „ tuniſſime deprecantes remittentibus Bulgaris, magna ſub ve- „ locitate recepit: quibus inter nonnulla reſcripſit, ut quem- „ cumque nominatim devotio regalis exprimeret, eum ſine „ dubio Pontificalis proviſio Bulgaris Archiepiſcopum commo- „ daret. At vero Bulgarum Rex expectationum moras diu- „ tius ferre non valens, ad Græcorum Imperatorem, eundem „ Petrum, quem a Roma ſine deſiderii ſui effectu ſero recepe- „ rat, cum aliis e latere ſuo Conſtantinopolim, requiſitionis gra- „ tia, cui potiſſimum Bulgaria pertinere deberet, emiſit „. Cetera ſupra ſunt recitata. Non igitur *Silveſter* ordinatus eſt Bulgarorum Epiſcopus, ſed miſſus tantummodo in Bulgariam, ut, ſi Bulgaris placeret, eligeretur & Romam conſecrandus mitteretur: quod tamen factum non eſt: ſed anno 870. a Græcis miſſus in Bulgariam Epiſcopus, & Latini omnes e Bulgaria ejecti.

V.

Agathon, non Theophylactus, a S. Ignatio ad Bulgaros miſſus primus Epiſcopus.

Allatius in Rob. Creyghtoni Apparatum, verſionem & notas ad hiſtoriam Concilii Florentini ſcriptam a Silveſtro Syropulo, exercitat XV. a p. 251. merito Creyghtonum refellit, quod is Theophylactum hunc a S. Ignatio ad Bulgaros miſſum, per ſummam inſcitiam dicat a Photio miſsum fuiſse, eundemque confundat cum altero Theophylacto ex Chryſoſtomi commentariis ſuas lucubrationes concinnante. Circa hujus Epiſcopi ad Bulgaros a S. Ignatio miſſi perſonam, ego quidem Baronio, Pagio, & Allatio, Viris doctiſſimis, libenter ſubſcribo. At circa ejus nomen, conjecturam meam eruditis Lectoribus expendendam ſubmitto. Non *Theophylacti*, ſed *Agathonis* nomen

men ei fuiſse videtur. Id ego conjicio ex Annaliſta Fuldenſi, cujus ad annum Chr. 873. hæc ſunt verba. „ Menſe Novembri Agathon Archiepiſcopus Baſilii Græcorum Imperatoris „ Legatus, ad renovandam priſtinam amicitiam, cum Epiſto- „ lis & muneribus ad Ludovicum (*Germaniæ*) Regem venit. „ Quem Rex honorifice ſuſcepit & abſolvit „. Inter eos, qui anno 869.& 870. Synodo Octavæ œcumenicæ interfuere, nullus Agatho Archiepiſcopus legitur. In Synodo tamen Photiana anno 879. celebrata, *Agathon Moravorum Archiepiſcopus* ſubſcriptus eſt, aut ſaltem confingitur. Hinc conjectari licet, *Agathonem Archiepiſcopum*, poſt abſolutam Octavam Synodum, a S. Ignatio conſecratum Bulgaris Archiepiſcopum, quem Photius *Moravorum* Præſulem appellat: communi ſcilicet Schiſmaticorum ejus temporis errore aut fraude, qui quum Epiſcopos Bulgariæ recenſent, eos cum Moravis Epiſcopis confundunt. Vide Indicem Græcum Archiepiſcoporum Bulgariæ a Quieno Tom. 2. Orient. Chriſt. a pag. 289. editum, in quo S. Methodius (qui certe Epiſcopus Bulgarorum non fuit, ſed Moravorum) primus poſt adductos ad Chriſti fidem Bulgaros ejus gentis Epiſcopus numeratur.

VI. Georgius, non Gabriel, poſt Agathonem, Epiſcopus a Græcis ſummiſſus Bulgariam curabat.

Quienus fidem Photio adjungens, rejecto Theophylacto, (quem Baronius num. 52. & Pagius num. 21. ad annum 870. primum Bulgaris a S. Ignatio Patriarcha datum Archiepiſcopum tradunt;) rejecto etiam *Agathone*, cujus modo mentionem feci;) *Gabrielem* ſubſtituit, quem tamen, eo quod *Achridenſis*, teſte Photio, eſſet, inter Metropolitas non eſse cenſendum pronunciat, *quia nempe Achridæ nondum Bulgarorum Archiepiſcopus conſiſtebat*. Sed fictitium eſse hunc Epiſcopum, ſuadet, tum mala fides Photii, quem conſtat Acta illius Pſeudoſynodi confinxiſse; tum indubitata Joannis Papæ VIII. auctoritas, qui in epiſt. 75. ad Michaëlem Bulgarorum Regem die 16. *Apr. Ind.* XI. hoc eſt, anno Chr. 878. data, anno videlicet, ante illam pſeudoſynodum Photianam, *Georgium* tunc temporis in Bulgaria Epiſcopum egiſse affirmat: „ Ceterum „ (inquiens) gloria veſtra ſciat, Sergium Eunuchum, (*a*) „ qui quum genere Sclavus eſset, & multis pravitatibus irre- „ ti-

a *Eunuchum*. Ita Tom. 9. Concil. Labb. pag. 61; At Quienus Tom. 2. Orient. Chriſt. pag. 288. *Sergium Monachum*.

„ titus, Sacerdotium per ſubreptionem obtinuit; & poſt etiam „ ſuper aliis detectus & convictus exceſſibus, ab Epiſcopo „ tunc ſuo depoſitus fuiſse dignoſcitur; & poſt indigne ſatis a „ Georgio, qui falſo ſibi Epiſcopi nomen uſurpavit, ad Epi„ ſcopatum Belogradenſem provectus eſt, Apoſtolorum Prin„ cipum & ſanctorum Canonum auctoritate, etiam noſtri eſse „ ſententia decreti depoſitum „ Georgius ille, qui Sergium Belogradenſem Epiſcopum creaverat, Metropolita proinde Bulgariæ habebatur, quem PP. Joannes falſo ſibi Epiſcopi nomen vindicare ait, quia Romana Eccleſia Epiſcopos Græcos non admittebat, qui Bulgarorum Eccleſias ſine ſuo nutu curabant, uti notat idem Quienus Tom. cit. pag. 289. Cui adde, ſi placet, eundem Georgium idcirco non fuiſse ſimul cum Sergio a Papa Joanne depoſitum, ſed declaratum dumtaxat *falſi nominis Epiſcopum*, quia nempe jam ordinatus a S. Ignatio cujuſdam alterius loci Epiſcopus, ad Bulgaros poſt Agathonem advenerat: adeoque Bulgarorum quidem Eccleſiam regebat, ſicuti eam Epiſcopi Paulus & Formoſus aliquandiu curaverant; non tamen ad titulum certæ Bulgaricæ urbis conſecratus ita fuerat, quemadmodum ipſe Sergium Belogradenſem in Bulgaria Antiſtitem creavit. Hinc Joannes Papa de Sergio quidem ſubjungit: „ quod tam vobis, quam veſtræ omnium generalitati ca„ nonice patefacimus, ut hi qui abjiciuntur, ab aliis non reci„ piantur; ne, quod non optamus, ſimili cum eis pœna te„ neantur aſtricti „: De Georgio vero nihil aliud adjungit, niſi quod illum *falſi nominis Epiſcopum*, ideſt, falſo eam Diœceſim ſibi uſurpantem, declarat.

VII. Catalogus Archiepiſcoporum Bulgariæ a Græco Schiſmatico Auctore concinnatus, apud Cangium & Quienum.

Ceterum Cangius in Familiis Auguſtis Byzantinis Cap. 28. de ſtemmate Comnenorum p. 174. ex Cod. MSS. Bibliothecæ Regiæ ſign. 2423. Quienus quoque ex eodem Cod. Regio, an ex altero ſign. 1004. Archiepiſcoporum Bulgariæ ſeriem recenſentes, primo loco enumerant *Protogenem Sardicæ Archiepiſcopum*, per quem, ut ibi legitur, Sancti Patres, Nicæni nempe, „ Philoſophum qui ſancto Spiritui detrahebat, confutaverunt, „ ut fertur (*a*) in Geſtis ejuſdem primæ Synodi „. Tum vero nulla facta *Silveſtri*, *Theophylacti*, *Gabrielis* aut *Georgii* men-

a Uti habetur in Actis Nicænæ Synodi a Gelaſio Cyziceno conſcriptis lib. 2. cap. 10.

mentioné, ſtatim Auctor Græcus ejus Indicis ſubjicit: Μεθόδιος ὁ αὐτάδελφος τοῦ ἁγίου Κυρίλλου τοῦ φιλοσόφου, χειροτονηθεὶς παρὰ Νικολάου πάπα τοῦ μετὰ Ἀδριανὸν ἐν Ῥώμῃ, Μορύξου (lego (*a*) Μοράβου, vel potius Μοράβων) τῆς παννονίας ἀρχιεπίσκοπος: ,, Methodius germanus S. Cyrilli Philoſophi frater, qui a Nicolao Papa Hadriani ſucceſſore (*imo deceſſore*) Romæ ordinatus eſt Moryxi (*Moraviæ ſeu Moravorum*) in Pannonia Epiſcopus ,, . Poſt Methodium in Indice tertius numeratur, Γοράσδος χειροτονηθεὶς παρὰ Μεθοδίου, εἶθ᾽ ὕστερον ἐκδιωχθεὶς παρὰ τῶν πνευματομάχων ,, Goraſdus ordinatus a Methodio, exagitatus ſubinde a SpiritusSancti impugnatoribus,,. Poſt Goraſdum quartus ſubjungitur, Κλήμης γενόμενος ἐπίσκοπος τιβεριουπόλεως, (*b*) ἤτοι βελήκης, ὕστερον δὲ ἐπιτραπεὶς παρὰ βορίσου Βασιλέως ἐφορᾶν καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς Βουλγαρικῆς Βασιλείας, ἤγουν ἀπὸ Θεσσαλονίκης μέχρι Ἱεριχὼ, καὶ Βαννίνων, ἤτοι Σηπιάτου: ,, Clemens, Epiſcopus primum Tiberiopolis, ,, ſeu Belices, cui Boriſes Bulgarorum Rex conceſſit tertiam ,, Regni ſui partem curare, ideſt a Theſſalonica ad Hiericho ,, & Bannina ſive Sepiati regionem ,,. Quintus ſuccedit, Δαμιανὸς ἐν Δωροστόλῳ, τῇ νῦν δρήστᾳ, ἐφ᾽ οὗ καὶ ἡ Βουλγαρία τετίμηται, αὐτοκέφαλος. οὗτος πατριάρχης ἀνηγορεύθη παρὰ τῆς Βασιλικῆς συγκλήτου, κελεύσει τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ τοῦ λακαπηνοῦ, ὕστερον δὲ καθῃρέθη παρὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Τζιμισκῆ: ,, Damianus ,, Doroſtoli ſedens, quæ nunc Driſta dicitur; quo Eccleſiam ,, adminiſtrante, Bulgaria Autocephaliæ honore decorata eſt. ,, Hic Patriarcha renunciatus fuit ab Imperiali Senatu, juſſu ,, Imperatoris Romani Lacapeni: ſubinde vero a Joanne Tzemiſce deſtitutus eſt ,, . Sequitur ſextus, Γερμανὸς, ὁ καὶ Γαβριὴλ, ἐν Βοδίνοις, καὶ ἐν τῇ πρέσπῃ, ,, Germanus, qui & ,, Gabriel, Bodinis & Preſpæ ſedens ,,. Septimus: Φίλιππος ἐν λυχνίδῃ προσαγορευομένῃ, νῦν δὲ Ἀχρίδῃ, *Philippus, qui Lychnidæ ſedit, quæ nunc Achrida dicitur*. Reliqui novem, videlicet, *Joannes*, *Leo*, *Theodorus*, *Joannes*, *Theophylactus*, *Leo*, *Michael* qui & *Maximus*, *&* *Joannes* Monachus

---

a Verba hæc ſunt Quieni t. 2. pag. 289. At apud Cangium loc. cit. Βοράβου τῆς παννονίας, *Borabi Pannoniæ*.

b Τιμεριουπόλεως, & Βορίου, & καὶ Καννίνων, ἤτοι σηπιάτου. Apud Cangium loc. cit.

chus *Comnenus*, qui in ſæculo Adrianus dicebatur, filius Iſaacii Comneni, fratris Alexii Comneni Imperatoris.

VIII. Methodius in numero Archiepiſcoporum Bulgariæ perperam collocatur. Item *Goraſdus* ab ipſo Methodio ordinatus, non recte dicitur.

Ex hoc Indice patet, primum Bulgarorum Archiepiſcopum juxta mentem hujus Græci Auctoris, qui circa annum 1100. ſcribebat, fuiſſe *Methodium*, a Romano Pontifice ordinatum *Moravorum in Pannonia Epiſcopum*: quod tamen ſtare nequit: nam Bulgari quidem, ut ſupra dixi, Chriſtianæ fidei rudimenta a Methodio acceperunt: at vero Methodius (*a*) dum in Bulgariam venit, Epiſcopus omnino non erat. Sed neque poſtea ad Bulgaros miſſus fuit Epiſcopus, verum ad Moravos, uti ex epiſtolis Joannis Papæ colligitur. De *Goraſdo*, qui in Indice a Methodio Bulgariæ Epiſcopus ordinatus dicitur, hæc habet Quienus loc. cit. „ In Indice Conradus tertius numeratur, qui Bulgaris ordinatus a Methodio, exagitatus „ ſubinde fuit a Spiritus Sancti impugnatoribus. Qui ſint illi „ Spiritus Sancti Impugnatores, a quibus in fugam actus ſit „ Conradus, non ſtatim capio. Non certe Latinos innuit „ Græcus Scriptor, qui Spiritum Sanctum a Patre Filioque procedere ſentirent, ſed quorum intererat Conrado ſuppetias „ adverſus Byzantinos dare. Pene dixero Conradum alium non „ fuiſſe a Silveſtro, quem ab Hadriano Papa II. Bulgaris datum Archiepiſcopum dixi: qui proinde, quod illis ſæculis „ inſolitum apud noſtros non erat, binominis fuerit. Plane „ Conradi nomen Teutonicum eſt, atque adeo Latini ritus „ Præſulem indicat. Quamobrem illi Spiritus Sancti impugnatores, a quibus Conradus exagitatus eſt, ipſimet Schiſmatici „ Græci fuerunt, quibus diſpliceret, Spiritus prædicari a Patre & Filio proceſſionem. At vero Allatius exercitatione 15. „ in Creyghtonum, auctorem vitæ Clementis, de quo mox dicemus, ſchiſmati deditiſſimum hominem appellat, qui narret, *Coraſdum* ſive *Conradum*, quem Bulgaris Methodius „ præfecerit, a Sede Epiſcopali expulſum fuiſſe; Welchinium „ autem, ſeu Welchinum Presbyterum, qui a Sphendoplecto „ gentis principe ad Joannem VIII. miſſus, ab eodemque Ni- „ tren-

(*a*) Quienus T. 2. p. 289. „ Bulgari prima fidei Chriſtianæ rudimenta a S. Cyrillo „ Philoſopho acceperunt, quin etiam ab ejus germano fratre S. Methodio, qui relictis Bulgaris, quos Photius ſibi vindicabat, ad Moravos edocendos tranſie- „ runt.

„ trenſis Eccleſiæ conſecratus Epiſcopus, Bulgariam repetie-
„ rat, ad eandem Sedem aſcendiſse.

IX. Poſt Agathonem, primus Bulgarorũ Epiſcopus Græcus Schiſmaticus *Goraſdus* qui & Georgius. Secundus *Clemens*: tum reliqui in Catalogo enumerati. Quandonam Autocephalia Epiſcopis Bulgarorum conceſſa?

Verum auctor Græcus tam de Bulgaricæ Eccleſiæ, quam de Moravicæ primordiis ſe omnino imperitum oſtendit, aut potius Schiſmatico furore percitus, Methodium Romanæ Sedi addictiſſimum, ad factionem Photianam per ſummum mendacium trahere conatur; nec eſt, cur Quienus Æthiopem dealbare contendat. Sicut enim is in Methodio errat, quum eum Bulgarorum primum Epiſcopum affirmat; ita etiam in *Goraſdo* dupliciter errat, dum nempe & *Goraſdum* a Methodio ordinatum Bulgariæ Epiſcopum, & a Pneumatomachis, *Wichinum* pro Goraſdo Antiſtitem ſuſcipientibus, exagitatum comminiſcitur. Nimirum Schiſmaticus iſte Latinos per ſummam injuriam vocat Pneumatomachos; quumque Sanctos Cyrillum ac Methodium celeberrimi nominis apud Slavos eſse non ignoraret, illos Photianis adjungere volens, fabulatur Epiſcopum a Methodio ordinatum Goraſdum, qui non alius certe fuit, niſi ille Schiſmaticus Photianus, a Joanne Papa *Georgius* appellatus, quem proinde queritur a Wichino, legitimo ſcilicet Nitrenſi Antiſtite, expulſum. Hic genuinus eſt eorum verborum ſenſus, quæ ex mſs. Indice Antiſtitum Bulgariæ Quienus exſcripſit: quemadmodum ex Græca Clementis Bulgarorum Epiſcopi vita patet. Vanus eſt autem ejuſdem Quieni labor, dum *Goraſdum* Græcum hominem in *Conradum* Teutonicum commutare, & Pneumatomachos a Græco auctore appellatos, ad Græcos ipſos Schiſmaticos traducere conatur. Primus igitur Epiſcopus ſeu Archiepiſcopus Bulgarorum *Theophylactus*, ſive potius *Agathon* (uti ſupra dixi) fuit. Secundus *Goraſdus* ſive *Georgius*. Tertius (quantum ex Indice Græco mſs. colligitur) cenſendus eſt *Clemens*, *Tiberiopoli* ſive *Belice* ſedens. Nimirum, Bulgarorum Principes (ut recte obſervat Quienus p. 291.) nullam hactenus certam civitatem deſignarant, quæ Archiepiſcopi ſuæ gentis ſedes eſſet. Eſt autem *Tiberiopolis*, *Stromizza*, *Stramnitza*, *Strumnitza*, nunc *Varna* dicta, urbs Mœſiæ inferioris, & poſtea Bulgariæ, prope oſtia fluvii Zyræ in Pontum Euxinum, Metropoleos demum titulo ornata, ſub *Primæ Juſtinianæ Achridarum totiuſque Bulgariæ Archiepiſcopo*: quemadmodum Quienus tradit pag. 283. qui tamen, meo judi-

cio,

cio, fallitur, dum Autocephaliam Bulgarico Antiſtiti datam cenſet ſub Leone Sapiente, his verbis: „ Hic vero Bulgarorum primariusAntiſtesConſtantinopolitanæ quidem Sedi(Romanis Pontificibus fruſtra reclamantibus) obnoxius primum „ fuit; ſubinde autem αὐτοκέφαλος, ſuive juris evaſit, quum „ Bulgarorum principibus, qui perpetuis bellis Græcos laceſſebant, non arrideret Eccleſiarum ſuarum negotia apud Byzantinos tractari. Id quod Leone Sapiente, Baſilii Macedonis filio, Imperatore contigiſſe reor, qui quum Turcos & infideles alios populos in Bulgarorum gentem concitaſſet, „ in cauſa fuit, ut Bulgari inito conſilio ad Romanos Pontifices conceſſerint „. Verum quidem eſt, Bulgaros ſub Leone Sapiente tum in rebus politicis, tum in Eccleſiaſticis a Græcis defeciſſe, & ad Romanam Sedem, a qua per Græcorum fraudem deſciverant, rediiſſe: id enim ante Quienum Cl. Leo Allatius obſervarat exercit. xv. adverſus Creyghtonum, ſic ſcribens pag. 257. „ Tradunt (*a*) hiſtoriæ, ſub Leone Macedonis filio & Formoſo Pontifice, quum bello per plures „ annos *Bulgari* laceſſerentur, vinculum inter eos & Græcos „ diſſolviſſe, & ſublata ſpirituali præfectura, quam Græci ſibi „ in ea provincia vindicaverant, Romanæ Eccleſiæ ſe rurſum „ ſponte ſubjeciſſe „. At falſum omnino, Bulgarorum Archiepiſcopum ſubinde αὐτοκέφαλον, *ſuive juris* evaſiſſe: nam ſicuti ab ann. 870. quo a Græcis miſſus eſt in Bulgariam Epiſcopus, Latinis exinde ejectis, Conſtantinopolitanæ Sedi is obnoxius fuerat; ita Bulgaris adverſus Græcorum Imperatorem bellum conferentibus, pulſo *Goraſdo* ſive *Gergio* ſibi a Græcis dato Antiſtite, Romanæ Sedi ſeſe ſubjecerunt. Quandonam igitur *Autocephalia* Bulgaris conceſſa? Nimirum, eodem anno 927. quo mortuo die 27. Maji Simeone, Petrus ejus filius Bulgariæ Rex firmatis cum Romano Lacapeno & pacis & nuptiarum (*b*) foede-

a Sub Simeone ſcil. Bladimiri Bulgariæ Regis filio, qui Michaeli Boriſi ſucceſſit, bellumque cum Græcis ab anno 883. uſque ad annum fere 922. geſſit, nunc pactis, nunc ruptis induciis: uti Cangius in Familiis Dalmaticis cap. 6. num. 20. a pagin. 312. narrat.

b Cangius famil. Dalmat. cap. 6. n. xxi. p. 313. Petrus Bulgariæ Rex, Simeonis f. ſtatim atque diadema excepit, Turcis, Serviis, Croatis, viciniſque aliis populis, qui ſuperſtite Simeone, intra fines ſuos ſeſe continuerant, bellum undique minitantibus, quo iis terrorem incuteret, comparato valido exercitu, in potentiores hoſtes Græcos

deribus, Mariam ex Chriſtophoro Romani filio neptim die VIII. Octobris in uxorem Conſtantinopoli duxit. Tum vero, ut Græci Bulgaros ſibi magis demererentur, Bulgarorum Archiepiſcopo *Damiano* *αὐτοκεφαλίαν* a Sede Conſtantinopolitana conceſſam confirmarunt, a cujus deinceps ordinatione minime penderet. Id quod diſertis verbis narrat auctor Græcus laudati Indicis Archiepiſcoporum Bulgariæ in *Damiano Clementis ſucceſſore*, cujus verba ſupra recitavi.

X. Quid de Goraſdo & Clemente Bulgariæ Epiſcopis, auctor Schiſmaticus in vita ipſius Clementis effutiat?

Hinc, ſi auctori vitæ *Clementis* Bulgariæ Archiepiſcopi fides eſt adjungenda, quum *Goraſdus* a Wichino Epiſcopo e Bulgaria ſeu potius e Moravia ejectus dicatur, quumque Wichinus anno 880. a Joanne VIII. Papa ordinatus Epiſcopus in Moraviam miſſus ſit, uti ex ejuſdem Papæ epiſtola 247. liquet; Goraſdus e Moravia in Bulgariam ejectus fuerit oportet paulo poſt annum 880. & Clemens in Bulgaria deceſſerit neceſſe eſt ante annum 886. quo anno, menſe Martio deceſſit Baſilius Macedo Imperator. Id enim ſuadet ætas *Wichini* Præſulis & *Sphendoplecti* ſive *Sventopulchi* Moraviæ Ducis, a quibus auctor Græcus vitæ Clementis Epiſcopi, (qui Goraſdo ſucceſſiſſe perhibetur,) e Bulgaria (rectius e Moravia) ejectum Goraſdum narrat, his verbis apud Cl. Allatium exercit. XV. in Creyghtonum pag. 260. „ Erat autem ὁ Βορίλας Borilas (*a*)
„ hic ſanæ alioqui mentis compos, & ad bonum admodum
„ perfacilis, ſub quo gens Bulgarorum ſacro lavacro ablui, &
„ Chriſtiano vitæ genere vitam traducere cœpit. Quum &
„ Sancti Cyrillus atque Methodius multitudinem Chriſtiano-
„ rum cernentes, & ut multi Dei filii per Spiritum & aquam
„ naſcerentur, qui omnino ſpiritali cibo indigebant, litera-
„ rum notas (*Slavonicas ſcil.*) comperere, ut jam diximus, &
„ ſa-

cos parata ſuſceptaque expeditione, in Macedoniam deſcendit. Sed audito, Imperatorem Romanum Lacapenum in ſe cum copiis proficiſci, habito cum ſuis conſilio, Græcos, pace iis propoſita, ſibi conciliare, hancque nuptiarum fœdere firmare conſtituit. Qua quidem per Monachos primo, tum per utriuſque gentis proceres compoſita, Petrus Conſtantinopolim venit, & a Romano Lacapeno perhonorifice exceptus, Mariam ex Chriſtophoro Cæſaris filio neptim in uxorem duxit. Nuptiæ magno apparatu celebratæ VIII. Octobris die Ind. XV. (leg. I.) anno 932. (*imo* 927.) in Pegana Deiparæ Eccleſia, ſacra faciente Patriarcha Stephano: cui quidem novæ ſponſæ tum Irenes nomen impoſitum tradit Liuthprandus, quod per eam inter Bulgaros & Græcos pax ſit firmiſſima conſtituta. Vide Pagium ad ann. 927. num. 6. & 7.

a Oſcitanter Græcus auctor *Bogorim*, primum Bulgarorum Principem Chriſtianum, appellat *Borilam*.

„ ſacrorum librorum interpretationem in linguam Bulgaricam „ moliti ſunt: ut natis Dei filiis divinum alimentum abunde „ ſuppeteret, & in augmentum ſpirituale, & menſuram integræ validæque Chriſti ætatis excreſcerent; & hoc pacto a „ Scythicis erroribus vindicata Bulgarorum natio, veram & „ infallibilem viam, Chriſtum, apprehenderet: tarde quidem, & circa undecimam, aut duodecimam in divinam „ vineam ingreſſi illius, qui eos accerſiverat: Anno ſiquidem „ ſex milleſimo (*a*) trecenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo ab „ orbe condito, nationis illius vocatio effecta eſt „. & infra Bulgarorum a Græcis ad Latinos tranſitum commemorans: „ At hæreticorum (*b*) cohors (*inquit*) vi ſermonis & veritate ſuperatum *τὸν σφενδόπλεκτον* Sphendoplectum, qui poſt „ Raſiſthlavum regnum obtinuit, fraudibus ſeductum, virum incultum atque barbaris moribus, nec rei laudabilis „ capacem, totum in propriam opinionem traxerunt. Et quid „ aliud facturus erat ille muliebrium voluptatum mancipium, „ & execrandarum actionum cœno convolutus? illorum potius adhæreſcit ſententiæ, qui fores illi ad omne nefas aperiunt, quam Methodio omnis voluptatis virus animo noxium exagitanti. Quod enim Eunomius ille, Anomæorum „ hæreſis primus inventor, ad alliciendos ad ſe plures diſcipulos; hoc ipſum & ſtolidorum Francorum gens adinvenit, peccatoribus ſcilicet omnia permittere „. Addit multa, Latinos objurgans: & quum Wichinus, quem ipſe *τὸν Βιχνικὸν Vichnicum* appellat, a Sphendoplecto ad Joannem Papam directus, conſecratus ab eodem Nitrenſis Epiſcopus rediiſſet, partes Latinorum ſuſtinens; Græcorum Sacerdotes ait extra Bulgariæ fines, atque in his Goraſdum, fuiſſe ejectos. „ Hunc quidem „ (*nempe Goraſdum quem Methodii diſcipulum perperam „ vocat*) Epiſcopali dignitate ſpoliant; Vichnicum vero quemdam, hæreſeos temulentia debacchantem, & alios quoque „ in eandem ebrietatem allicere idoneum, propterea que anathemate ſubactum Satanæque traditum una ſimul cum aliis „ ejuſ-

a Hic annus ab orbe condito 6377. reſpondet anno Chr. 869. qui eſt manifeſtus hujus Græci auctoris error: nam Bulgari, ut ſupra eſt oſtenſum, unacum Rege Bogori baptizati ſunt anno 865. & anno ſequenti Legati ejuſdem Regis ad Papam Nicolaum Romam ſunt miſſi.

b Ita vocat Latinos Schiſmaticus Græcus.

„ ejuſdem factionis inſanientibus: hunc (o labores & certami„ na Methodii, & Trinitas in proprietatibus confuſa!) in Se„ dem promovent: quinimo Sedem per hunc ipſum depo„ nunt, quæ quanto, Methodii cauſa, glorioſior erat, & aliis „ illuſtrior, tanto, Vichnici cauſa, in dignitatis convalle de„ clinatur „. Piget alia referre, quæ inſanus Schiſmaticus contra Latinos congerit.

XI. Svatoplucus Moraviæ Rex a Methodio primum excommunicatus, deinde abſolutus. Methodius a Jo: VIII. Papa Archiepiſcopus Moraviæ creatur, eique Wichinus Epiſcopus ſubjicitur: facultas inſuper conceditur, Slavico ſermone in ſacris celebrandis utendi. Joannis Papæ hac de re Literæ.

Porro Sphendoplectus ſeu potius Svatoplucus Moravorum Rex, quem Græcus auctor execrandarum actionum cœno involutum ait, primum quidem poſt Raſtislai patrui dejectionem (quæ anno 870. contigit) ſtatim ac ipſe inauguratus eſt, Methodium exagitans, doctrinam ejus vanam eſſe unacum impiis ſuis miniſtris aſſerebat, & eos quos is ad viam veritatis evocaverat, exterminare laborabat. Quapropter Methodius in Svatoplucum excommunicationis ſententiam pronunciavit. Poſtea tamen pœnitentia ductus, & a Methodio abſolutus, uti in Actis SS. Cyrilli ac Methodii legitur, eundem Sanctum Slavorum Apoſtolum, ad Joannem Papam direxit, tum ut is ſeſe apud Pontificem purgaret, propter invectas in ſacram Liturgiam divinunque officium, loco Latinæ Linguæ, Slavonicas literas; tum etiam, ut Vichinum Presbyterum, ſicuti ipſe Svatopulcus poſtulabat, ordinari a Pontifice Epiſcopum curaret. Id factum anno 880. conſtat ex epiſtola Joannis Papæ VIII. ordine 247. data *menſe Junio Indict.* XIII., hoc eſt, anno 880. *Sfentopulcro* (*a*) *glorioſo Comiti*: in qua Summus Pontifex gratulatur de ejus & ſubditorum illius obſervantia erga Sedem Apoſtolicam: recipit eos in fidem ſuam: oſtendit Methodium Archiepiſcopum orthodoxam fidem fuiſſe profeſſum, cujus jura & privilegia confirmat, eumque ad eos regendos mittit: Nitrenſis Eccleſiæ Epiſcopum Wichinum conſecratum ſignificat,

---

a Hanſizius Tom. I. Germ. Sacr. p. 165. Quidquid ſit, innoxium ſeſe & integrum Methodius probavit, ſeque moremque ſuum & profeſſione vindicavit ſua, & favore cum primis Sventibaldi, in quo præter egregiam potentiæ famam & Eccleſiæ Slavicæ inſtaurandæ curam, ſpes etiam erat Eccleſiæ Romanæ contra Italiæ Tyrannos nonnulla ſita. Metus etiam ſuberat, ne ſtudiis fruſtratus ſuis, ſequiora ſumeret conſilia; ni & Romanæ Sedis obedientia penitus abjecta, tranſitionem faceret ad Græcos. Peculiaribus igitur indultis confovendus erat Principis ferocis animus, & herbeſcens in gente barbara religio gratiarum rore nutrienda. His reor cauſis adducti Pontifices novationem illam Eccleſiaſticæ poteſtatis in Moravia & Pannnnia ſunt paſſi viileſcere cum Eccleſiæ Pataviensis diminutione non modica. Quo ſtatu res uſque ad Arnulſum manſere. Hæc Hanſizius.

cat, & alium ad ſe vult mitti, quem alii Eccleſiæ præficiat: jubet omnes ipſi Archiepiſcopo obedire. Concedit denique, ut divina officia Sclavonica lingua recitari poſſint, dummodo Evangelium Latina prius recitetur. „ Induſtriæ tuæ notum „ eſſe volumus, quoniam confratre noſtro Methodio Reve„ rendiſſimo Archiepiſcopo Sanctæ Eccleſiæ Moravenſis, una „ cum Semiliſino fideli tuo, ad Limina Sanctorum Apoſtolo„ rum Petri & Pauli, noſtramque Pontificalem præſentiam ve„ niente, atque ſermone lucifluo referente, didicimus tuæ „ devotionis ſinceritatem, & totius populi tui deſiderium, „ quod circa Sedem Apoſtolicam & noſtram Paternitatem ha„ betis. Nam, divina gratia inſpirante, contemptis aliis ſæcu„ li hujus Principibus (*a*), Beatum Petrum Apoſtolici ordi„ nis Principem, Vicariumque illius habere patronum & in „ omnibus adjutorem ac defenſorem, pariter cum nobilibus „ viris fidelibus tuis, & cum omni populo terræ tuæ, amore „ fideliſſimo elegiſti, & uſque ad finem ſub ipſius & Vicarii „ ejus defenſione colla ſummittens, pio affectu cupis, auxi„ liante Domino, utpote filius devotiſſimus, permanere. „ Pro qua ſcilicet tanta fide ac devotione tua & populi tui, „ Apoſtolatus noſtri ulnis extenſis, te quaſi unicum filium amo„ re ingenti amplectimur, & cum omnibus fidelibus tuis Pa„ ternitatis noſtræ gremio, veluti oves Domini nobis commiſ„ ſas, recipimus, vitæque pabulo clementer nutrire optamus, „ atque noſtris aſſiduis precibus omnipotenti te Domino com„ mendare ſtudemus; quatenus Sanctorum Apoſtolorum ſuffra„ gantibus meritis, & in hoc ſæculo adverſa omnia ſuperare, „ & in cæleſti poſtmodum regione cum Chriſto Deo noſtro va„ leas triumphare. Igitur hunc Methodium (*b*) Venerabi„ lem Archiepiſcopum veſtrum interrogavimus coram poſitis „ fratribus noſtris Epiſcopis, ſi orthodoxæ Fidei Symbolum ita „ crederet, & inter ſacra Miſſarum ſolemnia caneret, ſicuti „ San-

a Græcorum ſcilicet Imperatoris, & Bulgarorum Regis.

b Methodium Joannes Papa anno antecedente, hoc eſt 879. Romam evocaverat, ut de ejus doctrina cognoſceret; Miſſas etiam Slavonica lingua ab eo celebrari, prohibuerat: ut conſtat ex epiſtolis 194. & 195. datis 18. *Kal. Jul. Ind.* XII. Itaque quum is Romam veniſſet, deque orthodoxa ejus doctrina Pontifex certior factus fuiſſet, hanc ad Sventopuleum Moraviæ Principem ſcribit Epiſtolam, qua Methodium laudat, eique permittit, Miſſas & divina officia Slavonice celebrare.

„ Sanctam Romanam Eccleſiam tenere, & in Sanctis ſex venerabilibus Synodis a Sanctis Patribus, ſecundum Evangelicam Chriſti Dei noſtri auctoritatem, promulgatum atque traditum conſtat. Ille autem profeſſus eſt, ſe juxta Evangelicam & Apoſtolicam doctrinam, ſicuti Sancta Romana Eccleſia docet, & a Patribus traditum eſt, tenere & pſallere. Nos autem illum in omnibus Eccleſiaſticis doctrinis & utilitatibus orthodoxum & proficuum eſſe reperientes; vobis iterum ad regendam commiſſam ſibi Eccleſiam Dei remiſimus, quem veluti Paſtorem proprium ut digno honore & reverentia, lætaque mente recipiatis, jubemus: quia noſtræ Apoſtolicæ auctoritatis præcepto, Archiepiſcopatus ei privilegium confirmavimus, & in perpetuum, Deo juvante, firmum manere ſtatuimus, ſicuti Anteceſſorum noſtrorum auctoritate, omnium Eccleſiarum Dei jura & privilegia ſtatuta & firmata conſiſtunt; ita ſane, ut juxta Canonicam traditionem, omnium negotiorum Eccleſiaſticorum curam habeat ipſe, & ea, velut Deo contemplante, diſpenſet. Nam populus Domini illi commiſſus eſt, & pro animabus eorum hic redditurus erit rationem. Ipſum quoque Presbyterum Wichinum, quem nobis direxiſti, electum Epiſcopum conſecravimus Sanctæ Eccleſiæ Nitrenſis, quem ſuo Archiepiſcopo in omnibus obedientem, ſicuti Sancti Canones docent, eſſe jubemus: & volumus, ut pariter cum ipſius Archiepiſcopi conſenſu & providentia, alterum nobis apto tempore utilem Presbyterum vel Diaconum dirigas, quem ſimiliter in alia Eccleſia, in qua Epiſcopalem (a) Sedem noveris eſſe neceſſariam, ordinemus Epiſcopum, ut cum his duobus a nobis ordinatis Epiſcopis præfatus Archiepiſcopus veſter, juxta decretum Apoſtolicum, per alia loca, in quibus Epiſcopi honorifice debent & poſſunt exiſtere, poſtmodum valeat ordinare. Presbyteros vero, Diaconos, ſeu cujuſcumque Ordinis Clericos, ſive Sclavos, ſive cujuslibet gentis, qui intra provinciæ tuæ fines conſiſtunt, præcipimus eſſe ſubjectos & obedientes in omnibus jam dicto confratri noſtro Archiepiſcopo veſtro, ut nihil omnino præter ejus conſcientiam agant. Quod ſi contumaces & inobedientes exiſtentes,

a *Veſtiam*.

„ tes, ſcandalum aliquod, aut ſchiſma facere præſumpſerint, „ & poſt primam & ſecundam admonitionem ſe minime correxerint, quaſi zizaniorum ſeminatores ab Eccleſiis & finibus veſtris, auctoritate noſtra, præcipimus eſſe procul abjiciendos, ſecundum auctoritatem capitulorum, quæ illi dedimus, „ & vobis direximus. Literas denique Sclavonicas a Conſtantino quodam (*a*) Philoſopho repertas, quibus Deo laudes „ debite reſonent, jure laudamus; & in eadem lingua Chriſti Domini noſtri præconia & opera ut enarrentur, jubemus. „ Neque enim (*b*) tribus tantum, ſed omnibus linguis Dominum laudare, auctoritate ſacra monemur, quæ præcipit, „ dicens: Laudate Dominum omnes gentes, & collaudate „ eum omnes populi. Et Apoſtoli repleti Spiritu Sancto locuti ſunt omnibus linguis magnalia Dei. Hinc & Paulus „ cœleſtis quoque tuba inſonat, monens: Omnis lingua confiteatur, quia Dominus noſter Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei „ Patris. De quibus etiam linguis in prima ad Corinthios Epiſtola ſatis & manifeſte nos admonet; quatenus linguis loquentes, Eccleſiam Dei ædificemus. Nec ſane fidei, vel doctrinæ aliquid obſtat, ſive Miſſas in eadem Sclavonica lingua „ canere, ſive ſacrum Evangelium, vel Lectiones divinas novi & veteris Teſtamenti bene tranſlatas & interpretatas legere, aut alia horum officia omnia pſallere: quoniam qui fecit „ tres linguas principales, Hebræam, ſcilicet, Græcam, & „ Latinam, ipſe creavit & alias omnes ad laudem & gloriam „ ſuam. Jubemus tamen, ut in omnibus Eccleſiis terræ veſtræ „ propter majorem honorificentiam Evangelium Latine legatur, & poſtmodum Sclavonica lingua tranſlatum in auribus „ populi Latina verba non intelligentis annuncietur; ſicut in „ quibuſdam Eccleſiis fieri videtur; &, ſi tibi, & judicibus tuis

a *Quodam*. Pagius ad ann. 880. num. 6. Certum eſſe debet, pro *Conſtantino quodam Philoſopho*, legendum eſſe *Conſtantino quondam Philoſopho*, quia amanuenſes lineolas breviationis cauſa ponendas non raro omiſerunt. Cyrillum autem ſive Conſtantinum, hoc anno 880. in vivis non fuiſſe, colligitur ex hac ipſa Joannis Papæ Epiſtola: Quid enim præter Wichinum neceſſe fuiſſet tertium ordinari Epiſcopum, cum quo Methodius conſecrare poſſet, ſi in vivis fuiſſet Conſtantinus ſive Cyrillus? non ne ipſum conſecraſſet Pontifex? At Henſchenius dum ait: „ Si in vivis fuiſſet Conſtantinus ſive „ Cyrillus qui ſenior Archiepiſcopus erat „: fallitur, ut ſupra eſt demonſtratum. Cyrillus enim non fuit Epiſcopus, ſed Romæ jam obierat in monachico inſtituto.

b Ideſt, Hebraica, Græca, & Latina.

Digitized by Google

„ tuis placet, Miſſas Latina lingua magis audire, præcipimus,
„ ut Latine Miſſarum tibi ſolemnia celebrentur.

XII. Ex Joannis Papæ Epiſtolis convincitur mendacii Auctor Græcus Vitæ Clementis Epiſcopi Bulgariæ, qui Methodium ad Græcorum Schiſma pertrahere, & Latino erroris arguere fatagit.

Ex hac Joannis Papæ Epiſtola colligitur, quàm mendaciter auctor Græcus aſſerat, Latinos a doctrina Methodii abhorruiſſe, eundemque Methodium Græcanicis potius erroribus, quàm diſſeminandæ Romanæ Orthodoxæ fidei operam impendiſſe. Colligitur etiam, paulo poſt annum 880. Schiſmaticos Græcos, Goraſdum pſeudo-Epiſcopum ejuſque Sacerdotes, ab Orthodoxa, quam Methodius Archiepiſcopus Vvichinuſque Epiſcopus profitebantur atque prædicabant doctrina deficientes, eorumdem Antiſtitum cura juſſuque Sventopulchi Ducis è Moravia fuiſſe ejectos, juxta illud Joannis Papæ monitum: „ Presbyteros, Diaconos, ſeu cujuſcumque ordinis Clericos, ſive Sclavos, ſive cujuſlibet gentis, qui intra provinciæ tuæ fines conſiſtunt, præcipimus eſſe ſubjectos & obedientes in omnibus jamdicto confratri noſtro Archiepiſcopo veſtro, ut nihil omnino præter ejus conſcientiam agant. Quod ſi contumaces & inobedientes exiſtentes, ſcandalum aliquod aut Schiſma facere præſumpſerint... ab Eccleſiis & finibus veſtris, auctoritate noſtra, præcipimus eſſe procul abjiciendos „. Quare nugatur inſanus iſte Græculus, dum, ejecto e Moravia Schiſmatico Goraſdo, exclamat, *o labores & certamina Methodii, & Trinitas in proprietatibus confuſa!* perinde ac ſi Methodius pro Græcorum Schiſmate ſtetiſſet, qui Schiſmaticos potius Græcos e finibus Moraviæ abjiciendos curaverat, & quaſi Trinitas a Latinis Spiritum Sanctum ex Patre Filioque tamquam ab uno principio procedere aſſerentibus, in proprietatibus confunderetur, quam potius Græci Schiſmatici confundebant, dum Spiritus Sancti proceſſionem a Filio negantes, eundem Sanctum Spiritum conſequenter a Filio minime diſtinguerent, uti recte a Theologis demonſtratur.

XIII. Bulgariæ Reges a Græcis ad Romanam Eccleſiam confugiunt. Eorum ſeries. De Clemente, Damiano, Davide & aliis Bulgarorum Epiſcopis.

Quod autem *Clemens*, Goraſdi ſucceſſor, ante ann. 886. ſive ante obitum Baſilii Macedonis, in Bulgaria, ubi ſedebat Græcorum Schiſmaticus Præſul, in vivis eſſe deſierit, aut ſaltem inde a Bulgaris ejectus fuerit, intelligitur ex iis, quæ ſupra indicavi de Bulgaris ſub Leone Baſilii filio a Græcorum amicitia deficientibus, Romanæque Eccleſiæ toto tempore, quo Simeon Bulgarorum Rex vixit, ſeſe rurſum ſponte ſubmittentibus. Nam

Clementem quidem Schiſmaticum fuiſſe, ex ejus vita conſtat, quam ex Græco Vat. MSS. Codice 1409. a fol. 348. pag. 2. legere eſt. Bulgaros vero ſub Simeone Bulgariæ Rege a Græcis defeciſſe, & ad Sanctam Romanam Eccleſiam rediiſſe, obſervat Quienus Tom. 2. Orient. Chriſt. pag. 283. notatque tempus his verbis: „ Id quod Leone Sapiente (*a*) Baſilii Macedo-„ nis filio Imperatore contigiſſe reor, qui quum Turcas, & „ infideles alios populos, in Bulgarorum gentem concitaſſet, „ in cauſa fuit, ut Bulgari, inito conſilio, ad Romanos Pon-„ tifices conceſſerint, auxilii inde petendi gratia „ Joannicius quoque, ſive Calo-Joannes, qui Bulgarorum Rex erat ante ann. 1198. in literis (*b*) ad Innocentium III. Papam datis anno 1202. teſtatur, *Petrum & Samuelem* unacum aliis aliquot anteceſſoribus Regibus a Romano Pontifice coronam Regni accepiſſe, & cum ditionibus ſuis Romanæ Sedi obnoxios fuiſſe: „ Hoc „ autem petit imperium noſtrum ab Apoſtolica Sede, ut nos ſi-„ mus in Eccleſia Romana ſicut Matris filialitate firmati: in pri-„ mis petimus ab Eccleſia Romana Matre noſtra coronam & ho-„ norem tamquam dilectus filius, ſecundum quod Imperatores „ noſtri veteres habuerunt, unus fuit Petrus, alius Samuel, & „ alii, qui eos in imperio præceſſerunt, ſicut in libris noſtris „ invenimus eſſe ſcriptum „. Idem in diplomate (*c*) de obſequio Romanæ Eccleſiæ ac Summo Pontifici exhibendo dato anno mundi 6712. Indict. 7. hoc eſt, anno Chr. 1204., præter Petrum & Samuelem nominat etiam Simeonem, ſic inquiens „ In „ nomine Patris &c. Quum placuit Domino noſtro Jeſu Chri-„ ſto me Dominum & Imperatorem totius Bulgariæ & Blaciæ „ facere, inquiſivi antiquorum noſtrorum ſcripturas & libros, „ & beatæ memoriæ Imperatorum noſtrorum prædeceſſorum „ leges, unde ipſi ſumpſerunt Regnum Bulgarorum & firmamen-„ tum Imperiale coronam ſuper caput eorum, & Patriarcha-„ lem benedictionem: & diligenter perſcrutantes, in eorum „ invenimus ſcripturis, quod beatæ memoriæ illi Imperatores „ Bulgarorum & Blacorum, Simeon, Petrus & Samuel, & „ no-

a Leo ſapiens Baſilio patri die 1. Martii 886. defuncto ſucceſſit: imperavitque uſque ad xi. Maji 911. quo obiit.

b Exſtant in Regeſto Epiſtolar. Innoc. III. PP. lib. 5. Epiſt. 115.

c In Geſtis Innocen. III. cap. 70.

„ (*a*) noſtri prædeceſſores, coronam imperii eorum, & Patriarchalem benedictionem acceperunt a Sanctiſſima Dei Romana Eccleſia, & ab Apoſtolica Sede, principe (*b*) Apoſtolorum Petro „. Qui hic memorantur *Simeon*, *Petrus*, & *Samuel*, ſubſequuti ſunt *Michaëlem Boriſem*, eum ſcilicet Bulgarorum Regem, qui poſt (*c*) *Preſiamum* proximus eo tempore regnabat in Bulgaria, quo *Bogoris*, dictus *Michael*, primus Rex Chriſtianus, abdicato regno, monaſticum amplexus inſtitutum, in cœnobio Angelicam vitam ducebat. Etſi autem, *Michael Boriſes*, teſte Græco Indicis Antiſtitum Bulgariæ auctore, *Clementi* Schiſmatico Bulgariæ Epiſcopo ſic favit, ut ei conceſſerit *tertiam partem Regni ſui curare, a Theſſalonica ſcilicet, uſque ad Hierico & Bannina ſive Sepiati regionem*: *Simeon* tamen, qui, Boriſe defuncto, Regnum Bulgariæ accepit, rejecta Græcorum amicitia, ejectoque, ut videtur, Clemente Græcanicis Dogmatibus addicto Antiſtite, (poſt Baſilii Imperatoris obitum, quum Leo Imperium iniiſſet,) & ſibi coronam Regni, & Archiepiſcopo, cujus nomen ignoratur, Pontificalem dignitatem, ab Apoſtolica Sede petiit & obtinuit: idque ipſum poſtea factum a Simeonis proximis ſucceſſoribus *Petro* & *Samuele*, uti Calo-Joannes Bulgarorum Rex teſtatur. Nam *Petrus* quidem initis cum Romano Lacapeno anno 927. fœderibus, ut ſupra dixi, quam antea ſibi & Damiano Archiepiſcopo a Græcis con-

 firma-

a Delendum, &.

b *Principis Apoſtolorum Petri*, ſeu, *et à Principe Apoſtolorum Petro*.

c Sub Baſilio Imperatore regnarunt in Bulgaria, I. *Bogoris*, dictus *Michael*, qui poſt annum 879. abdicato Regno, Monachum induit: exſtat enim ad ipſum Epiſtola Joannis VIII. Papæ ordine 192. data 18. Julii Ind. XII. hoc eſt anno 879. qua eum Regem appellat doletque ab Eccleſia Romana ad Græcos defeciſſe. II. Filius natu major, quem quum Bogoris pater ad idola rediiſſe comperiſſet, Sacro habitu depoſito, & reſumto militiæ cingulo, adſociatis ſibi Deum timentibus, bello captum, oculiſque privatum, in carcerem detruſit, filio juniore Preſiamo conſtituto. III. *Preſiamus*, quocum, & Blaſtimiro Serviæ principe bellum interceſſit: in quo cladem paſſus eſt Preſiamus, teſte Porphyrogenito Admin. Imperio cap. 32. IV. *Michael Boriſes*, *Voriſes* & *Burichius* dictus, Preſiami filius: qui quum acceptam a patre cladem ulturus, filios Blaſtimiri aggreſſus eſſet, ab iis profligatus eſt, capto inſuper Blaſtimiro filio, ac XII. Vœvodis, quos ut redimeret, pacem cum Serviis componere coactus eſt. Atque hi quidem quatuor Reges ſub Baſilio regnavere uſque ad ann. 886. uti ex Porphyrog. Adm. Imper. cap. 32. colligere licet. V. *Simeon*, Vladimiri ante Bogorim regis filius, qui firmato cum Serviæ Principibus fœdere, cum Leone Imp. ann. 888. grave bellum ſuſcepit. Cetera ejus geſta vide apud Cangium in Famil. Dalmat. cap. 6. num. 20.

firmari curaverat dignitatem, rupta poſtea (*a*) ſub Nicephoro Phoca Imp. anno 967. pace, ad Romanæ una cum ſuo Archiepiſcopo ſinum rediit Eccleſiæ: hinc idem Damianus, tamquam a caſtris Græcorum deficiens, in Indice Bulgariæ Antiſtitum dicitur a *Joanne* (*b*) *Zimiſce*, qui menſe Decembri exeuntis anni 969. Nicephoro cæſo Imperium inierat, *deſtitutus*. *Samuel* (*c*) vero, qui & *Mocrus*, deficiente Petri Regis ſtirpe, Bulgarico Regno ſuſcepto, poſt Joannis Zimiſcæ obitum, quum Baſilius & Conſtantinus Romani junioris filii anno 976. Imperatores inaugurati eſſent, Romanis exercitibus adverſus Sclerum occupatis, Græcorum provincias ab anno 980. infeſtare non deſtitit uſque ad annum 1015. quo extinctus eſt. Quienus in animadverſione ad Damianum, qui Clementi ſucceſſiſſe dicitur „ Temporum ratio (inquit) minime patitur, „ ut Clementi, qui ſub Baſilio Macedone Bulgarorum Eccleſiæ „ præfuit, proxime ſucceſſerit Damianus, qui ſub Joanne „ Tzemiſce ſedebat, hoc eſt, poſt annos fere nonaginta ab obitu Baſilii. Alios proinde intermedios omiſit Auctor, qui illi „ ſatis comperti non erant propter frequentia bella, quibus „ Bulgari a Byzantinis diſſidebant „. Ego quoque Quieno ſubſcribo: nam inter *Clementem* & *Damianum*, ideſt inter annum 886. quo poſt Baſilii obitum, Simeon Bulgariæ princeps dejecto Clemente, arma in Græcos movere cœpit, & inter

a Nicephorus ſub annum Imperii IV. Chr. 967. Ind. X. quum Petrum Bulgarorum Regem, per literas eſſet adhortatus, ut Turcis Iſtrum trajicere & in Græcorum agros irrumpere molientibus obſiſteret, id Petrus variis adhibitis prætextibus denegavit. Qua repulſa offenſus Nicephorus, per Calocyrum Cherſoneſi Principis filium, Sphedoſtlavum Ruſſiæ Principem, munerum officiorumque pollicitationibus, ad bellum Bulgaris inferendum ſollicitavit. Ruſſi obſecuti, ſub Auguſtum menſem Ind. XI. in Bulgariam impreſſione facta, complura oppida ac caſtella ſolo adæquant, prædaque ingenti potiti, eodem modo atque etiam aliquanto durius anno proxime inſecuto Bulgaros tractant: quibus in bellis capti a Ruſſis Boriſes & Romanus, Petri filii. Cetera vide apud Cangium Famil. Dalmat. cap. 6. num. XXI.

b Quin potius, *ſub Joanne Zimiſce a Græcis deſtitutus*: nam Zimiſces Latinis favebat, Nicephorus iis adverſatus fuerat.

c De *Samuele* Rege, ejuſque filio *Gabriele*, qui & *Radomirus* & *Romanus* dictus eſt, necnon de *Joanne Vladiſlao*, Aaronis Samuelis fratris filio, qui poſt Samuelem ab anno 1015. ad 1019. regnarunt, vide eund. Cangium num. XXIII. XXIV. & XXV. Continuum ii bellum cum Græcis geſſere, donec Baſilius Imperator, univerſa Bulgaria ſubacta, Coſtantinopolim reverſus, Urbem per Auream portam, triumphantis ſpecie, ingreſſus, præeuntibus Maria Joannis Uladiſlai Regis uxore, & filiabus, & reliquis Bulgaris, in æde Sophiana ob conceſſam victoriam gratias egit. id peractum anno mundi 6527. Chr. 1019. Exinde Bulgari trans Danubium in Ruſſiam inferiorem tranſlati, & Bulgaroctoni cognomen Baſilio inditum.

Digitized by Google

inter annum circiter 970. quo Damianus a Joanne Zimiſca deſtitutus dicitur, duo ſaltem aut tres alii Archiepiſcopi in Bulgaria ſederint, neceſſe eſt, Patriarchalem (ut inquit Rex Calo-Joannes,) ſeu potius Archiepiſcopalem benedictionem a S.R.E. accipientes: quorum proinde nomina Græcus Schiſmaticus Indicis illius auctor ſilentio obruit. Nec mirum: nam idem Auctor omittit *Davidem*, qui ſub Joanne Vladiſlao Bulgariæ Rege & Baſilio Bulgaroctono Imp. Archiepiſcopus Bulgaris præerat inter annum 1015. & 1019. uti Jo: Scylitzes Curopalata pag. 91. & 92. & Cedrenus pag. 710. & 712. tradunt. Verba Cedreni accipe. „ Etenim quandiu Trymalia (*a*) & viciniores „ Serviæ partes in poteſtate Bladimiri (gener is fuit Samue- „ lis) manſerunt, hominis juſti ac pacis & virtutis ſtudioſi, „ pacatum fuerat Dyrrhachium. At poſtquam Joannes (*b*) „ Gabrielem (*c*) interfecit, deceptumque falſis juramentis „ Bladimirum, & opera Davidis Bulgarorum (*d*) Archie- „ piſcopi ſe dedentem, paulo poſt perfide necavit, magnope- „ re Dyrrachiana res concuſſa atque perturbata eſt, quod Jo- „ annes urbem eam identidem per ductores ſuos, aliquando „ etiam præſens oppugnaret. *Et pag.* 712. Simul atque Strum- „ pitzæ Imperator appropinquavit, ad eum venit Davidus „ Bulgariæ Archiepiſcopus, cum literis Mariæ, morte (*e*) „ Joannis Viduæ, promittentis ſe, modo certa quædam po- „ ſtulata obtineret, Bulgaria ceſſuram „. Hunc *Davidem* Quienus *Germano* & *Philippo* poſtponit; *Joanni* autem atque *Leoni* præmittit. Verum quum ex Archiepiſcoporum Indice non appareat, quo anno *Germanus* & *Philippus* ſederint; quumque *Leonis*, qui Joannem excepit, ætas tum ex tribus ejus Epiſtolis de *Azymis & jejunio ſabbatorum adverſus Latinos*, ſub Mi-

a Leg. *Triballia*, uti apud Curopal. pag. 91.

b Jo: Bladiſthlabus ſeu Vladiſlaus Aaronis filius, Gabrielem Samuelis filium interfecit die 24. Octob. 1015. poſtquam is regnaſſet ann. 1. menſ. 1. dies 10. Cangius Fam. Dalm. cap. 6. num. 24.

c Græc. text. Γαβριὴλ παρὰ τοῦ Ἰωάννου ἀναιλετο, *Gabriel a Joanne cæſus eſt*. Latinus Cedreni interpres pro *Gabriele*, perperam habet *Samuel*: & interpres Curopalatæ, *poſtquam Gabriel a Jo: impeditus fuit*, non recte.

d Latinus Curopalatæ interpres pag. 91. „ Sed poſtquam Gabriel a Joanne impedi- „ tus fuit, & ipſe Bladimirus violato fœdere deceptus, fide habita, jurejurando a Jo: dato per Davidem principem Bulgariæ Epiſcopum ſe ipſum traduxit, & paulo poſt interfectus eſt, multum res illæ perturbatæ ſunt, &c.

e Græc. tex. Μαρίας τῆς Ἰωάννου γυναικὸς, *Mariæ Joannis uxoris*.

Michaële Cerulario editis colligatur; tum manifeſte conſtet ex Curopalata pag. 123. & ex Cedreno (*a*) pag. 792. qui eum poſt obitum Conſtantini Monomachi ſub Theodora Auguſta anno 1054. interiiſſe ſcribunt: videtur poſt Davidem potius, quam ante illum, Bulgarorum Archiepiſcopos fuiſſe *Germanum*, & *Philippum*: & conſequenter his ſucceſſiſſe *Joannem* Debrenſis Deiparæ cœnobii Præpoſitum, & *Leonem*, *Eccleſiæ Cp̄næ Chartophylacem*. Nam extinctis Samuele, Gabriele, & Joanne Bulgarorum Regibus, quum Baſilius & Conſtantinus fratres Bulgaria potiti eſſent, vero propius eſt, poſt Davidis mortem, ceteros Bulgariæ Antiſtites a Byzantinis Imperatoribus fuiſſe inſtitutos, Germanum, inquam, Philippum, Joannem, Leonem, Theodulum, & reliquos in Græco Indice enumeratos.

XIV. Methodius in Moraviam reverſus, quemdam ſibi adverſantem offendit Epiſcopum an. 881.

Ad Methodium revertor. Hic a Joanne Pontifice unacum Vvichino conſecrato Nitrenſi Epiſcopo in Moraviam Archiepiſcopus miſſus, literas Pontificias menſe Junio anno 880. ad Sphontoplucum Principem detulit, quarum ſupra facta eſt mentio. Ibi quum Paſtorale munus ſedulo exequeretur, quædam ſibi contigiſſe, per literas ad eundem Pontificem ſignificavit, quæ ipſum valde contriſtarunt. Id patet ex Joannis Papæ Epiſtola 268. ad eundem *Methodium Archiepiſcopum*, data x. *Kal. Apr. Ind.* xiv. hoceſt, anno 881. qua gratulatur ei de Orthodoxæ fidei cultu, eumque conſolatur, inquiens: „ Paſtoralis „ ſollicitudinis tuæ curam, quam in lucrandis animabus fide„ lium, Domino Deo noſtro exhibes, approbantes, & Ortho„ doxæ fidei te cultorem ſtrenuum exiſtere contemplantes, ni„ mis in eodem Domino jucundamur, & ei immenſas laudes & „ gratias agere non ceſſamus; quia (*b*) te magis ac magis in „ ſuis mandatis accendat, & ad Sanctæ ſuæ Eccleſiæ profectum „ ab omnibus adverſitatibus clementer eripiat. Verum auditis „ per tuas literas variis caſibus vel eventibus tuis, quanta com„ paſſione tibi condoluerimus, ex hoc advertere poteris, in „ quo te coram nobis poſitum, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ do„ ctrinam, juxta Sanctorum Patrum probabilem traditionem, „ ſequi debere monuimus, & tam Symbolum, quam rectam

„ fidem

---

a Cedren. pag. 792. „ Quin etiam Leone Bulgarorum Epiſcopo vita functo, in „ ejus locum (*Theodora*) creavit Theodulum Monachum ex Iconio, &c.

b Qui te.

„ fidem a te docendam & prædicandam ſubdidimus; noſtriſque
„ Apoſtolicis literis glorioſo Principi Sfentopulcro, quas ei aſ-
„ ſeris fuiſſe delatas, hoc ipſum ſignificavimus: & neque aliæ
„ literæ noſtræ ad eum directæ ſunt, neque Epiſcopo illi pa-
„ lam, vel ſecreto aliud faciendum injunximus, & aliud a te
„ peragendum decrevimus. Quanto minus credendum eſt,
„ ut ſacramentum ab eodem Epiſcopo exegerimus, quem ſal-
„ tem levi ſermone ſuper hoc negotio allocuti non fuimus.
„ Ideoque ceſſet iſta dubietas, & Deo cooperante, ſicut Evan-
„ gelica & Apoſtolica ſe habet doctrina, Orthodoxæ fidei cul-
„ tum fidelibus cunctis inculca, ut de labore tui certaminis, Do-
„ mino Jeſu Chriſto fructum afferas abundantem; & gratia ejus
„ remuneratus, mercedem recipias competentem. Ceterum
„ de aliis tentationibus, quas diverſo modo perpeſſus es, noli
„ triſtari: quin potius hoc, ſecundum Apoſtolum, omne
„ gaudium prorſus exiſtima. Quia ſi Deus pro te, nemo eſſe
„ poterit contra te. Tamen, quum, Deo duce, reverſus
„ fueris, quidquid enormiter adverſum te eſt commiſſum,
„ quidquid jam dictus Epiſcopus contra ſuum miniſterium in te
„ exercuit; utramque audientiam coram nobis diſcuſſam, adju-
„ vante Domino, legitimo fini trademus, & illius pertina-
„ ciam, judicii noſtri ſententia, corripere non omittemus.

XV. Quiſnam ille Epiſcopus, Methodii adverſarius? & quam ob cauſam?

Quiſnam is Epiſcopus fuerit, & quid adverſus S. Methodium & contra ſuum ipſius miniſterium exercuerit, Joannes Papa non ediſſerit. Ex contextu tamen videtur *Wichinum* deſignare, aut certe *Engelmarum* Patavienſem, ſive *Theotmarum* Salisburgenſem Epiſcopos. Wichinus enim ab eodem Pontifice conſecratus Epiſcopus, & in Moraviam anno ſuperiore miſſus, aut Methodio tamquam Archiepiſcopo ſubeſſe detrectarit; aut permiſſam Moravis a Pontifice in ſacris celebrandis (juxta Methodii inſtitutum) Slavicam linguam, quum ipſe Alemannus eſſet, non modo non probarit, ſed etiam conjuncto cum Bajoariis Epiſcopis ſtudio, damnare auſus ſit. Recole quæ ſupra cap. 3. num. XI. ex Epiſtolis Moguntini & Salisburgenſis Archiepiſcoporum ad Joannem IX. Papam datis obſervavi; Wichinum ſcilicet ex Nitrienſi Epiſcopatu in Patavienſem tranſlatum fuiſſe: item quæ ex Fragmento de *Converſione Bojorum* & *Carentanorum* recitavi de Eccleſiæ Juvavenſis Clericis Metho-

thodium (a) accuſantibus, quod „ noviter inventis Slavi-
„ nis literis, Linguam Latinam doctrinamque Romanam,
„ atque literas auctorabiles *Latinas Philoſophice* ſuperducens,
„ vileſcere feciſſet cuncto populo ex parte Miſſas & Evange-
„ lia, Eccleſiaſticumque officium illorum, qui hoc Latine ce-
„ lebrabant „. Non a vero proinde abhorret, tam Wichinum quam Bajoarios Epiſcopos moleſtiam Methodio Archiepiſcopo creaſſe; hos quidem, quia Archiepiſcopatum apud Moravos inſtitutum ægre ferebant; Wichinum autem, quia quum is Alemannus, non Slavus aut Græcus eſſet, Slavicæ linguæ præ Latina uſum a Methodio Græco homine diuque inter Slavos verſato, in Eccleſiaſticis officiis inductum, minime probabat.

Atque hic juverit quæ Hanſizius in hanc ſententiam ſcribit, ea recitare. Sic igitur Tom. I. Germaniæ ſacræ pag. 164. de Methodio habet, poſtquam is Romam citatus, abſolutus, & in Archiepiſcopatu Moravenſi confirmatus eſſet, adjuncto ſuffraganeo Nitrenſi Wichingo. „ Atque hiſce molitionibus, quæ
„ in ſeſe conſutæ erant, diſcuſſis, Methodius velut triumpha-
„ bun-

a His addi poteſt, quod a Thoma Archid. Spalatenſi cap. 16. in vita Laurentii Archiepiſcopi narratur de Synodo in Dalmatia habita, in qua Sanctus Methodius tamquam hæreticus traducitur ob linguæ Slavicæ uſum in divinis officiis invectum. Verba ejus recito ex cod. Vaticano 7019. fol. 15. pag. 2. „ Temporibus Domini Laurentii Archiepiſcopi quædam execrandi Schiſmatis fuit ſuborta contentio in Dalmatiæ „ & Chorvatiæ Regno. Fuerat ſiquidem tempore Domini Alexandri Papæ & Joannis „ deceſſoris Laurentii ſupradicti a Domino Maynardo quondam Pomposiano Abbate „ & poſtea Epiſcopo Cardinali, quædam Syoodus omnium Prælatorum Dalmatiæ & „ Chroatiæ multum ſolemniter celebrata: in qua multa fuerunt conſcripta Capitula. „ Inter quæ ſiquidem hoc firmatum eſt & ſtatutum, ut nullus de cetero in lingua „ Sclavonica præſumeret divina myſteria celebrare, niſi tantum in Latina & Græca: „ nec aliquis ejuſdem linguæ promoveretur ad ſacros: dicebant enim, Goticas literas a quodam Methodio hæretico fuiſſe repertas, qui multa contra Catholicæ fideĩ „ normam in eadem Sclavonica lingua manendo conſcripſit. Quam ob rem divino „ judicio repentina dicitur morte fuiſſe damnatus. Denique quum hoc ſtatutum Synodali fuiſſet ſententia promulgatum, & Apoſtolica auctoritate firmatum, omnes Sa-„ cerdotes Sclavorum magno ſunt mœrore confecti, omnes quippe eorum Eccleſiæ „ clauſæ fuerunt: ipſi a conſuetis officiis ſilverunt „. Joannes Archiepiſcopus præfuit ab anno 1050. uſque ad ann. 1059. ſedentibus Victore II. Stephano IX. Nicolao II. Laurentius Archiepiſcopus præfuit ab anno 1059. uſque ad ann. 1099. ſedentibus Nicolao II. Alexandro II. Gregorio VII. Victore III. Urbano II. Paſchali II. quemadmodum ſcribit Farlatus Tom. I. Illyrici ſacri pag. 134. Mendum itaque aut in Catalogo Archiepiſcoporum, aut in epocha ejus Synodi, quæ dicitur ſub Jo: Archiep. & Papa Alexandro II. celebrata, quum in Catalogo Joannes tempora Alexandri Papæ non attigiſſe dicatur. Alexander quippe anno 1061. Pontificatum init. Graviſſimus quoque error illius Synodi, in qua Sanctus Methodius pro hæretico habitus eſt, quum Joannes VIII. Papa Slavicæ linguæ uſum ei conceſſerit. Sed de his poſtea ſermo redibit.

,, bundus ad Eccleſiam ſuam Vvellegradenſem revertit, ſe-
,, cum adducens Epiſcopum Nitrenſem Vvichingum; ſimul
,, adverſum Patavienſes & quicumque eorum reſpectu obedien-
,, tiam Methodio detrectarent, graviſſimo Papæ decreto com-
,, munitus. Sed nondum erant in portum res Methodii ſub-
,, ductæ, quin ſtatim extitere adverſarii, qui moleſtiam viro
,, ſancto quantam exhibuerint, ipſe queribundis ad laudatum
,, Joannem (*Papam*) literis anno ſequenti 881. eidem ſignifi-
,, cavit. In his queſtus de quodam Epiſcopo, qui contra mini-
,, ſterium ſuum varia in ſe perpetraverit, authoritate Pontifi-
,, cis prætexta: quem Epiſcopum apparet alium haud eſſe a
,, Vvichingo Nitrenſi; id quod literæ Joannis ad Methodium
,, conſolatoriæ non obſcure deſignant, quæ non aliud, quam
,, negotium Romæ cum Methodio tractatum reſpicere viden-
,, tur: ubi inficiatur Pontifex ſe novum quid præter ea quæ ibi
,, mandata fuerant, conſtituiſſe: nullas ad Sventibaldum no-
,, vas dediſſe literas, neque aliud quid Epiſcopo illi ſecreto
,, mandaſſe. Vvichingus enim cum Methodio redux forte di-
,, verſam inierat Miniſterii viam, ſeu pro lingua, ut videtur,
,, Slavica uſurpando Latinam, ſeu quid aliud ſuberat; idque
,, authoritate Pontificis ſe factitare ferebat; quo Methodius in
,, ſuſpicionem adductus eſt, aliud fortaſſe fuiſſe per literas
,, Vvichingo, clam ſe, mandatum ,,. Mox recitatis Pontifi-
ciis, quas ſupra exhibui, literis, ſubjungit pag. 165. ,, Hæc ad
,, Vvichingum ſpectare, illud perſuadet, quod alius Epiſco-
,, pus præter eum in Moravia tunc non fuerit Methodii ſuffra-
,, ganeus; præcipue quum diſſidium iſthoc mox ab reditu Me-
,, thodii & Vvichingi contigerit. Sed eam litem ſeu ſponte ad
,, officium redeunte Vvichingo, ſeu judicio Pontificis brevi
,, conſopitam fuiſſe par eſt credere ,,. Demum de Vvichingo
,, hæc addit ibidem: ,, Hic eſt Vvichingus, qui deſerta poſt-
,, modum Cathedra Nitrenſi, ad Arnulphum Imperatorem ſe
,, contulit, factus inde Cancellarius ejuſdem, & poſtremo
,, Epiſcopus Batavienſis poſt Engelmarum.

XVI. Wichinus Nitrenſis Epiſcopus, Arnulphi Imperatoris & Regis Germaniæ Cancella-

Profert idem Hanſizius pag. 167. & ſequenti varia Arnul-
phi diplomata, quibus Vvichingus, tamquam Cancellarius
ſubſcribit. ,, Nimirum, Primum, dat. XIV. Kal. Auguſti An-
,, no Incarn. Dom. 895. Ind. XIII. Anno VIII. Regni Domini

rius, & mox Pataviensis Epiſcopus ineunte anno 897.

„ Arnolphi piiſſimi Regis, Vvichinch Cancellarius ad vicem „ Deotmari Archicapellani recognovit „. Eccleſiæ Friſingenſi Monaſterium Moſabunch in Bajoaria Rex concedit. Alterum, *dat. Ind.* XIV. *die* IV. *Kal. Mart.* pro Monaſterio S. Salvatoris in Monte Amiato, *Romæ dat.* anno 896. *Regni in Francia* IX. *in Italia* III. *Quirichengris* (leg. *Vvichingus*) *ad vicem Themari* (Theotmari) *recognovit*. „ Tertium dat. Idus Decem„ bris Anno Domini 897. Indict. I. Anno Regni Domini Re„ gis Arnolphi XI. Imperii autem III. Actum in civitate Re„ gina (*hoc eſt*, *Ratiſbona*) quo Arnulphus Engelmaro Pata„ vienſi Epiſcopo aream quamdam in urbe Patavia largitur „ Vvichingus Cancellarius ad vicem Theodmari recognovi „. Obiit Engelmarus die poſtremo anni 897. poſtquam Hungari ab Arnulfo contra SventibaldumMoraviæRegem conducti,provincias Diœceſeos affligare cœpiſſent. Itaque quum Vvichingus Arnulpho Germaniæ Regi, & poſtea Imperatori adhæſiſſet, id argumento eſt, & ipſum Latino ſermone Miſſas divinumque officium ſemper celebraſſe, & Sancto Methodio, Metropolitano ſuo, hanc ſaltem ob cauſam, infenſum fuiſſe. Hinc poſt mortem Engelmari, viduata Patavienſi Eccleſia, locus eidem Vvichino datus eſt, favore Imperatoris Arnulphi, quidquid Theodmarus Juvavenſis Archiepiſcopus obſtaret. Initium præfecturæ ejus, ab Hanſizio ad annum ineuntem 898. confertur: qui pag. 166. ex catalogo Cremiſanenſi hæc de Vvichingo adnotata exſcribit: „ Hic Laureacenſem Eccleſiam preſſit, vo„ lens provinciam dividere, & auxilio Sventenbaldi Regis „ Moravorum in Seclavia Metropolim ſuſcitare „. Sventibaldus, Raſticis nepos, Moravorum Rex fuit ab anno 870. ad annum 894. quo obiit: ita enim de ejus obitu refertur in ſupplemento lacunæ Annalium Fuldenſium ad ann. 894. „ Zuen„ tibaldus Dux Maravorum & vagina totius perfidiæ, quum „ omnes regiones ſibi affines dolo & aſtutia perturbando, hu„ manum ſanguinem ſitiens, circumiret, ultimum hortando „ ſuos, ne pacis amatores, ſed potius inimici domeſticis per„ ſiſterent, diem ultimum clauſit infeliciter „ nimirum, poſtquam, Carolo Craſſo ob mentis inopiam Proceribus diſplicente, Arnulphus Regnum Germaniæ anno 887. adeptus, anno 891. bellum cum Sventibaldo reſumens, per annos quatuor

ſignis

ſignis in Moravos illatis, eos demum, ope inprimis Hungarorum, anno 894. fregit, Sventibaldo cæſo, aut, ut alii comminiſcuntur, in ſolitudinem digreſſo. Filii Moymirus, & Sventibaldus, poſt patrem Regnum adiere. Non igitur ſub Sventibaldo patre, ſed auxilio Sventibaldi filii, poſt annum 894. Vvichingus, favore etiam fultus Arnulphi Regis, cujus Cancellarius ab anno 895. eſſe cœperat, *Laureacenſem Eccleſiam preſſit, volens provinciam dividere, & in Seclavia*, ideſt, in Sclavonia, aut in Moravia, ubi Sventibaldi Regnum erat, ut puta, in Nitria, ſeu in Pannonia Arnulpho ſubjecta, in *Patavia* ſcilicet, *Metropolim ſuſcitare*. Hanſizius videtur eorum ſententiam ſequi, qui Seclaviam interpretantur eſſe *Iglaviam*, Moraviæ urbem hodie non ignobilem, ad quam forte Vvichingus Metropolim ſacram a Vvelehrado transferre conſtituerat „. Sed eos conatus (inquit) interrupit everſio *Sventibaldi*, anno ut dixi 894. defuncti aut dejecti. Sed hanc interpretationem a vero Catalogi ſenſu alienam exiſtimo: nam & Methodius Vvelehradienſis Archiepiſcopus uſque ad annum circiter 899. in vivis erat, quemadmodum mox patebit: & Vvichingus Epiſcopus Nitrenſis fuit uſque ad mortem Engilmari Patavienſis, ideſt uſque ad finem anni 897. Igitur ineunte anno 898. quo Vvichingus poſt Engilmari deceſſum, a Nitrienſi ad Patavienſem Eccleſiam, favore Imperatoris Arnulphi, translatus fuit, ſtatim cœpit cogitare de *Archiepiſcopatu adipiſcendo*, utpote Laureacenſi Sede dudum cum Patavienſi conjuncta: id quod idem ipſe Hanſizius indicat, quum pag. 169. dicat: „ Sacerdotio Patavienſi, per mortem Engilmari, fine „ anni 897., viduato, locus Vvichingo datus eſt, favore Im„ peratoris Arnulphi, quidquid Theodmarus Juvavenſis obſta„ ret „. Cur enim Theotmarus Juvavenſis, qui Engilmaro, Hermanico, aliiſque eorum deceſſoribus, necnon Richario Vvichingi ſucceſſori, in Patavienſi Sede ut collocarentur, non obſtiterat, cur (inquam) ægre ferret, Vvichingum ad eam Eccleſiam transferri, niſi quia Vvichingus Metropolitica, Laureacenſi ac Patavienſi Sedibus unitis, jura reſtituere ſatagebat, & aliam a Juvavenſi Metropolim conſtituere? certe Laureacenſis Eccleſia jam ante Juvavenſem Metropolis fuerat: quumque eadem poſtmodum juribus Metropoliticis vacaret, Vvivilone

anno 737. Laureaco Pataviam fugiente; Juvavenſis autem in Metropolim anno 798. erecta eſſet, Laureacenſis Metropolis iterum ſub Eugenio II. Papa & Urolpho Antiſtite, circa ann. 825. reſtituta fuit: Urolpho demum anno 838. defuncto, Metropolitica proinde dignitate a Laureaco ſublata, Patavienſes Antiſtites quamquam ſæpe Juvavenſibus tum de juribus Metropoliticis, tum de finibus diœceſis litem moviſſent, non aliud tamen obtinuere, quam „ ut Aquilonarem Occidentalemque „ oram, qua Spiraza amnis exoritur, & cum altera Spiraza & „ Arabone confluit, Patavienſis Antiſtes haberet, reliqua „ Orientem Auſtrumque ſpectantia procurarentur ab Salisburgenſi „. Vide Hanſizium Tom. I. Germ. ſacr. a pag. 141. uſque ad pag. 155. Quamobrem Theotmarus Salisburgenſis Metropolita, idemque Arnulphi Imperatoris (ut ſupra vidimus) Archicapellanus, tuendis Eccleſiæ ſuæ privilegiis ſemper intentus, non modo non tulit, Vvichingum, prætextu Laureacenſis quondam Metropolitanæ, tunc vero temporis cum Patavienſi unitæ, Metropolitica (quemadmodum contendebat) jura reſtituere; ſed neque paſſus eſt, eundem Patavienſi Eccleſia potiri: Proinde anno, poſtquam ad Patavienſem Sedem translatus fuerat, vix elapſo, Canonicali judicio, Arnulpho Imperatore nequidquam reluctante, illum dejecit, teſte Freheriano Continuatore Annalium Fuldenſium ad ann. 899. in hæc verba: „ Engilmarus Patavienſis Epiſcopus obiit, in cu„ jus locum Vvichingus quidam Alamannus contra inſtituta „ Patrum, prius Marahunenſis ab Apoſtolico deſtinatus Epi„ ſcopus, Rege concedente, ſucceſſit. Sed non multo poſt a „ Deotmaro Archiepiſcopo, ceteriſque ſuffraganeis ſuis, con„ tra voluntatem Regis, Canonicali judicio abjectus, ac Ri„ chardus (leg. *Richarius*) ad eandem Sedem Epiſcopus in „ idipſum tempus ordinatus eſt „.

XVII. Wichingus anno 900. Patavienſem Eccleſiam deſerere compulſus, ad Nitrienſem rediit, aut alibi in Moravia ſedit.

Dejectum Vvichingum Arnulphus Imperator pro viribus ſuffulſit, atque ut ferunt nonnulli Annalium Boicorum ſcriptores, contra vim Theodmari tueri locum juſſit; ſed Arnulpho III. Kal. Decembris exeuntis anni 899. demortuo, exauctorationis decreto vis ſua continuo conſtitit, & Richarius per Synodum Salisburgenſem Eccleſiæ Patavienſi præfectus, poteſtatem ſub anni finem capeſſivit; nam & in literis Epiſcoporum Ba-

Bavariæ ad Joannem IX. Papam anno 900. datis, *Richarius* appellatur *Patavienſis Eccleſiæ Epiſcopus*, & apud Annalium Fuldenſium Continuatorem ad annum ſimiliter 900. *Patavienſis Sedis Epiſcopus*, & denique in diplomate Ludovici Germaniæ Regis, filii Arnulphi, anno 901. vocatur *Vir Venerabilis nomine Richarius Patavienſis Præſul.* Atque his documentis ſuffultus, recte videtur Hanſizius pag. 173. Bruſchium refellere narrantem, „ agitatam interim cauſam Romæ: Richarium enim
„ Epiſcoporum, qui litem ſuam fecerant, ſuffragio adjutum,
„ adiiſſe Summum Pontificem, qui tunc erat Joannes Nonus,
„ & ejus opem adverſus Vvichingum imploraſſe: ſed ejus co-
„ natus Arnulpho ſuperſtite parum efficaces; demum ſub Lu-
„ dovico Arnulphi filio id aſſecutos, ut quoniam Vvichingum
„ Palatina negotia non ſinerent ab Regis latere diſcedere; Ri-
„ charius in partem aliquam Epiſcopatus veniret, atque in op-
„ pido, quod apud Anaſum flumen erat recens extructum,
„ Sedem & Pallium, & nomen Archiepiſcopi Laureacenſis te-
„ neret. Nam & hoc Bruſchius comminiſcitur (*inquit Hanſi-*
„ *zius*) Pallio fuiſſe Richarium, quum eſſet Romæ, ab lauda-
„ to Joanne condecoratum anno 899. eaque dignitate potitum
„ annis tribus, ad annum nempe 902. quo vitæ poſtremo, Ar-
„ chiepiſcopatum Laureacenſem opera ſua quaſi renovatum,
„ Vvichingo reddiderit, qui tamen menſibus quindecim non
„ amplius eo gaviſus ſit, non ultra annum 903. ſuperſtes „.
Hæc Bruſchii (ſubdit Hanſizius) neſcio unde ſumta narratio, quam multis ſcateat aberrationibus, eaque mox refert, docente. Nam & Richarii Romanum iter, in incerto eſt, nemine ullo ejus teſte. In partem Epiſcopatus admiſſum, id enimvero ab geſtis ejus temporis alienum: nam in literis Epiſcoporum Bavariæ ad eundem Joannem IX. Papam, & apud Continuatorem Annalium Fuldenſium, & in diplomate Ludovici, Richarius ut ſupradixi non *Laureacenſis*, non *Archiepiſcopus*, ſed ſimpliciter *Epiſcopus Patavienſis* nominatur. In eo diplomate, quod Ludovicus anno 901. Richario conceſſit, ob damna, per Hungaros illata contribuitur quidem ejuſdem Richarii proviſioni civitas Anaſina, ſed nullum eſt indicium ejus, quod ait Bruſchius, collatam eſſe in locum Sedis Metropolitanæ. Denique Vvichingus utrum in Palatio regio deinceps hæſerit, ſuo

loco

loco ſit ; de quo tamen in Hiſtoria Boica veſtigium nullum. Illud profecto abſque teſte dictum, plane ſomnium eſt, Richario vita functo, Epiſcopatum in ſolidum ad Wichingum poſtliminio rediiſſe. An hoc toleraret Theodmarus cum cæteris Epiſcopis, qui Ludovicum puerum in poteſtate habebant? Id ſcilicet puero dederint, quod Arnulpho patri detrectaverant? Hactenus Hanſizius: qui judicat Vvichingum, e Patavienſi Sede anno 899. dejectum, rediiſſe in Moraviam: ibi novam obtinuiſſe Sedem. Hoc enim colligit ex laudata Theodmari & ſuffraganeorum ad Jo: IX. Papam Epiſtola, in qua ſic Theodmarus cum Papa conqueritur: „ Venerunt de latere veſtro „ tres Epiſcopi, Joannes Archiepiſcopus, Benedictus & Daniel „ Epiſcopi, in terram Sclavorum, qui Maraci (*Moravi*) „ dicuntur: & in nomine veſtro, ut ipſi dixerunt, ordinave„ runt in uno eodemque Epiſcopatu unum Archiepiſcopum & „ tres Suffraganeos ejus Epiſcopos, abſque ſcientia Archiepi„ ſcopi (*Juvavenſis*) & conſenſu Epiſcopi (*Patavienſis*) in „ cujus fuerunt Diœceſi „. Id factum (inquit Hanſizius) paulo poſt, quam Vvichingus de Sede Patavienſi depulſus eſt: ubi pronum eſt conjicere, ipſum fuiſſe præcipuum Moravis auctorem novos Epiſcopos a Pontifice petendi.

XVIII. Joannes Moravorum Archiepiſcopus poſt Methodium: ejuſqueSuffraganei *Benedictus Daniel, & Vichingus.*

Ceterum quum dicat Theodmarus, *unum Archiepiſcopum, & tres ſuffraganeos in Diœceſi Patavienſi ordinatos fuiſſe*, hinc & illud indubitatum ſit, primo, *S. Methodium* ultra annum 899. vitam nequaquam produxiſſe, quum palam ſit, eo ſuperſtite, novum Archiepiſcopum *Joannem*, neque Moravis quærendi, neque Papæ Joanni nono, conſtituendi cauſam fuiſſe. Secundo, Archiepiſcopum illum poſt Methodii obitum exeunte anno 899. vel ineunte 900. Moraviæ a Jo: IX. Papa datum, non alium fuiſſe ab *Joanne*, de quo Præſules Juvavenſis Diœceſeos: „ Venerunt de latere veſtro tres Epiſcopi, Joannes „ Archiepiſcopus, Benedictus & Daniel Epiſcopus in terram „ Sclavorum, qui Moravi dicuntur „. Quidquid in contrarium ſcribat Hanſizius Tom. 2. pag. 141. ubi Wichingum aſſerit Methodii loco ordinatum Archiepiſcopum, his verbis: „ Sed mox novum ei (*Theodmaro Juvavenſi*) negotium præ„ buerunt *Joannes Archiep. cum Benedicto & Daniele Epiſco„ pis, in terram Sclavorum qui Maraci dicuntur*, ab Jo: IX.
„ Pa-

„ Papa principio anni 900. ſubmiſſi: qui ibidem novum Ar-
„ chiepiſcopum cum tribus ſuffraganeis ordinarunt: Archiepi-
„ ſcopum reor Wichingum, qui de ſede nuper Patavienſi deje-
„ ctus, in Maraviam ſe retulit, & per occaſionem demortui
„ Methodii, Metropolim Maravicam reficere ſtuduit „. Iidem ipſi Joannes, Benedictus & Daniel, fuere Archiepiſcopus & duo Epiſcopi, ab Jo: Papa in Moraviam, ad eam ſcil. Diœceſim regendam, miſſi; non autem, ut, tamquam Pontificis Legati, ordinatis Archiepiſcopo & Epiſcopis, Romam redirent. Verba Juvavenſium clariora ſunt, quam ut expoſitione indigeant. Tertio, ex dictis colligitur, tres illos ſuffraganeos *Joanni Archiepiſcopo* adjunctos, eoſdem ipſos eſſe *Benedictum*, & *Danielem* (quorum Theodmarus diſertim meminit) necnon *Vvichingum*: qui proinde aut *Nitravam* in antiquum ſuum Epiſcopatum reverſus, uti Stredowskius in Hiſt. Sacr. Morav. ſcribit: aut ab Jo: Archiepiſcopo in loco aliquo Moraviæ ceterioris Epiſcopus collocatus, quemadmodum idem Hanſizius conjectatur: qui tamen a veriſimilitudine aberrare mihi videtur, dum ibidem ſubjungit, *eo plane tempore contigiſſe id, quod Chronographi prodiderunt, eum voluiſſe Metropolim in Sclavia facere*: & in Catalogo brevi Epiſcoporum Pataventium in Corollariis Tom. 1.
„ Vvichingum anno 899. per ſynodum depoſitum, retuliſſe
„ ſe in Maraviam, ubi Metropolim Maravicam inſtaurare ſtu-
„ duit, creatus, ut videtur, Archiepiſcopus „. Non enim ipſe *Vvichingus*, ſed *Joannes* poſt *Methodium*, creatus fuit Moravorum *Archiepiſcopus*, uti ex laudata epiſtola Theodmari patet: neque Vvichingus tunc temporis *Metropolim in Sclavia facere voluit, quam ipſe teneret*; ſed ab eodem id antea tentatum fuerat, dum Patavienſem Eccleſiam invadens, Metropoliticos ejuſdem Eccleſiæ honores obtendebat: uti ſupra dixi.

XIX. Expenditur Catalogus Olomucenſium Antiſtitum: ubi enumerantur 1. Cyrillus. 2. Methodius. 3. Joannes. 4. Silveſter. 5. Joannes alter ſub Severo Pragæ Epiſcopo ordinatus.

Ex his refellitur Joannis Dubravii, atque Auguſtini circa ſeriem Archiepiſcoporum Moraviæ allucinatio: hi enim contendunt, *primum Moraviæ Archiepiſcopum* fuiſſe *S. Cyrillum*, quem ajunt ab anno 887. per quinque ferme annos Sedem *Vvelegradenſem* rexiſſe, uſque ad annum circiter 892. Alterum deinde *S. Methodium*, Cyrilli fratrem, qui, eodem Cyrillo abdicante ac Romam ſecedente, eam ſedem uſque ad annum Chr-

Chr. 907. obtinuerit: quo anno „ quum Svatoplukus Rex in
„ Clerum ſæviret, omnibuſque ſceleribus & vitiis homo ſan-
„ guinarius flagraret, beatus Methodius gregis ſui perditio-
„ nem ferre non valens, Romam iterum redierit, atque il-
„ lic ex hac luce migraverit, in Eccleſia S. Clementis ſepul-
„ tus „: Tertium Archiepiſcopum, *Joannem* eundemque
Moraviæ Epiſcopum Primum, qui, mortuo, ut ſupra, Ro-
mæ anno 907. „ Sancto Methodio, poſt quinquennii inter-
„ pontificium, in Pontificatu ſucceſſerit, Epiſcopalemque ſe-
„ dem in oppido (a) *Poleſſowicz, in Eccleſia SS. Petri &
„ Pauli Apoſtolorum*, annis ſexdecim fere rexerit, religioſe-
„ que adminiſtraverit, quo tempore Vvenceſlaus, quum Du-
„ catum Bohemiæ moderaretur, ab impio Boleſlao fratre (qui
„ virtutibus ipſius vitæque ſanctimoniæ, regnandi cupiditate
„ æmulabatur) occiſus glorioſam martyrii lauream ſuſcepit „.
Quartum denique Archiepiſcopum „ Silveſtrum, eundemque
„ Moraviæ Epiſcopum ſecundum, Joanni vita defuncto, Epiſco-
„ pales infulas anno Chriſti quadrageſimo ſecundo ſupra non-
„ genteſimum ſuſcepiſſe, Epiſcopatuique decem & novem an-
„ nos præſediſſe „: Nimirum uſque ad ann. 961. „ Poſt cujus
„ mortem (inquit Auguſtinus in ſerie Olomucenſium Epiſcopo-
„ porum) Epiſcopatus Ratiſponenſi Eccleſiæ (quæ tum Bajoa-
„ riorum erat Metropolis) uſque ad annos triginta quinque
„ fuit unitus: (*hoc eſt, uſque ad annum* 996.) Inde vero
„ per Benedictum ſeptimum, tempore B. Adalberti Pragenſis
„ Archiepiſcopi, opera Boleſlai pii, Eccleſiæ Pragenſi anne-
„ xus. quæ unio nonaginta duobus annis duravit, uſque ad
„ Severum Epiſcopum Pragenſem, ac Uratiſlaum Regem Bo-
„ jemiæ primum, cujus opera, annuente Alexandro Pontifi-
„ ce maximo, Epiſcopatus rediit ad Moravos: Quum nempe,
„ conſentiente Severo Pragenſi, ordinatus eſt a Segefrido Mo-
„ guntino, *Joannes* Moravorum Epiſcopus tertius anno ſexa-
„ geſimo tertio ſupra milleſimum „. Hæc Auguſtinus Dubra-
vio conſentiens.

Verùm multa hic a vero prorſus aliena. Ac primo qui-
dem, ſupra demonſtravi, Cyrillum in Monachico habitu &
gra-

a Al. in *Kunowicz*.

Digitized by Google

gradu Presbyterali deceſſiſſe circa annum 868. tametſi ejus vitam nonnulli uſque ad annum 880. producant, nullo teſte, imo auctore vitæ ipſius contradicente. Secundo, oſtenſum eſt, Methodium anno 868. ab Hadriano II. Papa ordinatum fuiſſe *Epiſcopum*, deinde anno 880. *Archiepiſcopum* ab Joanne VIII. unacum *Vvichino* conſecrato Nitrienſi Epiſcopo, in Moraviam miſſum. Tertio, probatum quoque eſt ex Theotmari Juvavenſis & ſuffraganeorum Epiſtola, *Joannem*, poſt Methodii utique obitum, a Joanne IX. Papa creatum *Archiepiſcopum* anno 899. vel 900. unacum Epiſcopis *Benedicto & Daniele*, quum adhuc in vivis eſſet *Vvichinus* Nitrienſis primum, mox *Patavienſis Antiſtes*, demum ſive ad priorem, ſive ad aliam Moraviæ Eccleſiam regreſſus. Ex quibus conficitur, non ſoli *Moraviæ*, ſed etiam Pannoniæ Regibus Moravorum ſubjectæ, necnon & Bohemiæ, præpoſitos fuiſſe Archiepiſcopos & Epiſcopos a nobis ſupra memoratos. Nam *Nitria & Patavia*, quibus Vvichinus præfuit, ad Pannoniam ſpectant; Methodius quoque in Epiſtolis Joannis VIII. Papæ modo vocatur *Moravenſis*, modo *Pannonienſis* Archiepiſcopus: Idem denique Methodius tamquam Slavorum omnium in Bohemia, Moravia, & Pannonia inferiori degentium Archipræſul „ Presbyteros, & Diaconos, ſeu „ cujuſcumque ordinis Clericos, ſive Sclavos, ſive cujuſlibet „ gentis, qui in provinciæ Regibus Moravorum Svatopluco „ ejuſque filiis ſubiectæ finibus conſiſtebant, (ut ſcribit Joan„ nes VIII. Papa,) ordinandi poteſtatem habuit „: ordinavitque etiam in Bohemia ſub Ducibus Boriwojo & Vratiſlao, quemadmodum tradit Dubravius, inquiens: „ Diu ſatis Bojemi „ a privatis Sacerdotibus, ſacrorum religioniſque diſciplinam „ percipiebant „. Nimirum, tandiu, donec Bohemis Epiſcopus a Sede Apoſtolica conceſſus fuit: hoc eſt, uſque ad annum 967. quo Joannes XIII. Papa *Ditmarum primum Pragæ Epiſcopum*, Boleſlao Pio & Mlada ejus ſorore, Sacra Virgine, petentibus, & Ottone Imperatore annuente, a Moguntino Archiepiſcopo conſecrandum juſſit; ea tamen conditione „ ut „ non Ritus aut ſectam Bulgariæ gentis, vel Ruſſiæ, aut Sclavonicæ linguæ, ſed magis inſtituta & decreta Apoſtolica, & „ Ritum Romanum cum Latina lingua ſequeretur „: quemadmodum Coſmas Pragenſis ex depravato ejuſdem Joannis Papæ

diplomate tradit. Nam antea tam in Moravia, quam in Bohemia, Romano quidem Ritu, ſed ſermone Slavonico ſacra peragebantur, inducente hunc morem Methodio, & permittente Joanne VIII. Pontifice, quemadmodum ex epiſtola 247. ejuſdem Papæ ad Svatoplucum Moravorum Regem anno 880. data ſupra retuli. Ac proinde irrefragabili hujuſmodi teſtimonio convincitur, fabuloſum prorſus eſſe, quod Dubravius ait, „ Bojemos a Methodio exegiſſe, ne ſermone Latino, quem „ non intelligerent, ſed Bojemo ſibi uſitato, ſacra & ſacra„ menta perageret. Hanc rem illum Romam ad Cyrillum Col„ legam, atque Cyrillum ad Nicolaum Papam retuliſſe: Am„ bos collegas ob eam relationem non modo Pontifici, ſed „ frequenti etiam Patrum Concilio deridendos ſe propinaſſe, „ quum ex improviſo vox hæc ſua ſponte in tali frequentia in„ ſonuit: Omnis ſpiritus laudet Dominum, & omnis lin„ gua confiteatur ei: qua voce perculſum Nicolaum Papam, „ ſecundum petitionem Bojemorum reſpondendum Cyrillo „ duxiſſe „. Somnia ſunt hæc neotericorum, quorum dictis, graviſſimi cæteroqui Scriptores, plus juſto fidem adjungentes, fabulis fabulas ſuperduxere, quum de Slavica lingua in ſacris adhibenda ſermonem faciunt. Sed nos Joannis VIII. Papæ teſtis vivi ac præſentis, qui primum Methodio prohibuerat, poſtea eidem audito & probe examinato, permiſit, ut rem ſacram Slavonice celebraret, auctoritate contenti, duo hæc negamus; & id ſcilicet factum ſub Nicolao Papa contigiſſe; & Cyrillum Methodii fratrem utpote longe antea defunctum, ullam in defenſione Slavici Sermonis operam apud Pontificem impendiſſe; hoc denique pro certo affirmamus, nullo miraculo motum Joannem Papam ad concedendum Slavonicæ linguæ in ſacris uſum, ſed prævio tum Orthodoxæ Methodii doctrinæ, tum accuratæ ſacrarum Scripturarum divinorumque officiorum in Slavicam linguam Tranſlationis examine: iteratis denique precibus Regis Populique Moraviæ: quibus ſi poſtulata negaſſet, ii hauddubie ad Græcam Eccleſiam confugiſſent, a qua, Bulgarorum inſtar, id facile obtinuiſſent. Quare relegatis tantiſper junioris ævi narratiunculis, monimenta ſincera & antiquiſſima, quantulacumque ſint, tum ad rem hanc, de qua agimus, tum ad reliquam Slavorum hiſtoriam ſpectantia, congerere ſe-

Digitized by Google

ſequentem in Tomum, & ſtatuere velut in fronte operis ac limine, certum nobis eſt deliberatumque.

XX.

Demonſtratur Moraviæ Archiepiſcopos fuiſſe, 1. Cyrillum. 2. Joannem. 3. Silveſtrum: idque ab ann. 880. uſque ad ann. 935.

Interim illud etiam ex dictis eluceſcit, falſa eſſe quæcumque ab Auguſtino in catalogo Olomucenſium Epiſcoporum aſſeruntur: Primum ſcil. Moraviæ Epiſcopum fuiſſe *Joannem*, ſecundum *Silveſtrum*: Nam ante Methodium quidem, primus Slavorum Antiſtes ab Arnone Salisburgenſi Metropolitano ordinatus fuerat *Theodoricus*; ſecundus ab Adalrammo item Salisburgenſi *Otto*: tertius a Luitprammo *Oſvaldus*: quemadmodum coævus fere Auctor hiſtoriæ de converſione Bojorum & Carantanorum teſtatur: proinde quum tres iſti Præſules Latino Sermone ſacra celebraverint, primus qui Slavica lingua Moravis Antiſtes præfuerit dicendus eſt *Methodius*, idemque eorundem Moravorum Archiepiſcopus; ſecundus *Joannes*: qui non anno 912. uti auctor illius Catalogi perperam habet, ſed 899. vel 900. a Joanne PP. IX. inauguratus eſt, teſtibus Salisburgenſis diœceſeos Præſulibus in epiſtola ad eundem Joannem Papam. De *Silveſtro* quidem nihil apud idoneos ſcriptores reperio; Sed quum Auctor illius Catalogi annos 16. Joanni tribuat, conſequens eſt, *Silveſtrum* non anno 942. ſed 916. Joanni ſuffectum fuiſſe: quumque Epiſcopatui præſediſſe annis 19. dicatur, obierit oportet anno 935. non 961. Denique ſpatium Interpontificii illius, quod a Silveſtri obitu uſque ad ordinationem Joannis Moravorum Epiſcopi per Moguntinum Metropolitanum peractam, ſtare omnino nequit: nam, Coſma Pragenſi teſte, *Joannes*, conſentiente *Severo* Pragenſi, conſecratus fuit anno Chr. 963. non 1063. uti auctor Catalogi perperam affirmat: ac proinde Sedes Moraviæ vacaverit, neceſſe eſt, annis 28., quidquid auctor ille dicat ſedem illam poſt mortem Silveſtri unitam fuiſſe Eccleſiæ Ratiſponenſi per annos 35. deinde Pragenſi per annos 92. qui calculus enormiter a vero abhorret.

P A R S II.

De Slavis Borealibus, Moravis, Bohemis:
deque
Nortmannis, Hungaris, Patzinacitis, Chazaris, Bulgaris, et Russis.

C A P U T I.

Moravorum, Slavorum Borealium, & Northmannorum res geſtæ ab anno Chriſti 876. uſque ad annum 888. ſub filiis Ludovici Germaniæ Regis.

HACTENUS Slavicæ Eccleſiæ in Pannonia, Moravia, & Borealibus regionibus primordia & incrementa, ex veteribus monimentis eruta, literis mandavimus. Poſthac triſtiora Slavici iiſdem in partibus Regni tempora ſubeunt, quibus quantum dignitati poteſtatique deceſſerit, tantum Hungarorum, Dalmatarum, Illyriorum, Ruſſorumque amplitudini accrevit. Quem ſtatum rerum, mira Scriptorum diſſenſione depravatum nos hoc Tomo dirigere, in ſuos quæque annos diſtribuentes, conabimur.

I. Dejecto Raſtislao Moraviæ Rege. Zventibaldus ejus nepos a Ludovico Germaniæ Rege ſubſtituitur. Lu-

Memini me ſuperiore Tomo ex Annalibus Francorum oſtendiſſe, Raſtizi ſeu Ratislao Moraviæ Rege dejecto, excæcato atque in Monaſterium detruſo, Sventibaldum ſive Svatopelecum, ejus nepotem, anno 870. a Ludovico Ludovici Pii filio, Bajoariæ & Germaniæ Rege, fuiſſe ſuffectum; qui quum per

per quatuor fere annos varia fortuna nunc bellum geſſiſſet, nunc pacem cum eodem Ludovico ejuſque filio Carolomanno coluiſſet, tandem anno 874. per legatos ſuos, quorum princeps erat Joannes Presbyter de Venetiis, promiſit, cunctis diebus vitæ ſuæ fidelem ſe Ludovico Regi permanſurum, & cenſum a Rege conſtitutum per annos ſingulos ſoluturum, ſi ſibi tantummodo quiete & pacifice a Rege vivere concederetur. Ita Moravis & Bohemis, qui anno 871. rebellaverant, reconciliatis, Rex Ludovicus anno 876. v. Kal. Septembris diem clauſit extremum. Tres fratres, ipſius filii, in loco qui dicitur Svalifelt, convenientes, ibi paternum Regnum eodem anno 876. diviſerunt: *Carolomannus* ſortitus eſt Bajoariam, Pannoniam, Carinthiam: necnon Regna Sclavorum, Behemenſium, & Marahenſium: *Ludovicus* Orientalem Franciam, Thuringiam, Saxoniam, Friſiam, & partem Regni Lotharii: *Carolo* Alamannia in parte ceſſit, & aliquot civitates Regni Lotharii. Et Carolomannus quidem XI. Kal. Aprilis (*a*) anno 880. obiit, Arnulpho filio relicto. Ludovicus autem, quum Arnulpho Carolomanni fratris filio ſolam Carinthiam reliquiſſet, XIII. Kal. Febr. (*b*) anno 882. deceſſit. Carolus vero, cognomento Craſſus, anno 880. Romæ coronatus Imperator, poſtquam cuncta quæ fratribus Carolomanno & Ludovico obtigerant, præter ſolam (ut modo dicebam) Carinthiam, occupaſſet, opprobrioſa pace cum Northmannis anno 887. facta, in conventu optimatum apud Triburias, menſe Novembri, tamquam animo & corpore deficiens, eodem anno Imperio dejectus, Arnulpho nepote in Regem Germaniæ proclamato, anno ſequenti, menſe Januario mortuus eſt. Itaque Arnulphus Bajoaria, Thuringia, Saxonia, Friſia, Pannonia, Carinthia, & Regnis Slavorum potitus, quum Bohemiæ ducatum Sventibaldo Moraviæ Regi anno 890. conceſſiſſet, motis poſtea in eundem a ſe deficientem anno 892. armis, Ungarorum opera uſus, anno 893. devictum, ſibi tributarium fecit.

Ludovico defuncto, filii ejus Carolomannus, Ludovicus, & Carolus paternum Regnum inter ſe partiuntur

II.

Methodius Moravenſis ſeu Panno-

Hæc de Regum Francorum in Francia Orientali ſucceſſione. Interim (ad Moravos quod ſpectat) „ Diœceſi Patavien-
„ ſi,

a Ita Fuldenſis. At Metenſis: VII *Non. Apr. anno* 880.

b At Metenſis: *Anno* 382. XIII. *Kal. Septembris*. Fuldenſis: XIII. *Kal. Decembris*. Uterque fallitur.

nienſis Antiſtes, apud Jo: VIII. Papam delatus quod errores doceret, & quod Slavica lingua in re divina uteretur, ita ſe Pontifici purgavit, ut is, approbata ejus innocentia, uſu quoque linguæ Slavicæ indulto, Archiepiſcopum illum conſtituerit, Moravia & Pannonia a Sede Patavienſi exemtis

„ ſi, (cui Engelmarus Epiſcopus præerat,) illud funeſtum ac- „ ceſſerat (ut ſcribit Hanſizius Tom. I. Germ. ſacr. pag. 163.) „ hoſtes Moravi, qui fines Boicos interdum armis, Pannoniæ „ partem nonnullam dominatu premebant. Wilhelmus & „ Engilſchalcus erant, qui anno 871. (verba ſunt Annaliſtæ „ Fuldenſis) ſub ſeniore Ludovico terminum regni Bajoario- „ rum in Oriente contra Maravanos tenuere, multaque pro „ patria ſudaſſe feruntur. Sventibaldus fiduciarium nomen, „ in quod a Ludovico Rege optatus fuerat, abjecit; Regem „ ſe, nullaque Bojis obnoxium ferens. Hinc bella ſæviſſima, „ quæ non alteri triſtiora, quam Antiſtiti Patavienſi, quem „ neceſſe erat, ut ejus temporis ferebat mos, aſſiduis expedi- „ tionibus diſtringi. Eum non bellicæ modo, ſed Eccleſiaſti- „ cæ quoque exercebant clades, ob diœceſeos partem longe „ ampliſſimam ſuo juri dereptam. Methodius, quem alias di- „ ximus Archiepiſcopum Moraviæ Pannoniæque declaratum, „ ſub alis Sventibaldi Principis, & favore Papæ regnabat. „ Moraviam & Pannoniam (etiam poſt Ludovici obitum ſub „ Carolomanno filio) Engelmarus dolebat occupatam ab Me- „ thodio. Sventibaldus tegebat, qui, ut ne quid commune „ haberet cum Bojis, inſtituta Methodii non ſegniter tuitus eſt; „ quippe non regni modo, ſed Eccleſiæ quoque rationes ha- „ bere geſtiebat ſeparatas a Bojis. Eum nec Ludovicus Ger- „ maniæ Rex, nec qui ei in dominatu Bojariæ ſucceſſerat Ca- „ rolomannus filius edomare, quum maxime cuperent, vale- „ bant. Quod igitur hac parte fefellerat, alia perficere via „ Patavienſes aggreſſi. Delatum Methodii nomen apud Joan- „ nem VIII. anno 879. cujus accuſationis capita erant duo: „ primum, quod errores doceat: deinde quod lingua Slavi- „ ca in re divina utatur. Hoc poſtremum Joannes vel veniæ „ per Hadrianum nuper datæ immemor, vel novis querelis ex- „ citatus, Methodio jam per Paulum Epiſcopum Anconitanum „ vetuerat: rurſus autem ea delatione pulſatus, per literas „ Methodium evocat, rationem fidei, inſtitutique ſui reddi- „ turum. Exſtant eæ literæ, quæ inſcriptæ ſunt, *Reverentiſſi-* „ *mo Archiepiſcopo Pannonienſis Eccleſiæ*, datæ XVIII. Kal. „ Jul. Ind. 2. ideſt, anno 879. Paruit continuo Methodius, & „ ſe Pontifici ita purgavit, ut is approbata penitus innocentia;

„ præ-

„ præterea Archiepiſcopatu Maravenſi in perpetuum confir-
„ mato; adhæc uſu linguæ Sclavicæ indulto, ad Sſentopulcrum
„ Comitem, cui literas inſcribit, remitteret; adjuncto ei Suf-
„ fraganeo, quem Nitrenſis Eccleſiæ Epiſcopum ordinavit,
„ Wichingo; quem Archiepiſcopo ſuo obedientem in omnibus
„ eſſe jubet. Inſuper quo Moravienſem Metropolim ad ſum-
„ mum Pontifex perduceret, iiſdem literis poſtulat, ut cum
„ ejuſdem Archiepiſcopi conſenſu & providentia tranſmitterc-
„ tur alius aliquis idoneus Presbyter vel Diaconus, qui ab ſe
„ Epiſcopus ordinatus, ad manum eſſe poſſit Methodio ad hoc,
„ ut cum his duobus Epiſcopis alios per alia loca, in quibus
„ Epiſcopi honorifice debent & poſſunt exiſtere, poſtmodum
„ valeat ordinare. Sollicite autem præcipit, ut omnes Pre-
„ sbyteri, Diaconi, ſeu cujuſcumque ordinis Clerici, ſive
„ Sclavi, ſive cujuslibet gentis, qui intra provinciam Sventi-
„ baldi conſiſtant, ſubjecti & obedientes ſint in omnibus Ar-
„ chiepiſcopo Methodio: quod ſi contumaces & inobedientes
„ extiterint, quaſi zizaniorum ſeminatores ab Eccleſiis & fini-
„ bus illis procul abjiciendos præcipit. Data menſe Junio,
„ Indictione XIII. quæ reſpondet anno 880.

III. Jo: VIII. Papæ epiſtolæ de Archiepiſcopatu Methodii, deque indulto Slavicæ linguæ in re divina uſu.

Ex hac Joannis Papæ Epiſtola, & ex duabus aliis, ordine 194. & 195. datis XVIII. Kal. Jul. Ind. XII. hoc eſt, anno 879. apparet, eos falli, qui, a Nicolao Papa, tradunt, propter Slavicæ linguæ uſum in re divina a SS. Cyrillo ac Methodio inductum, fuiſſe iſtos Romam evocatos, eodemque Nicolao defuncto, ab Hadriano Papa examinatos, moremque ab ipſis invectum ſervare permiſſos. Conſtat enim ex genuinis hiſce Joannis Papæ literis, quæſtionem illam de Slavicæ linguæ uſu ſub Joanne ipſo, non ſub Nicolao neque ſub Hadriano, primum fuiſſe agitatam atque definitam. Nimirum, quum ad aures Joannis Papæ perveniſſet, ordinatum a ſe Moraviæ Epiſcopum Methodium, Slavici ſermonis in rebus divinis uſum induxiſſe, anno quidem 879. id ei per Paulum Anconitanum vetuiſſe, ſimulque præcepiſſe, ut Romam, redditurus tum hac de re, tum de doctrina ſua rationem, accederet. „ Prædicationis tuæ
„ (inquit Pontifex) doctrinis populum Domini tibi quaſi ſpi-
„ ritali Paſtori commiſſum ſalvare inſtruereque quum debeas,
„ audivimus, quod non ea, quæ Sancta Romana Eccleſia ab

„ ipſo

„ ipſo Apoſtolorum Principe didicit, & quotidie prædicat, tu „ docendo doceas, & ipſum populum in errorem mittas. Unde his Apoſtolatus noſtri literis tibi jubemus, ut omni occaſione poſtpoſita, ad nos de præſenti venire procures, ut ex „ ore tuo audiamus, & cognoſcamus, utrum ſic teneas & ſic „ prædices, ſicut verbis & literis te Sanctæ Romanæ Eccleſiæ „ credere promiſiſti „ (coram Hadriano ſcil. Papa, quando Romam evocatus cum fratre Cyrillo venit circa annum 867.) „ aut non; ut veraciter cognoſcamus doctrinam tuam. Audimus etiam, quod Miſſas cantes in barbara, hoc eſt, in Sclavina lingua; unde jam literis noſtris per Paulum Epiſcopum „ Anconitanum tibi directis, prohibuimus, ne in ea lingua „ Miſſarum ſolemnia celebrares, ſed vel in Latina, vel in Græca lingua, ſicut Eccleſia Dei toto terrarum orbe diffuſa & in „ omnibus gentibus dilatata cantat. Prædicare vero, aut ſermonem in populo facere, tibi licet, quoniam Pſalmiſta „ omnes admonet Dominum gentes laudare: & Apoſtolus: „ omnis, inquit, lingua confiteatur, quia Dominus Jeſus in „ gloria eſt Dei Patris.

IV. Refellitur eorum error, qui Slavicæ linguæ in Rebus divinis uſum ab Hadriano PP. conceſſum, deinde a Jo: VIII. primum vetitum, mox permiſſum ſcribunt.

Non igitur hæc quæſtio de Slavicæ linguæ in divinis uſu ſub Nicolao Papa exorta fuerat, neque is uſus ab Hadriano Nicolai ſucceſſore, qui Methodium Epiſcopum ordinavit, permiſſus fuit: alioquin ejus rei mentionem Joannes Papa feciſſet, uſumque ab anteceſſore ſuo conceſſum non vetuiſſet. Proinde in *Priori* quidem *SS. Cyrilli ac Methodii vita*, ex MSS. Ducheſniano ab Henſchenio & Papebrochio ad IX. Martii pag. 19. edita, num. 7. miſſus dicitur cum Methodio Cyrillus ad Slavos in Moraviam, ibique Evangelium in Slavonicam linguam a Philoſopho redditum; num. 8. uterque (*a*) frater Romam a Nicolao evocatus, honoris cauſa, non ob ullum accuſationis caput, ſed ut ipſi, aut eorum diſcipuli ad Epiſcopatum promoti, in Moraviam remitterentur: num. 9. mortuo Nicolao recepti

a His omnibus auditis, Papa glorioſiſſimus Nicolaus, valde lætus ſuper his quæ ſibi ex hoc relata fuerant redditus, mandavit, & ad ſe venire illos literis Apoſtolicis invitavit. Quo nuncio illi percepto valde gaviſi ſunt, gratias agentes Deo, quod tanti erant habiti, quod mererentur ab Apoſtolica Sede vocari. Mox igitur iter aggreſſi, duxerunt etiam ſecum aliquos de diſcipulis ſuis, quos dignos eſſe ad Epiſcopatus honorem recipiendum cenſebant: ſicque poſt aliquos dies Romam applicuerunt;

pti dicuntur ab Hadriano II. honorifice, & Epiſcopi conſecrati; Cyrillus denique poſt quadraginta dies Romæ mortuus. Quæ omnia aperte ſignificant, neque eos apud Nicolaum circa doctrinam aut Slavicæ linguæ uſum in divinis inductum accuſatos fuiſſe, neque ab Hadriano Papa eundem uſum approbatum iiſve conceſſum. At vero in Poſteriori eorundem Sanctorum vita, ex MSS. Blauburano pag. 22. evulgata, num. 5. narratur, quod „ plura de Græco & Latino transferentes, in Sclavonica „ lingua Canonicas Horas & Miſſas in Eccleſia Dei publice ſta„ tuerunt decantare„: & num. 6. ſubjungitur:„ quod his omni„ bus auditis Papa Nicolaus lætus factus ſuper his, quæ ſibi re„ lata fuerunt, ſcilicet de converſione gentis Bulgarorum & „ Moraviæ, & de reliquiis inventis S. Clementis; mirabatur „ tamen ex alia parte, quod auſi fuiſſent Sacerdotes Domini „ Horas Canonicas in Sclavonico decantare: quapropter man„ davit per literas Apoſtolicas illos ad ſe venire Romam „. Demum num. 7. poſt relatum ipſorum in Urbem ſub Hadriano Nicolai ſucceſſore adventum, rationem reddidiſſe perhibentur, cur Horas & Miſſas Sclavonice vertere & cantare auſi fuiſſent: „ At ille (inquit de Cyrillo) humiliter reſpondens, „ dixit. Attendite vos, Fratres & Domini, ſermonem Apo„ ſtoli dicentis: Loqui variis linguis nolite prohibere. Secu„ tus ego Apoſtolicam doctrinam, quam impugnatis, inſtitui. „ At illi dixerunt: Quamvis Apoſtolus loqui linguis variis „ perſuaſerit, non tamen per hoc in ipſam, quam ſtatuiſti, „ linguam Divina ſolemnia voluit decantari. Quum autem „ propter hujuſmodi inſtitutionem plus & plus inter eos cre„ ſceret altercatio, B. Cyrillus dictum Davidicum protulit in „ medium dicens: Scriptum eſt enim: Omnis ſpiritus laudet „ Dominum. Et, ſi omnis ſpiritus laudando magnificat Do„ minum, cur me ergo prohibetis ſacrarum Miſſarum ſolemnia „ & Horarum Sclavonice modulari? Siquidem ſi quiviſſemus „ illi populo aliter aliquando cum cæteris nationibus ſubveni„ re in lingua Græca vel Latina, omnino quæ reprehenditis, „ non ſanxiſſem: ſed quia idiotas viarum Dei totaliter eos „ reperiens & ignaros, ſolum hoc ingenium almiflua Sancti „ Spiritus gratia cordi meo inſpirante, per quod etiam innu„ meroſum populum Deo acquiſivi. Quapropter, Patres & „ Do-

„ Domini, cogitate conſultius, ſi inſtitutionis meæ normam „ hanc expediat immutare. At illi audientes, & admirantes „ tanti viri induſtriam & fidem, ſtudioſa deliberatione præha„ bita, ſtatuerunt ſupradicto ordine & ſermone in illis parti„ bus, quas Deo B. Cyrillus acquiſierat, ſicut ſtatuerat, Ca„ nonicas Horas cum Miſſarum ſolemniis ita debere deinceps „ celebrari „. Eadem habentur in Lectionibus veteris Breviarii MSS. Olomucenſis, pag. 24. num. 2. & 3. phraſi nonnihil ſubinde mutata. Verum nullus dubito, quin recentior quiſpiam tam vitæ hujus, quam Lectionum Olomucenſium concinnator, res Methodii ſub Jo: VIII. Papa geſtas cum iis miſcuerit, quæ temporibus Nicolai & Hadriani contigerant, idque Cyrillo Slavonicarum literarum inventori, ſacrarumque Scripturarum in Slavicum ſermonem interpreti tribuerit, quod poſtea Joannes Papa, teſtis vivus ac præſens, a Methodio jam Epiſcopo primum factum in Moravia conqueſtus eſt, & poſtea audito eodem Methodio probavit. Hujus Pontificis auctoritas, apud quem altum eſt de Cyrillo Slavici ſermonis uſum in rebus divinis introducente, deque Hadriano Papa eum uſum probante ſilentium, certiſſime evincit, nonniſi anno 879. accuſatum fuiſſe invectæ novæ illius conſuetudinis Methodium, & anno ſequenti abſolutum.

V.
An ſeptem Epiſcopi ſub Archiepiſcopo Moravienſi?

Neotericos non moramur, qui nullo producto antiquo documento, narrationes tradunt a genuinis Romanorum Pontificum epiſtolis abhorrentes: cujuſmodi, præter jam confutatum de Slavicæ linguæ uſu ab Hadriano Papa dudum probato commentum, eſt illud, quod in memoratis Breviarii Olomucenſis Lectionibus num. 4. ſubjicitur de Methodio: „ Qui „ etiam poſtquam multos Chriſto manipulos congregaverat, „ ab ipſo Principe, qui partibus in illis tunc dominabatur, & „ imperabat univerſæ terræ ceu magnificus Imperator, ſta„ tuitur, ut ſummus Pontifex fieret, habens ſub ſe ſeptem „ Pontifices ejuſdem ſanctitatis „. Bollandiani Patres Not. B, in hunc locum: „ Dudum inquirimus (inquiunt) qui illi, „ quarumve ſedium fuerint Pontifices? Unicum hactenus re„ perimus Wichinum Nitrenſem, quæ nunc Sedes ſubjecta eſt „ Archiepiſcopo Strigonienſi Metropolitæ Hungariæ „. Certum eſt, datam fuiſſe a Joanne Papa facultatem Methodio, ut, poſt-

Digitized by Google

poſtquam conſentiente Sventibaldo Principe tranſmiſſus ab ipſo Romam fuiſſet alius aliquis idoneus Presbyter vel Diaconus, ab ſe Epiſcopus ordinatus, ad manum eſſe poſſet eidem Methodio ad hoc, ut cum iſto novo Epiſcopo, & cum Wichino jam ordinato, alios poſtmodum per alia loca valeret ordinare. An vero quiſpiam alius præter Vvichinum ab Joanne Papa ſit ordinatus, & an Methodius plures habuerit ſuffraganeos Epiſcopos, incompertum eſt. Id tantummodo exploratum, poſt Methodii obitum, a Jo: IX. Papa miſſos in Moraviam Archiepiſcopum Joannem, & Epiſcopos Benedictum & Danielem: quibus ſi Vvichinum adjungamus; quatuor, non ſeptem Pontifices habebimus. Cur ergo Auctor ille Lectionum, Archiepiſcopo Moraviæ tribuit *ſeptem Epiſcopos?* nimirum, reſpicit ad antiqua Laureacenſis Eccleſiæ jura, de quibus Eugenius II. Papa in literis ad Rathfredum Favianenſem, Methodium Speculojulenſem, Alevinum Nitravienſem, & Annonem Vetuarienſem Epiſcopos: necnon ad Tutundum, & Moymarum Duces, & optimates atque populum Avariæ & Moraviæ: de Urolpho Archiepiſcopo loquens: „ Is (inquit) ad Apoſtolorum limina, „ orationis cauſa, veniens, novam Eccleſiam noſtris Apoſtolicis benedictionibus informandam ſubnixe commendavit, „ quam, Domino auxiliante, catholice gubernandam in veſtris „ partibus ſuſcepit. In quibus etiam quondam Romanorum „ quoque Gepidarumque ætate, ut e lectione certum eſt, in „ ſeptem Epiſcoporum Parochias, Anteceſſores ſui, jure Metropolitano, obtinuerant Diœceſim „. Laureaco Patavium Metropolitani migraverant: jura autem Patavienſium Vvichinus ſibi vendicaverat tum, quum Metropolim in Sclavia erigere contendit. Recole quæ ſunt notata ſupra hoc Tom.3. Part.1. cap. 3. §. 16. Olomucenſis denique Eccleſia ab Auguſtino Præpoſito in Catalogo ejus Antiſtitum, aut eadem eſſe dicitur quæ olim Methodii Archiepiſcopi Sedes fuerat, aut certe in locum illius Metropolitanæ ſucceſſiſſe. Hinc in Lectionibus Olomucenſibus Methodius perhibetur *Summus Pontifex factus, habens ſub ſe ſeptem Pontifices.*

De diſſidiis, quæ deinde inter Methodium & Vvichingum ſuborta ſunt, alibi memoratum eſt. Nunc de rebus politicis Slavorum tam Borealium, quam Moravorum, quantum ex — VI. Slavi Linones & Siusli a Ludovico Germaniæ Rege

 An-

ſubacti . Caroli Calvi Imperatoris mors . Conventio inter Ludovieum BalbumCatoliCalvi filium , & inter Ludovicum Ludoviei Senioris Germaniæ Regis filium .

Annalibus Francorum colligere fas eſt . Fuldenſis Annaliſta .
,, Anno 877. Sclavi, qui vocantur Linones & Siuſli , eorumque
,, vicini , defectionem molientes , ſolitum dare cenſum re-
,, nuunt . Quos Ludovicus Rex (*Ludovici Germaniæ Regis an-*
,, *no* 870. *defuncti filius*) miſſis quibuſdam fidelibus ſuis , cir-
,, ca mediam Quadrageſimam ſine bello compreſſit; accepti'que
,, obſidibus nonnullis , & muneribus non paucis , eos ſub pri-
,, ſtinum redegit ſervitium. Carolus (*Calvus nimirum* (*a*) *Im-*
,, *perator*) Galliæ tyrannus , æſtivo tempore cum exercitu
,, Italiam petiit , & Ticini reſidens , magnopere niſus eſt , qua-
,, liter Karlomanno (*alteri Ludovici Germaniæ Regis filio*)
,, illuc adventanti aditum denegaret in illam provinciam.Karlo-
,, mannus vero cum manu valida Noricorum , diverſorumque
,, Sclavorum , Italiam ingreditur , contra Carolum dimicare
,, volens . Quod quum Carolus comperiſſet , illico juxta con-
,, ſuetudinem ſuam , fugam iniit ... Et in eodem itinere ,
,, dyſenteriæ morbo correptus , cum magna periit triſtitia ,, .
Metenſis . ,, Eſt autem fama , quod a quodam Judæo , qui vo-
,, cabatur Sedechias , poculum mortis ei propinatum ſit ...
,, obiit vero Nonis Octobris ... Cui ſucceſſit in Regnum filius
,, ejus Ludovicus ,, . Fuldenſis pergit : ,, Karlomannus opti-
,, mates Italiæ ad ſe venientes ſuſcepit , & diſpoſita , prout vo-
,, luit , regione , reverſus eſt in Bajoariam .

Anno 878. Conventio inter Reges Ludovicum Balbum filium Caroli Calvi Imperatoris , & inter Ludovicum filium Ludovici Regis Germaniæ , in loco , qui vocatur Furonis , facta Kalendis Novembris Ind. XI. de Regno , quod Ludovicus Imperator Italiæ habuit,quia nec dum ex illo aliqua diviſio facta eſt , quicumque modo illud tenet , ita teneat : donec Domino volente iterum ſimul venientes cum communibus fidelibus noſtris inveniamus & diffiniamus , quid ex hoc melius & juſtius nobis viſum fuerit . De Regno autem Italiæ, quia modo nulla ratio eſ-

ſe

a Poſt mortem Ludovici II. Auguſti , Carolus Calvus die 25. Dec. exeunte anno 875. coronatus eſt Romæ Imperator a Jo: VIII. Papa . Hunc Carolum Annaliſta Fuldenſis , qui Ludovico Germaniæ Regi ejuſque filiis in omnibus ſtuduit , paſſim *Tyrannum appellat* . Mortuus eſt autem Nonis , aut juxta Bertinianum , 2. Nonas Octobris anno 877. Ludovicus Balbus ei ſuccedit in Regno Galliæ , coronatus VI. Idus Decemb. ejuſdem anni exeuntis , obiit IV, Idus Apr. anno 879. relictis filiis Ludovico , Carolomanno , & Carolo .

ſe poteſt, omnes ſciant, quia partem noſtram de illo Regno & requiſivimus,& requirimus,& Domino auxiliante requiremus. Hæc Bertinianus,qui addit capita IX.inter utrumque Regem conventa.

VII. Northmanni apud Carbonariam a Ludovico Rege cæduntur. In Saxonia vero ſuperiores exiſtentes, occidunt duos Epiſcopos, XII. Comites, & XVIII. Satellites regios, exceptis plurimis in captivitatem abductis.

Anno 879. Metenſis. Ludovicus, qui Auſtraſiis imperabat, cognita morte æquivoci ſui (Ludovici Balbi, qui IV. Id. Apr. deceſſit) Regnum illius invadere diſpoſuit, & tranſito Moſa, Imperii fines occupavit: Cui occurrerunt duo memorati fratres (*Ludovicus ſcil. & Carlomannus, filii Ludovici Balbi*) cum valida manu. Sed intercurrentibus viciſſim legationibus, nequaquam pugna committitur, ſed pax roboratur. Adoleſcentes quippe, ut fœderatus ab eis recederet Ludovicus, portionem Regni Lotharii, quam avus paterque tenuerat, ex integro illi conceſſerunt, addita inſuper Atrabatis Abbatia Sancti Vedaſti. Facta itaque pactione, datiſque ſacramentis, quum in Regnum idem Rex reverteretur, repente obviam habuit Northmannorum innumeram multitudinem juxta (*a*) Carbonariam, in loco qui vocatur Thimum, cum ingenti præda ad claſſem repedantem. Cum quibus abſque mora conflixit, & Deo propitiante maximam ex eis partem gladio proſtravit. Reliqui fuga dilapſi, in ſupradictum fiſcum regium ſe communiunt, ubi Hugo filius Regis ex pellice natus, quum incautius dimicaret, graviter vulneratus, ab hoſtibus rapitur, & inter adverſariorum manus animam reddidit. Rex vero exiſtimans quod adhuc filius vivus ab inimicis ſervaretur, exercitum ab impugnationis infeſtatione jubet ceſſare, ut quocumque pacto illum incolumem recipere poſſet. Interea nox ſuperveniens, Regem cum ſuis ad caſtra redire compulit. Normanni vero cadavera ſuorum flammis exurentes, noctu diffugiunt, & ad claſſem dirigunt greſſum. Rex diluculo conſurgens, quum filium extinctum reperiſſet, nimio dolore afficitur. Corpus ejus in loculo compoſitum, ad Loresham Monaſterium imperat deferri, ibique tumulari. *Bertinianus:* Carolus Ludovici quondam Germaniæ Regis filius in Longobardia perrexit, & ipſum Regnum obtinuit. Cum quo apud Urbam, antequam montem Jovis tranſiret, Ludovicus & Carlomannus loqui perrexerunt. Et illo

a Sigebertus. Anno 879. Nortmannorum pluſquam V. millia a Francis in Gallia cæſa fuere. Anno 880. In Silva Francica Carbonaria pluſquam IX. millia Nortmannorum a Francis cæduntur.

illo eunte in Longobardiam, ipſiſque reverſis ab eodem itinere, nunciatum eſt eis, quod Nortmanni qui erant in Ligeri, terreno itinere terras illas deprædabant. Et ſtatim moti in illas partes, in die Miſſæ Sancti Andreæ eos invenientes, multos ex eis occiderunt, & plures in Vigenna fluvio immerſerunt; & exercitus Francorum Deo volente cum victoria incolumis remeavit. *Fuldenſis* id factum ad annum 880. differt, ſic ſcribens: Rex Ludovicus Natale Domini (anni exeuntis 879.) celebravit in Franconofurt: poſtea in Galliam profectus, filios Ludovici ad ſe venientes ſuſcepit: totumque Regnum Lotharii ſuæ ditioni ſubjugavit. Inde ad expugnandos Nordmannos, qui in Scalta fluvio longo tempore reſederunt, convertit exercitum: initoque certamine pluſquam v. millia ex eis proſtravit. In quo prælio Hugo filius Regis occubuit. Addit *Fuldenſis* ad eundem annum 880.. „ In Saxonia cum Nordmannis infeliciter dimicatum eſt. Nam Nordmanni ſuperiores exiſtentes, „ duos Epiſcopos, quorum iſta ſunt nomina, Thiotrith (*a*) „ & Marcuuart, & duodecim Comites his nominibus appellatos, „ Brun Ducem & fratrem Reginæ, Wigmannum, Bardonem, „ alterum Bardonem, & tertium Bardonem, Thiotherium, „ Gerricum, Liutolſum, Folcuuartum, Avan, Thiotricum, „ Liutharium, cum omnibus qui eos ſequebantur, occiderunt. „ Præterea xviii. Satellites Regios cum ſuis hominibus proſtraverunt, quorum iſta ſunt nomina: Aderam, Alfuvini, „ Addaſta, Aida, Alcer, Aida, Dudo, Bodo, Wal, Adalwini, Weirnhart, Thiotrich, Ailwart, exceptis innumerabilibus, quos in captivitatem duxerunt „. Bertinianus idipſum habet de Bello Northmannico ad ann. 880. „ Ludovicus „ Rex Germaniæ, unacum (*b*) uxore ſua Aquis in iſtas partes „ iter arripuit, & uſque ad Duciacum venit: (*c*) ubi Gozlenus „ & Chuon-

a Henſchenius ad diem 2. Febr. oſtendit, eos omnes qui in bello Nortmannico occubuere, publica veneratione coli, eoſque appellat *Martyres Ebbek ſtorpienſes*, ſeu *Ebbekesdorpienſes*, ab inſigni Monialium S. Benedicti cœnobio, ſito in ea Saxoniæ interioris parte, quam Luneburgici Duces poſſident, in quo celebettima fuit horum Sanctorum Martyrum memoria, ex quibus *Theodoricus* fuit Epiſcopus Mindenſis, *Marquardus* Epiſcopus Hildenſheimenſis, & *Bruno* Dux Saxoniæ.

b Liutgarda nomine. Metenſis ad ann. 882.

c Gozlenus Abbas & Chonradus Pariſiaci Comes ann. 879. miſerant nuncios ad Ludovicum, ut uſque Metis venire acceleraret, & illuc omnes Epiſcopos & Abbates ac Primores Regni Galliæ ad illum perducerent.

„ & Chuonradus obviam illi venerunt: quamplurimis jam de illorum complicibus ab illorum ſocietate retractis: Indeque Ludovicus & uxor ſua ad Attiniacum, indeque ad Ercuriacum, & ſic uſque ad Ribodimontem pervenerunt. Et videntes, quia Gozlenus & Chuonradus quod ei polliciti fuerant, attendere nequiverunt, & ipſe & uxor ſua quæ ſperaverunt, obtinere non poſſent: peractis amicitiis cum filiis Ludovici (*Balbi*) & condicto Placito futuro menſe Junio ad Gundulphi villam, reverſi ſunt in patriam ſuam; & inveniens Ludovicus Nortmannos in itinere, Domino opem ferente magnam ex illis partem occidit exercitus ſuus. Sed in Saxonia magnum damnum de fidelibus ſuis per Nortmannos ſuſtinuit.

VIII.
Sclavi Dalmatii, Behemi, & Sorabi in Thuringiam invadentes, a Poppone Comite proſternuntur. Carlomannus moritur. Ludovicus ejus frater, Arnulfo Carlomanni filio Carinthiam concedit.

Pergit Fuldenſis ad ann. 880. „ Rex vero (Ludovicus) de Gallia rediens in Franciam, Paſcha celebravit in Franconofourt. Sclavi qui vocantur Dalmatii, & Behemi, atque Sorabi, ceterique circumcirca vicini, audientes ſtragem Saxonum a Nordmannis factam, pariter conglobati, Thuringos invadere nituntur, & in Sclavis circa Salam fluvium Thuringis fidelibus prædas & incendia exercent. Quibus Poppo Comes occurrit, & de divino auxilio fretus, eos proſtravit „. Metenſis „ Anno 880. Carlomannus Rex paralyſi diſſolutus diem clauſit extremum VII. Non. Apr. ſepultusque eſt cum debito honore in Bajoaria, in loco qui dicitur Hodingas „. *Fuldenſis* „ Ann. 880. Karlmannus, frater Ludovici & Caroli, XI. Kal. Apr. obiit „. Metenſis ad eundem ann. „ Ludovicus comperto, quod frater obiiſſet, Bajoariam ingreſſus, Reganasburch venit, ubi omnes optimates Regni ad eum confluentes, ejus ditioni ſe ſubdiderunt. Conceſſit autem idem Rex Arnulfo Carantanum, quod ei pater (*Carlomannus*) jam pridem conceſſerat, in quo ſitum eſt caſtrum munitiſſimum, quod Moſaburch nuncupatur, eo quod palude impenetrabili locus vallatus difficillimum adeuntibus præbeat acceſſum „. Conradus Abbas Urſpergenſis & Hermannus Contractus: „ Anno Domini 880. Ludovicus frater Caroli, vivente fratre ſuo Carlomanno, Bajoariam ingreditur. Carlomannus obiit „. Uterque minus recte, circa invaſam a Ludovico Bajoariam, vivente Carolomanno. At Marianus Scotus in alium errorem impegit, dum ad ann. 881. ſcri-

ſcribit: „ Carlomannus major, Rex Bajoariæ, pater Arnoldi, „ obiit paralyſi, VII. Non. Apr.

IX. Carolus Ludovici frater, Imperator coronatur. Nortmanni incenſo Niumago Palatio recedunt. Altera Nortmannorum graſſatio ſub Regibus Godefrido & Sigifredo, qua Leodium, Trajectum, Colonia, Brunna aliæque orbes incendio ſunt vaſtatæ. Vala Metenſis Epiſcopos occiſus. Ludovicus Germaniæ Rex moritur, Carolus Imp. probroſam pacem cum Nortmannis facit, ea conditione, ut Godefridus Rex Chriſtianom ſe fieri polliceretur, eique Friſia provincia concederetur & Gisla Lotharii filia in uxorem daretur.

Anno 881. Metenſis. Carolus de Alemannia egreſſus, Langobardorum fines occupavit, ac in paucis diebus totam Italiam in deditionem accepit, & Romam perveniens, a Præſule Apoſtolicæ Sedis Joanne & Senatu Romanorum favorabiliter exceptus, cum magna gloria Imperator creatus eſt. Nimirum die Natali Chiſti Domini anno exeunte 880. uti oſtendit Pagius ad ann. 881. num. I. & ſeqq. Pergit Metenſis. Per idem tempus Normannorum claſſis Wal fluvium ingreſſa, Niumago Palatio Regio applicuit, ibique caſtra poſuit. Quod factum quum ad notitiam Ludovici perlatum eſſet, abſque dilatione cum exercitu venit, & munitionem obſidione clauſit. Conſerto nonnullis diebus certamine, non adeo prævaluit, quia Palatium ingentis magnitudinis, mirique operis, hoſtibus tutiſſimum præbebat receptaculum. In qua congreſſione captus eſt ab adverſariis Eberhardus Saxo filius Meginardi Comitis, & captivus ductus. Quem poſtea mater Eveſa magno pretio dato incolumem recepit. Poſtremo Rex accepta pollicitatione, quod ſi ab obſidione ceſſaret, Normanni continuo e Regno ejus decederent, cum omnibus copiis receſſit. Illo recedente pagani Palatium unacum munitione flammis exurentes, navibus aſcenſis oſtia Rheni repetunt. Item eodem anno menſe Novembrio duo Reges Normannorum, Godefridus & Sigefridus, cum inæſtimabili multitudine peditum & equitum conſederunt in loco, qui dicitur Haslon juxta Moſam. Et primo quidem impetu finitima loca depopulantes, Leodium civitatem, Trajectum caſtrum, Tungrenſem urbem incendio cremant. Secunda incurſione, Ribuariorum finibus effuſi, cædibus, rapinis, ac incendiis omnia devaſtant. Coloniam Agrippinam, Brunnam civitates, cum adjacentibus caſtellis, ſcilicet Tulpiacum, Juliacum, & Nuiſam, igne comburunt. Poſthæc Aquis Palatium, Indam, Malmundarias, Stabulaus Monaſteria in favillam redigunt. *Fuldenſis*. *Anno* 881. Rex Ludovicus poſt Paſcha in Galliam profectus, Hugonem Lotharii ex Vvaldrada filium ad ſe venientem in ſuum ſuſcepit dominium... Rex cum ſuo nepote Ludovico apud villam Gundolphi congruum habuit colloquium. Inde tranſiens omne tempus æſtivum, in Bajoaria

Digitized by Google

ria moratus eſt. Nepos vero illius cum Nordmannis dimicans, nobiliter triumphavit: nam IX. millia equitum ex eis occidiſſe perhibetur. At illi inſtaurato exercitu & amplificato numero equitum, plurima loca in regione Regis noſtri vaſtaverunt, hoc eſt, Cameracum, Trajectum, & pagum Hasbanicum, totamque Ripuariam; præcipua etiam in eis Monaſteria, ideſt, Pruniam, Indam, Stabulaus, Malmundarium, & Aquenſe Palatium, ubi in Capella Regis equis ſuis ſtabulum fecerunt. Præterea Agrippinam Coloniam, & Brunnam civitates cum Eccleſiis & ædificiis incenderunt. Qui autem inde evadere potuerunt, ſive Canonici, ſive Sanctimoniales, Moguntiacum fugerunt, Theſauros Eccleſiarum & Sanctorum corpora ſecum portantes „ Bertinianus hanc Nortmannorum graſſationem anno 881. factam indicat, dum ad annum 882. ſic ſcribit. „ Ubi „ (apud Compendium) nunciatum eſt ei (Ludovico Galliæ „ Regi) quia ſobrinus ſuus Ludovicus Ludovici Germaniæ „ Regis filius inutiliter ſibi & Eccleſiæ & Regno vivens, morti „ ſuccubuit... Ipſe ultra Sequanam... uſque Turones perre- „ xit: ubi infirmatus eſt corpore, & lectica deportatus uſque „ ad Monaſterium S. Dionyſii, menſe Auguſto ibi mortuus eſt „ & ſepultus: Primores autem Regni expeditum nuncium mi- „ ſerunt ad Carolomannum mandantes, ut relictis qui Vien- „ nam obſiderent & ſeditioni Boſonis reſiſterent, ipſe quanto- „ cius ad eos venire feſtinaret: quoniam hoſtiliter ipſi præpa- „ rati erant in occurſum Nortmannorum, qui civitates Colo- „ niam & Treviris cum Monaſteriis ſibi contiguis jam incenſas „ haberent, & Monaſterium S. Landberti in Leudico, & Pru- „ miæ, & inde Aquis etiam Palatium, omniaque monaſteria pa- „ rochiarum, Tungrenſis videlicet, Atrebatenſis, Camera- „ cenſis, & partem Remenſis, Parochiæ ſuæ ditioni addicta, „ & partim cum caſtello Moſomagenſi incenſa, & Walam Me- „ tenſem Epiſcopum contra ſacram auctoritatem & Epiſcopale „ miniſterium armatum & bellantem occiſum, & ſocios ejus „ fugatos habebant. Ipſi autem parati erant illum recipere, & ſe „ illi commendare, ſicut & fecerunt „. Quod igitur de Northmannis narratur, ad annum 881. referendum eſt: quod vero de morte Ludovici Regis, deque Carolomanno ejus fratre a Galliæ Primoribus invitato ſubjungitur, anno 882. contigit.

Quare Sigebertus fallitur, qui Normannorum graſſationes ad ann. 882. ponit, Walæ autem Metenſis Epiſcopi cædem ad annum 883.

Anno 882. *Fuldenſis*. Ludovicus invaleſcente morbo, XIII. Kalend. Decembris (*a*) diem ultimum clauſit, cujus corpus tranſlatum, & in monaſterio Sancti Nazarii, quod dicitur Laureshaim, juxta patris ſui tumulum ſepultum eſt. Quod audiens exercitus, qui contra Nordmannos miſſus fuerat, ab expugnatione hoſtium deſiſtens, infecto negotio rediit. Quorum Nordmanni inde tranſeuntium veſtigia ſecuti, cætera quæ prius dimiſerant, incendio cremaverunt uſque ad Confluentem caſtellum, ubi Moſella Rhenum ingreditur. Murus Mogontiæ urbis reſtaurari cœptus, & foſſa murum ambiens extra urbem facta. Nordmanni de ſua munitione egreſſi, Treverenſem urbem invaſerunt, & habitatoribus urbis partim expulſis, partim occiſis, totam in Non. Apr. incenderunt. Quibus Walah Metenſis Epiſcopus incaute cum paucis occurrens, occiſus eſt. Nordmanni ereptis quos poterant rebus cum omnibus, ac quam peſſime & viſui horribilior erat, quibuſdam locis & Eccleſiis dimiſſis, quibuſdam concrematis, reverſi ſunt in ſuam munitionem, quæ circumſepta conſtabat ſecus litus Moſæ fluminis, loco qui dicitur Aſcloha, de Rheno milliar. XIV. Carolus quippe quum audiſſet obitum fratris ſui majoris, de Italia, jam Imperator factus, per Bajoariam iter ſuum in Franciam direxit: Placitum generale ad Vvormatiam tenuit, receptis Primoribus ex Regno fratris ſui menſe Majo. Poſt hæc præparatis copiis ex omni Regno ſuo, Langobardis, Alemannis, Franciſque ſecum aſſumptis, ille ex Occidentali parte contra Nordmannos, Bajoarii ex Orientali Rheni fluminis uſque ad Antrinacha, tandem ſe tranſmiſerunt. Ibi diviſo exercitu, Bajoarii cum Principe eorum Arnulfo (*Carolomanni defuncti filio*) Franci cum Heinrico (*Popponis Comitis fratre*) miſſi manu cum valida ante Regem & exercitum, ut quaſi incautos & inæſtimantes quandam partem inimicorum extra munitionem invenirent, & inſidiis cape-

a Leg. *Febr.* Sic enim continuator Lambecianus ad ann. 882. „ Stella Cometes XV. „ Kal. Febr. prima hora noctis apparuit.. Nam Ludovicus invaleſcente morbo, XIII. „ Kal. ejuſdem menſis, diem ultimum clauſit „. Vide Pagium ad ann. 882. num. XI. Hinc enormiter errat Lambertus, qui ad ann. 879. „ Ludovicus Rex (ait) filius Ludovici Regis obiit „ cui frater ejus Carolus ſucceſſit.

Digitized by Google

perent... Et ita factum foret, ni noſtri muneribus corrupti, ut fama refert, de parte Francorum proditores eſſent, & impedirent. Sed tamen paucis occiſis, reverſi ſunt ad Regem. Redeuntibus illis, alio Rex arrepto itinere, cum omni exercitu fines & munitionem Nordmannorum ipſis cum eorum Regibus, ideſt, Sigifrido & Godefrido, Principibus Wrm, Hals, intus incluſis, occupavit: caſtra exercitus in circuitu prope civitatem fieri præcepit; ſicque per dies XII. obſeſſam conſtrinxit. Nam XII. Kal. Auguſti poſt medium diem tenebroſa ſubito caligo tota caſtra operuit, fulgure & tonitru concrepante, & talis grando, ut nullus antea mortalium ſe tale quid vidiſſe profiteretur... Igitur per tot dies obſidens tam magnus exercitus æſtivo in tempore propter putredinem cadentium hominum ægritudine correptus ac pertæſus eſt. Nec minus incluſi ſimili moleſtia premebantur. Conſultum eſt ex utraque parte, ut datis ex noſtra parte obſidibus, Rex Sigifridus, qui manu validior erat, veniret extra munitionem ſupra VI. milliaria ad Regem. Primum juramento conteſtatus eſt, quod ex illa hora & ultra, uſque dum Karolus Imperator viveret, nunquam in ſuum Regnum hoſtili prædatione eſſet iturus: dehinc Chriſtianitatem profeſſus, ipſum Imperatorem patrem in Baptiſmate acquiſivit. Duos ibi dies læti verſabantur, quum remiſſis noſtris obſidibus de munitione, ipſe e contrario cum maximis muneribus remiſſus eſt ad ſua. Munera autem talia erant; In auro & argento bis mille libræ & LXXX. vel paulo plus, quam libram per XX. ſolidos computamus expletam. Ita compoſitis rebus regrediens, etiam Rex in Confluente caſtello cuncto exercitu amabilem licentiam redeundi conceſſit. Civile bellum inter Saxones & Thuringos exoritur, machinantibus Poppone fratre Henrici, & Eginone Comitibus. Magna poſt clade Poppo cum Thuringis inferior extitit. In illis diebus redeuntibus Bajoariis domum, magna & immanis peſtilentia in tota Norica excrevit, ut ſæpe duo cadavera in unum tumulum ſepelirentur. Rex autem morabatur in Germania, & ante Natalem Domini Placitum habuit ad Vvormatiam, ubi multiformis nunciis Maravorum aliarumque gentium receptis, & auditis, compoſitiſque rebus, remeavit in Alemanniam. Heinricus quoque miſſus contra Nordmannos, ibi proſpere prout potuit diſpoſitis rebus reverſus eſt.

Bertinianus. „ Anno 882. Dum autem (Carolomannus „ Galliæ Rex) in eodem procinctu degeret menſe Septem- „ brio, nunciatum eſt illi certo nuncio, quia capta Vienna, „ uxorem Boſonis & filiam ejus Richardus frater ipſius Boſonis „ ad Comitatum ſuum Auguſtodunenſem adductam habebat. „ Sed & Aſtingas, & complices illius Nortmanni ex Ligeri „ egreſſi, maritimas partes petierunt. Carolus autem Impe- „ rator contra Nortmannos venit cum multo exercitu uſque ad „ illorum firmitatem. Quo veniens, concidit cor ejus, & „ placida mente Gotafridum cum ſuis, ut Baptiſma ſuſciperet, „ & Friſiam alioſque honores, quos Roricus habuerat, recipe- „ ret, interventione quorundam, obtinuit. Sigefrido etiam, „ & Vvormoni, illorumque complicibus, plura millia argenti „ & auri, quæ de theſauro S. Stephani Metenſis, aliorumque „ Sanctorum locis arripuit, eis dedit: & ad devaſtandam Re- „ gni ſui atque Conſobrini ſui partem, ſicut antea fecerant, re- „ ſidere permiſit. Hugoni autem junioris Lotharii filio fa- „ cultates Eccleſiaſticas Metenſis Epiſcopii, quas Sacri Ca- „ nones futuro Epiſcopo reſervari præcipiunt, ad conſumen- „ dum remiſit. Engilbergam vero Ludovici Italiæ Regis uxo- „ rem, quam Imperator in Alemanniam tranſduxerat, per „ Leudoardum Vercellenſem Epiſcopum Joanni Papæ, ſicut pe- „ tierat, Romam remiſit: & ſic verſus Vvormatiam, Pla- „ citum ſuum Kalendis Novembris habiturus, a Nortmannis „ receſſit.

Metenſis. Anno 882. Normanni audita morte Regis (Ludovici) nimio exultant tripudio, &, jam non de conflictu, ſed de præda cogitant. Igitur cum omnibus viribus a munitione exiliunt, & Trevirorum nobiliſſimam civitatem Galliarum Nonis Aprilis, die ſacratiſſimæ Cœnæ Domini, occupant. In qua uſque ad ſanctum diem Paſchæ (8. *Apr.*) feſſa ab itinere corpora recreantes, omne territorium urbis circumquaque uſque ad ſolum demoliti ſunt. Deinde civitatem flammis exurentes, Mediomatrico dirigunt aciem. Quod quum comperiſſet ejuſdem urbis Antiſtes (*a*) Vvala, adjuncto ſibi Bertulfo Epi-

a Vala Metenſis, Bertulfus Trevirorum, Antiſtites. Quorum primus anno 882. in prælio Nortmannico cæſus fuit: alter Idibus Febr. anno 883. obiit, Metenſi teſte, Ratbodo die VI. Id. Apr. ei ſuccedente: a quo Ratbodo Rotbertus in Metenſi Eccleſia X. Kal. Maji ejuſdem anni 883. conſecratus fuit.

Epiſcopo, & Adhelardo Comite, ultro illis obviam ad pugnam procedit. Inito certamine, Normanni victores extiterunt. Iſdem Vvala Epiſcopus in prælio cecidit: ceteri vero fugerunt. Pagani iter quod ceperant deſerentes, cum ingenti præda, ſumma celeritate, ad claſſes revertuntur. Ea tempeſtate Carolus Imperator in Italia morabatur. Ubi diverſis legationibus Germaniæ ac Galliæ pulſatur, ut ad ſuſcipienda Regna ſibi hæreditario jure competentia feſtinaret, & periclitanti Imperio ſuccurreret, quod capite amiſſo, ludibrio hoſtibus erat. Qui nihil tardatus, cum omnibus copiis in Franciam venit, & cum Langobardis, Bajoariis, Alamannis, Thuringis, Saxonibus, Freſonibus, & cum omnibus Regnis ſuæ ditioni ſubditis, Normannos in ſupradicto loco obſidere exorſus eſt. Sed conatus ejus parum effectum obtinuit, quamquam, ut diximus, ex diverſis Regnis & gentibus inæſtimabilis multitudo in unum confluxiſſet; indignatione cæleſti ſuper populum Chriſtianam Religionem profanantem deſæviente. Noviſſime Godefridus Rex Normannorum ea conditione Chriſtianum ſe fieri pollicetur, ſi ei munere Regis, Freſia provincia concederetur, & Giſla filia Lotharii in uxorem daretur. Quæ ut optavit adeptus, baptizatus eſt, & ex ſacro fonte ab Imperatore ſuſceptus. Sigifredo autem, & reliquis Normannis immenſum pondus auri atque argenti expoſitum eſt: & tali tenore fines Regni excedunt.

Quæ laudati Annaliſtæ referunt de Normannorum graſſationibus, deque probroſa pace inter eos & Francos facta, illuſtrantur ex illis quæ Continuator Lambecianus Fuldenſium Annalium habet. „ Carolus Imperator audito fratris ſui (*Ludo-* „ *vici Germaniæ Regis*) obitu, de Italia perrexit in Bajoa- „ riam, & optimates qui fuerunt fratris ſui, ad ſe venientes, „ in ſuum ſuſcepit dominium. Deinde Vvormatiam veniens, „ cum ſuis undique venientibus conſiliatus eſt, quomodo Nord- „ mannos de ſuo Regno expelleret. Statuto itaque & condi- „ cto inter eos tempore, convenerunt de diverſis provinciis „ viri innumerabiles, & omnibus hoſtibus formidandi, ſi Du- „ cem habuiſſent idoneum ſibique conſentientem: hoc eſt, „ Franci, Norici, Alamanni, Thuringi, atque Saxones; pa- „ rique intentione profecti ſunt contra Nordmannos pugnare

„ cu-

„ cupientes, quo quum perveniſſent, munitionem illorum, „ quæ vocatur (*a*) Aſcloha, obſederunt. Quumque jam ex- „ pugnanda eſſet munitio, & hi qui intus erant, timore per- „ culſi, mortem ſe evadere poſſe deſperaſſent, quidam ex „ conſiliariis Auguſti, Liutwardus Pſeudo-Epiſcopus (*Vercel-* „ *lenſis*,) ceteris conſiliariis qui patri Imperatoris aſſiſtere ſo- „ lebant ignorantibus, juncto ſibi Vvicberto Comite fraudu- „ lentiſſimo, Imperatorem adiit, & ab expugnatione hoſtium, „ pecunia corruptus, deduxit, atque Gotafridum Ducem il- „ lorum Imperatori præſentavit, quem Imperator more Acha- „ bico quaſi amicum ſuſcepit, & cum eo pacem fecit, datis ex „ utraque parte obſidibus: quod Nortmanni acceperunt pro „ omine. Et ut pax ex illorum parte rata non dubitaretur, „ clypeum juxta morem ſuum in ſublime ſuſpenderunt, & „ portas munitionis aperuerunt. Noſtrates autem calliditatis „ illorum expertes, eandem munitionem ingreſſi ſunt, alii „ quidem cauſa negotiandi, alii vero pro loci firmitate conſi- „ deranda. At Nordmanni ad conſuetam calliditatem conver- „ ſi, clypeum pacis deponunt, portas claudunt, & omnes ex „ noſtris intus inventos aut occiderunt, aut catenis ferreis li- „ gatos ad redimendum ſervaverunt. Sed Imperator tantam „ contumeliam exercitui ſuo illatam flocci pendens, prædi- „ ctum Gotafridum de fonte Baptiſmatis levavit, & quem „ maximum inimicum & deſertorem Regni ſui habuerat, con- „ ſortem Regni conſtituit. Nam Comitatus, & Beneficia, quæ „ Rorich Nordmannus, Francorum Regibus fidelis in Kinnim „ tenuerat, eidem hoſti ſuiſque hominibus ad inhabitandum „ delegavit. Et, quod majoris eſt criminis, a quo obſides ac- „ cipere, & tributa exigere debuit, huic, pravorum uſus con- „ ſilio, contra conſuetudinem parentum ſuorum, Regum vi- „ delicet Francorum, tributa ſolvere non erubuit. Nam the- „ ſauros Eccleſiarum, qui propter metum hoſtium abſconditi „ fuerant, abſtulit, ex auri puriſſimi atque argenti, ad con- „ fuſionem ſui totiuſque exercitus qui illum ſequebatur, libras „ 2412. eiſdem dedit inimicis. Præterea quiſque de ſuo exer- „ citu in defenſione Sanctæ Eccleſiæ, zelo Dei commotus, ali- „ quem de Nordmannis qui caſtra invadere tentabant, occi- „ dit,

a Locus a Rheno XIV. mill. diſtans, juxta Pontanum lib. 4. Rer. Danicar.

Digitized by Google

„ dit, aut eum jugulare aut ei oculos eruere præcepit. Inde „ exercitus valde contriſtatus, dolebat ſuper ſe talem veniſſe „ Principem, qui hoſtibus favit, & eis victoriam de hoſtibus „ ſubtraxit; nimiumque confuſi redierunt in ſua. Nordmanni „ vero de theſauris & numero captivorum, ducentas naves „ onuſtas miſerunt in patriam, ipſi in loco tuto ſe continentes. „ Imperator inde tranſiens, Moguntiacum venit, & inde ad „ villam Tribure, ibique per plures moratus eſt dies. Qui „ etiam Vvangioni Placitum habuit, & parum utilitatis de- „ crevit. Nordmanni portum, qui Friſiaca lingua (*a*) Ta- „ venteri nominatur, ubi Sanctus Liobomus requieſcit, plu- „ rimis interfectis ſuccenderunt.

Emendandus ergo Fuldenſis, qui pro *Godefrido*, baptizatum ait *Sigiſridum*. Vide Pagium ad ann. 882. num. xv. qui addit num. xvi. ex Bertiniano, eodem *anno* 882. III. *Non. Auguſti obiiſſe Ludovicum Galliarum Regem*: cujus tamen obitum perperam ad annum 883. differt Annaliſta Metenſis, in hæc verba: „ Anno Dom. Incarn. 883. Ludovicus Rex filius „ Ludovici Balbi moritur apud S. Dionyſium, ibique honorabi- „ liter tumulatur ... Carolomannus frater Regnum illius obti- „ net „. Marianus autem Scotus ad ann. 884. „ Ludovicus „ filius Balbi obiit apud S. Dionyſium, ubi & ſepultus eſt, cu- „ jus Regnum frater ejus Carolomannus accepit „. Folquinus demum Monachus Sithienſis, *Ludovici mortem* collocat *anno* 881. Emendandus etiam Sigebertus, qui res anno 882. ſupra de Nortdmannis narratas, differt ad ann. 884. ſic ſcribens: „ Carolus Imper. ex Gallis & Germannis ad auxiliandum Re- „ gno evocatis, Normannos obſidet. Cum quo Godefridus „ Rex facto fœdere, ut ſibi Friſia provincia, & Gisla filia Lo- „ tharii Regis uxor daretur, baptizatus eſt, & ab Imper. de „ ſacro fonte ſuſceptus: Sigefrido quoque Rege nimis mune- „ rato, eos a Regno ſuo recedere fecit. Qui mox Franciam re- „ petentes, poſt multas incurſiones, a Carlomanno Rege Fran- „ corum, duodecim millia argenti probati pro tributo exigunt, „ & ſic in duodecim auras pacem promittentes mare repe- „ tunt „. Hoc poſtremum anno 884. contigit: ſed pax a Carolo Imp. cum Nortmannis facta eſt anno 882.

Ha-

a Nunc Deventria in Belgio fœderato ad Iſaram fluvium, Pagius an. 882. n. xv.

X. Normannorum incurſiones in Regnum Lotharii. Eleemoſynæ ab Aëlredo Rege in Indiam miſſæ.

Hactenus Fuldenſis & Bertinianus apud Ducheſnium T. 2. Scriptor. Francor. pag. 575. & Tom. 3. pag. 261. Quæ ſequuntur, ex eorumdem Continuatoribus, Metenſi, Hildensheimenſi, aliiſque deſcripta ſunt.

Anno 883. Freherianus Fuldenſium Annalium Continuator. Iterum inter Popponem & Eginonem diſcordia cum crudeli bello concrepat: quorum Poppo, prout antea ſolebat, inferior extitit. Henricus, frater Popponis ſcilicet, quum Nordmannorum manum validam Prumiam venire cognoſcit, uſque eos, ut dicunt, nullo evadente, cum ſuis ad internecionem delevit. Et ille vero vulneratus evaſit. Chronicon Saxonicum a Chriſto nato uſque ad ann. 1154. deductum, apud Pagium ad ann. 883. num. XII. „ Hoc anno perrexerunt Pagani (*Dani „ ſcil. vel Normanni*) per Scaldim ad Candoth (*al. Cendath*) „ & ibi commorati ſunt anno uno. Marinus item, inſignis ille „ Papa, miſit Lignum Domini, Aëlredo Regi. Eodem item „ anno detulerunt Sighelmus & Aëthelſtanus eleemoſynas Ro„ mam, quas Aëlredus Rex eo voverat; in Indiam item ad „ Sanctum Thomam & Sanctum Bartholomæum „. Pagius addit: „ Qui Indorum Apoſtoli cenſentur. Indiæ nomine tam „ hic Scriptor, quam paſſim alii Eccleſiaſtici, Æthiopiam in„ telligit „. At nemo Orientalium Scriptorum, Thomam in Æthiopia prædicaſſe ſcribit, ſed in India inter Indum & Gangem; quemadmodum & Bartholomæum in Armenia majore.

Anno 884. Metenſis. Normanni, qui ab Haslon receſſerant, Somnam fluvium intrant, ibique conſederunt. Quorum creberrimas incurſiones quum Carolomannus (Rex Galliæ poſt obitum Ludovici fratris) ſuſtinere non poſſet, pecuniam pollicetur, ſi a Regno ejus excederent. Mox avidæ gentis animi ad obtinendam pecuniam exardeſcunt, & XII. millia pondera argenti puri atque probati exigunt, totidemque annis pacem promittunt. Accepta tam ingenti pecunia, funes a litore ſolvunt, naves conſcendunt, & marina litora repetunt. Interim Carolomannus venatum perrexit, ubi & ab apro graviter vulneratus, poſt modicum vitam cum Regno amiſit, ſepultuſque eſt apud Sanctum Dionyſium. *Et mox*. Normanni cognita morte Regis, protinus in Regnum revertuntur. Itaque Hugo Abba

ba & ceteri Proceres, Legatos ad eos dirigunt, promiſſionem & fidem datam violatam eſſe proclamant. Ad hæc illi reſpondent, ſe cum Carlomanno Rege, non cum alio aliquo fœdus pepigiſſe. Quiſquis ille eſſet, qui in Regnum ejus ſuccederet, ejuſdem numeri & quantitatis pecuniam daret, ſi quiete ac pacifice Imperium tenere vellet. Territi hujuſmodi mandatis optimates Regni, ad Carolum Imperatorem Miſſos dirigunt, eumque ultro in Regnum invitant. Eique advenienti ad Gundulphi villam obviam procedunt, & manibus ſacramentiſque juxta morem datis, ejus ditioni ſe ſubjiciunt. Eodem anno Normanni, qui in Chinheim ex Denimarca venerant, adſentiente Godefrido, Yhen navigio aſcendunt, & Diusburch oppido occupato, munitionem in eodem loco more ſolito conſtituunt, & in eo tota hieme reſident. Contra quos Heinricus Dux caſtra poſuit, & nullatenus prædas agere permiſit. Redeunte vero vernali temperie, caſtris exuſtis, maritimis locis ſe recipiunt. His etiam diebus Normanni a Somna exeunt, & rurſus in Regnum Lotharii revertentes, in loco qui dicitur Lovon, caſtrametati ſunt in confinio ejuſdem Regni, & continuis incurſionum infeſtationibus utraque Regna fatigant. Ad quorum malitiam compeſcendam, Imperator ſemel & iterum exercitum miſit. Sed nihil dignum memoriæ adverſus tantam violentorum rapacitatem actum eſt.

XI. Exorti in Pannonia tumultus ob præfecturam Limitis Arbnni conceſſam. Zventibaldus Moraviæ Rex Pannoniam triennio diripit. Caroli Regis interventu, pax inter Arnulſum Regem & Zventibaldum fit, Pannonia Tranſdanubiana Zventibaldo conceſſa. Braslavus inter Dravum & Savum Rex.

Freherianus Fuldenſium Annalium Continuator. „ Anno 884. Pannonia magnum detrimentum patitur: cujus rei „ unde exordium narratur aſſumpſiſſe, ſtylo enucleamus. Igi„ tur quum duo fratres, Willihelmus, & Engilſcalchus termi„ num Regni Bajowariorum in Oriente a Rege (ideſt, ſenio„ re Ludovico) conceſſum contra Maravonos tenuerunt, mul„ taque pro patria tuenda conflictando ſudaſſe feruntur: tan„ dem diem ultimum hujus aëris in eadem voluntate finivere „ permanentes. Quum vero non eſſet honor illorum filiis „ redditus, Arbo in Comitatum (*a*) Domno Rege conce„ den-

a Hanſizius Tom. 1. Germ. ſacr. pag. 165. initium horum in Pannonia tumultuum conferre videtur ad ann. 882. & finem ad ann. 884. Sic enim ſcribit. „ Carlomannus anno 879. XI. Kal. Apr. humanis exceſſerat. Ludovicus ejus frater obiit „ anno 882. XIII. Kal. Febr. cui ſuffectus in Germaniæ Regno Carolus frattrum ter„ tius, quem dixere Craſſum. Sub eo novi tumultus in Pannonia coorti: pro Li„ mitis

„ dente ſucceſſit. Quod prædictorum virorum pueruli, illo-
„ rumque propinqui in contrarium accipientes, dixerunt alter-
„ utrum fieri, & Arbonem Comitem, ſi non recederet de
„ Comitatu parentum ſuorum, & ſeipſos ante faciem gladii
„ morituros. Hoc experimento Arbo concuſſus, amicitiam
„ iniit cum Zventibaldo Duce Maravorum gentis, firmatoque
„ inter illos fœdere, filium ſuum obſidem fieri non tardavit.
„ Nec minus ipſi prædicti pueri conſulunt quoſdam Primores
„ Bajowaricæ gentis, collatiſque propinquis ac undique copiis,
„ fortior manus in id tempus illis adſtabitur. Comitem a Re-
„ ge conſtitutum inhonorifice expellebant, Comitatumque illis
„ in uſum uſurpaverunt. Hoc ergo factum eſt poſt obitum Lu-
„ dovici Regis, natorumque ejus Carlmanni & Ludovici: quo-
„ rum ſucceſſor frater illorum minimus in Regno exſtitit. Qui
„ mox, prout antea tenuit, Arboni prædictum Comitatum
„ reddidit: ſed tamen ex hac re contexta, ut prædiximus,
„ detrimentum Pannonia (a) ſenſit. Igitur eodem anno,
„ quo illi pueri prædictum Comitem Arbonem, a Rege com-
„ mendatorum exortem fieri honorum impetraverunt, Zven-
„ tibaldus Dux Maravorum, plenum doli & aſtutiæ ce-
„ rebrum, non immemor utriuſque, quanta ab anteceſſori-
„ bus iſtorum puerorum cum gente ſua, uſque dum ad illos
„ terminum Bajowariorum prætenderunt, paſſus ſit mala; in-
„ ſuper etiam amicitiæ ac juramenti, quæ cum Arbone iniit pe-
„ pi-

„ mitis Orientalis Præfectura certabatur. Eam gerebat Arbo, excluſis Wilhelmi & Engilſchalci nupernorum Præfectorum filiis, quorum tres erant, Megingor, Pabo, Werinharius. Hi propinquorum opibus Arbonem expellunt; Zventibaldus, plenum doli & aſtutiæ cerebrum, ut ſcribit Annaliſta Fuldenſis, diſcordiam viciuorum rem ſuam ratus, Arbonem ſuſtinebat, direpta primum boreali parte Danubii. Pueri ad Arnulſum Pannoniæ tunc Dominum defecerant: Zventibaldus Arnulſum pueros tradere nolentem aggreſſus, tranſcenſo Danubio, provinciam fœdiſſime diripit, in triennium continuata clade; *tota Pannonia*, quod ait Annaliſta laudatus, *a Hrapa ad Orientem deleta*. Demum anno 884. Caroli Regis interventu, qui ad Orientem ipſe profectus *prope flumen Tullinam monte Comiano colloquium cum Zventibaldo habuit*: conventa pax, Arbone in præfecturam repoſito, & Pannonia Zventibaldo permiſſa, quæ inde dicta *Moravia magna*. quam in poteſtate Zventibaldi fuiſſe, vel inde colligitur, quod annis ab hinc aliquot Arnulfus legatos ſuos ad Bulgaros mittere terreſtri itinere ob inſidias Zventibaldi haud potuerit: coactus eos mittere per Regnum Brazlavonis, quod inter Dravum & Savum erat: qui profecti per fluvium Odogra uſque ad Gulpam, dein per Savum: quæ omnia nos docet Annaliſta Fuldenſis „. Nimirum Freherianus Fuldenſium Annalium Continuator: nam Fuldenſis in anno 882. (ſicuti & Bertinianus) deſiit.

a Quatuor verſiculos intermiſcet continuator.

„ pigitque, ad hoc vindicare proficiſcitur, & perfecit. Nam „ de ſeptentrionali parte Iſtri fluminis apprehenſo Werinhario „ de pueris Engilſchalchi, qui tres habuit mediocri ... Vezzil- „ loni quoque Comiti, qui illorum propinquus erat, dextram „ manum cum lingua, & (monſtri ſimile) verenda & genita- „ lia, ut nec ſignaculo deſiſtente, abſciderunt. Homines vero „ illorum quoſdam ſine dextra lævaque reverſi ſunt. Exercitus „ ſcilicet juſſu Ducis igne devaſtat omnia: inſuper ultra Da- „ nubium miſſis ſpeculatoribus, ubicumque proprietas & ſub- „ ſtantia prædictorum ſit puerorum, igni tradita ſine mora eſt. „ Hoc ſcandalum antefatum puerulis ſpatio unius anni ſentitur. „ Hinc equidem non confidentibus a Rege (*Carolo nempe Craſſo*) pueris aliquid boni propter delictum, quod in Ar- „ bone commiſere, receſſerunt: ſtatueruntque fieri homines „ Arnolfi Carlomanni Regis filii, qui tunc Pannoniam tenuit. „ Quo audito, Zventibaldus Dux miſit nuncios ad eum, & „ ait illi: Inimicos meos ſuſtentas; ſi eos non dimiſeris, nec „ me tecum pacificatum habebis. Alteram etiam occaſionem „ adverſus eum protulit: Tui homines in vitam meam, nec „ minus in Regnum meum doloſe cum BULGARIS conſilia- „ verunt, qui priore anno ſuum Regnum vaſtavere. Hoc volo „ mihi cum juramento verum non eſſe, conteſtari. Quorum „ neutrum unquam ſe facturum Arnolfus renunciavit. Itaque „ Dux non diu collectis ex omni parte Sclavanorum copiis, „ magno cum exercitu invadit Pannoniam immaniter,ac cruen- „ ti more lupi mactat, igne & ferro maximam partem deva- „ ſtat, deterit, & conſcindit, ita ut non immerito iſtam ad „ miſeriam hic verſus componi poſſit,

Hic patriæ planctus, ſimul & miſerabile funus.

„ quo acto dolore per antefatum puerile conſilium, ſpatio „ unius anni (*nimirum* 883.) Dux cum exercitu ſuo non lætus „ remeavit in ſua. Ceterum vero inſtanti anno, quo iſta com- „ putamus (*anno ſcil.* 884.) iterum Dux coagulata multitudi- „ ne, hoſtiliter Pannoniam hoſtilem exercitum infert: ut ſi- „ quid antea remaneret, nunc quaſi ore lupi per totum devo- „ raſſet. Tanta enim multitudine in itinere pollebat, ut in „ uno loco ab ortu ad veſperum lucis exercitus ejus præterire „ videretur. Cum tanta enim multitudine in Regno Arnolfi

„ per XII. dies exſpoliando verſabatur; demum prout voluit
„ proſpere reverſus eſt: Poſtea quoque miſſa quadam exerci-
„ tus ſui parte ſupra Danubium. Quod audientes filii Willi-
„ helmi, & Engilſcalchi, qui majores natu erant, Megingor,
„ & Papo, quibuſdam Pannoniorum ſecum aſſumptis, contra
„ illos incaute venerunt: ſed tamen pugnam certaminis inire
„ non utile: nam ad illos victoria conceſſit. Iſti fugæ præſi-
„ dium quærentes, Megingor & Papo in flumine, qui dicitur
„ Hrapa, vitam finivere. Frater vero Bertholdi Comitis cum
„ aliis quamplurimis a Sclavanis tentus eſt. Attendant, ju-
„ dicent, atque contendant detractores veri, & quibus hujus
„ ſucceſſoribus rei vel conſilii primordia placuerint, placeant
„ etiam ſubſequentia mala. Vituperavere autem pacem, qua
„ conſervata, Pannonia conſervata eſt: qua vero vitiata, per
„ ſpatium tantum iſto continuato tertio anno dimidio inſtanti
„ Pannonia de Hraba flumine ad Orientem tota deleta eſt.
„ Servi & ancillæ cum parvulis ſuis conſumpti ſunt, primori-
„ bus quibuſdam tentis, quibuſdam occiſis; & (quod turpius
„ erat) truncatis manu, lingua, genitalibus, remiſſi ſunt.
„ Hæc enim omnia proculdubio geruntur ſive per miſericor-
„ diam, ſive per iram Dei. Sed iram Dei juſtam vindictam
„ fieri appellamus, quæ indubitanter non niſi juſta ſit, unquam
„ evenire creditur. Imperator (*Carolus Craſſus*) per Bajowa-
„ riam ad Orientem proficiſcitur, veniensque prope flumen Tul-
„ linam, monte Comiano colloquium habuit. Ibi inter alia
„ veniens Zventibaldus Dux cum principalibus ſuis, homo
„ (ſicut mos eſt) per manus Imperatoris efficitur, conte-
„ ſtatus illi fidelitatem juramento, & uſque dum Carolus
„ vixiſſet, nunquam in Regnum ſuum hoſtili exercitu eſſet
„ venturus. Poſtea veniente Brazlanvorum (*a*) Duce, qui
„ in id tempus Regnum inter Dravo & Savo flumina te-
„ nuit, ſuique militiæ, ſubditus adjungitur. Rex per Ca-
„ rentam in Italiam perrexit: proſpere Papia natalem Chri-
„ ſti celebravit.

XII. Henricus Comes & Arno Epiſcopus

Lambecianus Continuator apud Pagium ad ann. 884. n. 5.
„ Nortmanni Saxones invadere tentaverunt, quibus Heinrich
„ Co-

a Braslavone, ſive Braslavo: de quo ſupra.

„ Comes, & Arn Epiſcopus cum manu valida Orientalium „ Francorum occurrerunt; conſertoque prælio, plurimi ex „ utraque parte ceciderunt; ſed tamen adjuvante Domino, „ Chriſtiani obtinuere victoriam. *Et mox*. Nordmanni non „ ſemel, neque bis cum Heinrico dimicantes, ſuperantur, & „ ubicumque prædatum ire volebant, fugabantur, interficie- „ bantur, Domino illis reddente quod meruerunt. Tandem „ Chriſtianis in unum congregatis, & munitionem illorum ex- „ pugnare cupientibus, illi timore perculſi, noctu fuga lapſi „ ſunt, quos Heinrich Rheno tranſito ſecutus, & in quodam „ repertos loco, centum duos ex eis abſque detrimento ſuo- „ rum occidit. *Et poſt pauca*. Imperator (Carolus Craſſus) „ menſe Majo mediante Placitum habuit Wormatiæ, & inde „ tutores partium ſuarum contra Nordmannos deſtinavit. Ve- „ nit etiam illuc filia Hlutharii a Gotafrido, cui tradita fuerat „ in matrimonium, ad Imperatorem tranſmiſſa, quam Impe- „ rator ſecum aliquanto retinuit tempore, & ad maritum re- „ dire non permiſit. Imperator in terminis Noricorum & Scla- „ vorum cum Zventibaldo (*Moraviæ Rege*) colloquium ha- „ buit: inde in Italiam profectus, cum Witone (*Guidone Spo- „ leti Duce*) & ceteris, quorum animos anno priore offende- „ rat, pacificatur. Nordmanni cum Friſionibus in loco, qui „ vocatur Norditi, dimicantes ſuperantur, & plurimi ex eis „ occiduntur: ſuper quo prælio exſtat epiſtola Rimberti Epi- „ ſcopi ejuſdem loci ad Liutbertum Moguntienſem Archiepi- „ ſcopum deſtinata, hunc modum continens „. De hac victoria Adamum Bremenſem in ſua hiſtoria cap. 33. ſcribentem laudat Pagiùs ad ann. 884. num. VI. Pergit porro Lambecianus Continuator: „ Karolus juvenis (Carlomannus ſcil.) Rex „ Galliæ, in quadam venatione ictibus cujuſdam apri; fertur „ occiſus; re autem vera a ſuo ſatellite in eadem venatione non „ ſponte vulneratus occubuit. Unde Nordmanni, qui Re- „ gnum illius prædis, & incendiis longo tempore fatigaverant, „ audaciores effecti, XII. millia librarum & auri & argenti „ ab illa regione, tributi nomine, exegerunt; & tamen fidem „ pollicitam nequaquam ſervaverunt. Nam & obſides occide- „ runt, & a prædationibus minime ceſſaverunt.

Nortmannos fugant. Gotifridus Nortmannorum Rex, infidelitatis correptus, occiditur. Giſla ejus uxor ad Imp. tranſmittitur. Hugo Giſlæ frater, tamquam conſpirationis Gotifridi fautor, excæcatur.

Anno 885. Continuator Lambecianus Annalium Fuldenſium.

ſium. Nortmanni pagum (*a*) Haſpannicum invadentes, ceteros in circuitu vicinos occupaverunt, atque fruges diverſi generis congregantes, ſibi ad hiemandum & inhabitandum, quaſi nullo reſiſtente, diſpoſuerunt, viris ac mulieribus quos invenire potuerunt, ad ſuum ſervitium reſervatis. Quibus Liutbertus Archiepiſcopus (*Moguntiæ*) & Heinrich Comes, aliique nonnulli inſperate ſupervenerunt, & plurimis proſtratis, ceteros in quandam munitiunculam fugere compulerunt, frugibus quas congregaverant ſublatis. Quumque diu obſeſſi & fame fatigati, manum conferere non auderent, nocte quadam fuga lapſi ſunt. Gotafrid Nortmannus, qui Chriſtianus effectus, fidem Imperatori & Chriſtiano populo ſe ſervaturum eſſe ſacramento firmavit, fidem mentitus, exercitum non modicum de ſua gente congregavit, & per alveum Rheni fluminis aſcendere, & plurima loca ſuæ ditioni ſubjugare diſpoſuit; quod dum mediante menſe Majo facere inſtituiſſet, Deo renuente, perficere non potuit. Nam ab Heinrico aliiſque fidelibus Imperatoris ad colloquium invitatus, & infidelitatis correptus, quum eos conviciis vaniſque ludibriis exacerbaret, occiſus eſt, & omnes qui cum illo erant, Domino illi condignam infidelitatis ſuæ mercedem retribuente. Nordmanni autem ab eo invitati, neſcientes quid factum erat, in Saxoniam prædatum ire pergebant; quibus quum pauci Saxones occurriſſent, & tantæ multitudini rebellare timuiſſent, terga Saxones verterunt. At illi longo ſpatio a ſuis navibus remoti, fugientes perſecuti ſunt, quaſi eos eſſent comprehenſuri. Interea Friſiones qui vocantur Deſtarbenzoi, quaſi a Domino deſtinati, parviſſimis, ut eis eſt conſuetudo, naviculis vecti ſupervenerunt, & eos a tergo impugnare cœperunt. Quod quum vidiſſent Saxones, qui prius fugerant, reverſi ſunt, & graviter eis repugnando inſiſtebant, integratumque eſt prælium ex utraque parte contra Nordmannos. Tanta denique in eos Chriſtiani cæde bacchati ſunt, ut pauci de tanta multitudine relinquerentur. Quibus geſtis iidem Friſiones eorum naves invaſerunt, tantumque theſaurum in auro & argento, variaque ſupellectile repererunt, ut omnes a minimo uſque ad maximum divites efficerentur. Hugo Lotharii

a Pagius ann. 885. num. VII. „ Hasbannicum, qui comitatus eſt Hasbaniæ in Epiſcopatu Leodienſi ſitus.

rii Regis filius, cujus ſororem prædictus Gotafrid duxit uxorem, inſimulatus eſt apud Imperatorem, quod ejuſdem conſpirationis Gotafridi cotra Regnum Imperatoris fautor exiſteret. Quamobrem ad Imperatorem vocatus, & noxæ couvictus, lumine oculorum una cum avunculo ſuo privatus eſt, & in Monaſterium S. Bonifacii apud Fuldam retruſus, finem ſuæ habuit tyrannidis. *Metenſis*. Anno 885. Hugo rebellare diſponens contra Imperatorem, Legatos ad Godefridum in Freſiam occulte dirigit, eo quod illi eſſet affinitate conjunctus propter ſororem quam in conjugium acceperat. His ſuaſionum promiſſionibus Godefridus veluti veneno infectus, occaſionem fomitis inquirit, qualiter ac ſi juſta ratione a fidelitate Imperatoris ſe ſubducere prævaleret; ſtatimque Gerulfum, & Gardulfum Comites Freſonum, Legatos ad Cæſarem dirigit, mandatque, ſi vellet, ut in ea quam pollicitus fuerat fidelitate perſeveraret, fineſque Regni ſibi commiſſos ab incurſione propriæ gentis defenſaret, Confluentem, Andrenacum, Sincicha, & nounullos alios fiſcos obſequiis Imperialibus deditos ſibi largiretur, propter vini affluentiam, quæ in his locis exuberabat: eo quod terra, quam ex munificentia Principis poſſidendam perceperat, minime vini ferax eſſet... Quorum callida machinamenta & factionum conſpirationes quum perſenſiſſet Imperator, cum Heinrico viro prudentiſſimo altiori conſilio pertractat, quo ingenio hoſtem, quem in Regni extremitatibus introduxerat, extinguere poſſet. Et ſciens eſſe loca inacceſſibilia exercitui, propter diverſarum aquarum innumeros decurſus, & impenetrabiles paludes, magis id arte, quam ex virtute experiri ſtatuit. Legatos igitur reſponſis abſolvit, & ad Godefridum redire permiſit: aſſerens per ſuos Miſſos de omnibus Legationum ſuarum cauſis ea reſponſa redditurum, quæ ſibi & eidem Godefrido eſſent convenientia; tantum, ut in cœpta fidelitate perſeveraret. Poſt hæc Heinricum ad eundem virum mittit: &, ut fraus quæ ſtruebatur, occultaretur, cum eo Vvillibertum Venerabilem Epiſcopum Coloniæ Agrippinæ. Qui ſuis ſatellitibus ſecreto imperat, ut per Saxoniam properantes, non agmine facto, ſed ſparſim ſibi occurrerent loco & die, quo eis condixit. Ipſe cum perpaucis Coloniam venit. Et aſſumpto ſecum præfato Epiſcopo, mox in Batuam proficiſcitur. Godefridus audito eorum adven-

adventu, illis obviam procedit ad locum qui dicitur Heriſpich, in quo Rheni fluenta & Vval, uno ſe alveo reſolvunt, & ab invicem longius recedentes, Batuam provinciam ſuo gurgite cingunt. Hanc inſulam ingredientes Epiſcopus & Comes, multa a Godefrido audiunt, multa ex parte Imperatoris reſpondent. Dies ad occaſum vergitur. Soluto colloquio, inſula excedunt, hoſpitia repetunt, in craſtinum reverſuri. Heinricus Epiſcopum hortatur, ut die ſubſequenti Giſlam uxorem Godefridi extra inſulam evocaret, eamque ad pacis ſtudium provocare ſatageret. Interim ipſe cum Godefrido cauſam Everhardi Comitis agitaret, cujus rerum poſſeſſio ab eo violenter diripiebatur. Deinde perſuadet eidem Everhardo, ut de injuſtitia, quam patiebatur, in medio adſurgens ſe proclamaret. Et quum a ferocis & barbaræ gentis homine durius & contumelioſius verbum ſibi eſſet prolatum, abſque mora evaginato gladio eum ſummo anniſu in capite percutit, antequam a terra elevari poſſet. Quid plura? Ab Everhardo primo percuſſus, & a ſatellitibus Heinrici confoſſus Godefridus moritur. Omneſque Normanni, qui in Batua reperti ſunt, trucidantur. Non multis poſt interpoſitis diebus, Hugo ejuſdem Heinrici conſilio ad Gundulfi villam promiſſionibus attractus, dolo capitur, & juſſu Imperatoris ab eodem Heinrico ei oculi eruuntur, omneſque faventes dehoneſtantur. Poſt hæc in Alamannia in Monaſterio Sancti Galli mittitur, inde poſtea in patriam revocatur: noviſſime temporibus Zventibolchi Regis in Prumia Monaſterio, manu mea adtonſus eſt: eram enim tunc temporis in eodem loco Dominici ovilis, quamvis non idoneus, tamen cuſtos: ubi non poſt multos annos moritur & ſepelitur.„ Quæ verba ſunt Rheginonis. Unde patet, Annalium Metenſium collectorem plurima ex Rheginone ad verbum tranſcripſiſſe; non autem Rheginonem ex iſtis Annalibus ſua deſumſiſſe. *Freberianus Fuldenſium Annalium continuator*. Gotafridus Rex accuſatus, in Regnum Francorum cum Nordmannis conſuleret, ab ipſis etiam accuſatoribus occiſus eſt. Hugo filius Lotharii incaute in Regno Imperatoris agens, oculorum luce orbatus eſt. Pax in Oriente inter Arnolfum & Zventibaldum, præſentibus ſcilicet Bajowariorum Principibus, jusjurando conſtare firmatur. *Chronicon Hildensheimenſe*. Anno 885. Hoc an-

no

no Vulſeri Epiſcopus cum aliis multis occiſus eſt a Sclavis.

XIII. Nortmanni Pariſios obſident. Henricus Comes in bello cadit. Carolus Imp. conceſſa Sigifrido Nortmannorum Regi pecunia, eum recedere facit. Reverſus Sigifridus, in Friſia interficitur. Carolo è Regno dejecto, Arnulfus in Regni ſolio ponitur.

Anno 886. Continuator Lambecianus Annalium Fuldenſium. „ Menſe Februario, exercitus Orientalium Francorum miſſus eſt contra Nordmannos in Galliam juxta Pariſios conſiſtentes, qui in itinere propter imbrium inundationem & frigus imminens, non modicum equorum ſuorum perpeſſi ſunt damnum. Quum autem illuc perveniſſent, Nordmanni rerum omnium abundantiam in munitionibus ſuis habentes, manum cum eis conſerere nec voluerunt, nec auſi ſunt. Igitur diebus Quadrageſimæ, & uſque ad tempus Rogationis inani labore conſumptis, excepto quod Heinrich (*præfectus exercituum imperatoris*) quoſdam extra munitionem inveniens occidit, equis & bobus plurimis inde ſublatis, redierunt in ſua. Interea Hugo & Gozilin (*a*) Abbates & Duces præcipui Galliæ regionis, in quibus omnis ſpes Gallorum contra Nordmannos poſita erat, defuncti ſunt. Unde Nordmanni audaciores effecti, & de ſua munitione egreſſi, omnique regione potiti, venationes & varios ludos, nullo prohibente, exercebant. *Et paucis interpoſitis*. Menſe Julio Imperator cum ſuis colloquium habuit in urbe Metenſi; & inde contra Nordmannos profectus eſt, ubi dum aliquanto tempore moraretur, Heinrich Comes a ſuis deſertus, & ab hoſtibus circumdatus occiditur. Interea Sigifrid cum magna multitudine Nordmannorum, ceteris qui ibi reſidebant, auxilium laturus venit, ac Chriſtianis magnum intulit metum: unde Imperator perterritus, quibuſdam per Burgundiam vagandi licentiam dedit, quibuſdam plurimam promiſit pecuniam, ſi a Regno ejus, ſtatuto inter eos tempore, diſcederent. Ipſe vero inde concito gradu in Alſatiam ſe recepit, ibique per plures dies jacuit ægrotus. „ Freherianus eorundem Annalium Fuldenſium Continuator „. Anno 886. Poſt paſcha, habito generali Papiæ conventu, Imperator per Burgundiam obviam Nordmannis in Galliam, qui tunc Pariſiis erant, uſque pervenit. Occiſos ibi Henrico Marchenſi Francorum, qui id tempus Neuſtriam tenuit, Rex parum proſpere actis rebus, re-

a Pagius ad ann. 886. num. x. Gozlinus Epiſcopus Pariſienſis erat, non vero Abbas, ut perperam habet continuator Lambecianus, & obſidionis tempore ſublatus fuit, ut docet Abbo Monachus Monaſterii S. Germani Pratenſis in deſcriptione Pariſiacæ obſidionis.

revertitur in ſua. Diſcordia inter Berengarium cognatum Regis, qui Foro Julienſe fruitur, & Liutwardum Epiſcopum oritur. Propterea Berengarius mittens Vercellinam urbem exſpoliare, ibique veniens, multis rebus Epiſcopi abreptis, prout voluit, reverſus eſt.

Metenſis. „ Ann. 886. Nortmanni a Somna fluvio exeunt, & rurſus in Regno Lotharii revertentes, in loco qui dicitur Lovon, caſtra ſedeſque ſtatuunt, ſcilicet in confinio utriuſque Regni: & continuis incurſionum infeſtationibus, utraque Regna fatigant. Ad quorum ingenitam malitiam compeſcendam, Imperator ſemel & iterum exercitum miſit „. Sed nihil dignum adverſus tantam violentorum rapacitatem actum eſt. Hoc ipſum idem Metenſis ſupra dixerat ad ann. 884. Idem Metenſis ad annum. 887. narrat Pariſiacam obſidionem, interitum Heinrici Comitis, mortem Abbatis Hugonis & Gozelini Epiſcopi Pariſienſis: additque de Imp. Carolo: „ Ad extremum conceſſis „ terris & regionibus, quæ ultra Sequanam erant, Nortmanis ad deprædandum, eo quod incolæ illarum ſibi obtemperare nollent, receſſit, & recto itinere in Alamanniam perrexit „. Quæ tamen omnia ad annum 886. ſunt conferenda.

Anno 887. Auctor Chronici Nortmannici. „ Sigefridus „ Rex Northmannorum, verno finiente, in Sequanam rediit „ agens ſolita: & circa autumni tempora Friſiam petiit, ibique „ interfectus eſt. Northmanni vero Pariſius regreſſi propter „ tributum ab Imperatore promiſſum, receperunt illud. Poſt, „ Maternum fluvium ingreſſi, Gonziaco ſibi caſtra ſtatuunt. „ Franci vero Auſtrales videntes Imperatoris vires ad regen„ dum Imperium invalidas; ejecto eo de Regno, Arnulfum „ filium Carlomanni, qui ejus erat nepos, in Regni ſolio po„ nunt. Tunc Nortmanni omnia loca verſus Moſam more ſo„ lito, partemque Burgundiæ vaſtaverunt, & igne concremarunt „. Metenſis Anno 887. poſtquam narraſſet, Carolum Imperatorem objecto adulterii crimine a ſuo latere cum dedecore Liudvardum Epiſcopum Vercellenſem removiſſe, Ricgardem quoque Auguſtam in crimen adulterii vocaſſe (quæ tamen propter illud diſſidium, in monaſterium ſeſe recepit, proteſtata, nunquam ſe coitu carnali, neque cum viro ſuo Carolo, miſcuiſſe:) ſubjungit de Caroli exauctoratione: „ His ita ge-

„ ſtis,

Digitized by Google

„ ſtis, Imperator (*a*) corpore & animo cœpit ægrotare. Menſe itaque Novembri circa tranſitum S. Martini, Triburias venit, ibique Conventum generalem convocat. Cernentes vero optimates Regni, non modo vires corporis, verum etiam animi ſenſus ab eo diffugere, Arnulfum filium Carlomanni ultro in Regnum attrahunt, & ſubito facta conſpiratione ab Imp. deficientes, ad prædictum virum certatim tranſeunt: ita ut in triduo vix aliquis remaneret qui ei ſaltem officia humanitatis impenderet. Cibus tantum & potus ex Liutberti Epiſcopi ſumptibus adminiſtrabatur. *Et poſt pauca*. Mittit ergo ad Arnulfum, ex Imperatore effectus egenus, & deſperatis rebus non de Imperii dignitate, ſed de victu quotidiano cogitans, tantum alimentorum copiam ad ſubſidium vitæ præſentis ſupplex expoſcit. Dirigit etiam Bernardum filium, quem ex pellice ſuſceperat, cum xeniis, eumque ejus fidei commendat.. Conceſſit autem Arnulphus Rex nonnullos fiſcos in Alamannia, unde ei alimonia præberetur. Ipſe vero compoſitis in Francia feliciter rebus, in Bajoariam revertitur. *Hildensheimenſis*, Ann. 887. Carolus veniens in Triburias, quum Placitum haberet poſt feſtivitatem S. Martini, conſpiratione facta adverſus eum, Orientales Franci reliquerunt eum, & elegerunt Arnulfum: & Carolus ſubjicitur Arnulfo. *Freberianus Fuldenſium Annalium Continuator*„ . Anno 887. Imp. Eliſacia magna infirmitate adgravatur. Poſtea parum convaleſcens, ad Alamanniam proficiſcitur, vergens Curtem Podonam, pro dolore capitis inciſionem accepit. Tranſacto die ſancto Paſchæ, habitum eſt Placitum Weibilinga. Ibi inter alia Berengarius ad fidelitatem Cæſaris pervenit, magniſque muneribus contumeliam, quam in Liutwardo priori anno commiſerat, componendo abſolvit. Mortuo itaque Boſone, parvulus erat ei filius de filia Ludovici Italici Regis: quem Imperator ad Rhenum villa Kircheim veniens obviam, honorifice ſuſcepit ad hominem, ſibique adoptivum filium eum injunxit. Alamanni contra Liut-

a *Hermannus Cornerus*, cujus chronicon in corpore Hiſtorico medii ævi Georgius Eccardus Tom. 2. Lipſiæ anno 1723. edidit, non modo res geſtas ut plurimum confundit, ſed in epocha ſere ſemper peccat. Sic, exempli gratia, Caroli abdicationem, & Arnulfi regnum ad ann. 890. Sic etiam ad ann. 891. Swendebaldum Moraviæ Regem vocat, Nordmannorum Ducem; & alia hujuſmodi. Quod ſemel obſervaſſe ſufficiat.

wardum Epiſcopum doloſe conſpiravere, qui tunc maximus conſiliator Regis in Palatio fuit, & eum a præſentia Imperatoris omni honore privatum abire compellunt. Mox vero Cæſar graviſſima infirmitate detentus eſt. Ab illo ergo die male inito conſilio Franci, & more ſolito Saxones & Duringi, quibuſdam Bajovariorum Primoribus & Alamannorum admixtis, cogitaverunt deficere a fidelitate Imperatoris, nec minus perficere. Igitur veniente Carolo Imperatore Franconofurt, iſti invitaverunt Arnolſum filium Karlmanni Regis, ipſumque ad ſeniorem elegerunt: & ſine mora ſtatuerunt ad Regem extolli. Carolus nitens bellum contra Arnolſum Regem inſtaurare, ſed non proficit. Concuſſit timore Alamannos, quibus maxime negotium ſui Regni habebat commiſſum: omues penitus ab eo defecerunt, & etiam miniſtri ab eo defecti, ſub celeri feſtinatione ad Arnolſum Regem ſe junxerunt. Carolus dum ſe undique a ſuis deſertum ſentit, & neſciens, quid ſui cauſæ conſilium poſſit fieri; tandem munera ad Regem direxit, expoſcens ſua gratia vel pauca in Alamannia ſibi ad uſum uſque ad finem vitæ ſuæ largiri. Quod Rex ita fieri conceſſit. Sed tamen nec hoc diu apud ſe retinuit. Nam paucos dies in locis a Rege ſibi conceſſis religioſe morabatur, poſt Chriſti nativitatem die Id. Januar. ultimum diem feliciter clauſit:& mirum in modum uſquedum honorifice Augenſi Eccleſia ſepelitur. Cælum apertum multis cernentibus viſum eſt, ut aperte monſtraretur, qui ſpretus terrenæ dignitatis ab hominibus exuitur, Deo dignus cœleſtis patriæ vernula mereretur feliciter haberi. *Annaliſta Metenſis*. Anno 888. Carolus Imper. tertius hujus nominis & dignitatis, obiit pridie Idus Januar. ſepultuſque eſt in Augia Monaſterio. Fuit vero Chriſtianiſſimus Princeps, Deum timens, Cetera de ejus virtutibus ibi legenda.

Luxati hic anni apud Sigebertum Gemblacenſem: nam ad ann.887. obſidionem Pariſiacam & Henrici Comitis mortem collocat: ad ann. 888. narrat, quod quum Carolus Imp. Normannos nequiret expellere, tandem facto fœdere conceſſit eis regiones, quæ erant ultra Sequanam, quæ pars Franciæ a Normannis Normannia appellata eſt: ad ann. 889. quod Carolus Imp. zelatus uxorem ſuam pro eo, quod plus juſto familiariter ageret cum Luitwaldo Vercellenſi Epiſcopo, repudiaverit: ad

ad annum denique 890. refert, quod Carolus Imp. corpore & animo deficiens, ab optimatibus Regni repudiatus ſit, & Arnulphus filius Carlmanni Regis fratruelis ejus in Regnum ſublimatus, ex Imperatore etiam neceſſariis egenti Carolo, fiſcos in Alemannia delegavit, qui ſequenti anno, hoc eſt 891., obierit. Quæ omnia anno non ſuo conſignata. Hanſizius Tom. 2. Germ. ſacr. pag. 140. Caroli exauctorationem ad ann. 886. conferre, & Liutvardum Vercellenſem cum Liutberto Moguntino videtur confundere. Sic enim narrat: „ Sed anno 886. quum „ Germaniæ proceres a Carolo Craſſo abhorrerent, odio Liutberti Moguntini, tum ob indicia debilitatæ mentis non obſcura, legatus ad eum eſt communi voto Theodmarus, qui „ magiſterium ſacrorum nuper in Palatio Carolomanni Regis „ cum approbatione geſſerat. Demum eo ventum, ut palam „ ab Carolo deficerent, invitato ad ſolium Arnulfo, qui mox „ Theodmarum in gradum Archicapellani optavit: qua provincia Præſul exinde conſtanter functus eſt, expertus eundem Arnulphum in ſe Eccleſiamque ſuam multimodis benignum „. Legantur Francici Annales: nihil in eis de odio Francorum in Luitbertum Moguntinum, ſed in Liutvardum Vercellenſem: quin imo de Moguntino hæc apud Freherianum ad ann. 889. habentur: „ Luitbertus Mogontinæ urbis nobilis „ Archiepiſcopus ab hac vita migravit. Cujus vivendi ordo „ quali probitate maneret, per omnia longum explicare „. Cetera. Theodmarus nullibi reperitur a Germaniæ proceribus ad Carolum Craſſum miſſus, quum de illius exauctoratione agebatur.

XIV. Expenditur aſſerta ab Helmoldo annorum ſeptuaginta Nortmannicæ Perſecutionis epocha.

Helmoldus in Chron. Slavor. lib. 1. cap. 7. de Carolo III. vulgo Craſſo, Imperatore, filio Ludovici Regis Germaniæ, & Nortmannis: „ Carolus adoleſcens, filius Ludovici, ipſo „ tempore Roma rediens cum grandi exercitu, Nortmannos „ juxta Moſam fluvium apprehendit. Quos obſidione coartans, quintodecimo demum die ad deditionem compulit. „ Captos ergo Tyrannos Danorum, non ea qua decuit hoſtes „ Dei ſeveritate ultus eſt; ſed ad diuturnam dejectionem & „ gravem Eccleſiæ ruinam parcens impiis, accepto ab eis jurejurando, & fœderis conjunctione, ampliſſime donatos ab ſe „ abire permiſit. At illi Regis adoleſcentis inertiam irridentes,

„ tes, ubi noxia libertate potiti ſunt, rurſum in unum con„ globati, tantas ſtrages dederunt, ut crudelitas modum ex„ ceſſerit. Quid multa? Urbes cum civibus, Epiſcopi cum „ toto grege ſimul obruti ſunt, Eccleſiæ illuſtres cum fidelium „ caterva ſimul incenſæ ſunt. Quamobrem Carolus accuſatus „ in Curia, & ob ſtultitiam Regno depoſitus, Arnolfum ger„ mani ſui filium accepit ſucceſſorem. Qui congregato exer„ citu, fines adiit Danorum, eoſque multis gravibuſque præliis „ ad internecionem uſque delevit. Bellum cœlitus adminiſtra„ tum. Siquidem centum millibus paganorum proſtratis in „ bello, vix unus de Chriſtianis cecidiſſe repertus eſt. Et ita „ extincta eſt perſecutio Nortmannorum, Domino vindicante „ ſanguinem ſervorum ſuorum, qui jam per annos ſeptuaginta „ effuſus eſt. Hæc autem acta ſunt tempore Adelgarii Archie„ piſcopi, qui fuit ſucceſſor B. Reimberti, & tertius a B. An„ ſchario „. Hæc ab Arnulfo reportata de Nortmannis victoria contigit anno 891. uti mox patebit. Adelgarius autem, mortuo anno 888. ſancto Remberto, Archiepiſcopus Hamburgenſis creatus eſt. Si vero ab anno 891. retrogrediendo annos 70. numeremus, deveniemus ad annum 821. Quo tamen anno neque mota a Danis in Chriſtianos perſecutio legitur, neque annunciata primum Nordalbingis Chriſtiana fides. Nam ad evangelicam prædicationem quod ſpectat, primus a Carolo Magno ad annunciandam Evangelicam Nordalbingis veritatem miſſus fuit Heridagus Presbyter, idque ante annum 808. quo anno Godefridus Danorum Rex bellum movere adverſus Carolum Magnum minabatur, uti idem Helmoldus teſtatur lib. 1. Chron. Slavor. cap. 3. ſic ſcribens. „ Perfectum eſt ergo in Saxonia „ novellæ plantationis opus & pleno vigore conſtabilitum „ (ann. nimir. 804. quo finis impoſitus fuit bello Saxonico, quod per ann. 33. duraverat.) „ Sed & Freſonum agreſtes illo tem„ pore receperunt Chriſtianæ fidei gratiam. Ex tunc ergo præ„ paratum eſt iter prædicatoribus verbi Dei trans Albiam, exie„ runtque Angeli veloces annunciare Evangelium pacis in „ univerſam latitudinem Aquilonis. Quo tempore, quum „ Slavorum quoque gentes Francorum imperio ſubjicerentur, „ fertur Carolus Hammenburg civitatem Nordalbingorum, „ conſtructa ibidem Eccleſia, Heridago cuidam ſancto viro,

„ quem

„ quem loci Epiſcopum deſignavit, regendam commiſiſſe, „ proponens eandem Hammenburgenſem Eccleſiam cunctis „ Slavorum Danorumque gentibus Metropolim ſtatuere. In „ qua re ad perfectum ducenda, & mors Heridagi Presbyteri, „ & occupatio bellorum Carolum Imperatorem, ne deſiderata „ compleret, præpedivit. Idem enim victorioſiſſimus Prin- „ ceps, qui omnia Europæ regna ſubegerat, noviſſimum cum „ Danis bellum ſuſcepiſſe narratur. Nam Dani, & ceteri, „ qui trans Daniam ſunt populi, ab hiſtoricis Francorum Nort- „ manni vocantur: quorum Rex Godefridus, jam antea Fre- „ ſis, itemque Nordalbingis, Obotritis, & aliis Slavorum po- „ pulis tributo ſubactis, ipſi Carolo bellum minatus eſt. Hæc „ diſſenſio maxime voluntatem Imperatoris de Hammenburg „ retardavit. Tandem extincto cælitus Godefrido, Hemming „ ei ſucceſsit, patruelis ejus, qui mox pacem cum Imperatore „ faciens, Egdoram fluvium accepit Regni terminum. Nec „ multo poſt Carolus præſenti vita deceſsit „. Atqui Carolus Magnus, v. Kal. Febr. anno 814. rebus humanis exceſsit; Gotifredus vero Danorum Rex anno 810. interiit. Metenſis Annaliſta. „ Anno 810. Imperator Aquis morabatur, ubi „ nunciatum eſt ei claſſem ducentarum navium de Nortman- „ nia in Freſia applicuiſſe, ternaque prælia cum Freſonibus „ commiſiſſe, Danoſque victores, tributum victis impoſuiſſe: „ etiam centum libras argenti a Freſonibus eſſe ſolutas, Re- „ gemque Godefridum hæc omnia agere dixit. Qui nuncius „ adeo Imperatorem concitavit, ut miſsis in omnibus circum- „ quaque regionibus ad exercitum congregandum nunciis, „ ipſe ſine mora Palatio exiens, illas in partes tendere cœpit. „ Tranſito itaque Rheno flumine in loco qui Lippia dicitur, „ copias quæ nondum convenerant ſtatuit operiri. Ubi quum „ aliquot dies moraretur, Elephas ille, quem ei Aaron Rex „ Saracenorum miſerat, ſubita morte periit. Congregatis tan- „ dem copiis, quanta potuit celeritate ad Alaram fluvium „ contendit, caſtriſque poſitis, minarum Godefridi Regis præ- „ ſtolabatur eventum. Nam ille tyrannus ſuperbiæ ſpiritu in- „ flatus, ſe jactavit arroganter, quod cum Imperatore con- „ gredi vellet. Sed quum Imperator in loco memorato reſide- „ ret, diverſarum rerum legationes ad eum perferuntur. Nam

„ & claſ-

„ & claſſem, quæ Freſiam vaſtabat, domum reverſam; & Go„ defridum a quodam ſuo ſatellite interemptum; & caſtellum „ vocabulo Hocbuoki, Albiæ flumini contiguum, in quo Od„ do Legatus Imperatoris erat, & erat Orientalium Saxonum „ præſidium, a Wilzis captum; & Pippinum filium ejus Re„ gem Italiæ VIII. Idus de corpore migraſſe. Aquis vero „ veniens menſe Octobri, memoratas (*de Conſtantinopoli*, „ *deque Corduba*) Legationes ſuſcepit, pacemque cum Nice„ phoro Imper. & cum Abulaz Rege Hiſpaniæ fecit. Godefri„ do vero, ut diximus, mortuo, Hemmingus filius fratris „ ejus in Regnum ſucceſsit, pacemque cum Imperatore firma„ vit. *Et ad ann.*811.Condicta ab Imperat. & Hemmingo Rege „ Danorum pax, propter aſperitatem hiemis, quæ inter par„ tes commeandi viam claudebat, in armis tantum jurata ſer„ vatur: donec redeunte veris temperie viis apertis, adve„ nientibus ex utraque parte, Francorum ſcilicet & Danorum, „ XII. Primoribus ſuper fluvium Egidoram, datis viciſsim ſe„ cundum ritum ac morem ſuum ſacramentis, pax confirma„ retur. Imperatore itaque pace cum Hemmingo firmata, & „ Placito generali ſecundum conſuetudinem Aquis habito, in „ tres partes Regni ſui totidem exercitus miſit: unum trans „ Albiam in Linones, qui & ipſos vaſtavit, & caſtrum Hoc„ buoki ſuperiori anno a Wilſis deſtructum reſtauravit. Alte„ rum in Pannoniam, ad controverſias Hunnorum & Sclavo„ rum finiendas direxit. Tertium ſuper Brittones ad eorum „ perfidiam puniendam. Ipſe vero Imperator ad claſſem vi„ dendam, quam præcedenti anno fieri & fabricari juſſerat, „ Bononiam venit; inde ad Scalt fluvium, in loco qui dicitur „ Gant, naves ad eandem claſſem ædificatas aſpexit, & circa „ medium Novembrium Aquas venit. Ubi obviaverunt ei „ Legati Hemmingi Regis, Acvin, & Hebbi, munera Regi & „ verba pacifica deferentes „. Itaque inter annum 804. & 810. prædicatio Heridagi ſuſcepta eſt in Nordalbingia. At vero mota a Danis in Chriſtianos perſecutio, ſi Helmoldo credendum eſt, non ante obitum Ludovici Pii Imperatoris, hoc eſt, ann. 840. contigit. Sub Ludovico enim pax ſumma viguit, ſcribente eodem Helmoldo cap. 4. „ Poſtquam ergo Carolus „ Francorum Rex & Romanorum Imperator Auguſtus cum

„ ma-

„ magno bonorum fructu ad cælos emigravit, Ludovicus filius „ ejus ſucceſſit ei in Regnum. Qui paternis per omnia votis „ concordans, eadem liberalitate qua pater ejus, erga cultum „ Domus Dei, & omnem Clerum uſus eſt, ampliſſimas Regni „ divitias ad decorem & gloriam Eccleſiæ intorquens, in tan„ tum, ut Epiſcopos, qui propter animarum regimen Princi„ pes ſunt cæli, ipſe eoſdem nihilominus Principes efficeret „ Regni. Hic ubi ſuper Hammenburg patris ſui comperit vo„ tum, communicato ſtatim ſapientum conſilio, ſanctiſſimum „ virum Anſcharium, quem etiam aliquando ad Danos & Sve„ dos (*poſt annum* 814. *& ante ann.* 826.) direxerat, Ham„ menburgenſi Eccleſiæ (*anno* 827.) ordinari fecit Archiepi„ ſcopum, ſtatuens eandem civitatem Metropolim univerſis „ borealibus populis, ut legatio verbi Dei exinde uberius pul„ lularet in omnes barbaras nationes. Quod & factum eſt. Nam „ Hammenburgenſis Eccleſiæ Pontificum inſtantia, diſſemina„ tum eſt verbum Dei in omnes Slavorum, Danorum, ſive „ Nortmannorum populos, & diſſolutum eſt gelidum illud „ frigus Aquilonis a calore verbi Dei. Multis itaque diebus „ ſive annis, maximiſque doctorum laboribus, in gentibus his „ deſudatum eſt. Tanta enim fuit opacitas errorum, & diffi„ cultas ſilveſcentis idololatriæ, ut nec ſubito, nec facile po„ tuiſſet evinci. Sed & bellorum variæ tempeſtates poſt obi„ tum piiſſimi Ludovici latius emergentes, vocationem gen„ tium non modice retardarunt „. Vides nullam ab Helmoldo indicari excitatam a Northmannis adverſus Chriſtianos perſecutionem ſub Carolo Magno aut ſub Ludovico Pio, ideſt, ab anno 804. ſive 810. uſque ad ann. 840. At Ludovico mortuo, tunc Northmanni cœperunt in Chriſtianos graſſari, uti idem Helmoldus ſubjungit his verbis: „ Illo ſiquidem ex hac luce „ ſubtracto, orta ſunt inteſtina bella, quatuor ſcilicet filiis ejus „ propter Principatum contendentibus. Multa itaque inter „ fratres orta eſt diſcordia, bellumque maximum, in quo, ut „ hiſtorici teſtantur, omnes Francorum gentes conſumptæ „ ſunt. Tandem mediante Papa Sergio, diſcordia ſedata eſt, „ Regnumque diviſum eſt in quatuor partes, ita ut Lotharius „ major natu cum Italia Romam, Lotharingiam cum Burgun„ dia poſſideret: Ludovicus Rhenum cum Germania: Caro-

Digitized by Google

„ lus Galliam; Pipinus Aquitaniam. Ea ergo tempeſtate, qua „ germana diſcordia maximos bellorum motus & diminutio„ nem ſciſſo imperio parturivit, multos ad rebellionem op„ portunitas temporis adduxit. Inter quos primi vel præcipui „ Danorum populi, viribus & armis præpotentes, prius qui„ dem Slavos, itemque Freſones tributis ſubjiciunt: dehinc „ claſſe piratica per Rhenum ſubvecti Coloniam obſederunt; „ per Albiam Hammenburg funditus exciderunt. Inclyta ci„ vitas, & recens Eccleſiæ ſtructura tota incendio diſperiit. „ Quin & Nordalbingorum provincia, & quidquid flumini „ contiguum fuit, barbarorum direptionibus ceſſit. Saxonia „ magno terrore concuſſa eſt. Sanctus autem Anſcharius Ham„ menburgenſis Archiepiſcopus, & cæteri prædicatores in „ Slaviam ſive Daniam deſtinati, magno perſecutionis fervo„ re ſedibus ſuis pulſi ſunt, & uſquequaque diſperſi „. Pergit S. Anſcharii prædicationem ſub Regno Ludovici Germaniæ Regis enarrans: mox cap.7. ſubjicit Northmannorum graſſationes poſt ejuſdem Ludovici obitum: ac demum probroſam pacem cum illis a Carolo Craſſo factam, & vindictam de iiſdem ab Arnulpho anno 891. ſumtam: quo anno, concludit, exſtinctam Northmannorum perſecutionem, quæ annos 70. duraverat. Quamobrem, quum ſubducta annorum 70. ſupputatio, cum perſecutione Chriſtianorum ad annum 821. ſtare nequeat, dicendum eſt, pro *ſeptuaginta*, legendum eſſe *nonaginta*, motæque a Nortmannis in Chriſtianos perſecutionis nomine intelligi debere *primam Nortmannorum in Galliæ litora incurſionem*, quæ anno 800. accidit, quam proinde Annaliſtæ Loiſelianus, Metenſis, Bertinianus, ſic deſcribunt: *Anno* 800. „ Carolus medio Martio menſe Aquiſgrani Palatio digrediens, „ litus Oceani Gallici perluſtravit, in ipſo mari, quod tunc „ Piratis infeſtum erat, claſſem inſtituit, præſidia diſpoſuit, „ Paſcha in Centulo apud Sanctum Richarium celebravit „. Eginhardus ad eundem ann. 800. laudatis Annaliſtis conſentit, niſi quod habet: „ in ipſo mari, quod tunc Piratis Nordmannicis infeſtum erat „. Quæ verba (inquit Pagius ad eund. ann. num. 2.) valde notanda. Monachus enim Fontanellenſis Anonymus in Libello de miraculis S. Wandregeſili Abbatis Fontanellenſis primi, a Mabillonio pubblicato ſæc.1I. Benedict.

cap.5.

cap. 5. ſcribit: „ Temporibus, quo graviſsima Danorum Pi-
„ ratarum lues, Deo permittente, flagitiiſque exigentibus no-
„ ſtris, Oceani litus infeſtum haberet, Galliarumque quaqua-
„ verſum maxime adjacentes & contiguas fluvio Sequanæ mi-
„ ſera cæde vaſtaret provincias, quod retroactis temporibus,
„ quando miſericors Deus, illius præcepta ſervante, ſuo fuit
„ cum populo, nequaquam factum audivimus, ſed neque re-
„ legimus, anno videlicet irruptionis ſuæ in prædictum ma-
„ gnum fluvium Sequanæ decimo octavo; ex quo vero Ocea-
„ num ingreſsi, Piraticam exercere aggreſsi fuerant, quin-
„ quageſimo octavo, Regis autem præcellentiſſimi Caroli (*ſci-
„ licet Calvi*) decimo ſeptimo, ſanctiſſima oſſa, piique cine-
„ res præfati egregii Confeſſoris Chriſti Wandregiſili, ac San-
„ cti Præſulis Ansberti, ob metum & conculcationem horum
„ nefandorum Gentilium, de Fontanellæ Monaſterio propriis
„ effoſſa ſepulcris, ad ipſorum Sanctorum prædium, quod
„ dicitur Bladulfi villa, deportata ſunt „. Ita Anonymus il-
le, qui ſeculo nono vixit, quique per annum XVII. Caroli
Calvi, intelligit annum Chriſti 858. quod ex eodem aucto-
re cap. 7. certo argumento Mabillonius demonſtrat. Quare
annus Chr. 800. eſt primus annus infeſtationis a Nortmannis
factæ in litora Oceani Gallici, annuſque Chriſti 841., primus,
ex quo per Sequanam fluvium in Gallias ingreſſi ſunt. Annus
enim ille XVII. Caroli Calvi, a die XX. Menſis Julii anni 840.
quo Ludovico Auguſto patri defuncto ſucceſſit, proficiſcitur.

Atque hæc juxta mentem Pagii, initia Northmannicæ per-
ſecutionis ad annum 800. ſtatuentis, dicta ſunt. Verum me-
moratam Helmoldi *annorum ſeptuaginta Northmannicam per-
ſecutionem* aliter ſupputant Annaliſtæ Bertinianus, Metenſis,
& Fuldenſis. Quorum ad annum 854. hæc ſunt verba. Bertinia-
nus: „ Dani inteſtino inter ſe prælio dimicantes, adeo tridui
„ concertatione obſtinatiſſima bacchati ſunt, ut Orico Rege,
„ & ceteris cum eo interfectis Regibus, pene omnis nobilitas
„ interierit. *Metenſis*. Nortmanni, qui continuis viginti an-
„ nis Regni Francorum fines per loca navibus acceſſibilia, cæ-
„ dibus & incendiis, Regni Francorum fines vaſtabant, con-
„ gregati de nationibus, per quas diſperſi fuerant, in patriam
„ ſuam reverſi ſunt. Ibique inter Horuch Regem Danorum &

 „ Gu-

„ Guthurm filium fratris ejus, qui pulſus a Regno, piratico „ more vivebat, orta contentione, ita ſe mutua cæde mactaverunt, ut vulgus quidem innumerabile caderet: de ſtirpe „ vero Regia nonniſi unus puer remaneret; Domino Sanctorum ſuorum injurias ulciſcente. *Fuldenſis paucis verbis mutatis*. Nordmanni, qui continuis xx. annis Regni Francorum fines per loca navibus acceſſibilia cædibus & incendiis „ atque rapinis crudeliter vaſtabant, congregati de regionibus, „ per quas prædandi cupiditate diſperſi fuerant, in patriam „ ſuam reverſi ſunt. Ibique inter Horuc Regem Danorum, & „ Gadurm filium fratris ejus, qui eatenus ab eo Regno pulſus „ piratico more vixit, orta contentione, ita ſe mutua cæde „ mactaverunt, ut vulgus quidem promiſcuum innumerabile „ caderet; de ſtirpe vero Regia niſi unus puer, nullus remaneret, Domino ſanctorum virorum ſuorum injurias ulciſcente, & „ adverſariis digna factis retribuente „. Hæc verba annum deſignant 834. quo juxta Annaliſtas Francos cœperunt Nortmanni Regnum Francicum vaſtare: nam ab an. 854. quo iidem Nortmanni mutua ſe clade, Deo vindice, mactarunt, ſi annos xx. quibus debacchati ſunt, detrahantur, ad annum utique 834. deveniemus. Huc igitur videtur Helmoldus reſpexiſſe, quum dixit „ Normannis annò 891. internecione deletis, Dominum „ vindicaſſe ſanguinem ſervorum ſuorum, qui jam per annos „ ſeptuaginta effuſus fuerat „. Sed tam ipſe *in annis* 70. quam Franci Annaliſtæ *in annis* xx. egregie falluntur. Nam Normanni, ut certo argumento demonſtratur, ab anno 800. Regni Francorum fines per loca navibus acceſſibilia infeſtare cœperunt: adeoque ab eo anno ad annum 854. quo mutua eorum clades contigit, ſunt anni 55. non 20. & ad annum 891. quo mutuis cædibus interiere, ſunt anni 92. non 70. Reſtat igitur, ut, ſi Helmoldi ſupputationem *annorum ſeptuagintæ* admittere velimus, dicamus, eam inchoatam *anno Chr.* 821. quo anno (uti Eginhardus narrat) „ Ludovicus Pius Imperator, in „ Conventu Noviomagenſi, conſtitutam annis ſuperioribus „ (*anno videlicet* 814. *&* *anno* 817.) atque conſcriptam inter „ filios ſuos Regni partitionem, recenſuit, ac juramentis optimatum, qui tunc adeſſe poterant, confirmavit „. Ea enim inter filios Ludovici partitio in cauſa fuiſſe dicitur, ut barbari

in

in Regna Chriſtianorum invaderent, qui vivente Carolo Ludovici patre, aut domiti fuerant, aut e finibus ſuis erumpere non auſi.

CAPUT II.

Prima Hungarorum in Pannoniam irruptio. Hungari, Turci, Cabari, Chazari, Uzi, & Patzinacitæ, ex Conſtantino Porphyrogenito. Bellum Hungaricum cum Bulgaris. Thuroczii circa Hungaros allucinationes.

I. Francicum Regnum in plura diviſum poſt obitum Caroli filii Ludovici ſenioris Germaniæ Regis. Arnulphus Germaniæ Rex.

CAROLO Imperatore die 12. Januarii ineuntis anni 888. mortuo, Francicum Regnum in quinque Regna diviſum fuit. „ Poſt ejus mortem (inquit Metenſis ad ann. 888.) Regna, quæ ejus ditioni paruerant, veluti legitimo deſtituta hærede, in partes a ſua compage reſolvuntur. Et jam non naturalem Dominum præſtolantur, ſed unumquodque de ſuis viſceribus Regem ſibi creari diſponit „. Arnulphus, cui poſt Caroli abrogationem, Franci, Saxones, Thuringi, deinde Boji, ad ultimum Alemanni acceſſerant, quum diu Ratiſbonæ moratus eſſet, quatuor Reges in vacuum Caroli Regnum invaſere. „ Freherianus Fuldenſium Annalium Continuator. „ Anno 888. Rex Arnolfus urbe Radiſpona, receptis Primoribus Bajowariorum, Orientalibus Francis, Saxonibus, Duringis, Alamannis, magna parte Sclavanorum, Natalem Domini & Paſcha ibidem honorifice celebravit. Illo diu morante, multi Reguli (*a*) in Europa & Regno Karoli ſui patruelis excrevere. Nam Berengarius (*b*) filius Eberhardi in Italia ſe Regem facit. Rudolfus vero filius Chuonradi ſuperiorem Burgundiam apud ſe ſtatuit regaliter retinere. Inde itaque Ludovicus (*c*) filius Boſonis, & Wito (*d*) filius Lamberti, Galliam Belgicam, necnon Provinciam, prout Reges, habere propoſuerunt. Odo (*e*) filius Rodberti uſque „ ad

a Freherianus, utpote partibus Arnulfi Germaniæ Regis addictus, *Regulos* vocat eos, qui revera Reges fuere.

b Berengarius Forojulienſium Dux erat, natus patre Eberardo, & matre Gisla filia Ludovici Pii Imper.

c Ludovicus Boſonis & Ermengardæ Reginæ filius.

d Wito, ſeu Guido, Dux Spoleti, de quo ſuſius diſſerui in Hiſtoria Italica.

e Odo filius Roberti Comitis Andegavenſis, frater Roberti II. ex quo hodierni Galliarum Reges deſcendunt.

„ ad Ligerim fluvium & Aquitanicam Provinciam ſibi in uſum „ uſurpavit. Deinceps Arnolſus ſe Regem haberi ſtatuit. His „ auditis, Rex (*Arnolſus*) Franciam petiit, habitoque ad „ Franconofurt generali Conventu, diſpoſuit adventare Wormatiam. Quod vero Odo comperiens, ſalubri utens conſilio, conteſtans ſe malle ſuum Regnum, gratia cum Regis, „ pacifice habere, quam ulla jactantia contra ejus fidelitatem „ ſuperbire: venienſque humiliter ad Regem, & gratanter „ ibi recipitur. Rebus ab utraque parte, prout placuit, proſpere diſpoſitis, unuſquiſque reverſus eſt in ſua. Rex contra „ Rudolfum Eliſatiam progreditur. Inde ad eum miſſo Alamannico exercitu, ipſe per Franciam Bajowariam reverſus „ eſt. Rudolfus enim inito conſilio cum Primoribus Alamannorum, ſponte ſua ad Regem urbem Radaſponam uſque „ pervenit, multaque inter illos convenienter adunata, ipſe a „ Rege cum pace permiſſus, ſicuti venit, ad ſua remeavit. „ Italiam equidem cum exercitu aggredi complacuit. Sed Berengarius, qui parumper antea cum Witone (*Guidone*) dimicans cruento tyranno, hoc præcavens, ne Italicum Regnum cum tam valida manu ingreſſuro perperam pateretur, „ miſſis ante ſe Principibus ſuis, ipſe vero oppido Tarentino „ (leg. *Tridentino*) Regi ſe præſentavit. Ob id ergo & a Rege eſt clementer ſuſceptus, nihilque ei ante quæſiti Regni „ abſtrahitur. Excipiuntur curtes navium, & ſagum. Exercitui itaque non mora licitum erat domum redeundi. Rex „ autem paucis ſecum aſſumptis, Forum Julienſe penetrans, „ curtem Corontanam Natale Domini celebravit. Tanta namque in iſto itinere conſternatio equinorum cadaverum fit, ut „ vix unquam talis fieri memoria mortalibus traditum ſit „.
Hocipſum Metenſis de quatuor Regibus poſt Caroli mortem, præter Arnulfum, inſurgentibus, Berengario ſcil. filio Everhardi, qui Ducatum Forojulienſem tenebat; Vvidone filio Lamberti, Duce Spoletanorum: Odone Duce filio Rotberti; & Rodulpho filio Chuonradi, nepote Hugonis Abbatis: quorum primi duo de Regno Italico contendebant: tertius, cum conſenſu Arnulfi, Regnum Galliarum accepit: quartus denique provinciam inter Jurum & Alpes Penninas occupavit, & apud S. Mauricium, accitis ſecum quibuſdam Primoribus & nonnullis

lis Sacerdotibus, coronam ſibi impoſuit, Regemque ſe appellari juſſit: quem tamen poſtea omnibus diebus vitæ ſuæ Arnulfus & Zventibolchus filius ejus perſecuti ſunt, nec tamen eum lædere potuerunt, quia loca inacceſſibilia, quæ in multis ſolis ibicibus pervia ſunt, inſequentium confertas acies procul ab ingreſſu repellebant.

II. Hungarorum primus in Pannoniam adventus. Scythiæ deſcriptio ex Annaliſta Metenſi.

Annaliſta Metenſis ad hunc annum 889. confert primam *Hungarorum in Pannoniam incurſionem*, ſic ſcribens. „ Anno Dom. Incarn. 889. Gens Hungarorum ferociſſima, & omni „ bellua crudelior, retro ante ſeculis adeo inaudita, quia nec „ nominata, a Scythicis Regnis, & a Paludibus, quas Tanais „ ſua refuſione in immenſum porrigit, egreſſa eſt. Sed priuſ„ quam ipſius Gentis acta crudelia perſequamur ſtylo, non „ ſuperfluum videatur, ſi de Scythiæ ſitu, Scytharumque mo„ ribus, Hiſtoriographorum dicta ſequentes, aliquid comme„ moremus. Scythia (ut ajunt) in Oriente extenſa, includi„ tur ab uno latere Ponto, ab altero montibus Riphæis, a „ tergo Aſia, & Ithaſi flumine. Patet autem multum in longi„ tudinem & latitudinem.

Deſcribitur hic Scythia ſeu Sarmatia Europæa, quæ a meridie Ponto Euxino terminatur, ab aquilone Riphæis montibus, ab occaſu Tyra & Boryſthene fluminibus, ab ortu Tanai & Rha fluviis, qui Metenſi & Reginoni, *Tanais & Ithaſis*, hoc eſt, *Etel* ſive Rha, & *Vvolga*, appellantur. Pergit de Scytharum populis ac moribus, ubi tamen Scythas Europæos cum Aſiaticis conjungit: nam quæ de Amazonibus, Dario, Alexandro magno, & Cyro profert, ad Aſiaticos pertinent. „ Omni„ bus (inquit) hanc Scythiam inhabitantibus inter ſe nulli fi„ nes. Perraro enim agrum exercent. Nec domus illis ulla, „ aut tectum, vel ſedes eſt: armenta & pecora ſemper paſcen„ tibus, & per multas ſolitudines errare ſolitis. Uxores libe„ roſque ſecum in plauſtris vehunt: carris, imbrium hiemiſque „ cauſa, tectis pro domibus utuntur. Nullum ſcelus apud eos „ furto gravius: quippe ſine tecti munimento pecora & armen„ ta alimentaque habentibus, quid præter ſilvas ſupereſſet, „ ſi furari liceret? Aurum & argentum non perinde ut re„ liqui mortales appetunt. Venationum & piſcationum exer„ citiis inſerviunt. Lacte & melle veſcúntur. Lanæ his uſus

„ ac

,, ac veſtium ignotus. Et quamquam continuis frigoribus affi-
,, ciantur, pellibus tantum ferinis ac murinis induuntur. Impe-
,, rium Aſiæ ter quæſivere; ipſi vero perpetuo ab alieno impe-
,, rio aut intacti, aut invicti manſere: nec virorum magis quam
,, feminarum virtutibus claruere. Quippe quum ipſi Parthos
,, Bactrianoſque, feminæ autem eorum, Amazonum Regna
,, condiderint. Prorſus ut res geſtas virorum mulierumque
,, conſiderantibus incertum ſit, uter apud eos ſexus inluſtrior
,, fuerit. Darium Regem Perſarum turpi a Scythia ſummove-
,, runt fuga. Cyrum cum omni exercitu trucidaverunt. Ale-
,, xandri magni Ducem Sopirionam pari ratione cum univerſis
,, copiis deleverunt. Romanorum audiere, non ſenſere arma.
,, Laboribus & bellis aſperi: vires corporis immenſæ. Abun-
,, dant vero tanta multitudine populorum, ut eos genitale ſo-
,, lum non ſufficiat alere. Septentrionalis quippe plaga quanto
,, magis ab æſtu ſolis remota eſt, & nivali frigore gelida; tanto
,, ſalubrior corporibus hominum & propagandis gentibus coa-
,, ptata. Sicut e contra omnis meridiana regio quo ſolis eſt
,, fervori vicinior, eo ſemper morbis abundat, & educandis
,, minus eſt apta mortalibus. Unde fit, ut tantæ populorum
,, multitudines Arctoo ſub axe oriantur, ut non immerito uni-
,, verſa illa regio a Tanai fluvio uſque ad occiduum, licet &
,, propriis loca ea ſingula nuncupentur nominibus, generali
,, tamen vocabulo (*a*) Germaniæ ſæpe nominetur. Ab hac
,, ergo populoſa Germania ſæpe innumerabiles captivorum tur-
,, mæ abductæ, Meridianis populis pretio diſtrahuntur. Mul-
,, tæ quoque ex ea, pro eo quod tantos mortalium germinat,
,, quantos alere vix ſufficit, frequenter gentes egreſſæ ſunt,
,, quæ nihilominus & partes Aſiæ, ſed maxime ſibi contiguam
,, Europam afflixerunt. Teſtantur hoc ubique urbes erutæ per
,, totum Illyricum Galliamque; ſed maxime miſeræ Italiæ, quæ
,, pene illarum omnium eſt Gentium experta ſævitiam.

III. *Hungarorum prima ſedes, & migrationes diverſæ.*

Hucuſque Scythiæ male delineata deſcriptio, quæ non ſolos complectitur Hungaros, ſed omnis generis Scythicas nationes, tum eas, quæ inter Jaxartem & Volgam, tum quæ inter Volgam, & Tanaim & inde uſque ad Viſtulam in aquilonaribus regionibus de-

a Hoc falſum: nam Germaniam ab Scythia ad ortum dividit ſi non Viſtula, ſaltem ac Tyras Boryſtenes.

degebant, quæque Tanaim, Paludes Mæotides& Viſtulam trajicientes, uſque ad Rhenum occaſum verſus & Danubium verſus meridiem, Scandiam quoque ſive Scandinaviam & Cimbricam Cherſoneſum verſus aquilonem inhabitarunt: Proinde ſi de primis Hungarorum ſedibus, unde egreſſi in Pannoniam advenere, veram habere velimus deſcriptionem, legendus potius Jornandes, qui de rebus Geticis cap. 5. Scythiam deſcribens:
„ Juxta Cherſonem (inquit) (*a*) Aulziagri (*Hunni*) quo
„ Aſiæ bona avidus mercator importat, qui æſtate campos per-
„ vagantur effuſos, ſedes habentes, prout armentorum invi-
„ taverint pabula; hieme ſupra mare Ponticum ſe referentes.
„ HUNUGARI autem hinc ſunt noti, quia ab ipſis pellium
„ murinarum venit commercium, quos tantorum virorum
„ formidavit audacia: quorum manſionem primam eſſe in Scy-
„ thiæ ſolo juxta paludem Mæotidem, ſecundo in Mœſia, Thra-
„ ciaque & Dacia, tertio ſupra mare Ponticum, rurſus in Scy-
„ thia legimus habitaſſe „. Loquitur Jornandes de *Hunnis Iguris*, qui *Hunugari*, *Hunnoguri*, & *Hunnogunduri* vocari ſolent, ſive ab *Ogor* eorum principe, ſive ab *Iguria* & *Jugaria* provincia, quæ Slavis & Hunnis ipſis (hoc eſt, Tartaris) dicitur *Jugra* & *Jubra*. Vide quæ de iis dixi Tom. 1. a pag. 467. ad pag. 483. Ubi demonſtravi, *Chrobatum Regem Bulgarorum* ſimul, & *Hunnogurorum* circa annum Chr. 634. ab Abarum Hunnorum Chagano Pannoniæ Rege Sclavorumque ac Hunnorum Tranſdanubianorum tyranno deficientem, legatione ad Heraclium Imp. miſſa, pacem cum eo compoſuiſſe, & ad finem uſque vitæ ſuæ ſervaſſe; Heraclio autem aliiſque poſt ipſum Imperatoribus defunctis, anno Chr. 679. ex hac vita diſcedentem quinque filios reliquiſſe, quorum primus patrio in ſolo, hoc eſt, in Scythia trans Tanaim (quo *Hunugari* ante Jornandis ætatem, hoc eſt ante annum circiter 552. ſeſe receperunt:) conſtitit: alter, tranſmiſſo Tanai, fratris ex adverſo ſedes poſuit: quartus & quintus Iſtrum ſeu Danubium tranſmeantes, unus eorum in Avariæ Pannonia Cagano ſe ſubdens manſit illic cum potentatu ſuo; alter vero haud procul ab urbe Ravenna in Pentapolim veniens, ſub Chriſtianorum imperio factus eſt: tertius Danaprim & Danaſtrim tranſiens, & Honglon adiens, ad

a Vide totum Jornandis textum, quem deſcripſi Tom. 1. Par. 2. cap. 11. a p. 478.

Digitized by Google

Danubium conſedit, locum omnem retrorſum habens ab amne Danubio, ante vero & ab utroque latere cluſuris, ſive montium anguſtiis & mari Pontico probe munitum, Sclavinis illic degentibus in poteſtatem redactis. *Hunni Iguri*, qui unacum ſecundo, tertio, aut quarto Chrobati filio Danubium tranſeuntes, ſive in Pannonia Chagano Hunnorum ſubditi degebant, ſive cum Bulgaris, Danaprim & Danaſtrim trajicientibus, inter mare Ponticum & Danubium habitabant; iidem ipſi videntur fuiſſe, de quibus Annaliſta Fuldenſis ad annum 796. „ Cagan, & Jugurro, Principibus Hunnorum, civili bello & inteſtina clade a ſuis occiſis, campus eorum, quem vocant Hringum, primo per Heiricum Ducem Forojulienſem, deinde per Pipinum filium Regis, addictus & captus eſt, & omnes Hunnorum opes ac theſauri ſublati, & Carolo in Aquisgrani Palatio allati ſunt „. Quæ verba paucis mutatis apud alios Annaliſtas ſic leguntur. *Metenſis*. Anno 796. „ Sed & Hericus Dux Forojulianorum miſſis hominibus ſuis cum Wonomiro Sclavo in Pannoniam, Hirigum gentis Avarorum Principem (*imo theſaurum*) longis retro temporibus quietum (*intactum*) civili bello fatigatis inter ſe Principibus, improviſe exſpoliavit. Caganuſque, & Jugoro inteſtina clade interempti ſunt. Theſaurum vero priſcorum Regum multa ſeculorum prolixitate collectum, idem Dux Carolo ad Aquis Palatium miſit. *Bertinianus* ad eund. ann. „ Sed & Heiricus Dux Forojulienſis miſſiis hominibus ſuis cum Wonomiro Sclavo in Pannonias directo, Hringum gentis Avarorum longis retro temporibus quietum, civili bello fatigatis inter ſe Principibus ſpoliavit. Chagan, ſive Jugurt inteſtina clade addictis, & a ſuis occiſis, theſaurum priſcorum Regum multa ſeculorum prolixitate collectum domno Regi Carolo ad Aquis Palatium miſit. *Moiſſiacenſis*. Et venit Pipinus cum exercitu ſuo, & cum omnibus illis, quos pater ejus miſerat ei in auxilium, & tranſito Danubio, pervenit ad locum, ubi Reges Avarorum cum Principibus ſuis ſedere conſueverant, quem & in noſtra lingua Kinno nominant. Et inde tulit theſauros multiplices, & tranſmiſit patri ſuo, & ipſe poſtea cum exercitu ſuo & cum magnis theſauris Avarorum captis, pervenit in Franciam. „ Chronicon breve. Anno 796. Carolus Rex filium

lium ſuum Pippinum transmiſit in Chunia, & ipſi eum receperunt cum pace, & theſauros multos accepit, & in Francia adduxit. *Eginbardi Annales*. Annò 796. „ Miſſus eſt (a Carolo „ ad Leonem Papam) ad hoc Engilbertus Abbas Monaſterii „ S. Richarii: per quem etiam tunc ad S. Petrum magnam par„ tem theſauri, quem Ericus Dux Forojulienſis ſpoliata Hun„ norum Regia, quæ Ringus vocabatur, eodem anno de Pan„ nonia Regi detulerat, miſit: reliquum vero inter optima„ tes & aulicos, ceteroſque in Palatio ſuo militantes, liberali „ manu diſtribuit. Atque iis expletis ipſe cum exercitu Fran„ corum Saxoniam petiit. Pipinum vero filium ſuum cum Ita„ licis ac Bajoaricis copiis in Pannoniam ire juſſit; & ipſe qui„ dem Saxonia magna parte vaſtata, ad hiemandum Aquaſ„ grani Palatium revertitur; Pipinus autem Hunis trans (*a*) „ Tizam fluvium fugatis, eorumque Regia, quæ ut dictum eſt, „ Ringus, a Langobardis autem Campus vocatur, ex toto de„ ſtructa, direptis pene omnibus Hunnorum opibus, ad patrem „ Aquiſgrani hiberna habentem venit, ac ſpolia Regni, quæ „ ſecum detulit, eidem præſentavit „. *Vita Caroli magni*. „ Anno 796. Henricus autem Dux Forojulienſis miſſo in Panno„ niam Wonomiro Sclavo Principe ſuo, Ringum Ducem Ava„ rorum interficere fecit, & Caganum, & Jugurram ſpoliare „ fecit, & Theſaurorum multitudinem multa prolixitate ſecu„ lorum a Regibus Avarorum collectam domno Regi Carolo „ Aquis Palatio miſit. *Et poſt pauca*. Rex collectis exercitibus „ Saxoniam ingreſſus, Pipinum filium ſuum Regem Italiæ in „ Pannoniam miſit. Qui Pipinus commiſſo bello cum Avaris „ victor extitit, & diu reſedit in Ringo villa, & cum multis „ theſauris rediit ad domnum Regem Carolum patrem ſuum in „ Aquis Palatium „. Chunia ſive Hunnia, & Avaria, regio erat in Pannonia trans Danubium, quam Hunnorum Abarum Chaganus poſſidebat. Ibi Ringus ſive Regia ejuſdem Chagani trans Tizam ſeu Tibiſcum fluvium ſita, quæ ab Henrico Forojulienſium Duce primum fuit direpta, deinde a Pipino Italiæ

(*a*) Tiza idem ac *Tibiſcus fluvius* (ut ait Baudrand) „ Daciæ maximus Ptolemæo, „ illam a Jazigibus Metanaſtis ſeparans, qui *Tibiſis* Herodoto, & *Pathiſſus* Plinio; „ nunc reſtibus Lazio & aliis, *Tiſſa* accolis, *Teyſſe* Germanis, & *La Teiſſe* Gallis: flu„ vius eſt Hungariæ Regni, in Hungaria ſuperiori ſive trans Danubiana „. Pergit Baudrand deſcribens ejuſdem fluvii ortum & curſum, donec in Danubium ſe exonerat.

Rege deſtructa: tum ſcilicet, quum orta inter eos populos ſeditione interfecti ſunt tam Hunnorum Abarum Chaganus, quam *Igurorum* ſive Hunnogurorum Princeps: Hunni enim, non uni, ſed pluribus Regulis ſeu Principibus parebant, quorum unus *Chaganus* omnium maximus Hunnorum Abarum, alter minor Hunnorum Igurorum ſive Hunogurorum, tertius *Tudun*, de quo apud laudatos Annaliſtas ad eundem annum 796. fit mentio. Quamobrem, uti notavi Tom. 2. pag. 47. & ſeq., pro *Ringo Abarorum Hunnorum Regia*, perperam dicitur *Abarum Princeps*: & pro *Chagano & Juguro ſeu Iguro*, duobus Hunnorum Principibus, perperam appellatur *Chagan ſive Jugurt*, perinde ac ſi unus eſſet idemque *Chaganus & Jugurt*. Itaque, ut eo redeam, unde digreſſus ſum, prima *Hunnogurorum* ſive *Hungarorum* e patriis ſedibus, ideſt è Scythia trans Tanaim, ad ea loca, quæ ſupra trans Danubium deſcripſi, migratio circa annum Chr. 680. contigit. Ibi variante fortuna ſub Hunnorum Chagano in Pannonia Tranſdanubiana partim ſub Bulgarorum Rege in Mœſia & Scythia minore inter Danubium ad Septentrionem & Pontum Euxinum ad ortum conſedere: Certe apud Annaliſtam Bertinianum ad annum 862. de iis hæc leguntur: ,, Sed & hoſtis antea illis populis (ideſt, Boiis & Francis Carolomanno Regi ſubjectis) inexperti, qui Ungri vocantur, ,, Regnum ejuſdem depopulantur ,,. Tandem anno 889. iidem vagari in Pannoniam eamque invaſiſſe dicuntur.

IV. Conſtantini Porphyrogeniti Textus de Hungaris aliiſque populis profertur, & exponitur. Ac primum de Patzinacitis, Chazaris, & Uzis.

Hungaros, ſive *Hunnoguros*, Conſtantinus Porphyrogenitus *Turcos* vocat, primaſque eorum Sedes, poſterioreſque, ubi à Patzinacis expulſi ſunt, migrationes accurate deſcribit lib. de Adminiſtr. Imper., cujus verba, unacum Animadverſionibus Anſelmi Bandurii, noſtriſque, ad illuſtrandam nempe Hungaricam hiſtoriam, accipe.

I. Porphyrogenitus c. 37. ,, Sciendum eſt, Patzinacitas a ,, principio ad Atel & Geech flumina habitaſſe: iiſque contermi- ,, nos fuiſſe populos illos, qui Mazari, atque Uzi cognominantur.

Bandurius. Patzinacitæ, qui & Patzinacæ, a principio incoluerunt antiquam magnamque Bulgariam, circa flumen *Atel* dictum, quod Theophani *Atalis* dicitur, & *Edel* Tartarice, a Rutenis vero *Volga* ſeu *Vvolga* appellatur, olim *Rha* Ptolemæo: poſtmodum vero iidem Patzinacitæ trans Iſtrum planities

nities incoluerunt a Boryſthene fluvio ad Pannoniam uſque porrectas. De hujus autem regionis incolis Patzinacitis, & gentibus ipſis conterminis pluribus agit Scriptor noſter in principio hujus operis, & infra cap.42. ubi terminos illarum gentium aſſignat. Patzinacitæ vero quamplurima bella, varia fortuna, geſſerunt, tam cum Romanis, quam cum aliis nationibus; tandem devicti fuere a Joanne Comneno, qui in hujus victoriæ memoriam diem feſtum inſtituit: quem quidem *τὴν τῶν πατζινάκων πλετὴν* nuncupavit, ut ſcribit Choniates in ejus vita: *Τοιαύτην νίκην περιφανῆ κατὰ Σκυθῶν ὁ Ἰωάννης ἀράμενος καὶ μέγιστον στήσας τρόπαιον, τὰς εὐχὰς τῷ θεῷ ἀποδίδωσι. τὴν τῶν πατζινάκων λεγομένην ἐς ἡμᾶς πλετὴν εἰς ἀναμνηστήρια προστάξας τῶν πεπραγμένων καὶ χαριστήρια:* „ Hac de Scythis parta victo„ ria, & illuſtri edito facinore, Joannes Deo vota perſolvit: „ quod feſtum Patzinacarum noſtro tempore dicitur, in rei „ geſtæ monimentum, & grati animi teſtimonium „. Patzinacarum autem nomen ex Ruſſico vel Polonico *Pyeczinigorum* deſumptum ſcribit Allatius, & ex eo Lucius de Regno Dalmatiæ, & Croatiæ lib.VI. cap.V. ubi ait Patzinacas, ſeu Patzinacitas poſtmodum *Ulacos* appellatos fuiſſe.

Additio. Patzinacitarum prima ſedes Porphyrogenito teſte, ad fluvios *Atel* & *Geech*. Quis *Atel* ſit, tum veteres tum recentes Scriptores recte exponunt, nimirum is, quem veteres *Rha*, Neoterici *Volgam* appellant, quique indigenis *Edel*, *Etel*, & *Atel* dicitur, inque Caſpium Mare influit, quum antea in maxima illa ad Tanaim flexione, unum illius oſtium, aquis ejuſdem Tanais immiſceatur, uti recte Salmaſius ſcripſit, & ex noviſſimis accuratiſque Tabulis Conſtantinopoli impreſſis apparet. At vero de *Geech* altum apud Bandurium ſilentium. Nos vero ex Tabulis Conſtantinopolitanis amnem iſtum dicimus Turcice appellari جايق *Giajech*, & ab Aquilone verſus meridiem fluere, ac demum in eam Maris Caſpii extremam partem influere, quæ Orientem reſpicit: ita ut ſupra Mare Caſpium eam Patzinacitæ regionem tenuerint, quæ inter *Geech* ad Ortum, & *Etel* ad Occaſum jacet.

Ad nomen vero Patzinacarum quod attinet, Ignatius Kulczynski, Ordinis S. Baſilii Monachus, in *Specimine Eccleſiæ Ruthenicæ*, ſeriem Chronologicam magnorum Ruſſiæ ſeu Moſco-

ſcoviæ Ducum exhibens, nomina Scytharum, quos ipſe Roxolanos vocat, ſic interpretatur pag. 107. „ Porro gentes Varagorum, Dreulanorum, Jazigarum ſeu Jazuingarum, Poloucioruni, Pecenigarum, aliæque finitimæ, quamvis diviſæ ſub diverſis Dominis, contra ſe invicem ſemperque pugnaverint, omnes tamen Sarmaticæ ſeu Roxolanicæ fuere, eandemque originem antiquitus habuere. Nam Varagi ſunt nominati ab hoſtilitate: Dreulani a vetuſtate: Jazigæ ab idiomatis corruptione: Poloucii a venatione: Pecenigæ a combuſtione, quod hi ultimi præ reliquis forſitan crudeliores idololatræ vivos in ſacrificia Idolorum comburere conſueverint „. Sigiſmundus Herbeſteinius in Commentar. Rer. Moſcoviticarum, de origine Ruſſorum, nominibus, eorumque ſignificatione hæc habet pag. 2. quæ tamen Hunnis, Slavis, & Bulgaris magis conveniunt, quam Ruſſis ſive Moſcovitis. „ De origine gentis nihil habent præter Annales infraſcriptos: gentem ſcilicet hanc Slavonicam eſſe ex natione Japhet, atque olim conſediſſe ad Danubium, ubi nunc Hungaria eſt & Bulgaria, & tum Norcia appellatam: tandem diſpalatam & per terras diſperſam, nomina a locis accepiſſe; utpote Moravi a fluvio: alii Ozechi, hoc eſt Bohemi: item Chorvati, Bieli; Serbli, ideſt Servii, Chorontani dicti, qui ad Danubium conſederant, a Vvalachis expulſi, venientes ad Iſtulam, nomen Lechorum a quodam Lecho Polonorum Principe, a quo Poloni etiamnum Lechi vocantur, acceperunt. Alii Lithuani, Maſovienſes, Pomerani: alii ſedentes per Boryſthenem, ubi nunc Chiovia eſt, Poleni dicebantur: alii Drevuliani, in nemoribus habitantes: alii inter Duvinam & Peti, dicti Dregovuici: alii Poleutzani, ad fluvium Poltæ, qui influit Dvuinam: alii circa lacum Ilmen, qui Novvogardiam occupaverunt, ſibique Principem Goſtomiſſel nomine conſtituerunt: alii per Deſnam, & Sulam fluvios, Sevueri, ſeu Sevuerski appellati: alii vero ſuper fontes Vvolhæ, & Boryſthenis, Chrivuitzi nominati; horum arx & caput Smolenſco eſt „. Et pag. 86. & ſeq. „ Tartari (*inquit*) a quibuſdam Taurimeni (*ideſt Tauricæ Cherſoneſi incolæ*) ab aliis Pitzenigi, aliis alio nomine appellantur „. Et mox Methodium Patanczki Epiſcopum laudat, de

de Tartaris ſic narrantem; eos, videlicet ,, Ex Jeutriskie de-
,, ſertis inter Septentrionem & Orientem proceſſiſſe, cum-
,, que innumera multitudine ad ſpoliandas Provincias exiviſſe,
,, & quicquid ab Oriente ad Euphratem ſinumque Perſicum
,, continetur, crudeliter diripuiſſe, atque ita Provinciis paſſim
,, vaſtatis, Polovutzos gentes, quæ adjunctis ſibi Rutheno-
,, rum auxiliariis copiis, ſolæ accurrere auſæ erant, ad fluvium
,, Calka profligaſſe anno Mundi *6533*. ,, . Qui reſpondet an-
no Chriſti 1025. quibus verbis indicat proculdubio Tartarorum
in Ruſſiam & Poloniam irruptionem, de qua Nangius ad ann.
Chr. 1241. ,, Per unum de principibus ſuis, nomine Batho,
,, vaſtaverunt Poloniam & Ungariam, & juxta Mare Ponticum
,, Ruſſiam, & Gazariam cum aliis triginta Regnis, & uſque ad
,, fines Germaniæ pervenerunt ,, : Adeoque pro anno Mundi
6533. legendum, *6743*. hoc eſt Chr. 1235. nam pergit ibid.
,, Bathi Tartarorum Rex magna manu a meridie in Septentrio-
,, nem egreſſus, Bulgariam, quæ ad Vvolgam infra Cazan
,, eſt, occupavit: Anno dein ſequenti *6745*. ſecutus victo-
,, riam, in Moſcoviam uſque pervenit. cetera ,, . Sed ad in-
ſtitutum redeo. ,, Quo loco (*inquit Herbeſteinius*) Aucto-
,, rem Libelli de duabus Sarmatiis, de Polovutzis populis,
,, quos Venatores interpretatur, erraſſe clarum eſt. Polovut-
,, zi enim Campeſtres dicuntur: nam Pole campus eſt: Lo-
,, watz, & Lovutzi, Venatores; adjuncta autem *Tzi*, vel
,, *Kti* ſyllaba, non mutat ſignificationem. Neque enim ab
,, ultimis, ſed primis ſyllabis ſignificatio deducenda eſt. Et
,, quod ejuſmodi Ruthenorum dictionibus ſyllaba generalis
,, *Ski* adjici ſolet, ea res homini impoſuit; atque ita Polovut-
,, zi, Campeſtres, & non Venatores interpretari oportet ,, .
De *Ulabis*, ſeu *Valachis*, mox ſermo erit. Interim vide obſer-
vata Tom. I. Part. 2. cap. 3. pag. 255. ubi eorum Regio *Ungro-
vlachia*, *Mauro Ulachia* & *Moldovlachia*.

Bandurius. *ἔχοντες τοὺς τε μαζάρους συνορῶντες, καὶ τοὺς ἐπονομαζομένους* Οὖζ. *Habentes conterminos Mazaros, atquè eos qui Uzi appellantur*. Sic in MSS. & in editis. Sed ſunt qui hic pro *μαζάρους*, *χαζάρους*, legendum putent, quum ſubjungat Porphyrogenitus: *πρό ἐτῶν δὲ πεντήκοντα οἱ λεγόμενοι* Οὖζ, *μετὰ τῶν χαζάρων ὁμονοήσαντες*, &c. *Ante annos vero*

quin-

quinquaginta ii qui Uzi dicuntur, cum Chazaris conſpirantes &c.

Additio. Et recte quidem: nam idem Porphyrogenitus ſupra cap. 10. ſcripſerat: „ Chazaris bellum inferre Uzi poſ- „ ſunt, utpote contermini: ſic etiam Princeps Alaniæ, quia „ novem Chazariæ regiones, Alaniæ adjacent, poſſuntque „ Alani, ſi velint, illos deprædari, magnumque inde Chaza- „ ris damnum importare atque eos rerum penuria premere „. De Chazatiæ ſitu, Chazarorumque ad Chriſtianam Fidem, opera S. Cyrilli, converſione, recole obſervata a me Tom. 2. Par. 2. cap. 3. num. v. & v i. Circa Uzos, legendus Joannes Curopalates in Conſtantino Duca, edit. Pariſ. pag. 815. ubi ſic ſcribit: „ Hæc igitur in hoc ſtatu erant, & tantæ vexationi „ obnoxia erant Romanorum loca in Aſia, & in omni Orientis „ regione. In Occidente vero circa tertiam Indictionem (*hoc* „ *eſt circa annum Chr.* 1065.) quum præeſſent oppidis ad „ Iſtrum fluvium ſitis Magiſter Baſilius Apocapes, & Magiſter „ Nicephorus Botaniates, Uzorum natio (hi enim ſunt gene- „ re Scythæ, & Patzinacis nobiliores, & multitudine ſuperio- „ res) cum tota gente & propriis impedimentis tranſmiſſo Iſtro „ longis navibus & lembis è caudice cavato factis & utribus, „ milites tranſitum prohibentes, Bulgaros inquam & Roma- „ nos, & qui cum ipſis erant, ſtatim debellarunt: ac Duces „ ipſorum Baſilium Apocapem, & Nicephorum Botaniatem „ captivos abduxere, omnemque ad Iſtrum planitiem comple- „ runt. Excreverat enim natio, ut ii qui viderant confirma- „ bant, ad ſexcenta bellicoſorum virorum millia, & quædam „ haud minima pars ipſorum diviſa uſque ad Theſſalonicam & „ ipſam Græciam irrupit, & obvia omnia vexavit diripuitque, „ infinita abacta præda. Sed quum in vehementem hiemem „ incidiſſet, quando ad ſuos redibat, non ſolum aliena, ſed „ etiam ſua fere omnia amiſit, & infortunio accepto, in caſtra „ reverſa eſt. Imperator autem de eorum multitudine cer- „ tior factus, cruciabatur animo, & ægre ferebat; exercitum „ tamen cogere, & idoneas copias contra ipſos mittere cun- „ ctabatur, ac ſegnis erat, ut quidam ajebant, ſumptibus „ parcens: erat enim, ut diximus, avarus, & nummum om- „ nibus rebus anteponebat: ut vero alii, quod non confideret

„ adver-

„ adverſus tantas vires poſſe acie decertare : omnes enim aſ-
„ ſerebant , adverſariorum multitudinem inexpugnabilem ;
„ omnibuſque impoſſibilis redemptio Ducum videbatur , & de
„ migratione jam plures cogitabant . Imperator autem miſſis
„ Legatis ad Principes nationis , tentabat , ſi factu poſſibile
„ eſſet , ipſos abducere , & ſibi conciliare multis miſſis mune-
„ ribus , quibus delinirentur , atque adeo aliquos ex ipſis cre-
„ bris beneficiis exceperat . Sed natio maxima , & idcirco
„ quotidie irruptionem faciens ut ſtipendium illud haberet ,
„ in multas Bulgariæ partes , jam ipſam quoque Thraciam &
„ Macedoniam opprimebat . Non ferens autem Imperator
„ convicia , quod ab omnibus palam ut avarus atque ſordidus
„ inceſſebatur & accuſabatur , Regia urbe egreſſus , ad locum ,
„ qui Choerobachi vocatur , caſtra ponit , haud plures centum
„ & quinquaginta militibus ſecum adducens : ex quo plures
„ admirari , quomodo cum hiſce homunculis adverſus tantam
„ multitudinem congredi auderet . Verum quum ille in hu-
„ juſcemodi apparatu verſaretur , ac de cogendo exercitu
„ conſuleret , quidam ad ipſum accurrentes acceſſere , atque
„ Duces redemptos nunciarunt , & totius nationis interitum ,
„ aſſerentes Duces ipſorum conſcenſis navigiis Iſtrum tranſmi-
„ ſiſſe , reliquam vero multitudinem fame ac peſte , & a fini-
„ timis Bulgaris & Patzinacis debellatam , funditus interiiſſe ,
„ Deo omne illud opus procurante . Fertur enim Imperator
„ deſperatis rebus indixiſſe jejunium & ſibi & populo , & aſſi-
„ duas ſupplicationes adhibuiſſe , ipſe pedes ſimul cum lacry-
„ mis incedens , & contrito corde . Qua die conſpecta eſt in
„ Tzurolo , ab Uzis in tabernaculis commorantibus , militum
„ multitudo in acie emicare , & cum ſumma feſtinatione con-
„ tra ipſos tela jacere , ita ut ex ipſis nemo illæſus remanſerit ,
„ quin vulnus acceperit . Imperator autem Deo ſacrificio cum
„ gratiarum actione peracto , recta ad Regiam urbem ſe con-
„ tulit , quam reperit admirationis ac ſtuporis plenam , vota-
„ que Deo pro accepta ſalute perſolventem . Verum omne
„ quod factum erat , Divinum miraculum cenſentes , Impera-
„ toris erga Deum pietati adſcribebant , quod virtute , & non
„ viribus aut potentia Imperatoris , ſed religione Deus ipſe fle-
„ xus eſſet . Poſt hujuſcemodi cladem , quidam ex ipſis ad Im-

„ peratorem ſe contulere, a quo acceptis agris publicis Mace„ doniæ, a Romanis ſteterunt, & ſocii ipſorum ac obedien„ tes hactenus fuere, honoribus Senatoriis atque illuſtribus „ dignati. Agebatur autem tunc ſextus annus Imperanti Du„ cæ, Indictione tertia, Anno 6573. ab orbe condito, *Chriſti* 1065. „. Apud eundem Scylitzem ſeu Jo. Curopalatam pag. 137. quum Romanus Diogenes Imperator cum exercitu Cæſaream Cappadociæ perveniſſet, dicitur ibi manum conſeruiſſe cum non exigua Turcorum cohorte, & Scytharum mercenariis Uzis: „ Accedentibus militibus, Scytharum mercena„ riis, Uzis inquam, haud exigua Turcorum cohors in Ro„ manos invaſit, quos excipientes relicti ad cuſtodiam milites, „ & ante omnes Franci, cominuſque congreſſi, & abunde „ præliati, fuderunt „. Pars itaque Uzorum in Macedonia Romano obediens Imperio remanſit, pars ad proprias antiquas in Scythia ſedes regreſſa eſt; non pauci etiam in Cappadociam tranſierunt, Turcorum Principi famulantes. *Unnica enim gens erant Uzi*, quemadmodum idem Scylitzes ſcribit in edit. Veneta anni 1570. p. 117., & Cedrenus edit. Reg. p. 775. cujus verba mox proferam.

• II. Porphyrogenitus. „ Ante annos vero quinquaginta „ ii, qui Uzi nuncupantur, cum Chazaris conſpirantes, & „ conjunctis armis, Patzinacitas aggreſsi, ſuperiores facti, ſe„ dibus eos ſuis expulerunt, illaſque tenuere in hodiernum „ uſque diem Uzi. At Patzinacitæ qui fuga evaſerant, circum„ euntes quærebant, ubinam ſedes ſuas collocarent: venien„ teſque in terram, quam nunc incolunt, inventis illic Turcis „ incolis, debellatos ejecerunt, ſedeſque ipſi ſuas ibi poſue„ runt, tenentque jam hodie annum quinquageſimum quin„ tum, uti dictum eſt. Et Patzinacia quidem univerſa in The„ mata octo dividitur, quæ magnos quoque Principes totidem „ habet.

Bandurius. *εἰς θέματα ὀκτὼ διαιρεῖται*. Et paulo infra tradit idem Scriptor, hæc octo Themata dividi in partes quadraginta. Cedrenus vero pag. 775. ſcribit, Patzinacitarum gentem magnam ac populoſam dividi in tredecim tribus. Τὸ *ἔθνος τῶν πατζινάκων, Σκυθικὸν ὑπάρχον, ὑπὸ τῶν λεγομένων Βασιλείων Σκυθῶν, μέγα τε ἐςὶ ϗ πολυάνθρωπον, πρὸς ὃ οὐδὲ*

ἓν

ἐν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ Σκυθικὸν γένος ἀντιστῆναι δύναται. διῄρειται δὲ εἰς τρισκαίδεκα γενεάς, αἵ τινες καλοῦνται μὲν πᾶσαι τῷ κοινῷ ὀνόματι. ἔχουσι δὲ ἑκάστη καὶ ἴδιον ἀπὸ τοῦ αὐτῆς προγόνου καὶ ἀρχηγοῦ, τὴν προσηγορίαν κληρωσαμένη. νέμονται δὲ τὰς πέραν Ἴστρου ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους ποταμοῦ καὶ μέχρι Παννονίας ἡπλωμένας πεδιάδας, νομάδες τε ὄντες, καὶ τὴν σκηνίτην διαπαντὸς ἀσπαζόμενοι βίον. „ Patzinacarum gens Scythica eſt, eorum Scytha-„ rum, qui Baſilii (*ideſt Regii*) dicuntur, magna, & popu-„ loſa, & cui nulla alia gens Scythica reſiſtere ſola poſsit. Di-„ viditur autem in tredecim Tribus, quæ ut univerſæ commu-„ ne Patzinacitarum nomen uſurpant, ita quævis a ſuo generis „ Principe atque auctore peculiarem ſortita eſt appellationem. „ Incolunt trans Iſtrum planities a Boryſthene fluvio ad Pan-„ noniam uſque porrectas, incertis errantes ſedibus, ſemper-„ que in tabernaculis degentes „. In hoc autem Patzinacarum tractu hodie *Podolia* & *Moldavia* viſuntur, ut ſcribit Ortelius.

Additio. Eadem quæ ex Cedreno de Patzinacis ſunt deſcripta, leguntur apud Scylitzem Curopalatam edit. Venet. 1570. pag. 116. Ex his tamen colligitur, tam Patzinacas, quam Uzos, gentem eſſe Scythicam, hoc eſt, Hunnicam: ſed Uzos populoſiores, & Patzinacis nobiliores; utriuſque autem gentis frequens occurrit mentio apud Scriptores Byzantinæ hiſtoriæ. Notanda tamen hæc Porphyrogeniti verba: „ Ante annos „ quinquaginta Uzi cum Chazaris conjuncti, Patzinacas ſedi-„ bus ſuis expulerunt: qui venientes in terram, quam nunc „ incolunt (ideſt in planities trans Iſtrum a Boryſthene uſque „ ad Pannoniam porrectas) Turcos debellatos inde ejecerunt, „ ſedeſque ipſi ſuas ibi poſuerunt, tenentque jam hodie an-„ num quinquageſimum quintum „. Porphyrogenitus hæc ſcribebat anno mundi 6457. ideſt, Chriſti 949. uti legitur cap. 27. *Turci* apud eundem ipſi ſunt *Hungari* ſive *Hunnoguri*. Itaque anno 899. (juxta ipſum) Patzinacæ ab Uzis & Chazaris e ſedibus ſuis, quas ſupra paludes Mæotides trans Tanaim habebant, ejecti ſunt: & quinto poſt anno, ideſt, 894. iidem Patzinacæ in Hungaros ſeu Turcos irruentes, ſedibus eorum occupatis, habitarunt in planitie trans Iſtrum a Boryſtene uſque ad Pannoniam Transdanubianam. Adeoque Hungari & ibi antea ha-

habitabant, unde a Patzinacis ſunt expulſi; & poſt annum 894. coacti ſunt novas ſibi ſedes in Pannonia quærere. Hæc Porphyrogenitus. At vero Annaliſta Metenſis id Hungarorum & Patzinacarum factum ante annos quinque narrat, ideſt ad ann. 889. his verbis: „ ex ſupradictis igitur locis (ideſt, a Scythicis „ Regnis & a paludibus quas Tanais ſua refuſione in immenſum porrigit, uti ſupra dixerat:) gens memorata (*hoc eſt*, „ *Hungari*) a finitimis ſibi populis, qui Pecinaci vocantur, a „ propriis ſedibus expulſa eſt... Horum itaque violentia effugati, ad exquirendas quas poſſent incolere terras, ſedeſque „ ſtatuere, valedicentes patriæ, iter arripiunt. Et primo quidem Pannoniorum & Avarum ſolitudines pererrantes, venatu ac piſcatione victum quotidianum quæritant. Deinde „ Carantanorum, Marahenſium, ac Bulgarum fines crebris impulſionum infeſtationibus irrumpunt „. Cætera. Errat hic Annaliſta, dum Hungaros ſcribit a Patzinacis expulſos fuiſſe *a Scythicis regnis & a paludibus quas Tanais ſua refuſione in immenſum porrigit*. Jam enim antea Hungari inde exierant poſt Cobrati obitum, uti ſupra dictum eſt: & quando Patzinaci illos aggreſſi ſunt, ea loca ipſi tenebant, quæ a Boryſthene uſque ad Pannoniam trans Iſtrum porriguntur. Recte tamen ad ann. 889. confert, eorumdem e ſedibus ſuis, opera Patzinacarum, ejectionem: nam anno 892. (teſte Annaliſta Fuldenſi) Arnulfus Germaniæ Rex dicitur, aſſumptis ſecum Francis, Bajoariis, Alamannis, in Moraviam adverſus Zventiboldum Moravorum Regem veniſſe, ibique per quatuor hebdomadas cum tanta multitudine, *Ungaris etiam ibidem ad ſe cum expeditione venientibus*, omnem illam regionem incendio devaſtaſſe. Præterea Byzantini Scriptores, quorum verba mox proferam, tradunt, anno tertio Leonis Imper. ideſt Chr. circiter 889. conductos a Romanis adverſus Bulgaros, Turcos Iſtrum accolentes, qui & Ungari vocantur: proinde ante eum annum neceſſe eſt eoſdem Ungaros a Patzinacis ejectos, ad ea loca ſe contuliſſe: & poſt relatam de Bulgaris victoriam, eoſdem ipſos in Pannoniam Francis ſubjectam irrupiſſe. Emendandus ergo Porphyrogenitus, qui poſt annum 894. collocat Hungarorum e ſedibus ſuis expulſionem.

III. Porphyrogenitus. „ Themata autem iſthæc ſunt. Primum

,, mum eſt Ἡρτίμ, Ertem. Secundum Τζὺρ, Tzur. Tertium
,, Γύλα, Gyla. Quartum Κυλπέη, Culpee. Quintum Χαροβόη,
,, Charoboë. Sextum Ταλμάτ, Talmat. Septimum Χοπόν,
,, Chopon. Octavum, Τζόπον, Tzopon.

Bandurius. *ὄνομα τοῦ πρώτου θέματος* Ἡρτίμ. Omnia hæc Themata paulo infra compoſitis nominibus inſigniuntur, exceptis Gyla, & Charoboë. Nec dubito, quin plurima horum Thematum nomina corrupta ac depravata ſint, ut ſæpe accidere ſolet Scriptoribus Græcis, dum barbara nomina referunt.

IV. Porphyrogenitus. ,, Quo autem tempore ſuis ejecti
,, ſedibus Patzinacitæ fuerunt, principes erant, in Themate
,, quidem Ertem Μαΐτζαν, Maitzan. In Tzur, Κουελ, Cuel.
,, In Gyla, Κουρκούταν, Curcutan. In Culpee, Ἰπαόν, Ipaon.
,, In Charoboë, Καΐδούμ, Caidum. In Talmat, Κώσταν, Coſtan.
,, In Chopon, Γιαζῆ, Giaze. In Tzopon, Βατάν, Batan. His
,, autem mortuis, in principatus ſucceſſerunt eorum patrueles:
,, ſiquidem lex illis & antiqua conſuetudo eſt, dignitates ad
,, filios aut fratres non tranſmittere: ſed contenti principes eſſe
,, debent, quoad vivunt, principatum tenere; poſt mortem
,, vero, vel patrueles, vel eorum filii promoventur, ne ſem-
,, per in eadem proſapiæ parte dignitas conſiſtat, ſed ut ad col-
,, laterales quoque ea hæreditate deferatur: alterius vero pro-
,, ſapiæ qui ſit, nullus in principatum ſuccedit.

Bandurius. *Ἀπὸ τῶν ἰδίων τόπων*. In MSS. diverſis verbis hæc habentur, *ἀπὸ τῆς ἰδίας χώρας*.

Idem. *εἰς τὸ χοπὸν τὸν γιαζῆ*. Sic MSS. Codex. In editis vero, *τὸν γιασῆ* legitur. Et paulo infra idem Thema *γιαζιχοπόν* appellatur, a nomine ejuſdem principis.

V. Porphyrogenitus. ,, Hæc porro octo Themata in
,, partes diſtribuuntur Quadraginta, quæ ſingulæ habent prin-
,, cipes minores. Et quatuor quidem Patzinacitarum nationes,
,, ſive Themata, nimirum Κουαρτζιτζούρ, Cuartzitzur: Συρου-
,, καλπέη, Syrucalpee: Βοροταλμάτ, Borotalmat: & Βουλα-
,, τζοσπόν, Bulatzoſpon, ultra Danaprin flumen ſitæ ſunt,
,, Orientem Septentrionemque ſpectantes verſus Uziam, Cha-
,, zariam, Alaniam, Cherſonem, & cæteras regiones.

Bandurius. Κουαρτζιτζούρ. Hoc nomen compoſitum eſt ex nomine Thematis *Tzur*, & principis, qui in eo tunc regnabat, dum

dum hæc ſcriberet Porphyrogenitus: nam, ut ſcribit Cedrenus paulo ſuperius citato loco, præter commune Patzinacitarum nomen, quævis tribus a ſuo generis principe atque auctore peculiarem ſortita eſt appellationem. *Διήρηται δὲ εἰς ξ̅ισκαίδεκα γενεὰς, αἵτινες καλοῦνται μὲν πᾶσαι τῷ κοινῷ ὀνόματι. ἔχουσι δὲ ἑκάστη καὶ ἴδιον ἀπὸ τοῦ αὐτῆς προγόνου καὶ ἀρχηγοῦ, τὴν προσηγορίαν κληρωσαμένη.*

Idem. *συρουκαλπέη*. Sic & in MSS. At fortaſſis legendum, *συρουκουλπέη*; quippe paulo ſuperius hoc Thema Κουλπέη, non Καλπέη appellatur.

Idem. Βουλατζοσπόν. Thema hoc paulo ſuperius Τζοπὸν, & non Τζοσπόν vocatur.

Idem. *πέρα τοῦ Δανάπρεως*. Ultra Danaprim flumen. In editis legitur, *παρ' αὐτοῦ Δανάπρεως*, *ad Danaprim fluvium*.

VI. Porphyrogenitus. „ Reliquæ vero quatuor nationes „ poſitæ ſunt cis Danaprim flumen, ad partes Occidentis Se- „ ptentrioniſque; nimirum Thema Γιαζιχοπόν, Giazichopon, „ Bulgariæ finitimum eſt; inferius Thema Γύλα, Gyla, Tur- „ ciæ proximum eſt: Χαροβόη, Charoboë Thema, Ruſſiæ ad- „ jacet: Ἰαβδιερτήμ, Jabdiertim vero Thema, conterminum „ eſt tributariis pagis Ruſſiæ regionis, puta, Οὐλτίνοις, Ulti- „ nis: Δερβλενίνοις, Derbleninis: Λενζενίνοις, Lenzeninis: „ reliquiſque Σκλάβοις, Sclavis.

Bandurius. *ἔνθεν τοῦ Δανάπρεως ποταμοῦ*. Sic in MSS. Perperam in editis legitur, *ὅθεν τοῦ δανάπρεως ποταμοῦ*. Quippe quatuor Patzinacitarum Themata ultra Danaprim ſita fuiſſe ait, quatuor vero cis Danaprim. *γιαζιχοπὸν*, nomen compoſitum ex *χοπόν* Thematis nomine, & *γιαζὴ* ſeu *γιαζὶ* principis nomine, qui in eo themate regnabat, quo tempore Patzinacitæ ſuis ſedibus ejecti fuere, ut ait paulo ſuperius idem Porphyrogenitus. *τὸ δὲ θέμα τοῦ κάτω γύλα*. Circa finem hujus capitis hoc idem thema compoſito nomine inſignitur, & *Chabuxingyla* dicitur. Ἰαβιερτίμ, nomen primi thematis compoſitum: ſed ſupra ſcribitur *ἠρτήμ*, non vero *ἐρτίμ*. Cæterum duarum Tribuum Patzinacitarum, quarum una *Belemarnis*, & altera *Pagumanis* vocabatur, meminit Cedrenus pagin. 776. *πλησιάζει τοῖς ὑποφόροις χωρίοις χώρας τῆς Ῥωσίας*. Sic in MSS. Codice.

ce. In editis legitur: πλησιάζει τῆς ὑποφέροις χώραις τῆς Ῥωσίας.

Additio. *Danapris* idem eſt ac *Boryſthenes*: de quo Cellarius Geograph. antiq. lib. 2. cap. 6. pag. 498. *Hodie* Boryſthenes, *Nieper ſive Dnieper adpellatur, quod nomen non recentiſſimum eſt, ſed ex alio Danapris, quod medio ævo obtinuit, contractum*. Contermini Ruſſiæ populi cis Boryſthenem ſiti, *Ultini* Lithuani: *Derblenini* Drevuliani: *Lenzenini* Poleutzani. De quibus ſupra ex Herbeiſtinio.

VII. Porphyrogenitus. „ Diſtat autem Patzinacia ab „ Uzia & Chazaria itinere dierum quinque: ab Alania die„ rum ſex: a Mordia dierum decem: a Ruſſia unius diei a Tur„ cia dierum quatuor: a Bulgaria dimidii unius diei: propinqua „ eſt Cherſoni, ſed magis etiam Boſporo.

Bandurius. Ἀπὸ δὲ Μορδίας. Sic MSS. Codex. Editi habent, ἀπὸ δὲ μοδίας. Sed Meurſius hic pro Μοδίας, legendum ait Μηδίας, cui libenter ſubſcribo.

VIII. Porphyrogenitus. „ Sciendum eſt, quo tempore „ expulſi ſua regione Patzinacitæ fuere (*hoc eſt, circa annum* „ *899. juxta Porphyrogenitum*) nonnullos eorum ſponte ſua „ illic manſiſſe, & Uzis cohabitaſſe: ſuntque inter eos etiam „ nunc, ea habentes indicia, ut facile diſcerni poſſint, cogno„ ſcique quales ſint, & quomodo avelli a ſuis contigerit. Si„ quidem utuntur veſtibus decurtatis, & ad genua tantum „ pertingentibus, & manicis abſciſſis; ea videlicet re innuen„ tes, a gentilibus ſe ſuis eſſe diremptos. Ultra vero Dana„ prim fluvium, qua parte Bulgariam ſpectat, ad ejuſdem flu„ minis trajectus, urbes deſertæ ſunt: prima urbs quæ Patzi„ nacitis, (*a*) Ἄσπρον, *Aſpron*, ſive Alba dicitur, quod e ſaxo „ albicante conſtructa ſit: Secunda Τυγγάται, *Tungatæ*: ter„ tia Κρακνακάται, Cracnacatæ: quarta Σαλμακάται, *Salma*„ *catæ*. Quinta Σακακάται, Sacacatæ: Sexta Γιαιυκάται, Giæu„ catæ. Inveniuntur autem inter urbium collapſarum fabri„ cas, Eccleſiarum indicia quædam, & Cruces ex lapide to„ phino exſculptæ: unde quaſi per traditionem credunt non„ nul-

---

a Ἄσπρον, vox Græca eſt. A vero autem abhorret, Patzinacitas, gentem Hunnicam, Græco vocabulo urbem ſuam appellaſſe. Itaque indubium eſt, eos voce Hunnica, ſive Turcica uſos, آق شهر *Ak-Sceher*, ideſt *Albam urbem* vocitaſſe.

„ nulli, olim illic ſedes habuiſſe Romanos. Porro Κάγγαρ, „ *Cangar* quoque appellantur Patzinacitæ, non omnes quidem, ſed trium tantum Thematum incolæ, nimirum Thematis Jabdiertim, Cuartzitzur, & Chabuxingyla: tamquam „ qui cæteris fortiores nobilioreſque ſunt: nam hoc vox ipſa „ *Cangar* ſignificat.

Hæc Porphyrogenitus de Patzinacitis. Ut autem ab ipſius poſtremis verbis exordiar, pro Κάγγαρ, *Kangar*, legendum puto, Καγὰν, *Cagan*: quæ vox *Regem* ſignificat: unde Patzinacæ non omnes quidem, ſed tres illorum memoratæ tribus, ideſt, *Ertem*, *Tzitzur*, & *Gyla*, dicuntur a Cedreno & Scylitze, Βασιλείοι, *Regii*: quia nempe iis Rex præerat, qui Hunnice خاقان *Chagan* appellatur. Voces Hunnicæ a Porphyrogenito non intellectæ depravate ut plurimum redduntur. Sic, *quæ Patzinacitis* Α'σπρον, prima urbs ad trajectum Boryſthenis dicitur; Græce ſcilicet, non Hunnice. Reliquæ in Κάται deſinentes, perinde ſunt, ac illæ quæ apud Germanos in *Burg* deſinunt: Nimirum *Tugi Cat*, ſeu *Cad*: *Cracna cat*: *Salma cat* *Saca-cat*: *Giæu-cat*: hoc eſt, *Tugi-burg*, *Cracna-burg* &c. Quarum urbium nomina Ruſſice in *Gorod* deſinunt.

V.
De Hungaris, ſeu Turcis, & Cabaris, & Sabiris.

De Patzinacis hactenus. Nunc de *Turcis* ſive *Hungaris*, qui a Patzinacis expulſi, magnam Moraviam & Pannoniam ingreſsi ſunt.

I. Porphyrogenitus cap.38. „ Turcorum gens olim prope Chazariam habitabat, in loco, cui cognomen Lebedias, „ Λεβεδία, a primo ipſorum Βοεβόδυ, Boëbodo: qui nomine „ Lebedias appellabatur; dignitate vero, quemadmodum reliqui ejus ſucceſſores, Boëbodus vocabatur. In hoc igitur „ loco, nimirum in prædicta Lebedia, fluit amnis Χιδμᾶς, „ Chidmas, qui etiam Χιγγυλὺς *Chingylus* cognominatur. „ Et quidem tunc temporis non Turci, ſed Σαβαρτοιάσφαλοι „ *Sabartiaſphali* quadam de cauſa dicebantur: erantque gentes eorum ſeptem, & principem vel indigenam vel alienigenam habuerunt nunquam; ſed erant inter ipſos Boëbodi „ quidam, quorum primus is, cujus ſupra mentionem fecimus Lebedias.

Bandurius. ἐστι Βοεβόδος. Latine *Vaivoda*: dignitas apud Slavos, *Voëvoda*: idem quod apud Latinos, *Capitaneus*, *Tribunus*, *Dux militum*. Ad-

by Google

Additio. Prima Turcorum, de quibus eſt ſermo, hoc eſt, Hungarorum, ſedes erat ad fluvium Etel ſeu Volgam. Porphyrogenitus cap. 40. „ Locus autem, quem primitus Turci occu- „ pabant, a fluvio interlabente nuncupatur Etel, & Cuzu, in „ quo nunc Patzinacitæ commorantur. A quibus ſane pulſi „ Turci & profugientes, ſedes poſuerunt illic, ubi nunc habi- „ tant „. ideſt tranſito Boryſthene & Tyra fluviis, in Dacia Trajani & Moravia uſque ad Pannoniam. Id ut intelligatur, recole quæ Tom. 1. Par. 2. cap. 9. a pag. 422. dixi de Hunnis Cuturguris, & Uturguris, & Hunnoguris Regi Turcorum ſubjectis, qui *Turxathus*, hoc eſt *Turc-chan*, ſive Turcorum Princeps dicitur. Ad eum miſſus legatus Valentinus, ſecundo Tiberii Cæſaris anno, ideſt Chr. 579. (quemadmodum narratur lib. 8. de Legationibus edit. Pariſ. pag. 161.) „ collectis centum ſex „ Turcis, & a Regia urbe olcadibus quæ celeriores erant, ſol- „ vit ad Sinopem, & Cherſona quæ in adverſo Ponti Euxini „ litore ad ſolis ortum eſt ædificata: & per Apaturos & gentes „ ad arenoſa loca ſitas, fines Tauricæ percurrit, qua ad meri- „ diem vergit. Inde Valentinus campos, circa quos ſtagnantes „ aquæ decurrebant, equis perequitavit, & alios plures arun- „ dinoſos & arboribus conſitos, & paluſtres locos pertranſivit. „ Regionem quoque, quæ dicitur Accagas (eſt autem nomen „ mulieris, quæ in illa Scythis imperabat, ſuffragio Anagæi, „ qui tribui Utrigurorum præerat, regnum adepta) & ut bre- „ viter dicam, multis & difficillimis itineribus peragratis, ad „ ea loca pervenerunt, ubi Turxathi bellica ſpolia & inſignia „ erant conſtituta. Erat hic unus ex Turcorum Ducibus: Ete- „ nim omnis Turcorum dominatus in octo Tribus diviſus, & „ unicuique Tribui unus erat ſortito præpoſitus: Vetuſtiori „ autem Turcorum Monarchæ nomen erat Arſilas. Itaque Va- „ lentinus ad Turxathum accedens (is enim primus Turcorum „ Ducum obvius erat illuc venientibus) ſe unacum illis Roma- „ norum Cæſari gratulari dixit: eo enim ejus rei gratia veniſſe, „ ut Turcorum Tribubus nunciaret, jam Tiberium ad Cæſarum „ potentiam evectum eſſe. Ad hæc ut non minor inter eos be- „ nevolentia eſſet, & fœdera eadem conſtarent & valerent, „ quæ inter Dilzibulum (*alium ſcil. Turcorum Regem*) & Ju- „ ſtinum Imperatorem per Zemarchum, qui primus ad eos ve- „ nerat,

„ nerat, pacta conventaque fuerant. Dilzibulus enim ſe Romanorum amicum profeſſus erat,& tam arcta cum Juſtino neceſſitudine conjunctus, ut eoſdem haberet hoſtes. Hæc ut ſalva & illæſa manerent, ut erant, quum Romani bellum illic cum Perſis geſſerunt, poſtulabat... Hæc Legato dicente, confeſtim Turxathus: num, inquit, vos eſtis illi Romani, qui decem quidem linguis, ſed una fraude utimini? Qui apud vos regnat, mihi debitas perſolvet pœnas. Dum enim mecum amica verba loquitur, factus eſt confœderatus Varchonitarum (*Hunnorum Abarum*) qui a noſtris ſervis, eorum dominis (indicabat autem Abares) defectionem moliti ſunt. Et Varchonitæ quidem, tamquam Turcorum ſubditi, quum voluero, ſimulatque in me proſilierint, ſi meum equitatum conſpexerint, flagellum in ipſos immiſſum aufugient, & in interiora terræ ſe abdent: ſi conſiſtere auſi fuerint, cædentur, ut par eſt, non gladiis, ſed, formicarum inſtar, conterentur unguibus equitatus noſtri, & perimentur. Et Varchonitis quidem res ſunt in tuto; vos autem Romani, quid eſt, quod legati, quos ad me mittitis, per Caucaſum iter inſtituunt; & dicitis, alio iter non eſſe? Id, ut vere dicam, facitis, quo me a vobis invadendis propter itineris difficultatem avertatis. Sed tamen ego eximie ſcio, qua Danapris fluvius, qua Iſter, qua Hebrus (*Thraciæ fluvius*) fluit & labitur, qua tranſierunt in Romanorum ditionem Varchonitæ ſervi noſtri, ut ipſam invaderent: neque ego ſum neſcius veſtrarum virium. Omnis enim terra, quæ a primis ſolis radiis incipit, quæque ſolis occidentis finibus terminatur, mihi paret & ſubeſt. Vobis, o miſeri, ob oculos ponite Alanorum gentem, atque adeo ipſas Unigurorum tribus. Hi excellenti fortitudine & audacia præditi licet, & domeſticis copiis freti, contra invictam Turcorum gentem acie congreſſi, nihil quicquam eorum, quæ ſperaverant, conſecuti ſunt, & nobis parent, noſtrorumque ſervorum numero habentur „. Hæc Turchorum Chaganus ſub Tiberio. Idem vero, an alter eorumdem Turcorum Chaganus ſub Mauricio, miſſa legatione de ſuis victoriis, diverſas Hunnorum gentes, apud Theophylactum Simocattam lib. 7. cap. 7. ſic enumerat: „ Æſtate hujus anni appetente, Chaganus in Oriente

te

„ te a Turcis celebratus, legatos ad Mauricium Imp. mittit,
„ cum Epiſtola, in qua de triumphis ſuis gloriatur. Inſcriptio
„ ad verbum talis erat. Imperatori Romanorum, Chaganus
„ magnus deſpota ſeptem gentium, & Dominus ſeptem mundi
„ climatum. Sane Principem gentis Abdelarum qui aliter Ne-
„ phthalitæ (*al. Ephtalitæ*) bello hic Chaganus ſubegit, ſibi-
„ que imperium illud vindicavit. Ea victoria inflatus, & Stem-
„ biſchada ad armorum ſocietatem conjuncto, Abarum (*a*)
„ quoque nationem in ditionem ſuam redegit. Ergo devictis a
„ Chagano Abaris, alii eorum ad Taugaſtenſes confugerunt (eſt
„ autem Taugas Turcorum nobilis colonia, ſtadiis mille quin-
„ gentis ab India diſtans, cujus indigenæ & ſtrenuiſſimi & fre-
„ quentiſſimi, & præſtantia quovis populo in orbe terrarum
„ ſuperiores) Alii propter amiſſam libertatem, humiliorem
„ ſortiti conditionem, ad Mucritas, qui dicuntur, Taugaſten-
„ ſibus viciniſſimos, ſe contulerunt. Aggreſſus eſt & aliud fa-
„ cinus Chaganus, & Ogor gentem totam domuit. Fuit hæc
„ gens tum numero, tum armorum exercitatione validiſſima.
„ Hi in Oriente ad fluvium Til (*Etel ſcilicet, ſeu Volgam*) ac-
„ colunt, quam Turci *Nigrum* appellare ſolent. Ejus (*Ogori-
„ cæ gentis*) vetuſtiſſimi Principes Var, & Chunni vocabantur,
„ a quibus etiam nonnullæ illarum gentium adeptæ ſunt appel-
„ lationem, ut Var, & Chunni nominarentur. Ogor itaque
„ magna ope debellatis, Colch gentis principem Chaganus
„ gladio ſuſtulit. Hunc in modum victoria Chagano inſigniter
„ arridente, civile inter Turcos bellum exarſit. Vir quidam
„ vocabulo Turum, cum Chagano cognatione conjunctus, res
„ novans, copias ingentes contraxit, collatiſque cum eo ſi-
„ gnis, ſuperior diſceſſit. Chaganus alios tres Chaganos ſibi
„ per legatos adjungit, quibus nomina propria fuerunt Spar-
„ zeugum, Cunaxolan, Tuldich. Univerſis itaque copiis ad
„ Icar locum latis in campis ſitum conſtitutis, & inſtructis, ad-
„ verſariiſque ibidem fortiſſime dimicantibus, tyrannus occum-
„ bit, ejus agmen fugæ ſe dat, & Chaganus magna cum cæde

 „ ditio-

a Abares iſti a Chagano Turcorum devicti alii ſunt ab illis Abaribus, qui in Europam & Pannoniam ante Mauricii tempora advenerant: ſalſo enim id nomen Abares Iſtrum accolentes uſurparunt: proinde a Theophylacto *Pſeudabares* vocantur. Nam veri *Abares*, & *Varchonitæ*, ad Etel fl. habitabant, a Turcorum Chagano ſub Mauricio domiti. Vide Simocattam lib. 7. cap. 8.

„ ditionem in poteſtatem redigit. Harum victoriarum lætitiam „ Chaganus Mauricio per legatos ſignificavit.

Itaque *Turci*, (Hunnicæ & ipſi gentes, ſed Hunnorum ſeu Scytharum omnium potentiſſimi)„ in ſeptem Tribus diviſi, to- „ tidem Chaganos habentes, in Scythia intra Imaum habitantes, „ in ditionem ſuam redegerant alios Hunnos, tam *Abares* di- „ ctos, quem Ephtalitas, & *Ogoritas* „ ſive *Iguros*, qui & Hunnoguri & Hungari dicebantur, atque ad *Etel* fluvium ſub principibus *Var*, & *Chunni* accolebant. Juſtiniano vero Auguſto Imperium obtinente (uti idem Theophylactus Simocatta lib. 7. cap. 8. ſubjungit.) ex hiſce *Ogoritarum* gentibus *Var & Chunni* exigua pars a primævo genere illo profugiens, in Europam ſe intulit; qui ſe *Abares* & Principem ſuum *Chaganum* honoris cauſa nominarunt. At vero *Sarſelt*, *& Unnuguri*, & *Sabiri*, & inſuper aliæ gentes *Hunnicæ*, poſtquam partem *Var*, *& Chunni* ad loca ſua confugientem viderunt, ingenti metu perculſæ ſunt, quod advenas illos *Abares* eſſe ſuſpicarentur: quocirca ſecuritati conſultum cupientes, donis ampliſſimis eos coluerunt. Var itaque, & Chunni, ut perfugium ſibi feliciter eveniſſe animadverterunt, errorem ſeſe honorantium non aſpernati, *Abares* dici voluerunt. De hiſce Abaribus ſive (ut Simocatta vocat) Pſeudabaribus, Menander in legat. p. 100. hæc habet:„ Quum igitur Valentinus (ab „ Juſtiniano legatus ad Abares miſſus) ad eos profectus eſſet, & „ munera præbuiſſet, & mandata Imperatoris expoſuiſſet; pri- „ mum quidem Uniguros, deinde Zalos, Hunnicam gentem, de- „ bellarunt, & Sabiros everterunt „. Et Simocatta l. 7. cap. 8. „ „ Tarniach, & Cotzageri (hi populi etiam ex Var, & Chunni „ gentibus erant) a Turcis profugi, Europam immigrant, & Aba- „ ribus Chagano ſubjectis ſe admiſcent. Traditum eſt etiam, Za- „ bender, & Chunni propagatos, qui ad Abaros acceſſerunt, eos „ ad decem millia fuiſſe plane conpertum eſt „. Quum enim magnus Turcorum Orientalium Chaganus, Ogoros ad Etel habitantes, domuiſſet, magna eorum pars, ut ſeſe ab illius tyrannide eximerent, ad Abares ſeu Pſeudabares, qui jam in Europam & Pannoniam ſe intulerant, migrarunt; idque uſque a Juſtiniani temporibus. Itaque alii ejuſdem *Ogoricæ* gentis populi, qui ad *Etel* ſeu *Volgam* ſub Turcorum Chagano remanſerant, quorum Dux *Lebedias*, primum quidem cum Chazaris annos

annos tres habitarunt: poſt aliquot vero annos, a Patzinacitis inde ejecti, ſedes poſuerunt in Pannonia, quemadmodum Porphyrogenitus narrat. *Et quidem tunc temporis* (inquit Porphyrogenitus; ideſt, quando in loco dicto *Lebedia* ad fluvium Chidmas degebant) *non Turci*, *ſed Sabarti-aſphali quadam de cauſa dicebantur*, *erantque gentes eorum ſeptem*. Nimirum, Porphyrogenitus ad ea Simocattæ verba reſpicit, quæ ſupra ſunt recitata, de *Var*, & *Chunni* exigua parte a primævo Ogoritarum genere profugiente, & ab Hunnicis gentibus *Sarſelt*, *Unnoguris*, *&* *Sabiris* benigne excepta dum in Europam ſe conferret: necnon ad Procopium lib. 1. Bell. Perſ. cap. 3. de *Ephthalitis* ſic ſcribentem: „ Poſthæc Rex Perſarum Perozes cum „ Ephthalitis Hunnis, quos Albos vocant, de regni finibus „ aggreſſus bello contendere, exercitum contra illos florentem duxit. Porro Ephthalitæ & genus & nomen Hunnorum „ participant, licet cum Hunnis, quos novimus, nullum ipſis „ commercium intercedat. Haud enim eorum confines ſunt, „ neque accolæ: ſed Perſarum a Septentrione, ubi eſt Gorgo „ urbs ad extremam Perſidis oram ſita „. Ex *Sabiris* quippe & *Ephthalitis*, videtur Porphyrogenitus *Sabarti-Aſphalos* commiſcuiſſe. *Sabiri Hunni*, Procopio *Saberi*, Theophani *Saber* dicti, *gens Hunnica* (*a*) „ circum Caucaſi juga ingenti numero „ habitabant, in Principatus ſecti mediocres. Principum pars „ jam antiquitus Romano Imperatori, pars alia Regi amica „ Perſarum: & ſolent utraque potentia ſociis ſuis auri certum „ modum mittere non quotannis, ſed quoties illorum auxilio „ indigent „. Anno primo (*b*) Juſtiniani Imperatoris (*Chr.527.*) „ Mulier quædam barbara ex Unnis, Saber Σαβὴρ, vulgo „ nuncupatis, nomine (*c*) Βοαρὴξ *Boarex*, vidua adductis „ ſecum Hunnorum millibus centum, in Romanas partes tranſiit. Hæc amiſſo viro ſuo Βαλὰχ, *Balach* (*d*) Hunnicis re„ gionibus imperitabat. Duos vero Reges ex alia Hunnorum „ natione, quæ partes interiores habitat, nomen uni Styrax, „ & al-

a Procop. Goth. Hiſt. lib. 4. ex edit. Grotii Amſtælad. 1654. pag. 438.
b Theophanes ad ann. Juſtiniani I. Incarn. 520. mundi 6020. Choſrois Regis Perſar. 2.
c Cedren. pag. 367. Βαρὴξ, *Barexa*.
d Cedren. loc. cit. Μαλὰχ, *Malach*.

„ & alteri Glones, (*a*) a Cabade Perſarum Rege ferendis ſibi „ ſuppetiis & Romanis bello vexandis accitos, & jam per regio- „ nem ſibi ſubditam ad Perſarum loca cum millibus hominum „ viginti tranſitum habentes, armis illa excepit, & (*b*) de- „ levit, & eorum quidem Regum unum, Styracem vocatum, „ in bello comprehenſum, vinculis alligatum, Conſtantino- „ polim Imperatori miſit: Glonem autem in pugna interfe- „ cit. Ita demum armorum ſocietatem & pacem cum Imp. Ju- „ ſtiniano mulier perpetuo ſervavit „. At vero *Nephtalitæ*, ſeu *Ephtalitæ*, uti ex Procopio dicebam, *Hunni albi* erant, ad Septentrionem Perſarum ſiti, nimirum ſupra mare Caſpium, inter Jaxartem fluvium ad ortum, & *Volgam* ad occaſum. Menander de Abaris pag. 106. „ Initio quarti anni Imperii Juſtini „ Legatio Turcorum Byzantium acceſſit: Ut enim Turci opibus „ & potentia creverunt, Sogdoitæ, qui prius quidem Eptha- „ litharum, tunc vero Turcorum ſubditi erant, &c. „ Theophanes Byzantius in Excerptis Photianis pag. 21. Edit. Pariſ. „ Ephthalanus Ephthalitarum Rex, a quo appellationem uni- „ verſum genus traxit, Perozem & Perſas quum viciſſet, ſub- „ moti his locis Perſæ, rerum vero potiti ſunt Ephthalitæ, „ quos poſt paulo Turci prælio ſuperantes, his etiam finibus pe- „ pulerunt „. De Peroze ab Ephthalitis ſuperato Theophanes in Chronographia ad ann. Zenonis I. Incarn. 468. Mundi 5968. Chr. 474. „ Cæterum Perozes (*Rex Perſarum*) adverſus Neph- „ thalitas Hunnos cepit expeditionem, & in fugam verſos ar- „ mis inſequebatur. Illi per montium anguſta loca in leves tur- „ mas diſperſi, dextrorſum & ſiniſtrorſum ſe recipiunt: De- „ mum retro Perſas collecti, incuſtoditos anguſtiis locorum in- „ cludunt. Ita Perozes arctatus pacem expetit: quam non „ prius Nephthalitarum Rex conceſſit, quam ille pronus in ter- „ ram ipſum adoraſſet, & interpoſito juramento fuiſſet pactus, „ ſe non amplius bellum Nephtalitis illaturum. Perozes neceſſi- „ tatis vi conſtrictus, illubenti animo id omne præſtiturum pol- „ licetur, & cum multo dedecore revertitur: latæ tamen igno- „ miniæ poſtmodum impatiens, violatis fœderibus, armis eos „ la-

a Cedr. Γλώνης, *Gloes*.

b Græc. οὓς καὶ Κατέκοψε: *quos & delevit, profligavit*. Latinus interpres, *in fruſta concidit*: haud recte.

„ laceſſere non deſtitit. *Et ad annum ſequentem*. Hoc eodem
„ anno Perozes iterum adverſus Hunnos Albos, λευκοὺς οὔννους,
„ τοὺς λεγομένους Νεφθαλίτας, qui & Nephtalitæ dicuntur, arma
„ movens, ex integro profligatur. Foſſa quippe profundius
„ excavata, calamos cum terra leviter aggeſta deſuper impo-
„ nentes, latenter in ea Perſas præſtolabantur. Paucis autem,
„ qui Perſico exercitui occurrerent, miſſis, iiſdemque in fu-
„ gam verſis, & exinde locorum anguſtias ſubeuntibus ſingulis,
„ & una fugientibus reliquis, Perſæ nihil adverſum ſuſpicati,
„ effuſis habenis eos inſectati, omnes cum Peroze ipſiuſque li-
„ beris, in barathrum incidentes perierunt. Perozes dolum
„ expertus, gemmam (*a*) quam habebat candidiſſimam & inſi-
„ gnem atque immenſi pretii, aure dextra detractam a ſe pro-
„ jecit, ne aliquis poſt eum illam geſtaret, quum tam eximiæ
„ & admirandæ ſpecies exiſteret, qualem nondum prius Rex
„ alius poſſediſſet. Tali ſtrage Perozes cum omnibus copiis pe-
„ riit „. *Subjungit* „ Barbari vero etiam tributi onere adjecto,
„ duos annos Perſis imperavere „. Porro Perſæ qui in ea expeditione Perozi ſe comites non adjunxerant, juniorem ejus Cabadem ſibi Regem præfecerunt: qui, ob latam de mulieribus communibus habendis legem, a Perſis remotus & in cuſtodia detentus, conjugis demum ſuæ ſtudio ereptus, equo conſcenſo ad Hunnos Nephtalitas ſe recepit, quorum Rex, filia Cabadi in uxorem tradita, cum copioſo exercitu in Perſas illum immittens, Regno reſtituit. *Sogdoitæ*, quos Menander ait prius Ephthalitis, poſtea Turcis fuiſſe ſubjectos, *Sogdiani* ſunt, ſive, ut Strabo vocat, *Sogdii*, *Oxo flumine a Bactriis*, *Jaxarte a nomadibus*, eodem Strabone lib. XI. teſte, *diſtincti*: ideſt, inter Oxum & Jaxartem habitantes: ubi *nomades* Strabonis, non alii ſunt, niſi *Turci* & *Hunni Ephthalitæ*: Hinc Turcorum Chaganus, qui Ephthalitas prælio ſuperatos, finibus ſuis ejeciſſe dicitur, Valentinum Tiberii Cæſaris Legatum alloquens, gloriabatur dicens: „ Omnis terra, quæ a primis ſolis radiis incipit quæ-
„ que ſolis occidentis finibus terminatur, mihi paret & ſubeſt: „
nam a *Jaxarte* uſque ad Volgam, & a Volga uſque ad Tanaim, univerſis Hunnicæ nationis populis (quos nunc Tartaros appellamus) dominabatur; quinimo longius verſus Orientem produceba-

a Τὸν μάργαρον, *Margaritam*, ſeu, *Unionem*.

cebatur Turcorum Imperium, ideſt, uſque ad eam provinciam, quæ ab ipſis Turcis ترکستان *Turcheſtania* vocatur, quæque juxta antiquam Cellarii Geographicam tabulam, *Choraſmios*, *Abios*, *Dachas*, *Maſſagetas* & *Sacas* complectitur.

II. Porphyrogenitus. „ Habitarunt autem (Turci) cum
„ Chazaris annos tres, omnibus eorum in bellis adjutores:
„ Chaganuſque Chazariæ Princeps, Turcorum Boëbodo Le-
„ bediæ, fortitudinis eorum ac commilitii cauſa, uxorem de-
„ dit Chazaram nobilem, motus fortitudinis ejus fama & ge-
„ neris ſplendore, ut ex eo prolem tolleret: & tamen caſu
„ factum eſt, ut ex Chazara illa liberos non ſuſciperet Lebe-
„ dias. Patzinacitæ vero, qui Cangar olim cognominaban-
„ tur (nam hoc nomen Cangar apud ipſos nobilitatem ac for-
„ titudinem ſignificat) armis contra Chazaros ſumptis, victi
„ terram ſuam deſerere, & Turcorum regionem incolere coa-
„ cti ſunt. Bello autem inter Turcos & Patzinacitas tunc tem-
„ poris Cangar cognominatos exorto, Turcorum exercitus
„ devictus fuit, atque in partes duas diviſus; & earum una
„ quidem Orientem verſus partem Perſidis incoluit; & hi
„ etiam in hodiernum diem Turcorum cognomine Sabarti Aſ-
„ phali nuncupantur: altera vero pars Occidentem verſus
„ ſedes poſuit cum Boëbodo ſuo ac Duce Lebedia in locis Atel-
„ cuſu nuncupatis, quæ nunc Patzinacitarum gens incolit.
„ Paulo vero poſt Chaganus ille Chazariæ Princeps per Le-
„ gatos petiit a Turcis, ut ad ſe Chelandiam (*a*) mittant pri-
„ mum eorum Boëbodum. Itaque ad Chaganum Chazariæ
„ profectus Lebedias, interrogavit: quæ ipſius vocandi cauſa
„ eſſet? Cui Chaganus: ideo ſe eum vocaſſe, ut, quandoqui-
„ dem nobilis, prudens, ſtrenuus, primuſque Turcorum eſ-
„ ſet, gentis ſuæ Principem faceret, eo pacto, ut ſibi ſubeſſet.
„ At ille reſpondit: Affectum tuum erga me & voluntatem
„ exoſculor, gratiaſque dignas ago. Quando vero tali Prin-
„ cipatui non ſufficio, parere non poſſum: ſed eſt alter a me
„ Boëbodus, Salmutzes (*b*) nomine, qui & filium habet, Ar-
„ padem nuncupatum. Horum, ſive ipſe Salmutzes, ſive
„ filius

a Bandurius. Chelandia urbs hic eſt circa Boſporum, non vero navigii genus, ut putavit Meurſius.

b In editis paulo infra, Ἀλμούτζης, Almutzes appellatur. Unde Meurſius utrobique Almutzes ſcribendum ait: at in MSS. Cod. utrobique Salmutzes. Bandur.

„ filius ejus Arpades Princeps fiat, tibique ſubjiciatur. Placuit itaque hæc oratio Chagano, viroſque cum ipſo ad Turcos miſit: qui ubi cum iis ſermonem communicaſſent, viſum potius illis fuit Arpadem Principem conſtituere, quam patrem Salmutzem, utpote digniorem, & prudentia, conſilio, ac fortitudine inſignem, talique Principatui parem: quem etiam ſolemni Chazarorum more ac conſuetudine in ſcuto erectum, Principem fecerunt. Et ante hunc Arpadem, Turci Principem alium nullum unquam habuerunt; ex cujus etiam poſteris ad hunc uſque diem (*ideſt uſque ad ann. Chr.* 949.) Princeps Turciæ conſtituitur. Poſt aliquot vero annos (*a*) Turcos invadentes Patzinacitæ, eos cum Principe Arpade perſecuti ſunt. Turci itaque profligati fugientes, & terram ad ſedes locandas quærentes, magnam Moraviam ingreſſi, incolas ejus expulerunt, ibique ſedes ſuas poſuerunt, tenentque etiam in hodiernum uſque diem. Et ex eo tempore bellum cum Patzinacitis Turci non habuerunt. Ad Turcos vero Orientem verſus in Perſidis partibus habitantes, quorum ſupra mentionem fecimus, negotiatores ſuos mittunt etiamnum ii, qui Occidentem incolunt prædicti Turci, inviſuntque illos, & reſponſa ſæpe ab ipſis per hos accipiunt. Cæterum Patzinacitarum locus, quem tunc inhabitabant Turci, a fluviis, qui illic ſunt, cognominatur: flumina autem iſthæc ſunt: primus fluvius Baruch appellatur: ſecundus Cubu: tertius Trullus: quartus Brutus: quintus denique Seretus nuncupatur.

III. Porphyrogenitus pergit de Cabaris cap. 39. „ Cabari a Chazarorum gente deſcendunt. Facta autem inter eos ſeceſſione, belloque orto civili, prior eorum pars vicit: quique victi, pars occiſi ſunt, pars fugientes, ad Turcos in Patzinacitarum terram ſe contulerunt, ibique ſedes poſuerunt; contractaque mutua amicitia, Cabari appellati ſunt; unde & Chazarorum linguam ipſos Turcos docuerunt, habentque etiam hodie eandem dialectum; aliaque item Turcorum lingua utuntur. Quia vero fortitudine bellica & ſtrenuitate, octo aliis gentibus (*nimirum octo Patzinacarum*

a Supra dixi, id factum ex mente Porphyrogeniti referri ad ann. Chr. 899., ſed ex Francorum Annalibus conſtare id contigiſſe anno 869.

„ *thematibus*) præſtabant , iiſque in præliis antecellebant , „ primum in tribubus locum obtinuerunt ; unuſque in illis , „ ideſt in tribus Cabarorum populis , Princeps eſt ad hodier- „ num uſque diem . Prima a Chazaris avulſa , hæc Cabarorum „ gens eſt , quam dixi . Secunda , τῷ Νέκη , *Nece* ; tertia , τῷ „ μεγέρη , Megere : quarta , τῷ Κυρτυγερμάτῳ , *Curtugermati* ; „ quinta , τῷ Ταριάνῳ *Tariani* . Sexta , Γενάχ , *Genach* : Septi- „ ma , Καρή , Kare : Octava Κασή , Caſe . Atque ſic connexi „ inter ſe Cabari cum Turcis , Patzinacitarum terram inco- „ luerunt . Nimirum , poſtquam Patzinacitæ , ut ſupra dictum „ eſt , Turcis ejectis , ſedes illorum occuparunt , Turci cum „ Cabaris conjuncti , impreſſionem in illos fecere , priſtinam- „ que ſuam terram recuperarunt , Patzinacitis ſubjugatis .

IV. Porphyrogenitus . „ Poſtea vero a Leone illo Chri- „ ſti amante ac præclaro Imperatore arceſſiti , trajecerunt „ (*Turci ſcil. una cum Cabaris Danubium trajecere*) bellum- „ que (*a*) Simeoni (*Bulgarorum Regi*) inferentes , victo eo „ fugatoque , Preſthlavum (*b*) uſque pervenerunt : & quum „ in urbe Mundraga eum incluſiſſent , domum redierunt : quo „ tempore Liuntica (*c*) Arpadæ filium Principem habebant . „ Poſtquam autem iterum cum Romanorum Imperatore pa- „ cem Symeon feciſſet , & opportunitatem nactus eſſet , ad „ Patzinacitas legatos miſit , & fœdus cum iis iniit , ad oppu- „ gnandos delendoſque Turcos . Quumque ad bellicam ex- „ peditionem abiiſſent Turci , contra eos Patzinacitæ cum Sy- „ meone

a Bandurius . Quomodo Bulgari a Romanis & Turcis profligati fuere , imperante Leone Philoſopho , & quomodo Turci poſtmodum a Bulgaris internecione deleti , pluribus narrat incertus Continuator Theophanis in vita Leonis Imperatoris , necnon Symeon Magiſter in ejuſdem Auguſti Vita .

b Hæc eadem Urbs aliis περϑλάβα dicitur ; & quidem Perſthlavam magnam , Bulgariæ Regum Regiam expugnavit Joannes Zimiſces : utramque magnam & parvam Baſilius . Magnam ad Iſtrum ſtatuit Anna ; Zonaras & Scylitzes haud procul a Doroſtolo . Ad Hæmum Montem ponitur a Niceta in Iſácio lib. 1. num. 5. quo loco eam deſcribit .

c Arpadæ filii juxta eundem Porphyrogenitum quatuor fuere ; *Tarcatzus* , *Jelech* , *Jutotzas* , & *Zaltan* . Aut igitur unus ex iſtis , alio nomine *Liunticha* (ſive *Leventican*) vocabatur ; aut is ante Patrem mortuus eſt . Leo Grammaticus de hoc Ungarico & Bulgarico bello loquens , tradit Ungariæ tunc Duces præfuiſſe *Arpadem* , & *Cuſanem* . Quid ? Si pro *Liuntica Arpadæ* filio , legendus ſit *Lebedias* , & *Almutzes Arpadæ Pater* ? De quibus idem Porphyrogenitus ſupra dixerat , Lebediam Turcorum Boebodum inducens ſic loquentem ad Chazariæ Chaganum : „ Eſt alter a me Boebo- „ dus *Almutzes* , qui & filium habet *Arpadem* nuncupatum .

,, meone profecti, familias ipſorum omnino perdiderunt, hinc
,, miſere pulſis qui ad regionis iſtius cuſtodiam relicti erant.
,, Itaque reverſi Turci, regionem ſuam deſertam vaſtatamque
,, invenientes, in ea terra, quam ad hodiernum uſque diem
,, incolunt, ſedes poſuerunt: in ea nimirum regione, quam a
,, fluminibus cognominatam eſſe ſupra diximus. Locus autem,
,, quem primitus Turci occupabant, a fluvio interlabente nun-
,, cupatur Etel, & Cuzu, in quo nunc Patzinacitæ commo-
,, rantur: a quibus ſane pulſi Turci, & profugientes, ſedes
,, poſuerunt illic, ubi nunc habitant. In hoc autem loco anti-
,, qua quædam monimenta ſuperſunt; inter quæ Pons Trajani
,, Imperatoris ad initia Turciæ, & Belegrada, quæ trium die-
,, rum itinere ab ipſo ponte diſtat, ubi turris eſt Sancti ac Ma-
,, gni Conſtantini Imperatoris: & rurſus ad curſum fluminis
,, extat Sirmium, quod Belegrada abeſt duorum dierum iti-
,, nere. Inde magna Moravia Baptiſmo carens, quam Turci
,, devaſtarunt (*occuparuntque*) cujuſque Princeps olim fuit
,, Sphendoplocus. Atque hæc quidem juxta Iſtrum flumen
,, monumenta ſunt, & cognomina. Ulteriora vero, quæ om-
,, nia Turcis habitantur, cognomina nunc habent a fluminibus
,, tranſcurrentibus. Eorum primum Timeſes eſt. Alterum Tu-
,, tes. Tertium Moreſes. Quartum Criſus. Quintum Tinzu.
,, Confines autem Turcis ſunt, Orientem verſus, Bulgari, ubi
,, eos Iſter fluvius, qui & Danubius dicitur, ſeparat: Septen-
,, trionem verſus, Patzinacitæ: ad Occidentem, Franci: ad
,, Meridiem, Chrobati. Octo vero hæ Turcorum gentes Prin-
,, cipibus ſuis ſubjectæ non ſunt, ſed ſingulæ pro fluminibus,
,, quibus diſtinguuntur, mutuo inter ſe contractu ſtatuerunt
,, quamcumque partem bello infeſtari contigerit, ei commu-
,, niter omni ſtudio & cura ſuppetias ferre. Habent autem pri-
,, mum Ducem exercitus Principem è proſapia Arpadæ, cum
,, quo duo alii Gylas, & Carchan, qui Judicum vicem obti-
,, nent. Et habet unaquæque gens peculiarem Principem.
,, Suntque Gylas & Carchan non nomina propria, ſed dignita-
,, tes. Sciendum vero, Arpadem magnum Turciæ Principem
,, filios genuiſſe quatuor, quorum primus Tarcatzus: ſecun-
,, dus Jelech, tertius Jutotzas, quartus Zaltan. Rurſus Arpa-
,, dæ primogenitus Tarcatzus filium habuit Tebele: alter Je-

„ lech filium genuit Ezelech : tertius Jutotzas filium ſuſcepit „ Phalitzin, qui nunc (*anno ſcil.* 949.) Principatum tenet: „ quartus Zaltas, filium habuit Taxin. Et omnes quidem Ar- „ padæ filii mortui ſunt, ſuperſtitibus tantum eorum nepoti- „ bus Phale, & Taſe, cum patrueli eorum Taxi. Tebeleſque „ moriens filium reliquit Termatzum, qui nuper in gratiam „ rediit cum Bultzo tertio Principe & Carcha Turciæ. Bultzus „ autem hic Carchas, filius eſt Cale Carcha. Eſtque Cale no- „ men proprium; quum Carchas ſit dignitas, quemadmodum „ & Gylas, quæ tamen major eſt, quam Carchas.

Hæc Turcorum nomina, hæ generationes, atque hæ migrationes, donec in Daciam, Moraviam, & Pannoniam invaſerunt. Pergit porro Porphyrogenitus cap.42. Tractum Patzinaciæ, Turciæ, & Chazariæ deſcribens: „ Habitant quidem „ trans Danubium flumen Turci in terra Moraviæ,atque etiam „ ulterius inter Danubium & Sabam (*Savum*) fluvios. Ab in- „ ferioribus vero partibus Danubii ex oppoſito Diſtræ procur- „ rit Patzinacia, eaque extenditur ad Sarcel uſque, quod „ Chazarorum oppidum eſt, ad Tanaidis fluvii oſtium, ubi „ in Mæotidem paludem influit. A Danubio autem fl. ad ur- „ bem laudatam Sarcel uſque, iter eſt dierum ſexaginta: inter- „ jacent vero complures fluvii, quorum maximi duo,nimirum „ Danaſtris & Danapris: reliqui ſunt, Syngul, Hybul, Alma- „ tæ, Cuphis, Bogu, aliique quamplurimi. Et ſuperiores „ Danapreos fluminis partes Ruſſi accolunt, per quod navi- „ gantes ad Romanos proficiſcuntur. Patzinacia autem Ruſſiam „ univerſam & Boſporum complectitur uſque Cherſonem, & „ uſque Sarat, Burat, & triginta partes.

VI. Hungari an. 889. in Pannoniam invadunt.

Redeo ad Annaliſtam Metenſem: qui ad annum 889. *Hungarorum*, quos Porphyrogenitus ubique *Turcos* vocat, ingreſſum in Pannoniam ſic deſcribit. „ Ex ſupradictis igitur locis „ gens memorata a finitimis ſibi populis, qui Pecinaci vocan- „ tur, a propriis ſedibus expulſa eſt, eo quod numero & vir- „ tute præſtarent, & genitale, ut præmiſimus, rus exuberante „ multitudine non ſufficeret ad habitandum. Horum itaque „ violentia effugati, ad exquirendas quas poſſent incolere ter- „ ras ſedeſque ſtatuere, valedicentes patriæ, iter arripiunt. „ Et primo quidem Pannoniorum & Avarum ſolitudines per- „ erran-

Google

„ errantes, venatu ac piſcatione victum quotidianum quæri- „ tant. Deinde Carantanorum, Marahenſium, ac Bulgaro- „ rum fines crebris impulſionum infeſtationibus irrumpunt, „ perpaucos gladio, multa millia ſagittis interimunt, quas tan- „ ta arte ex corneis arcubus dirigunt, ut earum ictus vix præ- „ caveri poſſit. Cominus enim in acie præliari, aut obſeſſas „ expugnare urbes neſciunt. Pugnant autem procurrentibus „ equis, aut terga dantibus. Sæpe etiam fugam ſimulant, nec „ pugnare diu poſſunt. Cæterum intolerandi forent, ſi quan- „ tus eſt impetus, vis tanta & perſeverantia eſſet. Plerumque „ in ipſo ardore certaminis prælia deſerunt, ac paulo poſt pu- „ gnam ex fuga repetunt; ut quum maxime viciſſe te putes, „ tunc tibi diſcrimen habendum ſit: quorum pugna quo cæte- „ ris gentibus inuſitatior, eo & periculoſior. Inter horum & „ Brittonum conflictum, hoc unum intereſt, quod illi miſſili- „ bus, iſti ſagittis utuntur. Vivunt non hominum, ſed bellua- „ rum more. Carnibus ſiquidem, ut fama eſt, crudis veſcun- „ tur, ſanguinem bibunt: corda hominum quos capiunt, par- „ ticulatim dividentes, veluti pro remedio devorant. Nulla „ miſeratione flectuntur, nullis pietatis viſceribus commoven- „ tur. Capillos uſque ad verticem ferro cædunt. Super illos „ ire, conſiſtere, metari, ac colloqui ſolent. Liberos ac ſer- „ vos ſuos equitare, ac ſagittare magna induſtria docent. In- „ genia illis tumida, ſeditioſa, fraudulenta, præcocia; quippe „ eandem ferocitatem feminis, quam viris adſignant. Semper „ in externos, aut in domeſticos motus inquieti; natura taciti; „ ad faciendum, quam ad dicendum promptiores. Hujus igi- „ tur nefandiſſimæ gentis crudelitate non ſolum memoratæ re- „ giones; verum etiam Italiæ Regnum ex permaxima parte de- „ vaſtatum eſt.

VII. Quid Byzantini ſcriptores narrent, de pugna Græcorum cum Simeone Bulgarorum Rege, deque Ungaris ſe-

Quod ait Metenſis, *Hungaros in fines Bulgarum* irrupiſſe, id ad eundem annum 889. Leonis Sapientis Auguſti tertium, narrant Scriptores Byzantini, Continuator Theophanis, (*a*) Georgius (*b*) Monachus, Leo Grammaticus, (*c*) Simeon

a Pag. 220.
b Pag. 551.
c Edit. Pariſ. pag. 477.

mel iterumque adverſus Bulgaros confligentibus.

meon (*a*) Magiſter, Joannes (*b*) Scylitzes, Cedrenus (*c*) & Zonaras. Zonaræ (*d*) verba, utpote qui rem ſummatim complectitur, accipe. „ Stephano Patriarchæ defuncto, Anto-
„ nius (*e*) cognomento Cauleas ſucceſsit. Quum Bulgari
„ pace facta, cum Romanis commercia haberent, & telonæ
„ iniqua ab eis vectigalia exigerent; id Symeoni illorum prin-
„ cipi jamdudum occaſionem captanti, ſatis cauſæ viſum ad
„ bellum Romanis inferendum. Sed Romanus exercitus con-
„ tra eum miſſus ſuccubuit, multis cæſis, ipſoque Duce inter-
„ fecto, multis captis, quos Simeon naſis præciſis Byzantium
„ redire paſſus eſt. Ea fæditate irritatus Imperator, Turcos
„ Iſtrum accolentes, qui & ὄυγγροι Ungari vocantur, muneri-
„ bus impulit, ut Bulgaros ulciſcerentur, & pro virili affige-
„ rent. Ipſe quoque terra marique arma inferre eiſdem parat,
„ ſumma rerum Patricio Nicephoro Phocæ, quem Domeſti-
„ cum legionum deſignavit, mandata. Verum ante bellum,
„ Quæſtorem de pace legatum ad Symeonem mittit. Quem
„ barbarus dolo adeſſe ſuſpicatus, in vincula conjectum inclu-
„ dit, & Phocæ reſiſtit. Quo bello dum occupatur, Ungari
„ ejus ditionem populantur. Quare Phoca omiſſo, contra il-
„ los proficiſcitur, & acie congreſſus, ſuperatur, multis Bul-
„ garis interfectis, pluribus captis, Symeon ipſe vix Doro-
„ ſtolum, quæ Diſtra eſt, confugit. Captivos Bulgaros Im-
„ perator ab Ungaris emit: ad quem Symeon legatos de pace
„ miſit: cujus verbis Leo fide habita, Choeroſphactem able-
„ gavit ad pacem faciendam. Sed barbarus eo detento & vin-
„ cto,

a Pag. 462.

b Edit. Venet. 1570. pag. 47.

c Edit. Pariſ. pag. 595. „ Anno inſequenti (hoc eſt Leonis 3.) Stephanus Imperatoris frater moritur. Patriarcha in ejus locum creatur Antonius cognomento „ Cauleas. Hic erat urbanarum rerum ſtatus. At Simeon Bulgarorum princeps, „ fœderis Romani confundendi cupidus, hanc arripuit cauſam. Erat eunuchus Zautzæ, nomine Muſeus. Cetera.

d Edit. Pariſ. pag. 176.

e Stephanus Leonis Auguſti frater & Baſilii Macedonis filius, Patriarcha inauguratus eſt imminentibus natalitiis Domini, anno exeunte 886. Si igitur, Leone Grammatico teſte, vixit in Patriarchatu *annos ſex & menſes quinque*; obierit, neceſſe eſt, anno 893. menſe Majo. Adeoque non anno 3. (uti Cedrenus ſcribit) ſed 6. Leonis Imperatoris, aut ſaltem quinto; & conſequenter id Bulgarorum, & Hungarorum factum anno non ſuo a Scriptoribus Græcis ponitur; aut potius dicendum, tres annos & menſes 5. Stephanum ſediſſe: vel Stephani obitum perperam ad eum annum fuiſſe collocatum.

Google

,, cto, Turcos invaſit: iiſque in fugam verſis, & agris eorum
,, vaſtatis, Leoni ſcripſit, ſe cum eo pacem non facturum, niſi
,, captivos Bulgarus receperit, quos quum recepiſſet, tamen
,, pacem non fecit. Igitur Imperator contractis in unum omni-
,, bus & Orientalibus, & Occidentalibus legionibus, contra
,, Bulgaros uſus eſt: quæ tamen cum Symeone congreſſæ ſuc-
,, cubuerunt,, *Eadem fuſius ſcribit Leo Grammaticus*: ,, A
,, Duce Macedoniæ venit nuncius, Simeonem Bulgariæ prin-
,, cipem adverſus Romaniam profectionem meditari. Cauſa
,, vero, quæ Simeonem movit, hæc erat. (*a*) Zautzas Impe-
,, ratoris pater ſervum habuit eunuchum, nomine Muſicum.
,, Hic Stauracio & Coſmæ prædivitibus mercatoribus Græcis
,, amicitia junctus eſt: qui quidem turpi lucro intenti, aucto-
,, ritate Muſici, quod erat in Urbe Bulgarorum commer-
,, cium, Theſſalonicam tranſtulerunt, & vectigalibus impoſi-
,, tis peſſime Bulgaros exercuerunt. His Simeoni a Bulgaris
,, ſignificatis, eadem hæc Simeon Leoni Imperatori fecit mani-
,, feſta. Imperator a patre Imperatorio, Muſico nimis affe-
,, cto, præpeditus, cuncta nihilo magis æſtimavit. Furens igitur
,, Bulgarus adverſus Romanos exercitum inſtruit. Quibus audi-
,, tis, mittit Imperator (*Procopium*) Crinitem militiæ magi-
,, ſtrum cum armis & variis proceribus adverſus Bulgaros: &
,, frequentibus initis certaminibus per Romaniam, vertuntur
,, in fugam Romani, ipſo Crinite, & Corticio Armenio, cæ-
,, teriſque omnibus occiſis. Ex Chazaris, qui auxiliares Leoni
,, advenerant, comprehenſi, naribuſque præciſis, in contem-
,, ptumRomanorum ad Urbem a Simeone miſſi ſunt. Quos Im-
,, perator conſpicatus, & accenſus ira, Ducem (*Nicetam Patri-
,, cium*) nomine Sclerum ad Danubii fluminis ripas cum celo-
,, cibus miſit, munera Turcis oblaturum, & ad arma contra Si-
,, meonem excitaturum. Profectus ille, & auxilium nactus,
,, cum Arpade, & Cuſane (*b*) Turcorum Ducibus fœdere
,, ini-

a Βασιλεοπάτωρ. *Pater Imperatoris*. Stylianum Zauzam Leo Imp. magiſtrum ac Logothetam Dromi creavit, cujus cum filia jam tum conſuetudinem habebat, vivente etiamnum legitima uxore Auguſta Theophanone. Mortua autem Theophanone, Auguſtalem coronam Zoæ, Zauzæ filiæ, Leo impoſuit. Hinc Zauzas dictus *Imperatoris pater*.

b Georgius Monachus pag. 552. ,, Communicatoque cum ipſorum capitibus Ar-
,, pade & Cuſane conſilio, pactiſque iis Simeonem ſe bello inceſſuros, ac datis obſi-
,, dibus, ad Imp. (*Nicetas*) reverſus eſt.

„ inito, ad Imperatorem rediit. Ille rurſum Euſtachium Pa-
„ tricium & claſſis Drungarium mari, terra vero Nicephorum
„ Patricium Phocam & Legionum Domeſticum delegat, qui
„ Bulgariam uſque penetraverunt. Pacis poſtmodum cupidus
„ Imperator, Conſtantinacem Quæſtorem de pace cum Si-
„ meone conſulturum miſit. Simeon arma bellumque terra &
„ mari in ſe mota conſpiciens, Quæſtorem quaſi doloſe agen-
„ tem ſub cuſtodia incluſit. Simeone vero cum Phocæ copiis
„ occupato, Turci trajecto Danubio, totam Bulgariam capti-
„ vam fecere. His auditis Simeon movet adverſus Turcos.
„ Illi in contrariam ripam tranſeuntes, cum Bulgaris certamen
„ ineunt, ipſeque Simeon in fugam vertitur, vix Diſtræ rece-
„ ptus incolumis. Turci autem petierunt ab Imper. ut captivos
„ Bulgaros emeret; quod & fecit, miſſis ex Urbe civibus, qui
„ pretium rependerent. Simeon Euſtathii Drungarii ope de
„ pace ſermonem propoſuit, cui ſe facilem præbuit Impera-
„ tor: eidemque componendæ Leonem Choeroſphactem de-
„ ſtinavit. Nicephorus cum exercitu redire in animum indu-
„ xit, & Euſtathius Drungarius pariter. Leonem vero neque
„ ad colloquium admittere dignatus eſt Simeon, imo ſub cu-
„ ſtodia tenuit. Expeditione deinde adverſus Turcos parata,
„ illiſque a Romanis (*a*) auxilium & præſidium non habenti-
„ bus, imo belli apparatu, & armorum proviſione deſtitutis,
„ cunctos inflatis animis (*b*) jugulavit Simeon: & reverſus,
„ quum Leonem in Muldagra reperiſſet, dixit ad eum: nuſ-
„ quam pacem componam, niſi captivos omnes recepero. Im-
„ perator reſtituere propoſuit: venitque cum Leone Theodo-
„ rus Bulgarus Simeonis Domeſticus, qui eos recepit. Exinde
„ Nicephoro Phoca morte ſublato, Simeon abrumpendæ pa-
„ cis quærebat occaſiones, & aliis captivis expetitis, adverſus
„ Romanos movit. Leo vero Imperator Leonem (*c*) Cata-
„ calum ad Rhabdum ædes ſuas habentem, Scholarum Dome-
„ ſti-

---

a Cedrenus. „ Quum ob ſubitam inſperatamque rem auxilia eis (*Turcis*) mit-
„ tere Imperator non poſſet.

b Cedren. „ In fugam eos pellit, eorumque regionem omnem deprædatur „.
Non igitur jugulavit, uti perperam habet Latinus interpres, ſed debellavit, profli-
gavitque.

c Cedren. *Abidela* Catacalon, in locum Nicephori Phocæ, magiſter ſuffectus
Pag. 597.

„ ſticum creat, & una cum eo Theodoſium Patricium & Pro-
„ toveſtiarium mittit, qui ſimul juncti, omnes legiones & co-
„ pias jubent trajicere; pugnaque cum Simeone ad Bulgaro-
„ phygum (*a*) inita, fuga omnium facta eſt horrenda, omneſ-
„ que deleti ſunt: inter quos Patricius Theodoſius, cujus cau-
„ ſa non modice doluit Imperator.

VIII. Relata primum a Græcis ope Hungarorum de Bulgaris victoria. Mox conſilio Michaelis Bogoris olim Bulgarorum Regis, poſt triduanum jejunium, reſumptis armis, Bulgari Græcos profligant & Hungaros imparatos invadunt, cæduntque.

Nullus dubito, quin ea, quæ ſupra de Bello Bulgarico ſunt narrata, ad plures annos pertineant: ita ut anno 889. ſit inceptum, & anno 893. finem habuerit. Simeon enim Bulgarorum Rex, qui anno 889. firmatis cum Servianis Principibus fœderibus, cum Leone Imper. grave bellum, ob gentis ſuæ mercatores male a Græcis acceptos, ſuſceperat, & ab Ungaris in fugam converſus fuerat, de pace cum Imper. facienda ſermonem propoſuit. Interim acceptis cladibus fracti Bulgari, anno ut (*b*) videtur, 890., veterem Regem Michaëlem ſeu Bogorim, a quo primum ad Chriſtianæ religionis veritatem fuerant converſi, adeunt, inquirentes, quid ſibi, quo ab imminenti periculo evaderent ſalvi, conſuleret. Ille indicto triduano jejunio, actaque de illata Chriſtianis injuria pœnitentia, Dei opem implorandam præmonuit. Quo peracto, ac oblata per Leonem Choeroſphactam Leonis Imperatoris nuncium repudiata pace, accitis in auxilium (uti Porphyrogenitus ſcribit) Patzinacitis, certamine rurſus cum Turcis ſeu Ungaris (quorum Princeps juxta Porphyrogenitum, *Liuntica* erat *Arpadæ filius*: ſecundum Leonem vero Grammaticum, Duces Turcorum erant *Arpades* & *Cuſanes*) inito, pugnantibus acerrime ambabus partibus, eo quod Ungari a Romanis auxilium non haberent, Bulgaris tandem ceſſit victoria, nec tamen incruenta, quum ex iis cæſa fuerint equitum viginti millia. Qua adepta victoria Simeon elatus, non aliter pacem admiſſurum ab Imp. oblatam, niſi receptis Bulgaris captivis, profitetur. Miſſus a Simeone Theodorus, captivos ab Imper. recepit. Porphyrogeni-

a Perperam apud Cedren. pag. 597. Βυλγαρόφυτον „ Bulgarophytum (plantam „ Bulgaricam „) & apud Scylitzem fol. 47. pag. 2. *Bulgharophylum*. Legendum omnino, Βυλγαρόφυγον, *Bulgarophygum*. vide Quien. in Oriente Chriſtiano Tom. I. pag. 1185. dicta urbs ob Bulgarorum fugam. Theodorus Epiſcopus Bulgarophygi in ſeptima Synodo ſubſcribit.

b Frehenianus Fuldenſium Annalium Continuator id refert ad ann. 896. Pagius vero ad ann. 893.

genitus victoriam de Ungaris relatam aliter refert: Quum ad bellicam (inquit) expeditionem Turci ideſt Ungari abiiſſent, Patzinacitæ cum Bulgaris familias Turcorum, qui ad regionis ipſorum cuſtodiam remanſerant, invadentes omnino perdiderunt. Quamobrem reverſi Turci, regionem ſuam deſertam videntes, in Pannonia Tranſdanubiana ſedes poſuerunt. Interim Arnulfus Germaniæ Rex ſub menſem Septembr. anni 892. ſuos ad eundem Bulgarorum Regem, quem Freherianus Uladimirum, nimirum Simeonem Uladimiri filium, appellat, ad renovandam pacem nuncios miſit, tum etiam ut ne Moravis hoſtibus ſuis auxilium ſubminiſtraret; qui nuncii confecto negotio ad eundem Arnulfum anno ſequenti, menſe Majo, regreſſi ſunt. Pacta tamen Græcos inter & Bulgaros peracta diu non perſtitere. Simeon quippe non omnes ſibi remiſſos captivos queſtus, tum etiam arrepta Nicephori Phocæ mortis occaſione, qui conſiliis ſuis, & ne in imperii provincias irrumperet, hactenus obſtiterat, bellum in Leonem anno, ut exiſtimo, 893. inſtauravit. Leo vero collecto undique ingenti exercitu, huic Catacalonem & Theodoſium Patricium præfecit: qui commiſſo ad Bulgarofugum prælio, magna ſuorum cum clade profligati ſunt ac deleti, interemto ipſo Theodoſio. Pagius ad ann. 896. num. x. hanc Bulgarorum de Hungaris victoriam confert: ſecutus nimirum Continuatorem Freherianum Annalium Fuldenſium; & Hermannum Contractum: quos tamen res pluribus annis geſtas uno tenore deſcripſiſſe conſtat.

IX. Fabuloſæ Thuroczii de Hungaris narrationes.

Johannes *de Thwrocz*, in *Chronicis* (*a*) *Hungarorum*, præter fabuloſam ejus gentis genealogiam, quam ab *Arpade* ad *Almum*, ad *Eleud*, ad *Ugek*, ad *Ed*, ad *Ethele* ſeu *Attilam*; & inde poſt plura barbara nomina uſque ad *Nemroth*, *Chus*, *Cham*, & *Abam* neſcio quem, (fortaſſe *Noam*) perducit, manifeſto errore ſcribit, *Hungaros in Pannoniam veniſſe anno Chr.* 744. „ Almus (inquit) tandem genuit Arpad: Arpad „ genuit Zoltan: Zoltan genuit Toxun. Anno igitur ab Incarn. „ D. N. J. C. ſeptingenteſimo quadrageſimo quarto, a morte „ vero Attilæ Regis anno trecenteſimo primo, vulgariter (*b*) „ *Magyari*, ſive Huni; Latine vero *Hungari*, tempore Con-„ ſtan-

a Edit. Francofurti anno 1600. Part. 2. a pag. 30.
b Turcice quoque & Arabice Hungari hodieque *Magiari* appellantur.

„ ſtantini quinti Imperatoris, & Zachariæ Papæ, denuo ingreſ-„ ſi ſunt Pannoniam „. Quot verba, tot errores. I. Anno 744. non Conſtantinus Quintus, ſed Quartus, vulgo Copronymus imperabat. II. Attila interiit anno non 445. (uti ſcribit Thuroczius pag. 27.) ſed anno 453. a quo anno ad ann. 744. non fluxere anni (ut idem Thuroczius perperam ſupputat) 301. ſed 291. aut 299. ſi ab anno 445. ſumma deducatur. III. Circa Hungarorum in Pannoniam ingreſſum, ſive ut Thuroczius ait, *regreſſum*, immanis eſt annorum 145. Anachroniſmus. Nam anno 744. adeo non contigit Hungarorum in Pannoniam *ſecundus adventus*, ut potius qui primum illuc Hunni (*a*) ſub Valente Imper. expulſis Gothis anno 376. advenerant, Pannoniam, ſi non totam, magnam certe ejus partem uſque ad Attilæ interitum, qui anno 453. contigit, tenuere. Attila mortuo, Gepidæ (ut ait Jornandes cap. 50.) Hunnorum ſibi ſedes viribus vendicantes, totius Daciæ fines occuparunt, Hunnorum populo ad ſuas antiquas ſedes recedente: Pannonia Gothi potiti ſunt; Sarmatæ vero & quidam ex Hunnis, in parte Illyrici ad caſtrum Martenam ſedes ſibi datas coluere: Hernac quoque junior Attilæ filius, cum ſuis in extremo minoris Scythiæ ſedes delegit: Emmedzur & Ultzindur conſanguinei ejus in Dacia Ripenſi: Uto, & Iſcalmus, qui ea potiti erant, multique Hunnorum paſſim proruentes, tunc ſe in Romaniam dederunt. Gothi denique (Leone imperante) videntes non ſibi ſufficere ea, quæ ab Imper. acceperant, in Satagas Hunnos, qui interiorem Pannoniam poſſidebant, arma moverunt; Hunnos autem, qui Duce Dinzione Attilæ filio, fines Pannoniæ prædabantur, propulſarunt. Sic Hunni a Pannoniæ finibus infeſtandis quievere. Hactenus de primo Hunnorum adventu. Sequitur jam *ſecundus* non quidem priorum Hunnorum, ſed aliorum ejuſdem gentis, diverſæ tamen tribus *Hunnorum Abarum adventus* anno 557. Juſtiniani Imperatoris 31. quem ex Theophane, & Priſco Rhetore deſcripſi Tom. I. a pag. 394. Al-

a Thuroczius pag. 12. Egreſſum Hunnorum de Scythia eorumque in Pannoniam adventum refert ad ann. 373. Hoc ipſum habet Cl. Noriſius lib. 1. Hiſtor. Pelagian. cap. 2. At vero Baronius & Pagius Hunnos, Gothis devictis, loca eorum trans Danubium occupaſſe ſcribunt anno 376. quum Rex eorum eſſet *Balamir*, teſte Jornande de reb. Get. c. 24. Balamiro Mundzuccus ſucceſſit pater Octor, & Roas & Attilæ & Bletæ, ex eod. Jornande cap. 34.

boinus Langobardorum princeps, qui Pannoniam per annos 42. tenuerant, dum in Italiam migrare decrevit, anno 568. (ut ſcribit Paulus Diaconus lib. 1. cap. 7.) „ Sedes proprias, hoc „ eſt, Pannoniam, amicis ſuis Hunnis contribuit; eo ſcilicet „ ordine, ut ſi quo tempore Langobardis neceſſe eſſet rever- „ ti, ſua rurſus arva repeterent „. Non repetierunt Langobardi: quia ab anno 568. Italia potiti ſunt, uſque ad ann. 774. quo Carolus Magnus Regnum eorum ſibi ſubjecit, Annaliſta Metenſi ad eund. ann. ſic ſcribente. „ Papiam Carolus Ma- „ gnus venit, ipſamque civitatem cepit; & Deſiderium Regem „ cum uxore & filia, & omnibus theſauris ſuis ſuæ ditioni ſub- „ egit. Ibique venientes undique Langobardi de ſingulis ci- „ vitatibus Italiæ, ſubdiderunt ſe dominio glorioſi Caroli „. Interim *Hunni Abares Pannoniam* retinebant, quemadmodum ex dictis Tom. 2. a pag. 33. conſtat, retinueruntque uſque ad annum 799. quo anno ſunt a Carolo Magno poſt octo annorum bellum ſubjugati. Verba Eginhardi habes Tom. 2. pag. 59. „ Maximum (inquit) omnium quæ a Carolo geſta ſunt bello- „ rum, præter Saxonicum, bello contra Slavos Wilſos ſucceſ- „ ſit illud, quod contra Avares ſive Hunnos ſuſceptum eſt, „ quod ille & animoſius, quam cætera, & longe majori appa- „ ratu adminiſtravit. Unam tamen per ſe in Pannoniam (nam „ hanc provinciam ea gens tum incolebat) expeditionem fe- „ cit: ceteras filio ſuo Pippino, ac præfectis provinciarum, „ Comitibus etiam atque Legatis, perficiendas commiſit. „ Quod quum ab his ſtrenuiſſime fuiſſet (*uſque ab anno* 791.) „ adminiſtratum, octavo tandem anno (*hoc eſt*, 799.) com- „ pletum eſt „. Eodem igitur anno 799. finis bello Hunnico impoſitus, & *Hunnia* ſive *Avaria*, (ſic enim ea Pannoniæ pars, quam Hunni Avares tenebant, appellabatur) Regibus Germaniæ facta fuit vectigalis: quumque eorum Hunnorum reliquiæ unacum Tutundo Rege Chriſtianam fidem ſuſcepiſſent, Wrolpho Laureacenſi Archiepiſcopo anno circiter 825. ſubjecti fuere: mox anno 937. & 952. Gerhardo Salisburgenſi. Vide dicta Tom. 2. a pag. 113. Itaque Thuroczius quoad Hungarorum in Pannoniam adventum multipliciter fallitur. Primo quidem, dum eum adventum, *ſecundum* vocat, quum tertium dicere debuiſſet; & ad annum 744. confert, dum non ante ann. 889. con-

contigit. Deinde, dum unius ejuſdemque Hunnorum gentis, ſive tribus, poſteriores iſtos Hungaros, qui anno 889. in Pannoniam advenere, ac priores, qui anno 376., facit. *Hunni* certe, *Hungari*, *Turci*, & alii id genus populi, ſub nomine *Scytharum* & *Sclavorum* fere comprehenſi, e Scythia intra & extra Imaum omnes prodiere; non tamen omnes eodem tempore, neque omnes ejuſdem tribus, aut ſub eodem Duce. Pagius ad ann. 889. Hungaros narrat in Pannonia primum viſos, ſub ducibus ſcil. *Arpade* & *Cuſanc*, quemadmodum ex Leone Grammatico obſervavi. Mox num. 2. illos ejuſdem cum Hunnis originis aſſerens, „ Hunni (inquit) & Hungari ejuſdem ſine „ dubio originis ſunt, recteque Bonfinius in ſua Hiſtoria aſſerit, „ Hungaros trecentos poſt Attilam Hunnorum Regem annos „ in Pannoniam rediiſſe: ex qua quum a Carolo Magno expulſi „ fuiſſent, Hunni alii hoc tempore in eandem rediere „. Atqui Attila, ut ſupra dixi, eodem Pagio teſte, anno 453. interiit: Hunni autem Abares poſt Attilam anno 557. Byzantii viſi, anno demum 568. Langobardis cedentibus Pannoniam ſunt ingreſſi, & anno 889. alii Hunni in eandem regionem advenere. Non igitur trecentis poſt Attilam annis, ſed annis 115. in Pannoniam ſub Juſtiniano, neque iidem priores, ſed alii Abares dicti, advenerunt.

C A P U T III.

Svatoplucus Moravie Rex, Ducatu Bohemiæ ab Arnulpho Germaniæ Rege auctus, in eum rebellat. Ab eodem Arnulpho bello petitur, ſuperatur, & anno 894. moritur; relictis filiis, Regni Moraviæ hæredibus, Moymiro & Svatopluco.

I. Svatoplucus Moraviæ Rex filium Arnulphi ex ſacro Fonte levatum, Svatoplucum ſeu Zventibaldum appellat: & ab Arnulpho Ducatum Bohemiæ accipit.

PERGO ad Annaliſtas Francos. Freherianus Annalium Fuldenſium Continuator. „ Anno 889. Exeunte menſe „ Majo Rex (Arnulfus) apud Villam, quæ dicitur Foraheim, „ generalem Conventum habuit; ibique diſputans de ſtatu „ Regni ſui, conſultum eſt, ut eodem tenore Primores Francorum, prout Bajoarii, juramento confirmarent, ne ſe de„ traherent a Principatu & Dominatu filiorum ejus, Zventi„ bulchi quidem, & Ratoldi, qui ei de Concubinis erant nati. „ Quod quidam Francorum ad tempus renuentes, tandem

„ Regiæ

„ Regiæ ſatisfacientes voluntati, dextram dare non recuſa-
„ bant; eo tamen modo, ut ſi de legali ſua uxore hæres ei non
„ produceretur. Advenientibus etiam ibidem undique natio-
„ num Legatis, Nordmannorum ſcilicet ab Aquilone, Scla-
„ vanorum, pacifica optantes: quos Rex audivit, & ſine mo-
„ ra abſolvit. Inde itaque edictum eſt, exercitum ire ad
„ Obodritos. Sed antea Placitum Curte Regia Franconofurt
„ haberi cum Francis Regi complacuit. Perventum igitur eſt,
„ ſicut antea diſpoſitum erat, ad Obodritos cum maximo exer-
„ citu. Sed tamen ibi parumper rebus proſpere geſtis, Rex
„ data exercitui licentia, ad Franconofurt celeri feſtinatione
„ reverſus eſt. Inde per Alamanniam paulatim tranſgrediens
„ Bajovvariam, urbe Regino honorifice Natalem Domini ce-
„ lebravit. Anno 890. Mediante Quadrageſima (*Arnulphus*
„ *Germaniæ Rex*) Pannoniam proficiſcens, generalem Con-
„ ventum cum Zventibaldo Duce, loco qui vulgariter Omun-
„ teſperch appellatur, habuit. Ibi inter alia præficitur Dux. (ſupple: Zventibaldus Moraviæ Dux, præficitur Bohemiæ: idemque a Formoſo Papa rogatus, interpellabat Arnulphum Regem, ut Romam pergeret:) ſic enim pergit Frehérianus.) „ A Formoſo Papa rogatus, enixe interpellabat,
„ ut urbe Roma, domum S. Petri viſitaret, & Italicum Re-
„ gnum a malis Chriſtianis, & imminentibus Paganis (*ideſt*
„ *Saracenis*) ereptum, ad ſuum opus reſtringendo, dignare-
„ tur tenere. Sed Rex multimodis cauſis in ſuo Regno excre-
„ ſcentibus præpeditus, quamvis non libens, poſtulata dene-
„ gavit. Poſt Paſcha menſe Majo, villa quæ dicitur Fora-
„ heim, cum ſuis colloquium habuit. Ratiſponæ Natalem Do-
„ mini celebravit.

Hermannus Contractus juxta editionem Caniſianam. „ Anno 890. Arnolphus Rex, habito in Pannonia de diverſis colloquio, a Zventibaldo Duce Marahenſi ex verbis Apoſtolici obnixe rogatur, ut Romam veniens, Italiamque ſub ditione ſui retinens, a tantis eam eruat tyrannis. Quod ille, aliis præpeditus, ad præſens facere diſtulit.

Otto Friſingenſis lib.6. cap.xi. non expreſſo anno: „ Conceſſit autem Arnulphus Zventibaldo Marahenſium Regi Ducatum Bohemiæ, filiumque ſuum ex ſacro Fonte ab ipſo leva-
„ tum,

„ tum, ejus nomine Zventibaldum vocavit „. Tum nempe, quum Arnulfus Carantaniam ab anno 880. a Ludovico patruo Germaniæ Rege ſibi conceſſam tenebat; nam anno 889. Arnulfi filius Zventibaldus, Freheriano Fuldenſium Continuatore teſte, in ea jam ætate conſtitutus erat, ut a patre Regnum Bajoariæ aſſecuto Succeſſor ſibi in Regno unacum fratre Ratoldo deſignatus ſit, & a Francis admiſſus.

Regino in Chronico. „ Anno Dom. Incarn. 890. Arnol-„ phus Rex conceſſit Zvadebolch Marahenſium Sclavorum Regi „ Ducatum Bohemiæ. Cetera uti apud Metenſem.

Annaliſta Metenſis. „ Anno 890. Arnulphus Rex con-„ ceſſit Zventibolh Marahenſium Sclavorum Regi Ducatum „ Behemenſium, qui hactenus Principem ſuæ cognationis ac „ gentis ſuper ſe habuerant, Francorumque Regibus fidelita-„ tem promiſſam inviolato fœdere conſervaverant; eo quod „ illi, antequam in Regni faſtigio ſublimaretur, familiarita-„ tis gratia fuerit connexus: denique filium ejus, quem ex „ pellice ſuſceperat, a ſacrò Fonte levavit, eumque ex nomi-„ ne ſuo Zventibolh appellari fecit. Quæ res non modicum „ diſcordiarum & defectionis præbuit incrementum. Nam & „ Behemi a fidelitate diutius cuſtodita receſſerunt: & Zventi-„ bolh ex adjectione alterius Regni vires non parvas ſibi acceſ-„ ſiſſe ſentiens, faſtu ſuperbiæ inflatus, contra Arnulfum re-„ bellavit. Quod quum cognoviſſet Arnulfus, cum exercitu „ Regnum Marahenſium ingreſſus, cuncta, quæ extra urbes „ reperit, ſolo tenus demolitus eſt. Ad ultimum, quum & cæ-„ teræ fructiferæ arbores radicitus exciderentur, Zventibolh „ pacem popoſcit, & dato filio obſide, hanc ſero promeruit.

Pagius ad hunc annum 890. num. 2. poſtquam laudati Metenſis verba recitaſſet, ſubjungit: „ Hactenus Zventibolh, „ ſeu Zventibaldus, qui & Sphentopulcrus appellabatur, Mo-„ raviæ Princeps, Arnulpho ſicuti Anteceſſoribus ejus Germa-„ niæ Regibus, quorum beneficiarius erat, fidem ſervarat; „ ſed Ducatu Bohemico auctus, in eum rebellavit. Ex lauda-„ to loco colligitur, primo, Baronium anno 889. perperam „ ſermonem habuiſſe de bello, quod Arnulphus Rex, Hun-„ garorum opera, adverſus Zventibaldum geſſit; quum illud „ ad annum 893. pertineat, ut ibi oſtendemus. II. Annali-„ ſtam

„ ſtam Metenſem uno tenore recitare ea, quæ hoc anno ince„ pta, anno 893. ad finem perducta ſunt. III. Sphenopul„ crum, ſeu Sphentopolcum, diverſum non eſſe a Zventi„ baldo, uti jam ſupra inſinuavi. Sphentopulcus enim in„ Sphentopulcrum corrupte mutatus, differt tantum pronun„ ciatione, ſeu orthographia a Zventibaldo: quum hæc vox „ *Zvvend* a Germanis & Slavis *Sſent*, ſeu *Sphent*, pronuncie„ tur. Zventibaldus a Coſma Pragenſi in Annalibus Bohemo„ rum ad annum 894. dicitur *Zvvatopluk*, & a Porphyrogeni„ to lib. de Admin. Imp. cap.41. *Sphendoplocus*.

II. Exponitur cauſa, cur Arnulphus Svatopluco Moraviæ Regi Ducatum Bohemiæ tradiderit. Per eam occaſionem Borivojus Bohemiæ Dux Chriſtianam Fidem amplectitur.

Hæc Pagius. Anno igitur 890. Zventibaldus Moraviæ Rex, auctus fuit Bohemiæ Ducatu, quem tunc temporis Borivojus tenebat, juxta Bohemicę hiſtoriæ Scriptores: unde & idem Borivojus per eam occaſionem, Sancto Methodio Moravorum Epiſcopo, & eodem Zventibaldo curantibus, Chriſtiana ſacra ſuſcepit, non quidem anno 894. (uti ſcribit Coſmas Pragenſis) ſed anno 891. quemadmodum mox dicam. Cur autem Zventibaldus Ducatum Bohemiæ ab Arnulpho petierit, & petenti Arnulphus conceſſerit, potiorem fuiſſe cauſam exiſtimo Hungarorum invaſionem. Hi enim, poſtquam anno 889. de Bulgaris primo victoriam retuliſſent, deinde, ipſis ad bellicam expeditionem iterum profectis, Bulgari familias eorum qui ad regionis cuſtodiam relicti erant, perdidiſſent; deſertam vaſtatamque regionem ſuam invenientes (uti tradit Porphyrogenitus cap.40.) ad Pannoniam invadendam ſeſe contulerant. Quare, ut eorum impetus facilius retunderetur, utque fines Germanici Regni fortius defenderentur, ab Arnulpho Ducatum Bohemiæ Zventibaldus accepiſſe videtur. Quod autem addit Metenſis: „ Bohemos hactenus Principem ſuæ cognationis ac gentis ſu„ per ſe habuiſſe, Francorumque Regibus fidelitatem pro„ miſſam inviolato fœdere conſervaſſe„: Prima quidem ejus aſſertionis pars veriſſima eſt: a Czecho nempe, primo ejus gentis Principe, ejuſdem ſemper gentis Ducem habuere: At a veritate prorſus abeſt, Francorum Regibus Bohemos ſemper paruiſſe: nam Freheriano teſte ad annum 882. „ Quidam de„ Francia miſſi ſunt Karlmanno Germaniæ Regi in auxilium „ contra Sclavos ſupradictos (ideſt contra Moravos) alii de„ ſtinati ſunt contra Bohemos: qui Dei adjutorio freti, Duces „ quin-

„ quinque, quorum iſta ſunt nomina, Zwentilav, Witiſlav, „ Heriman, Spoitiman, Moyſlav, cum maxima multitudi- „ ne ſibi rebellare nitentes, in fugam verterunt, & alios qui- „ dem occiderunt, alios vero in fluvio Fuldaha ſubmerſerunt: „ qui autem evadere potuerunt, in Civitate defecerunt: dein- „ de parte non modica illius Provinciæ depopulata, incolu- „ mes reverſi ſunt „. Et ad annum 856. Annaliſta Fuldenſis ſic ſcribit: „ Ludovicus Rex inde per Boëmanos tranſiens, „ nonnullos ex eorum Ducibus in deditionem accepit „. Et Metenſis ad ann. 848. „ Ludovicus Rex Boëmanos eruptio- „ nem molientes, per Ludovicum filium ſuum, miſſa adver- „ ſus eos expeditione, continuit: Legatos, pacis gratia, mit- „ tere, & obſides dare coëgit „. Alias Bohemorum defectio- nes vide apud Fuldenſem 869. & 871. Adeoque, poſtquam quatuordecim Duces Bohemorum anno 845. accepto Baptiſma- tis Sacramento, Regibus Francorum, ideſt Germaniæ, fidelita- tem promiſerunt, uſque ad annum 890. quo Arnulphus Bohe- miam Regi Moravorum ſubjecit, non ſemel promiſſam fideli- tatem violaverant.

III. Pax ab Arnulpho cum Moravis renovata. Primum bellum Nortmannicum ad Guliam fl. Alterum ad Thiliam ſeu Clylas.

Anno 891. Freherianus Continuator: „ Rex Arnolphus „ Legatos ſuos pro renovanda pace ad Maravos tranſmiſit. „ Nordmanni fines Occidentalium Francorum invadentes, „ quidam ad defendendum exercitus a Francia dirigitur. Ibi „ (*a*) Sundaroldus Mogontiacenſis Archiepiſcopus incaute il- „ lis occurrens, interfectus eſt. In cujus locum Haddo (*Hat- „ to*) Abbas Augenſis cœnobii, homo ſubtilis ingenii, Anti- „ ſtes conſtituitur. Arnolphus ergo Rex ob hoc ulciſcendum, „ in Nordmannos, cum Francis, Alamanico exercitu inutile „ ſecum aſſumpto iter arripuit. Sed Alamani quidem ægro- „ tantes a Rege domum relapſi ſunt: ipſe cum Francis ad Oc- „ cidentem proſpere profectus eſt. Nordmanni devaſtata ex „ maxima parte Lotharici Regni regione, prope fluvium Cly- „ la, loco qui dicitur Lovonnium, ſepibus more eorum mu- „ nitione cœpta, ſecuri conſederunt. Ex improviſo enim Rex „ & exercitus pervenere ad eundem locum. Tranſito igitur

a Metenſ. In quo prælio Epiſcopus Moguntiacæ urbis Sunzo, & Arnolſus Comes occubuerunt, nec non & innumera multitudo nobilium virorum. Fuit vero hæc cædes facta vi. Kal. Julii. Emendandus proinde Conradus Abbas Urſpergenſis, qui ad ann. 893. Sunderoldi cædem collocat.

,, celeriter eodem fluvio; nec mora meditatum eſt prælium
,, applicari. *Et poſt pauca*. Clamor Chriſtianis in cœlum at-
,, tollitur, nec minus Pagani more ſuo clamantes, ſigna hor-
,, ribilia per caſtra movebantur. Evaginatis gladiis ex utraque,
,, ut lapis ferro, in invicem ad invicem concurſum eſt. Erat
,, autem ibi gens fortiſſima inter Nordmannos Danorum, quæ
,, nunquam antea in aliqua munitione & capta & ſuperata audi-
,, tur. Dure certatum eſt. Sed non diu (ſubveniente gratia
,, Dei) victoria ad Chriſtianos conceſſit. Nordmanni fugæ
,, præſidium quærentes, flumen quod antea eis a tergo pro
,, muro habebatur, pro morte occurrebat. Nam inſtantibus
,, ex altera parte cæde Chriſtianis, coacti ſunt in flumen præ-
,, cipitari catervatim ſe per manus & colla cruribuſque comple-
,, ctentes, in profundum per centena & millia numero merge-
,, bantur, ita ut cadaveribus interceptum alveum amnis ſic-
,, cum appareret. In eo prælio cæſi ſunt duo Reges eorum,
,, Sigifridus ſcilicet, & Godefridus. Regia ſigna XVI. ablata,
,, & in Bajoariam in teſtimonium tranſmiſſa ſunt. Eodem in
,, loco die ... Kal... Litanias Rex celebrare præcepit: ipſe
,, cum omni exercitu laudes Deo canendo proceſſit, qui talem
,, victoriam ſuis tribuit, ut uno homine tantum occiſo de par-
,, te Criſtianorum (quod compertum eſt) tanta millia homi-
,, num ex altera parte perierunt ,,. Metenſis, narrato primo
Northmannico ad Guliam fl. bello, in quo plurimi Francorum
occubuere, commiſſo VI. Kal. Jul., pergit ad ſecundum:
,, Dum hæc aguntur, Arnulfus Rex in Bajoariorum extremi-
,, tatibus morabatur, inſolentiam Sclavorum reprimens. Cui
,, quum nunciata eſſet ſuorum ſtrages, hoſtiumque victoria,
,, primo pro amiſſis fidelibus nimium triſtatur, & querelam
,, cum gemitu deponit, quod Franci eatenus invicti, adver-
,, ſariis terga darent. Deinde indignitatem rei animoſo in pe-
,, ctore verſans, in hoſtem accenditur. Et congregato ex Orien-
,, talibus Regnis exercitu, mox Rheno tranſmiſſo, circa lito-
,, ra Moſæ caſtra ſtatuit. Interjectis diebus, Nortmanni ex ſu-
,, periori pugna elati, cum omni virtute ad deprædandum
,, proficiſcuntur. Contra quos Rex cum expeditis ad pugnam
,, procedit. Illi cernentes acies appropinquare, ſuper flu-
,, vium qui Thilia (*Freher.* Clylas) dicitur, ligno & terræ
,, con-

Digitized by Google

„ congerie more ſolito ſe communiunt, & cachinnis & exprobrationibus agmina laceſſunt: ingeminantes cum inſultatione & deriſu, ut memorentur Guliæ, turpiſque fugæ, cædiſque patratæ, poſt modicum ſimilia paſſuri. Rex autem felle commotus, exercitum jubet deſcendere, & pedeſtri congreſſione cum adverſariis decertare. Qui dicto citius ab equis deſilientes, clamore exhortationis dato, præſidium inimicorum irrumpunt, & Deo vires cælitus adminiſtrante, eos uſque ad internecionem ferro cædunt, terræque proſternunt: ita ut ex innumerabili multitudine vix reſiduus eſſet, qui ad claſſem adverſum nuncium reportaret. Rebus vero feliciter geſtis Arnulfus in Bajoariam revertitur „. Idem de verbo ad verbum Regino narrat. Sigebertus perperam id differt ad annum 895. „ Normanni (inquiens) Lotharingiam repetentes, circa Leodium cum Chriſtianis pugnant & vincunt. Sunderoldus Moguntiæ Archiepiſcopus a Normannis Wormatiæ martyrizatur. Arnulphus Rex audita cæde ſuorum, a Bajoaria contra Normannos pugnaturus properat cum valido exercitu, quos ſupra fluvium, qui Tilia dicitur, pedeſtri prælio adorſus, tantam ex eis ſtragem fecit, ut ex innumerabili multitudine vix ſupereſſet qui ad claſſem adverſum nuncium ferret. Normannorum reſidui (*qui ſcil. in claſſe erant*) tranſvadata Moſa, Ribuariam & Arduennam vaſtando pervagantes trans mare recedunt „. Conradus Abbas Urſpergenſis. „ Anno Dom. 890. Arnolfus Rex exercitum Normannorum delevit „. Error manifeſtus tam in anno 890. quam in anno 895. Nam id factum anno 891. præter laudatos Auctores, teſtatur Marianus Scotus his verbis: „ Anno 891. Nortmanni Wormaciam civitatem occiſis habitatoribus ſubverterunt: ubi etiam Sunderoldus Archiepiſcopus Moguntinenſis occiſus eſt ſabbato, VI. Kal. Julii „: Hoc eſt, die 26. Junii, in quem anno 891. ſabbatum incidit, quum eſſet litera Dominicalis C. Quod vero Sigebertus addit de Normannorum reſiduis Ribuariam & Arduennam vaſtantibus, hoc ad annum 892. refert Metenſis in hæc verba: „ Menſe Februarii Nortmanni qui ad naves remanſerant, Moſam tranſeuntes, Ribuariorum pagum ingreſſi, & ſecundum crudelitatem ſibi ingenitam cuncta devorantes, pervenerunt uſque Bonnam.

,, *Et poſt pauca*. Inde exeuntes Arduennam intrant, *& reli-* ,, *qua* ,,. Ceterum quod Freherianus de Arnulfo ait, *in Bajoariorum extremitatibus morabatur*, *inſolentiam Sclavorum reprimens*, id, inquam, de Abotritis Sclavis intelligendum eſt, de quibus idem Freherianus ſupra ad annum 889. ſcripſerat:
,, Advenientibus etiam ibidem (in Foraheim) undique natio-
,, num legatis, Nordmannorum ſcilicet ab Aquilone, Sclava-
,, norum, pacifica optantes: quos Rex audivit & abſolvit:
,, inde itaque edictum eſt, exercitum ire ad Obodritos ,,. Cætera ut ſupra. Non enim de Moravis intelligi poſſunt; quibuſcum pacem hoc eodem anno 891. renovaſſe dicitur, antequam ad bellum Nortmannicum proceſſiſſet. Pax tamen illa cum Moravis diu non ſtetit: nam anno ſequenti rupta eſt, uti mox patebit.

IV.
Arnulphus Germaniæ Rex, armis adverſus Svatoplucum Moraviæ Regem ac Bohemiæ Ducem ſumtis, auxiliantibus ſibi tum Hungaris, tum Braſlavone Slavoniæ Duce, tum etiam Simeone Bulgarorum Rege, Moravia vaſtata, Svatoplucum in ordinem redigit. Bellum contra Slavos Obotritos geſtum, in quo Arn Epiſcopus occumbit. Ætas Reginonis Abbatis Prumienſis. Ludovicus filius Arnulfo naſcitur. Arnulfus in Italiam evocatur.

Anno 892. *Freherianus*. Rex de Francia cum victoria in
,, Alemannia curte Regia Ulma honorifice Natalem Domini
,, (*exeunte anno* 891.) celebravit. Inde Orientem proficiſci-
,, tur, ſperans ibi Zventibaldum Ducem obvium habere. Sed
,, ille, more ſolito, ad Regem venire renuit, fidem & omnia
,, ante promiſſa mentitus eſt. Inde Rex irato animo in Hen-
,, giſtfeldono cum Braslavone Duce colloquium habuit: ibi in-
,, ter alia quærens tempus & locum, quomodo poſſit terram
,, Maravorum intrare. Conſultum eſt enim, ut tribus exerci-
,, tibus armatis Regnum illud invaderet. Rex equidem aſſum-
,, ptis ſecum Francis, Bajoariis, Alamannis, menſe Junio
,, Maravam venit. Ibi per quatuor hebdomadas cum tanta
,, multitudine, Ungaris etiam ibidem ad ſe cum expedi-
,, tione venientibus omnem illam regionem incendio devaſtan-
,, dam verſabatur. Miſſos etiam ſuos inde ad Bulgarios & Re-
,, gem eorum Laudomir (*Simeonem* nempe, *Uladimiri filium*)
,, ad renovandam priſtinam pacem cum muneribus menſe Se-
,, ptembri tranſmiſit, & ne coëmptio ſalis inde Maravanis da-
,, retur, expoſcit. Miſſi autem propter inſidias Zwentibaldi
,, Ducis, terreſtre iter non valentes habere, de Regno Braz-
,, lavonis per fluvium Odogra uſque ad Gulpam, dein per fluen-
,, tes Savæ fluminis navigio in Bulgaria perducti: ibi a Rege
,, honorifice ſuſcepti, eadem via qua venerant, cum muneri-
,, bus menſe Majo (*anni* 893.) reverſi ſunt. Poppo Dux
,, Thu-

Digitized by Google

„ Thuringorum honoribus privatus eſt „. Cauſam profert Mentenſis Annaliſta ex Reginone ad ann. 892. inquiens: „ Item „ eodem anno, menſe Auguſto, v. Kal. Septembris, Megingaudus Comes, nepos ſupradicti Odonis Regis (*Galliæ*) „ dolo interfectus eſt ab Alberico & Sociis ejus in Monaſterio „ S. Sixti, quod vocatur Rotila. Per idem tempus Arnt (*a*) „ Wirziburgenſis Eccleſiæ Ven. Epiſcopus, hortatu & ſuaſione „ Popponis Thuringorum Ducis, ad pugnam contra Sclavos „ (*Obotritos ſcilicet*) profectus, in eadem pugna occiditur: „ cujus Cathedram Ruodulfus frater Cuonradi Comitis obtinuit, & ei in Epiſcopatu ſucceſſit. Arnulfus Zventibaldo filio honores Megingaudi Comitis ex parte largitur. Popo Dux „ Thuringorum dignitatibus exſpoliatur, & Ducatus quem tenuerat, Cuonrado commendatur: quem pauco tempore tenuit, & ſponte ſua eum reddidit. Deinde Burchardo Comiti „ committitur, qui hunc hactenus ſtrenue gubernat „: hoc eſt, uſque ad ann. 907. quo anno *Regino Abbas Prumienſis* Chronicis ſuis finem impoſuit: vivebat autem idem Abbas anno 885. ad quem annum de Hugone adverſus Carolum III. rebellante hæc ſcribit: „ Non multis poſt interpoſitis diebus, Hugo ejuſdem Heinrici (*Ducis*) conſilio ad Gundulfi villam promiſſionibus attractus, dolo capitur, & juſſu Imperatoris ab eodem „ Heinrico ei oculi eruuntur, omneſque faventes dehoneſtantur. Poſthæc in Alamannia in Monaſterium S. Galli mittitur: „ inde poſtea in patriam revocatur. Noviſſime temporibus „ Zwentibolchi Regis in Prumia Monaſterio manu mea adtonſus eſt. Eram enim tunc temporis in eodem loco Dominici „ ovilis, quamvis non idonens, tamen cuſtos „. Quæ verba quum de Reginone Prumienſi Abbate, Chronici auctore, ſint intelligenda, Annalium tamen Metenſium collector tamquam a ſe ſcripta refert: unde colligitur iſtorum Metenſium Annalium collectorem plurima ex Reginone ad verbum tranſcripſiſſe. At vero nolim ex dictis inferas, Reginonem anno 885. Abbatem Prumienſium fuiſſe: erat enim tunc temporis Abbas non Regino, ſed *Farabertus*, qui uſque ad annum 892. Prumienſibus Monachis præfuit; uti idem ipſe Regino narrat ad eund. ann. 892.

„ Per

a Conradus Abb. Urſpergen. perperam ad ann. 889. „ Arn Wirzburgenſis Epiſcopus in Saxonia occiſus eſt inter Miſſarum ſolemnia.

„ Per id tempus (inquiens) Farabertus Abbas Prumienſis „ cœnobii curam paſtoralem ſua ſponte per conceſſum Regis „ depoſuit, & ego quamvis indignus, ſecundum regularem „ auctoritatem per electionem Fratrum in regimine ſucceſſi; „ in quo tamen non diutius immoratns, æmulis agentibus, Ri- „ charium fratrem Gerhardi & Matfridi, invidioſum mei ne- „ gotii ſucceſſorem ſuſtinui „ : nimirum anno 899. poſtquam Regino Abbatiam ſeptennio tenuiſſet,qua de re hæc ipſe in chronico ſuo ad ann. 899. „ Eodem anno Richarius Prumienſis Ab- „ bas conſtituitur: qualiter autem erga me actum ſit, idcirco „ hoc loco notare diſtuli, ne forte injuriis provocatus, ultra „ quam Chriſtiana patientia permittit, perſecutionis meæ cauſas „ exaggeraſſe viderer „ . Ergo inter ann. 892. & 899. Hugo a Reginone in Prumienſi cœnobio attonſus fuit.

Anno 893. Freherianus . „ Ante Quadrageſimam Rex „ (*Arnulfus*) per totam Occidentalium Francorum provin- „ ciam, Monaſteria, Epiſcopatus, orationis cauſa, obibat. „ Engilſcalchus, juvenili audacia vir, qui poſt rapta de concu- „ bina Regis filia, ad tempus ſe Maravos exul contulit, poſt hæc „ ad gratiam Regis non longum veniens, Marchenſis in Orien- „ te effectus eſt. Ibi audacter contra Primores Bajoariæ in rebus „ ſibi ſummis agens judicio, eorum urbe Radaſpona incaute „ Palatium Regis prolapſus, & Regi præſentatus, obcæcatus „ eſt. Hinc etiam & Willihelmus filius patruelis ejus Miſſos „ ſuos ad Zwentibaldum Ducem dirigens, reus majeſtatis ha- „ bebatur, capite detruncatus eſt. Frater quoque ejus cum „ Maravanis exul deliteſcens, inſidioſo conſilio Ducis, cum „ aliis quamplurimis interfectus eſt. Arrepto itaque Rex iti- „ nere, iterum Regnum Zwentibaldi Ducis ingreditur cum „ exercitu, maxima parte illius regionis exſpoliata propter „ inſidias poſitas, magna cum difficultate itineris in Bajoaria ad „ Regiam curtem Otingam reverſus eſt. De qua ei non multum „ poſt filius naſcebatur, quem Haddo Mogontiacenſis Archie- „ piſcopus, & Adalbero Auguſtæ Vindelicorum Epiſcopus „ ſacro fonte Baptiſmatis chriſmantes, nomine Avi ſui Ludo- „ vicum appellaverunt. Miſſi autem Formoſi Apoſtolici cum „ Epiſtolis & Primoribus Italici Regni ad Regem in Bajoaria „ advenerunt, enixe deprecantes, ut Italicum Regnum, &

„ res

„ res Sancti Petri ad ſuas manus a malis Chriſtianis eruendum „ adventaret: quod tunc maxime a Widone (*Guidone*) tyran- „ no affectatum eſt. Quod Rex apud urbem Regino (*Ratisbo-* „ *nam*) honorifice recipiens, & cum muneribus poſtulata an- „ nuens, abire permiſit „. Non ſolum a Formoſo Papa Arnulfus adverſus *Widonem* (qui a Stephano V. Papa anno 891. Imperator coronatus fuerat) per legatos invitatus fuit; ſed etiam a Berengario Widonis æmulo. Luitprandus lib. 1. cap. 7. „ Berengarius dum ubi proſpera inimico (*Vvidoni*) ſibi adver- „ ſa proſpiceret, cum Zventibaldo (*Arnulphi filio*) pariter „ Arnulphi Regis adiit potentiam; orans ac pollicens, ut ſi „ ipſum adjuvaret, ſe totam Italiam, ut ante promiſerat, di- „ tioni ejus ſuppoſiturum. Qui tantæ promiſſionis gratia exci- „ tus, copiis collectis cominus Italiam adit. Cui Berengarius, „ ut promiſſionis ſuæ daret fidem credulitatis, arrhabonem cly- „ peum portat. Suſceptus itaque a Veronenſibus,ad urbem pro- „ ficiſcitur Bergamum; quam anno ſequenti obſidione cinxit.

V. Epocha belli Moravici. Fabuloſa Thuroczii narratio de Hungaris in Moraviam intrantibus ſub Svatopluco.

Sigebertus. Anno 893. „ Arnulphus Rex Zvendebaldo „ Duci Marchenſium, Ducatum Boëmanorum addens, & Boë- „ manos per hoc ſibi infeſtos fecit, & Zvendebaldo per adje- „ ctionem potentiæ, materiam contra ſe rebellandi dedit. „ Ad quem debellandum quum non ſufficeret, gentem Hun- „ garorum Deo inimicam Regno immiſit, eorumque auxilio, „ Zvendebaldum devicit, & tributarium fecit „. Hepidannus Monachus S. Galli in Annalibus brevibus Anno 893. „ Ar- „ nolfus contra Maravenſes pergebat, & Agarenos, ubi recluſi erant, dimiſit „. Ita auctor iſte *Hungaros* ſemper *Agarenos* vocat, voce *Agar*, pro *Ogur*, perperam uſurpata. Lambertus Schafnaburgenſis. *Anno* 893. *Prælium magnum factum eſt inter Bajoarios & Ungaros*. Legendum, *inter Bajoarios & Maravos*: ſeu, *inter Maravos & Ungaros*. Nam Arnulfus exercitu ex Bajoariis, Francis, Alamannis conflato, Ungarorum quoque opera uſus, in Moraviam Anno 892. invaſit, uti ex Freheriano ſupra dictum eſt. At Zventibaldus non ante annum 894. fuit devictus. Quare bellum Moravicum anno 892. inchoatum, & anno 893. finitum: proinde annos duos duravit. Hinc ad totidem annos ſunt partienda quæ Sigebertus uno tenore deſcripſit. Liutprandus lib. 1. cap. 5. invehitur in Arnulphum,

phum, quod *Hungarorum gentem*, cædis & rapinarum avidam, in auxilium vocarit, concluditque: „ Devicto Zventibaldo „ Maravanorum Duce, Arnulphus pace habita, Regno potitur. „ Hungari interim obſervato exitu, contemplatique regionem, „ cordibus malum, quod poſtmodum in propatulo apparuit, „ machinabantur „. Commentitia prorſus eſt Thuroczii narratio de Hungaris, Zvatopolugi terram pacifice primum contemplantibus, deinde vi occupantibus: ſic enim vir lepidiſſimus fabulatur in chronic. Hungaror. Par. 2. cap. 3. „ In Erdeleu „ igitur (Hungari Arpade Duce) quieverunt: & pecora ſua „ recreaverunt. Audientes autem terræ utilitatem de habita- „ toribus, quod optimus fluvius eſſet Danubius, & melior „ terra in mundo non eſſet partibus illis, accepto communi „ conſilio, miſerunt nuncium, nomine Kuſid, filium Kund, „ ut iret, & totam terram proſpiceret, habitatoreſque terræ „ agnoſceret. Quum ergo Kuſid veniſſet in medium Hungariæ, „ & circa partes Danubii deſcendiſſet, vidit locum amœnum, „ & circumquaque terram bonam ac fertilem, fluvium bonum „ & pratoſum: placuit ei. Deinde venit ad Ducem Provin- „ ciæ, qui regnabat poſt Attilam, vocatum Zwatepolug, ſalu- „ tavitque eum de ſuis, & cauſam, pro qua venerat, manife- „ ſtavit „. Poſt Attilam, ut ſupra dixi, alii Pannoniam tenuerant, non Hunnicæ, ſed Gothicæ gentis: deinde Hunni Abares poſt Langobardos: demum Slavi Moravi, ab Hunnis omnino diverſi. Præterquam quod Svatopoluch iſte, de quo Thuroczius, ab anno 892. ad 893. bellum cum Arnulfo & Hungaris geſſit, donec devictus & tributarius Arnulfo factus fuit, obiitque, ut mox dicam, anno 894. Itaque Thuroczius perperam eum in Pannonia regnaſſe ait anno 744. quo Hungaros ſcribit Par. 2. cap. 1. per Regnum Beſſorum alborum, Cumanorum, Suſdalium & civitatem Rio nominatam, perque Alpes montes pertranſiiſſe, & poſt tres menſes tandem deveniſſe in confinium Pannoniæ ad terram quæ Erdel vocatur. Illuc quum veniſſent, (inquit Par. 1. cap. ult.) „ Quemdam Principem, nomine „ Swatepolug, filium Marothi, natione Polonum, Bulgaris, „ Meſſianis, tumque in Pannonia ab Attila tanquam optimo „ leone domitis regionibus imperitantem, repererunt „. Quum tamen Swatopolugus neque Marothi filius, neque Polonus

lonus eſſet, ſed Slavus, Raſtiſlai quondam Moravorum Regis nepos; neque Bulgaris & Meſſianis ſive Myſis imperaret, ſed Moravis & Bohemis. Sed Thuroczium audiamus. „ Hæc audiens Zwatapolug gaviſus eſt gaudio magno. Putabat enim „ illos eſſe ruſticos, & venire, ut terram ejus colerent: propter „ hoc nuncium delicatum remiſit. Kuſid autem de aqua Danubii „ lagenam implens, & herbam periarum ponens in utrem, & „ de terra nigri ſabuli accipiens, ad ſuos reverſus eſt. Qumque „ narraſſet omnia, quæ audierat & viderat, valde placuit „ eis, & lagenam aquæ, terram, & herbam eis præſentavit, „ de quibus ipſi ſapiendo, bene cognoverunt terram optimam „ eſſe, & aquam habere dulcem, & pratum cum herbis fænilibus: quæ nuncius eis recitavit. Arpad vero cum ſuis de aqua „ Danubii cornu implens, ante omnes Hungaros ſuper illo „ cornu Omnipotentis Dei clementiam rogavit, ut Dominus „ eis terram in perpetuum concederet. Finitis his verbis, „ omnes Hungari clamaverunt, Deus, Deus, Deus, tribus „ vicibus: & ibi inuentus eſt uſus iſte, & ſervatur apud Hungaros uſque modo. Deinde communi conſilio ad prædictum „ Ducem eundem nuncium miſerunt: & ei equum album magnum cum ſella deaurata auro Arabiæ, & freno deaurato miſerunt pro terra ſua. Quo viſo Dux ipſe magis gaviſus putabat, quod ei pro terra quadam hoſpitalarii miſiſſent. Nuncius „ ergo impetravit ibi a Duce terram, herbam, & aquam. Dux „ vero ſubridens ait. Habeant quantumcumque volunt pro hoc „ munere. Et ſic nuncius ad ſuos reverſus eſt. Arpad autem „ interim cum ſeptem Ducibus Pannoniam intravit; non ſicut „ hoſpites, ſed ſicut terram jure hæreditatis poſſidentes. Tunc „ nuncium alium ad Ducem miſerunt, & ei hanc legationem „ mandaverunt: Arpad cum ſuis tibi dicit, quod ſuper iſtam „ terram, quam a te emerunt, diutius nullo modo ſtes; quia „ terram tuam cum equo emerunt, herbam cum freno, & aquam „ cum ſella: & tu propter emphyteuſim, ideſt, inopiam & cupiditatem, terram & herbam & aquam conceſſiſti. *Et poſt* „ *paulo*. Dux ergo ille his auditis, exercitum cito congregavit, „ timens Hungaros, & auxilium ab amicis impetravit, & omnibus coadunatis obviam eis venit. Illi autem interea prope „ Danubium pervenerunt, & in campo pulcherrimo ſummo di-

Digitized by Google

„ luculo pugnam inierunt. Fuit autem auxilium Domini cum „ Hungaris: a quorum facie Dux ſæpedictus ſe in fugam convertit: perſecuti ſuntque eum Hungari uſque ad Danubium, „ & ibi præ timore in Danubium ſe jactavit, in quo præ aquarum vehementia ſuffocatur „. Hactenus fabulator: perinde ac ſi aut Svatopolucus non jam antea noviſſet, quinam eſſent Hungari, qui tribus ante annis contra Bulgaros, finitimos ſuos, conjunctis cum Græcis armis, pugnaverant; aut Hungari, qui ad Danubium antea conſederant, eoque trajecto pugnam illam cum Bulgaris inierant, aquas Danubii nondum guſtaſſent. Sed quid opus, futile commentum multis confutare?

Hanſizius Tom. 1. German. Sacræ pag. 166. de bello ab Arnulpho adverſus Zventibaldum moto: „ Hic (Arnulphus „ ſcilicet) (inquit) anno 892. bellum cum Zventibaldo reſumpſit, „ & per annos quatuor ſignis in Moravos illatis, eos demum, „ ope inprimis Hungarorum, fregit anno 894. Zventibaldus „ inde nuſquam viſus: cæſum alii: multi in ſolitudinem „ digreſſum cenſuere „ De Zventibaldi exitu mox dicam. Nunc notandus Hanſizii error, qui *per annos quatuor bellum Moravicum duraſſe* ait, quum illud eodem ipſo ſcribente, anno 892. inchoatum ſit: adeoque non quatuor, ſed tribus, juxta ipſum, annis duraverit, neceſſe eſt. At vero illud bellum anno 893. terminatum fuiſſe, ex dictis conſtat.

VI. Arnulphi Regis geſta in Italia, & in Gallia.

Anno 894. Regino, & (*a*) ex eo Metenſis. „ Arnulfus „ (*b*) cum valido exercitu, Langobardorum terminos intravit, „ & circa Purificationem S. Mariæ, caſtrum quod nuncupatur „ Pergamum, armis cepit, & Ambroſium Comitem ipſius civitatis, „ laqueo ante portam ipſius urbis in quadam arbore „ ſuſpendit. Unde tantus timor ſuper reliquas civitates cecidit, „ ut nullus auderet contradicere, ſed omnes obviam procederent „ venienti. Pervenit autem uſque Placentiam. Inde „ converſus per Alpes Penninas, Galliam intravit, & ad Sanctum „ Mauricium venit. Rodulfum quem quærebat, nocere „ non potuit, quia montana conſcendens, in tutiſſimis locis ſe „ ab-

a Pagius ad ann. 894. num. 1. *Annaliſta Metenſis, & ex eo Regino*. Jam ſupra oſtenſum eſt, ex Reginone Metenſem, non ex Metenſi Reginonem hauſiſſe.

b Freherianus. Arnulfus in itinere poſitus, natalem Domini Curte Regia Vveibilinga manſit. Inde cum Alamannico exercitu Italiam intravit. Pergamum civitatem primum cum Comite Widonis Ambroſio ſibi rebellem ſentit. Cetera.

„ abſconderat. Regionem inter Jurum & montem Jovis, exercitus graviter attrivit. Poſthæc Wormatiam venit, ubi Placitum tenuit, volens Zwentibolch filium Regno Lotharii præficere: ſed minime optimates prædicti Regni ea vice aſſenſum præbuerunt. Soluto Conventu, quum ad Loresham idem Princeps veniſſet, Ludovico filio Boſonis, matre Hirmingarde interveniente, quaſdam civitates cum adjacentibus pagis, quas Rodulfus tenebat, dedit. Sed & hoc ei in vacuum ceſſit, quia eas nullo modo de poteſtate Rodulfi eripere prævaluit. Eodem anno Wido, qui Italiam regebat & Imperatoris tenebat nomen, moritur. Lambertus (*a*) filius ejus, Regnum obtinuit, & Romam veniens, diadema Imperii a Præſule Sedis Apoſtolicæ (*Formoſo*) ſibi imponi fecit. Per idem tempus Hildegardis (*b*) filia Ludovici Regis, fratris Carolomanni & Caroli, a quibuſdam ad Arnulfum accuſata, Regiis poſſeſſionibus privatur, & privata in exilium deſtinatur in Monaſterio Puellarum, quod Chemiſſem dicitur. Sed non poſt multum tempus in gratiam rediit, & ſua ex majori parte recepit.

VII. Svatoplucus Moraviæ Rex anno 894. moritur, relicto filiis Moymiro & Svatopluco Regno. Hungari poſt ejus mortem in Pannoniam invadunt.

Pergit Metenſis ad ann. 894. „ Circa hæc etiam tempora Zwentibolch Rex Marahenſium Sclavorum, vir inter ſuos prudentiſſimus, & ingenio callidiſſimus, diem clauſit extremum. Cujus Regnum filii ejus pauco tempore infeliciter tenuerunt: Ungaris omnia uſque ad ſolum depopulantibus.

In ſupplemento lacunæ Freheriani Annalium Fuldenſium continuatoris. Anno 894. „ Zwentibaldus Dux Maravorum, & vagina totius perfidiæ, quum omnes regiones ſibi affines dolo & aſtutia perturbando, humanum ſanguinem ſitiens, circumiret, ultimum hortando ſuos, ne pacis amatores, ſed potius inimici domeſticis perſiſterent, diem ultimum clauſit infeliciter. Avari, qui dicuntur Ungari, in his temporibus ultra Danubium peragrantes, multa miſerabilia perpetravere.

a Lambertus anno 892. in ſocietatem Imperii a Widone patre adſcitus fuerat. Sed anno 894. mortuo patre, quum Berengarius Papiam veniſſet, fautores Widonis veriti, ne ab eis illatam Berengarius ulciſceretur injuriam, ab iis vocatus Lambertus Papiam rediit, indeque Berengarium expulit: poſtquam ſcil. Arnulfus in Germaniam rediiſſet. Vide Pagium ann. 894. num. 4.

b Vide Hanſiz. Tom. 2. Germ. ſacr. pag. 140. ubi tamen id Hildigardis in Bajoariæ quadam inſula, palude Chiemiſee nominata, exilium, ad annum 895. perperam conſertur.

Digitized by Google

„ Nam homines & vetulas Matronas penitus occidendo, juvenculas tantum ut jumenta pro libidine exercenda ſecum trahentes, totam Pannoniam uſque ad internecionem deleverunt. „ Pax tempore Autumni inter Bajoarios & Moravos compacta „ eſt „. De Ungaris hæc Hanſizius Tom. 1. Germ. Sacr. p. 167. „ Hungarorum genus, quidquid nonnulli diverſum ſentiant, „ Hunni fuerunt, qui quondam Attila Duce de Scythia progreſſi, terrarum Orbem innumeris cladibus defœdarunt. „ Deinde pulſi ad ultimos Iſtri fluminis fines conſederunt, ubi „ locus Hunnivar Jornando cognitus. Rurſum autem poſt Langobardos in Pannoniam reverſi, nonniſi poſt annos tres & viginti ſupra ducentos inde ſubmoti, ultra Tibiſcum fluvium „ habitarunt, a Sclavis & Bulgaris tantiſper coerciti. Sed Arnulfo invitante, Maravis debellatis, ſolenne ſuum repetiverunt. Neque nunc primum eorum nomen inventum eſt. „ Nam dudum Jornandus Hunnicam gentem in Avares, & Unugaros partitus eſt „. Hoc tamen anno 894. poſt Zventibaldi obitum, Hungari incurſionem quidem in Moraviam fecerunt, non vero eam debellarunt: quinimo pax inter Moravos & Bajoarios, Autumni tempore, ſancita eſt.

Poſtquam Zventibaldus ab Arnulfo Rege exeunte anno 893. devictus ac tributarius factus eſſet, hoc anno 894. paulo ante Autumnum in vivis eſſe deſiit, relicto filiis ſuis Moymiro ac Zventibolcho Regno. Pagius relata ejuſdem Zventibaldi morte, ad annum 894. num. 17. hæc addit: „ Tum Bohemia, „ Polonia, & Sleſia, ſuum quæque Provincia Ducem conſtituit, „ libere vivens; tributa tamen, ſuperioritatis agnitione, vel „ modica pendebant Romano Imperio; inquit Krantzius lib. 2. „ Wandaliæ cap. 26. poſtquam retulit victoriam anno ſuperiori „ (893.) ab Arnulpho Germaniæ Rege, quem Imperatorem „ appellat, de Zwentibaldo, Hungarorum opera, reportatam. „ Idem, ac Annaliſta Metenſis, habet Porphyrogenneta de „ Adminiſtr. Imperio cap. 41., anno tamen mortis Zventibaldi, quem Sphendoplocum appellat, non expreſſo. Moraviæ Princeps (inquit Porphyrogenitus) Sphendoplocus „ fortis terribiliſque populis finitimis fuit. Poſt Sphendoploci „ autem mortem, anno uno in pace exacto, orto diſſidio & „ bello civili, invadentes Turci (ita Hungaros appellat) pla-

„ niſ-

„ niſſime eos extirparunt, terramque tenuerunt, quam etiam „ nunc (*anno ſcilicet* 950.) incolunt: quæque ſupererat multitudo, diſſipata, confugit ad finitimos Bulgaros, Turcas, „ Chrobatos, & reliquas gentes „. De diſſidio inter filios Zventibaldi orto mox ſermo erit: nunc de ipſius Zventibaldi morte diſſerendum eſt.

VIII. Fabulæ neotericorum Scriptorum de obitu Svatopluci Moraviæ Regis, referuntur, ac refelluntur.

Jam vidimus, Zventibaldum ab Arnulfo anno 893. devictum & tributarium factum, anno ſequenti deceſſiſſe. Verum de ejus obitu recentiores ſcriptores aliter tradunt. Coſmas Pragenſis. *Anno* (*inquit*) *Dom. Incarn.* 894. *Borivoy baptizatus eſt, primus Dux Sanctæ Fidei Catholicus*. Hoc dupliciter falſum, primo quidem, quia alii Bohemorum Duces numero quatuordecim anno 848. baptizati fuerant, uti ſupra diximus: deinde quia quum Borivojus opera S. Methodii Epiſcopi & Zventibaldi Moraviæ Ducis Baptiſmum ſuſceperit, id nonniſi inter annum 890. quo Zventibaldus Ducatum Bohemiæ obtinuit, & inter annum 892. quo ab Arnulpho deficiens, bello fuit impetitus, aut ſaltem inter annum 893. quo idem Zventibaldus ab Arnulpho domitus tributarius ejuſdem Arnulphi factus eſt, contingere potuit. Pergit Coſmas. „ Eodem anno (894.) Zvatopluk „ Rex Moraviæ (ſicut vulgo dicitur) in medio exercitu ſuorum „ delituit & nuſquam comparuit. Sed revera dum in ſeipſum „ reverſus, quum recognoviſſet, quod contra Dominum ſuum „ Imperatorem, & compatrem Arnulphum injuſte & quaſi immemor beneficii arma moviſſet; qui ſibi non ſolum Boëmiam, „ verum etiam alias regiones hinc uſque ad fluvium Odram, & „ verſus Ungariam uſque ad flumen Gron ſubjugarat; pœnitentia ductus, mediæ noctis per opaca, nemine ſciente, „ aſcendit equum, & tranſiens ſua caſtra, fugit ad locum in „ latere montis Zober ſitum, ubi olim tres eremitæ inter „ magnam & inacceſſibilem hominibus ſilvam, ejus ope & auxilio, ædificaverant Eccleſiam. Quo ubi pervenit, ipſius ſilvæ abdito in loco equum interficit, & gladium ſuum humi „ condidit; & ut luceſcente die ad eremitas acceſſit, quis ſit, „ illis ignorantibus, eſt tonſuratus, & eremitico habitu indutus: & quamdiu vixit, omnibus incognitus manſit; niſi „ quum jam mori cognoviſſet, Monachis ſemetipſum quis ſit „ innotuit, & ſtatim obiit. Cujus Regnum filii ejus parvo tem- „ po-

„ pore, ſed minus feliciter tenuerunt, partim Ungaris illud „ diripientibus, partim Teutonicis orientalibus, partim Po- „ lonienſibus ſolo tenus hoſtiliter depopulantibus.

Hæc Coſmas. At Æneas Sylvius cap. 13. addit de filio Svatopluchi, poſtquam Pater clam ſeſe pugnæ ſubtraxit, atque in eremo vita exceſſit: „ Arnulfus interea victoria potitus, „ Regnum Moraviæ Svatocopii filio, quem de Sacro Fonte „ levaverat „ (*en prima allucinatio: non enim Arnulphus Germaniæ Rex filium Svatocopii, ſed Svatocopius Rex Moraviæ filium Arnulphi de Sacro Fonte levavit*) „ poſſidendum reliquit. „ Is ab eremitis edoctus de fortuna Patris, quem cecidiſſe in „ prælio exiſtimaverat (*Altera allucinatio ſeu fabula de exceſ- „ ſu Svatocopii*) Corpus ejus ex eremo defoſſum, Velegradum „ retulit, atque in ſepulcris majorum condidit. Fuit autem „ Svatocopii filius (*Tertia allucinatio*: *Nam poſt Svatocopium „ Patrem, non unus, ſed duo filii regnarunt, Moymirus & „ Zventobolcus, uti mox patebit*) quamquam Chriſtianorum „ Sacris imbutus, minus tamen quam decuit, Sacerdotes Dei „ veneratus „ (*Quartus error: nam res geſtas Svatocopii patris tempore S. Methodii Epiſcopi, quæ leguntur in hujus vita, tribuit ejusfilio.*) „ Qui venationem aliquando facturus, „ Archiepiſcopo Methodio imperavit, ne ante ſuum reditum „ Divina perageret „. (*Quinta fabula. In vita SS. Cyrilli & Methodii, alia cauſa profertur, cur S. Methodius Svatopulcum Patrem excommunicavit.*) „ Expectavit Methodius „ ad meridiem uſque; tandem negligi rem divinam veritus, „ Deo Sacrificium cœpit offerre. Interea reverſus Princeps, „ ubi ſe neglectum animadvertit, Sacram ingreſſus ædem, „ multitudinem canum intromiſit; tubaſque clangere jubens, „ ad Altare uſque progreſſus, convicia multa ingerens, vix „ manus à violatione Sacerdotis abſtinuit. Ob quam rem pau- „ cis poſt diebus Methodius in Bohemiam fugiens, Regem „ extra Eccleſiam fecit, Regnoque Sacris interdixit. Quo „ facto, non ſolum Archiepiſcopalis Sedes in Moravia defecit, (*Sextus error. Svatopluchus obiit anno 894. Filii eum exceperunt eodem anno: Sedes autem Moraviæ adhuc manebat anno 900. uti ex Epiſtola Antiſtitum Bajoariæ & Germaniæ ſupra eſt demonſtratum.*) „ Sed in ſeipſo quoque Regnum extin- „ ctum

„ ctum eſt. Mortuo namque paulo poſt excommunicato Rege,
„ Imperii Moravorum partem Theutones ac Bohemi, partem
„ Poloni atque Hungari diripuerunt. Methodius in Bohemia
„ aliquandiu moram traxit; deinde Romam ſe contulit: ibi
„ fratrem ſuum Cyrillum comperit, qui baptizato quondam
„ Svatocopio, Moravis Chriſtiana Sacra crediderat, multaſ-
„ que alias Sclavorum gentes ad Fidem Chriſti converterat „. Multiplex hic etiam allucinatio: nam Cyrillus ac Methodius non Svatocopium, ſed Raſtizem ſeu Raſtislaum ejus patruum, Chriſtianis ſacris imbuerant: quo facto, Romam anno 867. evocati, ibi Cyrillus anno ſequenti diem clauſit extremum: Methodius Epiſcopatu auctus, in Moraviam rediit: iterum Romam repetiit ſub Jo. VIII. Papa: mox unacum Wichino ordinato Epiſcopo, rurſus in Moraviam, Svatopluco Regnante, regreſſus eſt. Quum autem in epiſtola Antiſtitum Bajoariorum & Germanicorum ad Jo: IX. Papam data anno 900. nulla fiat *Methodii* mentio, ſed Joannes dicatur ordinatus Moravorum Archiepiſcopus, palam fit Methodium ante hunc annum aut in Moravia deceſſiſſe; aut, ſi Romam rediit, ibi diem clauſiſſe.

Tum a Coſma, tum ab Ænea Sylvio diſſentiunt Dubravius & Cromerus: qui ad Svatocopii ab Arnulpho devicti filium cognominem ea de eremitico illo ſeceſſu referunt, quæ Coſmas & Æneas Sylvius de patre ſcribunt. Verba Dubravii lib. 4. hiſt. Bojemicæ accipe. „ Magis adhuc Borivorio (*Bohemiæ Duci*)
„ cogitationem de mutanda ſuperſtitione injecerunt honores
„ ab Arnolpho Cæſare, ipſi Svatopluco habiti, poſtea quam
„ religione Chriſtiana initiatus fuit. Nam tanta inde Arnul-
„ phus benevolentia, tantoque favore Svatoplucum proſequu-
„ tus eſt, ut in gratiam ejus venire in Moraviam ad diem non
„ gravaretur, ad quem invitatus erat, ut filiolum ſuum e ſa-
„ cro fonte levaret. Ubi hac præterea in illum uſus eſt libera-
„ litate, ut tributum illi attribueret, quod Princeps Bojemiæ
„ Cæſari tunc pendebat „. Dupliciter hic fallitur Dubravius: nam Svatoplucus Raſtislao patruo in Regno Moraviæ uſque ab anno 870. ſuffectus, Chriſtianam fidem colebat, antequam Arnulphus Germaniæ Regnum obtinuiſſet: hic enim, patre Carolomanno anno 880. defuncto, ſola Carinthia potitus eſt uſque ad menſem Novembrem anni 887. quo ab optimatibus Francorum,

rum, Bojoariorum, Thuringorum, Saxonum, Alamanorum, dejecto Carolo Craſſo, patruo Imperatore, Germaniæ Rex dictus fuit. Deinde non Arnulphus filium Svatopluci, ſed Svatoplucus filium Arnulphi Zventibaldum, e ſacro fonte levavit; neque Arnulphus ſolum Bohemiæ tributum, ſed Ducatum etiam anno 890. Svatopluco conceſſit. Pergit Dubravius. „ Inceſſerat poſt longam & mutuam benevolentiam, quæ inter Svatoplucum Regem & Arnolphum Cæſarem, uſque ad arma ſimultas contentioque, accuſante fidem Regis Cæſare, quaſi magis ad Conſtantinopolitanum, quam ad Romanorum reſpiceret Imperatorem: Rege contra ſe defendente atque dicente, convenire officio ſuo, ut majeſtatem Græci quoque Cæſaris debito honore conſervet, a quo majores olim ſui, Regni decus, ipſe deinde fidem Chriſtianam acceperit, habeatque in hunc diem bonam Regni ſui partem ad Daciam pertinentem, cum finibus Imperii illius tamquam vicini conjunctam „. Hic etiam Dubravius mihi videtur ſomniare. Simultas inter Svatoplucum & Arnolfum orta eſt anno 892. poſt relatam ab eodem Arnulfo de Northmannis inſignem illam victoriam, quam ſupra ex auctoribus fide dignis deſcripſi: quando nimirum Arnulphus Germaniæ dumtaxat Rex erat, nondum coronatus Imperator: nam *anno* 896., ut ſcribit continuator Freherianus Annalium Fuldenſium „ Urbe Roma nobiliter cum triumpho expugnata, & Apoſtolico (*Formoſo Papa*) de inimicis liberato, omnis Senatus Romanorum, necnon Græcorum Schola cum vexillis & crucibus ad pontem Milvium venientes, Regem (*Arnulfum*) honorifice cum hymnis & laudibus ſuſcipientes, ad Urbem perduxerunt. Jam Apoſtolicus paterno amore diligendo, Regem ante Paradiſum, loco qui dicitur Gradibus ſancti Petri, ſuſcipiens, & honeſte ad Baſilicam BB. Principum Apoſtolorum lætificando introduxit, & ſecundum morem Anteceſſorum ſuorum, Imperialem conſecrationem capiti ſibi imponens, Cæſarem Auguſtum appellavit „. Dubravius „ Sed hæc contentio, extincto Svatopluco, ſimul extincta eſt citra pulverem & ſanguinem. (*Anno ſcil.* 894. *quo Svatoplucus deceſſit*.) Atqui major deinde, filio (*a*) Svatopluco regnante, ſimultas re-

L „ cru-

a Eumdem Dubravius infra *Svatebogium* vocat.

„ cruduit, poſteaquam ille, capto ad inſidiandum tempore, „ quo Arnolphus Northmannis ſubdomandis implicitus erat, „ Norcium magna vi externorum quoque equitum, popula- „ bundus ingreſſus eſt, magnaque cum præda & ſpoliis, magno „ Cæſaris dedecore, domum ultus rediit „. Jam dixi, ſuſceptum ab Arnulfo Northmannicum bellum anno 891.; triennio ſcilicet, antequam Svatoplucus iſte Dubravianus, extincto patre, Regnum capeſſeret. Quid? quod nuſquam legitur, Svatoplucus pater dum rebellionem adverſus Arnulphum molitus eſt, in Noricum invaſiſſe. Dubravius. „ Acceſſit ad audaciæ „ illius cumulum, inſolentiſſimus in Præſulem ſacrificantem in- „ ſultus. Methodius Præſul erat, divis poſtea adnumeratus, „ ad quem Rex miſerat, ne prius ſacra obiret, quam ille a ve- „ natu reverteretur „. Cetera ut ſupra ex Ænea Sylvio de Regis impio auſu in Præſulem Methodium commiſſo, deque ejuſdem Præſulis in Bohemiam ſeceſſu, ad fabulas amandanda. Pergit porro. „ Nec longe aberat detractæ religionis ſuæ „ vindex Deus, ſicut nec Cæſar contemptæ ſuæ dignitatis; ſed „ uterque per tempus ſuum a contemptore eam pœnam exe- „ git, qua ſubdomantur ſuperbi & impii. Nam Cæſar Regnum „ illius per edictum publicavit, deditque illud diripiendum „ vicinis gentibus, Ungaris, Polonis, Auſtriacis; reliqua pars, „ quæ nunc exſtat, ultro ſe fidei poteſtatique Bojemorum per- „ miſit. At miſericordiæ plenus Deus, qui non vult mortem „ peccatoris, ſed magis ut convertatur & vivat, de Rege mul- „ tarumgentium, humilem inopemque ſibi fecit eremi culto- „ rem, ad montem, cui Sembor vocabulum, quem tres dum- „ taxat eremitæ, vitam aridam duramque viventes, incole- „ bant. Iis Rex quartus additus, nemini contubernalium de „ tolerantia patientiaque conceſſit: nec niſi ante extremum „ diem, quis eſſet, ſe illis prodidit, a quibus etiam Nitriæ in „ Pannonia conditus fuiſſe dicitur, & donec appareret condi- „ torium, hoc elogium inſculptum habuiſſe fertur: Regem „ Moraviæ Svatoplucum in medio Regni ſui ſepultum jacere„. Plus æquo Dubravius fabulis hic indulget: dum nempe, & factum Svatopluci patris, quod ab Ænea Sylvio narratur, ad filium transfert: & quem Sylvius ex eremo defoſſum, Belogradum retuliſſe atque in ſepulcris majorum condidiſſe tradit, ipſe

ipſe affirmat eum Nitriæ in Pannonia ſepultum, atque elogium inſuper confingit.

Cromerus Dubravio ſuffragatur. Sic enim ſcribit lib. 2. de origine & rebus geſtis Polonorum, in Zemovito, pag. 430. „ Principatum poſt patrem (Piaſtum) adeptus, conſtituta pri„ mum diſciplina militari, creatoque magiſtro militiæ, & or„ dinum ductoribus, ex iis, quos maxime dignos, & idoneos „ noverat, ad recuperanda ea, quæ Ungari, Moravi, & Ger„ mani ſub Popieli Principatu invaſerant, neque ad eam diem „ recuperata erant, totum ſe convertit: eaſque res ex animi „ fere ſui ſententia confecit, eo quidem minore negotio, quod „ eæ tunc gentes inter ſe belligerabant. Moravi enim bello „ exagitati a Ludovico Balbo Rege Germaniæ, poſt mortem „ ejus, Svatoplugo Rege, qui primus cum ea gente Chriſto no„ men dedit, ductore, Germaniam vehementer afflixerant. „ Contra quos Arnolphus Imperator, idemque ſucceſſor Lu„ dovici in Regno Germaniæ, Ungaros in auxilium evocavit: „ qui profligatis Moravis, & Rege eorum interfecto, quum ſi„ bi merita ſtipendia ab Imperatore non exſolverentur, magnis „ deinde & ipſi cladibus Germaniam affecere. Sic igitur di„ ſtentis Moravis, Ungaris atque Germanis, facile fuit Zemo„ vito ab iis ſua recuperare, ac plura etiam, de Moravis præ„ ſertim, capere, & Regno ſuo adjicere: quum Svatoplugus, „ quemadmodum Venceslaus Hagecus memoriæ prodidit, fi„ lium Svatobojum, e ſorore Arnolphi ſuſceptum, juvenem „ admodum reliquiſſet: atque is ob impietatem in Deum, & „ acerbitatem in Sanctum Epiſcopum Methodium, Chriſtianæ „ religionis in Slavorum natione propagatorem, afflictus, & „ ſuis exoſus, in ſolitudinem & avias ſilvas ſeſe ſubduxiſſet: „ ubi etiam pœnitentia anteactæ vitæ compluribus annis reli„ gioſe peracta, vitam finivit, & moriens demum, tribus in„ ſtituti ejuſdem ſociis, quinam eſſet, indicavit. Et in eo Mo„ ravorum Regnum finem accepit, a Germanis, Ungaris, Bo„ hemis, & Polonis diſcerptum „. Cromero, Hiſtorico cæteroqui non indiligenti, plura hic excidiſſe video a veritate hiſtorica quamlongiſſime abhorrentia. I. Ludovicum, Ludovici Pii Imperatoris filium, Germaniæ Regem, qui ab anno 817. ad 876. in Regno vixit, confundit cum Ludovico Balbo, Caroli

roli Calvi filio, Franciæ Rege, qui anno 879. obiit; cum tamen Germaniæ Regem facit. II. Sub Popieli Principatu (qui juxta Alexandri Guagnini ſupputationem ab anno Chr. 830. ad 842. Polonis imperavit,) Ungaros, Moravos, & Germanos multa Polonorum loca invaſiſſe ſcribit, quum Ungaros nonniſi anno 889. e ſedibus ſuis, ad quas e Scythia tranſierant, in Pannonia viſos fuiſſe conſtet. III. Svatoplugum aſſerit primum cum Moravorum gente Chriſto nomen dediſſe, quum Methodius Moravos ſub Raſtize ejus gentis Rege, Svatoplugi patruo & deceſſore, ad Chriſti fidem adduxiſſe, in ipſius Actis legatur. IV. Svatobojum, Svatopluci ſucceſſorem, e ſorore Arnulfi ſuſceptum dicit, quum nulla alia inter Svatobojum & Arnulfum affinitas interceſſerit, niſi quod Svatoplugus, Svatoboii & Moymiri pater, filium Arnolphi Zventibaldum e ſacro fonte levaverit. V. Svatobojum relicto Regno in eremum ſeceſſiſſe ſcribit, quum id neque verum ſit, neque, ſi verum eſſe dicatur, ad Svatobojum, ſed ad Svatoplucum ſit referendum. VI. Ungaros, devicto & interfecto Svatopluco, eo quod ſibi ſtipendia ab Arnulfo non eſſent exſoluta, magnis ſcribit cladibus Germaniam affeciſſe, qui, Arnulfo vivente, non in Germaniam, neque in Moraviam invaſerunt: uti tum de Ungarorum invaſionibus, tum de Regni Moravici fine mox dicam.

CAPUT IV.

Arnulfus Germaniæ Rex a Formoſo Papa coronatur Imperator. Pax a Græcis cum Hungaris inita. Bulgari Hungaros profligant. Pannonia Braslavoni Duci tuenda committitur ab Arnulfo. Moravi & Sorabi legatos ad Arnulfum mittunt. Duces Bohemiæ petunt opem ab Arnulfo adverſus Moravos. Diſſidio inter Moymirum & Svatoplucum Moraviæ Principes orto, Moymirus Svatoplucum e Moravia pellit. Geſta Zventibaldi filii Arnulfi. Arnulfus Imperator moritur.

I. Zventibaldus Arnulfi filius Regno Lotharii præficitur. Arnulfus Imperator a Formoſo Papa coronatur.

ANNO 895. Rhegino & ex eo Metenſis. „ Arnulphus, „ poſtquam Concilium Triburienſe celebratum eſſet, „ Wormatiam venit, optimatibus ex omnibus Regnis ſuæ di- „ tioni ſubditis ſibi occurrentibus, conventum publicum cele- „ bra-

„ bravit, in quo conventu, omnibus aſſentientibus atque collaudantibus, Zvendibolch filium Regno Lotharii præfecit,
„ Zventibolchus eodem anno, collecto immenſo exercitu,
„ cupiens amplificare terminos Regni ſui, quaſi Carolo adverſus Ottonem auxilium laturus, Lugdunum deprædatum venit, & civitatem obſidione cinxit; ſed minime eam capere
„ potuit, quamvis multis diebus, ſummis viribus certatim dimicatum eſſet. Audiens autem Ottonem cum exercitu advenire, qui ea tempeſtate in Aquitania morabatur, cum
„ omnibus copiis receſſit, & in propria Regna ſe recepit „. Sigebertus perperam ad annum 896. „ Arnulphus Rex Zvendebaldum filium ſuum ex concubina facit Regem Lotharienſium.

Anno 896. Arnulphus Germaniæ Rex, anno ſuperiori a Formoſo Papa in Italiam evocatus, currenti anno illuc pervenit, & ab eodem Papa, Imperator Auguſtus coronatur ante diem primum menſis Martii. Vide Pagium ad annum 896. a num. 1. ad 4. Eo autem in Germaniam regreſſo, *Berengarius ac Lambertus* diviſo inter ſe Regno Italiæ, *tyrannidem exercere*, ait Hermannus Contractus. Regino. „ Anno 896. Arnolphus ſecundo Italiam ingreſſus, Romam venit, & urbem
„ Romanam cum conſenſu Summi Pontificis armis cepit...
„ Mater Lamperti, quæ ad præſidium a filio relicta fuerat, cum
„ ſuis latenter aufugit. Arnolphus civitatem ingreſſus, a Formoſo Apoſtolicæ Sedis præſule honorifice ſuſceptus, ante
„ Confeſſionem S. Petri coronatus, Imperator creatus eſt. Inde revertens paralyſi morbo gravatur, ex qua infirmitate diu
„ langueſcit „. Freherianus Fuldenſium Annalium continuator narrato ad annum 896. Arnulphi in urbem ingreſſu ejuſque coronatione: „ Poſthæc autem (inquit) Conſtantinus & Stephanus, qui majores inter Senatum erant, rei majeſtatis accuſati ſunt, quia cum Agildruda (*Lamberti Matre*, & *Widonis Vidua*) prius Urbem capiendam conſpiravere: quos Rex
„ ſine mora comprehendi, & ſecum in Bajoariam transferri
„ præcepit. Ipſe xv. tandem die, poſtquam venerat, ab urbe
„ digreſſus eſt. Comperta denique Agildruda in civitate Spoletana morari, quam ad expugnandum mox iter arripuit.
„ Sed antequam ad locum deſtinatum perveniſſet, gravi in-
„ fir-

„ firmitate capitis detentus, imperfectum reliquit, & cum „ omni feſtinatione parvulo filio ſuo, nomine Ratold, qui ei „ de concubina erat, ad fidem Italicæ gentis Mediolanum di- „ miſſo, per vallem Tridentinam menſe Majo in Bajoariam „ reverſus eſt. Sed non multo poſt etiam filius ejus, quem in „ Italia dereliquit, per lacum Cumenſem ad eum reverſus eſt. „ Poſt mortem etenim Vualtfredi Forojulii Marchenſis, qui „ multum fideliter ad Imperatorem Veronam contendendo „ retinuit, illico Berngarius Regnum Italicum invaſit, & uſque „ ad flumen Adduam, quaſi hæreditario jure, contra Lant- „ bertum in participationem recepit.

II. Pacem Græci cum Hungaris faciunt. Bulgari victoriam referunt. Pannonia Braſſavoni Duci tum adverſus Hungaros, tum adverſus Moravos tuenda ab Arnulfo committitur.

Idem Freherianus ad eundem ann. *896.* narrat celebrem Bulgarorum de Hungaris victoriam. „ Pacem Græci (inquit) „ eodem anno cum Avaris (qui dicuntur Ungari) facientes, „ quod eorum concives Bulgari in pravum vertentes, hoſtili „ expeditione contra eos inſurgunt, & omnem regionem illo- „ rum uſque portam Conſtantinopolitanam devaſtando inſe- „ quuntur. Quod ad ulciſcendum Græci aſtutia ſua naves illo- „ rum contra Avaros mittunt, ac eos in Regnum Bulgarorum „ ultra Danubium tranſponunt. Illi tranſpoſitum manu cum „ valida gentem Bulgarorum ingreſſi, maximam partem cæden- „ do neci tradiderunt. Hoc audientes poſiti in expeditione Bul- „ gari, cum omni feſtinatione primum deliberare ab infeſto „ hoſte recurrunt, confertoque illico prælio, victi ſunt; iterum „ pari tenore recuperare nitentes, ſecundo caruere victoria. „ Tandem miſeri inſcii, quam conſolationis cauſam & remedii „ potuiſſent invenire, currunt omnes ad veſtigia vetuli illo- „ rum Regis Michaëlis, qui eos primum ad Chriſtianæ religio- „ nis veritatem convertit, inquirentes, quid eis ab imminenti „ periculo evadendum conſuleret. Qui indicto triduano jeju- „ nio, pœnitentia de inlata Chriſtianis injuria, dein auxilium a „ Deo quærendum eſſe præmonuit. Quo peracto, durum im- „ minere certamen: pugnantibus vero ambabus acerrime par- „ tibus, ad ultimum miſericordia Dei, victoria quamvis cruen- „ ta, Chriſtianis conceſſa eſt. Quis enim Gentilium Avarorum „ ſtrages tantis congreſſionibus enumerando poſſit exponere? „ quoniam Bulgarorum, ad quos victoria conceſſit, nume- „ ro XX. millia equitum cæſa inveniuntur. Stipantibus denique

„ iiſdem

„ iiſdem in partibus inter ſe conflictibus, Imperator Panno-
„ niam cum urbe Paludarum tuendam Brazlavoni Duci ſuo in
„ id tempus commendavit. Leo vero Imperator Græcorum
„ Lazarum quemdam vocatum Epiſcopum ad Cæſarem Augu-
„ ſtum cum muneribus tranſmiſit. Quem ille apud urbem Ra-
„ daſponam gratanter accipiens, paucos eum dies ſecum reti-
„ nuit: tandem honoribus ditatum remiſit in ſua „. De hac Bulgarorum victoria, etiam verba facit Hermannus Contractus ex editione Caniſiana, ad hunc annum 896. Verùm oſtendimus ſupra ad annum 889., Bellum iſtud Bulgaricum ab anno 890. ad 893. duraſſe. Itaque non propter exortum hujuſmodi Bulgaros inter & Ungaros prælium (nam Hungari & Bulgari fuerant hactenus cum Arnulpho fœdere conjuncti:) ſed quia Arnulphus in Italiam ad ſuſcipiendam a Formoſo Papa coronam Imperialem pergebat, idcirco Pannoniam ſibi ſubjectam unacum urbe Paludarum tuendam Braſlavoni Pannoniæ Saviæ Duci commendavit; cavens nempe, ne Moymirus & Zventibaldus, Zventibaldi filii, Moraviæ Duces, cum quibus exeunte anno 894. pacem firmaverat, more ſolito, fœdus rumpentes, in Pannoniam, ipſo abſente, aut certe Hungari, invaderent. Recole quæ ſupra ex Freheriano ad ann. 892. ſunt recitata de Braslavone, Bulgaris, & Ungaris.

III.
Moravorum & Soraborum legati pro pace cuſtodienda Arnulſum accedunt. Duces Bohemorum ſuffragium Arnulfi petunt contra inimicos Moravos.

Anno 897. Freherianus Fuldenſium continuator. „ Cæ-
„ ſar vero (*ideſt*, *Arnulphus*) cum curte Regia Otingæ Nata-
„ lem Domini (*exeuntis anni* 896.) celebravit, advenienti-
„ bus ibidem ad eum Maravorum miſſis, qui pro pace cuſto-
„ dienda, ne exules eorum profugi reciperentur, ab Imperato-
„ re flagitant. Quos Rex ut audivit, abſolvit, & ſine mora
„ abire juſſit. Ipſe vero habito generali Conventu, urbe Re-
„ gino propter gravitatem corporis in Bajoaria ſecretis locis
„ hiemare diſpoſuit. Fames valida univerſam regionem Bajov-
„ variorum incubuit, ita ut multi inedia conſumerentur.
„ Exeunte autem menſe Majo habitum eſt Placitum urbe
„ Vvarmatia. Ibi inter alia Zventibaldus filius Imperatoris ad
„ eum venit. Quem ille benigne ſuſcipiens, quibuſdam Pri-
„ moribus ſuis, qui priori anno ab eo honoribus privati ſunt,
„ cum eo pacificatis, ceteriſque negotiis, prout potuit, ibi-
„ dem inter ſe diſpoſitis, placabilem licentiam in ſua redeundi
„ do-

„ donavit. Curte vero Triburia, habito generali Conventu, „ Fuldenſe cœnobium, cauſa orationis, petiit. Quo peracto, „ ad curtem, quæ dicitur Salz, pervenit, advenientibus ibi „ ad eum cum muneribus, Soraborum miſſis, quos út audivit, „ abſolvit, & abire permiſit. His ita expeditis, contigit, ut „ gentis Behemitarum Duces ad Imp. Arnulfum, qui tunc temporis civitate Radiſpona moratus eſt, advenerunt, offerentes ei munera regia, & ſua ſuorumque fidelium ſuffragia, „ contra eorum inimicos Marhabitas (*Moravos*) ſcilicet poſtulantes, a quibus ſæpe, ut ipſi teſtificati ſunt, duriſſime „ comprimebantur. Quos ergo Duces Rex Imperator gratuito „ ſuſcipiens, verbaque conſolationis ex pectoribus abundantius inſeruit, & lætabundos, donoque honoratos, patriam „ in ſuam abire permiſit: totumque illius anni tempus autumnale finitimis in locis Aquilonaribus Danubii, Ymbriſque „ (*a*) fluminis ſeſe ſuſtentavit: hac etiam in ratione, ſi ſupradictæ genti (*Bohemorum ſcil.*) neceſſitas auxilii ſui immineret, paratus cum ſuis fidelibus exiſteret „. De primoribus, quos Arnulfus cum Zventibaldo filio reconciliavit, hæc habentur apud Metenſem ad hunc annum 897. „ Stephanus, „ Odacar, Gerardus & Matfridus Comites, honores & dignitates, quas a Rege acceperant, perdunt. Zventibolch Treveris cum exercitu venit, terram quam præfati Comites tenuerant, inter ſuos dividit; Monaſterium ad Horrea, & Monaſterium S. Petri, quod Metis ſitum eſt, ſibi reſervans. „ Poſt hæc patrem ſuper uxore, quam accipere deſiderabat, „ per legatos conſulit; cujus hortatu ad Ottonem Comitem, „ miſſum dirigit, ejus filiam nomine Odam, in conjugium expoſcit. Ille vero petitionibus ejus graviter aſſenſum præbuit, „ eique filiam tradidit, quam poſt Paſcha celebratis nuptiis, „ ſibi in matrimonium ſociavit. Eodem anno Arnulfus Vvarmatiam venit, ibique Placitum tenuit: ubi ad ejus colloquium Zventibolch occurrit, & interventu Imperatoris, „ Stephanus, Gerardus, Matfridus cum filio reconciliantur. Maravenſes quod ſpectat, pacem quidem ii cum Arnulfo ineunte anno 897. confirmarunt. At Bohemórum Duces, quos idem Ar-

a *Amber* ſcilicet, ſeu *Ambro*, Vindeliciæ fluvius, qui in Danubium, cum Iſaro ſive Iſargo commiſtus, influit.

Arnulphus Moravorum Regi uſque ab anno 890. ſubjecerat, accuſantes, quod duriſſime a Moravis tractarentur, poſtularunt, ut ab eorum jugo exemtos, in ſuam ſe clientelam reciperet. Quod & Arnulphus Bohemis conceſſit. Duo tunc temporis Duces Bohemis præfuiſſe leguntur: *Spitigneus* ſcilicet, & *Uradislaus*, filii Borivorii & Ludmillæ, qui auctore S. Methodio, Chriſtianis ſacris imbuti fuerant. Etſi autem Zventibaldus, cui anno 890. Arnulphus Ducatum Bohemiæ conceſſerat, anno 894. in vivis eſſe deſiit, ejus tamen filii *Moymirus*, & *Zventibaldus* eundem ſibi Ducatum vindicare, & Bohemos duriſſime comprimere non deſiſtebant. Ab illorum igitur jugo Bohemi hoc anno ſeſe eximentes, Arnulphi ſe ſuaque omnia dediderunt. Ex his colligitur, *Uratislaum* Bohemiæ Ducem aut ad annum Chr. 897. non perveniſſe: aut potius, abdicatum Ducatum non uni *Spitigneo* filio (uti Dubravius lib. 4. hiſtor. Bohem. narrat) ſed etiam *Uratislao* reliquiſſe: alioquin non *Duces*, ſed *Dux* Bohemorum, Arnulſum acceſſiſſe diceretur.

IV.
Diſſidium ortum inter fratres Moymirum & Svatopiucum, Moraviæ Principes. Moymirus Moraviam retinet, pulſo fratre, quem ex ergaſtulo Arnulfus Imp. eripit. Arbo Bajoariæ Comes: Liutboldus Auſtriæ. Braslavo Dux Slavoniæ.

Anno 898. Freherianus. „ Poſtea vero inter duos fratres „ gentis Marahenſium, Moymirum videlicet ac Zventobol- „ chum, eorumque populum, diſſenſio atque diſcordia gra- „ viſsima exorta eſt, ita etiam, ut ſi uterque alterum ſuis viri- „ bus inſequi atque comprehendere valeret, capitalem ſubiret „ ſententiam. Tunc vero Rex Imperator iſta ſciens, Mar- „ chiones ſuos, Luitbaldum ſcilicet, & Arbonem Comitem „ una cum cæteris fidelibus ſuis, parti quæ ad ſe ſpem ac con- „ fugium habuit, auxilium ad eorum liberationem protectio- „ nemque Bawarios ſuos Primates tranſmiſit. At illi in ore „ gladii, igneque, prout poterant, inimicos ſuos humiliave- „ runt, & devaſtando necaverunt. Iſtius ergo diſſenſionis & „ diſruptæ pacis inter ſupra memoratos fratres Arbo Comes, „ Iſaurico (*a*) filio ſuo inſtigante, inſtructor, delatorque „ atque proditor eſſe convincitur, & ob hanc cauſam præfe- „ ctura ſua ad tempus caruit, quam non multo poſt accepit. „ Deinceps autem quidam, qui erat quondam Princeps, cum „ ceteris Primoribus gentis Bavvariorum, nomine Erimber- „ tus, qui poſtea Regi ſuiſque rebellis extitit, a Priznolavo „ quo-

a Al. *Ilarico* ſeu *Iſenrico*, & *Iſingrino*.

„ (*a*) quodam Sclavo Duce, qui & ipſe Imperatori fidus probatur, comprehenſus dinoſcitur, & a Luitbaldo ſtrenuo Comite aliiſque vinculis illigatus, Regi a Drantesdorf eſt præſentatus, Chriſti Domini Natale anni inſtantis finiente „. Arbo in Comitatum Bajoariæ, poſt Willihelmi & Engilſcalchi obitum, concedente Germaniæ Rege, ab anno 884. ſucceſſerat: Luitbaldus autem limitis Orientalis cuſtos, ideſt Auſtriæ Comes, cujus fit mentio etiam in Diplomate Ludovici Germaniæ Regis, filii Arnulphi, dato XIV. *Kal. Februar. Anno Dom.* DCCCC. *Indiƈt.* IV. *Anno vero Regni Regis Ludovici I. Aƈtum civitate Ratiſpona*, his verbis apud Hundium in *Epiſc. Patavien.* pag. 351. „ Ideoque omnibus Sanƈtæ Dei Eccleſiæ præſentibus fidelibus & futuris notum eſſe volumus, qualiter „ vir Ven: nomine Richarius, Patavien. ſcil. Præſul, per quorumdam Procerum noſtrorum, Adalberonis quoque Reverendi Antiſtitis ac ſtudioſiſſimi nutritoris noſtri, & Waltonis „ Friſingenſis Epiſcopi, nec non Lutwaldi illuſtris Comitis & „ dileƈti propinqui noſtri interventum „. *Cetera*. Et in altero ejuſdem Ludovici Regis diplomate dat. XV. *Kalen. Jul. Anno* DCCCCVII. *Ind.* X. *Regni* VIII. *Aƈtum ad S. Florianum*, apud Hanſiz. Tom. 2. Germ. Sacr. pag. 142. „ Quo Ludovicus Rex „ ob preces Dietmari Archiepiſcopi, Luitpolt & Iſingrini illuſtrium Comitum, Burcardo Patavienſi confirmavit Otingam „ Epiſcopi proprietatem „. Iſauricus igitur, alias *Iſenricus*, idem ipſe eſt ac *Iſingrinus*, de quo in laudato Ludovici diplomate modo faƈta eſt mentio, idemque Arbonis Comitis filius, uti apud Freherianum legitur.

Pergit Freherianus ſub eodem anno 898. „ Iterum autem „ expeditione ordinata tempore hiemali (*adeoque anno ineunte* 899.) Bawariorum Principes cum ſuis, fines Marahabitarum fortiter atque hoſtiliter invaſerunt, & manu valida loca „ illorum deſertantes, prædamque colligentes, domumque „ revertentes, habentes ea .... *Deſunt aliquot verba*. Ipſo „ quoque tempore ejuſdem magni, & communis Placiti civitate Regia (*leg. Regino, ideſt Ratiſpona, menſe Junio habiti, in quo adulterium Otæ Reginæ juxta primorum præſentium judicium*, LXXII. *duobus jurantibus definitum com-*

a Bradavone.

„ *probatum eſt*.) Rex paralyſi ſolutus infirmatus eſt. *Et poſt* „ *pauca*. Denique non poſt multum temporis Bavvarii termi- „ nos Maraborum confidenter iterato intrantes, & quæcumque „ poterant diripiendo depopulati ſunt, & Zventebolchum „ puerum, filium antiqui Ducis Zventibolchi, ſuumque po- „ pulum, de ergaſtulo civitatis, in quo incluſi morabantur, „ eripuerunt, ipſamque civitatem igni ſuccenderunt, atque in „ fines patriæ ſuæ pro miſericordia ſecum abduxerunt. Inte- „ rim autem Iſauricus tyrannidem ſuam ſine ceſſatione contra „ Regem exercens. Quod vehementer Rex accipiens, decre- „ vit navigio, quia jam tunc infirmus corpore fatigaretur, ci- „ vitatem Mutarenſem, in qua ipſe Iſauricus erat, aggredi: „ quod & factum eſt. Illo vero reſiſtente, Rege quoque & „ ſuis fortiter viriliterque ſuperantibus, atque civitatem op- „ pugnantibus, demum ipſe Iſauricus vi compulſus, cum uxo- „ re & his quæ ad ſe pertinebant exivit, & Imperatori ſeſe „ præſentavit. Tunc Rex cuſtodibus illum cuſtodiendum com- „ mendavit, quatenus Radaſponam produceretur. At ille ti- „ mens ne puniretur, fugam iniit, & Marchenſes (*a*) uſque „ fugit: quorum itaque adjutorio ſuffultus, ut prius par- „ tem Regni ſubripuit, eandem totum ſecum retinendo ob- „ tinuit.

Nimirum, hujus belli exitus hic fuit, ut Zventibolchus quidem cum ſuis Moravis a factione Moymiri fratris devictus ſit, & in quadam civitate tamquam in Ergaſtulo incluſus, ſed ab Arnulpho Rege, ad quem confugerat, ereptus & in Bajoariam abductus: Iſauricus vero ſeu Iſingrinus Arbonis Comitis filius, qui diſſenſionis inter Zventibaldum & Moymirum fratres auctor fuerat, partibus Moymiri adhærens, non modo adverſus Zventibaldum, verum etiam adverſus Arnulphum rebellionem molitus, tandem captus, ſed fuga ſibi conſulens, Moraviam unacum Moymiro totam retinuit. Quod igitur Porphyrogenitus cap. 41. de Moravia ſcribit, nimirum: „ Poſt „ Sphendoploci mortem, anno uno in pace exacto, orto dein- „ de diſſidio & bello civili, invadentes Turci, funditus Mo- „ ravos exſtirparunt „: Hoc, inquam, verum non eſt, ſi *de uno* poſt obitum Sphendoploci *anno* intelligatur: Nam Sphendoplo-

a Fort. *Marabenſes*: nimirum *Moravos*.

Digitized by Google

doplocus anno 894. obiit: filii autem ejus in pace Moraviam rexerunt uſque ad ann. 898. quo anno quum inter eos exortum eſſet diſſidium, Moymirus tamen ejecto fratre Zventibaldo, perrexit Moraviæ præeſſe per aliquot alios annos, antequam Turci in Moraviam invaderent, uti mox patebit; Itaque *anno uno* Porphyrogenitus dixit, pro *paucis poſt annis*.

V. Vvichinus Pataviensem Epiſcopatum arripit, a quo tamen dejicitur.

Addit Freherianus ad eundem ann. 898. „ Engilmarus „ Pataviensis Epiſcopus obiit, in cujus locum Wihingus qui- „ dam Alamannus contra inſtituta Patrum, prius Marahenſis „ ab Apoſtolico deſtinatus Epiſcopus, Rege concedente, ſuc- „ ceſſit: Sed non multo poſt, a Deotmaro Archiepiſcopo, „ ceteriſque Suffraganeis ſuis, contra voluntatem Regis, cano- „ nicali judicio abjectus, ac Richardus (*leg. Richarius*) ad „ eandem ſedem Epiſcopus in idipſum tempus ordinatus eſt „. Sacerdotio Patavienſi (ut inquit Hanſizius Tom. I. Germ. Sacr. pag. 169.) per mortem Engilmari in fine anni 897. viduato, locus Wichingo (Nitrienſi Moravorum Epiſcopo) datus eſt, favore Imperatoris Arnulphi, apud quem jam ab anno 895. munus Cancellarii gerebat. Ab eodem Imperatore petiit obtinuitque diploma, quo poſſeſſiones omnes & immunitates, quæ quondam per Otilonem ejuſque filium Taſſilonem Duces, deinde per Carolum & Ludovicum Auguſtos Laureacenſi & Patavienſi Eccleſiæ acceſſerant, decreto novo meliorem in modum confirmarentur. *Datum diploma* v. *Id. Septemb. Anno Incar. Dom.* 898. *Ind. I. Anno* XI. *Regis Arnolfi*, *Imperii autem ejus III. Actum Reganeſpurch Regio Palatio: Engilbero Notarius ad vicem Theodmari Archicapellani recognovit*. Editum ab Hanſizio Tom. & pag. cit. Aliud diploma ejuſdem Arnulphi *Dat.* XIV. *Kal. Sept. anno* 898. *Actum Ranterdorff*, *pro Monaſterio Ottingenſi*, quod ad Sedem Pataviensem jure perpetuo pertinere dicitur. Tertium, ad ejuſdem Vvichingi ſupplicationem Arnulphus Imperator *anno* 898. *die* XVI. *Kal. Novembris*, Presbytero cuidam nomine Ellembrecht Capellam S. Pancratii in Ranterdorf a ſe conſtructam ad dies vitæ conceſſit: *Actum ad Regina Civitate*. Quartum denique (Schritovino (*a*) teſte) *An.* 899. *Vvichingo Epiſcopo & Iſengrenio Co-*

(a) Hanſiz. loc. cit. in fine hujus diplomatis, ſic ait: „ Ita Schritovinus, die tamen

mite & Miniſteriali (qui alibi *Dapifer* appellatur) *intercedente* , quo donat Arnulfus ad *Capellam* in *Ranterſdorf* de terra jugera duo, molendinum unum, & in foreſto adjacenti videlicet in Vvilharn, ſuccifionem lignorum tam ad ædificia ædificanda, quam ad focum nutriendum, prout ipſi loco ſufficere videtur, & de feno ad carradas viginti ibidem in altero foreſto Hohenwart, & in utroque ſaginationem porcorum abſque ulla diſcretione contulit. Actum ad Reginam civitatem. Quum autem Arnulphus, ut mox dicam, 3. *Kal. Decemb. anno* 899. deceſſerit, quumque eodem anno 899. Ditmarus Salisburgenſis Archiepiſcopus ceterique Suffraganei ſui, contra voluntatem ejuſdem Arnulfi, dicantur, canonicali, ideſt ſynodali, judicio, Vvichingum ex Epiſcopatu Patavienſi dejeciſſe, ejuſque loco Richarium ordinaſſe; & id illos feciſſe oportet, ante diem 3. Kal. Decembris; & Vvichingum, Imperatoris favore ſuffultum, contra eorum vim aliquot menſibus, ideſt, uſque ad obitum ejuſdem Arnulfi, ſedem Patavienſem retinuiſſe. Qua de re vide eundem Hanſizium Tom. I. pag. 173. ubi obſervat, Richarium non niſi ſub finem anni 899. poteſtatem capeſſiviſſe: tunc enim Arnulpho mortuo, ſpes quoque Vvichingi exaruere.

VI. Zventibolchi filii Arnulfi geſta. Arnulfus Imperator moritur.

Metenſis ad eundem ann. 898. Odo Rex (*Galliæ*) ægritudine pulſatur, & menſe Januario, tertio die ejuſdem menſis, diem clauſit extremum, & apud S. Dionyſium cum debito honore ſepulturæ mandatur. Principes autem in unum congregati, pari conſilio & voluntate, Carolum ſuper ſe conſtituunt. Eodem anno Zventibolch Reginarium Ducem ſibi fidiſsimum, unicum Conſiliarium, neſcio cujus inſtinctu, a ſe repulit, & honoribus hæreditatibuſque, quas in ſuo Regno habebat, interdictis, eum extra Regnum infra XIII. dies ſecedere jubet. Ille adjuncto ſibi Odacro Comite, & quibuſdam aliis, cum mulieribus & parvulis, & omni ſupellectili, in quemdam tutiſsimum locum, qui *Durfos* dicitur, intravit, ibique ſe communivit. Quod quum Rex cognoviſſet, coadunato exercitu, caſtrum expugnare conatus eſt. Sed minime prævaluit propter palu-

„ men Dati non adjecto „: mihi ſuſpectus eſt annus 899; nam *Iſingrinus Comes*, cujus ibi fit honorifica mentio, jam ab anno 898. rebellionem adverſus Arnulfum molitus fuerat. Quare pro anno 899. reponendum omnino, 898., cujus anni initio datum id diploma.

paludes, & multiplices refuſiones, quas in prædicto loco Moſa fluvius facit. Rege ab obſidione recedente, præfati Comites Carolum (*Regem Galliæ*) adeunt, & eum cum exercitu in Regnum (*Lotharingiæ*) introducunt. Zventibolch, quamvis ſero, intelligens ſe circumventum, cum paucis fuga dilabitur. Carolus recto itinere Aquis venit, deinde Niumagam perrexit. Interea Zventibolch ad Franconem Epiſcopum venit, & eum cum omnibus ſuis ſecum adſumens, Moſam tranſiit, & ad Flottingas venit: ubi omnes Proceres Regni, qui in illis partibus erant, ad eum confluxerunt. Ex deſperatis itaque rebus vires ſe recepiſſe congaudens; reſumpta fiducia contra æmulum ad pugnam proficiſcitur. Carolus a Niumaga revertens, Prumiam venit, & inde adverſus Zventibolch copias transfert. Sed appropinquantibus ex utraque parte exercitibus, nequaquam pugna committitur. Sed intercurrentibus Legatis, pax firmatur, ſacramenta jurantur; Carolus tranſvadata Moſa in ſuum Regnum regreditur.

Regino. Anno 899. „ Dum hæc in Francia (a Zventi-
„ bolcho & Carolo ut ſupra) geruntur, inter Ludovicum
„ (Provinciæ Regem, Boſonis filium) & Berengarium in Ita-
„ lia plurimæ congreſsiones fiunt, multa certaminum diſcri-
„ mina viciſsim ſibi ſuccedunt, noviſsime Ludovicus Beren-
„ garium fugat, Romam ingreditur, ubi a Summo Pontifice
„ (*Benedicto IV. non quidem anno* 899. *ſed* 900. *poſt Kalendas*
„ *Junii*) coronatus, Imperator appellatur „. Vide Pagium ad ann. 900. num. XIII. & ſeq.

Anno 899. Metenſis. Zventibolch colloquium habuit cum optimatibus Arnulfi, & Caroli (*Simplicis Galliæ Regis*) & ſuis, apud Sanctum Goarem. Ex Regno Arnulphi interfuerunt Hatto Archiepiſcopus (*Moguntiæ*) Chuonradus, & Gebehardus Comites. Ex parte Caroli, Aſchiricus Epiſcopus, & Odacar Comes. Quid vero in eodem Conventu ſeorſum ſine præſentia Regis pertractatum ſit, poſtea eventus rei luce clarius manifeſtavit. Zventibolch denuo cum exercitu ad Durfos venit, munitionem totis viribus expugnare molitur. Sed quum minime conatus ejus proficeret, Epiſcopis jubet, ut Reginarium, & Odacrum, & ſocios eorum anathematizarent. Sed quum illi anathematis ſententiam proferre recuſarent, mi-

nis,

nis, exprobrationibus, & contumeliis utitur. Et ſic ſoluta obſidione unuſquiſque ad propria rediit. Circa confinia memorati anni Arnulfus Imperator migravit a ſeculo 3. Kal. Decembris, ſepultuſque eſt honorifice in Odingas, ubi & pater ejus tumulatus jacet. Marianus Scotus, pro Odingas, perperam habet *Modingas*. Eſt autem *Odinga*, ſeu *Otinga*, Baſilica a Carolomanno Rege conſtructa. Vide Aventinum in hiſtoria Cœnobii Otingenſis.

Lambertus Schafnaburgenſis. *Anno* 899. *Arnoldus* (ideſt Arnolfus) *Imperator obiit: cui Ludovicus filius ejus ſucceſſit*. Arnulfi mortem Sigebertus perperam ad annum 902. differt. Otto Friſingenſis lib.6. cap.13. „ Arnolfus XII. Regni ſui an„ no, Imperii vero, juxta quod dictum eſt, quinto, diem „ obiit: & in loco Odingas, ut Regino refert, juxta patrem „ ſepelitur. Monſtratur tamen ſepulcrum ejus in Monaſterio „ S. Emmeramni Ratiſponæ: poterat enim eſſe, ut ibi huma„ tus, huc poſtmodum transferretur „. Freherianus mortem Arnulfi ad annum 900. refert inquiens: „ Imperator urbe Ra„ daſpona diem ultimum clauſit, & honorifice in domo Em„ merammi martyris Chriſti a ſuis ſepelitur. Ludovicus filius „ ejus, qui unicus tunc parvulus de legali uxore natus illi erat, „ in Regnum ſucceſſit. Cujus frater de Concubina Zventibol„ dus nomine, Gallicanum Regnum (*nempe Lotharingiæ*) ſe„ cum retinens, res Eccleſiarum crudelitate ſua immode„ rate affectans, maximum crimen, eo quod Rotpodo Trevi„ renſi Archiepiſcopo contra Sacerdotalem honorem baculo „ ſuo in capite percutiens intulit, a ſuis tam Epiſcopis, quam „ Comitibus omnibus deſertus eſt. Ipſe vero recuperare ni„ tens, cum paucis contra eos dimicans, vitam cum Regno „ finivit „. An. nempe 900. uti Metenſis narrat in hæc verba. „ Proceres & Optimates, qui ſub ditione Arnulfi fuerant, ad „ Foracheim in unum congregati, Ludovicum filium præfati „ Principis, quem ex legitimo matrimonio ſuſceperat, Re„ gem ſuper ſe creant, & coronatum, regiiſque ornamentis „ indutum, in faſtigio Regni ſublimant. Dum hæc in Germa„ nia aguntur, inter Zventibolch & Priores Regni inexpiabi„ lis oritur diſſenſio, propter aſſiduas deprædationes & rapi„ nas, quæ in Regno fiebant: & quia cum mulieribus & igno„ bilio-

„ bilioribus Regni negotia diſponens, honeſtiores & nobiliores quoſque dejiciebat, & honoribus & dignitatibus exſpoliabat. Pro hujuſcemodi itaque cauſa, omnibus odioſus efficitur. Certatim igitur ad Ludovicum (*a*) tranſeunt, eumque in Regnum introducunt, & in Theodonis villa, manibus datis, ejus dominationi ſe ſubjiciunt. Ludovico trans Rhenum eunte, Zventibolch coadunatis quoſcumque potuit, civitates Regni circuit, incendiis & rapinis cuncta devaſtat, arbitratus, defectores, qui propter ejus inſolentiam & immanem malitiam ab eo defecerant, immaniora, & pejora faciens, a ſe revocari poſſe. Ludovicus in Regnum rurſus accerſitur, & a Comitibus Stephano, Gerardo, & Matfrido circa Moſam idem Zventibolch in prælio interficitur Idus Auguſti. Eodem anno Gerardus Comes Odam uxorem ejuſdem Zventibolch Regis ſibi in matrimonium copulat „. Marianus Scotus Ludovici inaugurationem anno 900. die 4. Febr. peractam ſcribit: *Ludovicum* (inquit) *filium Arnoldi*, 2. *Non. Febr. anno ætatis ſuæ* 7., *quem ex legitimo matrimonio Arnoldus genuit, proceres & optimates Regem ſuper ſe conſtituunt: & coronatum & regiis ornamentis indutum, ad Forcahaim congregati in unum, in faſtigio Regni elevant.*

C A P U T V.

Moravi pacem cum Ludovico Rege Arnulfi filio firmant. Antiſtitum Noricorum querelæ de Archiepiſcopo & Epiſcopis a Jo: IX. Papa in Patavienſi diœceſi inſtitutis. Quid Pontifices Benedictus VII. Leo VII. & Agapitus II. de diœceſibus Pannoniæ Orientalis & Occidentalis conſtituerint. Archiepiſcopatus & Epiſcopatus Moravorum a Jo: VIII. inſtituti. Hungarica irruptio in Italiam, Bajoariam, Pannoniam, Moraviam, & Carinthiam.

I. Bajoarii & Bohemi in Moraviam invadunt. Moravi pacem cum Ludovico Rege firmant. Hungarica clades poſt obitum Arnulfi Imperatoris.

AUDITA Arnulphi morte, Hungari in Pannoniam, Moraviam, & Carintiam invadunt; Bajoarii & Bohemi Moraviam vaſtant: mox victoriam inſignem de Hungaris referunt. Freherianus Fuldenſium Annalium continuator. „ Anno 900. „ Ba-

(*a*) Sermo eſt de Ludovico Simplice, Galliæ Rege, poſt Odonem.

„ Bajowarii per Boëmanniam, ipſis ſecum aſſumptis, Regnum „ Marahavorum cuncti per tres hebdomadas devaſtantes inruperunt. Tandem cum omni proſperitate domum reverſi ſunt „. Moymirus, ut ſupra dictum eſt, Iſengrino Arbonis Comitis filio adjutore, quum, oppreſſo Zventibaldo Fratre, Moraviæ Regnum ſolus occupaſſet, Boji & Bohemi, ad quos Zventibaldus confugerat, occaſionem veterum injuriarum vindicandarum nacti, eam in Moravos inruptionem fecerunt quidem; non tamen potuerunt aut Zventibaldum in Regnum reſtituere, aut Moymirum & Iſengrinum de Moravia ejicere. Hinc Moymirus, quo jus Bojorum excuteret, ad vetus conſilium, quod Zventibaldus Pater informaverat, de Eccleſia Metropolitana (poſt Sancti Methodii, primi Moravorum Archiepiſcopi, obitum) in ſuis terris habenda ſe retulit, tantumque ad Joannem IX. Papam ineunte anno 900. profecit, ut is in Moraviam *Joannem* Archiepiſcopum cum duobus Epiſcopis Benedicto & Daniele ablegaverit: uti mox dicam. Pergit Freherianus. „ Interim vero Avari, qui dicuntur Ungari, „ tota devaſtata Italia, ita ut occiſis Epiſcopis quamplurimis, „ Italici contra eos depellere molientes, in uno prælio una die „ ceciderint xx. millia. Ipſi namque eadem via, qua intraverunt, Pannoniam, & maxima parte devaſtantes, regreſſi „ ſunt. Miſſos illorum ſub dolo ad Bajoarios pacem optando, „ regionem videlicet ad explorandum, tranſmiſerunt. Quod, „ proh dolor! primum malum, & cunctis retro tranſactis diebus inviſum damnum Bajowarici Regni contulit. Igitur ex „ improviſo cum manu valida, maximo exercitu, ultra Anſeum „ (*a*) fluvium, Regnum Bajowaricum hoſtiliter invaſerunt, „ ita ut per quinquaginta milliaria in longum & in tranſverſum „ igne & gladio cuncta cædendo & devaſtando jam una die „ proſtraverint. Quod comperientes ulteriores Bajowarii dolore compulſi, e contra feſtinare diſponunt. Sed hoc Ungari præcognoſcentes, cum his quæ deprædaverunt, redierunt, unde venerunt, ad ſua in Pannoniam. Interim vero „ quædam pars de exercitu illorum de aquilonari parte Danu-

„ bii

a *Aniſus*, ſeu *Anaſus*, fluvius, tam ortus, quam conditus intra fines Norici: quippe in Danubium intra limitem exit: nunc *Ens* appellatus. Cellar. Geogr. antiq. lib. 2. cap. 7. pag. 538.

Digitized by Google

„ bii fluminis partem illam devaſtando prorupere. Quod ut „ Luitpoldo Comiti compertum foret, moleſte hoc patiendum „ ferens, contra exiſſe cum quibuſdam primoribus Bajowa- „ riorum, uno tantum Euchario (*a*) Patavienſis Sedis Epi- „ ſcopo comitante, ultra Danubium eos inſequendum ſe tranſ- „ poſuit. Confertoque illico cum illis prælio, nobiliter dimi- „ catum eſt, ſed nobilius triumphatum. Nam in prima con- „ greſſione belli tanta Dei gratia Chriſtianis occurrit, ut MCC. „ gentilium inter occiſos, & qui ſe in Danubio merſerunt, „ perempti inveniantur. Vix tantum unum de Chriſtianis oc- „ ciſum in apparatu belli invenerunt. In (*b*) eodem poſt vi- „ ctoriam illis cælitus datam congreſſi, clamore magno in cæ- „ lum inde Deo gratias clamantes ferebant, qui non in multi- „ tudine hominum, ſed miſericordiarum ſuarum pietate li- „ berat ſperantes in ſe. Tandem læti poſt tantam victoriam, „ ad ſocios unde venerant, regreſſi ſunt, & citiſſime in idipſum „ tempus pro tuitione illorum Regni validiſsimam Urbem in „ litore Aneſi fluminis muro oppoſuerunt: quo peracto, unuſ- „ quiſque redierunt in ſua. Anno 901. generale Placitum Ra- „ tisbona civitate habitum eſt. Ibi inter alia miſſi Maravorum „ pacem optantes pervenerunt; quod mox ut petierunt, com- „ placuit, & juramento firmatum eſt. Inde ob hoc ipſum Ri- „ charius Epiſcopus, & Udalricus Comes Marahaha (*in Mo- „ raviam*) miſſi ſunt, qui eodem tenore, ut in Bajoaria, firma- „ tum fuit, ipſum Ducem (*Moymirum*) & omnes Primates „ ejus eandem pacem ſe ſervaturos juramento conſtrinxerunt. „ Interdum vero Ungari auſtralem plagam Regni illorum, Ca- „ rantanum devaſtando, invaſerunt; Rex vero (*Ludovicus*) „ per Alemanniam, cauſas ibi diſponendo, Paſcha celebran- „ dum Franciam petiit „. Hermannus quoque Contractus tra- dit, pacem anno 901. Moravos inter & Bajoarios factam fuiſſe. *Anno* (inquit) 901. *Eodem anno Moimarius, & Iſauricus cum Rege pacificantur*.

II. Hungaricæ cladis epocha, juxta diverſos Scriptores.

Hungaricam cladem quod ſpectat, non una eſt Scripto- rum

a Leg. *Richario*.

b Manca eſt hoc loco Freheriani editio. Supplementum ejus, paulo diverſum ab eo, quod Leibnizius & Struvius ediderunt, inſeruit Hanſizius Tom. 1. Germ. ſacr. pag. 180. circa finem.

rum ſententia, quonam illa anno contigerit. Conradus Abbas Urſpergenſis. „ Anno Domini 899. Arnolſus Imper. obiit: „ moxque eo anno, Ungari morte illius audita, collecto per- „ magno exercitu, Maravianorum gentem, quam illorum au- „ xilio Arnolſus Imper. ſibi ſubdiderat, invadunt, ſibique „ vendicant „. Hoc falſum: nam anno 901. (uti modo dicebam) Moymirus pace cum Bojis facta, Regnum Moraviæ tenebat, quamquam Ungari eodem anno auſtralem ejus Regni partem, Carantaniam devaſtando, invaſiſſent. Videtur Conradus invaſionem Bojorum in Moraviam anno 900. factam, cum Ungarorum incurſione confundere. Pergit idem Conradus. „ Bajoariorum quoque fines occupant, caſtella diruunt, Ec- „ cleſias igni conſumunt, populos jugulant; & ut magis magiſ- „ que timeantur, interfectorum ſeſe ſanguine potant „. Et ad annum 901. „ Cujus (Ludovici ſcilicet) anno primo, Un- „ gari Bajoariam vaſtaverunt. Sed Ludovicus (*a*) gentis ſuæ „ depopulationem non ferens, magno exercitu coacto, juxta „ Lichum (*b*) fluvium cum eis pugnavit, & plus quam mil- „ le ex eis interfecit: quumque pugna uſque ad horam ſepti- „ mam jam protraheretur, & Regis victoria æſtimaretur, Un- „ gari callidi poſitis ex adverſo inſidiis, fugam ſimulant. „ Quos dum Regis milites, doli ignari, impetu validiſſimo „ inſequerentur, omni ex parte prodeunt inſidiæ, & quaſi vi- „ cti ipſi, victores interimunt. Rex ipſe e victore ſe victum „ eſſe miratur, fitque illi non opinatus gravior caſus. Un- „ gari vero ut rabiem perfidiæ ſuæ ſatiarent, Bajoariorum, „ Suevorum, Francorum Regna percurrunt, cunctaque va- „ ſtando incendunt.

Liutprandus lib. 2. cap. 2. narrat Hungarorum de Ludovico Germaniæ Rege, Arnulfi filio, victoriam: & cap. 4. & duobus ſequentibus, quæ geſta fuerint in Italia, quando eam Hungari invaſere. Emus Baronius hoc bellum Italicum in annum 902. differt, ut ibidem num. XVI. videre eſt. Regino vero illud in annum 901. rejicit. Verum Hermannus Contractus juxta editionem Piſtorianam, cladem Hungaricam anno

a Liutpoldi Comitis, & Richarii Epiſcopi nomina ſilentio premit Conradus.
b *Lichus*, al. *Lech*, fl. Vindeliciæ, Auguſtam pertranſiens, & in Danubium influens. Cellar. Geogr. ant. lib. 2. cap. 7. pag. 517.

no 900. recte affigit; & in editione Caniſiana tam bellum Italicum, quam Bajoaricum eodem anno accurate copulat.

III. Antiſtitum Noricorum querelæ, quod Jo: IX. Papa unum Archiepiſcopum, & duos Epiſcopos in diœceſi Patavienſi ordinaſſet, & quod Wichingus Nitrienſis Epiſcopus ad Pataviensem Eccleſiam eſſet evectus.

Sed utramque cladem hoc anno (900.) Chriſtianis illatam (verba hæc ſunt Pagii ad eund. ann. num. 19.) extra omne dubium ponit Epiſtola Theotmari Salisburgenſis Archiepiſcopi & aliorum Epiſcoporum Bajoariæ ad Joannem IX. Papam data, quæ a quibuſdam Joanni VIII. perperam inſcribitur. Legitur Tomo IX. Concil. Labb pag. 498. ex eaque, quo in ſtatu res hoc anno (900.) in Italia & Bajoaria fuerint, clare perſpicitur. Continuator (*a*) Freherianus laudatus ad annum 898. ait: „ Engilmarus Pataviensis Epiſcopus obiit, in cujus locum Wi„ hingus quidam Alamannus contra inſtituta Patrum, prius „ Marahunenſis ab Apoſtolico (*ideſt Joanne VIII. anno* 880. „ *Nitrenſis Epiſcopus creatus, ut eo anno diximus*) deſtinatus „ Epiſcopus, Rege concedente (*ideſt, Arnulpho Imperatore* „ *ac Rege Germaniæ*) ſucceſſit. Sed non multo poſt a Deotma„ ro Archiepiſcopo (*nempe Salisburgenſi*) cæteriſque Suffra„ ganeis ſuis, contra voluntatem Regis, Canonicali judicio „ abjectus, ac Richardus ad eandem Sedem Epiſcopus in „ idipſum tempus ordinatus eſt „. Verum loco *Richardi*, & numero præcedenti, loco *Eucherii*, ſubſtituendus *Richarius*, ut appellatur in literis Theotmari, de quibus agimus, & in aliis, quarum mentionem facit Aventinus in Annal. Bojorum libr. 4.

„ Conquerebantur itaque Bajoarii, quod Joannes IX. „ *Wihingum*, ſeu *Wichinum* Epiſcopum Moravorum Nitriæ „ reſidentem, in Epiſcopatum Pataviensem tranſtuliſſet, & „ ex uno Epiſcopatu Pataviensi quinque feciſſet, & hac occa„ ſione de ſtatu Bajoariæ & Italiæ verba faciunt. *Venerunt* „ (inquiunt) *ut ipſi promulgaverunt, de latere veſtro tres* „ *Epiſcopi, videlicet Joannes Archiepiſcopus, Benedictus &* „ *Daniel Epiſcopi, in terram Sclavorum, qui Maraci* (*ideſt,* „ *Moravi*) *dicuntur, quæ Regibus noſtris & populo noſtro,* „ *nobis quoque cum habitatoribus ſuis ſubacta fuerat, tam in* „ *cultu Chriſtianæ religionis, quam in tributo ſubſtantiæ ſæ*„ *cularis, quia exinde primum imbuti*. Paulo poſt. *Iatrantes*

a Ex contextu colligitur, ad annum potius 899. referenda eſſe, quæ a Freheriano ibi narrantur.

„ *prædicti Epiſcopi in nomine veſtro, ut ipſi dixerunt, or-* „ *dinaverunt in uno eodemque Epiſcopatu, unum Archiepiſco-* „ *pum (ſi tamen in alterius Epiſcopatu Archiepiſcopus eſſe* „ *poteſt) & tres Suffraganeos ejus Epiſcopos, abſque ſcientia* „ *Archiepiſcopi, & conſenſu Epiſcopi, in cujus fuerunt diœce-* „ *ſi*. Porro hanc irruptionem hoc anno contigiſſe accurate no- „ tavit Hermannus Contractus in fuſiori Chronico. Paucis in- „ terpoſitis. *Anteceſſor veſter* (nempe Joannes VIII.) *Zventi-* „ *baldo Duce impetrante* (qui in literis ejuſdem Joannis VIII. „ a nobis ſuo loco memoratis *Sfentopulcrus* dicitur, quod in- „ victe confirmat, Zventibaldum & Sfentopulcrum unius ejuſ- „ demque Principis nomen fuiſſe) *Wichingum conſecravit* „ *Epiſcopum, & nequaquam in illum Pataviensem Epiſcopa-* „ *tum eum tranſmiſit, ſed in quandam neophytam gentem,* „ *quam ipſe Dux domuit bello, & ex Paganis Chriſtianos eſſe* „ *patravit*. Poſt aliqua alia ſubjungunt. *Quod nos, præfati* „ *Sclavi* (nempe Moravi) *criminabantur, cum Ungaris* „ *fidem Catholicam violaſſe, & per canem ſeu lupum, aliaſque* „ *nefandiſſimas & ethnicas res, ſacramenta & pacem egiſſe,* „ *atque ut in Italiam tranſirent, pecuniam dediſſe: ſi vobis co-* „ *ram poſito, ratio inter nos agitaretur ante Deum, qui cuncta* „ *novit antequam fiant, & coram vobis, qui vicem ejus Apoſto-* „ *licam tenetis; eorum falſitas manifeſtaretur, & innocentia* „ *noſtra probaretur. Quia enim Chriſtianis noſtris longe a no-* „ *bis poſitis ſemper imminebant, & perſecutione nimia affli-* „ *gebant, donavimus illis nullius pretioſæ pecuniam ſubſtan-* „ *tiæ, ſed tantum noſtra linea veſtimenta, quatenus aliqua-* „ *tenus eorum feritatem molliremus, & ab eorum perſecutione* „ *quieſceremus*. Denique poſt aliqua alia adverſus Moravos di- „ cta, ſcribunt. *Quando vero Ungaros Italiam intraſſe compe-* „ *rimus, pacificare cum eiſdem Sclavis, teſte Deo, multum de-* „ *ſideravimus, promittentes eis propter Deum omnipotentem, ad* „ *perfectum indulgere omnia mala contra nos noſtroſque acta,* „ *& omnia reddere, quæ de ſuis noſtros conſtaret habere, qua-* „ *tenus ex illis ſecuros nos redderent, quandiu Longobardiam* „ *nobis intrare, & res S. Petri defendere, populumque Chri-* „ *ſtianum divino adjutorio redimere liceret*. Dein concludunt, „ rogantque Pontificem, ut ex uno Epiſcopatu quinque non

„ fiant

„ fiant, neve Moravis fidem aliquam adhibeat. Ex quibus liquet, Hungarorum in Italiam & Bajoariam irruptionem hujus anni (900.) initio factam, & Joannem IX. Papam menſibus ſaltem Maji & Junii adhuc in vivis fuiſſe. Hæc Pagius „. Moravi accuſabant Germanos, primo, quod Arnulphus contra ipſos anno 892. & 893. opera Hungarorum uſus fuiſſet: Secundo, quod Ludovicus Arnulphi filius, primo Regni ſui anno, ideſt 900., ab Hungaris victus, annuum illis tributum promiſiſſet, uti mox ex H.Mutio patebit. Hatto Moguntinus Archiepiſcopus in epiſt. ad Jo: IX. PP. data anno 900. de Moravis e contrario conqueritur, primo quod Francorum poteſtati rebelles, jactarent ſe Metropolitanum habere, adeoque Bavaris Epiſcopis ſeu Salisburgenſi Archiepiſcopo, non eſſe ſubjectos. Secundo dicebant de Bavaris, quod cum paganis, ideſt Hungaris, fœdus & pacem iniiſſent, & quod ipſi Pagani, conſilio eorum, agerent tam multa nefaria & illicita.

Pergit Pagius ad ann. 900. num. xx. „ In eodem To. IX. „ Concil. pag. 496. refertur epiſtola *Hattonis* Moguntini Archiepiſcopi, ejuſque Suffraganeorum ad Joannem IX. Papam, qua ei mortem Arnulphi, quæ exeunte anno ſuperiori (899.) contigit, & elevationem in Regium ſolium *Ludovici* ejus filii communi omnium conſenſu in Comitiis Regni, quæ initio hujus anni (900.) habita ſunt, peractam ſignificant; dolentque, Maravenſes ſeſe jactare ſeorſum Metropolitanum ab illo obtinuiſſe. Sed in illa epiſtola de invaſione Hungarorum mentionem non facit *Hatto*, ideoque ex ea tantum probari poteſt, Joannem IX. prioribus hujus anni menſibus adhuc ſuperſtitem fuiſſe. Verum eum ſaltem ad initium menſis Auguſti vitam prorogaſſe, certo oſtendit ejus ad Heriveum Remorum Archiepiſcopum epiſtola ibid. pag. 483. recitata, in qua Joannes IX. reſpondet ad ejus conſulta de Northmannis nuper ad Fidem converſis, quorum alii baptizati fuerant & rebaptizati, & poſt baptiſmum gentiliter vixerant, qualiter illis conſulendum ſit ... Quare quum Heriveus die ſexta Menſis Julii præſentis anni (900.) Remenſis Archipræſul conſecratus fuerit, Joannes IX. ante initium Menſis Auguſti ad ejus epiſtolam reſpondere vix potuit.

Idem

IV. Poſt Hungaricam incurſionem, Archiepiſcopus & Epiſcopi a Jo: IX. in Moravia inſtituti; ſuperſtites fuere.

Idem Pagius de Bajoaria anno 900. ab Hungaris penitus devaſtata, ſic ſcribit num. 25. „ Quoad Archiepiſcopatum & „ tres Epiſcopatus in Parochia, ſeu ut nunc loquimur, diœceſi Pataavienſi a Joanne IX. inſtitutos, ii neque ab eodem „ Joanne, neque a Benedicto IV. (*ejus ſucceſſore*) ſuppreſſi „ fuere, ſed invaſione Hungarorum hoc anno (900.) facta, „ non ſolum (*a*) Epiſcopatus illi, ſed fere in partibus Bajoa- „ riæ remotioribus omnes Eccleſiæ extinctæ, ut teſtatur Aven- „ tinus lib. 4. pag. 286. qui legerat literas Benedicti VII. Papæ, „ quæ ad nos non pervenere. De Hungarorum enim Rege lo- „ quens, ait..... Superato Iſtro de improviſo ſuperfudit, „ Bojoſque ulteriores ob fœdus factum, nihil mali ſuſpicantes, „ proinde imparatos, aggreditur, fundit, trucidat, ducen- „ ta (*b*) quinquaginta amplius millia paſſuum longe lateque „ uno die Bajoariam infra (*c*) Anaſſum depopulatur: omnia „ ædificia incendit, vulgus inermeque cædit, nobilitatem vi- „ ros ac feminas in ſervitutem redigit, captivos abducit, Mo- „ nachos, Sacerdotes cum Templis comburit: adeo ut in Bo- „ joaria Orientali & Pannonia, maxima Bojorum provincia „ (ubi hactenus (*d*) quatuor fuerant Pontifices, quatuorque „ Eccleſiaſticæ juriſdictiones, quas tunc Parochias, nunc diœ- „ ceſes vocant, quæ Archimyſtæ Bojorum Laureacenſi, Epi- „ ſcopo Bathavenſi paruerant) ne una quidem ædes ſacrata „ relicta fuerit, eaque Regni Bojoariæ pars, quæ ad eurum „ vergens, inde Auſtria dicta, ita deſerta, ac in ſolitudinem „ redacta ſit, ut nullum uſque ad Ottonem Magnum, culto- „ rem Chriſtianum habuerit. Verbis utor Benedicti VII. Pont. „ Max. quæ ad Henricum ſecundum Regulum Bojorum ſcri- „ pſit... Paulo poſt ſubdit Aventinus „. Servantur in Biblio- „ thecis Bojorum publicis, Hattonis Archiepiſcopi Moguntini, „ Theodomari Archimyſtæ Salisburgenſis, Richarii Bathaven- „ ſis,

a Hoc falſum: nam Epiſcopatus Moraviæ longo tempore poſt ann. 900. durarunt: uti mox patebit. Itaque de ſolis Bajoariæ remotioribus locis verba Bened. VII. unt intelligenda.

b Continuator Freherianus ſupra ad ann. 900. *Per 50. milliaria.*

c Freherian. *Anſeum.*

d In epiſt. Antiſtitum Norici ſeu Bavariæ ad Jo: IX. Papam data anno 900. enumeratur *unus Archiepiſcopatus Juvavenſis*, & Epiſcopi V. videlicet *Friſingen. Eyſtaten. Sebonen. Ratisbonen.* & *Patavien.* adeoque pro IV. legendum VI. *Pontifices.*

„ ſis, Vandonis (*a*) Fruxinenſis, Erekenualdi Aichſtatenſis, „ Zachariæ Sabonenſis (quæ jam eſt Brixinenſis) Epiſcopi, „ epiſtolæ datæ ad Joannem IX. Pont. Max. in quibus,quæ ſcri- „ pſi, quæ ipſi præſentes ſenſerunt, quorum maxima pars fue- „ runt, pluſquam tragico more complorant „. Ita Aventinus. „ Epiſtola illa ab Hattone ad Jo: IX. ſcripta numquam lucem „ vidit: ea enim, de qua ſupra, data ab eo prioribus hujus an- „ ni menſibus, nullaque in ea de Hungarorum invaſione men- „ tio. Epiſtola vero Theotmari & Suffraganeorum extat To.ix. „ Concil. & de ea modo egimus.

V.
Hungaricæ cladis epocha diverſimode a diverſis traditur.

Hactenus Pagius, in unum eumdemque annum 900. cladem Italicam & Bajoaricam conferens. Verum diſtinguendæ (*b*) ſunt multiplices Hungarorum irruptiones. Quarum *prima* eſt in loca Pannoniæ vicina, quando ſcilicet anno 889. a finitimis ſibi populis qui Pecinaci vocantur, a propriis ſedibus expulſi, primo quidem Pannoniorum & Avarum ſolitudines perrantes (ut ſcribit Annaliſta Metenſis) venatu ac piſcatione victum quotidianum quæritabant: Deinde Carantanorum, Marahenſium ac Bulgarum fines, crebris impulſionum infeſtationibus irrupere. *Secunda* Hungarorum irruptio, quando Arnulphus Germaniæ Rex, ut Zventibaldum Moraviæ Ducem ſubjugaret, anno 892. aſſumptis ſecum Francis, Bajoariis, Alamannis menſe Julio Moraviam veniens, ibi per quatuor hebdomadas (teſte Freheriano Continuatore) cum tanta multitudine, Ungaris (*c*) etiam ibidem ad ſe cum expeditione venientibus (miſſis etiam ad renovandam priſtinam cum Simeone Uladimiri filio Bulgarorum Rege pacem legatis) omnem illam regionem incendio devaſtavit. *Tertia* Hungarorum irruptio in Italiam, & Bajoariam anno 900. paulo poſt obitum Arnulphi Imperatoris: quæ tamen irruptio a nonnullis partim ad

a Leg. *Friſingenſis. Erchenpaldi Eyſtaten.* & adde: *Tuttonis Ratiſbonen.* Mihi certum eſt, Aventinum, ob oculos habuiſſe binas literas, unam ſcil. *Hattonis Moguntini* ad Jo:IX. & alteram Theotmari Salisburgenſis ac Suffraganeorum ad eund. Jo:IX. quæ exſtant Tom. ix. Concil. quidquid opinetur Pagius de inedita Hattonis epiſtola.

b Ab Andrea Dandulo ad an. 886. perperam conſertur his verbis: „ Eodem tem- „ pore gens Ungarorum a Scythia egreſſa in Pannoniam primitus venit, & ejectis inde „ Avaribus, uſque hodie ibi manent „. Quum Pannoniam Hungari occuparunt, non Avares aut Hunnos ejecerunt, ſed illos ditioni ſuæ ſubmiſere.

c Hæc etiam irruptio a Pagio ex aliis Auctoribus ad ann. 893. narratur, nimirum non ad primum, ſed ad ſecundum annum initi ab Arnulpho adverſus Zventibaldum belli.

Digitized by Google

ad ann. 899., partim ad ann. 900. confertur. Ab aliis etiam anno 901. aut 902. aut 903. collocatur. Nam Epidannus Monachus S. Galli: „ Anno 899. Agareni (*a*) Italiam intraverunt, & Langobardos bello vicerunt. Anno 900. Norici cum Agarenis pugnaverunt, & partem ex eis occiderunt „. Chronicon breve Monaſterii S. Galli apud Ducheſn. Tom. 3. pag. 470. „ Anno 899. Ungri Italiam invaſerunt. Anno 900. Norici cum Hungris pugnaverunt, & partem ex eis occiderunt „. Hermannus Contractus ex edit. Chriſtiani Urſtiſii, Francofurti 1585. „ Anno 899. Arnolphus Imper. moritur. Gentes Pannoniæ, quas Hungaros dicimus, Italiam depopulantur. Anno 900. Hungari Bajoariam ingrediuntur, & plus mille ex eis occiduntur. Anno 901. Hungari Carantaniam invadunt, & in ſabbato commiſſa pugna occiduntur „. Marianus Scotus. „ An. 899. Hungari Italiam multum vaſtant. Hoc etiam anno Arnoldus (*Arnolfus ſcil.*) Imp. obiit tertio Kal. Decembris „. Chronicum Nonantulanum apud Ughell. Ital. Sacr. Tom. 2. de Epiſc. Mutin. „ Anno 899. venere Ungari in Italiam de menſe Auguſti Ind. III. octavo Kal. Octobris: junxerunt ſe Chriſtianis cum eis in bello ad fluvium Brentam, ubi multa millia Chriſtianorum interfecta ſunt ab eis, & alios focavere, & venerunt uſque ad Nonantulam, & occidere Monachos, & incenderunt Monaſterium, & Codices multos concremavere, atque omnem depopulati ſunt locum. Prædictus Ven. Leopardus Abbas cum cunctis aliis Monachis fugere, & aliquandiu latuere „. Sigebertus, qui Arnulphi obitum ad ann. 902. perperam collocat, de Hungaris ad ann. 903. ſic ſcribit: „ Hungarorum gens barbara, quæ quibuſdam cluſis remota, nec ad meridianam plagam, nec ad Occidentalem exeundi antea habuerat facultatem, per Arnulphum ruptis cluſis emiſſa, quæ Arnulpho veniente (*lege vivente*) aliquantulum temperaverat rabiei ſuæ, modo eo mortuo per totam Galliam, Germaniam, Italiamque, ut fera tempeſtas, diffunditur. An. 904. Ludovicus Rex conſerto cum Hungaris prelio miſerabiliter vincitur. Anno 905. Hungari ſuperioris Chr. anni victoria elati, Regnum Ludovici ſub tributo redigunt „; Quæ tamen omnia ad an. 900. & 902. per-

a Sic *Unnos Iguros* hoc eſt *Ungeros*, vocat Epidannus. Ab aliis dicuntur *Turci*.

pertinent. Otto Friſingenſis: „ Anno ab Incarn. Domini 901.
„ Ludovicus Arnolfi filius in loco qui Forchaim dicitur, Rex
„ creatur. *Et mox*. His diebus Ungari Longobardiam perva-
„ gantes, incolas terræ occurrentes ſibi, ſagittis perimunt,
„ crudeliterque depopulata Provincia, ad propria rever-
„ tuntur.

Annaliſta Metenſis. „ Anno Dom. Incarn. 901. Gens
„ Hungariorum, Langobardorum fines ingreſſa, cædibus,
„ incendiis, ac rapinis crudeliter cuncta devaſtat, cujus vio-
„ lentiæ ac belluino furori quum terræ incolæ in unum agmen
„ conglobati reſiſtere conarentur, innumerabilis multitudo
„ ictibus ſagittarum periit. Quamplurimi Epiſcopi, & Comi-
„ tes trucidantur. Liutvvardus Epiſcopus Vercellenſis Eccle-
„ ſiæ, Caroli quondam Imperatoris familiariſſimus, & Conſi-
„ liarius a ſecreto, aſſumptis ſecum opibus atque incompara-
„ bilibus theſauris, quibus ultra quam æſtimari poteſt abun-
„ dabat, quum effugere eorum cruentam crudelitatem omni-
„ bus votis elaboraret, ſuper eos inſcius incidit, ac mox in-
„ terficitur: opes quæ ſecum ferebantur, diripiuntur.

VI. Pagii, & Mutii verba de clade Hungarica.

Pagius ad ann. 902. num. 12. duplicem diſtinguit Hunga-
rorum in Italiam excurſionem: Prima, inquit, anno 900. con-
tigit, uti ſupra deſcripta eſt. Altera anno 902. de qua ſic ſcri-
bit. „ Regino quidem ad annum 901. Hungarorum in Lon-
„ gobardiam ingreſſum, & Italiæ devaſtationem narrat. Sed
„ licet ipſe hoc tempore vixerit, eum tamen hac in re & in non
„ paucis aliis erraſſe, certum eſſe debet; indeque, quod non
„ ſemel alibi inſinuavimus, intelligimus, Scriptoribus Syn-
„ chronis in omnibus fidem adhibendam non eſſe. Baronius
„ Hungaros hoc anno (902.) tam Bajoariam, quam Italiam
„ depopulatos eſſe affirmat. Verum utramque cladem perti-
„ nere ad priores menſes anni nongenteſimi, rationibus ita
„ evidentibus eo anno demonſtravi, ut huic controverſiæ fi-
„ nem me impoſuiſſe exiſtimem. Luitprandus lib. 2. cap. xi.
„ narrat aliam Hungarorum in Italiam irruptionem, quæ eo
„ anno, quo Ludovicus Imp. lumine privatus fuit, contigerit;
„ ideoque hoc Chriſti anno (nempe 902.) Sigonius vero
„ lib. 6. de Reg. Ital. qui priorem cladem Italicam in annum
„ 901. confert, poſteriorem hoc anno (902.) recitat: quod

„ in cauſa fuit, cur Baronius utramque in hunc annum diſtu-
„ lerit „. Andreas Dandulus quemadmodum primum Hungarorum in Pannoniam adventum ex anno 889. ad annum 886. retrahit; ita eorumdem in Italiam irruptionem ad annum 906. differt. „ Hoc tempore (inquit) videlicet anno 906. Hunga-
„ rorum pagana & crudeliſſima gens in Italiam veniens, incen-
„ diis & rapinis cuncta devaſtans, maximam multitudinem
„ hominum interficiens, nonnullos etiam captivos reſervavit.
„ Contra quos Berengarius Rex direxit exercitum xv. millium
„ hominum, & pauci ex eis reverſi ſunt. Hungari vero per-
„ tranſeuntes Tarviſium, Patavium, Brixiam, ceteroſque fi-
„ nes, Papiam, & Mediolanum venerunt, & uſque ad Mon-
„ tem Jovis, depopulantes cuncta. Hungari interea Venetias
„ introgreſſi cum equis atque pelliceis navibus, primam Civi-
„ tatem novam, fugiente populo, igne concremaverunt;
„ deinde Equilium, Finem, Clugiam, Caput Aggeris incen-
„ derunt, litoraque maris depopulaverunt; verum etiam
„ tentantes Rivoaltum, & Methamaucum ingredi per loca,
„ quæ Albiola vocantur, in die Paſſionis SS. Apoſtolorum Pe-
„ tri, & Pauli; Petrus Dux cum navali exercitu, Dei prote-
„ ctus auxilio, prædictos Hungaros in fugam vertit. Fuit
„ namque hæc perſecutio in Italia uno anno continuo. Rex
„ igitur Berengarius datis obſidibus ac donis, prædictos Hun-
„ garos retrocedere fecit cum omni præda quam fecerant „.
Verum quum hæc a Dandulo narrentur, ſtatim poſtquam Ludovicum Veronæ captum Berengarius excæcavit, videtur mendum cubare in anno 906. quo dicuntur Hungari *hoc tempore*, ideſt, quando ea excæcatio contigit, in Italiam excurriſſe, & pro anno DCCCCVI. legendum DCCCCII. Id quod miror a Muratorio non fuiſſe obſervatum: nam is ad ann. quidem DCCCCII. narrat Ludovicum a Berengario oculis privatum: anno vero DCCCCVI. Dandulum ſequutus, refert Hungarorum in Italiam & in Veneticam ditionem excurſiones: mox ſtatim addit:
„ *Solamente ſappiamo per relazione di Liutprando lib. 2. cap. XI.*
„ *che dopo avere il Re Berengario riacquiſtato il Regno d'Italia*
„ *nell'anno precedente, e rimandato l'Imperador Lodovico in*
„ *Provenza con una tal memoria, che più non gli venne voglia*
„ *di ritornare in Italia*: Hungarorum interea rabies, quia
„ per

„ per Saxones, Francos, Svevos, Bajoarios nequibant, totam „ per Italiam nullis reſiſtentibus dilatatur. Verum quia Be- „ rengarius firmiter ſuos milites habere fideles non poterat, „ amicos ſibi Hungaros non mediocriter effecerat: datis vide- „ licet (ut Dandulus ſcribit) obſidibus ac donis „. Cur enim de Hungaris ſcribit Luitprandus, quia per Saxones, Francos, Svevos, Bojoarios nequibant, niſi quia a Ludovico Germaniæ Rege iidem Hungari donis datis amici facti fuerant? H. Mutius lib. 12. Germ. Chron. pag. 90. „ Primo ejus (Ludovici) Imperii „ anno Hungari Germaniam propter patrem mortuum: „ (nam vivente Arnulpho nihil aliquot annis tentarant con- „ tra Germanos) invadentes, vaſtantque uſque in Bavariam. „ Quidam volunt, qnod ingentibus copiis totum Noricum „ agrum vaſtarint; & in Svevia aliquoties incolarum virtute „ præliis ſanguinolentiſſimis victi & repulſi, tamen ad extre- „ mum ſuperaſſe Svevos, eorumque regionem crudeliter in- „ cendio & ferro depopulatos uſque ad ipſum Danubii fontem „ perveniſſe, qui eſt caput Silvæ Hercyniæ. Quod tamen ve- „ rum non eſſe arbitror: neque enim in eo loco iſtis tempori- „ bus erant Germanorum res, & Ungarorum virtus tanta, „ ut eo uſque credendum ſit Ungaros perveniſſe. Ludovicus „ Imperator (*a*) juvenis, magnis undique copiis coactis ob- „ viam properat; neque enim initio imperii ſui voluit ferre „ ſuos & præter alias nationes ſui imperii caros devaſtari. Ubi „ venit ad Lycum fluvium, cupidius, ut ſunt juvenilis animi „ concitatiores, cum hoſte dimicandum quamprimum quærit. „ Ungari ſæpius acie inſtructa animum ejus ad pugnandum cu- „ pidum intelligentes, in quemdam depreſſiorem locum arbu- „ ſtiſque ſylveſtrem inſidias ponunt: cum reliqua exercitus „ parte expedita committunt prælium cum Imperatore: pu-

a Rex Germaniæ fuit, non Imperator: Coronam enim Imperialem a Rom. Pont. non accepit. Germanici Scriptores nomine Cæſaris ac Imperatoris donant quotquot Reges Germaniæ fuere a Ludovico Ludovici Pii Imperatoris filio, uſque ad Ottonem I. qui ex Germaniæ Rege a Joanne XII. Papa anno 962. coronatus eſt Imperator. Verum jactanter hoc ab iis ſcriptum, quum alii interim Imperatores fuerint, præter duos, a Germaniæ Regibus diverſi: Lotharii ſcil. Ludovicus II. Carolus Calvus, Carolus Craſſus, Wido, Lambertus, Arnulphus, Ludovicus III. Berengarius: Poſt hujus mortem quæ anno 924. contigit (inquit Pagius) Imperium Occidentis vacavit uſque ad ano. 962. quo Otto I. a Jo: XII. Papa coronatus eſt Imp. Auguſtus. Vide eund. Pagium ad ann. 912. num. 14. ubi Goldaſtum refellit qui Ludovicum hunc vocat *quartum hujus nominis Imperatorem*.

„ gnant fortiter Cæſariani: hoſtis paulatim cedit, ſe quantum „ poteſt fieri defendens recedendo: noſtri nihil ſuſpicantes „ periculi ſequuntur cedentem, & in inſidias ducentem ho- „ ſtem. Ubi ad locum inſidiarum ventum eſt, prorumpunt „ ab omni parte inſidiæ. Germani etſi non potuerunt non com- „ moveri re inopinata, tamen pugnarunt ita, ut diu anceps „ fuerit prælii eventus; ſed qui in inſidiis fuerunt, nimium ſuo „ impetu perruperant aciem Cæſaris; quare tandem fugere „ coacti ſunt. Poſt hanc fugam, ita ſunt hoſtium animi ſublati „ ut totam Germaniam in ſua manu eſſe putarint. Imperator „ ut pacem conſequi poſſet, dedit privatim occulte hoſtium „ Ducibus magnam pecuniam, publice magnam etiam dedit, „ majorem ſe daturum promiſit;annuum quoque tributum hoſti- „ bus pollicitus eſt: ægreque inducti ſunt, ut redierint domum. „ Ludovicus duxit uxorem (*a*) Lutgardam filiam Othonis Du- „ cis Saxonum. Dum regnavit hic Ludovicus, octo (*b*) Ponti- „ fices mortui ſunt, regnavit vero ſolum 12. annos. Non multo „ poſt prælium jam dictum, Ungari contra pacta non contenti „ tributo annuo quod bona fide numerabatur quotannis a Lu- „ dovico, repetunt, majoribus viribus quam ante aggrediuntur „ Germaniam: cum quibus in Bavaria Germani bis congreſſi, bis „ ſuperatos in Ungariam repulerunt. In poſtrema eorum fuga „ quidam volebant illos perſequi uſque in Ungariam,& illic cum „ illis ducere bellum;ſed conſilium non placuit omnibus: pleri- „ que enim maluerunt domi quieſcere, quam hoſtem tam atro- „ cis animi ſequi. Sed id evenit quod ii prædixerant qui eos per- „ ſequendos cenſebant. Redibant enim tertio, & ſuperatis „ mul-

a In Append. ad Annales Metenſes ex lib. Annal. Witichindi Monachi. „ Ludo- „ vicus Rex filius Arnulphi Imperatoris, duxit uxorem nomine Liudgardam, foro- „ rem Brunonis ac magni Ducis Oddonis, quæ non multo poſt hæc vixit tempore. „ Quorum pater erat Liudolfus qui Romam profectus, tranſtulit in Saxoniam reli- „ quias B. Innocentii Papæ. Qui moriens reliquit filio ſuo Oddoni Ducatum totius „ Saxoniæ. Cetera „. Conradus tamen Urſpergenſis poſt ann. 912. *Ludovicus* (in- qnit) quum *accepiſſet uxorem*, nomine Mathildam, ſororem Brunonis ac Magni Ducis Ottonis, non multis poſt hæc vixerat annis.

b Ludovicus iſte regnavit a die 2. Non Febr. an. 900. uſque ad menſem circiter Jul. anni 911. quo deceſſit. Sed hoc temporis ſpatio, quod inter ann. 900. & 912. effluxit, ſex tantum Pontifices fuere, nimirum, *Joannes IX.* ab anno 898. ad 900. *Benedi- ctus IV.* a 900. ad 903. *Leo V.* anno 903. per duos menſes. *Chriſtophorus* a 903. ad 904. *Sergius III.* a 904. ad 911. extremo menſe ſextili. *Anaſtaſius III.* ab anno 911. ad 913.

„ multis Germaniæ partibus, omnia impleverunt ſanguine „ . Pergit Mutius enarrans, Ungarorum irruptionem in Thuringiam, Saxoniam, Sveviam, Bavariam, Lotharingiam, Gallias: deinde in Italiam, ubi commiſſo cum Berengario prælio, victoria potiti, Tarviſium diripuere, civitatem Venetorum novam incenderunt, Equilium Clodiamque diripuerunt: & ſic furibundi pergentes ubique graſſati ſunt: tandem dato magno pondere auri & argenti a Berengario, Italia excedentes, reverſi ſunt unde venerant. Id quod a Mutio narratur factum, antequam Berengarius captum Veronæ Ludovicum III. excæcaſſet, hoc eſt, ante annum Chr. 902. quemadmodum Pagius & Muratorius oſtendunt; etſi Regino, quem Baronius ſequitur, Ludovici (*a*) expulſionem ex Italia ad ann. 904. refert, & Otto Friſingenſis ad ann. ab *Incarn. Dom.* 905. ſic ſcribit: „ Ludo-„ vicus Boſonis filius, Imperium adeptus, Berengarium expu-„ lit. Dumque toto Italico Regno pro arbitrii ſui motu poti-„ retur, dimiſſo milite, cum paucis ſe Veronam contulit, „ ubi a civibus traditus, revocato Berengario, qui in Bajoa-„ ria exulabat, captus eſt, & luminibus orbatus. Berengarius „ exhinc Regnum Italiæ ſimul cum Romano Imperio tenuit. Et poſt pauca. „ Non multo poſt Ungari commiſſo cum Bajoa-„ riis bello, Ducem eorum Leopoldum, Arnolfi Ducis pa-„ trem, occidunt, ac inde per totum Regnum diffuſi, Ale-„ manniam, Franciam, Saxoniam, Thuringiam percur-„ runt.

VII. Multiplex Hungarorum incurſio.

Verùm hæc Ungarorum irruptio eſt diverſa ab ea, quæ ante captum Ludovicum contigit. Multæ enim, ut ſummatim dicam, fuerunt Hungarorum excurſiones. *Prima*, & *Secunda*, anno 900. & 902. uti ſupra dixi: Et quidem de hac ſecunda, ſic Hermannus Contractus: *Anno 902. Hungari a Mariis occiduntur*: nimirum a *Bajoariis*. Chronicon S. Galli „ Anno 902. „ Ungares a Bajoariis ad prandium vocati, plures occiduntur. Hepidannus in Chronico. „ Anno 902. Agareni (ideſt, Un-„ gari.) a Bajoariis ad prandium vocati, ubi Rex eorum „ Chuſſol occiſus eſt, & alii quamplurimi cum eo „. Lam-„ ber-

a Immanis eſt Sigeberti Anachroniſmus, qui ad ann. 909. confert Hungarorum in Italiam ſub Berengario irruptionem, & ad annum 911. Ludovici ex Italia expulſionem.

„ bertus Schafnaburgenſis: *Anno 902. Sclavi vaſtaverunt Sa-* „ *xoniam*. Conradus Abbas Urſpergenſis: *Anno 902. Ungari Carentaniam invadunt, & commiſſa in Sabbato Paſchæ pugna occiduntur*. Videntur itaque Ungari anno 902. primo quidem in Bajoariam & Carentaniam irrupiſſe; ſed tam a Bajoariis, quam a Carentanis victi fugatique fuiſſe: deinde in Italiam invadentes, ea peregiſſe, quæ ſupra ſunt ad annum 902. deſcripta: poſtquam ſcilicet Ludovicus Boſonis a Berengario luminibus eſt privatus.

Aliæ Hungarorum irruptiones ab anno 906. uſque ad 910. ſub Ludovico Germaniæ Rege. Conradus Urſpergenſis: *Anno Dom. 906. Ungari a Moravis occiduntur. Berenger, Reginolt, & Gerhart germani fratres interficiuntur*. Id tamen factum ab Hermanno Contracto confertur ad ann. 902. his verbis: *Beringerus, Reginoltus, & Gerardus germani fratres occiduntur*. Fortaſſe tam Conradus quam Hermannus, confundunt tres iſtos fratres cum *Adalberto*, *Adalhardo & Heinrico*, de quibus Lambertus Schafnaburg. ad ann. 903. „ Adelbracht, „ Eberhart, & Heinricus occiſi ſunt. „ Chron. S. Galli 903. „ Reginah ... perint, & Keth ... germani tres occiduntur. & Metenſis ad ann. 902. „ Adalbertus cum fratribus Adalhar- „ do, & Heinrico, collecta valida manu, adverſus Everhar- „ dum, & Rodulphum fratres, de quibus paulo ſuperius men- „ tionem fecimus, ex caſtro, quod Babenberch dicitur, pro- „ ſiliens, ad pugnam proceſſit. Cujus impetum viriliter exci- „ pientes, ferro aciem irrumpunt, obvios quoſque terræ pro- „ ſternunt, nec ante deſiſtunt, quam adverſariorum agmen „ fugam inire compellant. In quo certamine Heinricus inter- „ fectus, & Adalhardus captus, & poſtmodum juſſu Gebehar- „ di decollatus eſt. Everhardus etiam multis vulneribus con- „ foſſus in prælio cecidit: ubi finito conflictu inter cadavera „ occiſorum a ſuis inventus, domum reportatur, & paucis „ interpoſitis diebus ipſe moritur.

Itaque rejecta ad ann. 902. quam ex Conrado retuli narratione: de anno 906. & ſeqq. hæc habent alii Hiſtorici. Lambertus Schafnaburg. 906. „ Ungari vaſtaverunt Saxoniam. 908. „ Luitboldus Dux Thuringor. occiſus eſt ab Ungaris. 909. Bur- „ chardus Dux Thuringor. occiſus eſt ab Ungaris. 910. Ludovi- „ cus

„ cus Rex pugnavit cum Ungaris & victus eſt. 911. Ungari vaſtaverunt Franciam „ . Sigebertus Gemblacen. *Anno 906. Hungari victos Græcos ſub tributo redigunt*. 907. *Ungari Bulgaros victos tributarios ſibi faciunt* „ . Continuator Reginonis ad ann. 907. *Bavari cum Hungaris congreſſi, multa cæde proſtrati ſunt*. Marianus Scotus . . „ Anno 904. Sclavi vaſtaverunt „ Saxoniam. 907. Bajoarii ab Ungaris interficiuntur. 908. „ Ungari Saxoniam & Thuringiam vaſtant. Lupoldus Dux oc„ ciſus eſt ab Ungaris. Burchardus quoque Dux Thuringorum „ ab eiſdem occiſus eſt. Anno 909. Ungari Alamanniam va„ ſtant. Bellum maximum Francorum cum Ungaris „ Hermannus Contractus juxta editionem Caniſianam: 907. „ Bajoarii „ ab Hungaris interficiuntur. 908. Hungari Saxoniam & Thu„ ringiam vaſtant. Liudpoldus occiditur. 909. Hungari Ala„ manniam petunt. 910. Ungari Francos devincunt. 911. Bur„ chardus Dux occiditur „ . Conradus Urſpergenſis. „ An„ no 908. Bajoarii ab Ungaris interficiuntur. Anno 909. Un„ gari Saxoniam & Thuringiam vaſtant. Anno 910. Ungari „ Alamanniam petunt. Anno 911. Franci pugnant cum Unga„ ris „ . Sed tum Hermannus Contractus, tum continuator Reginonis, Francos ab Ungaris victos anno 910. ſcribunt: „ Franci in confinio Bavariæ & Franciæ Hungaris congreſſi, mi„ ſerabiliter aut victi, aut fugati ſunt „. Chronicon S. Galli: 908. „ Bajovariorum omnis exercitus ab Hungaris occiditur. 909. „ Ungri in Alamanniam. 910. Ungri cum Alamannis & Francis „ pugnaverunt, eoſque vicerunt. Sed & Norici partem ex eis „ occiderunt „ . Idem habet Epidannus in chronico ad annum 908. 909. & 910.

VIII. Moraviæ Archiepiſcopatus & Epiſcopatus ſub Jo. VIII. & IX.

Dum hæc Hungari, poſt Arnulphi Imperatoris obitum, regnante in Germania Ludovico ejus filio agunt; Moravis videntur aliquandiu pepercifſe, ſive quod inducias cum illis pepigiſſent, ſive quia Noricum prius & Italiam, itinere per Carinthiam directo, populari decreviſſent; quidquid in contrarium dicat Conradus Urſpergenſis, qui ad ann. 899. ſcribit, Moraviam prius, deinde Bajoariam ab Ungaris fuiſſe vaſtatam. Verba ejus ſupra recitavi. Nemo enim alius, præter Conradum, hoc de Moravis factum narrat, quod Ungari anno 899. aut 900. de Bajoariis fecere: quinimo Hermannus Contractus, eodem

„ an-

anno 901. quo Hungari Carinthiam invadentes victi ſunt, aſſerit, Regem Moraviæ Moymirum cum Ludovico Germaniæ Rege pacificatum fuiſſe: verba ejus mox recitabo. Præterea ſi eidem Conrado Urſpergenſi fides eſt adjungenda, *Moravi Hungaros anno 906. occiderunt*: quod & Hermannus Contractus habet ad ann. 902. his verbis: *Hungari a Marhiis occiduntur*: adeoque, etiamſi detur eidem Conrado, Moravos anno 900. ab Hungaris fuiſſe ſubactos, certum tamen eſt, illos ſtatim jugum excuſſiſſe, tum quia anno 901. pacem cum Ludovico Germaniæ Rege fecerunt; tum quia anno 902. juxta Hermannum, aut 906. ſecundum eundem Conradum, cæſos Hungaros e Moravia expuliſſe dicuntur: quamquam id quod de cæſis anno 902. aut 906. Hungaris narratur, alii ſcriptores non ad Moravos, ſed ad Bajoarios referunt: ut ſupra ex Chron. S. Galli obſervavi. Poſtremo Epiſcopi Bajoariæ in laudata epiſtola ad Joannem Papam data, ut ſupra, anno 900., de Moravis ſic ſcribunt, perinde ac ſi pax & ſumma tranquillitas in eorum regione florerent. „ Quando Ungaros (inquiunt) Italiam intraſſe com-
„ perimus, pacificare cum iiſdem Sclavis (*Moravis ſcil.*) teſte
„ Deo, multum deſideravimus, promittentes eis propter
„ Deum omnipotentem, ad perfectum indulgere omnia mala
„ contra nos noſtroſque acta, & omnia reddere, quæ de ſuis
„ noſtros conſtaret habere, quatenus ex illis (*Ungaris ſcil.*)
„ ſecuros nos redderent, quamdiu Longobardiam nobis intra-
„ re, & res S. Petri defendere, populumque Chriſtianum di-
„ vino adjutorio redimere liceret „. Quando igitur Hungari Italiam populabantur, Bajoarii una cum Rege Ludovico, pacem inire cum Moravis deſiderabant, tum ut ſecuri ab Ungarorum invaſione eſſent; tum ut poſſent Italos ac præſertim Apoſtolicam Sedem ejuſque ditionem ab illorum inſultibus (ut ajunt) eripere. Ergo Moravi aut inducias cum Hungaris tunc temporis colebant; aut certe Moravia ab illorum irruptionibus intacta fuerat. Hermannus Contractus ad annum 901. *eodem anno* (inquit) *Moimarius, & Iſauricus cum Rege* (Ludovico nempe Arnulfi filio) *pacificantur*. Pax igitur inter Regem Ludovicum, & inter Moimirum Regem, ejuſque adjutorem Iſauricum Arbonis Comitis filium compoſita fuit, poſtquam ſcilicet Ludovicus Hungaros ex amicis expertus fuerat inimicos, quum nem-

nempe illi, qui Arnulpho regnante amicitiam Regum Germaniæ colere ambiebant, eo mortuo, in Bajoariam invaſerunt.

Pax, inquam, inter Germaniæ Regem, & inter Moraviæ Principes ſancita fuit; non tamen inter Bajoariæ Epiſcopos, & inter Epiſcopos Moraviæ. *Theotmarus* enim Juvavenſis ſive Salisburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, unacum Suffraganeis Valdone Friſingenſi, Erchenpaldo Eyſtatenſi, Zacharia Sebonenſi, Tuttone Ratisbonenſi, & Richario Patavienſi, in literis ad Joannem IX. Papam anno 900. datis, querebatur, ut ſupra dixi, quod Archiepiſcopus in Moravia cum tribus Suffraganeis Epiſcopis inſtitutus fuiſſet. Verba eorum ſupra retuli. Nunc quæ ad Moraviæ Epiſcopatus ſpectant, repetere juverit. *Venerunt* (inquiunt Norici ſeu Bavariæ Epiſcopi cum Metropolitano ſuo Salisburgenſi) „ Venerunt, ut ipſi promulgaverunt, „ de latere veſtro, tres Epiſcopi, videlicet, Joannes Archie„ piſcopus, Benedictus, & Daniel Epiſcopi, in terram Scla„ vorum, qui Maraci (*Moravi*) dicuntur. *Et mox*. Eſt unus „ Epiſcopatus in quinque diviſus. *Nimirum Patavienſis*: nam „ ſubjungunt: *Intrantes* enim prædicti Epiſcopi in nomine ve„ ſtro, ut ipſi dixerunt, ordinaverunt in uno eodemque Epi„ ſcopatu, unum Archiepiſcopum (ſi tamen in alterius Epi„ ſcopatu Archiepiſcopus eſſe poteſt) & tres Suffraganeos ejus „ Epiſcopos; abſque ſcientia Archiepiſcopi (*Salisburgenſis* „ *ſcil.*) & conſenſu Epiſcopi (*Patavienſis*) in cujus fuerunt „ Diœceſi„. Antiſtites Norici contendebant, totam Moraviam in Diœceſi Patavienſi eſſe comprehenſam: adeoque Moravos omnes ſubeſſe debere tum Archiepiſcopo Salisburgenſi, tum etiam Epiſcopo Patavienſi, qui in locum Laureacenſis quondam Archiepiſcopi ſucceſſerat. Verùm ab uſque temporibus Adriani ſecundi Papæ, jam ordinatus fuerat *Moravis Epiſcopus Methodius*, & a Papa Joanne VIII. eidem Methodio ad Archiepiſcopale faſtigium promoto additus *Epiſcopus Nitrienſis Wichinus*. Methodio autem circiter anno 899. aut mortuo aut Romam regreſſo, (ubi & obiiſſe dicitur,) quum *Engilmarus* quoque Epiſcopus Patavienſis eodem anno diem clauſiſſet extremum, Joannes Papa IX. a *Moymaro* Principe rogatus, *Joannem* Archiepiſcopum Moraviæ conſecravit, necnon Epiſcopos *Benedi-*

Digitized by Google

ctum & *Danielem*: qui venientes in Moraviam, *Wichingum* tertium Epiſcopum e Nitrienſi ad Patavienſem Eccleſiam auctoritate Pontificis tranſtulere: atque ita in una eademque Patavienſi ſive Laureacenſi Diœceſi (quæ olim, antequam ſcil. Moravi Chriſtianam fidem fuiſſent amplexi, non modo totum Noricum, Bavariam ſcilicet, ſed etiam Moraviam complectebatur) quinque Epiſcopi inſtituti dicuntur, videlicet, *Archiepiſcopus Joannes*, *Daniel*, *Benedictus*, *&* *Wichinus* Epiſcopi; & quintus *Richarius*, qui in locum Engilmari defuncti a Theotmaro Archiepiſcopo Juvavenſi & Suffraganeis, ad Patavienſem Epiſcopatum elevatus fuerat, rejecto videlicet ab ipſis Bavaris Præſulibus Wichino, utpote Moravorum Antiſtite.

IX. Benedictus VII. Leo VII. & Agapitus II. Orientalem Pannoniam Patavienſi, Occidentalem Salisburgenſi aſſignant.

Pilgrimus Laureacenſis Eccleſiæ Præſul (*a*) in epiſt. ad Benedictum VII. Papam dat. anno 977. petens ſibi Pallium Pontificium tamquam Archiepiſcopo concedi, de Ungaris viciniſque Sclavis ſic ait: „ Factum eſt ergo, ut pene cuncta Ungarorum natio ſit prona ad percipiendum fidem ſanctam; ſed „ & aliæ Sclavorum provinciæ ad credendum promptæ: & eſt „ ibi meſſis quidem multa, operarii autem pauci. Inde quoque viſum eſt, jam neceſſarium eſſe, quatenus ſanctitas veſtra illic jubeat aliquos ordinari Epiſcopos, quia & quondam „ Romanorum Gepidarumque tempore proprios (*b*) VII. „ Antiſtites eadem Orientalis Pannonia habuit & Moeſia, meæ „ ſanctæ Lauriacenſi, cui ego indignus miniſtro, Eccleſiæ ſubjectos, quorum etiam quatuor, uſquedum Ungari Regnum „ Bawariorum invaſerunt, ſicut præſenti cognitum eſt ætati, „ in Maravia manſerunt „. Annuit Pontifex (*c*) in *epiſtola* ad *Robertum* Moguntin. *Diotricum* Treveren. *Adalbertum* Magdeburgen. *Gereonem* Colonien. *Fridericum* Juvaven. & *Adalda-*

a Extat Tom. xi. Concil. Labb. Edit. Venet. ann. 1730. pag. 958.

b *Septem Epiſcopi* in Orientali Pannonia extitiſſe dicuntur tam in Epiſt. Piligrimi ad Bened. VII. Papam, quam in epiſt. Bened. VII. ad Epiſcopos Germaniæ. Nimirum iidem ipſi qui nunc Salisburgenſi, nunc Laureacenſi Archimyſtæ ſubeſſe dicuntur, *Friſingenſis* ſcil. *Erſtaten*. *Sebonen*. ſeu Brixinen., *Ratisbonen*, & *Patavien*. quibus ſi addantur *Lauriacen*. & *Salisburgen*., ſeptem omnino conſurgunt. In literis Eugenii II. Papæ dat. circa ann. 824. Wrolpho Archiepiſcopo Laureacenſi ſubjecti Epiſcopi numerantur quatuor, ideſt Rathſredus Favianen. Methodius Speculi julien. ſeu Soriguturen. Alcuvinus Nitravien. & Anno Vetuarien. Hos tamen quatuor Epiſcopos non ſufficere idem Pontifex aſſerit; alios proinde ordinari, Vrolpho Archiepiſcopo dat poteſtatem.

c Ibid. Tom. xi. pag. 960. & ſeq.

Digitized by Google

dagum Bremen. Archiepiſcopos: necnon ad *Ottonem* Imp. Auguſtum, atque nepotem ejus *Henricum* Bawariorum Ducem, ceteroſque Comites Galliæ atque Germaniæ, ſic ſcribens: „ Quapropter dignum exiſtimavimus aſſenſum præbere congruis poſtulationibus Rmi Archiepiſcopi, quas per probabiles perſonas nobis intimavit, quatenus ſibi Pallium, & Metropolitanum honorem Cathedræ ſuæ ſanctæ Lauriacenſi Eccleſiæ reſtitueremus, confinio Ungrorum adjacenti. *Et poſt pauca*. Hac ergo ſuadente ratione, quod prænominati ſanctæ Lauriacenſis Eccleſiæ Archiepiſcopi poſtulatio, antiqua Apoſtolica authoritate commendatur; & præterea, quod quum juſtum eſſet, pariter etiam utile viſum eſt, ut ad fructificandas Deo gentes, ex novitiis cultoribus fidei Ungrorum atque Maravorum, ſive etiam aliis multis provinciis Sclavorum ſuæ Parochiæ finitimis, illic ordinatis Epiſcopis, ſecundum quod antiquitus diſpoſiti erant, eis hunc conſtitueremus Archiepiſcopum. Quoniam autem Salisburgenſis Eccleſia Metropolis abuſa eſt ſubjectione ſanctæ Lauriacenſis Eccleſiæ, Pontificii obliterata & attenuata ſua dignitate ex devaſtatione Barbarorum, quam propterea perceptis Apoſtolicis privilegiis nequaquam patimur privari, quum & priora ſint Salzburgenſibus, & ideo authoritativa vel authorabiliora.... unde ergo authoritate & poteſtate B. Petri Principis Apoſtolorum, atque exemplo Beatorum Pontificum, ſcilicet Prædeceſſorum noſtrorum, eandem ſanctam Laureacenſem Eccleſiam, ejuſque Rectores jam Archiepiſcopos, amodo perpetim ab omni Salzburgenſis Eccleſiæ ejuſque Præſulum ſubjectione ac ditione abſolvimus, & honore Metropolitano ſublimamus: & ſicut modernis temporibus ſanctæ memoriæ Agapitus Papa terminos earundem Parochiarum ab invicem diſtinxit, ſic & ipſi diffinimus: ita quoque, ut ſancta Salzburgenſis Eccleſia Superioris Pannoniæ Epiſcopos habeat Suffraganeos, quibus uſque huc ſui Pontifices præeſſe videbantur, cum tanta talique diœceſi, quali hactenus in inferiori uſi ſunt Pannonia: ſancta autem Laureacenſis Eccleſia, in inferioris Pannoniæ atque Moeſiæ regiones, quarum provinciæ ſunt Bawaria atque Maravia, in quibus VII. Epiſcoporum Parochiæ antiquis temporibus continebantur, ſuique

„ Antiſtites Archiepiſcopalem deinceps habeant poteſtatem, „ cum tanta talique diœceſi, quali hactenus in ſuperiori uſi „ ſunt Pannonia.

Leo VII. qui ab anno *936.* ad *939.* Sedem Apoſtolicam rexit, in epiſt. ad *Gerhardum* Archiep. Lauriacenſem, ann. *937.* Pallio illum donat: (*a*) & in altera ad Epiſcopos *Egilolphum* Juvaven. *Iſingrimum* Ratisbonen. *Lantbertum* Friſingen. & *Viſundum* Sebonen. & ceteros per Galliam, Germaniam, Bawariam, & Alemaniam commorantes, aſſerit, ſe eidem Gerardo Laureacenſi Archiepiſcopo, vicem ſuam in cunctis eorum finibus commiſiſſe, in omnibus, quæ ad Eccleſiaſticum ordinem pertinent, jubetque, ut ei obedientes & adjutores ſint „ ut „ (inquiens) Eccleſiaſtica jura & Chriſtianitatis religio in veſtris partibus, quæ Paganorum incurſione, & malorum Chriſtianorum perſecutione corrupta & depravata eſſe videntur, „ Domino largiente, & B. Petro Apoſtolorum principe cooperante, ad rectitudinis normam valeant reformari: *additque*: „ Præter hæc Eberardo Duci Bavariorum noſtra authoritate „ injungimus, ut præfato Gerardo Archiepiſcopo in omnibus „ auxilium præſtet, ut ſuæ Eccleſiæ ſtatus & rectitudo, ac prius vigor ad integrum culmen, & priſcum decorem ſuo „ juvamine valeat pervenire.

Poſtremo Agapitus Papa II. qui ab an. *946.* ad *956.* ſedit, in epiſt. ad eundem (*b*) *Gerardum* Laureacenſem Archiep., *Hademaro* Fuldenſi Abbate ſuggerente, jurgia inter ipſum Gerardum & inter *Heroldum* Archiep. Salisburgenſem propter ſuſceptum in una provincia ab utroque Archiepiſcopo Pallium, exorta fuiſſe: ut ea contentio componeretur, Salisburgenſi quidem Occidentalem Pannoniam attribuit; Laureacenſi autem, utpote antiquiori, Orientalem Pannoniam & regiones Avarorum, Moravorum, & Sclavorum. „ Laureacenſem (inquit) urbem „ antiquitus Metropolitanam fore, & Archiepiſcopi ſedem, „ cui ſanctitas tua præeſſe dignoſcitur, ſicut in Privilegiis authenticis ad nos uſque a Te directis legimus, ita quoque inventis quibuſdam exemplaribus chartæ vetuſtate admodum „ attritis in Archivio S. Petri reperimus. Hanc etiam in exor- „ dio

a Tom. cit. Concil. pag. 820. & 821.
b Tom. cit. Concil. pag. 844.

Digitized by Google

„ dio naſcentis Eccleſiæ & immaniſſima Chriſtianorum perſe-
„ cutione, a Doctoribus iſtius ſedis, catholicæ fidei novimus
„ rudimenta percepiſſe; & exinde a ſuccedentibus prædicato-
„ ribus in Superioris atque Inferioris Pannoniæ provincias,
„ ejuſdem fidei emanaſſe gratiam. Quibus etiam duabus Pro-
„ vinciis, illarumque Pontificibus uſque ad tempora Hunno-
„ rum non alius, quam ſanctæ Lauriacenſis præfuit Archiepi-
„ ſcopus: quorum barbarica feritas non ſolum prædictam Lau-
„ riacenſem civitatem, verum etiam in circuitu adjacentes re-
„ giones depopulavit, atque funditus deſolavit. Inde quidem
„ contigit, ut Epiſcopi hac neceſſitate compulſi, ſede illa de-
„ ſerta atque alio translata, ſimul etiam Archiepiſcopalem
„ ipſius ſedis deſererent honorem. Modernis autem, nec mul-
„ tum retro elapſis temporibus, vacante ab Apoſtolico Vicario
„ Bawariorum Regno, Arno primus ſanctæ Salzburgenſis Ec-
„ cleſiæ (*anno* 798.) ſubrogatur Archiepiſcopus. Hæc teſtatur
„ annoſa memorialis ſacri ſcrinii hiſtoria. Modo autem (*anno*
„ *ſcil.* 946. *quo Pontifex hæc ad Gerardum ſcribebat*) mortali-
„ bus propitiante Chriſto, ab hoſtibus ſanctæ Lauriacenſis Ec-
„ cleſiæ quiete, & inhabitandi ſecuritate conceſſa, non alibi
„ quam ibidem Fraternitatis tuæ Cathedram oportet haberi.
„ Quapropter reinthronizamus te eidem Eccleſiæ, ſanctorum
„ Patrum videlicet prædeceſſorum noſtrorum, ſed & beatæ
„ memoriæ Domini Leonis Papæ (VII.) a quo excellentia tua
„ Pallio ac Privilegio donata eſt, ſanctiones atque ſtatuta exe-
„ quentes „. Et poſt pauca. „ Hiſque ex amuſſi ita ad juſti-
„ tiam reintegratis decrevimus rixas veſtras & diſſenſiones
„ præfata ex cauſa derivatas dirimere..... Conſtat quidem,
„ quod canonice ſingulis Provinciis ſinguli ordinantur Metro-
„ politani. Proinde diſtribuere atque determinare ita vobis
„ Parochias, bonum & pacificum æſtimamus; ut diviſis duabus
„ Noricæ regionis Provinciis, Heroldo Archiepiſcopo Occi-
„ dentalis Pannoniæ cura committatur & cuſtodia; Tibi autem
„ ſucceſſoribusque tuis, propter emeritam antiquitatem ſan-
„ ctæ Lauriacenſis Eccleſiæ, cui jure juniorum reverentia aſſur-
„ git, in benedictionis & ſedis ordine prælatis atque præpoſi-
„ tis, providentiam Orientalis Pannoniæ, regionemque Ava-
„ rorum atque Maraharorum (*Moravorum*) ſed & Sclavorum,
„ qui

Digitized by Google

„ qui modo Chriſtiani, vel adhuc per Baptiſma Chriſto lucrandi ſunt, circumquaque manentium, credimus, noſtramque Apoſtolicam vicem in illis partibus prædicandi, & pro arbitrio veſtro ubi opus eſt Epiſcopos conſtituendi, omniaque diſponere atque ordinare, tali authoritate atque poteſtate delegamus, ac ſi ipſi præſentes affuiſſemus.

X. Expenditur Antiſtitum Noricorum ad Jo. IX. Papam Epiſtola, qua contendunt, Maravenſem Eccleſiam Pataviensi fuiſſe ſubjectam.

Ex quibus documentis palam fit, poſt Hungarorum in Bavariam irruptiones, non modo conſtitutas in Norico Epiſcopales ſedes, ſed etiam Moravicos Epiſcopatus non defeciſſe. Nam in Norico quidem ſeu Bavaria, anno 900. 937. 946. & 977. vigebant Antiſtites in Eccleſiis hiſce ſedentes, *Salisburgenſi* nempe, *Friſingen. Eyſtaten. Sebonen. Ratisbonen.* & *Laureacenſi*, ſeu *Patavienſi*: In Moravia autem, *Archiepiſcopus* unus, cum *tribus Epiſcopis* anno 900. dicuntur inſtituti: quos tamen ſibi ſubjici debere, contendebat Salisburgenſis Archiepiſcopus unacum ſuis Suffraganeis. Sed & *Hatto* Moguntinus Archipræſul Bavaris Antiſtitibus adverſus Moravos ſuppetias ferens ſic ſcribit ad Joannem IX. Papam anno 900. „ Inſuper etiam „ pietati veſtræ intimamus, quod fratres & Coëpiſcopi noſtri „ Bavvarienſes, ſe apud nos conquerentes, & alta ſuſpiria „ trahentes gemebant, qualiter Maravenſes populi, Francorum poteſtati rebelles, jactent ſe ab illorum conſortio eſſe „ diviſos, & ſeorſum Metropolitano glorientur a Veſtra conceſſione eſſe ſublimatos, quum nunquam Metropolitana ſedes inter illos haberetur, ſed ſemper illorum Provinciæ & „ Diœceſi cohærerent... Unde poſcimus, ut veſtra conſolatio illorum mœrorem ad lætitiam reformet, & ſemper talia „ membra ſummo capiti, quod eſtis vos, ſe gaudeant adhærere. Illi autem Maravenſes, ut noſtris auribus illatum eſt, „ in occaſionem ſuperbiæ ſuæ aſſumunt, quia a veſtra conceſſione dicunt ſe Metropolitanum ſuſcipere, & ſingulariter degentes, aliorum Epiſcoporum conſortia refutant „. At vero tam Germaniæ, quam Bavariæ Antiſtites ſplendide falluntur, dum ajunt, Maravenſem populum nunquam *Metropolitanum* habuiſſe, ſed ſemper fuiſſe Provinciæ Bavariæ, ideſt Laureacenſi ſive Salisburgenſi Archiepiſcopo ſubjectum. Subjectus quidem fuerat circa annum 824. quando nempe Eugenius II. Pontifex in literis inſcriptis *Rathfredo Favianenſi*, *Methodio Spe-*

Speculi Julienſi, ſeu *Soriguturenſi*, *Alevvino Nitravien. Annoni Vetuarien. Epiſcopis*, ſimul etiam Tuttundo & Moymaro Ducibus, optimatibus, exercitibuſque plebis Huniæ quæ & Avaria dicitur, & Moraviæ, de Urolpho Laureacenſi Archiepiſcopo ſic ſcribebat: „ Is ad Apoſtolorum limina orationis cauſa
„ veniens, novam Eccleſiam noſtris Apoſtolicis benedictioni-
„ bus informandam ſubnixe commendavit, quia (*quam*) Do-
„ mino auxiliante catholice gubernandam in veſtris partibus
„ ſuſcepit: in quibus etiam quond. Romanor. quoque Gepida-
„ rumque ætate,ut lectione certum eſt,in ſeptem Epiſcoporum
„ Parochias Anteceſſores ſui jure Metropolitano obtinuerunt
„ Diœceſim... Quem nos doctiſſimum Divini oraculi Mini-
„ ſtrum ſaluti veſtræ cognoſcentes per omnia neceſſarium...
„ ab hac Sancta Romana Matre Eccleſia, Vobiſque Rectorem
„ tranſmiſimus, atque in præfatis regionibus Huniæ, quæ &
„ Avaria appellatur, ſed & Moraviæ, Provinciarum quoque
„ Pannoniæ ſive Moeſiæ, Apoſtolicam vicem noſtram, & Diœ-
„ ceſim atque jus Eccleſiaſticum exercendi, & uſum ac pote-
„ ſtatem Anteceſſorum ſuorum, videlicet Sanctæ Lauriacen-
„ ſis Eccleſiæ Archiepiſcoporum, ſibi ſucceſſoribuſque ſuis ca-
„ nonica auctoritate committimus „. Subjecti etiam Juvavenſibus Præſulibus fuerunt ab illis ordinati Slavorum Epiſcopi *Theodoricus*, *Otho*, & *Oſvvaldus*, quorum hic poſtremus anno 871. vivebat, quum fragmentum illud *de converſione Bojorum* & *Carentanorum* exaratum eſt, quando ſcil. *Methodius* Slavonici ſermonis uſum in rebus ſacris apud Moravos introduxit. Verum quando idem Sanctus *Methodius*, poſtquam ſub Raſtice Moymari ſucceſſore, Moravorum Rege, eam gentem partim ad Chriſti Fidem adduxiſſet, partim inventis a fratre ſuo Cyrillo Slavonicis literis ſacra doctrina inbuiſſet, ab Hadriano II. Papa anno 868. Epiſcopus Moravorum ordinatus, & a Joanne VIII. Papa Sventopulco Raſticis ſucceſſore petente,an. 880. Archiepiſcopali dignitate inſignitus fuit, tunc conſequenter ab omni Archiepiſcoporum Laureacenſis aut Salisburgenſis juriſdictione eſt exemptus; ſubjectum nimirum ſibi habens *Wichinum*, ab eodem Joanne VIII. Epiſcopum Nitrienſem conſecratum cum facultate alios Epiſcopos in locis in quibus honorifice debent & poſſent exiſtere, conſecrandi. Recole Pontificias

Joan-

Joannis VIII. Epiſtolas. Nam Epiſtola 194. ad Tuventarum de Maravia, dat. Ind. XII. an. Chr. 879. ait Pontifex: „ Quia „ vero audivimus, quia Methodius veſter Archiepiſcopus, ab „ Anteceſſore noſtro Hadriano ſcilicet Papa ordinatus, vobiſ- „ que directus, aliter doceat, quam coram Sede Apoſtolica „ ſe credere verbis, & literis profeſſus eſt, valde miramur: „ tamen propter hoc direximus illi, ut abſque omui occaſione „ ad nos venire procuret „. Epiſtola 195. dat. ut ſupra, *Reverendiſſimo Methodio Archiepiſcopo Pannonienſis Eccleſiæ*; præcipit ut ad ſe veniat, *ut veraciter* (inquit) *cognoſcamus doctrinam tuam*. Miſſas Sclavonica lingua celebrari prohibet; „ Jam literis noſtris per Paulum Epiſcopum Anconitanum tibi „ directis, prohibuimus, ne in ea lingua (Sclavina ſcil.) ſa- „ cra Miſſarum ſolemnia celebrares, ſed vel in Latina vel in „ Græca lingua „. Epiſt. 247. ad *Sſentopulcrum glorioſum Comitem*, dat. *menſe Junio Indict. XIII.* anno Chr. 880. oſtendit Methodium Archiepiſcopum orthodoxam fidem fuiſſe profeſſum, cujus jura & privilegia confirmat. „ Induſtriæ tuæ no- „ tum eſſe volumus, quoniam confratre noſtro Methodio Re- „ verendiſſimo Archiepiſcopo Sanctæ Eccleſiæ Moravenſis, „ unacum Semiſiſno fideli tuo, ad limina Sanctorum Apoſtolo- „ rum Petri & Pauli, noſtramque Pontificalem præſentiam ve- „ niente &c. Igitur hunc Methodium Ven. Archiepiſcopum ve- „ ſtrum interrogavimus coram poſitis fratribus noſtris Epiſco- „ pis, ſi orthodoxæ fidei Symbolum ita crederet, & inter ſa- „ cra Miſſarum ſolemnia caneret, ſicuti Sanctam Romanam „ Eccleſiam tenere .. conſtat. Nos autem illum in omnibus „ Eccleſiaſticis doctrinis & utilitatibus orthodoxum & profi- „ cuum eſſe reperientes, vobis iterum ad regendam commiſ- „ ſam ſibi Eccleſiam Dei remiſimus, quem veluti Paſtorem „ proprium ut digno honore & reverentia lætaque mente reci- „ piatis jubemus: quia noſtræ Apoſtolicæ auctoritatis præce- „ pto, Archiepiſcopatus (*a*) ei privilegium confirmavimus, „ & in

a Pagius ad ann. 880. num. 5. „ Moraviæ Principatus & juriſdictio Metropolica „ in eo conſtituta, complectebatur Pannoniam uſque ad Dravum fluvium, popu- „ loſque inibi habitantes Methodius ad Chriſti fidem perduxerat „. Omnis quidem illos populos erudierat Methodius; non tamen omnes illos ad Chriſti fidem adduxerat: nam ante Methodium non pauci jam Chriſti fidem ſuſceperant. Pergit Pagius. „ Hinc

„ & in perpetuum, Deo juvante, firmum manere ſtatuimus; „ ſicuti Anteceſſorum noſtrorum auctoritate, omnium Eccleſiarum Dei jura & privilegia ſtatuta & firmata conſiſtunt: „ ita ſane, ut juxta canonicam traditionem, omnium negotiorum Eccleſiaſticorum curam habeat ipſe, & ea velut Deo „ contemplante diſpenſet. Nam populus Domini illi commiſſus eſt, & pro animabus eorum hic redditurus erit rationem. „ Ipſum quoque Presbyterum, nomine Wichinum, quem nobis direxiſti, electum Epiſcopum conſecravimus Sanctæ Eccleſiæ Nitrenſis, quem ſuo Archiepiſcopo in omnibus obedientem, ſicuti Sancti Canones docent, eſſe jubemus. Et „ volumus, ut pariter cum ipſius Archiepiſcopi conſenſu & „ providentia, alterum nobis apto tempore utilem Presbyterum vel Diaconum dirigas, quem ſimiliter in alia Eccleſia, „ in qua Epiſcopalem Sedem noveris eſſe neceſſariam, ordinemus Epiſcopum: ut cum his duobus a nobis ordinatis Epiſcopis præfatus Archiepiſcopus veſter, juxta Decretum Apoſtolicum, per alia loca, in quibus Epiſcopi honorifice debent & poſſunt exiſtere, poſtmodum valeat ordinare. Preſbyteros vero, Diaconos, ſeu cujuſcumque Ordinis Clericos, „ ſive Sclavos, ſive cujuslibet gentis, qui intra Provinciæ tuæ „ fines conſiſtunt, præcipimus eſſe ſubjectos & obedientes in „ omnibus jamdicto Confratri noſtro, Archiepiſcopo veſtro, „ ut nihil omnino præter ejus conſcientiam agant „. Concedit denique, ut Divina officia recitari poſſint Sclavonica lingua, dummodo Evangelium Latina prius recitetur. Utrum vero, poſtquam *Methodius Archiepiſcopus & Vvichinus Epiſcopus* in Moraviam anno 880. rediere, alter Presbyter aut Diaconus, conſenſu ipſius Methodii & approbatione Sventopulchi Regis, Romam ad Joannem VIII. Papam, aut ad ejus Succeſſores, *Marinum*, *Hadrianum III.*, *Stephanum V.*, *& Formoſum*,

„ Hinc in Epiſt. Joannis Papæ 195. Methodius dicitur *Archiepiſcopus Pannonienſis* „ *Eccleſiæ*: & in Epiſt. cit. 247. *Rmus Archiepiſcopus Sanctæ Eccleſiæ Morabenſis*. „ In ead. Epiſt. Joannes PP. *Archiepiſcopatus Vvelcheradienſis* in Moravia a S. Cy- „ rillo inſtituti jura confirmat „. Hoc falſum. Nulla enim ejus Archiepiſcopatus mentio occurrit in ea Epiſtola, ſed in alia num. 75. dicitur, quod Georgius quidam Epiſcopos conſecravit *Sergium Eunuchum*, *Vvelegradi Epiſcopum*. Porro Vvelchradium jamdiu everſum, e cujus florentiſſimæ urbis ruderibus, *Hradiſta*, ſeu *Hradiſtium*, vulgo *Hradiſch*, ſitum ad fl. Moravum, ſex leucis ab Olomucio in Auſtrum diſtans, dicitur ſurrexiſſe.

(qui ab anno 882. ad 896. ſederunt) directus fuerit, ut in alia Moraviæ Eccleſia ordinaretur a Summo Pontifice Epiſcopus, ut nempe cum iſto & cum Wichino Romæ ordinatis Epiſcopis Methodius Archiepiſcopus poſſet deinceps alios in Moravia ordinare Epiſcopos, ubi neceſſitas exiſteret; mihi eſt incompertum. Certo tamen certius eſt, paulo poſt obitum Sventopulchi Moraviæ Regis, a Joanne IX. Pontifice circa annum 899. conſecratos fuiſſe atque in Moraviam directos (quos ſupra dixi) *Joannem Archiepiſcopum*, & *Benedictum* atque *Danielem Epiſcopos*, quum *Vvichinus* è Nitrienſi ad Patavienſem Eccleſiam translatus eſſet, quumque *Methodius* aut jam deceſſiſſet, aut abdicato Archiepiſcopatu, in Urbem ſeſe recepiſſet. Id enim oſtendunt literæ Præſulum Bavarienſium a nobis ſupra indicatæ, ſcriptæ ad eundem Joannem IX. Papam anno Chriſti 900. in quibus diſerta eorum quatuor Moraviæ Præſulum ſit mentio: altum autem de Methodio ſilentium. Quidquid igitur Bajoarii illi Præſules unacum Hattone Moguntino Archiepiſcopo contra Archiepiſcopatum Moravenſem, pro juribus Metropolitanæ Salisburgenſis tuendis dicant, falſi convincuntur ex hactenus dictis, quum ſatis conſtet uſque ab anno 880. Moraviæ tamquam Provinciæ a Bavaria diverſæ Archiepiſcopum cum Epiſcopis a Joanne VIII. Pontifice conceſſum fuiſſe.

XI. Dubravii circa Hungarorum irruptionem allucinationes.

Dubravius hiſtoriæ Boëmicæ libro quarto exeunte, in ea quæ ſupra deſcripta eſt, Hungarorum irruptione, ſcribit Hungaros a Bohemorum Duce Uratiſlao juſſos fuiſſe, illata Moravis damna reparare. „ Longo dein ſatis tempore (inquit)
„ domi foriſque rebus quietis, ſubito nunciatur, Hunnos, vel,
„ (ut nunc vocant) Hungaros, dum Alamaniam Saxoniamque
„ petunt, in fines Moraviæ deflexiſſe, ibidemque incolas po-
„ pulatione & omni rapinarum genere miſeranda calamitate
„ affeciſſe. In re adeo inopinata haud potuit Uratislaus per
„ tempus occurrere, opemque ferre Moravis; ſed paulo poſt
„ contractis in Bojemia copiis, Moravos quoque armatos ſe
„ expectare juſſit, ut communibus viribus, minore cum pe-
„ riculo, hoſtem invaderent, vindictamque de injuria illa ab illo
„ caperent. Agmina ducentibus in Pannoniam, Legati Hun-
„ garorum in via ſe offerunt, (abhorrebant, videlicet, in di-
„ ſceſſu ſuorum a bello Hungari) Uratislaum magnopere oran-
„ tes,

„ tes, ne longius cum exercitu ſuo progrediatur, paratos ſe „ eſſe ad damna ſarcienda, quæ ipſis ignaris ſint Moravis illata „ a popularibus ſuis, quos illi ad Germanos, non autem Mo- „ ravos vexandos miſerint. Juſſi pecuniam adnumerare, qua „ & ſtipendium militi exſolvi, & res quæ inter populandum „ amiſſæ erant, redimi poſſent: tum Moravis quoque impe- „ ratum, ut ſilvas Pannoniæ adverſas ſucciderent, viarumque „ aditus omnes extra unam militarem ut includerent, ne ſic „ impune hoſtis incautos aſſultaret. Interim Hungari in Ger- „ manica expeditione, multo ſuorum ſanguine audaciam ſuam „ expiaverunt. Siquidem Henricus Saxo, quem ſibi Germani „ quemadmodum Itali Berengarium, creaverant Regem, in- „ genti clade ſtrageque illos affecit, ac magna ex parte inſo- „ lentes illorum in Germaniam excurſiones coërcuit repreſ- „ ſitque „. Pergit alia Uratislai Bohemiæ Ducis geſta enarrans, antequam is, relicto duobus filiis, Vincislao & Bolislao, bipertito Bohemiæ Ducatu, è vivis exceſſiſſet. Obiit autem, juxta communem Scriptorum calculum, anno Chriſti circiter 916. Unde arguitur prima Dubravii allucinatio, qui, vivente Uratislao, ideſt ante annum 916., Hungaros tradit ab Henrico Saxone, Germaniæ Rege, ingenti clade fuiſſe affectos. Atqui Henricus iſte, Ottonis Saxoniæ Ducis filius, nonniſi anno 919. (poſt mortem ſcil. Conradi Regis, quæ x. *Kal. Januarii* anni exeuntis 918. contigit) Rex Germaniæ inauguratus, anno demum 934. *Hungaros* (ut inquit Continuator Reginonis & Conradus Abbas Urſpergenſis) *multa cæde proſtravit, pluresque ex eis comprehendit*: quæ ſunt etiam Coſmæ Pragenſis verba ad eundem annum 934. Atque hæc prima eſt immaniſque Dubravii allucinatio. Altera non minor, dum ait, *Henricum Germani, quemadmodum Itali Berengarium, ſibi creaverunt Regem*, Uratislao nempe Bohemiæ Ducatum tenente. Verum Henricus quidem, ut modo dicebam, non ante annum 919. Rex Germaniæ creatus eſt, tertio ſcilicet aut quarto poſt Uratislai obitum anno. Berengarius vero uſque ab anno 888. Italiæ Rex proclamatus fuerat, quadrageſimo ſexto nempe anno, antequam memoratam de Hungaris victoriam Henricus reportaſſet. Tertia ejuſdem Scriptoris allucinatio, dum Bohemos aſſerit Hungaris imperaſſe, ut damna Moravis illata reſarcirent.

rent. Adeo enim Bohemi Moravis non favebant, ut, quo anno Ungari primum, imperato Germanis tributo, in Italiam irrupere, hoc eſt, anno Chriſti 900. „ Eodem anno Bajoarii „ (teſte Freheriano Fuldenſium Annalium Continuatore) „ per Boëmaniam, ipſis Boëmis ſecum aſſumptis, Regnum „ Maravorum cuncti per tres hebdomadas devaſtantes irru„ perint.

XII. Thuroczii ſphalmata circa Hungaricam hiſtoriam recenſentur ac refelluntur.

Thuroczius quum Ungaros ſuos in Pannoniam anno Chriſti 744. veniſſe, enormi anachroniſmo ſcripſiſſet, de iiſdem conſequenter Par. 2. cap. 23. ſubjungit: „ Poſtquam autem „ Zwatopolug per Hungaros, ut ſuperius dicitur, eſt necatus, „ & Hungari deſcenderunt in Pannoniam: per ſex annos eo„ rum arma & equos meliorare curaverunt. Anno igitur ſe„ ptimo Moraviam & Bohemiam, in quibus eo tempore Dux „ Uratiſlaus regnare videbatur, crudeliter ſpoliaverunt. Exin„ de cum victoria redeuntes, treugis ordinatis cum præfato „ Duce, uno anno quieverunt. Poſthæc Carinthiam hoſtiliter „ adeuntes, ultra caſtrum Leopach Dux Moraviæ Gothfridus „ nominatus, & Dux Carinthiæ Eberhardus, necnon Grego„ rius Aquilegiæ Patriarcha ipſis occurrentes, inſimul atroci„ ter pugnaverunt. Et quamvis ex Hungaris plures ibi ceci„ diſſent; tamen ambos Duces Hungari occiderunt: Patriar„ cha tantum per fugam evadente. Abinde ſpoliata Carin„ thia, Carniola, & Stiria, cum maxima præda ſunt reverſi. „ Cæſar igitur Conradus audiens, quod Hungari Imperii ſui „ confinia intraſſent, Duceſque memoratos occidiſſent; de„ crevit venire in Hungariam. Et quum exiſſet de Italia, ve„ niſſetque Auguſtam Sveviæ civitatem, ut deinde in Pan„ noniam, invaſurus Hungaros, deſcenderet, inter Romanos „ bellum generatum eſt interea inteſtinum, propter quod „ ipſum retrocedere oportebat. Inter hæc Hungari immobi„ liter annis tribus ad nullas partes perrexerunt. Anno autem „ quarto (*pergit idem Thuroczius cap.* 24.) Hungari Bulgariam „ invaſerunt, & ex ea theſaurum & armenta innumerabilia „ abduxere: caſtra ipſorum occupantes & civitates eorum „ deſtruentes, quæ, Domino concedente, & nunc habent & „ poſſident: Poſtquam autem memorata Regna devicerunt, „ per Forum Julii uſque in Marchiam Longobardiæ intrave-

„ runt,

„ runt, ubi civitatem Paduam igne ac gladio conſumpſerunt.
„ Exhinc intrantes Lombardiam, Liuthar Vercellinæ civita-
„ tis Epiſcopum Imperatoris Caroli Conſiliarium fideliſſimum
„ occidentes, ex ipſius Eccleſia theſaurum maximum rapue-
„ runt; totamque pene Lombardiam ſpoliantes, cum maximo
„ ſpolio in Pannoniam cum victoria redierunt. Poſthæc decem
„ annis repauſantes, anno undecimo Saxoniam, Thuringiam,
„ Sveviam, Francoſque Orientales, & Burgundos demoliti,
„ in confiniis Bavariæ ultra caſtrum Abah citra Danubium,
„ Alemannorum exercitus ipſos in reditu oneratos invaſerunt
„ ex abrupto, quos Hungari in fugam turpiter converterunt,
„ cæſis multis millibus ex eiſdem. In quo quidem conflictu ex
„ Hungaris tria millia virorum perierunt: qui vero evaſerunt,
„ ad propria redeuntes, annis ſedecim immobiliter in Hun-
„ garia permanſerunt „. Nunc, ut narrata a Thuroczio in annos ſuos digerantur, Hungari, juxta ejus ſupputationem, anno 744. in Pannoniam advenientes, Zvatopolugum necarunt. Per ſex annos quieſcentes, anno ſeptimo (ideſt 751.) Moraviam & Bohemiam ſpoliarunt. Anno uno treugis ordinatis, anno 753. Carinthiam hoſtiliter adiere, cæſis Gothfrido & Eberardo Ducibus, Gregorio Patriarcha Aquilejæ per fugam evadente: Conrado Cæſare volente quidem arma in eos movere, ſed ob Italicos tumultus impedito. Annis tribus quum quieviſſent, quarto anno, ideſt 757. Bulgariam diripuere: mox incurſionem in Italiam fecere. Decennio repauſantes, anno undecimo, hoc eſt, 768. Saxoniam, Thuringiam, Franciam Orientalem & Burgundiam vaſtaverunt; poſt hæc annis ſedecim immobiliter in Hungaria permanentes. Regnante per Alemanniam Conrado Primo, decimo octavo anno (*Chr.* 786.) Hungari egreſſi, quibuſdam partibus Theutoniæ devaſtatis, quum ad urbem Auguſtam perveniſſent, Ulrico Epiſcopo cum Civibus & Sveviæ primatibus reſiſtentibus, tandem quum Hungari eandem obſiderent civitatem, obſtinati nolentes de urbe recedere; miſſis Nunciis ad Conradum memoratum, ut celeriter urbanis ſuccurreret, idem non omiſit venire. Hungaris igitur ſe incaute circa obſidionem civitatis gerentibus, Alemannicus & Italicus exercitus illos invaſit ex abrupto: ut ſi fugere voluiſſent, non potuiſſent, ex una parte flu-
vio

vio, ab altera vero exercitibus prædictis circumvallantibus, ſicut muris, illoſque conſtringentibus. Sic itaque arctati ab hoſtibus, quidam captivati ab eis, aliqui crudeliter ſunt necati. In quo loco Leel, & Bulchu, illuſtres capitanei, captivati ſunt, & ducti ad Cæſarem (*hic dicitur Leel, ipſum Cæſarem ſic fortiter in fronte cum tuba percuſſiſſe, ut illo ſolo ictu Imperator moreretur:*) detentique ſunt ſine mora, & Ratiſponæ patibulo ſuffocati. Alius autem exercitus Hungarorum, in quo erant bene virorum armatorum quadraginta millia, caſtra metatus eſt longe ab Auguſta civitate, qui ſentientes ſocios ſuos tam crudeliter, arctari captivari & occidi, ſeorſim in quandam ſilvam ſe receperunt, expectantes, ut ſe ab invicem Imperatoris exercitus ſepararet. Et dum major pars Cæſaris exercitus iret verſus Rhenum, Hungari in campo quodam illos invadentes, ſagittis primitus illorum equos occiderunt, tota die ipſos nec deſcendere, nec quoquam fugere permittendo. Tandem vero dum ſe movere non poſſent, captivari ſe dederunt: cum quibus ſocios ſuos Ratiſponæ detentos redemerunt. Ipſi vero exinde reverſi, Rheno trajecto Lotharingiam vaſtantes, Erhardum Ducem Lotharingiæ & Bertoldum Ducem Brabantiæ occiderunt: inde vero Galliam atrociter affligentes, Metenſe, Trevirenſe, Aquiſgranenſe territorium igne devaſtarunt: deinde per abrupta montium Senonenſium populos exterminantes, viam ſibi gladio aperientes paraverunt, Seguſam Taurinumque urbes deſtruentes: monteſque præfatos perforantes, planum Lombardiæ quum vidiſſent, totam pene provinciam concitis curſibus vaſtavere, & ita ad proprium Regnum reverſi, annis viginti (uſque ad annum 896.) immobiles in Regno permanſerunt. Vigeſimo autem primo anno 807. egreſſi, Bulgariam intraverunt, & inde Hydropolim (*Adrianopolim*) venientes, ipſa expugnata, Conſtantinopolim tandem obſederunt (*ubi duellum Græci cum Hungaro deſcribitur*) Recedentes autem Hungari de obſidione civitatis, depopulati ſunt totam Græciam, haurientes ex ea aurum, gemmas, & armenta infinita: ſicque ad propria ſunt reverſi. Communitas itaque Hungarorum cum ſuis Capitaneis ſive Ducibus, hæc & alia hujuſmodi, uſque ad tempora Toxum Ducis geſſiſſe perhibetur. Porro Thoxum ge-

genuit Geycham & Michaëlem. Michaël vero genuit Calvum, Ladiſlaum, & Vazul. Geycha vero, divino præmonitus oraculo, Anno Dom. Incarn. nongenteſimo ſexageſimo nono, quemadmodum in Legenda S. Stephani Regis ſcriptum eſt, genuit Sanctum Stephanum Regem ex Sarholt filia Gyulæ. Hactenus Thuroczius.

Viden, ut Thuroczius, ab anno 897. ad annum 969. ſaltu pluſquam giganteo progreditur? Sed neque, ſi Hungarorum prima in Pannonias irruptio ab anno 744. quo illam idem Thuroczius perperam collocat, in annum 889. quo revera contigit, transferatur, recte procedit diſtributa ab ipſo in annos 63. (quot ab anno 744. ad 807. effluxere) Hungaricarum in varias Germaniæ, Galliæ & Italiæ incurſionum narratio. Nam Primo, quæ Hungari ab anno 889. ad annum 911. geſſere, ſunt a nobis ſupra ex accuratis Scriptoribus recitata.

Secundo. Thuroczius perperam aſſerit, Uratislaum in Moravia & Bohemia regnaſſe: Moraviam enim poſt Zventibaldum patrem, tenuere filii Moymirus & Zventiboldus, deinde ſolus Moymirus ejecto fratre: uti ſupra dixi.

Tertio. Incurſionem Hungarorum in Carinthiam, quæ anno 902. contigit, quando ii victi fugatique ſunt, & alteram eorundem in Saxoniam & Thuringiam invaſionem, qua Luitboldus & Burchardus Duces anno 907. cæſi fuere, Thuroczius unam eandemque facit, & pro Liutboldo *Gotfridum* Moraviæ, pro *Burchardo* Eberardum Carinthiæ Ducem ſubſtituit. Nimirum ſequutus Andream Dandulum, qui in chronico hocipſum habet de Hungaris, ſed ſuppreſſo Patriarchæ Aquilejenſis nomine, idque inter annum 912. quo Urſus Particiacus Venetiarum Dux creatus eſt, & inter annum 921. quo Rodulphus Italiæ Regnum occupavit, factum narrat, in hæc verba. „ Hungari hoc (*a*) tempore Pannoniam ingreſſi, Moraviam „ & Bohemiam invadentes ſpoliaverunt, interfecto eorum „ Duce: poſtea dum Carinthiam invadunt, ultra caſtrum Leopater nomine, Dux Gotifredus Duxque Heberardus (*b*) „ cum Aquilegienſi Patriarcha illis occurrunt. In eo prælio „ uterque Dux occiditur; Patriarcha vero fuga ſalvatus eſt: „ ex

a Cod. Vat. MSS. 5286. fol. 79. pag. 2.
b Perperam apud Murat. Tom. XII. Rer. Ital. *Hardus*.

„ exinde ſpoliata Carinthia & Stiria, cum maxima præda „ Bulgariam ſpoliant „. In Catalogo Patriarcharum Aquilejenſium & Gradenſium ab anno 890. uſque ad annum 930. nullus occurrit Patriarcha *Gregorius*: ſed *Aquilejenſes* quidem (*a*) fuere *Fridericus* (*b*) *ab anno* 884. *ad* 897. *Leo* ad ann. 909. *Urſus* ab anno 932. *Gradenſes* (*c*) autem, *Victor*, ab anno circiter 878. *Georgius* anno 896. *Vitalis*, anno 897. *Dominicus* anno 900. *Laurentius* anno 908. *Marinus* anno 921. ad annum 953. Quum autem dicat Dandulus, Hungaris in Moraviam & Bohemiam ingreſſis, cæſum fuiſſe eorum *Ducem*: non *Uratiſlaum* Bohemiæ Ducem deſignat, uti male opinatur Thuroczius: nam Uratiſlaum in lectulo ſuo obiiſſe, Scriptores omnes rerum Bohemicarum tradunt: ſed *Moymirum* Moraviæ ultimum Ducem indicat, qui aut eodem anno 907. quo Luitpoldus & Burchardus, in bello Hungarico interiit, aut certe non multo poſt ſuperſtes fuit.

Quarto. *Conradus* poſt mortem Ludovici filii Arnulphi, anno 911. Rex Germaniæ electus, neque Cæſar fuit, neque in rebus Italicis aut Romanis ſeſe immiſcuit. Scriptores rer. Germanicarum neoterici errant, dum Ludovicos Germaniæ Reges, & Conradum & Heinricum Aucupem vocant *Cæſares & Imperatores*: non enim Imperiali corona donati fuere, neque a Romanis Pontificious aut eorum juſſu ab aliis *Cæſares inuncti*. Hinc Pagius ad annum 912. num. 14. *electus itaque Conradus* (inquit) *qui oneri Reip. pares vires attulit. Goldaſtus Tom. 3. Conſtit. Imper. Ludovicum iſtum* (*Arnulphi filium, qui anno* 911. *obierat*) *quartum hujus nominis Imperatorem appellat, qua in re aliquos ſectatores habuit. Sed certum eſſe debet, nullum appellatum fuiſſe Imperatorem Romanorum, qui a Pontifice Romano coronam Imperialem non acceperit. Edictum de Ritu manumiſſionis, quod ipſemet pag.* 300. *in medium profert, ejus opinionem jugulat: in eo enim Ludovicus ait: Hludovicus Divina favente gratia Rex &c.* In fine: *Data* 11. *Kal. Jun. Anno Incarn. Domini* DCCCCVI. *Indict.* IX. *Anno Regni Do-*

---

a Ughell. Ital. Sacr. Tom. 5. pag. 42.

b Hic dicitur, Hunnis in Pannoniam delatis, regionemque Forojulienſem jam ingreſſis ita reſtitiſſe, ut hoſtibus victis, Italiam pacatam reddiderit.

c Ughell. Tom. 5. pag. 1107.

Domini Hludovici VII. Actum in Rotwila feliciter. Plura alia hujuſmodi Ludovici Regis, filii Arnulfi, Diplomata referuntur apud Hundium in Metrop. Salisburgenſi Tom. I. & 2. in quibus Rex appellatur, & data diplomata dicuntur, Primum, Tom. I. pag. 351. *Dat.* XIV. *Kalend. Februar. Anno Dom.* 900. (leg. 901.) *Ind.* IV. *Anno Regni Ludovici* (a) *primo*, *Act. in civit. Ratiſpona.* Secundum pag. 352. *Dat.* II. *Id. Aug. Anno Incarn. Dom.* 903. *Indict.* VI. *Anno Regni Ludovici Sereniſſimi Regis* (IV.) *Act. Ottinga curte Regia.* Tertium Tom. 2. pag. 20. *Dat.* XVII. *Kal. Mart. Anno Incarn. Dom.* 905. *Indict.* V. (VIII.) *Anno vero* VII. (VI.) *Regis Ludovici Act. Regino civit.* Quartum ibid. *Dat.* III. *Kal. Maji Anno Dom. Incarn.* 905. *Ind.* VIII. *Anno vero Regni Pii Regis Ludovici* VII. (leg. VI.) *Actum Regino civitate*. Hoc ipſum de Conrado Germaniæ Rege oſtendit Pagius loc. cit. ubi probat & ipſum *Regem* tantum, non *Imperatorem* fuiſſe, & anno 911. Ludovico ſucceſſiſſe. *Porro* (inquit) *quum Willelmus Heda in Hiſt. Epiſcop. Ultrajectenſium pag. 73. refert Chartam Conradi Regis, quæ dicitur* data VII. Idus Julii, Anno Inc. Dom. 914. Ind. 2. Anno Regni Conradiglorioſiſſimi Regis tertio; *apparet, eum anno* 911. *poſt diem* IX. *Julii in ſolium Regium evectum eſſe*. Errat proinde Otto Friſingenſis dum lib. 6. cap. XVI. de Conrado in locum demortui Ludovici Regis ſuffecto ſic ſcribit: „ Anno ab Inc. Dom. 913.
„ Conradus, Conradi, quem Albertus occiderat, filius, con-
„ ſilio præfati Ducis Ottonis, conſenſu omnium, Orientalis
„ Franciæ Rex creatur. Errant quoque Lambertus Schafna-
„ burgenſis & Sigebertus Gemblacenſis, qui tam Ludovici obi-
„ tum, quàm Conradi inaugurationem ad annum 912. confe-
„ runt. Recte tamen Sigebertus de utroque Rege ſcribit: „ Lu-
„ dovicus Rex Germaniæ moritur, qui propter tyrannorum in
„ Italia inſolentiam & multam malorum ingruentiam non me-
„ ruit Imperialem benedictionem. Cui ſuccedens Conradus
„ regnavit annis VII. (*imo* VIII.) qui & ipſe caruit benedictio-
„ ne Imperiali.

Quinto, *Liutharius* ſeu *Liutwardus*, Vercellenſis Eccleſiæ Epiſcopus, quem Thuroczius *Liuthar* vocat eumque ſub Con-

a Mortuo Arnulpho patre 3. Kal. Decemb. anno 899. ſucceſſit filius Ludovicus 2. *Non. Febr. anno* 900. Vide Marianum Scotum.

rado Cæſare ab Hungaris occiſum aſſerit, ad annum 911. quo Conradus poſt Ludovici obitum Rex Germaniæ creatus eſt, non pervenit, ſed cædes ejus anno 901. facta eſt, ſcribente Reginone: „ Anno Dom. Inc. 901. gens Hungarorum, Langobardorum fines ingreſſa, cædibus, incendiis, ac rapinis crudeliter cuncta devaſtat. Cujus violentiæ ac belluino furori quum terræ incolæ in unum agmen conglobati reſiſtere conarentur, innumerabilis multitudo ictibus ſagittarum periit, quamplurimi Epiſcopi & Comites trucidantur. Ludwardus Epiſcopus Vercellenſis Eccleſiæ, Caroli quondam Imperatoris familiariſſimus & conſiliarius a ſecreto, aſſumptis ſecum opibus atque incomparabilibus theſauris, quibus ultra quam æſtimari poteſt abundabat, quum effugere eorum cruentam ferocitatem omnibus votis elaboraret, ſuper eos inſcius incidit, ac mox interficitur: opes quæ ſecum ferebantur, diripiuntur.

Sexto denique, non Regnante Conrado primo, uti Thuroczius autumat cap. 25., ſed Ludovico Rege, Conradi deceſſore, & anno quidem ejus primo, Chriſti 901., Auguſtæ urbis obſidio, bellumque cum Hungaris ad Lichum fl. commiſſum contigit, quod ſupra ex Conrado Abbate Urſpergenſi deſcripſi: Quo quidem anno Ulricus, ſive Uldaricus, nondum erat Auguſtæ Epiſcopus, quemadmodum perperam aſſerit Thuroczius: is enim anno 908. in Monaſterio S. Galli Salomone hujus nominis III. Conſtantienſem Eccleſiam regente, eruditus, mox ab Adalberone Auguſtenſi Antiſtite anno 910. inſtructus, demum poſt Hiltini Epiſcopi obitum exeunte anno 923. Auguſtæ Epiſcopus ordinatus eſt, ſic ſcribente Gerardo (*a*) Presbytero in ejus vita num. VII. „ Poſt XV. annos defuncto Hiltino Epiſcopo, machinatione nepotis ſui Burchardi Ducis, & aliorum propinquorum ſuorum, Heinrico Regi (*nempe Germaniæ, qui Conrado ſucceſſerat anno 919.*) præſentatus, ejuſque ſublimitati nota facta eſt deceſſio Epiſcopi, ſupplicatumque eſt, ut præfato domino Udalrico Epiſcopalis poteſtas ab eo concederetur. Rex vero intuens hilaritatem ſtaturæ illius, & comperiens doctrinæ ſuæ ſcientiam, petitioni „ eo-

a Apud Mabillon. Sæc. V. Benedict. & Pagium ad ann. 924. Num. 3. & 4. ubi legendum monet, *poſt* X. *annos Hiltino defuncto &c.*

„ eorum aſſenſum præbens, Regio more in manus eum accepit, munereque Pontificatus honoravit. His vero ita peractis hilari animo de Rege revertentes, & ad Auguſtam pervenientes, ſecundum Regis edictum poteſtativa manu inveſtituram Epiſcopatus ſibi perfecerunt. Succedente vero tempore nativitatis Domini, in die ſolemnitatis Innocentum conſuetudinario ritu ordinatio ejus peracta eſt „. Hinc Hermannus Contractus ad ann. 924. „ Sanctus Uldaricus Auguſtæ Vindelicæ Epiſcopus ordinatus, mira pietate & religione præfuit annis quinquaginta „: Nam annum a Nativitate Chriſti ubique inchoat.

XIII. Hanſizii narratio de Hungarorum irruptionibus probatur.

Omiſſis igitur de Hungarica irruptione Thuroczianis commentis, juverit eam hoc loco ex Hanſizii Commentariis ab anno 906. ad 912. ſummatim deſcribere. Sic igitur Hanſizius Tom. I. Germ. ſacr. pag. 183. & ſeqq. in Burchardo Pataavienſi Epiſcopo. „ Anno 906. Ludovico Rege ex Conventu Triburienſi reduce, Burchardo Patavienſi, & Theodmaro Salisburgenſi mandata fuit cognitio de querelis provincialium, quæ ob vectigalium intemperantiam extiterant. Iſti conventu apud Rasfeleſtadium coacto, perſonam illic Regis ſuſtinuere, tamquam viri, in quorum æquitate & ſapientia univerſi acquieſcerent: negotium vectigalium revocavere ad eas leges, quas olim Ludovicus & Carolomannus eo in genere ſanciverat „. Quarum ſententiam, quia ad Bojos, Bohemos, Slavos, Venedos, Moravos pertinent, ex Aventino accipe. „ Bojus ſalem domum transvehens, nihil pendit. Boji, Slavi, bobus, caballis, clitellis ut victum emant commeantes, immunes ſunt. Naves Francorum nihil præſtant. Venedi, qui de Rugiis Bojemis (*a*) mercandi gratia veniunt, de clitella ſcutatum unum tribuunt; de mancipio, caballis venditis, ſaicam unam. Venedi vero in Bojaria incolentes ementes, vendentes nihil tribuunt. Siquis ad Moraviam navigat, de nave ſolidum ſolvat „. Hinc colligitur, Bajoariam & Bohemiam incolentes, immunes fuiſſe, utpote Regi Ludovico immediate ſubjectos: ſecus Venedos, & Moravos, quibus adhuc proprii Duces præerant. Pergit Hanſizius. „ His negotiis immorantem Burchardum, curæ belli cum Hungaris ge-

(*a*) Fort. *Bojemiam*.

„ rendi adverterunt. Ludovicus Rex in annum ſequentem
„ (907.) expeditionem decrevit. Ad eam Epiſcopi Bavariæ
„ omnes, (ſi Aventino fides) aggregavere ſeſe. Promotus
„ exercitus ultra Anaſum amnem, Luitboldo Duce cum fre-
„ quentiſſima Bojorum nobilitate. Rex cum Epiſcopo Bur-
„ chardo apud Anaſinam civitatem & S. Florianum ſubſtiterat:
„ ubi xv. Kal. Jul. ad preces Dietmari Archiepiſcopi, Luitpolt,
„ & Iſingrini Illuſtrium Comitum, ob devaſtationem Diœce-
„ ſis à paganis factam, Burchardo confirmavit Ottingam Epi-
„ ſcopi proprietatem anno 907. Ind. 10. Regni Ludovici Invi-
„ ctiſſimi Regis VIII. Actum ad S. Florianum „. Ergo tam
Iſingrinus Comes, quam Moymirus Moraviæ Dux, anno 907.
xv. Kal. Jul. favore & gratia Ludovici Germaniæ Regis frueban-
tur. „ Exercitu adverſum Hungaros (proſequitur Hanſizius)
„ educto, res infeliciſſime geſta eſt. Copiæ omnes triduana
„ cæde confectæ. Hoſte nempe vicino dormiebatur; quum
„ poſt diem nonam Auguſti manus Hungarorum, concubia no-
„ cte Danubio tranato, ſopitos invadit, & Ducem Luitpol-
„ dum cum Iſengrino & immani multitudine trucidat: quæ la-
„ niena biduo ſequenti continuata. Interiiſſe ſcribit Aventi-
„ nus undeviginti Bojorum Dynaſtas, quorum nomina recen-
„ ſet. In his ipſe numerat Theodmarum Saliſburgenſem, Za-
„ chariam Sabionenſem, Attonem Friſingenſem Epiſcopos:
„ Burchardum Patavienſem abſentia ſervavit, nam ad officium
„ & conſilia Regis Ludovici apud Anaſum, quod jam dixi,
„ reſtiterat „. Cladem iſtam ad annum 907. melioris notæ
Scriptores conferunt (a), Regino continuatus, & Herman-
nus Contractus, atque uno conſenſu Chronographi Salzburgen-
ſes, excepto Caniſiano, qui id ad ann. 902. adſcripſit; quem
falli certum eſt, ex pluribus diplomatum ſubſcriptionibus, quæ
poſt annum 902. *ad vicem Theodmari* factæ ſunt, quorum di-
plomatum poſtremum eſt, quo Ludovicus Rex „ ob preces
„ Dietmari Archiepiſcopi, Luitpolt, & Iſingrini illuſtrium Co-
„ mitum, Burckardo Patavienſi confirmavit Ottingam Epiſco-
„ pi proprietatem. Dat. xv. Kal. Jul. Anno 907. Ind. x. Regni
„ Hludovici invictiſſimi Regis VIII. Actum ad S. Florianum „.
Unde colligitur diploma datum eſſe tempore, quo fiebat expe-
di-

a Verba hæc ſunt Hanſizii Tom. 2. Germ. ſacr. pag. 142.

ditio ſupradicta: neque enim conſtat Ludovicum Regem alio quopiam tempore apud S. Florianum, Monaſterium Anaſo vicinum, egiſſe. Quare & Annales Hildeſienſes erroris manifeſti ſunt, qui ad ann. 908. *Luitboldum Ducem cum aliis multis interfectum eſſe ab Hungaris* tradiderunt. Error autem irrepſit in Chronica Salzburgenſia, quæ quum ad ann. 907. recte referant „ Bavari ab Hungaris occiduntur, & Liutpoldus Dux pa„ ter Arnolfi Ducis „ tamen ad ann. 897. notatum reliquerunt „ Dietmarum Archiepiſcopum, Ottonem, & Zachariam „ Epiſcopos in bello Ungarico occiſos eſſe „; quum certum ſit, iſtos eadem clade, qua Luitpoldum Ducem, interiiſſe. Videtur itaque peccatum librarii, literam numeralem x., ante poſtremum inſerentis, ſic, ut ſcripſerit, DCCCXCVII. loco DCCCCVII. Error etiam eſt apud Dukerum hiſtoricum Salzburgenſem, qui *Ottonem* vocat Epiſcopum Patavienſem, quum fuerit Friſingenſis.

„ Reliquiæ cladis (*a*) pauculæ ad Regem redierunt, „ quos ipſos Hungari inſecuti, Regem copias, quas retenta„ rat, educentem ad pugnam callide prolectum in inſidias in „ nemore diſpoſitas, præcipitant, eique cum Epiſcopo Bur„ cardo vix licuit ſalvo Bataviam fugere. Sed hoſtis in veſti„ giis hærens, calente victoriæ terrore, ſolenne ſuum in op„ pida, monaſteria, loca ſacra Bataviæ, quam late patet, „ exercuit. Enumerat ea buſta nominatim Aventinus, & cla„ dem inter alia memorat Otingæ. Illud tamen Hundius ait, „ tota reliqua Bavaria per Hungaros miſere vaſtata, quin & re„ liquis omnibus Otingæ ædificiis, ſolam ædiculam B. V. Ma„ riæ ſingulari Dei providentia fuiſſe ſervatam. Sed hic an„ nus (907.) initium modo calamitatum fecit: nam anni qui „ ſecuti ſunt, fecere eam peſtem propemodum familiarem. „ Hungari namque victoria anni ſuperioris elati, nova in Ba„ variam incurſione Regnum Ludovici, ut ait (*b*) Sigeber„ tus, ſub tributo redigunt (anno 908.) Saxoniam (*c*) & „ Thu-

a Hanſiz. Tom. 1. pag. 185.

b Hæc apud Sigebertum ad ann 905. leguntur: Hungari ſuperioris anni victoria elati, Regnum Ludovici ſub tributo redigunt. Et ad ann 906. dicitur: *Hungari victos Græcos ſub tributo redigunt*. Et ad ann. 907. *Hungari Bulgaros victos tributarios ſibi faciunt*.

c Regino continuatus ad ann. 908.

„ Thuringiam vaſtant. Rurſum anno inſequenti (nempe 909.)
„ Bavariam vectigalem emenſi pedem primum (*a*) in Ale-
„ maniam inferunt; eandem mox anno 910. repetunt. Apud
„ Auguſtam (*b*) Vindelicorum celebre commiſſum eſt præ-
„ lium, Ludovico rurſus fatale, miſerabili Svevorum & Bava-
„ rorum cæde, quam Liutprandus triſti leſſo perſequitur. Fu-
„ mabant omnia, & quod eatenus ſpiraverat, ab irritatis vi-
„ ctoribus exitio datum. Ergo nihil in Bavaria ſupererat, quod
„ in annum ſequentem haurirent. Itum igitur in Francos,
„ quos hodie Francones appellamus, qua regione eundem in
„ modum eraſa, cumulum malorum addidit Ludovici Regis
„ mors, quæ contigit ante menſem Julium anni 911., hærede
„ nullo relicto. Eo fato ſtirps Carolingica, quæ rerum eouſ-
„ que in Bojaria primum, deinde in cuncta Germania potie-
„ batur, exaruit. Germania ſibi Conradum legit Franconem.
„ Bavariæ limiti præpoſitus Arnolphus, Luitpoldi Marchionis
„ olim Orientalis filius, qui initium præfecturæ inſigni de Hun-
„ garis victoria conſecravit. Redierant enim anno 912. in Ba-
„ variam more ſuo; quos Arnolphus apud Oenum fluvium na-
„ ctus, internecioni dedit: triginta tantum, ut ait Hepidan-
„ nus, ad nuncium victoriæ ſervatis „. Hæc Hanſizius. Ve-
rum ad annum 912. continuator Reginonis ſic habet: *Hungari iterum, nullo reſiſtente, Franciam & Thuringiam vaſtaverunt*. Et ad ann. 913. „ Hungari partes Alemaniæ vaſtaverunt,
„ & juxta in (*oenum*) fluvium a Bavaris & Alemannis occiſi
„ ſunt „. Hoc ipſum ſcribit Marianus Scotus: „ Anno 913.
„ Ungari Alamanniam vaſtant: ſed a Bajoariis & Alamannis
„ maxima cæde ſternuntur „. Epidannus: „ Anno 913. Aga-
„ reni (ſic Ungros vocat) Alamanniam intraverunt. Erchan-
„ ger, & Pertholt frater ejus, & Vodalrichus Comes auxiliante
„ illis nepote eorum Arnolfo optimo Duce Bajoariorum, totum
„ exercitum eorum juxta Ine fluvium penitus occiderunt, niſi
„ XXX.

a Idem ad ann. 909. Hungari Alemanniam ingreſſi ſunt.

b Conradus Urſperg. ad ann. 901. At Regino continuatus ad ann. 910. „ Franci in confinio Bavariæ & Franciæ Hungaris congreſſi miſerabiliter aut victi aut fugati ſunt: in quo prælio Gebelhardus Comes interiit, relictis duobus filiis ſuis adhuc pueris, Udone & Herimanno, qui poſtea clari & nobiles in Francia extiterunt.

„ xxx. viros „. Sic & Annales S.Galli ad ann.913. „ Ungri in „ Alamanniam: quibus per Bavariam redeuntibus, Arnolphus „ filius Liupoldi, & Erchanger cum Perahtoldo & Adalrico, „ cum eis pugnaverunt, & eos ſuperarunt „. Sigebertus vero tradit, Hungaros hujuſmodi cum Berengario fuiſſe fœderatos. „ Anno 915. (inquit) Hungari Berengario confœderati, „ Alemanniam vaſtant, & a Bajoariis & Alemannis graviter „ cæduntur.

XIV. Moraviæ Regnum poſt cladem Hungaricam incolume.

Communis eſt Scriptorum ſententia, Moraviæ Regnum ab Hungaris fuiſſe deletum. At circa annum, inter eos non convenit. Metenſis Annaliſta, ut ſupradictum eſt, ad ann.894. rem indefinitam relinquit, ſic ſcribens: „ Circa hæc tempora „ Zventibolch Rex Marahenſium Sclavorum, vir inter ſuos „ prudentiſſimus & ingenio callidiſſimus, diem clauſit extremum: cujus Regnum filii ejus pauco tempore infeliciter tenuerunt, Hungaris omnia uſque ad ſolum depopulantibus „. Ita & Porphyrogenitus Adminiſtr. Imp. cap. 41. „ Poſt hujus „ Sphendoploci mortem, anno uno in pace exacto, orto deinde diſſidio & bello civili, invadentes Turci, funditus eos „ (*Moravos nempe*,) exſtirparunt, regionemque eorum occuparunt, quam in hodiernum uſque diem (*ideſt*, *uſque ad* „ *ann. Chr.* 949.) incolunt: quæque ſupererat multitudo, „ diſſipata confugit ad finitimas gentes, nimirum ad Bulgaros, „ Turcos, Chrobatos, & ad reliquas nationes. *Et cap.* 42. A „ Theſſalonica uſque ad Danubium flumen, in quo urbs Belegrada, octo dierum iter eſt, ſiquis non feſtinanter, ſed interquieſcens, proficiſcatur. Et habitant quidem trans Danubium flumen Turci in terra Moraviæ, *καὶ κατοικοῦσι μὲν οἱ „ τοῦρκοι πέραθεν τοῦ Δανούβεως ποταμοῦ εἰς τὴν τῆς Μοραβίας γῆν*, „ atque etiam inter Danubium & Sabam fluvios, *ἀλλὰ καὶ ἔνθεν „ μέσον τοῦ Δανούβεως, καὶ τοῦ Σάβα ποταμοῦ. Et cap.* 40. *de „ iiſdem Turcis dixerat*: A Pacinacis pulſi Turci & profugientes, ſedes poſuerunt illic, ubi nunc habitant. In hoc autem „ loco antiqua quædam monimenta ſuperſunt, inter quæ Pons „ Trajani Imperatoris ad initia Turciæ: & Belegrada, quæ trium „ dierum itinere ab ipſo Ponte diſtat, ubi turris eſt Sancti ac „ Magni Conſtantini Imperatoris: & rurſus ad curſum fluminis „ extat Sirmium, quod Belegrada abeſt duorum dierum iti-

„ ne-

„ nere: inde magna Moravia baptiſmo carens, quam Turci „ deſeruerunt, cujuſque princeps olim fuit Sphendoplocus „. In Græco textu ſic legitur: *καὶ ἀπὸ τῶ ἐκεῖσε ἡ μεγάλη Μοραβία ἡ ἀβάπτιστος, ἣν καὶ ἐξήλειψαν οἱ τοῦρκοι: ἧς ἦρχε τὸ πρότερον ὁ Σφενδοπλόκος*. Ubi Latinus Interpres, pro *deſeruerunt*, habet, *devaſtarunt*. Et *vaſtarunt* quidem, quando Turci in Moraviam irrupere: ſed eam vaſtatam, poſtea *deſeruerunt*, *dereliquerunt*, inde recedentes, aut potius a Bojis expulſi: nam teſte Reginonis Continuatore „ anno 944. Hungari a Ca„ rantanis tanta cæde mactantur, ut nunquam a noſtratibus „ antea taliter infirmarentur „ & Hermannus Contractus ad annum antecedentem ſcribit: „ Ungari Bajoarios invaden„ tes, pugna cum eis commiſſa, terga verterunt „: Epidannus quoque ad anno 943. „ Omnis Agarenorum (Ungrorum) exercitus a Bajoariis occiſus eſt. „ Chronicon deni„ que Salisburgenſe ad ann. 942. Hungari in Bavaria in Trun„ gau a Bertoldo Duce occiſi ſunt „. Hoc igitur proſpero armorum contra Hungaros ſucceſſu, quum quies & ſecuritas Pannoniæ trans, & Norico cis Danubium, qua parte Laureacum & Pataviam ſpectant, conceſſa eſſet, Agapitus Pontifex, deſertam ab Hungaris Moraviam paſtorali curæ Gerardi Laureacenſis Eccleſiæ Archiepiſcopi committit diplomate dato poſt menſem Junium anni 946. in quo, poſtquam Eccleſiam Laureacenſem olim per utramque Pannoniam fuiſſe Metropolitanam, ſede poſtea propter Hunnos deſerta honorem etiam Archiepiſcopalem deſertum narraſſet, de reſtituta nuper quiete ſic ſubjungit: „ Modo autem, mortalibus propitiante Chriſto, ab hoſtibus „ Sanctæ Lauriacenſis Eccleſiæ quiete, & inhabitandi ſecurita„ te conceſſa, non alibi quam ibidem, Fraternitatis tuæ Ca„ thedram oportet haberi „. Tum ortam inter Herolſum Salisburgenſem & Gerardum Laureacenſem Archiepiſcopos circa Provinciæ Metropolitanæ fines controverſiam componens, Gerardo Orientalem Pannoniam, Hunnorumque, Moravorum & Sclavorum curam commendat, inquiens: „ Proinde diſtri„ buere atque determinare ita vobis Parochias, bonum & pa„ cificum æſtimamus: ut diviſis duabus Noricæ regionis pro„ vinciis, Heroldo Archiepiſcopo, Occidentalis Pannoniæ cu„ ra committatur & cuſtodia; tibi autem, ſucceſſoribuſque

„ tuis,

„ tuis, propter emeritam antiquitatem Sanctæ Laureacenſis „ Eccleſiæ, cui jure juniorum reverentia aſſurgit, in benedi- „ ctionis & ſedis ordine prælatis atque præpoſitis, providen- „ tiam Orientalis Pannoniæ, regionemque Avarorum, atque „ Maraharorum, ſed & Sclavorum, qui modo Chriſtiani, vel „ adhuc per Baptiſma Chriſto lucrandi ſunt, circumquaque „ manentium, credimus; noſtramque Apoſtolicam vicem in „ illis partibus prædicandi, & pro arbitrio veſtro, ubi opus eſt, „ Epiſcopos conſtituendi, omniaque diſponere atque ordinare, „ tali auctoritate atque poteſtate delegamus, ac ſi ipſi præſen- „ tes affuiſſemus „. In his literis decernit Pontifex, ut regio omnis, quam Danubius uſque ad Dravi oſtium ſtringit, item provinciæ Slavicæ & Pannonia ulterior ad Orientem porrecta, hoc quidem tempore partim a Chriſtianis inhabitata, partim baptiſmo carens, ad Laureacenſium ditionem ſpectarent. Atque hoc ſibi vult Porphyrogenitus, dum magnam Moraviam, & Baptiſmo carentem vocat, & a Turcis, ideſt, Ungaris deſertam. Nam, ut idem Purpuratus ſcriptor alibi dixerat, poſtquam Hungari Moraviæ Regnum occuparunt, pars Moravorum confugit ad vicinas gentes, Bulgaros ſcil., Turcos, Chrobatos, Bojos, Bohemos, & Polonos: pars in patria remanſit Hungaris commixti, & plerumque baptiſmo carentes: Proinde ea Moravici Regni everſio non videtur facta per Hungaros niſi anno 907. quo, uti ſupra dictum eſt, exercitu Bojorum adverſus Hungaros educto, res infeliciſſime geſta eſt, copiæ omnes triduana cæde confectæ. Aventinus lib. 4. Annalium Bojorum, eam cladem ad ann. 907. fuſius enarrans, ex univerſis (inquit) Bojariæ provinciis vires fuiſſe adverſus Hungaros contractas „ ex Nariſcis, Boëthis, Chamabis, Vindelicis, No- „ ricis, Vennonibus, Atheſinis, Stiriis, Venedis, Charinis, „ Carnis „: in bello autem cecidiſſe ſcribit præter *Liutpoldum* Auſtriaci limitis Ducem, XIX. alios dynaſtas, quorum hæc ſunt nomina „ Piligrinus, Dietpoldus, Hebbo, Eyſen- „ grinus, Hathecus, Bero, Rudmundus, Leitfridus, Wal- „ therus, Arebertus, Babo, Iringus, Gundboldus, Eyſen- „ grinus, Hathocus, Meginwardus, Ratholdus, Eyſengri- „ nus, Albertus „. Moravos quidem ſilentio premit, eorumque Regem Moymirum non nominat. Verum quum *Ve-*

nedos, & *Eyſengrinum* memorat, proculdubio illos ipſos intelligit, de quibus Hermannus Contractus ad ann.901. ſcripſit: *Moimirus* & *Iſauricus* (hoc eſt, Iſingrinus) *cum Rege* (Ludovico ſcilicet) *reconciliantur*. Neque vero Ungari ex Orientali & inferiori Pannonia, in Bajoariam invadere, idque prælium ad Anaſum fluvium committere potuiſſent, niſi per Moraviæ Regnum, in quo Hunnia ſeu Avaria continebatur, tranſiiſſent.

CAPUT VI.

Bulgarorum Reges Simeon & Petrus: Germanorum Conradus, & Henricus Auceps. Hungari factam cum Henrico ad novennium pacem rumpunt, & ab eodem profligantur. Idem Henricus Bohemos, Slavos, Abotritos, & Nortmannos ſubigit.

I. Commiſſum ab Hungaris cum Græcis & Bulgaris prælium.

SIGEBERTUS Gemblacenſis ad annum 906. de Hungaris ſic ſcribit: *Hungari victos Græcos ſub tributo redigunt*. Et ad annum ſequentem: *Hungari Bulgaros victos, tributarios ſibi faciunt*. Utrumque falſum. Nam, ut ſupra narravi, *Hungari* quidem ab Imperatore Conſtantinopolitano adverſus Bulgaros conducti, anno 889. *Arpade & Cuſane ducibus*, trajecto Danubio, totam, ut ſcribit Leo Grammaticus, Bulgariam captivam fecere: verum accitis in ſuum auxilium Pacinacitis, Bulgari inſtaurato certamine, familias Hungarorum, qui ad regionis ipſorum cuſtodiam remanſerant, invadentes, omnino perdiderunt, ita ut Hungari e priori bello revertentes, regionemque ſuam deſertam videntes, coacti fuerint in Pannonia ſedes ponere. *Bulgari* vero quum in primo prælio ſuccubuiſſent, in ſecundo adverſus Græcos inito, victoriam reportarunt: id quod tamen ab anno 889. ad 893. factum, demonſtravi, tametſi a Continuatore Annalium Fuldenſium narretur ad annum 896. At vero certum eſt neque anno 906. Græcos victos ab Hungaris, neque anno 907. Bulgaros ſub tributo ab iiſdem Hungaris, uti Sigebertus aſſerit, redactos fuiſſe. Byzantini hiſtorici ad annum 934. Hungarorum impreſſionem in Græcum Imperium deſcribunt. Cedrenus p.629. „ Men-

„ Menſe Aprili Indict. VII. Turci facta impreſſione, occidua „ omnia uſque ad Urbem populantur. Miſſus Patricius Theo„ phanes Protoveſtiarius, cum iis pacem componit, Roma„ no, ut captivos reciperet, nulli rei parcente „. Primam hanc Turcorum expeditionem vocant Continuator Porphyrogeniti in Romano Lacapeno num. 37. & Simeon Logotheta num. 47. Non igitur ullam aliam Hungari contra Græcos antea ſuſceperant: nam Gyla, qui Hungaris in Tranſylvania præerat, Græcorum amicitiam ſemper coluit. At Bulca-chan unacum Toxo eam, quæ ſupra narrata eſt, expeditionem adverſus Græcos ſuſcepit: quemadmodum Tomo ſequenti fuſius ediſſeram.

II. Simeon Bulgarorum Rex Conſtantinopolim obſidet, & pace facta recedit.

Continuator Theophanis in Vita Alexandri Imperatoris, qui mortuo Leoni Sapienti fratri, menſe Majo die XI., anno Chr. 911. ſucceſſit, de Bulgaris ſic ſcribit: „ Simeon Bulgariæ „ Princeps, miſſis ad Alexandrum Legatis, de pace ſignificat: „ illi ſe ſtudere, ut & ſe ille demereatur ac colat, velut Leo„ ne Imperatore. Alexander dementia ac inſipientia actus, „ Legatos contumelioſe dimittit, miniſque adhibitis, quibus „ incuſſurum ſe Simeoni terrorem exiſtimaverit. Soluta ergo „ pace, Simeon arma movere adverſus Chriſtianos ſatagebat „. Idem habent alii Scriptores Byzantini, Scylitzes fol. 51. pag. 2. Cedrenus pag. 608. Zonaras pag. 146. Simeon Logotheta in Alexandro num. 3., & Leo Grammaticus pag. 488. adduntque: „ Sexta Junii, anno 912., Alexander pranſus, lotus, & ine„ briatus, a ſomno ad ludum pilæ ſe contulit: & oborto viſce„ rum ob cibi ingeſti abundantiam & ebrietatem dolore, in „ Palatium reverſus, multo per nares & pudenda ſanguine „ egeſto, poſtridie deceſſit: tutoribus relictis Nicolao Patriar„ cha, Stephano Magiſtro, Joanne Magiſtro & aliis, translato „ in Conſtantinum Leonis fratris filium Imperio „. Quam nactus Simeon Bulgarorum Rex occaſionem, recta cum univerſis copiis Conſtantinopolim contendit, & ſub menſem Auguſtum anno 912. urbem obſidione cingit: ſed pace utcumque confecta, præclariſque muneribus donatis, domum rediit. Cedrenus pag. 611. „ Dum hæc in Urbe geruntur, interim Simeon Bul„ garorum Princeps gravi cum exercitu (*Auguſto menſe*) (*a*) „ in

a Simeon Logoth. num. 5.

„ in Romanorum ditionem invadit, & ad Conſtantinopolim
„ venit, atque a Blachernis uſque ad auream portam caſtra po-
„ nit; magnamque ſpem conceperat urbis potiundæ. Sed ut
„ certior factus eſt de murorum firmitate, & multitudine propu-
„ gnatorum, & ſaxa jactantium, & machinarum baliſtarumque
„ abundantia, repudiata ſpe, ad Hebdomum recedit, pacifi-
„ cationemque poſcit. Id fuit multo gratiſſimum tutoribus;
„ miſſuſque eſt a Simeone Magiſter ipſius Theodorus, & de
„ pace habitum colloquium. Multis ultro citroque commuta-
„ tis verbis, Patriarcha cum reliquis Tutoribus deducunt Im-
„ peratorem in Blachernenſe Palatium: datiſque idoneis obſi-
„ dibus, eodem ad convivium Imperatoris Simeonem reci-
„ piunt: ubi quidem caput Patriarchæ Bulgarus Princeps ſub-
„ miſit, & ab eo comprecationem obtinuit, capiti (ut fertur)
„ Simeonis imponente ſuum Epirrhiptarium *ἀντὶ στεφάνου*,
„ loco coronæ (*a*). Poſt convivium, pacis (*b*) conditioni-
„ bus compoſitis, Simeon ejuſque liberi donati, domum
„ abierunt.

III. Commiſſa a Simeone Bulgarorum Rege cum Græcis ad Acheloum pugna.

Pax iſta anno tantum 913. duravit: nam anno ſequenti
rupta eſt, ſeu verius, continuatum bellum. Cedrenus pag. 611.
„ Ceterum Simeone Thraciam populante, Auguſta (*Zoë Con-*
„ *ſtantini mater*) cum Proceribus conſultat, quo pacto ejus
„ impreſſiones compeſceret. Ibi Joannes Bogas promittit,
„ ſi Patricio honore inſigniretur, ſe Patzinacas contra eum ad-
„ ducturum: impetratoque quod petebat, acceptis donis, ad
„ eos ſe confert, pactum icit, acceptiſqae obſidibus, pollici-
„ tis Patzinacis ſe Iſtro trajecto, bellum facturos. Adrianopo-
„ lim autem Simeoni per plures dies fruſtra oppugnanti, Pan-
„ cratucas quidam (*c*) Armenius, cui inter alios urbis ejus
„ cuſto-

a Scylitzes fol. 52. p. 2. Epirrhiptarium calyptræ ſpecies, qua caput & humeri teguntur: Cucullus Monachorum & Præſulum Græcorum.

b Zonaras pag. 184. „ Sed quum ei (Simeoni) pacis conditiones diſplicerent,
„ diſceſſit ſine pactionibus, muneribus & ipſe, & ejus liberi donati „. Ita & Leo
Grammaticus pag. 490. „ Simeon & ejus filii in patriam reverſi ſunt, ad invicem
„ diſcordes ob præfatæ pacis conditiones. Non igitur rupta pax eſt anno ſequenti:
„ ſed bellum continuatum.

c Simeon Logoth. „ Menſe Septembri Indictione tertia, Pancurraces Armenius
„ Adrianopolim Simeoni prodidit. Haud diu poſt miſſus Baſilius Patricius cum mul-
„ tis muneribus, eam recepit „. Errat in Indictione: nam anno 912. menſe Septem-
bri currebat Indictio *prima* non *tertia*. Pagius Simeonem Logothetam ſecutus,
Adria-

„ cuſtodia fuerat commiſſa, auro corruptus prodit. Paulo poſt „ miſsi ab Auguſta Baſilius Patricius Canicleo præfectus, & Nicetas Eladicus, eam (*a*) auro ac pecunia recuperarunt. „ Zoë porro continentes Simeonis incurſiones non ferens, „ eumque reprimere cupiens, re cum Senatu deliberata, ſtatuit pacem cum Saracenis componere, Orientaleſque deinde omnes exercitus in Occidentem tranſportare: hiſque cum „ Occidentalibus copiis conjunctis, bellum in Bulgaros movere, eoſque exſcindere. Proinde in Syriam miſsi Joannes Radenus Patricius, & Michaëlus Toxaras, pactum cum Saracenis icerunt. Auguſta Saracenorum jam ſecura, militibus „ rogas (ſic vocatur pecuniæ diſtributio) dari, Leonemque „ Phocam Magiſtrum ac Scholarum Domeſticum exercitus in „ Bulgaros ducere jubet. Omnibus in unum conductis exercitibus ac cohortibus ad Diabaſim (locus id nomen a tranſitu „ habet, eſtque planities ampla, & recipiendo exercitui ſufficiens) Palatii primarius Sacerdos (ipſi Protopapam vocant) „ miſſus cum venerandis Lignis, omnes in genua procumbere „ juſsit, & jurare, ſe uſque ad mortem una perſeveraturos. „ Dicto ſacramento, in Bulgaros exercitus omnes moverunt. „ Cohortem Excubitorum ducebat Joannes Grapſon, vir bellicoſus, probatæque multis præliis virtutis. Cohortem Icanatorum dictam Olbianus Marules vir inſignis: Romanus & „ Leo Argyri filii, ac Bardas Phocas aliis præerant cohortibus. „ Aderat iis & Melias Magiſter cum Armeniis plurimique „ alii provincialium Duces. Comitabatur etiam Conſtantinus „ Libycus Patriacus, veluti Conſiliarius Leonis Domeſtici Scholarum. Sexto Auguſti die (Indict. 2.) (*b*) pugna inter Romanos & Bulgaros commiſſa eſt ad Caſtellum Acheloum, „ pulſique & magna cæde proſtrati ſunt Bulgari. Ibi quum „ Domeſticus Scholarum plurimo ſudore madens, animoque „ defi-

Adriannpolim anno 914. a Bulgaris captam ſcribit, receptamque a Græcis. Verum quum menſe Auguſto anni 912. Simeon adverſus Adrianopolim copias eduxiſſet, menſis Septembris, quo id factum narratur, ad eundem annum 912. ſpectat, non ad annum 914.

a Leo Gramm. p.491. „ Cum donis multis ad Simeonem miſſi ſunt, qui urbem „ iterum in ſuam poteſtatem receperunt.

b Perperam apud Scylitzem, *Ind. V.* nam anno 914. menſe Auguſto adhuc in curſu erat *Indict. II.* Leo Grammat. pag.492. ſic habet: *die Auguſti* 20. *Ind.V.* utrumque falſum.

„ deficiens, ad quemdam fontem ex equo deſcendiſſet, ut
„ ſudorem elueret, ac ſe recrearet: equus forte abrupto vincu-
„ lo ſe proripit, ac ſeſſoris vacuus per exercitum diſcurrit.
„ Quem ut agnovere milites, occubuiſſe Domeſticum rati,
„ metu animis conſternatis, ab inſecutione hoſtium deſtite-
„ runt: quidam etiam retro ſeſe averterunt. Quod ex ſubli-
„ mi cernens Simeon (neque enim effuſe & ordinibus diſſipa-
„ tis fugam faciebat) ſuos Romanis immiſit. Romani jam an-
„ te animos dejecti & paventes, hoſtem ſubito irruere viden-
„ tes, ſtatim terga dederunt. Fuga ea perículoſiſſima fuit,
„ aliis ſeſe invicem conculcantibus, aliis ab hoſte cæſis: Leo
„ Domeſticus fuga in Meſembriam evaſit. Non multitudo tan-
„ tum militaris tunc periit, ſed & Duces innumeri, atque or-
„ dinum ductores. Occiſus eſt etiam Conſtantinus Libycus,
„ & Excubitorum Dux Joannes Grapſon. Miſſus fuerat Ro-
„ manus Lacapenus Patricius, rei navalis Drungarius, cum
„ tota claſſe, juſſus litus legere, & auxilio eſſe Leoni, & a
„ Boga adductos ad opem Romanis ferendam Patzinaeas traji-
„ cere. Ei cum Boga incidit contentio: quam animadvertentes
„ Patzinacæ, domum redierunt, ad irritumque eorum reci-
„ derunt ſuppetiæ. Sunt qui aliam Romanis fugæ cladiſque,
„ cauſam fuiſſe dicant. Etenim quum Simeonem Phocas pul-
„ ſum perſequeretur, ſubito ad eum fuiſſe allatum nuncium,
„ Drungarium rei navalis cum univerſa claſſe abire, animo
„ occupandi Imperii. Quo nuncio attonitum eum, ut qui
„ ſummam rerum ſibi depoſceret, omiſſa inſectatione hoſtium,
„ in caſtra, veri diſcendi cauſa, rediiſſe: diditum ex eo ru-
„ morem, fugiſſe Domeſticum: ideoque milites fortitudinis
„ oblitos fugam feciſſe. Simeonem, qui opportuno loco ſtans,
„ exitum certaminis opperiebatur, hoc animadverſo, effuſe in
„ Romanos irruiſſe, itaque victoriam iis pulſis cæteriſque re-
„ paraſſe. Sive hoc, ſive illo modo res geſta ſit, Romani cer-
„ te ea, quam retulimus, affecti ſunt clade. Quumque ſu-
„ perſtites ei in urbem rediiſſent, Romani, & Bogæ agitata
„ eſt controverſia: eoque periculi deductus Drungarius, ut
„ Judices ei oculos effodiendos eſſe pronunciaverint, quod ob
„ incuriam, aut potius malitia ductus, Patzinacas non traje-
„ ciſſet, quodque ex fuga reverſos, non ad ſe collegiſſet. Eru-
„ tique

„ tique fuiſſent ei oculi, niſi Stephanus Magiſter, unus Tutorum Imperatoris, & Conſtantinus Gongyles Patricius, qui apud Auguſtam largiter poterant, eum eripuiſſent. Simeon autem victoria elatus ac ferociens, ad urbem omni cum ſuo exercitu properavit. Rurſum igitur Leo Phocas Scholarum Domeſticus, & Joannes Hetæriarcha (ſodalitatis Dux) ac Nicolaus Conſtantini Ducæ filius milites, quos tum in promptu habebant, adverſus eum educunt: & apud Cataſyrtas (loci hoc eſt nomen) in cohortem quandam Bulgarorum incidentes, prædatum egreſſam, eam adoriuntur, nulloque negotio profligant: mox recentem aliam ingruentem fortiter ſubſiſtentes, pugnam acrem ac diu durantem obeunt, Bulgaroſque fundunt. Cecidit ea in pugna Nicolaus Ducæ filius heroice pugnans, qui & cauſam vincendi Romanis præbuit. Hic tum rerum bellicarum ſtatus erat „. Baronius num.4. & Cangius in Familiis Dalmaticis cap.6. num.20. commiſſam a Græcis cum Simeone Bulgarorum Rege ad Acheloum ſive fluvium ſive caſtellum pugnam, ad annum Chr. 917. eo conferunt, quod Leo Grammaticus pag.492. de ea ſic ſcribit: „ Menſe itaque Auguſti die vigeſimo, Indictione quinta, ad Acheloum fluvium Bulgaros inter & Romanos bellum commiſſum eſt „. Cetera ut ſupra ex Cedreno, & aliis. Verum tam in hoc Auctore, quam in aliis Byzantinis, *Indictiones* & *dies menſium* per hæc tempora corrupti: uti mox patebit, ubi de altera Conſtantinopolitana obſidione ſermo erit.

IV. Res Conſtantinopolitanæ ſub initia Imperatorum Romani Senioris, & Conſtantini Porphyrogeniti.

Cedrenus, poſtquam de Bulgarico, ut ſupra, bello diſſeruiſſet, pag.617. de Conſtantini Porphyrogeniti conjugio hæc habet: „ Quinta ſacri jejunii ſeptimana Imperator Helenam, Romani filiam, arrha data ſibi conjugio copulat: ac tertia Galilææ, cum ea coronatur a Nicolao Patriarcha: & Romanum Imperatori patrem deſignat, Hetæriarchæ dignitatem pro eo in filium ejus Chriſtophorum transferens. *Et pag.619.* „ Septembris menſis die 24. Romano Cæſaris dignitas delata eſt: & menſe Decembri, Imperatorio eſt redimitus diademate a Patriarcha Nicolao, permiſſu Imperatoris: coronatus autem die ſacrorum Luminum, uxorem quoque ſuam Theodoram coronat, & menſe Majo, die Pentecoſtæ ſacro, filium etiam ſuum Chriſtophorum „. Hæc totidem verbis Scy-

Scylitzes fol.55. Simeon quoque Logotheta: „ Menſe Aprili „ (inquit) nuptialis contractus arrhabo a Conſtantino Imper. „ Helenæ Romani filiæ traditur, tertioque Galilææ (*hebdomadæ ſcil. Paſchæ*) nuptiales corollas a Nicolao Patriarcha „ recipit. *Et poſt pauca*: Menſis Septembris die 24. Romanus „ Cæſaris dignitate ornatur: menſiſque Decembris die 17. Indict.8. anno 6458. a Conſtantino & Nicolao Patriarcha, Auguſtali corona donatur: eodemque die ejuſden menſis, Indict. 8., Chriſtophorus Romani Imperatoris filius Imperator declaratus, ipſe quoque die ſancto Pentecoſtes ab Imp. „ Conſtantino Auguſtus appellatus „. Zonaras longe clarius pag.187. „ Romani porro filia Helena Imperatori Conſtantino „ deſponſa, tertia feria Paſchatis nuptiæ celebratæ ſunt. Romanus vero vigeſima quarta die Septembris, ad Cæſaris dignitatem eſt evectus, & in Decembri, Imperiali diademate „ ornatus a Patriarcha Nicolao, permiſſu Conſtantini ſcilicet. „ Romanus Lacapenus iis honoribus non contentus, paulo poſt „ uxorem quoque ſuam Theodoram diademate ornat: deinde „ & filium Chriſtophorum „. Proinde an. quidem 919. die 27. April. feria tertia Paſchæ nuptiæ Conſtantini & Helenæ celebratæ, & Romanus factus Βασιλαιοπάτωρ, & filius Chriſtophorus Hetæriarches: die 24. Septem. idem Romanus creatus Cæſar: die 17. Decembris, idem Romanus coronatus Imperator, ejuſque filius Cæſar: Anno vero 920. Theodora Romani uxor die 6. Junii Auguſta coronata: menſe autem Majo, in die Pentecoſtes, Chriſtophorus coronatus Imperator Auguſtus. Quamobrem loco anni Mundi 6458. (uti perperam legitur apud Simeonem Logothetam) reponendus annus 6428. a Kalendis Septembris anni 919. inchoatus. Leo Grammaticus pag.495. „ Julio menſe, Indict. 8. (*adeoque anno* 920.) die Dominico, „ totius Eccleſiæ a Romano inita eſt concordia, cunctis Metropolitis & Clericis, qui a Nicolai & Euthymii partibus „ diviſis ſteterant, animis (*propter quartas Leonis Imperatoris nuptias*) in conſenſionem redeuntibus „. Duravit ea diviſio per annos xv., ab anno ſcil. 906. quo Zoë a Leone Imper. cum ſolemni pompa uxor accepta. Incertus Continuator Theophanis in Vita Romani Lacapeni num.9. „ Menſis Februarii „ die 20.. Ind. 10. (*anno* 922.) Theodora Romani conjux

„ mori-

Digitized by Google

,, moritur. Eodem menſe coronatur Sophia Chriſtophori Im-
,, peratoris uxor.

V. Aliud Bulgarorum ſub Simeone adverſus Græcos prælium: & pax demum ſancita.

Hæc præmittenda fuere, ut Bulgarici belli, quod mox narrabitur, epocha confirmetur. Scylitzes & Cedrenus poſt relatam Græcorum Præſulum circa quartas nuptias diſſidentium concordiam anno 920. initam; ante Theodoræ Auguſtæ obitum, qui anno 922. contigit, Bulgaricam incurſionem ſic deſcribunt. ,, Mortuo Adralepto Scholarum Domeſtico, Pothus
,, Argyrus ſufficitur. Is, Bulgaris graſſando uſque ad Cataſyr-
,, tas progreſſis, copias contra eos educit: caſtriſque ad Ther-
,, mopolim poſitis, Michaëlum cohortis Præfectum, Patricii
,, Moroleonis filium, ſpeculatum emittit: qui improviſo in
,, Barbaricas delapſus inſidias, quum fugæ locus non eſſet,
,, vim parat: multiſque Bulgaris dejectis ac pulſis, accepto
,, lethali vulnere, Conſtantinopolim redit, pauloque poſt
,, moritur,,. Et poſt detectas compreſſaſque, quæ ſtructæ fuerant in Romanum, inſidias: ,, At Simeon iterum magnum
,, contra Romanos emittit exercitum, Duce Chagano, uno
,, ſuorum procerum, & Minico equiſonum Principe; mandat-
,, que, ut recta ad urbem contendant; Romanus de eorum
,, adventu certior factus, metuenſque, ne ii pulcherrima urbi
,, propinquorum locorum palatia & ædificia incendio vaſta-
,, rent, Joannem Rectorem cum Leone & Potho Argyris ob-
,, viam ire jubet, exercitum ducentes validum ex Imperato-
,, riis ſodalitatibus & cohortibus aliis contractum. Adfuit iis
,, etiam Alexius Patricius & Drungarius rei navalis, & Moſe-
,, les cum ſuis. Quinta jejuniorum ſeptimana, exercitu in pla-
,, nitie Pegarum inſtructo ſubſtiterunt. Ibi Bulgaris ſe ſubito
,, prodentibus, & obſcura cum vociferatione ac magno impe-
,, tu irruentibus, Rector Joannes fugam facit: ac Patricius
,, Photinus Platypodis filius pro eo pugnans, aliique haud
,, pauci obtruncantur. Rector ægre ſervatus, in celocem eva-
,, ſit. Idem facere volens Alexius Drungarius, quum aſcende-
,, re nequiret, de ſcalis celocis in mare decidit cum Proto-
,, mandatore, & ſuffocatus eſt. Leo & Pothus Argyri in ca-
,, ſtellum fuga ſe receperunt. Reliqua multitudo partim ho-
,, ſtium manus dum effugere volunt, in mare pereunt, alii
,, ferro necantur, quidam capiuntur. Bulgari nemine prohi-

„ bente, Pegenſe Palatium, totumque Stenum incendio va-
„ ſtant „. Mox recitata ad Februarium anni 922. Theodoræ Auguſtæ morte, pergit: „ Rurſum deinde Bulgari impreſſio-
„ ne facta, uſque ad Palatium Theodoræ Auguſtæ pervene-
„ runt, idque nemine defendente cremaverunt. Romanus
„ convivio ſumptuoſe inſtructo, ad id Duces militiarum ordi-
„ num vocavit, interque hos Sacticium cohortis Excubitorum
„ Præfectum. Procedente Convivio, illatus eſt de Bulgaris
„ ſermo: & Imperatore multa ad calefaciendos animos, adque
„ virtutem concitandos idonea locuto, cohortatoque eos, ut
„ fortiter in hoſtem irent, ac pro ſua propugnarent patria,
„ univerſi alacrem ſuam operam in defendendis Chriſtianis
„ promiſerunt. Poſtridie prima luce armatus Sacticius Bulga-
„ ros a tergo ſubſecutus eſt: ingreſſuſque eorum caſtra, ple-
„ riſque prædatum per agros vagantibus, omnes qui in caſtris
„ erant, occidit. Ex iis qui effugerant Bulgari re cognita, in
„ caſtra redeunt, commiſſaque pugna, ipſi integri viribus de-
„ fatigatos antegreſſo prælio Romanos fundunt, Sacticio cum
„ paucis aliis eorum impetum fortiter ſubſtinentibus. Atque
„ is quum aliquandiu præclare pugnaſſet, multoſque hoſtium
„ dejeciſſet, quum premeretur, equo habenas laxat, ac fugæ
„ ſe dat. In cujuſdam autem amnis tranſitu equus in cœno
„ quum hæſiſset, Bulgari eum aſsequuntur, vulnuſque in anum
„ & femur mortiferum accipit. Equo tamen è cœno evulſo
„ induſtria famulorum, atque iis modo fugientibus, modo ad
„ ingruentium Bulgarorum depulſionem ſe vertentibus, uſque
„ ad Blachernas evadit: poſituſque in templo τῆς ἁγίας σορῦ,
„ *Sancti* (a) *Loculi*, proxima nocte vitam cum morte com-
„ mutat, magno luctu non Imperatori modo, ſed & univerſo
„ exercitui ac populo Romanorum relicto „. Narrata deinde Barbæ Boilæ, Adriani Chaldæi, & Tatzatæ Armenii in Chaldia defectione per Joannem Curcuam Scholarum Domeſticum, Cæſareæ tum degentem compreſſa, proſequitur pag. 622: „ In-
„ terim

(a) Interpres Latinus, *Sancti Sepulcri*: non recte. In templo enim Blachernenſi non erat *S. pulcrum Domini*, ſed Deiparæ *Palliolum*, de quo Continuator Porphyrogeniti in Romano Lacapeno num. 15. „ Veniens autem Imperator cum Nicolao „ Patriarcha, in ſacrum ingreſſus Loculum, manuſque in preces extendit „. Et mox: „ Sacra igitur reſerata Arcula, in qua venerandum Sanctæ Dei Genitricis „ Palliolum ὠμοφόριον, repoſitum erat, eoque Imperator ſublato. Cetera.

Digitized by Google

„ terim Simeon Bulgarorum Princeps Adrianopolim vallo foſ-
„ ſaque cingit & obſidet, ac magno ſtudio oppugnat. Præerat
„ ei urbi Leo Patricius, quem ob præproperum in hoſtes impe-
„ tum, vocabant Moroleonem, quaſi ſtultum leonem. Is op-
„ pugnationem fortiter ſuſtinebat, & modo Bulgaros irruentes
„ de muro profligabat, modo portis apertis, in eos acerrimum
„ impetum dabat, facileque pellebat. Sed oppidani cibo de-
„ ficiente, ac fame graviter premente, quum alimentorum
„ aliunde parandorum ſpes nulla affulgeret, penuria moti,
„ urbem, ſe, ducemque Bulgaris tradiderunt. Simeon Leo-
„ nem nactus, & recordatus, quanta is mala Bulgaris intuliſ-
„ ſet, innumeris ſuppliciorum formis excruciatum, tandem
„ acerba morte necavit: Bulgaricoque in urbe relicto præſi-
„ dio diſceſſit. Hoc præſidium audito contra ſe venire Roma-
„ num exercitum, urrbe relicta fugit: atque ſic Adrianopolis
„ a Romanis eſt recepta. Menſe Septembri, Indictione ſe-
„ cunda (*lege* (*a*) XII.) Simeon Bulgarorum Princeps cum
„ omnibus copiis expeditionem contra Conſtantinopolim (*b*)
„ ſuſcipit: populatuſque Macedoniam, & in Thraciam incen-
„ diis graſſatus, obviis quibuſque vaſtatis, proxime Blacher-
„ nas caſtra ponit. Inde poſtulat, ut ad ſe mittantur Nicolaus
„ Patriarcha, aliique Procerum, de componenda pace collo-
„ cuturi. Datis mutuo obſidibus, ut ab inſidiis omnia tuta
„ eſſent, ac Patriarcha juramentis fidente, quæſitum eſt, qui
„ Senatores cum eo exire deberent. Delecti Patricius Michaë-
„ lus Stypiota, & Joannes Myſticus ac tum gubernandarum re-
„ rum ſocius: (Nam Joannes Rector apud Imperatorem dela-
„ tus criminis, jam tum Palatio diſceſſerat, inque ſuo Mona-
„ ſterio Monachus factus erat:) Quum Legati ad Simeonem
„ veniſſent, ac de pace eſſent collocuti, ita eos Bulgarus di-
„ miſit, ut oſtenderet, ſe ipſius Imperatoris congreſſum ex-
„ petere, quem pro certo habebat, virum eſſe prudentem
„ atque veracem. Pergratum id fuit Romano, miſitque illico,

a Nam ſupra pag. 621. antecefferat Theodoræ Auguſtæ mors *die* 20. *Febr. Ind.* X. & ſequitur pag. 624. mors Nicolai Patriarchæ *die* 15. *Maii*, *Indict.* XIII.

b Hanc Conſtantinopolitanam obſidionem a Simeone Bulgarorum Rege factam, Thuroczius Par. 2. cap. 26. perperam ad ſuos Hungaros traducit, quibus & Adrianopolim captam tribuit, quam urbem ipſe Hydropolim vocat: idque factum Toxo Duce aſſerit, patre nimirum Geyſæ, patris Sancti Stephani Regis Hungarorum.

,, qui in litore Coſmidii in mare tutiſſimum egreſſui è nave lo-
,, cum pararent, ut eo Imperatoria triremis appellere poſſet.
,, Eum undique munitionibus circumdedit: ac in medio juſſit
,, tabulatum attolli, in quo erant collocuturi. Interim Simeon
,, miſſis ſuis, Templum Deiparæ, *τὸν ἐν τῇ πηγῇ*, in Pege
,, (*ad Fontem*) incendit, a Juſtiniano conditum. Sed & vici-
,, na circum omnia igne vaſtabat: ſatiſque apparebat, pacem
,, ei cordi non eſſe. Romanus cum Patriarcha templum Bla-
,, chernenſe, & *ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῷ* Sanctum Loculum ingreſſus,
,, Deum comprecatus, accepto Deiparæ (*a*) Humerali, *τὸ*
,, *ὠμοφόριον τῆς θεοτόκυ λαβὼν*, templo exiit. Quumque & ſe
,, diligenter armaſſet, & comitatum ſuum decenter ornaſſet,
,, ad definitum locum ſe contulit. Acta hęc nona die Decembris.
,, Eodem venit & Simeon, adducens variis ordinibus, ac formis
,, multitudinem diſtinctam: alii namque erant aureis ſcutis or-
,, nati, & aureis haſtis; alii argenteis clypeis, alii æreis, alii alio-
,, rum colorum, prout cuique viſum fuerat: Ii in medium ſui
,, Simeonem recipiebant, ac Romana voce Regem conſaluta-
,, bant. Omnes Proceres, & Civium multitudo, quæ gereren-
,, tur, de muris ſpectabant. Prior Romanus locum exſcen-
,, ſionis dictum occupavit, & Simeonem expectavit. Datis
,, ultro citroque obſidibus, Bulgari quum locum diligenter
,, perveſtigaſſent, nequis dolus aut inſidiæ laterent, Simeo-
,, nem equo deſcendere juſſerunt, & ad Imperatorem intra-
,, re. Ibi quum ſe mutuo conſalutaſſent, de pace colloqui cœ-
,, perunt. Ac ferunt Romanum hæc verba ad Bulgarum fe-
,, ciſſe: Hominem te eſſe Chriſtianum & pium audivi; ſed
,, facta tua famæ minime reſpondent. Si enim revera es Chri-
,, ſtianus, finem tandem fac cædium, & fundendi ſanguinis in-
,, ſontis, pacemque cum nobis Chriſtianis Chriſtianus & ipſe
,, compone; neque fac, ut dextræ Chriſtianorum polluantur
,, ſanguine eundem Chriſtum colentium. Homo & ipſe es,
,, mortem opperiens, & reſurrectionem, & judicium, ac di-
,, gnam vita acta mercedem. Hodie vivis, & cras in pulverem
,, diſſolveris. Si divitiarum cupiditas te ad hæc agenda im-
,, pellit, ego ad ſatietatem uſque te iis opplebo. Tantum pa-
,, cem amplectere, & concordiam dilige, ut ipſe quoque vi-
,, tam

a Vide ſupra in not. ad *ἁγίαν σορὸν*,

Digitized by Google

„ tam pacatam degas ac incruentam, & tandem Chriſtiani de„ ſinant contra ſe invicem arma ferre. His verbis, hacque „ ſubmiſſione Imperatoris ad verecundiam ductus Simeon, „ promiſit ſe pacem facturum: & peracta ſalutatione diſceſſum „ eſt, quum quidem magnificentiſſima dona Simeoni Impera„ tor dediſſet. Dignum eſt relatu prodigium, quod tunc ac„ cidit. Nam ferunt, colloquentibus Principibus, duas Aqui„ las ſupra eos volitaſſe, & cum clangore ſe conjunxiſſe: mox„ que divulſas fuiſſe, ita ut altera ad urbem, altera in Thra„ ciam avolaret. Id, qui augurio aliquid tribuebant, ſignum „ inauſpicatum interpretati ſunt, & infecta pace diſceſſum iri „ judicarunt. Simeon ad ſuos reverſus, Proceribus modera„ tionem Imperatoris & liberalitatem narravit.

VI.
Simeonis infelix cum Chrobatis prælium. Ei mortuo ſuccedit filius Petrus Bulgarorū Rex: qui contractis cum Maria Chriſtophori Cæſaris filia nuptiis, fœdus cum Romano Seniore & Conſtantino Porphyrogenito firmat.

Demum pag. 625. Majo (a) menſe, Indictione xv. „ Simeon Bulgarorum princeps in Chrobatos duxit; ab iiſque „ in anguſtiis montium prælio victus, omnem ſuum amiſit „ exercitum. Morte ejus, Bulgariæ dominium ad Petrum re„ diit, filium ejus ex ſecunda uxore, ſorore Georgii Suſurbu„ li, quem & tutorem ſuis liberis Simeon conſtituit. Nam Mi„ chaëlum idem ex priore ſibi natum conjuge, vivens adhuc, „ monachum fecerat. Vicinæ igitur gentes, Turci, Servi, „ Chrobatæ, atque alii, audita Simeonis morte, Bulgaros bel„ lo petere ſtatuebant. Sed & fame graviter premebantur Bul„ gari, & locuſtæ fruges eorum depopulabantur atque abſume„ bant. Itaque Bulgaris cum aliarum gentium, tum Romano„ rum præcipue in ſe expeditionem metuentibus, Petrus re „ cum ſuis deliberata, in Romanos bellum ſuſcipit, ut iis ter„ rorem incuteret. Quumque in Macedoniam perveniſſet, au„ dito, Imperatorem Romanum contra ſe cum exercitu profi„ ciſci, ipſe, & Georgius liberorum Simeonis tutor, occulte „ Monachum cum literis mittunt, quibus continebatur, cu„ pere Bulgaros cum Romanis pacem ac fœdus conjungere: ac „ ſi Romanis ita videretur, nuptiis inter gentes contractis id „ firmari. Iis literis acceptis, Romanus quum rem quamma„ xime probaret, ſtatim celoce emiſit Theodoſium quemdam „ Mo-

a Incertus continuator Porphyrogeniti in Romano Lacapeno num. xx. hoc ipſum habet de Simeonis morte: & num. xxii. & ſeq. de Petro Rege Bulgaror. ejuſque cum *Maria Imperatoris filia*, nuptiis.

„ Monachum & Conſtantinum Rhodium Clericum aulicum, „ qui in Meſembria cum Bulgaris de pace colloquerentur. Quo „ in colloquio quum res commode eſſet tractata, legati per „ continentem in urbem redierunt, comitante Stephano, cu- „ jus magnum erat inter Bulgaros nomen; eoſque ſubſecutus „ eſt Georgius Suſurbulus, aliique illuſtres aliquot Viri. Hi „ ut cum Imperatore congreſſi, filiam Chriſtophori Cæſaris „ (*a*) Mariam viderunt, eamque (erat enim formæ præſtan- „ tiſſimæ) magnopere probaverunt: pacta pace, Petrum miſ- „ ſis literis abſque mora venire juſſerunt. Miſſus eſt etiam Ni- „ cetas Magiſter, filii Romani Socer, qui Petro obviam iret, „ eumque Conſtantinopolim deduceret. Ubi ad Blachernas „ venit Petrus, Imperator triremi eodem vectus, eum exce- „ pit, ac ſalutavit, & honorifice tractavit: iiſque inter ſe uti „ ex re erat collocutis, pacta pacis & Matrimonii compoſita „ ſunt, in omnibus iis Protoveſtiario Theophane medium ſe „ ferente. Octobris die octava, Patriarcha Stephanus cum „ Protoveſtiario Theophane & univerſo Senatu egreſſus, con- „ jugium Petri & Mariæ in Templo Deiparæ τῆς πηγῆς ad Fon- „ tem, ſacrum fauſtumque eſſe juſſit. Sponſam comitantibus „ Theophane & Suſurbulo, Nuptiis magnifice & ſumptuoſo „ cum ſplendore confectis. Protoveſtiarius cum filia Cæſaris „ urbem intravit. Tertium a nuptiis convivium inſtituit Impe- „ rator ad Fontem in loco, ubi e navibus exire ſolebant, ſtan- „ te Imperatoria celoce in eo loco; adhibuitque convivio Pe- „ trum, Conſtantinum Imperatorem, ac Chriſtophorum. Ibi „ haud leviter tumultuati ſunt Bulgari, Chriſtophorum Con- „ ſtantino in fauſtis acclamationibus præponi debere conten- „ dentes, eorumque petitioni Imperator morem geſſit. Omni- „ bus peractis quæ in tali re fieri ſolent, Maria cum ſuo marito „ ſolvit, & in Bulgariam iter iniit, deducta a parentibus & Pro- „ toveſtiario uſque ad Hebdomum. Hoc pacto res in urbe actæ.

VII. Series Bulgarici belli; & reliqua ad Simeonem ejuſque filios ſpectantia.

Rerum narratarum ſeries poſtulat, ut nunc tandem ſuo quæque anno adſcribantur. Prima igitur Bulgarorum impreſſio uſque in Palatium Pegenſe, in qua Joannes Rector, Leo, & Po-

---

a Male vocatur a Cedreno *Cæſar* Chriſtophorus: jam enim antea *Imperator* coronatus fuerat. Rectius proinde Continuator Porphyrogeniti in Romano Lacapeno num. XXII. & XXIII. τὴν θυγατέρα βασιλέως Χριστοφόρου Μαρίαν, appellat.

Digitized by Google

Potus Argyri fuga evaſerunt, Photinus & Alexius periere, *ad ann.* 921. referenda eſt. Obſidio autem Conſtantinopolitana, Adrianopolis oppugnatio, colloquium Simeonis cum Romano Imp., & pax inter utrumque firmata, hæc, inquam, omnia a menſe Septembri Indictione XII. anni 923. ad menſem Decembrem ejuſdem anni contigere. Mors vero Simeonis Bulgarorum Regis *menſe Majo die* 27. *Indict.* XV. *anno* 927. A Petro denique filio Simeonis, cui in Regnum ſucceſsit, pax cum Græcis compoſita, & nuptiæ ejuſdem cum Maria Chriſtophori filia in Pegana Deiparæ Eccleſia celebratæ *die* 8. *Octobris ejuſdem anni* 927. *Indictione* I. a Kalendis Septembris inchoata. Hinc recte advertit Pagius ad ann. 917. num. IV. & ad annum 927. num. VI. in Leone Grammatico, Simeone Logotheta, Cedreno aliiſque Auctoribus Græcis *Indictiones* per hæc tempora eſſe corruptas: „ quod evidenter (inquit) oſtendit mors Nicolai „ Patriarchæ quam conſignant die 15. menſis Maji, Indict. III. „ quamvis ex eorum calculo conſtet, eum Indict. XIII. animam Deo reddidiſſe, anno ſcil. 925. Quare quum hi Scriptores hanc Bulgaricam irruptionem (*Conſtantinopolitanam ſcil. obſidionem*) immediate ante mortem Nicolai referant, „ certum eſt, eam non *Indict.* II. ſed *Indict.* XII. contigiſſe. „ Quod etiam oſtendunt quæ antea ab illis narrata ſunt. Nam „ antequam de illà Bulgarica irruptione verba faciant, ajunt, „ *Februario menſe Indictione* X. Theodoram Romani Imperatoris uxorem mortuam eſſe. Quare quæ ſequitur, Indictio „ fuit XII. non vero ſecunda. Adhæc narrata Nicolai morte, „ memorant ſtatim Indictionem XV., ideoque obiit Nicolaus „ Patriarcha *Indict.* XIII. non vero *Ind.* III., uti Combefiſius „ in margine ad Annales Simeonis Logothetæ pag. 485. ubi de „ Nicolao loquitur, perperam notavit „. Cangius igitur in Familiis Dalmaticis cap. 6. num. XX. quum ad hanc Indictionum in Auctoribus Byzantinis corruptionem animum non advertiſſet, obſidionem Conſtantinopolitanam paciſque tractationem cum anno Chr. 928. Ind. II. a Kalendis Septembris notato copulavit; quum tamen Nicolaus Patriarcha qui colloquio de pace interfuit, triennio antea vivere deſiiſſet: Simeonis inſuper Bulgariæ Regis mortem, & Bulgarorum cum Græcis pacem in *ann.* 932. male differt, & in *Ind.* V., quum tamen certum eſſe debeat, Simeo-

a. meo-

Digitized by Google

meonem *menſe Majo*, *currente Indictione* xv. mortuum eſſe, & conjugium illud Petri cum Maria *menſe Octobri Indictione prima* inchoata, peractum.

Luitprandus lib. 3. cap. 8. de Simeone Bulgarorum Rege hæc ſcribit :„ Hunc Simeonem *ἡμίαργον ideſt*, Semigræcum eſſe „ ajebant, eo quod a pueritia Byzantii Demoſthenis Rethoricam „ Ariſtoteliſque Syllogiſmos didicerit. Poſt hæc autem relictis „ artium ſtudiis, ut ajunt, converſationis Sanctæ habitum „ ſumſit. Verùm paulo poſt regnandi cupiditate deceptus, ex „ placida Monaſterii quiete ad ſeculi procellam tranſiit, elegitque potius apoſtatam Julianum, quam beatiſsimum Petrum „ cœleſtis Regni clavigerum imitari „. Sigebertus ad annum 926. „ Simeon Bulgar, qui & ex philoſopho Monachus, „ ex Monacho miles factus, dominabatur Bulgaris, Græcos „ graviter atterit; ſed Romanus Græcorum Imperator ejus „ inſaniam facto fœdere mitigavit „. Nimirum, ita, uti ſupra ex Byzantina Hiſtoria narratum eſt. Bis nuptias iniit; ac ex priore quidem conjuge prodiit *Michaël*, quem monachum attondit. Ex altera, quæ ſoror fuit Georgii Suſurbuli, quem & tutorem liberis ſuis Simeon conſtituit, nati *Petrus*, qui patri in regiam dignitatem ſucceſsit: *Joannes*, & *Michaël*, quem *Beniaminum* vocat Anonymus Combefiſianus. Addunt Liutprandus l. 3. c. 8. & Albericus in Chron. MSS. ad annum 967. alium præterea Simeonis filium *Bajanum* (qui fortaſſe *Beniaminus* Combefiſiani eſt) qui adeo didiciſſe artem magicam ferebatur, ut ex homine lupum & quamcumque aliam vellet feram faceret. Teſtatur *Joannes Aſanes* Bulgarorum Rex in Epiſtola ad Innocentium III. Papam pag. 54. Actorum ejuſdem Pontificis, *Simeonem*, *Petrum*, *&* *Samuelem*, Bulgariæ Reges „ coronam Imperii, & Patriarchalem benedictionem a Sanctiſsima „ Dei Romana Eccleſia, & ab Apoſtolica Sede, ac Principe „ Apoſtolorum Petro accepiſſe „. Recole a nobis obſervata ſupra hoc T. 3. Par. I. c. III. Sect. XIII. ubi de Bulgariæ Rege, & Archiepiſcopis a Græcorum Eccleſiaſtica juriſdictione ad Romanam Eccleſiam ſub Simeone Rege confugientibus. Quæ vero Porphyrogenitus de Serviis & Chrobatis, deque Preſiamo, Michaële Boriſe, & Simeone Bulgarorum Regibus cap. 31. & 32. narrat, ea recitabo, ubi de Dalmatia & Illyrico ſermo erit.

Ad

VIII. Hungarorum irruptiones poſt Conradi Germaniæ Regis obitum. Seditiones in Bajoaria, & Germania.

Ad Hungaros redeo. Anno 915. Continuator Reginonis. Ungari totam Alemanniam igne & gladio vaſtaverunt; ſed Thuringiam & Saxoniam pervaſerunt & uſque ad Fuldam Monaſterium pervenerunt anno 916. Et anno 917. Ungari per Alemaniam in Alſatiam & uſque ad fines Lotharienſis Regni pervenerunt. Hermannus Contractus ex editione Caniſiana ad hunc annum: „ Ungarii pervaſa, ut cæperant, Alamannia, Baſileam „ urbem deſtruunt; indeque Alſatia vaſtata, Lotharii Regnum „ multa mala facientes, invadunt „. Sed quod de Baſilea dicitur, id ad annum 918. conferunt Conradus Urſpergenſis & Marianus Scotus: quo anno *Conradus Rex Germaniæ* obiit,& Henricus Saxo Rex electus eſt, ut ſcribunt Hepidannus in ſuis Annalibus, Chronographus S. Galli, Hermannus, & Marianus Scotus, qui addit Conradum obiiſſe x. *Kal. Januarii*: proinde a Conrado Urſpergenſi & a Continuature Reginonis, mors ejuſdem Conradi ad annum 919. refertur: utpote qui a Nativitate Domini, quam biduo obitus Conradi anteceſsit, annum inchoare ſolent.

Seditiones in Conradum Regem excitatas deſcribit ex Francorum Annalibus Hanſizius Tom. I. pag. 187. his verbis: „ Primum Erchangerus cum fratre (*a*) Burchardo Alemaniam „ invaſerunt. Saxones & Thuringi cum Duce ſuo Henrico ni„ hilo meliores. Arnolphus quoque (*Liutpoldi filius*) in Bava„ ria tumebat, regium nomen, quod ſub Carolingis erat, re„ vocare contendens. Adverſum hos non ferro tantum, ſed „ etiam armis Eccleſiaſticis pugnatum. Communione fidelium „ proſcriptos eſſe ſeu ab Joanne decimo Papa, ſeu ab Anaſtaſio „ ejus deceſſore, colligitur ex concilio Altheimenſi, quod „ (*b*) habitum eſt (*in inferiori Bavaria inter Salisburgum & „ Dingolvingam*) anno 916. XII. Kal. Octobris. Erchange„ rus demum cum fratre Bertholdo ad deditionem ſpe pactio„ nis venientes, Conrado jubente, apud Villam Adingam „ decollantur XII. Kal. Febr. anno 917. quo perculſus Arnul„ fus, ſeu armis expulſus, quod multi ſcripſere, ſeu metu

 „ paris

a Leg. *Bertholdo* ut infra.

b Aventinus Annal. Bojor. l. 4. coactum hoc concilium apud Althaim in pago Rhetiæ ſcribit, anno 916. Ind. 4. XII. Kal. Octob. decretumque ſic „ Erchingerus, „ Bertholdus, Burckardus, Arnulphus, quod noſtro decreto non ſteterunt ... in „ numero impiorum habentor „. Verum anno 916. XII. Kal. Octob. in curſu erat *Indictio* V. a Septembri inchoata.

„ paris ſupplicii, quod res ipſa ſuadere videtur, fuga ſibi conſu-
„ luit ad Hungaros, apud quos eo, & ſequenti anno hæſit uſque
„ ad mortem Conradi. Scio rebellionem Arnulfi anterius a qui-
„ buſdam (*a*) adſignatam; ſed nobis favet Continuator Re-
„ ginonis, qui anno 917., relato Erchangeri & Bertholdi ſup-
„ plicio, ſubjicit: Arnolfus Dux Bawariorum Regi rebellat.
Aventinus lib. 4. rem aliter de Arnulpho narrat. *Conventu*, inquit, *peracto*, (ideſt Althaimenſi concilio habito die 20. Sept. anno 916.) „ Conradus in Bajoariam adverſus Arnulphum cum
„ exercitu tranſitum facit, caſtra Reginoburgio admovet. Ar-
„ nulphus ſive vim ejus ferre non valens, ſive ne civili bello
„ diſsidentibus, Ugri ingruerent, Juvaviam ſecedit, ibique
„ ſe continuit. Conradus Reginoburgium acceptus, Bojos ſi-
„ bi ſacramentum dicere jubet: Vindelicos, Nariſcos occu-
„ pat. Nonis Octobribus Reginoburgii concilium procerum &
„ Epiſcoporum cogit. Ibi Arnulphus proſcribitur ... Poſthæc
„ Conradus Bojariam in tutelam tradit Eberhardo fratri ſuo,
„ & contra Erchingerum & Berchtoldum proficiſcitur, reda-
„ ctoſque in poteſtatem, Aldingæ ſecuri percuti jubet. Inte-
„ rea Arnulphus e Juvavia erumpit, Eberhardum Bojaria pel-
„ lit, Reginoburgium & Bojos recipit. Quod quum Conrado
„ nunciatum eſſet, hoſtili rurſus animo in Bojos caſtra movet,
„ Arnulphum Reginoburgii obſidet. At is eruptione facta eva-
„ ſit, & ad Alpes Noricas Charinaſque fugam capeſsit. Conra-
„ dus deinde Reginoburgium ad deditionem facile cogit; Bo-
„ joariaque in obſequium redacta, in Franciam redit, in He-
„ rueldenſi Monaſterio Natalem D. Joannis (*b*) celebrat:
„ ſequenti anno (*adeoque* 918.) morbo confectus, quum
„ deſperaſſet ſalutem, convocatis proceribus Francorum, Hain-
„ ricum regulum Saxoniæ, nepotem ex filia Luitgarda Impe-
„ ratoris Arnulphi, ſucceſſorem deſignat „. Non ergo ad
Hungaros Arnulphus profugit, juxta Aventinum; quamquam
veteres Scriptores ad unum contra ſcribant. Con-

---

a Sigebertus ad ann. 914. „ Contra Conradum Regem, potentiores Regni prin-
„ cipes rebellionem meditati, ſcilicet Arnoldus de Bajoaria, Burchardus de Sve-
„ via, Everardus de Francia, Gilebertus de Lotharingia, & horum omnium præ-
„ cellentior Henricus de Saxonia & Thuringia, tam ſapientia, quam fortitudine
„ Regis ad gratiam ejus reducuntur. Solus Arnoldus ad Hungaros cum uxore, & fi-
„ liis fugiens, uſque ad mortem Regis ibi manſit.

b Anno 917.

Conrado mortuo, Arnulfus ad Bajoariam rediit, auxilio (ut tradit Hanſizius tom. 1. pag. 188.) *Rudigeri* cognomento *Pechlarn*, cui præfectura limitis (*a*) Orientalis commiſſa erat. Conradus Urſpergenſis: „ Arnulfus Dux cum uxore & filiis ab Ungaria rediens, honorifice a Bajoariis ſuſcipitur, nec „ ſolùm ſuſcipitur, ſed etiam ut Rex fiat, vehementer ab eis „ exoratur. Rex autem Heinricus quum inter omnes Regni „ principes ſibi obtemperantes, Arnolphum ſolum reſiſtere cer- „ neret, collecto exercitu prævalido, in Bajoariam tetendit, „ eumque juxta quoſdam in præſidio urbis Ratiſponæ obſedit. „ Quod ille videns, ſeque Regi reſiſtere non ſufficere perpen- „ dens, portis apertis egreſſus eſt ad Regem, tradens ſemeti- „ pſum cum omni regno ſuo & honorifice ſuſceptus, ab eo ami- „ cus Regis appellatus eſt. *Luitprandus l.2. c.7.* Rex Heinricus „ quum obtemperare ſuis omnes juſſionibus, Arnoldumque ſo- „ lum reſiſtere cerneret, prævalido collecto exercitu, in Bajoa- „ riam tendit. Quod Arnoldus ut audivit, ejus non paſſus eſt „ præſtolari adventum „. Subjungitur Henrici Regis cum Arnolpho Duce colloquium: quo peracto, Bajoarii dicuntur ſuaſiſſe Arnolpho, ut Regi ſeſe ſubjiceret „ ea tamen condi- „ tione, ſi ſibi hoc, quod Deceſſores ejus non habuere, con- „ cederet, ſcilicet, ut totius Bajoariæ Pontifices ſuæ poteſta- „ ti ſubjacerent, unoque defuncto, alterum ſibi ordinare li- „ ceret. Connivens igitur huic, ſuorum conſilio, miles Hein- „ rici efficitur, & ab eo, ut dictum eſt, conceſſis ſibi totius „ Bajoariæ Pontificibus honoratur „. Hæc Conradus & Luitprandus. Otto quoque Friſingenſis: „ Circa idem tempus „ Arnolphus Bajoariorum Dux, morte Conradi Regis comper- „ ta, ex Hungaria in patriam revertitur; regnareque geſtiens, „ tandem a Rege relictis ſibi terræ ſuæ Eccleſiis, in pacem vo-

a Hanſiz. tom. 1. pag. 189. Qui poſt Rudigerum Pechlarienſem, Marchiones Bajoariæ dicti ſunt, hos recenſet: Bertholdum ſcil. Arnulphi fratrem; Ratonem ſeu Raſſonem Andecenſem: Henricum Othonis Magni & Brunonis Colonienſis fratrem, una & Ducem Bavariorum & Marchionem. Videtur itaque hoc tempore Ducatus Bojariæ & Marcha non habuiſſe diſtinctos Principes, donec Henricus iſte, qui fuit hujus nominis ſecundus, cuſtodiam limitis Orientalis traderet cuidam Burchardo, cujus meminit Otto II. Imp. in literis Piligrino datis anno 973. quique in diplomate Ottonis III. appellatur „ præfectus Pagi Bojorum qui Oſterricha vocatur „. Poſt hunc Burchardum Marcha illa commiſſa eſt Leopoldo primo ſtirpis Babenbergicæ: quem Leopoldum conſtat ex diplomate Ottonis III. jam fuiſſe Auſtriæ Marchionem anno 985. Uti idem Hanſiz. tom. cit. pag. 207.

„ catur. Hic eſt Arnolphus, qui Eccleſias & Monaſteria Bajoariæ crudeliter deſtruxit, ac poſſeſſiones earum militibus diſtribuit „. Sigebertus ad ann. 920. „ Henricus Rex contra Arnoldum ab Hungaris regreſſum, cum exercitu in Bajoariam profectus, cum virtute & ſapientia ſua ad gratiam ſuam inflexit „ nulla facta conceſſarum ei totius Bajoariæ Eccleſiarum mentione. Eam poteſtatem Arnulphus ſibi eo vindicaſſe videtur, quod ab Henrico Rege Dominus Bajoariæ dictus eſset. „ Non ſolum Bojariæ Regnum locupletiſsimum (ajebat Henricus ad Arnolphum apud Aventinum) Nariſcos, Alemannos, Chamabos, Boëthos, Sudinos, Iliſſos, Marcomannos, Quados, Vindelicos, Noricos, Auſtriacos, Tyrollios, Atheſinos, Vennonas, Stirios, Charinos, Venedos, Carnos, Pannonios tibi, ſicuti poſſides, permitto: verum ſacratarum ædium quoque, opum Eccleſiaſticarum, Epiſcoporum, Sacerdotum, Myſtarum, Monachorum, Antiſtitum, omnium curatorem te eſſe jubeo & patronum. Illos tibi in clientulos dico: modo nomen Regis inutile abdicato. Ex corrupto enim eorum temporum more, Monaſteria & alia hujuſmodi in beneficium Reges ſuis militibus tradebant. Sic Aventinus loc. cit. „ Reges illo ſeculo in demortuorum Epiſcoporum locum, in Senatum Pontificum, Præſulum quoſcumque libuit, allegebant. Eam cooptationem Pontificum, Præſulum, Myſtarum, Monachorum, Heinricus in Arnulphum tranſtulit: eaque poteſtas Sacerdotes creandi, beneficium poſthac Arnulphi fuit „. Nimirum abſolutam in Bajoariam poteſtatem, Arnulpho ab Henrico conceſſam, cetera omnia per fas & nefas conſequebantur. Reprehenditur enim a Scriptoribus Arnulphus, quod ea poteſtate intemperantius uſus fuerit.

IX. Henricus Auceps Germaniæ Rex pacem cum Hungaris ad novennium facit. Eos poſt novennium in ditionem Germanicam irrumpentes profligat.

Henricus, genere Saxo, filius Ottonis Saxoniæ Ducis, *Auceps* dictus, eo quod aucupio delectaretur, regnavit in Germania ab anno exeunte 918. uſque ad VI. Nonas (a) Julii anni 936. quo deceſſit. Auctor anonymus vitæ B. Mathildis, juſſu S. Henrici Imperatoris ſcriptæ, & a Bollando ad XIV. Martii recitatæ, de Henrico Rege ſic ſcribit: „ Danos, Sclavos. Boë-

a Ita Continuator Reginonis, Hermannus Contractus, Flodoardus, Conradus Urſpergenſis. At Marianus Scotus mortem Henrici confert ad IV. *Non. Jul. anni* 936. Sigebertus autem ad ann. 937.

„ Boëmanos, Bajowarios, ceteraque quamplurima regna, quæ „ ſuis anteceſſoribus non fuerant ſubdita, ſuo ſubjugavit do„ minatui „. Hyperbolice dictum: nam Ludovicus Pii filius Germaniæ Rex regna hæc omnia in ſua ditione tenebat. Præterea ſub hoc Henrico Hungari Pannoniam occupabant. Hanſizius tom. I. pag. 188. „ Itaque excuſſa dehinc Arnolfo regii „ nominis ſeu abſoluti dominatus ambitione, pax quidem do„ mi fuit (*in Bajoaria ſcilicet*); ſed ab Hungaris res turbu„ lentæ, qui Noricum infra Anaſum, ideſt, potiorem Diœce„ ſis Patavienſis partem jam deglutierant; imo, ut Hundius in „ pervetuſto Poëta vernaculo, qui hoc ſeculo geſta Hungaro„ rum conſcribebat, legit, Hungari per hæc tempora, nempe „ perfidia Rudigeri Pechlarienſis, etiam Auſtriam ſupra Ana„ ſum tenebant, & viciniam late populabantur; donec circa „ annum 943. a Bertolfo Bojariæ Duce profligati, longius ſe „ abſtulerunt „. Conradus Urſpergenſis: „ Ungari audien„ tes Chunradi Imperatoris (*a*) mortem, & Heinrici in Re„ gnum ſucceſſionem, probare volentes, an novus Rex ſolita „ vellet tributa perſolvere, totam Saxoniam percurrentes, „ urbes & oppida incendio dedere, tantamque cædem ubique „ fecerunt, ut depopulationem ultimam comminarentur. Rex „ autem erat in præſidio urbis, quæ dicitur Werlahon; rudi„ que adhuc militi & publico bello inſueto, contra tam ſævam „ gentem non credebat. Contigit autem quemdam ex prin„ cipibus Ungarorum capi, vinctumque Regi adduci, quem „ ipſi in tantum dilexerant, ut innumera auri & argenti pro „ eo pondera offerrent. Rex autem ſpernens aurum, expo„ ſtulat

a Conradum, & Henricum vocat Imperatores, quum coronati a Romano Pontifice non fuerint, neque nomen Imperatoris adhibuerint. Fabulam inſuper addit Urſpergenſis, ad ann. 920. de Henrico ſcribens: „ cui quum unctio & diadema offer„ retur a Summo Pontifice, qui eo tempore Herigerus erat, non ſprevit, nec ta„ men ſuſcepit „. Otto quoque Friſingenſis lib. 1. cap. 17. „ Henricus oblatam ſibi „ a Summo Pontifice dignitatem, renuiſſe perhibetur „. Quis tamen ille *Herigerus* Papa? An Stephanus VIII. Germanus, qui annitente Ottone Germaniæ Rege, Pontifex creatus dicitur? At vero in tempora Henrici non convenit Stephani hujus Pontificatus: nam ab anno 939. ad 942. in Cathedra S. Petri ſedit. Itaque hoc etiam Urſpergenſi inter fabulas adſcribendum eſt, quod ad Romanum Pontificem detorſit ea, quæ de Archiepiſcopo Moguntino Herigero dicere debuerat: Is enim Herigerus poſt. Hildeberti obitum ab anno 912. ad 924. Moguntinæ ſedi præfuit, teſte Lamberto Schafnaburgenſi, & aliis. Continuator Reginonis, ejus obitum ad ann. 926. collocat.

„ ſtulat pacem: tandem ad novem annos obtinuit firmam pacis „ conditionem „. Otto Friſingenſis lib.6. cap.18. „ Poſt hoc „ (ideſt, poſtquam Henricus cum Arnulfo pacem fecit) Henricus Ungaros more ſuo irrumpere volentes, in Saxonia incredibili cæde ſtravit, titulumque victoriæ in palatio Mersburgk, quæ & Martinopolis, pingi fecit „. Hæc Hungarorum irruptio ad annum 925. referenda eſt, quo anno Martyrium Sanctæ Wiboradæ contigit. Victoria autem de illis ab Henrico relata anno ſequenti fuit. Hermannus Contractus juxta editionem Caniſianam. „ Anno 925. Hungariis jam Alamanniam vaſtando pervagantibus, & ad cœnobium quoque „ S. Galli pervenientibus, Wiborada Virgo incluſa, fracta „ cella, a quodam ex eis perempta, & martyrio coronata: Racheldiſque contectalis ejus illæſa divinitus conſervata eſt „. Pagius ad hunc ann. num.2. Martyrium S. Wiboradæ accurate deſcriptum ab Hartmanno Monacho S. Galli in ejus Vita a Bollando ad diem 2. Menſis Maji, & a Mabillonio ſec. v. Benedict. recitata. In ea num. 24. & ſeqq. dicitur, Wiboradæ quæ apud S. Gallum jam ante annum 908. recluſa vivebat, revelatum eſſe „ ſævam gentem Hungarorum anno futuro in „ Kalendis Maji, aliis terris pervagatis & devaſtatis, ad Monaſterium S. Galli perventuram: & in eadem revelatione „ oſtenſum eſt illi, quod per martyrii gloriam, ipſis Paganis „ eam vulnerantibus, & certaminis præmia in cæleſti beatitudine percipere deberet „. Hæc revelatio anno 924. Sanctæ Wiboradæ facta. Paulo poſt ſubdit Hartmannus: „ Quumque illius anni circulus vergeretur, & tempus Maji menſis, „ Sanctæ Virgini per viſionem oſtenſum appropinquaret; ſubito fama terras pervolante nunciatur, Paganos tota provincia „ Bajoariorum eſſe diffuſos; ſed corda hominum, peccatis exigentibus, quominus exitium evadere poſſent, quum, heu! „ dura ſemper eſſent ad credendum; iterum atque iterum „ fama percrebreſcente de adventu Paganorum, antea credere „ noluerunt, quàm ſæviens interitus, gladio imminente, hanc „ etiam provinciam uſque ad Lacum Potamicum gens barbara „ circumſepſit, plures & innumeros occidit, cuncta villarum „ officia circumquaque ignis incendio devaſtavit „. Refert poſtea Hartmannus, Engilbertum Abbatem, quum jam caſtellum

Digitized by Google

lum quoddam Monaſterio proximum valde firmaſſet, præcipuos quoſdam ex ſuis Monachis ad Wiboradam miſiſſe, quatenus cum illa tractarent, ut ſe de clauſula educere pateretur; ſed ea inducias uſque ad ſequentem diem poſtulavit. Sequenti die nuncii iterato advenientes, Barbaros adventaſſe proclamant; & illico Abbas ad eam venit; ſed manſiunculam ſibi a Deoconceſſam relinquere noluit. Interea Barbari ad locum, ubi erat, accedunt, & Sanctam Virginem ante altariolum ſtantem & devotis precibus Deo ſe commendantem, ſpoliaverunt veſtibus: ſicque omni tegmine præter cilicium ablato, libratis aſcibolis, tria capiti vulnera Sanctæ Virgini & Martyri infligunt, perimuntque. Continuator (*a*) Reginonis. „ Anno *926*. Hungari totam Franciam, Alſatiam, Galliam, & Alemaniam, igne & gladio vaſtaverunt. Burchardus Dux Alemaniæ in Italia occiditur. Herimanno Ducatus Alemaniæ committitur, qui (an viduam?) Widam Burchardi duxit uxorem „. At Sigebertus Hungaricam irruptionem relatamque de iis victoriam anno non ſuo collocat. nam anno *922*. ſic ſcribit: „ Hungaris Franciam, Alſatiam, Alamanniam, Saxoniamque depopulantibus, Henricus Rex juxta urbem Merſburch congreſſus, vovens Deo pro adipiſcenda victoria ſe hæreſim Simoniacam de regno ſuo eradicaturum, inæſtimabili cæde eos uſque ad internecionem pene delevit „. Et Anno *924*. „ Rex Henricus pacem cum Hungaris in novem annis firmat „. Nimirum uſque ad annum *934*. quo anno (ut Urſpergenſis Abbas ſcribit) *Henricus Hungaros interfecit*. „ Marianus Scotus. Anno *934*. Ungari ab exercitu regis Henrici occiſi ſunt, & multi quoque ex ipſis comprehenſi ſunt „. Sigebertus quoque: „ Anno *934*. Hungari tributum a Saxonibus repetentes, ab exercitu Regis Henrici occiduntur aut capiuntur, eiſque uſque ad internecionem deletis, tributum quod repetebatur, Deo pro gratiarum actione in Eccleſiis & pauperibus exſolvitur „. Continuator (*b*) Reginonis: *Anno 934. Heinricus Rex Hungaros multa cæde proſtravit, pluresque ex eis*

---

a Hoc ipſum Marianus Scotus ad ann. 926.

b Idem ad ann 933. hæc de Ungaris præmiſerat. Hungari per Orientales Francos & in Alemania multis civitatibus igne & gladio conſumptis, juxta Wormatiam Rheno tranſito uſque ad mare Oceanum Galliam devaſtantes, per Italiam redierunt.

cis comprehendit. Hermannus Contractus ad ann. Henrici 14. *Henricus Hungaros in Svirbia interfecit*. Pagius anno 934. n.1. ex Vvitichindo eam Henrici Germaniæ Regis de Hungaris victoriam fuſe enarrat. Frodoardus in Chron. „ Anno 933. Hun„ gari ſe in tres partes dividunt, quorum pars una Italiam pe„ tit, alia terram Heinrici trans Rhenum invadit. Contra „ quos profectus Heinricus cum Bajoariis & Saxonibus, cete„ riſque quibuſdam ſibi ſubjectis omnibus, omnes uſque ad in„ ternecionem ſternit: quorum triginta ſex millia cæſa refe„ runtur præter eos, quos abſorbuit fluvius, & qui vivi capti „ ſunt. *Et ad ann. 935.* Hungari per Burgundiam diffundun„ tur, prædiſque, incendiis ac cædibus, non tamen diu, de„ bacchati, comperto Rodulphi Regis adventu, in Italiam „ tranſmeant „. Chronicon Hildensheimenſe. *Anno 934. Heinricus Rex in Wocronin cum exercitu fuit*. Lambertus. *Heinricus Rex Wcronin cum exercitu fugat*. Continuator Reginonis poſt verba de Hungaris ſuperius recitata, addit: „ Eo„ dem anno Sclavos, qui Uncrani vocantur, hoſtiliter invaſit „ & vicit, ſibique tributarios fecit „. Hos Sclavos Vvitichindus lib. 1. *Uchros* appellat: nimirum *Ungros*, ſive Hungaros: ſic enim a diverſis diverſimode appellari ſolent: adeoque Hungari ſunt, quos *Vucronin* Hildesheimenſis & Lambertus vocant. Aventinus lib. 4. victoriam Henrici de Hungaris ſic deſcribit. „ Iiſdem diebus, finitis induciis, Ugri tributum a „ Rege noſtro expoſcunt. Hainricus illis canem villaticum, „ auribus, cauda mutilum, ſcabie ſordidum reddi jubet, ſe „ aliud tributum populo falſorum Deorum cultori pendere „ pernegat. Inde apud Teutonas (*a*) fabulam, Ugris ca„ nem imperitaſſe, ortam crediderim. Ugri tam inſigni con„ tumelia irritati, arma capiunt, dolo copias augent: equi„ tum propemodum innumerabilis turba majorem etiam, „ quam pro numero, ſpeciem præbens; relictis Bojis, cum „ quibus & Arnulpho, ut vicinis, pacem initam pridem per„ ſancte ſervabant, per Franciam, Sclavos, Svevos, Turo„ gos, interiora Saxoniæ, ubi Rex verſabatur, penetrat. „ Cun-

a Imo ea fabula inde orta, quod Princeps Ugrorum, proprio idiomate *Chan* dicitur: quo vocabulo Teutones, linguæ Hungaricæ ignari, *Canem* ſignificari putarunt.

Digitized by Google

„ Cunſta præda, incendiis, rapina, luſtu complet, paſſim diffunditur: centum amplius millia fuiſſe perhibentur. Hainricus votum nuncupat, ſi viſtoria potiatur, ſe nundinas ſacrorum ex Germania ſublaturum promittit: naſtuſque nebuloſum diem, ſubito inopinatos, palantes hoſtes invadit, ſternit, cædit, terga vertere cogit. Qui fugam dedere, a colonis paſſim trucidati ſunt. Ceteris deletis, ſeptem dumtaxat ſervati, quos auribus, manibus, naribus truncatos Rex ad confinia Ungariæ deducit: & ite (inquit) & nunciate veſtris popularibus, ut de cætero domi ſe contineant, nec aliena appetant, neque ad ea loca, ubi hujuſmodi in eos carnificina exerceetur, ultro accedant. Ugri in poſterum, vivente Hainrico, Germania manus abſtinuere: Græcis, Bulgaribuſque in Moeſiis confidentibus negotium exhibuere. Hainricus triumphans, Chriſto Domino Deoque noſtro honorem habet, ſupplicatione decreta, grates Summo Imperatori ceteriſque cælitibus agit, paterque patriæ conſalutatur „. Hæc ab Aventino Rhetorice dicam, an Poëtice ſcripta. Hungarorum Duces erant *Toxus*, & *Bulogudes*, ſive *Bulc-chan*, de quibus ad annum 955. redibit ſermo.

X. Henrici Aucupis prælia cum Hungaris, Bohemis, Dalmatis, Slavis Abotritis, & Danis.

Ceterum, ut cum Hungaris alias gentes ab Henrico domitas conjungam, continuator Reginonis ad ann. 921. „ Interim Henricus Rex ſtabiliendæ paci & reprimendæ Sclavorum ſævitiæ fortiter inſiſtit. Anno 928. Heinricus Rex Boëmos hoſtiliter invaſit, & præſtante Deo fortiter ſuperavit. Anno 931. Heinricus Rex Regem Abotridorum & Regem Danorum effecit Chriſtianos.

Hermannus Contraſtus. Anno Regni Henrici 12. Henricus Rex Boëmiam petit. Anno 13. Henricus Regem Abroditarum & Nortmannorum Chriſtianum fecit.

Lambertus Schafnaburgen. Anno 931. Heinricus Rex Abotritos ſubegit.

Marianus Scotus. Anno 930. Ind. 4. Henricus Rex Regem Obricorum, & Nortmannorum efficit Chriſtianos.

Sigebertus. Anno 921. Ziptinæus Dux Boëmiæ, ad Chriſti fidem converſus, juſte & religioſe in Boëmia principatur, & poſt eum Watizlaus filius ejus juſtitia & ſanſtitate præclarus, cui frater ſuus Bolizlaus nimis adverſabatur. Anno 925. Rex Hen-

Henricus urbem Sclavorum Brennaburch capit,& victis Sclavis tributum imponit. Anno 928. Rex Henricus Gana urbem Dalmatiæ capit, & Dalmatis tributum imponit. Anno 930. Wenzeslaus princeps Boëmiæ a Rege Henrico in Praga urbe obſeſſus, ſe & urbem Regi dedit, & impoſitam Boëmiæ multam tributi pecuniam ſolvit. Anno 931. Henricus Rex Reges Normannorum & Abroditarum Chriſtianos facit. Redarii uſque ad 200. millia hominum conſpirantes contra Henricum Regem rebellant, & regnum ejus graviter infeſtant, & vicinas gentes ad bellandum animant. Sed a ducibus Regis Bernardo & Tiſtmaro gravi bello victi omnes pene moriuntur, aut fugientes in mare vicinum demerguntur. Et hoc facto vicinæ gentes a rebellione deterrentur. Anno 935. Rex Henricus Danos, qui per piraticam Friſones incurſabant, vincit, & tributarios facit, & Chuipiam regem eorum baptizari fecit.

Conradus Urſpergenſis poſt narratam pacem cum Hungaris ad novennium, ut ſupra, firmatam :„ In quibus induciis pri-
„ mum ex agrariis militibus nonum quemque eligens, in urbi-
„ bus habitare fecit, ut cæteris octo cum familiaribus ſuis ha-
„ bitacula conſtrueret, frugumque omnium tertiam partem
„ exciperet ac ſervaret; cæteri vero octo ſeminarent & mete-
„ rent, frugeſque nono colligerent, ſuiſque in locis ponerent.
„ Concilia & omnes conventus ac convivia in urbibus celebra-
„ ri voluit, quatenus in pace diſcerent, quid in hoſtium ad-
„ ventu facere debuiſſent. Vilia aut nulla extra urbes erant
„ munia. Tali lege ac diſciplina quum cives aſſuefaceret, re-
„ pente irruit ſuper Sclavos qui dicuntur Hevelli, & multis
„ eos præliis fatigans, demum hieme aſperrima caſtris ſuper
„ glaciem poſitis, urbem quæ dicitur Brennaburg, fame, fer-
„ ro & frigore cepit: & cum illa urbe omni regione potitus,
„ ſigna vertit contra Dalmatiam, adverſus quam jam olim pa-
„ ter ſuus reliquit & militiam: & obſidens urbem, quæ dicitur
„ Grana, viceſimo tandem die cepit eam. Præda urbis militi-
„ bus tradita, puberes omnes interfecti, pueri ac puellæ ſer-
„ vatæ ſunt captivitati. Poſthæc adiit Bragam, Boëmorum ur-
„ bem, Regemque ejus accepit in deditionem, qui erat pater
„ Bolizlai, qui quandiu vixit, Regi fidelis & utilis fuit. Boë-
„ mia itaque tributaria facta, Rex reverſus eſt in Saxoniam.

„ Igi-

Digitized by Google

„ Igitur induciarum tempore tranſacto, Legati Ungarorum
„ pro ſolitis muneribus Regem adierunt; ſed ab eo ſpreti in
„ terram ſuam vacui reverſi ſunt. Quum enim haberet mili-
„ tem equeſtri jam prælio probatum, contra hoſtes antiquos
„ præſumpſit inire certamen. Hæc audientes Avares (*ſic Un-
„ garos vocat*) nil morati, cum hoſtili gravique manu Saxo-
„ niam feſtinant intrare; & iter agentes per Dalmatiam, opem
„ quaſi ab antiquis petunt amicis. Illi vero ſcientes eos ad Sa-
„ xoniam feſtinare, Saxoneſque paratos cum eis pugnare,
„ pinguiſſimum pro munere eis projiciunt canem. Et quum
„ non eſſet injuriam vindicandi locus, ad aliam pugnam feſti-
„ nantibus, cum ridiculoſa ſatis vociferatione longius proſe-
„ quuntur amicos. Igitur quam repentino potuerunt impetu
„ intrant Thuringorum fines, illam terram hoſtiliter perva-
„ gantes. Rex autem Heinricus graviſſima valetudine detine-
„ tur, & Ungarorum ei adventus proximus nunciatur. Qui
„ mox directis per Saxoniam nunciis, validiſſimum per qua-
„ triduum collegit exercitum; ipſeque licet invalidus corpo-
„ re, animi tamen roboratus vigore, equum aſcendit, & ob-
„ viam hoſtibus ivit. Celer autem nuncius accurrit, qui Un-
„ garos in Meresburg, quod caſtrum eſt in confinio Saxonum
„ & Thuringorum ac Sclavorum, eſſe nunciavit, eoſque jam
„ non modicam puerorum ac mulierum prædam habere; vi-
„ rorum vero immenſam ſtragem feciſſe. Rex igitur ut erat
„ animo conſtans, talibus non terretur, ſed magis magiſque
„ ſuos, ut pro patria pugnent, exhortatur. Nec mora: bel-
„ lum incipitur, & ex Chriſtianorum parte *Kyrie eleiſon* dici-
„ tur; ex illorum vero parte turpis & Diabolica vox, *hui*, *hui*,
„ *hui*, auditur. Inito itaque certamine, nutu divino Ungari
„ cæduntur & fugantur: Rex & ſui victoria decorantur: im-
„ menſa captivorum turba abſolvitur, atque vox gemitus in
„ lætitiæ cantum mutatur. Hunc triumphum tam laude quam
„ memoria dignum, Rex apud Meresburg in ſuperiori cœna-
„ culo domus regiæ per ζωγραφίαν notari præcepit, adeo ut
„ rem veram potius, quam veriſimilem judices. Rex vero vi-
„ ctor reverſus, modis omnibus gratiarum actiones honori di-
„ vino, ut dignum erat, ſolvebat: tributumque quod hoſti
„ dare conſuevit, divino cultui mancipavit, & uſibus paupe-

„ rum deſervire cenſuit. Poſt hæc pater patriæ & rerum Do„ minus, Imperatorque ab exercitu appellatus, famam po„ tentiæ virtutiſque cunctis Regibus & gentibus longe lateque „ diffudit. Unde & aliorum Regnorum proceres eum adie„ runt, gratiamque in conſpectu ejus invenire quærentes, fi„ dem talis ac tanti viri dilexerunt „. Hæc Conradus ab Henrico geſta poſt novem annorum inducias cum Hungaris compoſitas, adeoque ad annum 934. Unde quod Sigebertus ad annum 922. ſupra narravit de bello cum Ungaris juxta urbem Merſeburg commiſſo, id omnino eſt ad annum 933. protrahendum.

Et de hoc Ungarico quidem bello dictum eſt ſatis. Alia vero ſingula Henrici Regis geſta ut ad ſuos annos conſignentur, primo quidem de Sclavis Bohemis dicendum eſt; deinde de Abotritis, Redariis, Hevellis, & Danis: nam de Dalmatis poſtea ſermo erit.

XI. Bohemicum bellum ſub Henrico Aucupe Germaniæ Rege. Bohemiæ ſtatus poſt Borivojum Ducem.

Sigebertus *Spitineum Bohemiæ Ducem* facit *Watizlai* ſeu *Venceslai*, & *Boleslai* patrem, eumque ait anno 921. quum jam ad Chriſti fidem eſſet converſus, juſte ac pie principatum tenuiſſe: cui *Venceslaus* eodem fere anno ſucceſſerit, adverſante ſibi fratre *Bolizlao*; anno autem 930. idem Wenceslaus ab Henrico Rege ſubjugatus fuerit. Hæc neque cum Coſma Pragenſi, neque cum aliis Rerum Bohemicarum Scriptoribus conveniunt. Nam Coſmas, Æneas Sylvius Piccolomineus, & Jo: Dubravius (ut reliquos miſſos faciam) ad unum omnes tradunt, *Boriwojo*, qui primus Chriſtianam fidem circa annum 894. ſuſcepit, filios fuiſſe *Zpitigneum* & *Wratislaum*. Boriwojo autem mortuo (juxta Coſmam) aut, ſecundum Dubravium, abdicante, cumque uxore Ludmilla ad arcem Tetinenſem ſe conferente, ſucceſſiſſe in Bohemiæ principatum *Zpitigneum*, qui primo quidem, donec ſub tutoribus Detonio & Myrſone vixit, permodeſte ſe atque civiliter erga omnes geſſiſſe dicitur; ſed poſtea ſui arbitrii factus, quum a parentibus admoneretur „ ut Chriſtianos de meliore nota ſibi commen„ datos haberet, illorumque numerum ut in dies adaugeret; „ & quos ipſi adjutores publicorum negotiorum dederant, ne„ quid temere ſine illis tranſigeret: reſpondiſſe fertur: Æque „ ditioni ſuæ ſubjectos eſſe qui non Chriſtiani, atque illi qui

„ Chri-

„ Chriſtiani dicerentur; proin æqualiter utroſque augeri dece-
„ re, ut decus Bojemiæ frequentia habitatorum exaugeatur;
„ videant autem Detonius & Myrſo, ut intra modum ſuum ſe
„ contineant, parendo potius Domino ſuo, quam illi leges
„ aliquas præſcribendo: præteriiſſe enim tutelæ illorum tem-
„ pus „. Quo reſponſo tam acerbo parentibus reddito diſcedens Spitigneus, ſtatim in via morbo tentatus perhibetur, & poſt diem octavum in arce Vicegradenſi mortuus. Quumque ſine filiis deceſſiſſet; revocatus ad principatum Borivojus pater, obtinuit, ut Wratislaus minor filius ſuccederet, quem ipſe ſuis præceptis inſtitutiſque informandum recepit: atque ut præterea in abſentia patris haberet, quorum auctoritate in officio religionis contineretur, egit cum S. Methodio præſule, & cum Dobroſino affinitate ſibi conjuncto, ne a latere filii diſcederent: data ei in uxorem Drahomira. Uratislaus autem, patre mortuo, & Præſule Romam profecto, matris Ludmillæ conſilio pleraque, ac præcipue ea quæ ad religionem pertinent, adminiſtraſſe narratur, rem Chriſtianam magno ſtudio amplificans. Quumque relictis duobus filiis, Wenceslao & Boleslao, in vivis eſſe deſiiſſet, Drahomira ejus uxor (ut ſcribit Dubravius) regimen invaſit, ac ſtatim odium in Chriſtianos diu diſſimulatum detexit, edicto propoſito, ut templa Chriſtiani occluderent, a cultu ceremoniiſque abſtinerent, Sacerdotes populum ne docerent, ne ludimagiſtri diſcipulos: ſecus facientibus carcer, exilium, mors denunciata. Tum vero ſecundum tam impia tamque immania matris Drahomiræ facinora, Venceslaus, qui hactenus ne in principatum ſuccederet, ætatis ſtudiorumque excuſatione utebatur, aviæ maxime Ludmillæ hortatu pollicentis, ſe quoque curarum nepotis fore participem, magno omnium aſſenſu, regimen in Bojemos ſuſcepit. Ad tollendam fraternam diſcordiam, in ipſo ſtatim principatus introitu decrevit, ut Boleslao fratri juniori Boleslavia cum territorio ſuo ultra Albim aſſignaretur: ſibi thronum Pragæ retinuit. Mater Drahomira Boleslaum moribus ſuis congruentem ſecuta, Ludmillam Venceslao nepoti adhærentem, ſubmiſſis ſicariis interfici juſſit. Quum Venceslaus ad ſingulare certamen adverſus Radislaum Ducem Curimenſem eo fine accederet, ut ſuorum ſaluti proſpiceret, viſi ſunt Angeli, adverſario dicentes, ne ferias.

Hæc

Hæc in Germaniam (pergit Dubravius) celeriter nunciata, aulam Cæſaris apud alios admiratione, apud quoſdam irriſione affecerunt. Otto tunc regnabat, qui Germanorum primus coronam Cæſaream legitime ſibi traditam in Germaniam intulit, vir illo honore ob celebrem pietatem & raram in bellis felicitatem non indignus, nec alienus a Venceslao propter eximias ipſius virtutes, & qui una cum aliis Germaniæ principibus majeſtatem Cæſaream officioſe comiterque conſervabat. Cetera de Imperatore, qui conſpectis duobus Angelis aurea cruce ad ſe accedentem Venceslaum ornantibus e ſolio proſiliens, brachiis excepit, regiis inſignibus decoravit, tributo quod Carolus quondam ſolvendum Cæſaribus inſtituerat, abſolvit, brachium S. Viti ei donavit: deque ipſo Venceslao, quem impius frater Boleslaus, matre hortante in convivio exceptum, & poſtea in Eccleſia orantem, adhibitis ſceleris comitibus interfecit: apud Dubravium lib. 5. legenda; quibus hæc ſubjungit de Ottone Cæſare necem S. Wenceslai vindicante. „ Acceſſit præ„ terea novus ex Cæſare Ottone terror, minitante fratricidii „ ultionem, quum primum Hunnicum bellum confeciſſet. „ Quippe Hunni ex Pannonia uſque in Sveviam progreſſi ur„ bem Auguſtam obſidione premebant, tanta ſuorum multi„ tudine, ut dubitaverit Otto, prodire ne in aciem contra „ tantas copias, an caſtris ſe tenere, ſecurius fuerit, ſed du„ bitantem Uldricus Auguſtæ præſul, in divorum numerum „ poſtea relatus, indicto unius diei jejunio, ad ineundam pu„ gnam impulit; certam ei victoriam, ſi pugnaverit promit„ tens; nec fefellit. Tantam enim inter Hunnos ſtragem Otto „ edidit, ut Lichus Auguſtanus fluvius, mutatis in cruorem „ aquis, alveum ſuum fœdaverit. Capti in eadem pugna duo „ Hunnorum Duces, ſupplicia crucibus luerunt. Ex Cæſaria„ nis maxime inſignis Conradus, Ottonis gener, cecidit. At„ que hoc interim ſpatio, quod per moras hujuſce prælii inter„ jectum fuit, Boleslaus vicum quem inhabitabat, foſſis, „ vallis, mœnibus cingendum muniendumque ſuſcepit. Operi „ abſoluto, cinctoque oppido, nomen Boleslavia manet. Huic „ oppido quum Otto appropinquaret, miſſis obviam legatis, „ Boleslaus pacem magnis precibus cum ipſis oppidanis cœpit „ petere. Valde præciſe Otto eis reſpondit, aliter pacem coi-

„ re

„ re non poſſe, niſi dedito ſibi fratricida Boleſlao. Porro Boleſlaus, omnibus rebus ad ſuſtinendam obſidionem neceſſariis, frumento, pecore, telis, armis, viris inſtructus in oppido erat. Non ita Cæſar foris commeatu abundabat, vacuis ubique ex vicino horreis, & pecoribus in ſilvas longius abactis. Unde paulo poſt factum, ut Cæſar ob rerum penuriam mutata duriore ſententia, animum ad molliora inflecteret. Quum igitur denuo Boleslaus, quamquam ſatis (ut dixi) inſtructus, conſcientia tamen ſcelerum timidus, gratiam Cæſaris ambiret, pacemque oraret, eam his tandem legibus impetravit: Prima erat, ut commiſſa piacula omnibus modis expiaret. Altera, ut exules Chriſtianos revocaret ab exilio. Tertia, ut tributum nuper remiſſum, denuo exſolvendum reciperet. Ultima, ut eadem conditione atque cæteri Germaniæ Principes, in nomen Cæſaris juraret.

Hæc Dubravius, anno quidem, quo cædes S. Venceslai, & pax ab Ottone Cæſare cum Boleslao fratricida poſt indictum bellum firmata contigerit, non expreſſo. Sed quantum ex rerum geſtarum ſerie colligitur, inter annum *954.* & *956.* id (juxta Dubravium) peractum fuerit, oportet: nam bellum illud Hungaricum, quod ab eodem Dubravio paci cum Boleslao compoſitæ præmittitur, anno *955.* commiſſum refertur ab Hiſtoricis. Sic Continuator Reginonis. „ Anno *955.* Ungari „ cum tam ingenti multitudine exeuntes, ut non, niſi terra „ eos dehiſceret, vel cælum eos obrueret, ab aliquo ſe vinci „ poſſe dicerent. Chunradus quondam Dux ibi occiditur, & „ ab exercitu Regis apud Lichum fluvium tanta cæde (Deo „ præſtante) proſtrati ſunt, ut nunquam ante apud noſtrates „ victoria talis audiretur aut fieret. Rex inde revertens, in „ Sclavos hoſtes dirigit, ubi ſimili potitus victoria, vaſta illos „ cæde proſternit „. Vide Pagium ad ann. *955.* a num. 2. ubi inſignem eam de Ungaris victoriam ex Vvitikindo, Ditmaro, auctore vitarum S.Udalrici Auguſtani Epiſcopi ac Brunonis Archiepiſcopi Colonienſis, aliiſque deſcribit. Verùm quum Sanctus Vvenceslaus anno *929* (Coſma Pragenſi teſte) ab impio Boleslao cæſus fuerit, quumque is non *Spitigneum*, ſed *Vratiſlaum* patrem habuerit; conſtat manifeſte, tam Sigebertum, quam Dubravium multipliciter in ea, quam ſupra recitavi, nar-

narratione erraſſe: quorum proinde ſingulas allucinationes mox proferam, ubi de Bohemis fuſius diſſeram. Interim ſtatuendum pro certo eſt, hæc omnia non ſub Ottone Cæſare, ſed ſub Henrico Aucupe accidiſſe.

XII. Bellum Henrici Aucupis cum Slavis Obotritis, & Danis. Slavorum Borealium gentes diverſæ.

Sclavos quod ſpectat, ii non Moravi ſunt aut Bohemi ſive Poloni, quorum ſupra facta eſt mentio, ſed *Heneti*, quorum nonniſi enunciatione, (ut recte Reineccius in diſſert. de communibus Germanicarum & Henetarum appellationibus obſervat) diſcernenda nomina ſunt, *Venedæ*, *Venedi*, *Heneti*, *Veneti*, *Vvinithi*, *Vvinuli*, quæ poſtrema duo adud Helmoldum leguntur. Primum igitur ſecundum litus maris Balthici, ac deinde poſt Viadrum, ad Occidentem plagam, ut loquitur Helmoldus, occurrunt, *Pomerani*, *Vvilzi*, hiſque oppoſiti *Rugiani* inſulares: *Vvarnavi*: *Obotriti*: *Polabi*: *Vvagiri*: *Lingones*. *Pomerani*, veteri appellatione adhuc celebres, ſonant maritimos. *Vvilzi*, & *Lutici*, ſeu *Lutizii*, appellatæ hæ quatuor gentes fuere: *Tolenzi*; *Redarii*, *qui & Riaduri*: *Circipani*: *Teyzini*. Significant autem *Vvilzi*, lupinos, forte a moribus barbaris, ſeu latrocinandi & prædandi conſuetudine. *Tolenzos*, & *Redarios* alibi Helmoldus pro eadem gente accipit, videnturque hi quidem ab urbe *Retura* dicti, illi ab amne *Tolenſo*, qui idem & ſedem eorum arguit. *Redarii* Stetinenſium fines inter Panim & Viadrum incoluere. *Circipani* a Pani fl. nomen traxerunt. *Kyzini* ad Gucegovium oppidum conſedere. *Rugiani* ſeu *Rani* a Rugia inſula nomen mutuati ſunt. *Vvarnavi* a Warnavo fl. in agro Roſtochienſi nuncupati fuere. *Obotriti* Megalburgenſem terram poſſederunt. *Polabos* ſuſpicor a regionis planitie nomen ſibi indidiſſe: oppidum habuere primarium Receburgum. *Vvagiri* habitarunt ad Aldeburgum. *Lingones* & *Linos* non diſcerno. Hos Helmoldus lib. 1. c. 1. illos cap. 18. nominavit. Conſervarunt nomen eorum Lune, & Luneburgum. Cæteræ Henetorum gentes in Orientali Slavia, ut alibi Helnoldus loquitur, ſeu intra Albim & Viadrum, hoc eſt, in Marchia Brandeburg. conſederunt. Nomina eorum ſunt, *Heruli*, ſeu *Heveldi*, *Leubuſii*, *Vvilini*, *Stoderani*, *Brizani*, cum multis aliis, quemadmodum eſt apud Helmoldum. *Herulorum* ſeu *Eveldorum* ſedes fuit ad fl. Havelum: atque haud ſcio, an non inde *Heveldorum* nomen manavit. *Leubuſii* oppido Lebu-

ſio

ſio nomen dedere. *Vvilinis* & *Stoderanis*, è recentioribus quidam ſedes ad Berlinum & Brandeburgum tribuunt. Helmoldus *Stoderanos* & *Brizanos* in agro Havelbergenſi & Brandeburg collocavit. Hactenus Reineccius.

XIII. Bohemi, Sorabi, & ceteri Slavi ac Dani ab Henrico devicti, ita ut tributum ei & Chriſtianitatē promitterent. Vvormone Danorum Rege extincto, Haroldus filius Chriſtianam Religionem in Regno ſuo prædicari permittit: eamque opera Archiepiſcopi Unni una eum aliis amplectitur. Ex Helmoldo.

Helmoldus lib. 1. cap. 8. quænam fuerit Sclavorum hujuſmodi, nec non Danorum, Ungrorumque, ſub Conrado & Henrico Regibus, in Chriſtianam religionem ſævitia, exponit his verbis: „ Itaque regnante Conrado, orta eſt Ungarorum gra-
„ vis irruptio, qui non ſolum noſtram Saxoniam, aliaſque cis
„ Rhenum provincias, verum etiam trans Rhenum, Lotha-
„ ringiam & Franciam demoliti ſunt. Tunc incenſis Eccleſiis,
„ cruces a Barbaris truncatæ & ludibrio habitæ, Sacerdotes
„ ante altaria trucidati; Clerus vulgo mixtus aut interfectus,
„ aut in captivitatem ductus. Cujus ſigna furoris ad noſtram
„ duraverunt ætatem. Dani quoque Slavos auxilio habentes,
„ primo Nordalbingos, deinde Tranſalbinos (*a*) Saxones va-
„ ſtantes, magno Saxoniam terrore quaſſabant. Apud Danos
„ eo tempore Worm regnavit, crudeliſſimus, inquam, vermis,
„ & Chriſtianis non mediocriter infeſtus. Ille Chriſtianitatem,
„ quæ in Dania fuit, prorſus demoliri molitus, Sacerdotes a
„ finibus ſuis depulit, plurimos etiam per tormenta necavit.
„ At vero Henricus, ſucceſſor Conradi, jam tunc a puero ti-
„ mens Dominum, & in ejus miſericordia omnem ponens fi-
„ duciam, Ungaros maximis præliis vicit & triumphavit: Boë-
„ mos, & Sorabos, ab aliis Regibus edomitos, & cæteros (*b*)
„ Slavorum populos uno grandi prælio ita percuſſit, ut ceteri
„ qui perpauci remanſerant, & Regi tributum, & Deo Chri-
„ ſtianitatem ultro promitterent. Deinde Daniam cum exer-
„ citu ingreſſus, Worm (*c*) Regem primo impetu adeo per-
„ terruit, ut imperata ſe facere mandaret, & pacem ſupplex
„ depoſceret. Sic Henricus Rex victor apud Sleſwich, quæ
„ nunc Heidebo dicitur, regni terminos ponens, ibi & Mar-
„ chionem ſtatuit, & Saxonum Coloniam habitare præcepit.
„ Videns ergo Sanctiſſimus Archiepiſcopus Unni, qui Rein-

a Krantz l. 3. c. 5. *qui nunc Holſati ſunt*.

b Krantz loc. cit. *ceteroſque Vvandalorum populos*.

c Krantz. *Gormonem* Regem vocat: eumque (cap. 6.) uxorem habuiſſe ex Anglia Chriſtianiſſimam aſſerit: filiam Edelradi Anglorum Regis, idem Krantzius vocat Daniæ lib. 4. cap. 18.

„ wardo (*a*) ſucceſſit in Cathedram, miſericordia Dei noſtri & virtute Regis Henrici, Danorum Slavorumque pertinaciam eſſe edomitam, oſtiumque fidei in gentibus apertum eſſe; omnem ſuæ Diœceſis latitudinem elegit per ſeipſum circuire. Multis ergo Religioſis comitatus, pervenit ad Danos, ubi tunc crudeliſſimus Vvorm regnavit. Et illum quidem pro ingenita flectere nequivit ſævitia; filium autem Haroldum (*b*) convertit, & fidelem Chriſto perfecit, ita ut Chriſtianitatem, quam pater ejus ſemper odio habuit, ipſe ſervari publice permiſerit, quamvis ipſemet Baptiſmi Sacramentum (*c*) nondum perceperit. Ordinatis itaque in Regno Danorum per ſingulas Eccleſias Sacerdotibus, Sanctus Dei multitudinem credentium commendaſſe fertur Haroldo, cujus etiam fultus adjutorio & legato, omnes inſulas Danorum penetravit, evangelizans verbum Dei, & fideles quos invenit illic captivos, in Chriſto confortans. Deinde veſtigia ſecutus magni Prædicatoris Anſcharii, remigans mare Balthicum, non ſine labore pervenit ad Byrcam (*d*) principalem Svediæ civitatem, quo jam poſt obitum S. Anſcharii nemo Doctorum annis ſeptuaginta venire auſus eſt, præter ſolum, ut legimus, Reimbertum. Eſt autem Byrca oppidum Gothorum celeberrimum, in medio Svediæ poſitum, quod tractus quidam Balthici maris alluit, reddens portum optabilem, quo omnes Danorum, Norueorum, itemque Slavorum, ac Semborum naves, aliique Scythiæ populi pro diverſis commerciorum neceſſitatibus, ſolenniter convenire ſolent. In eo ergo portu Confeſſor Domini egreſſus, inſolita populos appellare cœpit legatione. Quippe Sveones & Gotthi propter varia temporum pericula & Regum cruentam feritatem, Chriſtianæ religionis penitus obliti fuerant.

„ Sed

a Reinvvardus ſucceſſit Hogeto: Hogerus Adelgario: Adelgarius Reimberto: Reimbertus Anſchario Hammenburgenſi primo Archiepiſcopo. Helmoldus l.1. c.7.

b Haroldum, adjuvante matre Tira, femina Chriſtianiſſima, ita Chriſto fidelem perfecit, ut Chriſtianitatem, quam pater exectabatur, ille excoleret. Krantz lib.3. cap.6.

c Baptizatus poſtea ſub Ottone. Helmoldus lib.1. cap.9. At Krantzius in Metropoli lib.3. cap.16. Haroldum ſub Unni Pontifice baptizatum, oſcitanter ſcripſit: contra quam in Dania lib.4. cap.19. idem dixerat.

d Birca, mediterranea civitas non longe ab Upſala, quæ nunc Metropolis eſt Regni, Krantz lib.3. cap.6.

„ Sed favente gratia Dei a Sancto patre Unni denuo ad fidem
„ revocati ſunt. Perfecto ergo legationis ſuæ miniſterio, quum
„ jam redire diſponeret Evangeliſta Dei, ægritudine corre-
„ ptus, apud Byrcam feſſi corporis ſarcinam depoſuit. Obiit
„ autem peracto boni certaminis curſu Anno Dom. Incar. non-
„ genteſimo triceſimo ſexto, cui ſucceſſit in Cathedra Vene-
„ rabilis Adheldagus „. Eadem habet Albertus Krantzius in
Metropoli lib. 3. a cap. 4. ad 6. ubi Unnonem obiiſſe dicit,
„ Anno Dom. Incarn. 936. Indict. IX. circa medium Septem-
„ brem (hic eſt annus magni Ottonis primus) quum in Ponti-
„ ficatu exegiſſet annos ſexdecim, a tranſitu autem Vvilleha-
„ di, CLXVIII. „. Error in hoc poſtremo numero: nam *Vvil-
lehadus*, (eodem Krantzio lib. 1. cap. 7. ſcribente) *anno Dom.
788. III. Idus Julii Epiſcopus Bremæ*, juſſu Caroli Magni, *or-
dinatus eſt*: „ Sedit autem (ut ſubjicitur cap. 8.) in Eccleſia
„ Bremenſi, poſt ordinationem ſuam, annos duos, menſes
„ tres, dies viginti ſex: prædicavitque tam Friſiis, quam Saxo-
„ nibus, poſt martyrium Sancti Bonifacii, omnes annos 35. „.
Adeoque obiit anno 790. menſe Novembri: centeſimo quadrageſimo ſexto anno ante mortem Unnonis Archiepiſcopi Hamburgenſis.

Quæ igitur ab Helmoldo, Krantzio, aliiſque de Slavis, Danis, Svediſque narrata ſunt, palam faciunt, erraſſe ſupra laudatos Hiſtoricos, Continuatorem Reginonis, Hermannum Contractum, Marianum Scotum, & Sigebertum, dum tradunt, ab Henrico Germaniæ Rege, *Obotritorum & Nortmannorum Reges Chriſtianos fuiſſe effectos*. Domiti quidem ſunt ab Henrico tum *Dani*, ſive Nortmanni, tum etiam Slavi *Obotriti*, *Redarii*, & *Hevelli*: ſed *duos Reges*, *Danorum* ſcilicet, & *Slavorum Obotritorum*, Chriſtianos factos fuiſſe, non conſtat ex Helmoldo: qui, extincto Wormone Daniæ Rege, de ejus filio Haroldo hæc tantum habet, quæ ſupra recitavi, atque hic repeto:
„ Et illum quidem (ideſt Wormonem) pro ingenita
„ flectere nequivit ſævitia (Archiepiſcopus nempe Hambur-
„ genſis) filium autem Haroldum convertit, & fidelem Chri-
„ ſto perfecit, ita ut Chriſtianitatem, quam pater ejus ſemper
„ odio habuit, ipſe ſervari publice permiſerit, quamvis ipſe-
„ met Baptiſmi ſacramentum nondum perceperit „. De *Sla-*

vorum vero populis idem Helmoldus, Regis eorum nomine ſuppreſſo, paulo ſuperius ſcripſerat: „ Et ceteros Slavorum „ populos uno grandi prælio ita percuſſit, ut ceteri, qui per- „ pauci remanſerant, & Regi tributum, & Deo Chriſtianita- „ tem ultro promitterent „. Nomen ergo Danorum Regis, quem Sigebertus *Chuipiam* fuiſſe, baptizatumque aſſerit, omnino commentitium: quum Henrici Regis temporibus, Rex Danorum fuerit *Gormo* ſeu *Vvorm*, ad mortem uſque Paganus, & filius ejus *Haroldus*, Chriſtianam quidem in Regno ſuo religionem prædicari permittens; non tamen eſt *baptizatus*, niſi circa annum 948. quo ab Ottone Henrici filio ac Succeſſore Rege ſubjugatus eſt, uti ex Helmoldo mox dicam.

CAPUT VII.

Joannis & Michaëlis conſpiratio a fratre eorum Petro Bulgarorum Rege compreſſa. Nicephorus Phocas Ruſſos in Petrum concitat: Sphendoſthlabus Ruſſorum Dux, victis Bulgaris, Myſiam occupat. Joannes Zimiſces Imperator, Nicephori ſucceſſor, Ruſſis deletis, Myſiam recuperat, Bulgaros ſubjicit. Hos rebellantes Baſilius Imperator domat, & Bulgariam Byzantino adjicit Imperio. Chrobatos in fidem recipit.

I. Petrus Bulgarorum Princeps fœdus cum Nicephoro Phoca Imper. init. conſpirationem fratrum Joannis & Michaelis comprimit. Filii ejus Boriſes, Romanus ac Simeon. Regnum Bulgaricum invaſum a Davide, Moſe, Aarone, & Samuele.

SUB idem fere tempus, quo Petrus Bulgarorum Princeps contractis cum Maria Chriſtophori Auguſti filia nuptiis pacem cum Græcis colebat, ideſt circa annum 927., in eundem Joannes frater, unaque cum eo nonnulli alii Procerum potentiores conjurationem inierunt. Incertus Continuator Porphyrogeniti in Vita Romani Lacapeni num XXVIII. „ Petro Bulgarorum Principi, Joannes frater cum aliis Simeonis Proceribus, ſtruxit inſidias. Deprehenſis illis, Joannes quidem flagris emendatus, in carcere includitur: reliqui acerbis ſuppliciis ſubacti ſunt. Horum Romanus Imperator a Petro certior factus, Joannem Monachum (eum qui Rector exſtiterat) mittit, prætextu quidem redimendi captivos; re ipſa vero, ut Joannem caperet, & Byzantium duceret: quod & ita contigit. Una quippe cum Joanne navim ingreſſus, a Me- „ ſem-

„ ſembria in Urbem delatus eſt. Nec multo poſt projecto Mo-
„ nachi habitu, quum uxoris amplexus quæreret, Imperator
„ illi ædes aſſignavit, multaque omnino prædia contulit; exque
„ ſua ipſius Armeniacorum patria conjugem ei locavit, atque
„ in Cæſaris domo præmagnificas nuptias fecit, ductoribus
„ Sponſæ Chriſtophoro Imperatore, ac Joanne Monacho qui
„ Rector extiterat. Quin & Michaël Monachus, ipſe Petri
„ frater, Bulgarici Imperii cupidus, ſeorſum in Bulgariæ qua-
„ dam arce rebellavit; multoſque Scythas, qui a Petri Princi-
„ patu deſciverant, ad ſe pertraxit. Hi, Michaële vivis exem-
„ pto, (*a*) Romanæ ditionis fines invaſerunt: ſic nimirum ut
„ a Macetide per Strymonem ad Atticam Nicopolimque pro-
„ greſſi, cuncta ibi populati ſint „. Et num. 35. „ Quin di-
„ cta quoque Romani Imperatoris neptis Maria, Petri Bulgari
„ uxor, haud raro in urbem veniebat ex Bulgaria, patris avi-
„ que inviſendorum cauſa. Poſtremo autem venit, tres ſe-
„ cum liberos adducens, quum jam Chriſtophorus ejus pater
„ vivis exemptus eſſet. Multis itaque Avi munificentia dona-
„ ta divitiis, honorifice domum reverſa eſt „. Obiit Chriſto-
phorus Mariæ pater, *menſe Auguſto Indictione* 4., hoc eſt anno Chr. 931., eodem Continuatore teſte num. 31.; ex tribus autem Mariæ filiis, primus quidem *Boriſes*, alter *Romanus*, tertius vero *Simeon* dictus eſt. Mortua vero Maria, Petrus cum Nicephoro Phoca anno 963. fœdus renovavit. Cedrenus pagin. 646. „ Anno Mundi 6471. mortuus eſt Romanus Impe-
„ rator (*filius Conſtantini Porphyrogeniti*) xv. die Martii men-
„ ſis, Indict. VI. Eadem Indict. VI. menſe Aprili juſſu Auguſtæ
„ Nicephorus Phocas Conſtantinopolim venit: & 2. die Julii,
„ eadem Indict. VI. (*anno* 963.) ab Orientalibus exercitibus
„ omnibus a Tzimiſca concitatis, Imperator ſalutatur: Per
„ idem tempus Petrus Bulgarorum Rex, mortua ſua uxore,
„ renovandæ pacis cauſa, fœdus cum Imperatoribus (*b*) icit,
„ obſideſque dat filios ſuos Boriſen & Romanum: ac paulo poſt
„ mori-

a Ideſt, *Macedonia*, uti Cedrenus, & Scylitzes ſcribunt in hæc verba: „ Qui,
„ eo paulo poſt mortuo, iram Petri metuentes, Romanam invaſerunt ditionem: ac
„ per Macedoniam, Strymonem, & Hellada (*Græciam*) profecti, & obvia quæque
„ populati, Nicopolim tandem occuparunt, inque ea ſubſederunt. Verum hi poſte-
„ ris temporibus, variis bellis a Romanis ſubacti ſunt.

b Theophanone ſcil. Romani junioris vidua, ejuſque filiis Baſilio & Conſtantino.

„ moritur. Filii ejus in Bulgariam remittuntur, ut paternum „ Imperium occupent, & Cometopulorum impetum reprimant. Nam Davidus, Moſes, Aaron, & Samuelus, filii „ cujuſdam in Bulgaria largiter potentis Comitis, res novas moliebantur, & Bulgaros concitabant: atque ita tunc res acta.

II. Nicephorus Phocas Ruſſos in Petrum Bulgarorum Regem concitat, eo quod juſſus Hungarorum incurſiones cohibere, renuiſſet.

Petri Bulgari Regis obitus, a Leone Diacono ad annum 969. confertur. Nimirum, quando obſeſſis Doroſtori à Roſſorum Duce Sphendoſthlavo Bulgaris, fugam ipſe Petrus arripiens, in ſonticum morbum incidit, paucique diebus ſuperſtes, humanis exceſſit. Capti tunc à Roſſis duo filii Petri, Boriſes & Romanus, Nicephoro Phoca adhuc imperante: quo demum extincto, à Joanne Tzimiſca & Roſſi devicti ſunt, & Boriſes ab expugnata Urbe Preſthlaba eductus, Conſtantinopolim adductus eſt. Rem fuſius narrant Leo Diaconus, Cedrenus, Scylitzes, & Zonaras. Et Leo quidem Diaconus apud Pagium ad annum Chr. 965. num. XVI. ſub Nicephoro Phoca hæc de Bulgaris, & Roſſis habet. „ Imperator juſto conſcripto „ exercitu, adverſus (*a*) Myſos proceſſit. Ac quidem præ„ſidia atque caſtella Romanis finitima quotquot erant, excur„ſione unoque quaſi impetu ſubegit: Regionem vero conſi„derans, eamque ſabuloſam atque præcipitiis aſperam præru„ptamque videns; eſt enim ora plurimum aquoſa valdeque „ ſaltuoſa, ac undique inacceſſis montibus ambientibus clauſa, „ ad Æmum atque Rhodopen ſita, maximiſque fluviis circum„quaque irrigua; cavendum eſſe duxit, ne Romanas copias „ incompoſito ordine per lubrica parumque tuta loca educens, „ velut pecora, Myſorum gladio cædenda præberet. Ajunt „ enim haud raro Romanos ibi internecione deletos eſſe. Ita„que Byzantium regreſſus eſt: ac quem Calocyrum vocant, „ Patricia dignitate auctum, (hominem ſane audentis omni„no ac calentis ingenii) ad Tauroſcythas, quos vulgo Roſſos „ nominant, miſit, data quindecim centenariorum auri ſum„ma, ejuſque fidei commiſſa, qua illi accepta, Myſorum „ fines invaderent. Ac quidem ille ad Tauroſcythas ire con„tendebat. Imperator vero equeſtres ludos editurus, in cir„co conſedit. *Cetera*. Ce-

a Leo Diaconus Bulgaros vocat *Myſos*, & Bulgariam *Myſiam*. Ruſſos etiam ſive Roſſos, *Tauros* & *Tauroſcythas*: & Ruſſiam, *Scythiam*: Patzinacas denique, *Unnos*.

Cedrenus una cum Scylitze, cauſam affert moti à Nicephoro Phoca in Myſos ſeu Bulgaros belli, cujus ad ſocietatem Ruſſos vocabat. Sic enim ſcribit pag. 660. „ Anno Imperii „ ſui IV. Indictione x. Menſe Junio (*ideſt, anno Chr. 967.*) Ni„ cephorus Phocas exiit, Thraciæ Urbes contemplatum. Quum„ que uſque ad magnam ſudam (Scylitzes, *ἄχρι τῆς λεγομένης* „ *μεγάλης τάφρου*, *uſque ad magnam, uti vocatur, Foſſam*:) „ perveniſſet, Petrum Bulgariæ Principem hortatus eſt per „ literas, ne ſineret Turcos Iſtrum trajicere, & Romanorum „ ditionem infeſtare. Bulgaro non obtemperante, ſed omnis „ generis adhibitis prætextibus recuſante, Nicephorus Calo„ cyrum Cherſonis Principis filium, Patricia dignitate exor„ natum, ad Sphendoſthlabum (*a*) Roſſorum Principem „ mittit, eumque ad inferendum Bulgaris bellum ſollicitat. „ Roſſi obſecuti, Indictione XI. Auguſto menſe, Anno Impe„ rii Nicephori v. (*Chriſti 968.*) in Bulgariam impreſſione fa„ cta, multas Urbes ac caſtella Bulgarorum ſolo æquaverunt, „ prædaque potiti ingenti, domum redierunt. Eodem modo, „ atque etiam durius anno proxime inſecuto (*Chr. 969.*) tra„ ctaverunt. *Zonaras pag. 206.* Turcis autem, Ungaris ſcilicet, „ Thraciam vaſtantibus, Bulgariæ Principi Nicephorus Impe„ rator ſcripſit, ne illos Iſtrum trajicere pateretur, & Roma„ nas Provincias infeſtare. Id ille recuſavit, quod Imperator „ ipſi quoque auxilia negaſſet, quum ab iiſdem invaderetur: „ nunc autem poſtquam pacem cum eis facere coactus ſit, po„ ſtulare, ut fœdus rumpat, & armis ſumptis bellum ſuſcipiat, „ cujus rationem reddere non poſſet. Ibi igitur repulſam paſ„ ſus, Calocyrum Cherſonis Principis filium, ad Ruſſiæ Prin„ cipem Sphendoſthlavum contra Bulgaros concitandum able„ gavit. Ruſſicus igitur exercitus, Bulgariæ agros longe la„ teque populatus, prædam pene innumerabilem abegit; id„ que ſequenti anno æque factum „. Fœdus itaque, quod Petrus Bulgarorum Rex, anno, ut ſupra dixi, 963. cum Ninephoro Phoca inſtauravit, ruptum eſt anno 965. quo anno quum Nicephorus incurſiones Ungarorum cohibere vellet, quum-

a Qui Græcis *Sphendoſthlabus*, idem Slavis & Ruſſis *Svatoslavus* dicitur. Nimirum filius *Igori* & *Olgæ*, de quo tam hoc loco, quam Tomo ſequenti ſermo erit.

quumque Petro præcepiſſet, ut certamen cum iis iniret, repulſam ab eo paſſus, anno 967. & ſequenti Ruſſos in illum concitavit. Pergit enim Leo Diaconus ad ann. 968. num. 9. apud Pagium. „ Qui Regio nutu ad Tauroſcythas Calocyrus
„ Patricius miſſus fuerat, quum in Syria (*a*) verſans, Tau-
„ rorum amicitia junctus eſſet, auctor fuit, ut grandi conſcri-
„ pto exercitu Myſos invaderet: iiſque expugnatis, regionem
„ ſibi obnoxiam faceret, inque ſedium propriarum uſum ad ha-
„ bitandum retineret: opem quoque adverſus Romanos fer-
„ ret, ut Imperium ipſi conſequi, rerumque ſumma potiri li-
„ ceret. Id ſi præſtaret, magna, ac quæ nec verbis exprimi
„ poſſint, ex ærario Regio, reque privata in eum munera
„ exportaturum. His Sphendoſthlavus (hoc enim illi à Tauris
„ nomen) animi impetum cohibere non poterat: ſed divitia-
„ rum ſpe ſuſpenſus arreptuſque, terræ Myſorum poſſeſſionem
„ ſomnians, ac quum alioqui vir ferventis animi eſſet, Tauro-
„ rum pubem omnem ad eam expeditionem adegit. Sexagin-
„ ta igitur millium fortium virorum collecto exercitu, exce-
„ ptis calonibus, ac impedimentis, una cum Calocyro Patri-
„ cio, quem & germanum amicitiæ legibus adſciverat, adver-
„ ſus Myſos movet. Iamque eo Iſtrum adnavigante, & in con-
„ tinentem exceſſum maturante, intelligentes Myſi, quod
„ in eos ille moliretur, triginta millium virorum conſtipata
„ cohorte, ſe illis objecerunt. Verum Tauri validiſſimo im-
„ petu ratibus excedentes, ſcutaque obtendentes, ac ſtrictis
„ gladiis hinc inde Myſorum ſtragem dabant. Porro Myſi ne
„ primum quidem impetum ſuſtinentes, in fugam verſi fuſi-
„ que, Doryſtili, munito ejus gentis oppido, præ igna-
„ via degenerique propoſito ſe ſe incluſerunt. Tunc autem
„ ferunt & Petrum Myſorum Ducem, virum Religioſum ac
„ venerabilem, inopinato fugæ eventu, nimio dolore per-
„ citum, in ſonticum morbum incidiſſe, paucoſque dies ſu-
„ perſtitem, humanis exceſſiſſe. Verùm hæc in Myſia poſtea
„ geſta ſunt. (*Anno nimirum 969.*) Romanorum vero Im-
„ perator, Taurorum molitionem conſiliaque non neſciens,
„ quum alioquin in omnem vitam curis ſollicitus, animique
„ per-

a Haud dubium, quin legendum ſit, *in Scythia*, aut, in *Ruſſia*. Illuc enim Calocyrus ſeſe contulerat, non in Syriam.

„ pervigil fuiſſet haud e re ſua exiſtimavit, ut adverſus utram- „ que gentem bellum ſuſciperet. Commodum ergo viſum eſt, „ ſi ex illis unam ſibi gentem conciliaret: Sic enim facile bre- „ vique alterius compotem fore. *Et ad annum 969. ſubdit.* „ Hinc adeo Nicephorus, quod nulla ſpes erat, Tauros miſſa „ legatione conciliatum iri; noverat enim Patricium Calocy- „ rum, qui à recta via ſemel declinaſſet, ipſiuſque dominatum „ jugumque excuſſiſſet, ac magnæ auctoritatis apud Sphen- „ doſthlavum eſſet, non facile illius ceſſurum voluntati, pa- „ cemque initurum; ad Myſos potius, qui eodem Chriſtiano „ cultu tenerentur, maluit legationem mittere. Ac ſane ad „ eos legatos mittit Nicephorum cognomento Heroticam, & „ Philotheum Euchaitarum Epiſcopum, eoſque meminiſſe ro- „ gabat, quod Chriſtiani eſſent (Myſi enim fidem Chriſtianam „ dubio procul profitentur:) expoſcebatque Regii Sanguinis „ puellas Virgines, quas Romani Imperatoris liberis uxores „ locaret, ut ex juncta affinitate inviolabilis, firmaque Ro- „ manos inter Myſoſque confœderatio amicitiaque conſiſte- „ ret. Myſi vero placidiſsime legatione ſuſcepta, puellas ex „ ſemine Regio plauſtris impoſitas (ſic enim comparatum „ Myſorum feminis, ut plauſtris vehantur) Nicephoro Im- „ peratori miſerunt; orantes cum lacrymis ac ſupplicantes, „ ut quam citius ulciſceretur, eorumque cervicibus imminen- „ tem Taurorum ſecurim averteret: ac ſi modo tuendos „ ſuſciperet, tropæa adverſus Tauros conſtituturum; quippe „ qui etiam adverſus omnes, quibus Romana ſigna intuliſſet, „ iis ſplendide conſtitutis clareret.

III. Joannes Zimiſces Nicephori Phocæ ſucceſſor, Sphendoſthlabum Ruſſorum Ducem bello petivit, quod ereptam Bulgaris Myſiam, ſibi retinuiſſet, non Græcis dediſſet.

„ Dum hæc Nicephorus molitur, die XI. menſis Decem- „ bris, exeunte anno 969. occiditur, ejuſque thronum Joan- „ nes Tzimiſces occupat, a Polyeucto Patriarcha coronatus „ Imperator: qui anno ſequenti 970. (ut idem Leo Diaconus „ narrat) multis curis anceps hærebat, cuinam prius momen- „ tum daret in trivio conſtitutus, ne ab officio aberraret. „ Tum enim annonæ penuria altaque jam triennium fames, Ro- „ manum depaſcebatur Imperium: ingrueníque Roſſica motio „ nihil ipſa fauſtum ſperandum ingerebat: ac nec Carthaginen- „ ſium Arabumque adverſus Antiochiam Syriæ incurſio, quæ „ Romanæ ditioni nuper acceſſerat. Enimvero fames quidem „ inſu-

„ inſuperabile malum, frumentationem ex omnibus ubique „ emporiis prompta diſſolvit, gravis adeo mali graſſante vi „ inhibita. Agarenorum vero motus repreſſus, objecta illis „ Orientalium copiarum acie, Nicolao Patricio exercitus du„ ce. Fuerat is Imperatoris Spado, multaque exercitatione „ magnam rei bellicæ peritiam nactus erat. Cum Sphendoſthla„ bo autem Roſſici exercitus duce gentiſque principe ineun„ da pacis fœdera, miſſis ad eum Fœcialibus putavit. Miſſis „ itaque ad eum Legatis denunciat, ut pacta cum Nicephoro „ Imp. mercede recepta, ea ratione quod Myſos invaſerat, „ ad ſuas ſedes ac Cimmerium Boſphorum ſe recipiant; Roma„ nis vero Myſiam, utpote ad ipſos attinentem, ac quæ olim „ Macedoniæ portio exiſtat, relinquant „. Sphendoſthlavus autem victoriis adverſus Myſos elatus, (ſic Leo Diaconus pergit enarrans) barbarica inſania ac dementia reſpondit Legatis, ſe brevi Byzantium forti vallo cincturum. Imperator nihil cunctandum eſſe exiſtimavit, indeque Magiſtro Bardæ cognomento Sclero, defunctæ Mariæ hujuſce Imperatoris conjugis fratri, necnon Petro Patricio, a Nicephoro Imp. Stratopedarcha creato, præcepit, ut aſſumptis copiis, ad loca Myſis vicina iiſque contermina tranſirent, atque ibi hiberna ducerent. His ab Imp. in mandato acceptis, in Europam veniunt. *Tauroſcythæ* vero ſuorum partes ſegregantes, eiſque ſociam adjungentes *Unnorum*, *Myſorumque* manum, in eos immiſerunt. Adverſariorum copiæ longe majores erant, ac triginta millia virorum excedebant; qu um Bardæ Magiſtri acies non plures decem millibus haberet. Conferto prælio, utrinque cadebant qui animoſiores atque impetu incitatiores erant. Tandem Scythæ in fugam verſi ſunt, quorum Romani ad profundam uſque veſperam eos inſecuti multam ſtragem fecerunt. Ajunt in eo prælio ſupra viginti millia periiſſe. Joannes vero Imperator Aſiaticas copias in Europam per Helleſpontum trajicere ſatagebat, ut in Thracia & Macedonia hiberna agerent, & vernam tempeſtatem expectarent. Hiberno ſqualore in vernam mutato ſerenitatem (*anno* 971.) ſumto ſtatim Imperator Joannes TzimiſcesCrucis vexillo adverſus Tauroſcythas iter contendit. Poſtea devotionibus propitiato numine, claſſem ad Iſtrum mittit, amnis meatum ſervaturos, nequa Scythis ad patriam ac Cimmerium Boſphorum enavigandi

di facultas eſſet, ſi quando illos in fugam verti contingeret. Ipſe vero Byzantio profectus, Adrianopolim cum omni exercitu venit. Ad eam quum perveniſſet, didiciſſetque ab exploratoribus, difficiles anguſtaſque ſemitas (cluſuras vocant) a Scythis non cuſtodiri, conſultiſſime ſe facturum arbitratus eſt, ſi ſtatim occaſionem arriperet, ac quanta liceret celeritate, anguſta viarum tranſiret, priuſquam Tauroſcythæ ad ardua tuenda invaleſcerent. Quum Imperator iter aggreſſus eſt, præeuntem habens Immortalium, quos vocant, egregie armis protectam cohortem; pone ſequebantur fortiſsimorum armatorum peditum decem millia ſupra quingentos, equitum vero tredecim millia: reliquus exercitus cum impedimentis & calonibus obſidionales ac reliquas omnis generis machinas convehens, lento greſſu retro ſequebantur cum Baſilio præſide, cui Imperator omnium horum curam commiſerat. Ubi præter omnem opinionem lubrica præruptaque loca tranſivit, *Preſthlabam* urbem, quæ *Myſorum* Regia eſt, invaſit, crebo tubas jubens bellicum inſonare, cymbala ululare, ac tympana ſtrepere. Tauroſcythas vero, ubi militari ordine peritiaque ſe invadentes Romanos conſpexere, anxietas timorque cepit, firma tamen conſtipata acie, in campo agrique planitie ante oppidum Romanis obviam proceſſerant, beſtiarum more frementes. Romani conſerta cum illis manu ſtrenue pugnabant, belloque digna facinora edebant, ancipiti neutramque in partem nutante victoria. Porro Scythæ, qui fere pedites eſſent (nec enim equites dimicare ſolent, quod neque equeſtri diſciplina exerceantur) Romanorum jacula non ſuſtinuerunt, ſed in fugam verſi, intra murorum ambitum ſeſe concluſerunt: quopone inſecuti Romani, dire trucidarunt. Ajunt enim, eo prælio deſiderata ſupra quingentos octo millia Scytharum. Romanos interim oborta nox ab ulteriore pugna inhibuit. Poſtridie Imperator firma acie conſtipata phalange muros aggreditur, quaſi aſſultu urbis potiturus. Dies erat, quam *magnam quintam* (*a*) *Feriam* vocant, qua Dominus ad Crucem ſponte properans, ſalutaria diſcipulis documenta dedit. Roſſi quo-

a Anno 971. Quinta Feria in cœna Domini incidit in diem 13. Apr. & dies Paſchæ in diem 16. Aprilis.

que e propugnaculis ordinati, Romanos invadentes arcebant, in quos deſuper jacula, pleniſque manibus ſaxa jaciebant. Tandem ſcalis ad muros admotis urbs capta, immenſa Scytharum ſtrage. Tunc etiam *Boriſem Myſorum Regem* cum uxore & duobus infantibus captum eſſe dicunt, quum ſic genæ rutila lanugine floreſcerent, oblatumque Imperatori eſſe. Quo ille ſuſcepto, virum coluit, Bulgarorum Regem appellans, in eam rem venire dicens, ut Myſos ulciſceretur, qui dira a Scythis perpeſſi eſſent. Tunc & in Regiam aulam facta irruptio, in quam Roſſorum fortiſſimi contruſi erant. Hi fortiter reſtiterunt, & per portulam deſilientes, multam ſtragem Romanorum fecere. Tandem capta a Romanis *Preſthlaba* eſt intra duos dies. Joannes vero Imperator exercitu liberalius accepto atque refecto, *divinam Salvatoris Reſurrectionem* celebravit: & ex Tauroſcythis nonnullos ſeponens, ad *Sphendoſthlabum* direxit, qui ei injungerent, ut aut arma poneret, & a Myſorum ditione abſcederet: ſin id nollet, omnibus viribus invadentes Romanos exciperet. Imperator paucos dies in urbe moratus, præſidioque relicto, quod ipſi tutandæ ſufficeret, exque ſuo nomine *Joannopoli* nuncupata, cum omnibus copiis *Doroſtylum* (*a*) movet: quam urbem inclytæ memoriæ *Conſtantinus Imp.* a fundamentis erexit, & in eam pulchritudinem ac magnitudinem, qua nunc viſitur, provexit, tunc nimirum quando Crucis ſigno ſtellis radiantibus in cœlo conſpecto, Scythas in ipſum irruentes profligavit. In itinere autem cepit Imperator *Pliſcupam*, *Diniam*, compluraque alia oppida. Sphendoſthlabus intellecta quam ad Preſthlabam ſui cladem acceperant, Tauroſcytharum omni exercitu collecto ad ſeptuaginta hominum millia, in Romanos aciem inſtruxit. Utroque exercitu in Doroſtoli agro (Driſtram vocare ſueverunt) conſtituto, caſtriſque e regione poſitis, magna conſerta pugna, in qua æquo marte primis congreſſibus utrinque certatum eſt, idque ad profundam veſperam, alternante victoria; at quum jam ſtella Veneris in occaſum vergeret, Scythæ non ſuſtinentes Romanorum impetum,

a Doroſtolum, & Doroſtylum. Alias, Duroſtolum, & Driſtra, nunc Driſtra appellata, urbs Mœſiæ inferioris ad Iſtrum fluvium. Preſthlaba, ſeu Preſthlavia in majorem & minorem a Cedreno dividitur pag. 704.

tam, in fugam declinarunt, intraque muros contruſi ſunt, multis ſuorum eo prælio deſideratis. Jam vero die eluceſcente, Imperator firmo vallo caſtra communivit. Scythæ vero e turribus proſpectantes, tela, ſaxaque, machinaſque petrarias in Romanos laxarunt. Tunc vero ipſæ quoque Romanorum incendiariæ triremes cum navigiis annonariis per Iſtrum adrepentes, apparuere. Hinc Scythæ lembos ſuos, lintreſque colligentes pro urbis mœnibus ſubduxere, qua parte Iſter præterfluens, alterum Doroſtoli latus alluit. Poſtridie valida utrinque conferta pugna, in qua *Sphacelus*, cui tertiæ a Sphendoſtlabo honoris partes Tauroſcythæ tribuerant, occiſus eſt, cujus interitu turbati Tauroſcythæ, ſenſim ſeſe in urbem receperunt. Imperator vero receptui canere jubens, Romanos ad caſtra revocavit. Interim Roſſi conferta acie, Romanorum machinas incendere tentabant: non enim ſtridentes illarum ictus ejaculationeſque ferebant.

IV. Roſſici Belli continuatio.

Continuatum eodem anno 971. Græcos inter & Roſſos bellum, de quo Leo Diaconus hæc ſcribit. Scythæ Sphendoſthlabi ſermonibus excitati, periculum ſe pro ſua adituros ſalute, fortique pectore adverſus Romanam aciem pugnaturos conſenſere. *Poſtridie* igitur, *ſexta ſcilicet hebdomadæ die, menſiſque Julii vigeſima quarta*, ſub ipſo ſolis ortu atque ardoribus egreſſi ex urbe Tauroſcythæ, tentandam ſibi pugnæ aleam ſtatuerunt: commiſſoque prælio, forti impetu Scythæ in Romanos impreſſionem fecerunt. Romanus quidam, Anamas vocatus, totis equo laxatis habenis ad Sphendoſthlabum venit, atque ad humeri juncturam gladio ferit, eumque pronum dejicit, non tamen interimit. Ipſe vero denſo Scytharum agmine circumfuſus necatur. Cujus nece aucti fiducia Roſsi, Romanos pepulere. Imperator videns inclinare aciem, in adverſarios irrumpit, ejuſque exemplo Romani. Confeſtimque exorta procella pluviæ guttis commiſta, hoſtium faciem verberabat, pulviſque excitatus illorum oculos lædebat. Ajunt vero etiam virum quemdam equo albo invectum apparuiſſe, qui Romanis ductor eſſet, & ad irruendum in Scythas hortaretur, qui poſtea inventus non eſt, licet magna quærendo diligentia habita eſſet. Inde indubia pervaſit exiſtimatio, magnum Martyrem Theodorum fuiſſe, quem Imperator in præliis ſibi adjutorem

torem ſolebat depoſcere. Ajunt etiam ejuſmodi aliquid accidiſſe ad veſperam pridie quam pugna committeretur. Byzantii Virgo Deo dicata videre ſibi in viſione videbatur Deiparam, viris flammeis eam ſtipantibus, quæ & diceret: Vocate mihi Theodorum martyrem. Moxque adductum eſſe virum armatum, cui dictum ſit a Deipara; Joannes tuus, domne Theodore, apud Doroſtolum Scythis pugnans, infeſta hoſtium acie gravius premitur: ſed vade cito, ut illi opem feras: niſi enim quamprimum veneris, res illi in grave periculum vertetur. Cui ille rurſus: Paratus, inquit, ſum, ut Dei ac Domini matri obſequar. Quo dicto ſtatim iviſſe, & in eum modum equum ex Virginis oculis evolaſſe. Romani vero præeuntem divinum virum ſecuti, hoſtibus congrediuntur, qui in fugam declinaverunt, atque ad muros uſque alii ſuper alios ruentes, dire ceciderunt. Ajunt, in hoc prælio ad quindecim millia quingentos Scythas fuiſſe deſideratos: capta ſcuta viginti millia, enſes plurimos; Romanorum vero occiſos trecentos quinquaginta, multos eſſe vulneratos. Sphendoſthlabus miſsis mane ad Joannem Imp. Legatis, paciſcendi fidem expoſcit, ea nimirum conditione, ut Tauroſcythæ Romanis tunc oppidum traderent, captivos dimitterent; atque Myſia recedentes, patriam lareſque ſuos repeterent. Romani vero liberam eis enavigandi facultatem facerent, nec abeuntes cum igniariis navibus invaderent. Adhæc etiam Imperator commeatum annonamque ſubminiſtraret, ac dum ii Byzantium mercaturæ cauſa proficiſcerentur, ſicut antea conſueverant, licentia daretur. Imperator quia pace exercitus incolumis foret, bello contra interitu periret, fœdus percuſsit, & ſingulis tritici medimnos duos menſus eſt. Qui frumentum acceperunt, numeratos dicunt ad viginti duo millia, qui ex ſexaginta exercitus Roſsici millibus interitum evaſere; triginta enim & octo millia, Romana acies confoderat. Joannes vero Imp. *totos quatuor menſes* expugnato Roſſorum exercitu, Myſiaque recepta ac Doryſtolo ex nomine Theodori magiſtri militiæ atque martyris, Theodorupolis novo titulo nuncupato: juſto item relicto præſidio, cum maximis tropæis Byzantium venit, ubi cives pro mœnibus effuſos offendit, coronis ſceptriſque ex auro lapilliſque pretioſis ipſum accepturos. Ducebant & currum auro compactum, quem equi albi trahebant. In eum ut aſcenderet,

deret, rogabant, ac conſuetum ducere triumphum. Ipſe vero coronas quidem ac ſceptra ſuſcepit, majoraque his munera rependit; ut autem in currum aſcenderet, induci non potuit, ſed Dei matris Imagine Deum hominem Verbum amplexante, quam ex Myſia attulerat, in currus ſella collocata, eique ſubſtratis purpureis Myſorum paludamentis atque coronis ac ſtemmatibus, ipſe ſingulari equo invectus pone ſequebatur, caput diademate cinctus, ac coronas ſceptraque geſtans in manibus. Hac triumphi ſpecie per mediam civitatem, purpureis veſtibus undique ornatam, inſtarque thalami lauri ramis auroque textis peplis contectam, ad magnum Dei Sapientiæ delubrum proceſsit: gratiarumque actionis exſolutis precibus, ac Myſorum præmagnifica corona velut manubiarum primitiis Deo dicata, atque appenſa, in Regias ſeſe ædes recepit: adductumque Borem (*Boriſum*) Myſorum Regem, regii cultus inſignia ei ademit: thiaram ſcilicet purpura prætextam, auro ac margaritis interſtinctam, veſtemque purpuream, ac rubros calceos: ipſum vero Magiſtrorum dignitate ornavit. Tantis porro Joannes Imperat. brevi admodum tempore præter omnem opinionem peractis tropæis, atque Myſia Romanæ ditionis effecta, Byzantii hiberna ducebat.

V.

Ruſſicum bellum a Jo:Zimiſce Imp. adverſus Sphendoſthlabum ſuſceptum, relataque ab eodem Zimiſce de Ruſſis victoria, ex hiſtoricis Byzantinis deſcribitur.

Quæ in Bulgaria ſub Joanne Zimiſce Imperatore ab ineunte anno 970. uſque ad finem belli Roſsici geſta ex Leone Diacono ſupra ſunt recitata, eadem apud Scylitzem, Cedrenum ac Zonaram fuſius leguntur. Verba Cedreni a pag. *666.* accipe. „ Ceterum Roſsis quum ii Bulgariam quo retulimus mo„ do ſubegiſſent, captis etiam duobus Petri filiis Boriſa & Ro„ mano, domum reverti nequaquam placuit: ſed locorum „ commoditatem admirati, longum valedicentes pactis cum „ Nicephoro Imp. initis, ibi commorari, ditionemque iſtam „ poſsidere ſtatuerunt. Hanc eorum ſententiam magis etiam „ confirmavit Calocyrus, qui ſe, ſi ab ipſis Romanorum deſi„ gnaretur Imperator, Bulgaria eis ceſſurum, fœdus perpe„ tuum icturum, tributum ipſis promiſſum multiplicaturum, „ ſocioſque & amicos eos per omnem vitam habiturum, „ pollicebatur. His Roſsi vocibus inflati, & Bulgariam ut a „ ſe bello ſubactam ſibi vindicaverunt, & Legatos Imperatoris „

„ ris, omnia eis a Nicephoro (*a*) pacta ſe perſoluturum polli-
„ centis, barbaricæ arrogantiæ plenis reſponſis datis rejecerunt.
„ Proinde Imperator armis eam rem diſceptare coactus, miſſis
„ literis celeriter exercitus ab Oriente in Occidentem tranſ-
„ fert, eiſque Ducem a ſe nominatum præficit Bardam Magi-
„ ſtrum cognomento Sclerum, cujus ſororem Mariam privatus
„ adhuc legitimo ſibi matrimonio conjunxerat: ſtatuitque ve-
„ ris initio ipſe quoque in bellum proficiſci. Sed Roſſi eorum-
„ que ductor Sphendoſthlabus, audito Romanas copias traje-
„ ciſſe, conjunctis quos jam in ſua habebant poteſtate Bulga-
„ ris, adſcitis etiam ad belli conſortium Patzinacis, & qui in
„ Pannonia verſus occaſum habitabant Turcis, exercitu belli-
„ coſo congregato ad CCCVIII. virorum (*b*) millia, Æmum
„ egreſſi, univerſam Thraciam incendiis ac prædationibus va-
„ ſtarunt: caſtriſque prope muros Adrianopolis factis, prælii
„ occaſionem præſtolati ſunt. At Bardas, qui ſe numero ho-
„ ſtibus multo inferiorem ſentiret, quippe duodecim omnino
„ millium exercitu inſtructus, artibus Imperatoriis ſtatuit bar-
„ baros circumvenire, aſtuque & machinis tantam opprimere
„ multitudinem, neque eum is conatus fruſtratus fuit. Quippe
„ ſe cum ſuis intra muros continens, barbariſque crebro pro-
„ vocantibus ad certamen de ſumma rerum ineundum non ob-
„ temperans, metumque ſimulans, quantumvis ſuorum res
„ ab hoſte agi ferrique cerneret, tamen ſuum tenebat propoſi-
„ tum. Hoc pacto magnum ſui contemptum apud Bulgaros
„ excitavit: ii enim rati omnino formidine ductum Bardam,
„ ſuos mœnibus incluſos tenere, neque audere egredi, libere
„ porro vagari, caſtra negligenter metari, & excubias debitas
„ poſthabere, noctes potando per ebrietatem inter fiſtulas &
„ cymbala & ſaltationes barbaricas ducere, denique nihil
„ eorum quæ attinebat curare. Ergo Bardas occaſionem na-
„ ctus,

---

a Hæc reſpiciunt tempora Joannis Tzimiſcæ Imperatoris, quum legatos pro pace ad Sphendoſthlavum miſit, ſtatim ac, cæſo Nicephoro, Imperium menſe Decembri exeunte anno 969. iniit. Ita & Zonaras pag. 209. in Joanne Tzimiſce. „ Ceterum „ Ruſſi, Bulgarorum natione & provincia ſubacta, unacum Ducibus Boriſe & Ro- „ mano obliti patriæ, illic Imperii Sedem conſtituere voluerunt, Calocyri potiſſi- „ mum impulſu &c.

b Mendum in Græco textu: & pro 308. *millia*, legendum 38. *millia*, uti ſuprà ex Leone Diacono, tametſi Zonaras quoque pag. 210. habet, exercitu circiter CCC. millium coacto.

„ ctus, & quomodo hoſtes adoriretur accurate meditatus, die
„ horaque ad hoc deſignatis, diſpoſitis per opportuniſſima lo-
„ ca inſidiis, Joannem Patricium Alacaſenſem cum modica
„ manu emittit, qui ſpeculatum hoſtes excurreret, ubique ii
„ eſſent, illico ſibi renunciaret, hoſtibus appropinquantibus
„ manum conſereret, ſubitoque terga dans ſpeciem fugæ ex-
„ hiberet; non quidem ut effuſe laxatis equorum habenis fuge-
„ rent, ſed paulatim & compoſito agmine recederent: non-
„ numquam etiam æquo loco converſi cum hoſte pugnarent,
„ donec eum in inſidias pertraherent; tum vero effuſe, & nul-
„ lo ordine fugam facerent. Erant barbari in tres diviſi par-
„ tes: in prima erant cum Roſſis Bulgari, ſeorſim Turci,
„ ſeorſim etiam Patzinacæ. Fors ita tulit, ut Joannes primo
„ omnium in Patzinacas incideret; quumque, uti mandatum
„ ei fuiſſe demonſtravimus, oblique recedens fugam ſimula-
„ ret, Patzinacæ turbatis ſuis ordinibus inſtabant, ſpe fugien-
„ tes ſubito omnes delendi: Romani modo agmine compoſito
„ fugientes, modo hoſtibus ſeſe obvertentes, ac prœliantes,
„ ad inſidias curſim tenebant: in quas medias ubi venerunt,
„ laxatis habenis effuſe fugerunt, ac Patzinacæ diſſipatis ordi-
„ nibus promiſcue eos ſunt inſecuti. Sed ubi Bardas ſubito
„ cum toto exercitu apparuit, re improviſa conſternati, omiſ-
„ ſa perſecutione, non quidem fugæ, ſed defenſioni ſeſe para-
„ runt. Vehementi autem cum impetu Bardæ exercitu irruen-
„ te, atque altera quoque à tergo phalange compoſitis ordi-
„ nibus ingruente, ſtatim fortiſſimi quique Scytharum cecide-
„ runt: & eorum phalange alte diſſipata, cornibus Romano-
„ rum coëuntibus, in medio deprehenſi Patzinacæ, atque in
„ orbem circumventi, non diu vim ſuſtinuerunt, ſed incli-
„ nata acie prope univerſi ſunt occiſi. His hoc modo victis,
„ Bardas quum ex captivis intellexiſſet, reliquos adhuc inte-
„ gros inſtructa acie pugnam expectare, recta in eos ducit. Ii
„ vero tametſi recens acceptus de Patzinacarum clade nuncius
„ animos eorum inſperata calamitate fractos dejecerat, tamen
„ mutuo ſe ſe cohortati, adſcitis etiam qui ex fuga conflue-
„ bant, Romanis occurrunt, præmiſſis equitibus, ac ſubſe-
„ quentibus eos peditibus. Primo congreſſu equites à Roma-
„ nis, quorum vis ſubſiſti non poſſe videbatur, rejecti, inque

„ peditatum compulſi ſunt: ibi ſe recollegerunt, & Roma-
„ norum impetum ſuſtinuerunt. Aliquandiu dubio marte pu-
„ gnatum eſt, donec Scytha quidam mole corporis & robore
„ animi elatus, ante alios progreſſus, in ipſum fertur Bardam,
„ qui eques ordines obibat, atque dictis animabat. Hujus caſ-
„ ſidi Scytha quum gladium inflixiſſet, ictu delabente conatus
„ irritus fuit. Bardas vero enſe galeam Scythæ feriit: & ob
„ vim manus ac ferri præſtantem tincturam ictui tanta fuit effi-
„ cacitas, ut medium Scytham diſſecuerit. Sed & Conſtan-
„ tinus Patricius, Bardæ frater, alium Scytham, qui unacum
„ priore ingruebat, ac ſe ferocius gerebat, ut fratri opitulare-
„ tur, caput ferire dum vult, declinante ictum barbaro, hu-
„ jus equi cervicem gladio tangit, caputque amputat: colla-
„ pſumque Scytham ab equo deſcendens, manu mento ejus ar-
„ repto jugulat. Hoc facinus Romanis animos auxit, Scythas
„ autem metu implevit: itaque obliti mox virtutis, terga de-
„ derunt, turpemque nullo ordine fugam fecerunt, quos in-
„ ſecuti Romani, campum cadaveribus oppleverunt. Plu-
„ res interfectis capti ſunt, & ſuperſtites paucis demptis
„ omnes fuerunt ſaucii. Quod niſi nox ingruens Romanos a
„ perſequendo hoſte revocaſſet, nemo ſane evaſiſſet. De
„ tot millibus barbarorum perpauci ſuperfuerunt. De
„ Romanis in acie ceciderunt viri xxv. Vulnerati ſunt uni-
„ verſi.

Pergit Cedrenus pag. *671.* „ Tzimiſces anno ſecundo
„ (*a*) Imperii ſui, in Roſſos expeditionem ſuſcepturus, quum
„ animos militum liberalitate ſua refeciſſet, Duces iis præfe-
„ cit prudentia & artium imperatoriarum peritia nobiles: &
„ reliquis omnibus apparandis eam impendit curam, nequid
„ rerum neceſſariarum exercitibus deeſſet. Claſſem quoque
„ curavit opera Leonis ejus, qui tunc rei navalis Drungarius,
„ poſtea eſt Protoveſtiarius factus: & cum veteres naves refe-
„ cit, tum novas fabricatus eſt, & claſſem juſtam conſtituit.
„ Omnibus probe adornatis, ineunte vere (*anno* 971.) ſacris
„ Deo pro felici exitu operatus, & relictis ad cives mandatis,
„ Conſtantinopoli exit. Quum ad Rædeſtum veniſſet, duo
„ illi

a Annus ſecundus Imperii Joannis Tzimiſcæ inchoatus eſt menſe Decembri, exeunte anno 970. Itaque hæc expeditio, ineunte vere anno 971. ſuſcepta.

„ illi occurrunt a Scythis miſſi, ſub legationis prætextu, ex-
„ ploratum res Romanas: quos expoſtulantes, & de injuriis
„ Scythicæ genti factis querentes, quum non ignoraret cauſam
„ eorum adventus, per tota caſtra circuire, & omnes ordines
„ contemplari, eoque facto domum redire, ſuoque Principi
„ dicere jubet, Romanum ſic ornato & dictis obſequente exer-
„ citu ad bellum contra ipſum gerendum venire. Hoc modo
„ dimiſſis exploratoribus, ipſe cum expeditis circiter quin-
„ quies mille peditibus, & quatuor equitum millibus, man-
„ dato reliquis, ut Duce Baſilio Cubiculario citra feſtinatio-
„ nem ſubſequerentur, ſuperato Æmo in hoſticum nemine ex-
„ pectante irrumpit; & prope urbem magnam Perſthlabam,
„ ubi Regia erat Bulgarorum, caſtra ponit. Ea ſubita res Scy-
„ this terrorem ſtuporemque incuſſit: & Calocyrus præſentium
„ malorum auctor, qui tum ea in urbe degebat, ne ſonitum
„ quidem tubæ exaudire ſuſtinens, cognito, ipſum Imperato-
„ rem ad rem gerendam adeſſe, furtim urbe elapſus, in ca-
„ ſtra Roſſorum venit. Eo viſo, Roſſis & de adventu Impe-
„ ratoris certioribus redditis, haud mediocris incidit trepida-
„ tio; tamen Sphendoſthlabo multis eos cohortato, & quæ
„ præſens rerum ſtatus requirebat concionato, animis receptis
„ ad urbem accedunt, & caſtra Romanorum caſtris opponunt.
„ Interim exercitus Imperatoris in planitiem, quæ erat ante
„ urbem, ſe conferens, in hoſtes nihil prorſus tale ſperantes
„ ſubito incidit: ii erant octo virorum millia & quingenti,
„ extra urbem in armis ſeſe exercentes. Qui quum aliquantu-
„ lum reſtitiſſent, mox defatigati, fugam fecerunt, & partim
„ ingloriam oppetierunt mortem, partim in urbem evaſerunt.
„ Dum hæc geruntur, Scythæ qui intra mœnia erant, ſentien-
„ tes Romanos ex improviſo irruiſſe, & cum ſuis manum con-
„ tuliſſe, ſubito ut cuique caſus armorum aliquid offerebat in-
„ ſtructi, urbe ſe ad ferendum ſuis auxilium effundunt: quibus
„ incompoſito venientibns agmine occurrentes Romani, ma-
„ gnam edunt cædem: & barbari ne aliquantulum quidem re-
„ ſiſtere valentes, dant terga. Sed quia Romani equites ci-
„ tatis equis viam in urbem ducentem occuparant atque inſe-
„ derant, fuga per campos palantes atque deprehenſi occidun-
„ tur. Itaque & cadaveribus tota planities conſtrata eſt, & in-

,, numeri capti. Proinde Sphagellus (cujus poſt Sphendoſthla-
,, bum ſumma erat inter Scythas auctoritas) Perſthlabani exer-
,, citus præfectus, jam de ipſa urbe retinenda anxius, portas
,, claudit, ac vectibus objectis munit, & de muro omnis gene-
,, ris miſſilibus ac ſaxis ſubeuntes Romanos arcet. Nox obor-
,, ta, obſidionem ſolvit. Poſtridie prima luce præſes Baſilius
,, cum reliquis copiis adſuit, cujus adventus magnum gaudium
,, Imperatori attulit: & collem quemdam conſcendit, ut Scy-
,, this eſſet conſpicuus. Interim copiæ inter ſe conjunctæ ur-
,, bem cingunt. Multis hortato barbaros Imperatore, ut ab
,, incepto deſiſterent, neque ſibi ipſis exitii cauſa eſſent, quum
,, nihil proficeretur, Romani juxta incenſi ira, oppugnationem
,, aggreſſi, ſagittis murorum defenſores abigunt, ſcalas muris
,, opponunt: & quidam animoſus miles dextra gladium tenens,
,, lævaque ſcutum ad capitis defenſionem elatum geſtans, pri-
,, mus per ſcalam in murum evadit, ſcuto ictus amoliens, &
,, enſe obſtantes arcens, itaque per propugnacula adſcendens,
,, diſſipatis qui ibi erant hoſtibus, ſuis tutum muri conſcenden-
,, di locum præbet. Hunc alii poſt alios imitantur: quumque
,, hoc modo complures murum jam tenerent, cuneo facto Scy-
,, thas pellunt, iique ſe de muris agunt præcipites. Aliis quo-
,, que diverſis locis multi priores imitati, per ſcalas in murum
,, ſuccedunt: & Scythis trepidantibus quidam Romani, hoſte
,, non animadvertente, ad portas nullo negotio perveniunt,
,, iiſque apertis totum immittunt exercitum. Hoc modo urbe
,, capta, Scythæ per angiportus diffugientes, deprehenſi inte-
,, rimuntur, mulieres & pueri captivi ducuntur. Capitur &
,, cum conjuge & liberis (*a*) Boriſes Bulgarorum Rex, regni
,, inſignia adhuc geſtans, & ad Imperatorem adducitur. Cui
,, ſe Imperator admodum exhibuit humanum, Regem Bulga-
,, rorum appellans, omneſque captivos Bulgaros libere quo
,, quiſque abire vellet permittens: non ad ſubigendos, ſed ad
,, liberandos Bulgaros bellum ſe moviſſe dicens, ſoloſque Roſ-
,, ſos ſe hoſtium habere numero. Interim Scytharum animo-
,, ſiores ad octo millia, locum in Regia munitum occupant,
,, ibique aliquandiu latent: ac multos qui loci contemplandi
,, aut

a Zonaras pag. 212. Perſthlava ſic expugnata, Boriſes quoque Bulgarorum Rex captus eſt, quem cum omnibus Bulgaris Imperator humaniter tractatum dimiſit.

„ aut ſpoliorum cauſa eo accederent, occulte arreptos interfi-
„ ciunt. Imperator re cognita, exercitum adverſus eos mit-
„ tit: qui quum animo langueret, & oppugnationem tentare
„ non auderet, non hoſtium id metu, ſed quod locus is muni-
„ tus atque inexpugnabilis videbatur; Imperator facile reme-
„ dium adhibuit: ipſe ſumptis armis primus omnium pedes
„ ad illum locum contendens. Id enim quum viderent mili-
„ tes, confertim arma rapiunt, & quivis Imperatorem præver-
„ tere cupientes, ſublato clamore Roſſos oppugnare aggre-
„ diuntur: fortiter iis oppugnationem tolerantibus, multis
„ locis ignem ſuccendunt, itaque eos expugnant: nam vim
„ ignis non ferentes Roſſi, per præcipitia ſeſe dejicientes quiſ-
„ que aufugiunt: multi eorum igni abſumpti, multi præcipiti
„ caſu extincti, reliqui ferro occiſi aut capti. Hoc modo in-
„ tra biduum tota urbs capta. Refecit eam Imperator, & a
„ ſuo nomine Joannopolim denominavit; impoſitoque valido
„ præſidio, rebus ad vitam neceſſariis abunde inſtruxit. Inde
„ feſto Dominicæ-Reſurrectionis die acto, poſtridie ad Doro-
„ ſtolum, cui & Driſtra nomen, iter ingreditur. At vero
„ Sphendoſthlabus, tametſi audita Perſthlabæ expugnatione
„ perturbatus haud injuria eſſet; infracto tamen animo ſuos
„ cohortatus, ut porro jam tanto ſe fortius gerant, conſtitutis
„ etiam, ut res ferebant, reliquis, & quos ſuſpectos habebat
„ Bulgaros, omnibus (erant autem trecenti circiter) interfe-
„ ctis, adverſum Romanos proficiſcitur. Imperator inſtitutum
„ iter perſequens, urbes in eo ſitas itinere capit, iiſque præ-
„ fectos conſtituit, & multis caſtellis atque oppidis evaſtatis,
„ ac præda militi conceſſa, pergit. Ubi exploratores nuncia-
„ verunt Scythas adventare, delectum exercitum præmittit,
„ Duce Theodoro a Miſtheja; jubetque hoſtium multitudi-
„ nem exquirere, & ſibi indicare, & (ſi ita videatur commo-
„ dum) levi prælio eorum vires tentare: ipſe cum inſtructo
„ univerſo exercitu pone ſequitur. Theodorus cum ſuis ubi
„ ad hoſtes pervenit, dat in eos impetum. Roſſi inſidias ſub-
„ eſſe veriti, progreſſu abſtinent: multiſque ſuorum ictis,
„ quibuſdam etiam dejectis, fuga in vicinos montes denſoſque
„ & amplos ſaltus ſe diſpergunt, ac per montana ad Driſtram
„ perfugiunt. Roſſi fuere numero ſeptem millia; Romani ve-
„ ro

„ ro qui eos fuderunt, trecenti. Scythæ autem Sphendoſth-
„ labo conjuncti, auctores ei fuerunt, ut cum omnibus copiis
„ (numerabantur autem trecenta triginta (*a*) virorum mil-
„ lia) duodecim ante Doroſtolum milliaribus caſtra poneret,
„ ibique Imperatoris adventum intrepide expectarunt. At Ro-
„ manos recentibus victoriis elatos, & jamjam de ſumma re-
„ rum prælio decertatum iri ſperantes, ſcientes inſuper Deum
„ ſe habere adjutorem, qui non inferentibus, ſed paſſis inju-
„ riam opitulari ſoleret, non eos modo qui fortitudine aliis
„ anteibant, ſed jam & timidiores alacritas & audacia inceſſe-
„ bat, ardentique pugnæ deſiderio agitabantur. Ubi in con-
„ ſpectum mutuo venere exercitus, utroque Imperatore ſuos
„ dictis, qualia præſenti rei accommodata erant, animante
„ atque inſtigante, ut claſſicum cecinit, magna cum vi pari-
„ que alacritate concurſum eſt. Primo conflictu Romani ve-
„ hementi facto impetu, multis dejectis hoſtium ordines labe-
„ factant: neque tamen cedunt hoſtes, neque Romanis eos
„ perſequendi datur facultas, Scythis ſeſe confirmantibus,
„ rurſumque ſublato clamore in Romanos irruentibus. Pu-
„ gnatur aliquantiſper æquo marte. Jam autem ad veſperam
„ inclinante die, Romani ſeſe cohortantes, & veluti acuentes
„ mutuis exhortationibus, ſiniſtrum Scytharum cornu premunt,
„ & intolerabili vi ingruentes multos proſternunt. Quumque
„ ad afflictam partem Scythæ coirent, ſuorum quoſdam Ro-
„ manus Imperator ſuis auxilio mittit, ipſeque ſubſequitur,
„ apertis cum Imperii ſignis, equo calcaribus incitato, & ha-
„ ſtam infenſam ferens, ſuoſque verbis exſtimulat. Acerrime
„ tunc pugnatum, & variis vicibus prælio mutato (duodecies
„ enim ferunt inclinatas acies) vix tandem Roſſi deſperata ſa-
„ lute, inordinata fuga in campum ſe effundunt: eoſque inſe-
„ cuti Romani, multos perimunt. De Roſſis cecidere multi,
„ capti etiam plures, reliqui Doroſtolum fuga evaſerunt. Im-
„ perator ob impetratam victoriam, ſacrificio veneratus glo-
„ rioſum Martyrem Georgium (*b*) (nam die hujus memo-
„ riæ

---

a Ε'ς τριακοσίας καὶ τριάκοντα χιλιάδας ἀριθμούμενοι.

b *Georgium*. Solus Cedrenus hoc habet de *S. Georgio* Martyre, cujus feſtum quum die 23. Aprilis celebretur, indicare voluit id etiam prælium eo die fuiſſe commiſſum.

„ riæ conſecrato cum hoſte conflictum fuit) poſtridie ad Doroſtolum ducit, ibique caſtris communitis, claſſem Romanam opperitur. Nam ante hujus adventum oppugnationem aggredi nolebat, ne amne cuſtode vacuo, navibus effugere Roſſis liceret. Interim Sphendoſthlabus Bulgaros quos captivos habebat, ad xx. millia numeratos, compedibus ac vinculis conſtringit, metuens, ne ii ſeditionem concitarent: & ſe ad tolerandam obſidionem parat. Imperator ubi claſſis appulit, oppugnare urbem incipit, & ſæpe erumpentes urbe barbaros profligat. Quadam die ſub veſperam Romanis ad cænam diſſipatis, barbari bipartito agmine equites & pedites (tum primum ii equites viſi ſunt, hactenus pedites tantum pugnaverant) duabus ſe urbis portis effundunt: quarum una verſus Orientem, quam cuſtodire juſſus erat Petrus caſtrorum præfectus cum Thracibus & Macedonibus: altera Occidentalis, ad quam in excubiis locatus erat Barda Sclerus cum Orientalibus copiis. Acriter dimicatum eſt, Romanis fortiter eos ſuſtinentibus: & tametſi aliquandiu dubia ſtetit victoria, tamen ad extremum Romani ſua virtute barbaros fundunt, multiſque occiſis, maxime de equitatu, in urbem reliquos compellunt. Romanorum ſauciatus eſt nemo, neque, niſi tres equi, quicquam periit. Hoc pacto fracti barbari, & intra muros coacti, noctem iſtam inſomnem exegerunt: & eos qui in pugna ceciderant feris atque terribilibus ejulatibus deploraverunt: ut quicumque audirent, non hominum lamenta, ſed ferarum rugitus & mugitus putaret ſe percipere. Sub auroram omnes qui hinc inde per caſtella præſidii cauſa erant, ad ſe Doroſtolum evocant, iique præſto fuerunt. Imperator quoque totum exercitum in campum qui eſt ante urbem, eduxit: & barbaros quum fruſtra ad pugnam provocaſſet, in caſtra reduxit, ac quievit. Ea die ad ipſum veniunt legati a Conſtantia, & aliis trans Iſtrum ſitis caſtellis, veniam petentes, & ſe, ac munitiones dedentes: quibus benigne acceptis, mittit qui caſtella recipiant: ſimulque præſidia, quibus ea aſſervari quirent. Veſpere jam facto Roſſi omnibus urbis portis apertis, numero admodum aucti, in Romanos ob noctem nihil tale ſuſpicantes irruunt: & quidem primo conflictu victores videbantur;

„ pau-

,, paulatim tamen Romani ſuperiores ſunt facti. Nam ubi Sphangellus fortiſſime pugnans cecidit, eo amiſſo animi barbarorum languere cœperunt, & remiſit impetus. Per totam tamen noctem ſubſiſtunt, atque adeo ad meridiem uſque: tum demum animadvertentes ab Imper. miſſam eſſe exercitus partem, quæ Roſſos aditu in urbem excluderet, fugæ ſe dant; quumque vias in urbem ducentes invenirent obſeſſas, per campum fuga diſperſi, ab inſequentibus multi occiduntur. Ea quæ ſubſecuta proxime eſt nox, Sphendoſthlabus urbis muros foſſa profunda circumdabat, ne facile Romani cum impetu poſſent eos oppugnatum accedere: atque hoc modo urbe communita, ſtatuit obſidionem fortiſſime perferre. Quia autem plerique militum ejus ob vulnera male habebant, & jam conſumptis alimentis penuria imminebat, quum importari aliunde quicquam Romani non ſinerent: obſervata nocte tenebroſa ac illuni, in quam imbres magni, grando terribilis, fulguraque & tonitrua horrenda inciderant, cum duobus virorum millibus lintres conſcendit, & ad quærenda victui neceſſaria navigat. Quum collegiſſent prout quiſque nanciſci poterat frumentum, milium, & alias ad vitam ſuſtentandam facientes res, rurſum adverſo flumine Doroſtolum vehuntur; atque inter revehendum quum in ripa fluminis viderent calones haud paucos, quorum alii equos potabant, alii herbam aut ligna colligebant, navibus egreſſi, & per ſilvam abſque ſtrepitu incedentes, eos nihil tale cogitantes ſubito adoriuntur, multiſque interfectis, reliquos palatim in proxima nemora ſe abdere cogunt; ipſi ſuis lintribus rurſum conſcenſis, ſecundo vento Doroſtolum redeunt. Imperator ut hoc percepit, moleſtiſſime tulit, & præfectos claſſis graviſſime culpavit, quod barbaros Doroſtolo avehi non ſenſiſſent: minatus etiam mortem, ſiquid præterea tale ipſis non obſervantibus fieret. Quo factum, ut ii utramque fluminis ripam diligentiſſime poſthac cuſtodirent. Enimvero Imperator quum LXV. continuos dies urbem oppugnaſſet, eam poſthac obſidione & fame ſtatuit tentare: ideo vias omnes foſſis actis & præſidiis additis munit, nequis alimentorum petendorum cauſa exire urbe poſſet: ipſeque in obſidione in-

,, te-

Digitized by Google

„ terim otio fruitur. Interim Scythæ intus fame preſſi, ſimul „ a machinis oppugnatoriis hoſtium non leviter lædebantur, „ præcipue eo loco, qui Joanni Magiſtro, Romani Curcuæ „ filio, demandatus fuerat. Nam ſaxa torquens inſtrumentum „ ibi collocatum, obſeſſis multa damna dabat. Itaque gravis „ armaturæ delectos milites velitibus permiſtos emittunt, ſi „ qua ii ratione eam machinam peſſumdare poſſent. Id ubi intellexit Curcuas, robuſtiſſimis ſuorum aſſumptis, celeriter „ ad eam defendendam ſe confert: invectuſque in medios Scythas, ab equo miſſili icto ejicitur, atque a Scythis dilaniatus „ ferro interit: reliqui Romani concurſu facto, & machinam „ integram conſervant, & Roſſos in urbem compellunt. *Die* „ *Julii menſis vigeſima* (*anni* 971.) Roſſi univerſi ad pugnam „ adverſus Romanos exiverunt. Exhortabatur eos, & ad fortitudinem excitabat *Icmor*, vir poſt Sphagellum apud Scythas primo loco: non quod vel familia ejus præcipua eſſet, „ vel favorem aliorum ſibi aliunde conciliaſſet, ſed ſolius virtutis ergo ab univerſis in honore habitus. Hunc commiſſa „ pugna Anemas, Cretenſium Ameræ Baſilii Curupæ filius, „ unus Imperatoris ſtipatorum, cernens fortiter pugnam obire ac reliquos excitare, & Romanorum ordines conturbare, „ nihil vel vaſtitate corporis ejus vel robore deterritus, ſanguine circa cor effervescente, equum huc illuc torquens, „ ſtricto qui ad femur pendebat gladio, impetum in eum dat „ vehementiſſimum; tantumque in ſiniſtrum humerum juxta „ claviculam imponit vulnus, ut & collum abſcinderet, & „ cum dextra manu amputatum caput in ſolum decideret. Ipſe „ illæſus ad ſuos rediit. Exclamatum ad hoc facinus promiſcue, „ Romanis ob victoriam lętum clamorem attollentibus, Scythis „ autem confuſum ejulantibus, & vigorem ſuum dimittentibus. Tandem Romanis prementibus, Roſſi fugam faciunt, „ eaque cum dedecore in urbem evadunt. Multi eo die pereunt, partim ob locorum anguſtiam a ſe invicem conculcati, „ partim a Romanis aſſecutis eos in fuga cæſi. Quod niſi nox „ ingruens Spendoſthlabum eripuiſſet, utique & ipſe vivus in „ Romanorum veniſſet poteſtatem. Superſtites a clade quum „ intra mœnia veniſſent, magno cum luctu ac planctu mortem „ Icmoris deploraverunt. Et Romani quum barbaris occiſis „ ſpo-

„ ſpolia detraherent, inter cadavera etiam mulieres invene-
„ runt virili habitu tectas, quæ inter maritos in Romanos pu-
„ gnaverant. Jam barbaris bello omnia erant adverſa. Nam
„ neque ſuppetiarum ſpes erat, quum & ipſorum gentiles pro-
„ cul abeſſent, & finitimæ barbaræ gentes a Romanis ſibi me-
„ tuentes auxilia denegarent: & commeatus ipſos deficeret,
„ quod Romana claſſe ripas accuratiſſime cuſtodiente, nihil eis
„ poterat importari: eademque res obſtaret, quo minus lem-
„ bis ſuis aufugere poſſent: quum interim Romanis quotidie
„ veluti ex perenni fonte omnia affluerent bona, & ſubinde
„ equeſtres terreſtreſque copiæ accederent. Itaque concilium
„ cogunt. Ibi alii noctu furtim confugiendum cenſebant; alii
„ Romanorum fidem pacemque implorandam, atque ita (ali-
„ ter enim non licere) domum redeundum: aliis aliud pro re
„ nata videbatur. Omnium tamen eo tendebant ſententiæ,
„ belli finem eſſe faciendum. At Sphendoſthlabus hortari, ut
„ adhuc ſemel cum Romanis congredi vellent, & vel fortiter
„ pugnando eos devincere; vel ſi victoria potiri non daretur,
„ glorioſam atque felicem mortem turpiſſimæ atque infami vi-
„ tæ præferre. Qui enim vitam toleraturi eſſent fuga ſervatam,
„ contemnentibus ipſos porro vicinis populis, quibus antea
„ terrori fuiſſent? Ea ſententia placuit, aſſenſique ſunt omnes,
„ & polliciti extremum ſe pro vita ſua certamen ſumma vi obi-
„ turos. Poſtridie ergo univerſi urbe exeunt, portaſque clau-
„ dunt, ne quis in urbem è fuga pervenire poſſit. Commiſſo
„ prælio acriter pugnatur. Jam barbaris animoſe pugnantibus,
„ Romani & gravis ſuæ armaturæ pondere & Solis ſereno me-
„ ridie ardore ac ſiti languere incipiebant: quum Imperator
„ re animadverſa ſuccurrit cum ſuis, & hoſtium vehementiæ ſe
„ objicit, utreſque interim aqua & vino plenos adferri jubet:
„ inde quos æſtus & ſitis afflixerat recreati, violento impetu
„ in Scythas irruunt: iiſque audacter ſubſiſtentibus, aliquan-
„ diu æquo Marte pugnatum eſt. Tandem Imperator ſentiens
„ loci anguſtiam virtuti ſuorum obſtare, ac Scythis eo animos
„ augeri, mandat Ducibus, ut retro in planitiem procul ab
„ urbe abducant, fugientiumque ſpeciem non effuſe, ſed ſen-
„ ſim cedendo præbeant: atque ubi hoſtem longe ab urbe,
„ avocarint, ſubito equis converſis aggrediantur. Juſſa exe-
„ quun-

„ quuntur Duces, & Roſſi cedentes Romanos fugere opinati,
„ mutuo ſeſe exhortati, magno cum fremitu eos inſequuntur:
„ Romani, ut ad præſcriptum locum eſt perventum, converſi
„ fortiter hoſtem invadunt. Ibi prælio fervente, ductor Theo-
„ dorus a Miſtheja, equo ſuo lancea confoſſo, in terram cadit:
„ & circa eum acre oritur certamen, Roſſis interficere, Ro-
„ manis ſervare ſatagentibus. Ipſe ab equo collapſus, Scytham
„ quemdam cingulo arreptum, hac illac peltæ inſtar obverſans,
„ eo conjectas in ſe haſtas excutit, ſenſimque retro abiens, ad
„ ſuos revertitur, donec Romani Scythis vi repulſis, eum pe-
„ riculo eripiunt. Id prælium diremptum eſt, incerta etiam-
„ num victoria. At Imperator animoſius quam ante præliari
„ Scythas videns, tempuſque teri ægre ferens, ſuorumque
„ ærumnas ejus belli miſerans, ſingulari pugna decernendum
„ cenſet. Itaque Sphendoſthlabum per legatos provocat, &
„ oſtendit præſtare, unius hominis interitu rem decidi, quam
„ paulatim totas gentes perimi, ut victori in omnes paretur
„ Imperium. Barbarus conditionem oblatam repudiat, ſuper-
„ beque reſpondet: Melius quid ſibi ex re ſit, ſe, quam ho-
„ ſtem intelligere. Si Romano Imperatori non vacet vivere,
„ infinitas eſſe mortis vias: deligeret quam vellet. Ipſe ad
„ bellum omni ſtudio ſe parat. Singularis pugnæ ſpe dimiſſa,
„ Imperator omni modo id molitur, ut ingreſſu urbis Barba-
„ ros arceat. Ad id negotii emittit Bardam Sclerum Magiſtrum
„ cum ſuis Cohortibus: Romanum vero Patricium Conſtanti-
„ ni Cæſaris filium, Romani Senioris nepotem, & Petrum
„ exercitus præfectum cum ſuis copiis hoſtem invadere juſſit:
„ eſtque acerrime utrinque pugnatum, & varie nunc ad hos,
„ nunc ad alteros inclinata victoria diu anceps fuit. Ibi rurſum
„ Ameræ Cretenſis filius Anemas equo hac illac obverſo, &
„ vehementer calcaribus incitato, audacter in ipſum fertur
„ Sphendoſthlabum, hoſtilique phalange divulſa, gladium ei
„ in medium caput infligit, eoque ictu equo dejicit; ne tamen
„ interficeret, arma quibus tectus erat barbarus, obſtiterunt.
„ Ipſe circumventus, & multorum telis petitus, fortiſſime pu-
„ gnans, ipſorum etiam cum hoſtium admiratione, interfici-
„ tur. Ferunt ea pugna divinitus quoque Romanis latum auxi-
„ lium. Nam ab auſtro obortam procellam in facies Scytha-

Digitized by Google

„ rum ingruiſſe, eoſque impediviſſe, ne ſuo arbitratu rem „ gererent: & ab omni Romanorum exercitu conſpectum „ fuiſſe virum albo equo vectum, qui princeps pugnam obie- „ rit, hoſtiumque ordines conturbaverit, nemini neque ante „ neque poſtmodo cognitum. Eum ajebant fuiſſe Theodorum, „ unum de pulcerrimas conſecutis victorias Martyribus. Sane „ his ſemper auſpicibus atque anteſignanis adverſum hoſtes uti „ ſolebat Imperator hic: & quo die hæc pugna eſt pugnata, is „ feſtus fuit memoriæ illius Theodori exercituum ductoris. „ Sed & veneranda quædam mulier Conſtantinopoli fidem fe- „ cit, id viſum fuiſſe divinum. Ea enim pridie iſtius diei in „ ſomnis viſa ſibi fuerat adſtare Deiparæ, & audire eam dicen- „ tem cuidam militi: Domine Theodore, meus ille & tuus „ Joannes in periculo verſatur, feſtina ad opem ei ferendam: „ idque inſomnium prima luce vicinis narraverat. Enimvero „ Scythæ eo prælio funduntur: quumque ſe portis interclusos „ a Barda ſentirent, in campum fuga diſperguntur, pereunt- „ que innumerabiles, partim a ſe invicem conculcati, partim „ a Romanis obtruncati, vulnerati pene omnes. Martyri Theo- „ doro gratiam pro ope lata referens Imperator, fanum in „ quo is humatus erat, ad fundamenta uſque demolitus, aliud „ magnificentiſſimum exſtruxit, ac prædiis amplos habentibus „ reditus donavit. Urbem, in qua (*a*) id erat, pro *Eucha-* „ *nea*, *Theodoropolim* nominavit. Sphendoſthlabus quum om- „ nibus tentatis nihil ſucceſſiſſet, nullam ſpem reliquam ſibi „ videns, ad pacificationem animum adjicit: miſſiſque legatis „ poſtulat ab Imp., ſe fide publica in numerum amicorum & „ ſociorum Romani Imperii recipi, ſibique cum ſuis reditum „ tutum concedi in patriam, & Scythis libere negotiandi cau- „ ſa in Romanorum ditionem venire permitti. Poſtulata hæc „ omnia Imperator confirmavit, fatus illud decantatum: Ro- „ mani moris eſſe hoſtem beneficio magis, quam armis vince- „ re. Pactis initis, Sphendoſthlabus etiam colloquium Impe- „ ratoris petiit, eſtque admiſſus: & collocutus de quibus vo- „ lebat,

a *Theodoropolim*. Zonaras pag. 214. elegantiſſimum ei templum Euchaniæ, ſive Euchaitæ exſtruxit, vetere diruto, in quo corpus ejus multis certaminibus defunctum, ſepoſitum erat, & urbem veteri nomine abolito, Theodoropolim appellavit.

„ lebat, receſſit. Ejus rogatu (*a*) etiam Imperator per legatos a Patzinacis petit, ut ſocii amicique Romanorum fiant, neque Iſtrum populandæ Bulgariæ cauſa tranſeant, utque Roſſis per ſuam ditionem in patriam redeundi facultatem concedant. Obiit eam legationem Euchaitorum Summus Pontifex Theophilus. Patzinacæ reliqua pacti omnia; tantum Roſſis per ſua tranſitum denegarunt. Quum Roſſi navibus ſuis avecti domum verſus eſſent, Imperator Caſtellis & Urbibus quæ ad ripas fluminis ſunt, communitis, Conſtantinopolim rediit. Excepit eum urbis Patriarcha & Pontificum ordo ac Senatus cum pæanibus & lætis victoriæ gratulationibus coronatum: & adduxerant quadrigas magnifice adornatas, quas quatuor albi equi traherent, eoque invehi eum ac triumphare volebant. Sed Imperator nihil inſolens aut ſuperbum admittens, moderate ſe geſſit: ſertiſque quæ offerebant acceptis, albo equo triumphum ducit, quadrigis Bulgaricas Regum veſtes impoſuit, ſupraque has Imaginem Deiparæ, utpote quæ tutelam urbis gereret, eamque ſe præcedere juſsit. Ut in forum venit, gratulatoriarum jam ſatur acclamationum, actis pro parta victoria Deiparæ & ejus filio gratiis, in conſpectu populi, Inſignibus Bulgarici Regni Boriſem exuit (ea erant, corona aurea, tænia Byſsina, & calcei rubei) indeque ad magnum progreſſus Templum, coronam Bulgaricam Deo donarii loco ſuſpendit, Boriſen ad Magiſtri dignítatem evehit, atque ita in Palatium revertitur. Ceterum Sphendoſthlabus in patriam repetens, dum per Patzinacas tranſit, inſidiis jam ante paratis & ipſum expectantibus illapſus, cum ſuis ad internecionem cæditur: Succenſebant enim ei Patzinacæ, ob ictum cum Romanis fœdus. Porro Imperator ut gratias Chriſto Servatori referret, Templum quod ſupra fornicem Chalces eſt, de novo ædificavit, nulli ſumptui parcens, dum id quam ornatiſsimum faceret. Abſolvit etiam ſubditos univerſos Fumario

„ tri-

---

a Zonaras pag. 214. Quæ quum Imperator omnia conceſſiſſet, Sphendoſthlavus ipſe eum adiit, orans, ut cum Patzinacis ageret, ut Ruſſis domum redituris per ſuam Provinciam tranſitum darent. Imperator quum & hoc, & belli ſocietatem, atque illud etiam ab eis periiſſet, ne Iſtro trajecto Bulgariam vaſtarent; Patzinacæ cæteris aſſenſi, tranſitum Ruſſorum duntaxat negarunt. *Et paulo poſt.* At Sphendoſthlavus cum Ruſſis ſuis, in reditu, Patzinacarum inſidiis exceptus ad internecionem cæſus eſt.

„ tributo : & edixit , ut cum in aureo nummo , tum in obolo ,
„ Servatoris inſculperetur Imago , quod antehac non fuerat receptum : & alteri parti inſcribi juſsit , Jeſus Chriſtus Rex
„ Regum , Ἰησοῦς Χριστὸς Βασιλεὺς Βασιλέων . Quod Succeſſores etiam obſervarunt .

VI. Statuitur Epocha Ruſſici belli.

Pagius Ruſsicum bellum anno 973. finitum ſcribit : Ea enim Leonis Diaconi verba de Ruſsis ex urbe Doroſtolo ad pugnandum adverſus Romanam aciem egreſsis : *Poſtridie igitur, ſexta ſcilicet hebdomadæ die , menſiſque Julii vigeſima quarta*; ſic ipſe num. VIII. emendanda cenſet : „ Legendum , *vigeſima* „ *quinta* , qui dies hoc anno (973.) in feriam ſextam incidit „. Verum ſuſcepta a Joanne Tzimiſce ab ineunte vere anni 971. uſque ad finem belli Ruſsici expeditio , quum nonniſi *quatuor menſibus*, Leone Diacono teſte, duraverit, eodem an. 971. menſe Julio finem acceperit , oportet . Verba Leonis Diaconi repeto : „ Joannes vero Imper. totos quatuor menſes expugnato „ Ruſſorum exercitu , Myſiaque recepta , ac Doroſtolo ex no„ mine Theodori Magiſtri militiæ στρατηλάτου atque Martyris , „ Theodoropolis novo titulo nuncupato ; juſto item relicto „ præſidio , cum maximis tropæis Byzantium venit „. Leoni Diacono concinunt Cedrenus & Scylitzes : hanc enim expeditionem a Joanne Zimiſce inchoatam ſcribunt , *vere ineunte anno Imperii ejus ſecundo* , adeoque circiter *menſem Aprilem anni* 971. Atqui *Preſlblaba* juxta eundem Leonem , capta fuit *Feria quinta in Cœna Domini* , hoc eſt *die* 13. *Aprilis* ejuſdem anni , ibique celebrata Paſchæ ſolemnitas *die* 16. ejuſdem menſis & anni . Tum vero *paucos dies in urbe* moratus , cum copiis Doroſtolum movit , captis in itinere , *Pliſcupa* , *Dinia*, aliiſque oppidis : in Doroſtoli agro pugna commiſſa (ſcribente Cedreno) relataque de Ruſsis victoria in feſto *S. Georgii Martyris* , hoc eſt , *die* 23. *Aprilis* : mox altera pugna commiſſa , in qua interiit *Sphogellus* , cui tertiæ a Sphendoſthlabo apud Ruſſos honoris partes tribuebantur . Poſthæc duravit obſidio *Doroſtoli* (eodem Cedreno teſte) *continuos* LXV. *dies* , ideſt , uſque ad finem *Junii* : tum arctius obſeſſa : ſtatuit enim Imperator *obſidione & fame* eam expugnare : *Die* 20. *Julii* (eodem Cedreno teſte) exeuntes ex urbe Ruſsi pugnarunt cum Romanis , victique , cum dedecore in urbem rediere , interfecto *Icmore* , viro poſt

Digitized by Google

poſt Sphagellum apud Ruſſos primo loco. Demum *die* 21. *Julii* (ejuſdem utique anni 971.) pugnata ultima pugna, qua deletus fuit Ruſſorum exercitus, coactuſque Sphendoſthlabus pacem petere. Itaque recte a Leone Diacono ſcriptum: *Totos quatuor menſes a Joanne Zimiſce expugnatus Roſſorum exercitus, Myſiaque recepta*: nimirum a menſe Aprili ad Julium anni 971. Recte etiam ab eodem Leone dictum: *Poſtridie igitur, ſexta ſcilicet hebdomadæ die*: nam *die* 20. *Julii* (ut modo ex Cedreno dicebam) „ Scythæ ſub ipſo Solis ortu, atque ardo„ ribus egreſsi ex urbe Doroſtolo, tentandam ſibi pugnæ aleam „ ſtatuerunt „: Dies autem *vigeſima Julii anno* 971. *in Feriam quintam* incidit, quum eo anno *Litera Dominicalis* eſſet *A*: adeoque *poſtridie* ejus diei, *Feria ſexta* fuit; non tamen *vigeſima quarta Julii* (uti oſcitantia amanuenſis ſcriptum legitur) ſed *vigeſima prima Julii*; quemadmodum ex dictis apparet. Quod vero tam Leo Diaconus, quam Cedrenus, Scylitzes & Zonaras dicunt, *καὶ γὰρ δὴ καὶ συνέτυχε τὸν δὲ τὸν ἀγῶνα κατ᾽ αὐτὴν συνενεχθῆναι τὴν ἡμέραν, καθ᾽ ἣν εἰώθαμεν ἑορτάζειν τὴν μνήμην τοῦ ϛρατηλάτου*: „ Et quo die hæc pugna eſt pugnata, is „ feſtus fuit memoriæ illius Theodori exercituum ductoris: „ id inquam, mendum eſt, & pro, *die Feſto S. Theodori*, legendum, *reportata ea victoria precibus S. Theodori, quem ea die Joannes Imp. invocaverat*: nam bis in anno apud Græcos memoria S. Theodori recolitur, nimirum *die* 7. *Februarii*, quando ejus martyrium contigiſſe fertur, & *die* 8. *Junii*, quando ejus Reliquiæ ſunt tranſlatæ: menſe autem Julio, nulla ſit ejuſdem commemoratio. Sed quid miramur, Græcos Scriptores factam die 21. Julii a Joanne Imp. Sancti Theodori votivam commemorationem, pro feſto ejuſdem Sancti Martyris die accepiſſe; quum Emus Baronius hunc ipſum Theodorum *Stratelatem*, hoc eſt, *Ducem*, confundat cum altero Martyre *Tyrone* appellato? Sic enim ſcribit Adnotat. ad diem 9. Novembris, qua S. Theodorus in Martyrol. Rom. colitur: „ De eodem „ Beda, Uſuardus, Ado, & alii Latinorum. Græci autem XIII. „ Kal. Martii (*ideſt* 17. *Febr.*) in Menologio, & in Conſtitu„ tione Emmanuelis Imp.. Hic ab eis dictus eſt Theodorus „ Tyro, ad differentiam Theodori Ducis: appellatus eſt & „ Amaſenus ob locum ubi paſſus eſt: dictus & Euchaita, a ci„ vitate,

„ vitate, in quam ejus Corpus translatum eſt, quæ ab eodem „ poſtea nominata eſt Theodoropolis a Joanne Zemiſce Imp., „ qui ob ingentem victoriam ejus precibus habitam, eidem „ ampliſſimam erexit Baſilicam, annuamque celebritatem auxit, „ ut ſcribit Zonaras in 3. Par. Annal. in Joann. Imp. & Cedre- „ nus in Compen. in eodem „ Et paucis interjectis. „ Hujus res „ geſtas ac præclarum Martyrium deſcripſit Metaphraſtes die „ 17. Februarii „. Mendum in numero: legendum proinde, *die 7. Februarii*, ubi idem Baronius de S. Theodoro, qui eadem die 7. Febr. in Martyrol. Rom colitur, vocaturque *Ductor Militum*, hæc adnotat: „ Græci etiam de ipſo agunt hac die in „ Menologio, feſtumque diem celebrant, ut conſtat ex novel- „ la Conſtit. Emmanuelis Imp. quam habes apud Theodorum „ Balſam. in Nomocan. Photii Tit. VII. cap. 1. Alius eſt item „ Theodorus, qui ad differentiam hujus, cognomento dictus „ eſt Tyro, de quo pluribus acturi ſumus ad diem 9. Novem- „ bris. Ob nominis tamen convenientiam alter pro altero ac- „ ceptus aliquando reperitur. Hujus res geſtas ab Augaro quo- „ dam, qui ſpectaculo præſens fuit, conſcriptus, recitat hac „ die (VII. *Febr.*) Metaphraſtes, quas retulit Lipom. Tom. 5. „ & Surius Tom. 1. „. Quum tamen certum ſit, Theodorum Ducem a Tyrone eſſe diverſum, & hunc primo ſabbato jejunii & die 17. Febr. a Græcis coli; illum vero die VII. Februar. & die 8. Junii. Quem autem Latini celebrant die 9. Novembris, eſſe *Tyronem Theodorum*, non *Ducem Militum*; Nam hujus, Ducis ſcil., die VII. Febr. apud eoſdem Latinos diſerta fit commemoratio his verbis: „ Heracleæ S. Theodori Du- „ ctoris Militum, qui Licinio imperante, poſt multa tormenta „ truncatus capite, victor migravit in cœlum „: At vero *de Theodoro Tyrone* ad 9. Novembris ſic legitur: „ Amaſeæ in „ Ponto natalis S. Theodori militis, qui tempore Maximiani „ Imperatoris: *& cetera* „. Sed de utroque Theodoro fuſius ſermo redibit in notis ad Kalendarium Græco-Moſchum.

VII. Bulgarici tumultus poſt obitum Joannis Zimiſcæ Imp. Baſilius Porphyrogenitus Imp. Bulgaris devictis.

Nunc ad res Bulgaricas revertor. Ruſſis devictis, atque Bulgaria ab Joanne Zimiſce recepta, Romanoque Imperio adjuncta, Boriſes & Romanus, Petri quondam Bulgarorum Regis filii, Conſtantinopolim abducti ibi degebant. Cedrenus pag. 694. „ Simul atque diem extremum clauſit Tzimiſcas Im- „ pera-

,, perator, (*a*) Bulgari defecerunt, (*anno ſcil.* 976.) & Impe-
,, rium in ſe quatuor fratribus commiſerunt, Davido, Moſi,
,, Aaroni, & Samuelo, filiis unius, cui erat magna inter Bul-
,, garos potentia, Comitis, a qua re & Comitopuli appellaban-
,, tur. Etenim de Petri gente reliquos mors abſtulerat: Bori-
,, ſes autem & Romanus, hujus filii, abducti, ut ante retuli-
,, mus, in urbem, ibi degebant, Boriſes Magiſtri dignitate,
,, a Tzimiſca ornatus, Romanus a Joſepho Cubiculario intimo
,, caſtratus. Mortuo Tzimiſca, ex urbe profugerunt, & in
,, Bulgariam contenderunt. Ac Boriſen quidem Romano habi-
,, tu indutum, dum per ſilvam quandam tranſit, Bulgarus qui-
,, dam Romanum eſſe ratus, interficit. Romanus incolumis
,, manſit, & aliquanto poſt in urbem rediit, ut ſuo loco dice-
,, tur. De quatuor autem iſtis fratribus, Davidus quidem ſta-
,, tim obiit. Moſes autem Serras oppugnans, ſaxo a muro ictus
,, periit. Aaronem Romanis rebus, ut ferebatur, faventem,
,, frater Samuelus cum ſobole interfecit: ſolo Bladoſthlabo,
,, qui etiam Joannes vocabatur, filio ejus erepto a Radomiro
,, Samuelis filio, quem & Romanum vocant. Is Samuelus,
,, homo bellicoſus, ac quietis impatiens, nactus licentiam,
,, Romanis exercitibus bello adverſus Sclerum occupatis, to-
,, tum Occidentem incurſionibus vexavit, non Thraciam mo-
,, do & Macedoniam ac Theſſalonicæ propinqua; ſed Theſſa-
,, liam quoque, Græciam, & Peloponneſum: ac multa cepit
,, Caſtella, quorum præcipuum Lariſſa: hujus incolas cum to-
,, tis familiis in intimam tranſtulit Bulgariam, & ſuorum mili-
,, tum tabulis inſcripſit, eorumque opera contra Romanos uſus
,, eſt: avexit etiam Reliquias S. Achillei, qui Epiſcopus La-
,, riſſæ fuerat: & Preſpæ, ubi regiam habebat ſuam, depoſuit.
,, Proinde Baſilius Imperator, ut primum Scleri negotio ſe ex-
,, pediit, ulciſci Samuelis maleficia cupiens, collectis Roma-
,, nis exercitibus, in Bulgariam ipſe ducere ſtatuit, ne commu-
,, nicata quidem re cum Barda Phoca Scholarum etiamnum
,, Domeſtico, & reliquis Orientalibus Ducibus. Ergo per Rho-
,, doptæ ac Ebro fluminis regiones propinquas, Bulgariam in-
,, greſſus, Magiſtrum Leonem Meliſſenum a tergo relinquit,

Bulgariam Byzantino adjicit Imperio.

a Obiit die 10. Januarii ineunte anno 976 eique ſublato ſucceſſere Baſilius & Conſtantinus, Romani Junioris filii.

„ qui anguſtias cuſtodiret: ipſe faucibus & ſilvis, quæ ſunt ad
„ Triaditzam (olim hæc Sardica dicebatur) peragratis, in lo-
„ co cui Stoponio nomen, caſtra ponit, ibique de oppugnanda
„ Sardica cogitationes inſtituit. Audiebatur etiam Samuelem
„ montes, qui circum jacent, tenere, ab aperto prælio metu
„ abhorrentem, & undique inſidias, hoſtis lędendi cauſa, ten-
„ dentem. Dum his intentus eſt Imperator, Stephanus Schola-
„ rum Occidentalium Domeſticus, quem ob ſtaturæ humilita-
„ tem Contoſtephanum appellabant, Leoni Meliſſeno inimi-
„ ciſsimus, nocte ſe jam intendente Imperatorem adit: horta-
„ turque, ut omnibus rebus poſthabitis, motis caſtris Con-
„ ſtantinopolim recurrat. Meliſſenum enim inhiare Imperio,
„ & ad urbem ſumma celeritate proficiſci. Hoc ſermone con-
„ turbatus Imperator, ſtatim caſtra moveri jubet. At Samuel
„ incompoſitum hoſtium diſceſſum pro fuga (ut par erat) ha-
„ bens, ſubito in eos cum clamore ac ſtrepitu irruit, territoſ-
„ que in fugam conjicit, caſtris eorum potitur, & impedimen-
„ tis omnibus, ipſiſque adeo Imperatoriis ſignis. Imperator
„ quum ægre per fauces Philippopolim perveniſſet, inveniret-
„ que Meliſſenum in ſua ſtatione morantem, diligenter ſibi
„ demandatam obire cuſtodiam, exprobrat mendacium Con-
„ toſtephano, quod tanti mali cauſa fuiſſet: eumque non fe-
„ rentem placide objurgationem, ſed ferociter reſponſantem,
„ & contendentem ſe recte conſuluiſſe, impudenti hominis pe-
„ tulantia irritatus, ſolio deſiliens, crinibus ac barba arripit,
„ & in terram proſternit.

VIII. Bulgaricum bellum anno 976. inceptum, & anno 1019 terminatum. Scleri rebellio. Uladimirus Ruſſorum Dux ſuppetias Imper. Baſilio adverſus rebelles mittit.

Bardæ Scleri Magiſtri rebellio, poſt mortem Joannis Tziniſcæ anno 976. inchoata, duravit uſque ad annum 979. quo is in pugna victus (ut ſcribit Cedrenus pag. 693.) cum paucis elapſus, Martyropolim confugit: inde fratrem ſuum Conſtantinum ad Choſroën Babylonis Principem mittit, ſocietatem & auxilium petitum: quumque ille moras nectens, neque annueret neque denegaret, quod petebatur, ideoque Conſtantinus diutius abeſſet; coactus ipſe quoque Sclerus cum omnibus ſuis eodem abit. Imperator Baſilius, Phocæ Bardæ literis de Scleri clade & Babylonica profectione certior factus, dignis honoribus Phocam remuneratus, ad Choſroën Babylonis Amermumnam literas mittit, Legato ad eam rem Beſta Nicephoro, cui Uranus

Digitized by Google

nus cognomen; ab eoque contendit, ne quam perduellis rationem habeat. Dat Legato etiam literas ab Imper. conſignatas, quibus Sclerum & quos ſecum is habebat, omnium peccatorum venia dignabatur, ſiquidem reſipiſcerent, & ſuum dominum agnoſcerent, & domum quiſque ſuam ſe conferrent. Quum ad Choſroën perveniſſet Uranus, literæque Imperatoris innotuiſſent, Choſroës ſiniſtra ſuſpicans, & Legatum & Sclerum omneſque qui cum ipſo erant Romanos in cuſtodiam tradidit. De perduellibus, qui cum Sclero eo non venerant, Leo captivus & Andronici Lydi Ducæ (qui jam è vita exceſſerat) filii, Chriſtophorus Epeicta, & Bardas Moncus, Armacurium, Latum ſaxum, & alia munita Caſtella in Thracenſi Provincia occuparunt: indeque factis eruptionibus, ditionem Imperatoris infeſtando uſque ad *Indictionem* VIII. (quæ Kalendis Septembris anno Chr. 979. inchoata eſt) perſeverarunt: neque finem ante latrociniorum, quam promiſſa ipſis per Nicephorum Patricium Parſacutinum impunitate ad Imperatorem tranſiverunt. Imperator itaque, ut primum Scleri ſociorumque ejus negotio ſeſe expedivit, bellum Bulgaricum, cujus ſupra facta eſt mentio, anno 980. ſuſcepit.

Indictione XV. Anno (*a*) Mundi 6494. menſe Octobri (Chriſti 986.) terra vehementer concuſſa, multæ domus atque templa corruerunt, & pars ſpheræ magnæ Dei ædis: quam Imperator magnifice refecit. (Verba hæc ſunt Cedreni pag. 696.) Interim Romani Imperii Proceres Imperatori ſuccenſentes, Phocas Bardas, & quidam cum ipſo, quod Bulgaricam inſtituens expeditionem, ipſos ſpreviſſet, nulloque numero habuiſſet: alii alias ob contumelias: Euſtathius Magiſter Maleinus, quod ignominioſe a dicta expeditione fuerat dimiſſus: Charſiani in domo Maleini coëuntes die Auguſti XV. Indictione XV. (anno Chr. 987.) Bardam Phocam Imperatorem deſignant, diademateque & aliis Imperii inſignibus exornant. Duravit hæc Bardæ Phocæ rebellio uſque ad ann. 989. Sic enim pergit Cedrenus pag. 701. „ Enimvero Phoca Aprili menſe mortuo, „ Indictione ſecunda, anno ab origine rerum 6497., ejuſque

 „ re-

a Recte Papius legendum monet, *Anno Mundi* 6495. Nam Indictio XV. inchoata eſt Kalendis Septembris anno Chr. 986. qui erat inchoatus annus Mundi 6495.

Digitized by Google

„ rebellione compreſſa, Sclerus (a) libertatem conſecutus, „ ſe ipſum recollegit, & priſtinum conatum perſequi cœpit. „ Quod ubi reſcivit Imperator, per literas eum hortatur, ut „ tandem Chriſtiani ſanguinis fundendi finem faciat homo & „ in judicio vitæ geſtæ rationem redditurus: vel ſero intelli- „ gat quid expediat, & Magiſtratum ſibi divinitus prælatum „ agnoſcat. His literis Sclerus emollitus quum ei fide publica „ de impunitate cautum eſſet ac ſecuritate, & Curopalatæ di- „ gnitas in ipſum collata, cum Imperatore in gratiam rediit. „ Non tamen dignatus eum Deus eſt, ut oculis ſuis Imperato- „ rem intueretur: nam in itinere viſus ſenſum amiſit, cæcuſ- „ que ad Baſilium eſt introductus. Et is conſpecto Sclero, di- „ xiſſe fertur adſtantibus: quem ita metuebam ut contremiſce- „ rem, is aliorum manibus deductus venit „. Elmacinus lib. 3. Hiſt. Saracenicæ cap. 6. quo anno Bardæ Phocæ rebellio inchoata ſit, & quomodo compreſſa, exponit: „ Bardas Pho- „ chas (inquit) rebellionem ſuam prodidit, ſeque Imperato- „ rem nuncupavit in Giumada (b) poſteriore, anno Hegiræ „ 377. & poſſedit omnes eas regiones, quæ ſunt ad litus ma- „ ris. Quumque negotia ejus feliciter ſuccederent, timere ſibi „ vehementer ab illo cœpit Imperator Baſilius, quem & pecu- „ nia jam deficiebat. Unde coactus fuit mittere ad Regem „ Ruſſorum, qui inimici ejus erant, auxilium ab eo implorans. „ Is autem id ei promiſit, petita ab eo affinitate: duxitque Rex „ Ruſſorum ſororem Baſilii Imperatoris Romanorum, poſt- „ quam hic ab eo obtinuit, ut Religionem Chriſtianam am- „ plecteretur. Miſitque ad eum Baſilius Epiſcopos, qui Reli- „ gione Chriſtiana imbuerent tum ipſum, tum omnem popu- „ lum ejus. Atque ante illud tempus nulla eis fuerat religio, „ nec profeſſi erant quidquam. Sunt autem populus magnus, „ & ab eo tempore ad hoc uſque omnes ſunt Chriſtiani. Hinc „ contendit Ruſſorum Rex cum omnibus copiis ſuis ad Impe- „ ratorem Baſilium: quumque eum jam conveniſſet, ſtatuerunt

„ occur-

a Quomodo Sclerus è carcere Babylonico liberatus fuerit, & poſt reportatam de Perſis victoriam ad Romanam ditionem redierit, atque Bardæ Phocæ perfidia in caſtello Tyropæo incluſus fuerit, & poſt ipſius Phocæ interitum libertatem conſecutus ſit: narrat Cedrenus a pag. 696. ad 700.

b Giumada poſterior anno Hegiræ 377. inchoatus eſt die 28. Septembris anno Chriſti 937.

Digitized by Google

„ occurrere Bardæ Phocæ, & terra marique ad eum contenderunt, & in fugam eum verterunt, potituſque eſt Baſilius toto „ ſuo Regno, & vicit Phocam, eumque occidit tertio Muharrami (*a*) anno 379. Et portatum fuit caput ejus Conſtantinopolim, atque ibidem affixum. Rebellaverat autem annum „ (*b*) unum, & menſes ſeptem. *Et paucis interpoſitis*. Sclerus imperio ſuo renunciavit (ideſt, rebellioni valedicens, „ in gratiam Baſilii rediit) initio menſis Regebi anni 379.. „ Et compoſitum fuit totum negotium, idque eo modo, *ut Sclerus eſſet Curopalates* „. *Menſis Regeb* eſt ſeptimus an. Arabici: quumque ann. Arabicus 379. inchoatus ſit die 10. Aprilis an. Chriſti 989., ſequitur, menſem Regebum anni 379. inchoatum fuiſſe die 3. Octobris anni Chriſti 989. Quæ ab Elmacino de ſuppetiis Baſilio Imperatori a Rege Ruſſorum miſſis narrantur, ea Cedrenus quoque confirmat, dum pag. 699. eodem Baſilio adverſus Calocyrum Delphinam unum è Phocæ Ducibus confligente ſic ſcribit: „ Inde partem exercitus Bardas Phocas „ *Calocyro Delphinæ* Patricio tradit, & ad Chryſopolim, quæ „ ab altera freti parte contra Conſtantinopolim ſita eſt, mittit: „ ipſe cum reliquo Abydum petit, ſperans, hoc modo anguſtiis occupatis, ſe Conſtantinopolitanos rerum neceſſariarum „ inopia ſubacturum. Imperator multis fruſtra hortatus Delphinam, ut a Chryſopoli decederet, neque caſtra è regione Urbis haberet: noctu navibus adornatis Roſſos imponit; „ (nam ab iis ſuppetias impetraverat, quod ſororem ſuam Annam Bladimero eorum Principi matrimonio conjunxiſſet) „ cumque his, non ſentiente hoſte, freto trajecto, eos adortus, nullo negotio opprimit „. *Cetera*.

IX.
Baſilius Imp. adverſus Samuelem Bulgarorum Regem expeditionem ſuſcipit. Iberiam & Phœnicem peragrat. Principi Venetiarum nuptum

Anno itaque 989. „ Civilium bellorum mole ac curis liberatus Baſilius Imperator (verba hęc ſunt Cedreni p.701.) „ de ulciſcendo Samuele Bulgarorum Principe, aliiſque regulis conſilia iniit: qui ipſo rebellionibus occupato licentiam „ nacti, haud exigua damna Romano Imperio intulerant. Exit „ ergo in Thraciam & Macedoniam, & Theſſalonicam deſcendit,

a Ideſt, die 12. Aprilis anni 989.
b Nimirum, juxta Arabicam ſupputationem: nam ab anno Hegiræ 377. & menſe Giumada poſteriore, uſque ad ann. Heg. 379. & menſem Moharramum, effluxit annus unus cum ſeptem menſibus.

traditfiliam Argyri, ſororem Romani qui poſt imperavit.

„ dit, gratias actum magno Martyri Demetrio. Tum Magi„ ſtrum Gregorium Taronitam ibi cum valido prælidio relin„ quit, ad reprimendas Samuelis graſſationes. Ipſe Conſtanti„ nopolim reverſus, inde in Iberiam proficiſcitur: nam ejus „ regionis Curopalates Davidus moriens, Imperatorem ſua„ rum poſſeſſionum hæredem ſcripſerat. Eo igitur profectus, „ conſtituta hæreditate, & Georgio Davidi fratre eo adducto, „ ut is ſe interiore Iberia contentum fore, neque aliena inva„ ſurum promitteret; icto fœdere cum eo, & accepto ejus fi„ lio obſide, in Phœniciam pergit, ſecum ducens etiam ſuæ „ Phœniciæ genere nobiliſſimos: quorum primarii erant Pacu„ rianus, Phebdatus, & Pherſes fratres germani, quos etiam „ Patricio honore decoravit. Poſtquam in Phœniciam ventum „ eſt, Tripolis, Damaſci, Tyri, Berytique Ameras(nam hi „ paulo ante ipſo civili contra Phocam bello detento, inito „ fœdere, contra Antiochiam arma tulerant, & Damianum „ Patricium ejus urbis Præfectum pugna congreſſum interfece„ rant, urbique haud exiguum periculum objecerant) coëgit „ Romanis parere: & quantum ejus fieri poterat, rebus iſtis in „ tutum redactis, acceptis etiam obſidibus, redit Byzantium. „ In reditu eum per Cappadociam iter facientem, Magiſter „ Euſtathius Maleinus hoſpitio excepit cum univerſo exercitu, „ omniaque abunde ſuppeditavit „. Et poſt pauca, relata Nicolai Chryſobergii Patriarchæ morte, & inauguratione Siſinii facta *anno Mundi 6503. Indict.* VIII., hoc eſt, Chr. anno 995. „ Hoc maxime tempore Samuelus moto in Theſſaloni„ cam bello, copiis ſuis in inſidias diſtributis, paucos quoſdam „ excurſionem uſque ad eam urbem facere jubet. Quod ut „ ſenſit Præfectus Gregorius, Aſotem filium ſuum mittit, qui „ exploraret hoſtium multitudinem & ſibi indicaret. Is in emiſ„ ſarios eos incidens, fuſos inſecutus, imprudens in medias in„ cidit inſidias. Gregorius re cognita, illico ad ferendum au„ lium feſtinat, ut filium hoſtium manibus eriperet. Sed & „ ipſe a Bulgaris circumventus, fortiter pugnans interficitur. „ Hac Ducis clade intellecta, mittitur totius Occidentis Præ„ fectus Magiſter Nicephorus Uranus: nam & hic pretio dato, „ Babylone Conſtantinopolim profugerat. Is ut Theſſaloni„ cam pervenit, certior fit, Samuelum animo elatum, quod

„ Ducem

Digitized by Google

„ Ducem Gregorium Taronitam interfeciſſet, filiumque ejus
„ cepiſſet, Theſſalica jam Tempe tranſgreſſum, & Pæneum
„ amnem tranſmiſiſſe, & in Theſſaliam, Bœotiam atque At-
„ ticam, & per Iſthmum Corinthiacum etiam in Peloponne-
„ ſum graſſari. Itaque & ipſe ſuis cum copiis ad radices Olym-
„ pi facto itinere, ibique impedimentis relictis, Theſſaliam
„ magnis itineribus peragrat: campiſque Pharſaliæ & Apidano
„ amne tranſmiſſis, in ripa Spercheii amnis caſtra ponit, in
„ oppoſita ripa Samuelo ſua caſtra habente. Ingentes imbres
„ tum deciderant, & fluvius alveo turgente ſtagnabat: itaque
„ eo quidem tempore prælium nullum ſperabatur. Sed Ura-
„ nus ſurſum deorſumque tentato flumine, vadum invenit;
„ eoque intelligens ſe exercitum in oppoſitam ripam traduce-
„ re poſſe, noctu cum ſuis amnem tranſit: Bulgaroſque ſecu-
„ re dormientes adoritur, innumeroſque interficit, nemine
„ ſe defendere auſo. Ipſe quoque Samuelus, & filius ejus Ro-
„ manus, profunda acceperunt vulnera, fuiſſentque capti,
„ niſi inter cadavera delituiſſent, & nocte inſequenti in mon-
„ tes Ætolicos aufugiſſent: per quorum deinde cacumina ad
„ Pindum montem, atque hinc in Bulgariam evaſerunt. Ura-
„ nus interim Romanos captivos liberat, occiſos Bulgaros ſpo-
„ liat, caſtra eorum diripit, ingentique parta præda, ſuos
„ Theſſalonicam reducit. Samuelus domum reverſus, filiam
„ ſuam, Aſotæ Taronitæ filio libertate reddita, in matrimo-
„ nium collocat. Nam ejus amore puella correpta, mortem
„ ſe ſibi conſcituram minabatur, niſi eo marito potiretur. Nu-
„ ptiis confectis, generum cum filia Dyrrhachium mittit, &
„ regionis ejus cuſtodiæ præficit. Verum Aſotes eo profectus,
„ uxore quoque in ſuam ſententiam traducta, cum ea in Ro-
„ manas triremes, quæ finium tuendorum cauſa litus illud le-
„ gebant, confugit, iiſque ad Imperatorem perfertur, ab eo-
„ que Magiſtri ipſe, uxor Zoſtæ honore afficitur. Idem lite-
„ ras Imperatori attulit a Chryſelio, uno eorum, quorum ſum-
„ ma erat Dyrrhachii potentia: is pro mercede ſtipulatus ſibi
„ & duobus ſuis filiis Patricios honores, promittebat Impera-
„ tori ſe urbem eam traditurum. Quumque per literas Impe-
„ rator confirmaſſet ſe promiſſa omnino præſtaturum, Dyrrha-
„ chium Euſtathio Patricio Daphnomalæ traditum eſt, & Chry-

„ ſelii

„ ſelii filii Patriciatus honore decorati ſunt, illo morte præ-
„ vento. Sub idem tempus Paulus Magiſter Bobus, vir Theſ-
„ ſalonicæ primarius, & Malaceinus Protoſpatharius, pruden-
„ tiæ ac facundiæ celebris, delati quod animis ad Bulgaros in-
„ clinarent, hic Byzantium, ille in Thracenſem Pediadem
„ translati ſunt. Idem ne ſibi eveniret, veriti quidam illuſtres
„ Adrianopoli, & qui geſtis erant clari Magiſtratibus, quod in
„ ſuſpicionem & ipſi veniſſent, ad Samuelum ſeſe contule-
„ runt, Batatzes cum tota familia, Baſilius Glabas ſolus, cujus
„ filium Imperator per integrum triennium in cuſtodia deten-
„ tum, tandem dimiſit. Tunc etiam Principi Venetiæ Impe-
„ rator nuptum tradidit filiam Argyri, ſororem ejus Romani,
„ qui poſt Imperio potitus eſt: hoc modo ſibi gentem devin-
„ ciens Venetam. Per Philippopolim quoque impreſſionem in
„ Bulgariam (a) fecit, cuſtodia hujus urbis commiſſa Patri-
„ cio Theodorocano: multiſque Triaditzæ everſis caſtellis,
„ Moſynopolim redit.

X. Bulgarica trans Æmum loca a Baſilii Ducibus capta. Saraceni in Cœleſyriam irrumpentes compreſſi.

Anno Mundi 6508. Indict. XIII. (*Chriſti anno milleſimo*)
„ Gravem exercitum Baſilius mittit adverſus Bulgarica trans
„ Æmum caſtra, Ducibus Patricio Theodorocano, & Nice-
„ phoro Protoſpathario Xiphia. Capta ab his major minorque
„ Perſthlaba, atque Pliſcopa: victorque domum rediit Roma-
„ nus exercitus. Inſequenti anno (*Chr.* 1001.) rurſum Impe-
„ rator in Bulgariam abiit. Ibi ſe, urbemque Berrhœam ejus
„ Princeps Dobromerus dedit, & Proconſulis afficitur hono-
„ re. At qui τὰ Σέρβια, Serbia præſidio tenebat Nicolaus,
„ quem diminutiva forma ob ſtaturæ brevitatem Nicolitzam
„ vocabant, oppugnato ab Imp. caſtello, fortiter ac alacriter
„ reſiſtebat: donec ab Imp. vi caſtello expugnato, ſimul & ipſe
„ in ejus poteſtatem venit. Id caſtellum translatis alio Bulga-
„ ris, Imperator Romano munit præſidio: ac inde Conſtanti-
„ nopolim redit, eo etiam Nicolitza abducto, ac Patricii ho-
„ nore ornato. Verum Nicolitzas homo inconſtans, urbe pro-
„ fugit, furtimque ad Samuelum elapſus, cum eo Serbia op-
„ pugnat: quam obſidionem celeriter ſuperveniens Imperator
„ facile diſcuſſit, Nicolao & Samuelo diffugientibus. Et Nico-
„ litza

a Zonar. pag. 224. Poſt hæc ipſe Imp. bellum intulit Bulgaris, & quibuſdam, Sardicæ caſtellis expugnatis, Moſynopolim rediit.

,, litza a quodam Romanorum manipulo, in quem inciderat, ,, captus, & in vinculis adductus, Conſtantinopolim miſſus, ,, in carcerem conjicitur. Inde in Theſſaliam profectus Imperator, caſtella a Samuelo diruta reficit, quæ a Bulgaris tenebantur expugnat, Bulgaroſqoe Bolerum (loci hoc nomen) ,, transfert: omnibuſque caſtellis præſidio munitis, ad Bodena ,, pervenit. Bodena caſtellum eſt ſaxo prærupto impoſitum, ,, per quod ſaxum aqua paludis Oſtrobi occulte infra terram ,, defluit, indeque rurſum emergit. Quumque deditio non ,, fieret, vi expugnat: Bulgaricum præſidium Bolerum deportat: & caſtello præſidio valido impoſito, Theſſalonicam abit. ,, Qui præfuerat ei caſtello Draxanus, vir bellicoſus, ab Imper. ,, impetrat, ut Theſſalonicæ ſibi liceret degere: ibique uxorem ducit filiam primi Pribatariorum ædis Martyris Demetrii. Quumque bis ea maritum patrem feciſſet, ipſe profugit. Deprehenſus, ſocero intercedente, veniam impetravit: & quum denuo profugiſſet, rurſum eſt eodem modo dimiſſus: aliis autem duobus liberis procreatis, tertium ut profugit, captus, inque palum ſuffixus eſt. Interim Numeritæ ,, & Ataphitæ Arabes quum Coeleſyriam, ipſamque etiam Antiochiam (*a*) graviter vexarent incurſionibus, Magiſtrum ,, Nicephorum Uranum Imperator Prætorem Antiochiæ mittit, ſuccedere ei in præturam Theſſalonicæ juſſo Patricio ,, Davido Arianitæ: & Philippopolis præturam ob gravem ætatem reſignante Theodorocano, eam Nicephoro Protoſpathario Xiphiæ mandat. Uranus ut Antiochiam venit, duobus, ,, aut tribus præliis Ciſtrinitam Arabum Ducem contudit, facileque perſuaſit, ut is porro quieſceret, omniaque reddidit ,, pacatiſſima.

Anno inſequenti, Indictione xv. (*Chr.* 1002.) Bidynam urbem obſidet: & octo menſes oppugnatione protracta, eam vi capit. Dum hæc agit Imperator, Samuelus expeditos ducens, Adrianopolitanos obiter adoritur, die Aſſumptioni Deiparæ feſto, quo publica tum de more peragebatur ſolemnitas. Subito igitur irruens, magna parta præda diſcedit. Imp. Bidyna diligentiſſime communita, in urbem incolumis reditum inſtituit, obiter omnia Bulgarica caſtella vaſtans atque ſubigens. Sed quum

XI. Caſtra Samuelis Bulgarorum Regis direpta.

a Lat. Cedreni interpres, perperam, pro Antiochia habet, *Africam*.

quum ad urbem Scopias accederet, deprehendit trans Axium flumen (nunc Bardarius appellatur) Samuelum negligenter caſtra habere. Hic enim fretus amnis abundantia, & eum ob aquarum inſolentem affluxum tranſiri non poſse ratus, ſecurus erat. At Imperator per vadum a quodam ſuorum inventum copias traducit: itaque re inſperata conſternatus Samuelus, ita effuſe fugit cum ſuis, ut nemo eorum hoſti pectus unquam oſtenderet. Ipſius tabernaculum, totaque caſtra capta. Sed & urbem Scopias Imperatori tradidit, ei a Samuelo præfectus Romanus, Petri Bulgarorum Regis filius, Boriſæ frater, Simeon etiam Avi nomine appellatus: quem ejus officii cauſa, Imperator Patricium, Præpoſitumque deſignat, Abydoque præficit. Inde Imperator ad Pernicum ducit, quod tuebatur Cracras, vir bello optimus. Ibi quum haud parum temporis triviſset, & in oppugnatione multos amiſiſset; quum & caſtellum inexpugnabile ſentiret, & Cracram neque blandiendo, neque pollicitationibus ſubigere poſset, ad Philippopolim tranſit, indeque in urbem revertitur.

XII. Samuele mortuo, Bulgaris imperat Gabriel Romanus.

Indictione VIII. Anno Mundi 6518. (*Chr.* 1010.) Ægypti princeps Azizius ob levem cauſam & offenſas ne relatu quidem dignas, fœdere quod ei cum Romanis erat rupto, & Templum Hieroſolymis ad Sepulcrum Chriſti ſumptuoſiſſime conditum evertit; & religioſa perdidit Monaſteria, & qui in iis piæ vitæ exercitationibus erant dediti, eos per omnes terras extorres egit. Anno inſequenti (1011.) hiems fuit graviſſima, quæ omnes fluvios, paludes, ipſumque mare in glaciem coëgit. Menſe Januario ejuſdam Indictionis, apprime horrendus fuit terræmotus, qui duravit uſque ad nonum Martii diem. Porro Baſilius Imperator quotannis in Bulgariam expeditionem faciebat, & obvia quæque populabatur ac vaſtabat. Ideo Samuelus caſtra ſub dio locare, aut aperto prælio concurrere non audens, undique attritis viribus amiſſoque vigore ſuo, ſtatuit foſſis ac ſeptis factis eum ingreſſu Bulgariæ excludere. Et quia norat ſolere eum per Cimbam Longum, & Cleidium intrare, anguſtias illas ſepto late producto munit, atque intercipit, juſtoque firmat præſidio: & ſic Imperatorem opperitur. Poſtquam eo venit Imperator, & intrare eſt conatus, fortiter eum arcuere cuſtodes, eos qui penetrare niterentur, de ſuperiore loco,

Digitized by Google

loco ferientes atque vulnerantes. Ibi de tranſitu deſperantem jam Imperatorem, Nicephorus Xiphias Philippopolis tum præfectus monet, ut loco eo maneat, ſeptumque illud oppugnare continenter pergat: ſe alio abiturum, operamque daturum, ut ſalutare aliquid conficiat. Hoc modo re compoſita, cum ſuis montem ad meridiem clauſtris iis objectum celſiſsimum, cui Balathiſtæ nomen, magnis itineribus circuit, & XXIX. die Julii, Indictione XII. (*anno Chr.* 1014.) de ſuperiore loco ſubito ingenti cum ſtrepitu Bulgaros a tergo adoritur: qui quum re inſperata perterriti fugerent, Imperator defenſoribus vacuum ſeptum diruit, ac fugientes inſequitur. Multi tum Bulgari occiſi, multo plures capti. Ipſe Samuelus ægre evaſit, filii opera, irruentes fortiter repellentis, patremque equo impoſitum in caſtellum Prilapum abducentis. Captivis Bulgaris, qui fuiſſe ad XV. millia feruntur, oculos Imperator eruit, ſingulisque centuriis unoculum præficit, atque his ductoribus eos ad Samuelum mittit. Quos Samuelus iſto numero atque ordine venire videns, animi ad calamitatem eam fortiter ferendam non habuit ſatis: ſed oborta vertigine exanimatus, in terram corruit. Aqua autem, & unguentis a præſentibus utcumque recreatus, quum ſeſe aliquantulum collegiſſet, frigidæ hauſtum petiit: quumque bibiſſet, cardiagmo correptus, biduo poſt (*a*) obiit. Succeſsit ei filius Gabrielus, qui & Romanus dicebatur, patre robuſtior ille, ſed prudentia longe inferior, natus captiva quadam Lariſſæa: Iniit decimaquinta (*b*) Septembris, Indictione XIII. (*eodem anno Chr.* 1014.) Quumque nondum integrum imperaſſet annum, venatum exiens, interficitur a Joanne, qui & Bladiſthlabus, filio Aaronis, quem ipſe neci aliquando ſubtraxerat.

Antequam hoc fieret, Theophylacto Botaniata Theſſalonicæ poſt Davidum Arianitam præfecto, Samuelus Neſtoritzam unum de potentiſsimis Bulgaris, magno cum exercitu ad eam

a Samuelis Bulgarorum Regis obitus a Cangio confertur ad XV. Septemb. anni 1014. At Lupus Protoſpatha ſic habet: „ Anno 1015. apparuit Cometa menſe „ Febr. & Samuel Rex obiit, & filius regnavit „. Mendum in anno 1015.

b Initium Regni Gabrielis filii Samuelis die XV. Sept. anni Chr. 1014. At Lupus Protoſpatha: „ Anno 1016. occiſus eſt filius prædicti Samuelis ab ejus conſobrina „ leg. conſobrino filio Arooi, & regnavit ipſe „. Cod. Andriæ Ducis. *A Fierada ejus conſobrino filio Arronii*. Leg. *Joanne*, ſeu *Bladiſthlavo*.

urbem miſit. Quem Theophylactus, filio ſuo Michaëlo comitatus, pugna congreſſus fudit: magnaque præda parta, & multis captis, cum his ad Imperatorem tunc ſeptum in anguſtiis apud Clidium oppugnantem venit. Imperator anguſtiis quo diximus modo ſuperatis, ad Strumpitzam accedit: & caſtello, cui Matzucium nomen, potitus, Strumpitzæ jam propinquans, Theophylactum Botanitatem Theſſalonicæ Ducem colles ad Strumpitzam ſitos ſuperare jubet, & ſepta obvia incendere, ſibique hoc modo iter Theſſalonicam ducens expedire. Proficiſcentem præſidiarii nihil obſtantes, ire quo volebat paſſi ſunt. Sed quum mandatis peractis ad Imperatorem redire vellet, in inſidias ad hoc ipſum collocatas in porrectis in longum anguſtiis incidit: circumventuſque, & deſuper ſaxis teliſque petitus, omni ſe defendendi prærepta facultate, ob compreſſos in arctum ordines, & loci anguſtiam omni exitu carentis, cum magna ſui exercitus parte perit. Imperator ea clade nunciata, maximum percepit dolorem: & progredi ulterius non auſus, retro abiit ad Zagoria, ubi caſtellum erat Melenicus longe munitiſsimum, ſaxo impoſitum, & præcipitiis vallibuſque profundiſsimis cinctum. Eo ex vicinia paſsim confugerant Bulgari, Romanorum admodum ſecuri. Ad eos Imperator mittit Sergium Spadonem, unum ex intimis ſui cubiculi miniſtris, hominem cordatum ac facundum, qui ipſorum animos periclitaretur. Is multa ſuadendo atque probabiliter diſſerendo, eos eo adduxit, ut rem recta via reputantes, poſitis armis ſe, & caſtellum Imperatori dederent: quos Imperator humaniſsime excepit: & caſtello præſidio ſufficienti impoſito, Moſynopolim rediit. Ibi ei moranti nuncius de obitu Samueli affertur vigeſima quarta Octobris die (*anno Chr.* 1014.) Exinde ſtatim Moſynopoli Theſſalonicam abit, atque hinc ad Pelagoniam uſque proficiſcitur nullo cum maleficio, niſi quod regiam Gabrieli Butelianam incendit. Miſsis etiam militibus, caſtella Prilapum, & Stypejum capit. Inde ad fluvium Tzernam venit, eumque ratibus & utribus inflatis trajicit, ac Budena: & inde nona Januarii (*anno* 1015.) die Theſſalonicam redit.

XIII. Gabrieli Romano occiſo, Bulgarorum Rex fit Joannes Bladiſlabus.

Initio veris (*anno* 1015.) rurſum in Bulgariam it, ac Budenæ caſtellum (nam præſidium fide violata, arma contra Romanos ceperat) magna vi obſidens, fide publica accepta ſe dedere

dese

dere præſidiarios cogit, eoſque Bolerum deportat. Tum in anguſtiarum medio duo caſtella ædificat, unum Cardiæ, alterum Sancti Eliæ nomine: & Theſſalonicam redit. Hic degenti, Gabrielus, qui & Romanus appellabatur, per quemdam Romanum Chirotmetum (id nominis ab inciſa manu eſt) promittit ſe ipſi ſervum atque ſubjectum fore. Sed Imperator fallaces literas eſſe ſuſpicans, Xiphiam & Conſtantinum Diogenem, qui Botaniatæ in prætura Theſſalonicenſi ſucceſsit, cum exercitu in regionem Moglenorum mittit: qui quum eam depopulati, urbem obſiderent, ſupervenit ipſe, & amnis qui urbem alluebat alveo averſo, ſuffoſsis murorum fundamentis, & interjecto cavernis, ligno aliaque ignis capace materia, incendio muros evertit. Quo viſo, oppidani miſerabiliter ſupplices facti, ſe & munitionem dediderunt. Captus eſt ibi Domitianus Caucanus, homo potens, & Gabrieli conſiliarius: & Moglenorum principes Elitzes, aliique procerum multi, & manus haud parva militum. Armis ferendis idoneos Aſpracaniam deportat Imperator: colluviem reliquam dividi jubet, & caſtellum, cui Notia (*a*) nomen, incendi, Moglenis vicinum. Quinta die Chirotmetus Romanus venit, famulos ſecum adducens Joannis Bladiſthlabi, Aaronis filii, & literas, quibus hic ſignificabat, ſe Gabrielo vitam eripuiſſe, nuncque ad ſe rediiſſe Bulgaricum imperium: promittebatque ſe ſervum & ſubditum Imperatori fore. His perlectis, Imperator ſuam ſententiam Aurea Bulla conſignatam Joanni mittit. Pauciſque poſt diebus Romanus rediit, literas Joannis & Principum Bulgariæ afferens, quibus ii ſe ſubditos Imperatori fatebantur. Adjungit ſe etiam Imperatori Caucanus, Domitiani apud Moglenos capti frater: eſtque ab eo honorifice habitus. Ceterum Imperator certior factus, Joannem dolo ac fallaciter ſcripſiſſe, ac contraria ſuis promiſsis moliri, in Bulgariam revertitur: & Oſtrobo, Soſcoque adjacente regione ac campeſtri Pelagonia depopulatis, quotquot Bulgaros cepiſſet, eis oculos effodit. Et uſque ad urbem Achridem, regiam Bulgariæ, accedit. Qua potitus, rebus omnibus recte conſtitutis, pergere, & ad Dyrrhachium proficiſci intendit: quod & ejus loci res, ipſius præſentiam requirebant. Etenim quandiu Trymalia, & viciniores

(*a*) Al. Enotia.

res Serviæ partes in poteſtate Bladimeri (gener is fuit Samueli) manſerunt, hominis juſti ac pacis & virtutis ſtudioſi, pacatum fuerat Dyrrhachium. At poſtquam Joannes Gabrielum (*a*) interfecit, deceptumque falſis juramentis Bladimerum, & opera Davidis Bulgarorum Archiepiſcopi ſe dedentem, paulo poſt perfide necavit; magnopere Dyrrhachiana res concuſſa atque perturbata eſt, quod Joannes urbem eam identidem per ductores ſuos, aliquando etiam præſens oppugnaret. Sed Imperatoris inſtitutum res haud parva impediit. Etenim ad Achridem proficiſcens, poſt ſe reliquit cum manu militum Georgium Gonitziatem Ducem militum, & Oreſtam Protoſpatharium captivum, jubens eos in campeſtria Pelagoniæ graſſari. Eos univerſos Bulgari, Duce Ibatza, viro nobiliſsimo & ſpectatæ virtutis, in inſidias attractos trucidarunt. Ejus cladis dolore concitus Imperator, in Pelagoniam revertitur: Ibatzamque perſecutus, Theſſalonicam venit, indeque Moſynopolim, miſſo cum exercitu ad Strumpitzæ oppugnationem Davido Arianita. Miſit & alium exercitum in Triaditzæ caſtella, Duce Xiphia: qui omnibus quæ ſita erant in planitie ſubactis, caſtellum cui Bojon nomen, expugnavit.

XIV. Chazaria & Aſpracania Baſilio Imp. deduntur. Patzinaci in auxilium Bulgarorum adſciſcuntur. Ruſſi pro Græcis militant.

Imperator Conſtantinopolim reverſus Januario menſe, Anno mundi 6524. (Chr. 1016.) claſſem in Chazariam mittit, Duce Mongo, Andronici Ducæ Lydi filio. Is adjuvante Sphengo fratre Bladimeri, ejus qui Baſilii Imperatoris ſororem in matrimonio habebat, regionem eam ſubegit, principe ejus Georgio Tzulo in primo conflictu capto. Tum etiam Senacherimus, ſuperioris Mediæ princeps, quam hodie Aſpracaniam nominant, cum univerſa ſua familia Imperatori acceſsit, tradita ei ſua ditione, quod vicinis Agarenis ipſum prementibus, ad reſiſtendum non ſatis haberet virium: eſtque factus Patricius, & Cappadociæ Dux: recepitque ſuæ ditionis loco Sebaſteam, Lariſſam, Abaram urbes, aliaque multa prædia. Aſpracaniæ autem Imperator præfecit Baſilium Patricium Argyrum: cui ob rem male geſtam abrogatum imperium, & ſucceſſor miſſus Nicephorus Comnenus Protoſpatharius, qui provinciam qua verbis, qua vi uſus, Imperatori ſubjecit. Eodem an-

a Male Latinus Interpres habet *Samuelum*, pro, *Gabrielum*.

anno, Indict. XIV. Imperator (*a*) urbe egreſſus, in Triaditzam venit, & caſtellum Pernicum obſidione cinctum oppugnat. Dies autem 88. quum ibi perſeveraſſet, præſidiariis fortiſsime defendentibus, multiſque Romanis cadentibus, ſentiens ſe quod conatus erat conſequi non poſſe, re infecta diſcedit Moſynopolim. Ibi quiete refectis copiis, appetente vere in Bulgariam intrat, & caſtellum Longum circumſeſſum expugnat: ac miſſis in campeſtria Pelagoniæ Davido Arianita ac Conſtantino Diogene, multum pecoris atque hominum inde abigit. Incenſo caſtello, captivos in tres partes diſtribuit, quarum unam ROSSIS auxiliariis, alteram Romanis, tertiam ſibi aſsignat. Progreſſus inde ad Caſtoriam uſque, quum eam urbem tentaſſet, ac inexpugnabilem ſentiret, retro abduxit. Acceperat enim literas a Tzitzicio Doroſtoli præfecto, Theudatæ Iberi Patricii filio, quibus indicabatur, Cracram numeroſiſsimo exercitu contracto, ſe cum Joanne conjunxiſſe, eoſque adſcitis in ſocietatem Patzinacis, in Romanorum ditionem irrupturos. His literis perturbatus, illico convertit iter, inque tranſitu, Boſograda caſtellum capit atque incendit: Berrhoeam reficit; everſiſque circum Oſtrobum & Moliſcum ſitis caſtellis, ſubſiſtit, accepto nuncio, Cracræ & Joannis impreſsionem, quam moliti erant, impeditam eſſe, Patzinacis eos auxilio fruſtratis. In reditu caſtellum expugnat Setænam, ubi regiam (*b*) Samuelus habebat, ac plurimum frumenti repoſuerat. Frumentum milites diripere jubet: Cetera omnia cremat. Secundum hæc adverſus Joannem non procul a ſe diſsitum emittit cohortes Scholarum Occidentalium & Theſſalonicenſium, Du-

a. Quæ a Cedreno, Scylitze, & aliis Græcis Scriptoribus de rebus a Baſilio Imp. ab anno 1016. ad 1019. in Bulgaria geſtis narrantur, ea ex Elmacino in hiſtor. Saracen. lib. 3. pag. 264. accipe. *Anno* 407. (Hegiræ nimirum, qui die 11. Iunii anno Chr. 1016. inchoatus eſt) „ irruit quidam e Principibus Bulgarorum in Catomenon „ Miniſtrum Samuelis, qui Rex erat Bulgarorum, eumque occidit, & tyrannice oc„ cupavit Regnum: Scripſitque ad Imp. Baſilium, ſe velle ei ſubjici atque obedire. „ Atque in eo fuit annum integrum. Hinc occidit eum quidam militum ejus. Et „ ſcripſerunt Primores Bulgarorum ad Imp. Baſilium, ſe deſiderare eum, & cupere „ ei ſubjici. Unde abiit Imperator Romanorum ad Bulgaros menſe Scevalo anno 408. „ (hoc eſt, exeunte Januario anni 1018.) & potitus regno eorum, arcium præfectos „ conſtituit Romanos, idque anno 44. Imperii Baſilii Imperatoris, qui annus erat „ 1330 Alexandri (*inchoatus menſe Sept. anni* 1019.). Rediitque Imperator Con„ ſtantinopolim & commixti ſunt Romani cum Bulgaris, ac matrimoniis juncti, & „ ceſſarunt quæ inter eos intrant inimicitiæ.

b. Ἐν ᾗ Βασίλεια ἦσαν τῷ Σαμουήλ.

Duce Conſtantino Diogene. Iis profectis, inſidias quum tenderet Joannes, Imperator de ſuorum ſollicitus ſalute, equo ante ſuos provectus, idque unum fatus: Siquis bellator eſt, me ſequatur, curſum contendit. Hoc ut comperere Joannis exploratores, territi in ſua caſtra redierunt, nihil aliud vociferantes, quam, *Bezite*, *Tzeſar*. (*a*) Omnibus cum ipſo Joanne incompoſite fugientibus, Diogenes cum ſuis, animis receptis, eos inſecuti, magnam cædem peragunt, capiunt ducentos gravis armaturæ, & equos ac ſupellectilem, Joannis, & ejus patruelem. Imperator his rebus geſtis, ad Bodena redit, indeque omnibus conſtitutis, Byzantium, die nono menſis Januarii, Ind. xv. Anno Mundi *6526*. (*Chriſti* 1018.)

XV.

Jo: Bladiſthlabus Rex Bulgarorum cæditur. Bulgari Baſilio Imp. ſe ſuaque caſtra dedunt. David Bulgariæ Archiep., & Maria Joan. Regis vidua cum filiis, aliiſque optimatibus honorifice excipiuntur. Baſilius triumphans Byzantium ingreditur.

Joannes licentiam conſecutus, ad oppugnandum Dyrrhachium barbarico cum faſtu proficiſcitur: & inito prælio, ſternitur: incertum, a quo: quum imperaſſet annos duos, menſes quinque. Imperator a præfecto Dyrrhachii Nicephoro Patricio Pegonita, certior de morte Joannis factus, ſtatim expeditionem facit. Quumque ad Adrianopolim veniſſet, occurrunt ei frater & filius famoſi illius Cracræ, lætum ferentes nuncium, dedere ſe Imperatori celebre illud Pernicum, & alia 35. caſtella: quibus quum dignos habuiſſet honores, & Cracram ad Patriciam extuliſſet dignitatem, Moſynopolim venit. Eodem venerunt & Legati e Pelagonia, & Morobiſdo, & Lipenio, urbes Imperatori dedentes. Inde Serras proficiſcitur: eodemque venit Cracras cum iis, qui 35. iſta dedita caſtella obtinuerant, ſuntque honorifice excepti. Acceſſit etiam Dragomutzus Strumpitzam dedens, eſtque Patricio honore affectus: ſecum adducens etiam Joannem Chaldiæ præfectum Patricium, qui a Samuelo captus, in cuſtodia XXII. annos detentus fuerat. Simulatque Strumpitzæ Imperator appropinquavit, ad eum venit Davidus Bulgariæ Archiepiſcopus, cum literis Mariæ morte Joannis viduæ, promittentis ſe, modo certa quædam poſtulata obtineret, Bulgaria ceſſuram. Occurrit etiam Bogdanus interiorum caſtellorum Dominus: atque ipſe etiam Patricio ornatur

---

a Βεζίτε, Τζαίσαρ. Cangius in Famil. Dalmat. cap. 6. num. 25. pag. 316. Cujus (Imperatoris) adventu territi Bulgari, fugam ſtatim capeſſunt, *Ecce Caſar*, (quo loco Scylitzes ait, Βίζιτε Τζαίσαρ, Galli dixiſſent, *Voici*, vel *Veci Ceſar*, quaſi vox hæc Gallica, uti ab Aurelianenſibus pronunciatur, apud Bulgaros tum obtinuerit.

tur gradu, quod jampridem rebus Imperatoris faviſſet, ſuumque ſocerum interfeciſſet. Inde Scopia abit: urbique relinquens præfectum Davidum Patricium Arianitam, per caſtella Stypium, & Proſacum revertitur, comprecationibus & gratulationibus eum venerantibus ſubditis. Inde ad dextram partem inclinans, Achridem ingreditur, ibique caſtra facit, omni populo cum pæanibus, plauſu, & fauſtis acclamationibus occurrente. Urbs eſt Achris in ſublimi poſita colle, proxime lacum maximum, unde Drinus fluvius verſus Septentrionem effluit. Deinde verſus Occidentem deflectens, in Jonium (*a*) intrat apud Iliſſum caſtellum, quæ urbs caput erat totius Bulgariæ, & regia Regum Bulgariæ, ibique eorum repoſiti theſauri: quos Imperator aperuit, magnamque pecuniæ vim invenit, & coronas ex unionibus conſertas, auroque intextas veſtes, atque auri centenaria centum: quæ is congiarii loco in milites ſuos erogavit. Urbi præfecit Euſtathium Patricium Daphnomelum, adjuncto valido præſidio: atque exiit in caſtra, excepitque ad ſe adductam Joannis Bladiſthlabi viduam cum filiis tribus, & ſex filiabus: adducebat ea ſecum etiam ſpurium Samueli filium, & duas filias Radomeri, filii Samueli, ac filios quinque, de quibus unus oculis erat orbatus a Joanne, quo is tempore Radomerum Samueli filium ejuſq; uxorem & generum Bladimerum interfecit. Habebat Maria ex Joanne etiam alios tres filios: ſed ii in montem Tmorum, qui unus eſt de verticibus Ceraunicorum montium, confugerant. Imperator eam benigne & comiter exceptam, cum reliquis aſſervari juſſit. Adjunxerunt ſe Imperatori præterea alii etiam Bulgarici proceres, Neſtoritzes, Zaritzes, & junior Dobromerus, quiſque cum ſuis cohortibus: acceptique ſunt comiter, & ab Imp. iis ut ipſo dignum erat, honos habitus. Quin & Pruſianus Bladiſthlabi filius cum fratribus, quos in Tmorum effugiſſe docuimus, diuturna fracti obſidione (milites enim juſſu Imperatoris inſederant montium deſcenſus) ab Imper. caveri ſibi petunt, & deditionem promittunt: quibus is humaniter reſpondit. Achride porro ad lacum Preſpam iter faciens, duo condit caſtella: unum in monte interjacente, quod Baſilidem vocat:

a Al. εἰς τὸν ὄρινον, in *Orinum*.

alterum in dicta palude. Preſpa, Diapolim petit: ibique erecto tribunali, Pruſianum cum fratribus accipit; orationeque plena humanitatis conſolatus, eum Magiſtri, reliquos Patricia dignatur excellentia. Adductus eſt etiam Ibatzes, oculis ſpoliatus, quos quo pacto amiſerit, referre operæ pretium eſt, quum ea narratio jucundum habeat quippiam & admirabile. Hic narrat Cedrenus, quo pacto Euſtathius Daphnomelus Achridæ præfectus, Ibatzem, (poſt mortem Bladiſthlabi quum ejus uxor, filii, ac proceres Bulgarorum, ut ſupra, deditionem feciſſent) rebellantem, ſeque in arce Brochoto ſeu Proniſta dicta communientem, in feſto Aſſumptionis Deiparæ convivium omnibus apparantem, adortus excæcaverit, & ad Imperat. adduxerit. Adductum etiam ſcribit Cedrenus Nicolitzam illum, toties captum, totieſque dimiſſum, qui in montibus ſe occultaverat: quem Imperator Theſſalonicam cuſtodiendum miſit. Mox pergit pag. 716. „ Ipſe Imperator rebus Dyrrha-
„ chii, Coloniæ, ac Dryinopolis ſuo arbitratu rectiſſime con-
„ ſtitutis, & provinciis præſidio ducibuſque munitis, permiſ-
„ ſoque, ut captivi Romani, qui vellent, ibi manerent, reli-
„ qui ipſum ſequerentur, Caſtoriam venit. Hic ad ipſum ad-
„ ductæ ſunt duæ Samueli filiæ: quæ quum viderent Mariam
„ Joannis quondam uxorem Imperatori adſtare, impetum in
„ eam fecerunt, tamquam interfecturæ. Sed Imperator earum
„ ferociam ſedavit, pollicitus ampliſſimas ſe ipſis opes largitu-
„ rum. Mariam Zoſtæ munere ornatam cum filiis ſuis Con-
„ ſtantinopolim miſit. Xiphiæ porro opera, quæ erant in Ser-
„ biis & Soſco caſtella omnia ſolo æquat, & in caſtellum Stagus
„ venit. Ibi ſe ipſi offert Elemagus Belegradorum princeps,
„ ſervili habitu cum collegis ſuis. Imperator inde Athenas
„ proficiſcens, in itinere Zetunium tranſiens, oſſa Bulgarorum
„ contemplatus occiſorum, quo tempore Samuelum Nicepho-
„ rus prælio fudit, admiratus eſt: ac multo magis murum in
„ Thermopylis exſtructum (qui etiamnum Scelos vocatur)
„ apud Rupenam ad deterrendos Bulgaros. Ut Athenas ve-
„ nit, Deiparæ pro victoria gratias egit, Templumque donariis
„ ſplendidis ac magnificis exornavit. Hinc Conſtantinopolim
„ rediit, invectuſque eſt triumphans per magnas fores Aureæ
„ Portæ, ornatus corona aurea ſuperbe criſtata: præeuntibus

„ Ma-

Digitized by Google

„ Maria, Samueli filiabus, & reliquis Bulgaris. Actum hoc „ Indictione ſecunda, Anno ab origine mundi *6527.* (*Chriſti* „ 1019.) Atque hoc modo proſequentibus eum victoriæ gratulantibus acclamationibus, magnum Templum iniit: quumque ibi carmine cantato, Deo gratias pro tam felici ſucceſſu „ egiſſet, in Palatium abiit.

XVI. Subacta Bulgaria, etiam Chrobatorum Principes fratres duo, Baſilio Imper. ſe dedunt.

Subacta Bulgaria, Imperatori ſe dedidit etiam contermina Chrobatorum gens, & ejus Principes, fratres duo: quibus Imperator honores ac opes amplas tribuit. Solus adhuc Imperium detrectabat, Sermo, Sirmii Dominus, Neſtongi frater. Ad hunc Conſtantinus Diogenes, finitimæ provinciæ præfectus, Legatum mittit, interpoſito jurejurando affirmans, cupere ſe ipſum convenire, ac de rebus neceſſariis colloqui. Quod ſi ipſe inſidias vereretur ſubeſſe, tribus tantum famulis ſtipatum ſe ad ripam profluentis ibi amnis acceſſurum. Idem ipſe quoque faceret. Obtemperat Sermo, atque hoc modo cum Diogene congreditur. Ibi quum jam collocuturi eſſent, Diogenes pugionem quem in ſinu abditum geſtabat, ſubito in latus Sermonis adigit, eumque interficit: famuli fuga elabuntur: Diogenes vicinis exercitibus contractis, valida cum manu ad Sirmium proficiſcitur: Viduæque exterritæ, magnis inſuper pollicitationibus perſuadet, ut ſe Sirmiumque Imperatori traderet. Ea Byzantium miſſa, ibi primario cuidam civium matrimonio copulata eſt. Diogenes recens captæ ditioni præfectus. *Creſimirus*, *&* *Svatoſlaus* ſeu *Goyſlavus*, erant illi fratres duo Chrobatorum Principes, qui Baſilio Imperatori Croatiam ſibi ſubjectam dedentes, ab ipſo Patriciatus honorem & amplas opes conſequuti dicuntur. Sed quum Creſimirus mortem circa annum 1024. obiiſſet, quumque Croatæ defectionem ab eodem Baſilio Imp. molirentur, id tunc temporis factum videtur, quod Lupus Protoſpatha narrat in hæc verba: „ *Anno* 1024. transfre„ tavit Bugianus in Curbathia, & comprehendit ipſam Princi„ piſſam uxorem Coſmici, & direxit illam Conſtantinopolim. In codice Ducis Andriæ, pro *Curbathia*, legitur *Corbachia*: & pro *Coſmici*, *Ciſigni*. Bugianus autem, idem ipſe eſt, ac qui ab eodem Lupo ad ann. 1018. appellatur *Baſilius Catapanus qui* *&* *Bugianus*: aliis vero *Bojanus*. Ita quippe citatum Lupi Protoſpathæ locum intelligit Cangius in Familiis Dalmati-

cis cap. v. de Regibus Dalmatiæ & Croatiæ: qui num. xi. pag. 298. hæc habet: „ Sed & ſcribunt Scylitzes & Zonaras,
„ Imperatorem Baſilium Porphyrogenitum, poſt profligatos
„ ac penitus deletos Bulgaros anno 1019., Croatiam deinde
„ in jus ſuum redegiſſe, duoſque fratres, qui ei imperabant,
„ conceſſiſſe Coſtantinopolim, ubi Palatinis dignitatibus do-
„ nati fuere. In Sermonem vero Neſtongi fratrem, Sirmien-
„ ſem Dominum, qui Græcorum poteſtati ſubjicere ſe recu-
„ ſaverat, miſſum cum exercitu Conſtantinum Diogenem, qui
„ colloquii ſpecie in caſtra ſua evocatum, contra datam fidem
„ interemit: obſeſſoque poſtmodum Sirmio, urbem dedere
„ Sermonis uxorem coactam, Conſtantinopolim pariter ad-
„ ductam, nobili Græco rurſum conjugio copulatam: Con-
„ ſtantino Diogene Croatiæ & Sirmienſis tractus præfecturam
„ exinde obtinente. Lupus Protoſpatha Croatiam expugna-
„ tam a Bojoanne, quem Bugianum vocat, videtur indicare,
„ ſcribens anno 1024. in Croatiam deſcendiſſe cum exercitu,
„ cepiſſeque uxorem Coſmici, eamque Conſtantinopolim
„ amandaſſe. Ex quibus conjicere eſt, binos iſtos fratres non
„ alios fuiſſe a Creſimiro, & Sveſtislao, aut Goyslavo: quum
„ præterea Creſimirus Imperialis Patricius ab Archidiacono
„ Spalatenſi appelletur, quem ille ait regnaſſe anno 1015.
„ Neque forte alius fuerit Coſmicus a Creſimiro, cujus in prin-
„ cipatum ſucceſſit.

Verum hoc de argumento fuſius differam Tomo ſequenti, ubi de Croatiæ Regum ſerie ſermo erit.

FINIS TOMI TERTII.

I N-

1471605

INDEX
TOMI TERTII
PARS PRIMA.

De Sanctis Cyrillo & Methodio Slavorum Apoſtolis:
DEQUE
Chazaris, Bulgaris, & Moravis ad Chriſti Fidem converſis.

CAPUT I. DE Sanctis Cyrillo ac Methodio, Chazarorum, Bulgarorum, & Moravorum Apoſtolis. pagina 1.
I. S. Cyrillus, qui & Conſtantinus Philoſophus, reprehendit Photium, duas animas in quovis homine conſtituentem. Ibid.
II. Quo tempore S.Cyrillus id Colloquium cum Photio habuerit: & quando in Chazariam miſſus ſit, & a quo? & an in Ruſſiam? p. 3.
III. Nomen, patria, parentes Sancti Cyrilli ſeu Conſtantini Philoſophi. pag. 6.
IV. Acta SS. Cyrilli ac Methodii, edita & manu exarata. Utraque eorum Vita ab Henſchenio evulgata expenditur. Item quæ de iis Andreas Dandulus, & Stredovuskius ſcribunt. pag. 8.
V. Sancti Cyrilli ad Chazaros Evangelica expeditio. An etiam Methodio fratre comite? definitur ejus expeditionis tempus & occaſio. pag. 12.
VI. Situs Chazariæ. Sermo Chazarorum a Sclavico diverſus. p. 14.
VII. Bulgaris primum, Deinde Moravis, Cyrillus ac Methodius Evangelicam doctrinam tradunt. pag. 18.
VIII. Mittitur Cyrillus cum Methodio in Moraviam. Uterque Romam evocatur a S. Nicolao Papa, eoque mortuo, ab Hadriano II. honorifice recipiuntur. pag. 20.
IX. Quomodo Bogoris Bulgarorum Rex ad Chriſti fidem converſus ſit, nomenque Michaelis acceperit? ex Græcis Scriptoribus Porphyrogenito, Cedreno, Curopalata, & Zonara: & quo anno? ex Baronio, Henſchenio, & aliis. pag. 23.
X. Quid de ejuſdem Bulgarorum Regis converſione alii Græci ſcriptores tradant? Leo nempe Grammaticus, Simeon Logotheta, Georgius Monachus, & Nicetas in Vita S. Ignatii? pag. 29.
XI. Refertur Pagii ſententia, qui aſſerit, Bulgaros anno 861. Chriſtianam fidem accepiſſe. pag. 35.
XII. Oſtenditur, Bulgarorum Regem ad Chriſti fidem converſum fuiſſe aut anno 865. exeunte, aut ineunte 866. pag. 39.
XIII. Triplex Bulgarorum ad Chriſti fidem converſio. pag. 45.
CA-

CAPUT II. Moraviæ ſitus & Moravorum initia: & prima eorum ad Chriſti fidem converſio ſub Wrolpho Lauriacenſi Archiepiſcopo. Inſtituti eorundem ab eodem duo Epiſcopatus. Duces eorum, Moymarus, & Privvina. Moymari ſucceſſores Raſtices & Sventoplucus: Privvina, Hezilo, & Braslavus. Hiſtoria converſionis Bajoariorum & Carantanorum. Confinii & Carinthiæ Duces. S. Cyrilli dignitas & dies emortualis. Bajoariorum Præſulum querelæ adverſus Moravos. Latino, non Græco Ritu Methodius Slavicam linguam in Sacris celebrandis apud Moravos induxit. pag. 50.

I. Moraviæ ſitus. ibid.

II. Moravorum origines a Cureo & Dubravio traditæ expenduntur. pag. 51.

III. Prima Moravorum mentio circa annum 825. Urolphus Archiepiſcopus Lauriacenſis erigit in Moravia duos Epiſcopatus. Moymarus & Privvina, Moravorum Duces: Hunnorum Abrahamus Canzauchi, Liudevitus & Tutundus: duo etiam Epiſcopatus in Avaria ab eodem Urolpho inſtituti. Eugenii II. Papæ Epiſtola. pag. 56.

IV. Hiſtoria de Converſione Bajoariorum & Carantanorum: ubi de Præſulibus Juvavenſibus & Slavorum; deque ducibus Moravorum Moymaro & Privvina. pag. 61.

V. Animadverſiones in Auctorem Converſionis Bajoariorum & Carantanorum, & in Hanſizium ipſius illuſtratorem, qui Slavos Carantanos cum Slavis Winidis ſeu Tranſalbianis confundunt. p. 67.

VI. Slavorum Winidorum Reges a Carantanis Ducibus diverſi. pag. 71.

VII. Hunnis ejectis Slavi Pannoniam inhabitant. pag. 72.

VIII. Slavi Carinthiæ Duces. Confinii Comites. Moravorum Duces. pag. 74.

IX. Moymarus & Privvina, Duces Moravorum. Moravi Latinis Juvavenſibus ſubjecti uſque ad tempora Methodii. pag. 77.

X. Auctor narrationis de converſione Bajoariorum & Carantanorum, anno 871. ſcribebat. pag. 82.

XI. Quo ſenſu dicantur Hunni a Carolo magno a Pannonia ejecti? nimirum ſubjugati, non deleti. pag. 83.

XII. Juvavenſes Archiepiſcopi, & Moravorum Epiſcopi. Hunnis Dux Tutundus & Moraviæ Moymarus. Duces Confinii, & Carinthiæ. pag. 84.

XIII. Ratimarus Dalmatiæ & Croatiæ Rex. pag. 89.

XIV. Tempora Regum Dalmatiæ & Croatiæ, quorum Catalogum Diocleates, Marulus, Orbinus, & Cangius texunt, non eſſe recte diſpoſita. pag. 91.

XV. Privvina, Hezilo, & Braslavus, Pannoniæ inferioris inter Dravum & Savum Moravorum Duces. pag. 95.

XVI. Raſtices, alias Ratislaus, & Raſtislavus, Moraviæ Rex, poſt Moymarum, diverſus a Svatopluco, ſeu Sventibaldo, ipſius nem-

pe

Digitized by Google

pe nepote. Ad Chriſti fidem converſus (ut ajunt) a SS. Cyrillo & Methodio. pag. 99.
XVII. Tam Raſtices Moraviæ Rex, quam Viztrachus Bohemiæ Dux, & Sclavitagus ejus filius, & Tabamuizil Abotritorum; Dalmatæ quoque, Sorabi, Sluſi, & Winidi, a Ludovico Rege Germaniæ deficiunt, & ab eodem ſubjugantur. Raſtices dolo Svatopluchi ſeu Sventibaldi nepotis, comprehenſus, Ludovico traditus, & ab eodem excæcatus, atque in Monaſterium anno 870. detruſus eſt. pag. 102.
XVIII. Quid de Raſticis ſeu Ratislai Moraviæ Regis obitu ſentiendum? Quid de ejus pietate? pag. 107.
XIX. An S. Cyrillus fuerit Epiſcopus? pag. 109.
XX. De die emortuali S. Cyrilli. pag. 115.
XXI. Quonam anno Moravi a SS. Cyrillo & Methodio ad Chiſti fidem converſi? ſeu doctrinis evangelicis imbuti? quando Methodius apud Moravos uſum linguæ Slavicæ in ſacris celebrandis invexit? pag. 119.
XXII. Binæ literæ: altera Moguntini Archipræſulis, altera Salisburgenſis ſuorumque Suffraganeorum ad Jo. IX. Papam adverſus Moravos, eorumque Præſules. pag. 123.
XXIII. Slavicam quidem linguam in ſacris celebrandis præ Latina induxit Methodius, non tamen Græcum Ritum, aut Græcos Epiſcopos, & Clericos. Ante Methodii tempora jam Moravos Chriſtiana Sacra accepiſſe, conſtat tum ex Annalibus Francorum, tum ex Epiſtolis Bavariæ Præſulum, tum demum ex Vita SS. Cyrilli & Methodii. pag. 129.
CAPUT III. De Moraviæ Epiſcopis & Archiepiſcopis. Refertur ac refellitur Catalogus Græcus Archiepiſcoporum Moraviæ & Bulgariæ. Item Catalogus Epiſcoporum Olomucenſium. pag. 131.
I. SS. Cyrillus & Methodius a Nicolao PP. Romam evocati ad reddendam rationem prædicationis Evangelicæ. Ab Hadriano Papa honorifice excepti. Ab eodem Methodius conſecratus Epiſcopus, in Moraviam remittitur. Ibid.
II. Apud Jo: VIII. Papam accuſatur Methodius Epiſcopus Moravorum, quod aliter doceret, ac Romæ profeſſus fuerat. Romam anno 879. evocatur, vetaturque Slavicum ſermonem in ſacris adhibere. Binæ hac de re Joannis Papæ Epiſtolæ. pag. 132.
III. Pagii allucinatio circa Weleradienſem Archiepiſcopatum a Sancto Cyrillo, ut putat, erectum. Joannes Papa Sergium Slavum a Georgio pſeudo Epiſcopo ordinatum Belogradenſem Epiſcopum, deponit. pag. 136.
IV. De Agathone Moravorum, Gabriele Achridæ, & Simeone Debelti Epiſcopis, a Photio in ſua Pſeudoſynodo anni 879. commemoratis. Deque Silveſtro, qui a Quieno dicitur Bulgaris per Hadrianum Papam conſecratus Epiſcopus. pag. 138.
V. Agathon, non Theophylactus, a S. Ignatio ad Bulgaros miſſus primus Epiſcopus. pag. 140.
VI. Gre-

Digitized by Google

VI. Gregorius, non Gabriel, poſt Agathonem, Epiſcopus a Græcis ſummiſſus Bulgariam curabat. pag. 141.
VII. Catalogus Archiepiſcoporum Bulgariæ a Græco Schiſmatico Auctore concinnatus, apud Cangium & Quienum. pag. 142.
VIII. Methodius in numero Archiepiſcoporum Bulgariæ perperam collocatur. Item *Goraſdus* ab ipſo Methodio ordinatus, non recte dicitur. pag. 144.
IX. Poſt Agathonem, primus Bulgarorum Epiſcopus Græcus Schiſmaticus *Goraſdus* qui & Georgius. Secundus *Clemens*: tum reliqui in Catalogo enumerati. Quandonam Autocephalia Epiſcopis Bulgarorum conceſſa? pag. 145.
X. Quid de Goraſdo & Clemente Bulgariæ Epiſcopis, auctor Schiſmaticus in vita ipſius Clementis effutiat? pag. 147.
XI. Svatoplucus Moraviæ Rex a Methodio primum excommunicatus, deinde abſolutus. Methodius a Jo. VIII. Papa Archiepiſcopus Moraviæ creatur, eique Wichinus Epiſcopus ſubjicitur: facultas inſuper conceditur, Slavico ſermone in ſacris celebrandis utendi. Joannis Papæ hac de re Literæ. pag. 149.
XII. Ex Joannis Papæ Epiſtolis convincitur mendacii Auctor Græcus Vitæ Clementis Epiſcopi Bulgariæ, qui Methodium ad Græcorum Schiſma pertrahere, & Latinos erroris arguere ſatagit. pag. 153.
XIII. Bulgariæ Reges a Græcis ad Romanam Eccleſiam confugiunt. Eorum ſeries. De Clemente, Damiano, Davide, & aliis Bulgarorum Epiſcopis. ibid.
XIV. Methodius in Moraviam reverſus, quemdam ſibi adverſantem offendit Epiſcopum an. 881. pag. 158.
XV. Quiſnam ille Epiſcopus, Methodii adverſarius? Et quam ob cauſam? pag. 159.
XVI. Wichinus Nitrenſis Epiſcopus, Arnulphi Imperatori, & Regis Germaniæ Cancellarius & mox Patavienſis Epiſcopus ineunte anno 897. pag. 161.
XVII. Wichingus anno 900. Patavienſem Eccleſiam deſerere compulſus, ad Nitrienſem rediit, aut alibi in Moravia ſedit. pag. 164.
XVIII. Joannes Moravorum Archiepiſcopus poſt Methodium: ejuſque Suffraganei *Benedictus*, *Daniel*, & *Vichingus*. pag. 166.
XIX. Expenditur Catalogus Olomucenſium Antiſtitum: ubi enumerantur 1. Cyrillus. 2. Methodius. 3. Joannes. 4. Silveſter. 5. Ioannes alter ſub Severo Pragæ Epiſcopo ordinatus. pag. 167.
XX. Demonſtratur Moraviæ Archiepiſcopos fuiſſe, 1. Cyrillum. 2. Joannem. 3. Silveſtrum: idque ab anno 880. uſque ad annum 935. pag. 171.

PARS

I N D E X

PARS SECUNDA.

De Slavis Borealibus , Moravis , Bohemis :

DEQUE

Nortmannis , Hungaris , Patzinácitis , Chazaris , Bulgaris , & Ruſſis .

CAPUT I. MOravorum, Slavorum Borealium , & Northmannorum res geſtæ ab anno Chriſti 876. uſque ad annum 888. ſub filiis Ludovici Germaniæ Regis . pag. 172.

I. Dejecto Raſtislao Moraviæ Rege , Sventibaldus ejus nepos a Ludovico Germaniæ Rege ſubſtituitur . Ludovico defuncto , filii ejus Carolomannus , Ludovicus , & Carolus paternum Regnum inter ſe partiuntur . ibid.

II. Methodius Moravenſis ſeu Pannonienſis Antiſtes, apud Jo: VIII. Papam delatus quod errores doceret , & quod Slavica lingua in re divina uteretur , ita ſe Pontifici purgavit , ut is , approbata ejus innocentia , uſu quoque linguæ Slavicæ indulto , Archiepiſcopum illum conſtituerit , Moravia & Pannonia a Sede Patavienſi exemtis . pag. 173.

III. Jo. VIII. Papæ epiſtolæ de Archiepiſcopatu Methodii , deque indulto Slavicæ linguæ in re divina uſu . pag. 175.

IV. Refellitur eorum error , qui Slavicæ linguæ in Rebus divinis uſum ab Hadriano PP. conceſſum , deinde a Jo. VIII. primum vetitum , mox permiſſum ſcribunt . pag. 176.

V. An ſeptem Epiſcopi ſub Archiepiſcopo Moravienſi ? pag. 178.

VI. Slavi Linones & Siusli a Ludovico Germaniæ Rege ſubacti . Caroli Calvi Imperatoris mors . Conventio inter Ludovicum Balbum Caroli Calvi filium , & inter Ludovicum Ludovici Senioris Germaniæ Regis filium . pag. 179.

VII. Northmanni apud Carbonariam a Ludovico Rege caduntur . In Saxonia vero ſuperiores exiſtentes , occidunt duos Epiſcopos , XII. Comites , & XVIII. Satellites regios , exceptis plurimis in captivitatem abductis . pag. 181.

VIII. Sclavi Dalmatii, Behemi, & Sorabi in Thuringiam invadentes, a Poppone Comite proſternuntur . Carolomannus moritur . Ludovicus ejus frater , Arnulfo Carolomanni filio Carinthiam concedit . pag. 183.

IX. Carolus Ludovici frater , Imperator coronatur . Nortmanni incenſo Niumago Palatio recedunt . Altera Nortmannorum graſſatio ſub Regibus Godefrido & Sigifrido, qua Leodium, Trajectum, Colonia , Brunna , aliæque urbes incendio ſunt vaſtatæ . Vala Metenſis Epiſcopus occiſus . Ludovicus Germaniæ Rex moritur . Carolus Imp. probroſam pacem cum Nortmannis facit , ea conditione , ut Godefridus Rex Chriſtianum ſe fieri polliceretur , eique

Friſia provincia concederetur & Giſia Lotharii filia in uxorem daretur. pag. 184.
X. Nortmannorum incurſiones in Regnum Lotharii. Eleemoſynæ ab Aelredo Rege in Indiam miſſæ. pag. 192.
XI. Exorti in Pannonia tumultus ob præfecturam Limitis Arboni conceſſam. Sventibaldus Moraviæ Rex Pannoniam triennio diripit. Caroli Regis interventu, pax inter Arnulfum Regem & Sventibaldum fit, Pannonia Tranſdanubiana Sventibaldo conceſſa. Braſlavus inter Dravum & Savum Dux. pag. 193.
XII. Henricus Comes & Arno Epiſcopus Nortmannos fugant. Gotifridus Nortmannorum Rex, infidelitatis correptus, occiditur. Giſla ejus uxor ad Imp. tranſmittitur. Hugo Giſlæ frater, tamquam conſpirationis Gotifridi fautor excæcatur. pag. 196.
XIII. Nortmanni Pariſios obſident. Henricus Comes in bello cadit. Carolus Imp. conceſſa Sigifrido Nortmannorum Regi pecunia, eum recedere facit. Reverſus Sigifridus, in Friſia interficitur. Carolo è Regno dejecto, Arnulfus in Regni ſolio ponitur. pag. 201.
XIV. Expenditur aſſerta ab Helmoldo annorum ſeptuaginta Nortmannicæ Perſecutionis epocha. pag. 205.
CAPUT II. Prima Hungarorum in Pannoniam irruptio. Hungari, Turci, Cabari, Chazari, Uzi, & Patzinacitæ, ex Conſtantino Porphyrogenito. Bellum Hungaricum cum Bulgaris. Thuroczii circa Hungaros allucinationes. pag. 213.
I. Francicum Regnum in plura diviſum poſt obitum Caroli filii Ludovici ſenioris Germaniæ Regis. Arnulphus Germaniæ Rex. ibid.
II. Hungarorum primus in Pannoniam adventus. Scythiæ deſcriptio ex Annaliſta Metenſi. pag. 215.
III. Hungarorum prima ſedes, & migrationes diverſæ. pag. 216.
IV. Conſtantini Porphyrogeniti Textus de Hungaris aliiſque populis profertur, & exponitur. Ac primum de Patzinacitis, Chazaris, & Uzis. pag. 220.
V. De Hungaris, ſeu Turcis, & Cabaris, & Sabiris. pag. 232.
VI. Hungari an. 889. in Pannoniam invadunt. pag. 244.
VII. Quid Byzantini Scriptores narrent, de pugna Græcorum cum Simeone Bulgarorum Rege, deque Ungaris ſemel iterumque adverſus Bulgaros confligentibus. pag. 245.
VIII. Relata primum a Græcis ope Hungarorom de Bulgaris victoria. Mox conſilio Michaelis Bogoris olim Bulgarorum Regis, poſt triduanum jejunium, reſumptis armis, Bulgari Græcos profligant & Hungaros imparatos invadunt cæduntque. pag. 249.
IX. Fabuloſæ Thuroczii de Hungaris narrationes. pag. 250.
CAPUT III. Svatoplucus Moraviæ Rex, Ducatu Bohemiæ ab Arnulpho Germaniæ Rege auctus, in eum rebellat. Ab eodem Arnulpho bello petitur, ſuperatur, & an. 894. moritur; relictis filiis, Regni Moraviæ hæredibus, Moymiro & Svatopluco. pag. 253.

I. Sva-

I. Svatoplucus Moraviæ Rex filium Arnulphi ex ſacro Fonte levatum, Svatoplucum ſeu Zventibaldum appellat: & ab Arnulpho Ducatum Bohemiæ accipit. pag. 253.
II. Exponitur cauſa, cur Arnulphus Svatopluco Moraviæ Regi Ducatum Bohemiæ tradiderit. Per eam occaſionem Borivojus Bohemiæ Dux Chriſtianam Fidem amplectitur. pag. 256.
III. Pax ab Arnulpho cum Moravis renovata. Primum bellum Nortmannicum ad Guliam fl. Alterum ad Thiliam ſeu Clyſias. pag. 257.
IV. Arnulphus Germaniæ Rex, armis adverſus Svatoplucum Moraviæ Regem ac Bohemiæ Ducem ſumptis, auxiliantibus ſibi tum Hungaris, tum Braslavone Slavoniæ Duce, tum etiam Simeone Bulgarorum Rege, Moravia vaſtata, Svatoplucum in ordinem redigit. Bellum contra Slavos Obotritos geſtum, in quo Arn Epiſcopus occumbit. Ætas Reginonis Abbatis Prumienſis. Ludovicus filius Arnulfo naſcitur. Arnulfus in Italiam evocatur. pag. 260.
V. Epocha belli Moravici. Fabuloſa Thuroczii narratio de Hungaris in Moraviam intrantibus ſub Svatopluco. pag. 263.
VI. Arnulphi Regis geſta in Italia, & in Gallia. pag. 266.
VII. Svatoplucus Moraviæ Rex anno 894. moritur, relicto filiis Moymiro & Svatopluco Regno. Hungari poſt ejus mortem in Pannoniam invadunt. pag. 267.
VIII. Fabulæ Neotericorum Scriptorum de obitu Svatopluci Moraviæ Regis, referuntur, ac refelluntur. pag. 269.
CAPUT IV. Arnulfus Germaniæ Rex a Formoſo Papa coronatur Imperator. Pax a Græcis cum Hungaris inita. Bulgari Hungaros profligant. Pannonia Braslavoni Duci tuenda committitur ab Arnulfo. Moravi & Sorabi legatos ad Arnulfum mittunt. Duces Bohemiæ petunt opem ab Arnulfo adverſus Moravos. Diſſidio inter Moymirum & Svatoplucum Moraviæ Principes orto, Moymirus Svatoplucum è Moravia pellit. Geſta Zventibaldi filii Arnulfi. Arnulfus Imperator moritur. pag. 275.
I. Zventibaldus Arnulfi filius Regno Lotharii præficitur. Arnulfus Imperator a Formoſo Papa coronatur. ibid.
II. Pacem Græci cum Hungaris faciunt. Bulgari victoriam referunt. Pannonia Braslavoni Duci tum adverſus Hungaros, tum adverſus Moravos tuenda ab Arnulfo committitur. pag. 277.
III. Moravorum & Soraborum legati pro pace cuſtodienda Arnulfum accedunt. Duces Bohemorum ſuffragium Arnulfi petunt contra inimicos Moravos. pag. 278.
IV. Diſſidium ortum inter fratres Moymirum & Svatoplucum, Moraviæ Principes. Moymirus Moraviam retinet, pulſo fratre, quem ex ergaſtulo Arnulfus Imp. eripit. Arbo Bajoariæ Comes: Liutboldus Auſtriæ. Braslavo Dux Slavoniæ. pag. 280.
V. Wichinus Patavienſem Epiſcopatum arripit, a quo dejicitur. pag. 283.
VI. Zventibolchi filii Arnulfi geſta. Arnulfus Imperator moritur. pag. 284.

Digitized by Google

CAPUT V. Moravi pacem cum Ludovico Rege Arnulfi filio firmant. Antiſtitum Noricorum querelæ de Archiepiſcopo & Epiſcopis a Jo: IX. Papa in Pataviensi Diœceſi inſtitutis. Quid Pontifices Benedictus VII. Leo VII. & Agapitus II. de Diœceſibus Pannoniæ Orientalis & Occidentalis conſtituerint. Archiepiſcopatus & Epiſcopatus Moravorum a Jo. VIII. inſtituti. Hungarica irruptio in Italiam, Bajoariam, Pannoniam, Moraviam, & Carinthiam. pag. 287.

I. Bajoarii & Bohemi in Moraviam invadunt. Moravi pacem cum Ludovico Rege firmant. Hungarica clades poſt obitum Arnulfi Imperatoris. ibid.

II. Hungaricæ cladis epocha, iuxta diverſos Scriptores. pag. 289.

III. Antiſtitum Noricorum querelæ, quod Jo. IX. Papa unum Archiepiſcopum, & duos Epiſcopos in Diœceſi Pataviensi ordinaſſet, & quod Wichingus Nitrienſis Epiſcopus ad Patavienſem Eccleſiam eſſet evectus. pag. 291.

IV. Poſt Hungaricam incurſionem, Archiepiſcopus & Epiſcopi a Jo. IX. in Moravia inſtituti, ſuperſtites fuere. pag. 294.

V. Hungaricæ cladis epocha diverſimode a diverſis traditur. pag. 295.

VI. Pagii, & Mutii verba de clade Hungarica. pag. 297.

VII. Multiplex Hungarorum incurſio. pag. 301.

VIII. Moraviæ Archiepiſcopatus & Epiſcopatus ſub Joann. VIII. & IX. pag. 303.

IX. Benedictus VII. Leo VII. & Agapitus II. Orientalem Pannoniam Patavienſi, Occidentalem Salisburgenſi aſſignant. pag. 306.

X. Expenditur Antiſtitum Noricorum ad Jo: IX. Papam Epiſtola, qua contendunt, Maravenſem Eccleſiam Patavienſi fuiſſe ſubjectam. pag. 310.

XI. Dubravii circa Hungarorum irruptionem allucinationes. p. 314.

XII. Thuroczii ſphalmata circa Hungaricam hiſtoriam recenſentur ac refelluntur. pag. 316.

XIII. Hanſizii narratio de Hungarorum irruptionibus probatur. pag. 323.

XIV. Moraviæ Regnum poſt cladem Hungaricam incolume. p. 327.

CAPUT VI. Bulgarorum Reges Simeon & Petrus: Germanorum Conradus, & Henricus Auceps. Hungari factam cum Henrico ad novennium pacem rumpunt, & ab eodem profligantur. Idem Henricus Bohemos, Slavos, Abotritos, & Nortmannos ſubigit. pag. 330.

I. Commiſſum ab Hungaris cum Græcis & Bulgaris prælium. ibid.

II. Simeon Bulgarorum Rex Conſtantinopolim obſidet, & pace facta recedit. pag. 331.

III. Commiſſa a Simeone Bulgarorum Rege cum Græcis ad Acheloum pugna. pag. 332.

IV. Res Conſtantinopolitanæ ſub initia Imperatorum Romani Senioris, & Conſtantini Porphyrogeniti. pag. 335.

V. Aliud

V. Aliud Bulgarorum ſub Simeone adverſus Græcos prælium: & pax demum ſancita. pag. 337.
VI. Simeonis infelix cum Chrobatis prælium. Ei mortuo ſuccedit filius Petrus Bulgarorum Rex: qui contractis cum Maria Chriſtophori Cæſaris filia nuptiis, fœdus cum Romano Seniore & Conſtantino Porphyrogenito firmat. pag. 341.
VII. Series Bulgarici belli; & reliqua ad Simeonem ejuſque filios ſpectantia. pag. 342.
VIII. Hungarorum irruptiones poſt Conradi Germaniæ Regis obitum. Seditiones in Bajoaria, & Germania. pag. 345.
IX. Henricus Auceps Germaniæ Rex pacem cum Hungaris ad novennium facit. Eos poſt novennium in ditionem Germanicam irrumpentes profligat. pag. 348.
X. Henrici Aucupis prælia cum Hungaris, Bohemis, Dalmatis, Slavis Abotritis, & Danis. pag. 353.
XI. Bohemicum bellum ſub Henrico Aucupe Germaniæ Rege. Bohemiæ ſtatus poſt Borivojum Ducem. pag. 356.
XII. Bellum Henrici Aucupis cum Slavis Obotritis, & Danis. Slavorum Borealium gentes diverſæ. pag. 360.
XIII. Bohemi, Sorabi, & ceteri Slavi ac Dani ab Henrico devicti, ita ut tributum ei & Chriſtianitatem promitterent. Wormone Danorum Rege extincto, Haroldus filius Chriſtianam Religionem in Regno ſuo prædicari permittit: eamque opera Archiepiſcopi Unni una cum aliis amplectitur. Ex Helmoldo. pag. 361.
CAPUT VII. Joannis & Michaelis conſpiratio a fratre eorum Petro Bulgarorum Rege compreſſa. Nicephorus Phocas Ruſſos in Petrum concitat: Sphendoſthlabus Ruſſorum Dux, victis Bulgaris, Myſiam occupat. Joannes Zimiſces Imperator, Nicephori ſucceſſor, Ruſſis deletis, Myſiam recuperat, Bulgaros ſubjicit. Hos rebellantes Baſilius Imperator domat, & Bulgariam Byzantino adjicit Imperio. Chrobatos in fidem recipit. pag. 364.
I. Petrus Bulgarorum Princeps fœdus cum Nicephoro Phoca Imper. init. conſpirationem fratrum Joannis & Michaelis comprimit. Filii ejus Boriſes, Romanus ac Simeon. Regnum Bulgaricum invaſum a Davide, Moſe, Aarone, & Samuele. ibid.
II. Nicephorus Phocas Ruſſos in Petrum Bulgarorum Regem concitat, eo quod juſſus Hungarorum incurſiones cohibere, renuiſſet. pag. 366.
III. Joannes Zimiſces Nicephori Phocæ ſucceſſor, Sphendoſthlabum Ruſſorum Ducem bello petivit, quod ereptam Bulgaris Myſiam, ſibi retinuiſſet, non Græcis dediſſet. pag. 369.
IV. Ruſſici Belli continuatio. pag. 373.
V. Ruſſicum bellum a Jo: Zimiſce Imp. adverſus Sphendoſthlabum ſuſceptum, relataque ab eodem Zimiſce de Ruſſis victoria, ex hiſtoricis Byzantinis deſcribitur. pag. 375.
VI. Statuitur Epocha Ruſſici belli. pag. 390.
VII. Bulgarici tumultus poſt obitum Joannis Zimiſcæ Imp. Baſilius Por-

Digitized by Google

Porphyrogenitus Imp. Bulgaris devictis, Bulgariam Byzantino adjicit Imperio. pag. 393.
VIII. Bulgaricum bellum anno 976. inceptum, & anno 1019. terminatum. Scleri rebellio. Uladimirus Ruſſorum Dux ſuppetias Imp. Baſilio adverſus rebelles mittit. pag. 394.
IX. Baſilius Imp. adverſus Samuelem Bulgarorum Regem expeditionem ſuſcipit. Iberiam & Phœnicem peragrat. Principi Venetiarum nuptum tradit filiam Argyri, ſororem Romani qui poſt imperavit. pag. 397.
X. Bulgarica trans Hæmum loca a Baſilii Ducibus capta. Saraceni in Cœleſyriam irrumpentes compreſſi. pag. 400.
XI. Caſtra Samuelis Bulgarorum Regis direpta. pag. 401.
XII. Samuele mortuo, Bulgaris imperat Gabriel Romanus. p. 402.
XIII. Gabrieli Romano occiſo, Bulgarorum Rex fit Joannes Bladiſthlabus. pag. 404.
XIV. Chazaria & Aſpracania Baſilio Imper. deduntur. Patzinacæ in auxilium Bulgarorum adſciſcuntur. Ruſſi pro Græcis militant. pag. 406.
XV. Joi Bladiſthlabus Rex Bulgarorum cæditur. Bulgari Baſilio Imp. ſe ſuaque caſtra dedunt. David Bulgariæ Archiep., & Maria Joannis Regis vidua cum filiis, aliiſque optimatibus honorifice excipiuntur. Baſilius triumphans Byzantium ingreditur. pag. 408.
XVI. Subacta Bulgaria, etiam Chrobatorum Principes fratres duo, Baſilio Imperatori ſe dedunt. pag. 411.

Aol 1147/1605

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

